Augustinus de Trinitate

030028223

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentū opis toti⁹ ex libro retractationū.

Libros de trinitate: que deus est quindecim scripsi ꝑ aliquot annos: sed cū eoꝝ duodecimū nō dū ꝑfecissem: ⁊ eos diuti⁹ tenerem q̄ꝫ possent sustinere qui vehemēter habere cupiebāt: subtracti sunt mihi minus emēdati q̄ꝫ deberēt ac possent quādo eos edere voluissem. Quod posteaq̄ꝫ compi: qꝛ ⁊ alia eoꝝ apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipe nō edere: sed sic habere vt in alio aliq̄ opusculo meo q̄d mihi de his euenerit dicerē: vrgentib⁹ tñ fratribus qꝛ resistere non valui: emēdaui eos quātū emēdandos putaui ⁊ cōpleui ⁊ edidi: adiūgens eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilē Aurelium epum carthaginēsis ecclesie: quo tanq̄ꝫ ꝓlogo exposui: ⁊ q̄d accidisset: ⁊ quid facere mea cogitatione voluissem ⁊ q̄d fratrū caritate cōpellēte fecissem. In quoꝝ libro vndecimo cum de corpore visibili agerē: dixi quocirca id amare alienari ē: qd̄ scd̄m eū morē dictum est quo aliq̄d sic amatur vt eo fruēdo existimet beatū se esse qui hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatorꝭ amare speciez corporalē: vt ipo creatore fruēs quisq̄ꝫ vere beat⁹ sit. Itēq̄ꝫ in eodē vbi dixi: nec auē quadrupedē memini qꝛ nō vidi: sed phantasiam talē facillime intueor dū alicui forme volatili qualē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō
Leui. ij potui recolere volatilia quadrupedia que lex cōmemorat. Neq̄ꝫ em̄ cōputat in pedibus duo posteriora crura quib⁹ locuste saliunt: q̄s dicit mundas: ⁊ ideo discernit ab īmundis talib⁹ volatilibus qui nō saliūt illis cruribꝰ sicut sūt scarabei. Omnia q̄ppe
1 Cor. 6 huiusmōi volatilia q̄drupedia vocātur in lege. In duodecimo velut expositor v̄borū apostoli vbi ait: Omne peccatuz quod cūq̄ꝫ fecerit homo extra corp⁹ est: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū qd̄ dictū est: Qui aūt fornicat̄ in corpus ꝓprium peccat: tanq̄ꝫ ille hoc faciat qui ꝓpter adipiscēda ea q̄ ꝑ corpus sequunt̄: vt in his finē boni sui ponat: aliquid agit. Hoc em̄ lōge plura peccata cōplectit̄: q̄ꝫ illa fornicatio que cōcubitu ꝑpetrat̄ illicito: de qua locutū cū hoc diceret apostolū apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium epm carthaginensis ecclesie

Domino beatissimo et sincerissima caritate: venerabili fratri et consacerdoti Aurelio: Augustin⁹ in dño salutem. De trinitate q̄ de⁹ ⁊ sūmus et ver⁹ est: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiserā quippe hoc opus posteaq̄ꝫ cōperi p̄reptos mihi esse siue surreptos anteq̄ꝫ eos absoluerē: ⁊ retractatos vt mea dispositio fuerat expolirem. Nō em̄ singilati sed oēs simul edere ea ratione decreuerā: qua p̄cedentib⁹ cōsequētes inq̄sitione necterēt̄. Cū ergo ꝑ eos homines qui priusq̄ꝫ vellē ad quosdā illoꝝ ꝑuenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interruptā dictationē reliquerā: cogitās hocip̄m in aliquib⁹ meis scriptis cōqueri: vt scirēt qui possent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ablatos: priusq̄ꝫ mihi editione mea digni viderent̄: verum multorū fratrū vehemētissima postulatiōe ⁊ maxime tua iussione cōpulsus: opus taz laboriosū: adiuuāte domino terminare curaui: eosq̄ꝫ emēdatos nō vt volui: ꝫ vt potui: ne ab illis q̄ surrepti iam in manus hominū exierāt: plurimū discreparēt: venerationi tue ꝑ filiū nr̄m diaconū carissimū misi. Et cuicunq̄ꝫ audiēdos: describendos: legēdosq̄ꝫ ꝑmisi: in quib⁹ si seruari mea dispositio potuisset: essent ꝓfecto ⁊ si easdē sententias habētes multo tñ enodatiores atq̄ꝫ planiores quantū reꝝ tantaꝝ explicādarū difficultas ⁊ facultas nr̄a pateret̄. Sūt aūt qui p̄mos quattuor vel poti⁹ quinq̄ꝫ etiā sine ꝓemijs habent: ⁊ duodecimū sine extrema ꝑte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: omnia si voluerint emēdabūt. Peto sane vt hanc epl̄am seorsum quidē: sed tñ ad caput eorundē libroꝝ iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

Incipiūt capl̄a libri p̄mi de trinitate.

j De triplici causa erroris falsa de deo opinantiū.
ij Ordo disputādi de trinitate diuina.
iij De diuerso iudicio legentiū et capacitate dissimili.
iiij Que esse ꝓpria diuine trinitatis senserint catholici tractatores.

v De questionib⁹ quib⁹ mouent de trinitate querētes.
vj De trinitate patrī ⁊ filij ⁊ spūs sancti q̄ sunt vnus ⁊ solus ⁊ ver⁹ de⁹.
vij Qz vnigenit⁹ dei fili⁹ ꝓpter formā serui minoz patre dicat: qui in forma dei equalis est patri.
viij De subiectiōe q̄ fili⁹ ībīcied⁹ est pri.
ix Qūtile credētib⁹ fuerit vt ad patrē in forma serui christus ascēderet.
x Quō traditur⁹ sit regnū fili⁹ patri.
xj Qua discretione intelligēdus sit nūc eqlis patri fili⁹: nūc aūt minoz.
xij Qua rōne filius nescire dicat diem ⁊ horā: quā scit pater.
xiij De vnitate psone filij dei ⁊ filij hois siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber primus incipit.

De triplici cā erroris falsa de deo opinātiū. Ca. primum

Lecturus hec q̄ de trinitate disseruim⁹: pri⁹ oportet vt nouerit stilū nostrū aduersus eoz vigilare calūnias: qui fidei cōtenentes initiū: immaturo ⁊ puerso rationis amore fallunt. Quoz nōnulli ea q̄ de corporalib⁹ reb⁹: siue p sensus corporeos expta nouerūt: siue q̄ natura humani ingenij ⁊ diligētie viuacitate vel artis adiutorio ꝓceperūt: ad res incorporeas ⁊ spiritales trāsferre conant: vt ex illis illa metiri atq; opinari velint. Sūt q̄dā alij q̄ scōm humani animi naturā vel affectū ō deo sentiūt si quid sentiunt: ⁊ ex hoc errore cum de deo disputāt: sermoni suo distortas ⁊ fallaces regulas fingunt. Est itē aliud hominū genus eoz qui vniuersā quidē creaturam que ꝓfecto mutabilis est: nituntr trāscēdere: vt ad incōmutabilē substantiā que de⁹ est erigāt intētionē: sed mortalitatis onere ꝓgrauati: cū ⁊ videri volūt scire qō nesciunt: ⁊ quod volūt scire nō possunt: ꝑsūptiones opinionū suaz audaci⁹ affirmādo: intercludūt sibimet intelligētie vias: magis eligentes sentētiam suā nō corrigere quersam: q̄z mutare defensam. Est hic quidē omniū moꝛb⁹ est triū genez que ꝓposui: ⁊ eorū scz qui scōm corpus ō deo sapiunt: ⁊ eorū qui scōm spiritalē creaturā sicuti est anima: ⁊ eoz̄ qui neq; scōm corp⁹ neq; scōm spiritalē creaturam: ⁊ tñ de deo falsa existimāt: eo remotiores a vero: q̄ id qō sapiūt nec in corpe repit: nec in facto ⁊ ꝓdito spiritu: nec in ipō creatore. Qui em̄ opinatur deū (verbi gr̄a) candidū vel rutilū: fallit. ꝟ tñ hec inueniunt in corpe. Rursus q̄ opinat deū nūc obliuiscentē: nūc recordantē: vel siquid hmōi ē: nihilomin⁹ in errore est: sed tñ hec inueniunt in aio. Qui aūt putāt ei⁹ esse potētie deū: vt seipm̄ ipe genuerit: eo pl⁹ errāt: qō nō solū de⁹ ita nō est: ꝟ nec spiritalis nec corpalis creatura. Nulla em̄ oīno res est que seipam gignat vt sit. Ut ergo ab huiusmōi falsitatib⁹ human⁹ anim⁹ purgaret: sancta scriptura paruulis ꝓgruens: nulli⁹ generis verba vitauit: ex quibus q̄si gradatim ad diuina siue sublimia noster intellect⁹ velut nutritus assurgeret. Nā ⁊ verbis ⁊ reb⁹ corpalib⁹ sūptis vsa est cū de deo loq̄ret: velut cū ait: Sub vmbra alaz tuaz ꝓtege me. Et de spiritali creatura multa trāstulit: quib⁹ significaret illō qō ita noz̄ esset: ꝟ ita dici opus esset: sicuti est: Ego sū de⁹ zelans. et: Penitet me hominē fecisse. De rebus autē que oīno non sunt: nō traxit aliq̄ vocabula: quib⁹ vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Ut̄ pniciosi⁹ ⁊ inanius euanescūt: q̄ tertio illo genere erroꝛ a veritate secludunt: hoc suspicādo de deo: qō neq; in ipo: neq; in vlla creatura inueniri pōt. Rebus em̄ q̄ in creatura inueniunt: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamēta formare: q̄b⁹ infirmoz̄ ad q̄rēda supioza: ⁊ iferioza deserēda ꝓ suo modulo tanq; passib⁹ moueret affect⁹. Que vo ꝓprie de deo dicūt: quecq; in nulla creatura iueniunt: raro ponit scptura diuina: sic illud qō dictū est ad moysen: Ego sū q̄ sum: ⁊ qui est: misit me ad vos. Cū em̄ esse aliq̄ mō dicat ⁊ corp⁹ ⁊ animus: nisi ꝓprio quodā mō vellet intelligi: nō id vtiq; diceret: et illud qō ait aplus: Qui sol⁹ habet imortalitatē: cū ⁊ anima mō quodā immortalis esse dicat: ⁊ sic nō diceret: sol⁹ habet: nisi quia vera imortalitas incōmutabilitas ē: quā nulla pōt habere creatura: qm̄ soli⁹ ē creatoꝛis. Hoc et iacob⁹ dic̄: Omne datū optimū: ⁊ oē donū pfectū desursū est descēdēs a pre luminū: apud quē nō ē trāsmutatō: nec momēti obūbratio. Hoc ⁊ dauid: Mutabis ea ⁊ mutabunt: tu aūt idē ipe es. Proinde substantiā dei sine vlla sui cōmutatiōe mutabilia facientē: ⁊ sine vllo sui tēpali motu tempalia creantē: intueri et plene nosse difficile ē: ⁊ ideo est necessaria

Exo.20 Gen.6

Exo.5

j.Thi.6

Jacl.j

Ps.joi

purgatio mētis nr̄e: qua illud ineffabile: in effabilit̄ videri possit: q̄ nōdū p̄dita fide: nu trimur: ⁊ p quedā tolerabiliora: vt ad illō capiēdū apti ⁊ habiles efficiamur: itinera
Colo.2 ducimur. Vñ aplūs: in xp̄o quidē dicit eē oēs thesauros sapiētie ⁊ scientie absconditos: eū tñ q̄uis iā gratia eius renatis: ꝫ ad huc carnalib⁹ ⁊ aīalib⁹ tanq̄ puulis i xp̄o: nō ex diuina virtute in q̄ equalis ē patri: ꝫ ex hūana infirmitate ex q̄ crucifixus est: cō
i.Cor.2 mēdauit. Ait nāq̄: Neq̄ eī iudicaui me scire aliq̄d i vob: nisi Jesū xp̄m: ⁊ hūc cru-
Ibidē cifixū. Deinde secut⁹ ait: Et ego in infirmitate ⁊ timore ⁊ tremore multo fui ap̄ vos.
i.Cor.3 Et paulopost dicit: Et ego fres ñ potui vobis loqui q̄si spiritalib⁹: ꝫ quasi carnalib⁹. Quasi puulis in xp̄o: lac potū dedi vobis: nō escā. Nondū eī poterat⁹: ꝫ nec adhuc quidē potestis. Hoc cū dicit q̄busdā: irascunt⁹. ⁊ sibi p tumeliose dici putant: ⁊ plerūq̄ malūt credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc audiūt: nō habere q̄ dicāt: q̄ se capere non posse q̄ dixerūt. Et aliq̄n afferim⁹ eis rōnem: nō quā petūt cū de deo querūt: q⁹ nec ipi eā valēt sumere: nec nos fortasse vel apprehēdere vel p̄ferre: ꝫ qua demōstret eis q̄ sint inhabiles minimeq̄ idonei i p̄cipiēdo q̄ exigūt. Sed q⁹ nō audiūt q̄ volūt: aut callide nos agere putāt: vt nr̄am occultemus impitiā: aut malitiose q̄ eis inuideamus peritiam: atq̄ ita indignantes p̄turbatiq̄ discedūt.

¶ Ordo disputandi de trinitate diuina. ¶ Ca.ij

Quapropt̄ adiuuāte dño deo nr̄o suscipiem⁹ ⁊ eā ipam quā flagitāt quantū possum⁹ reddere rōem: q⁹ trinitas sit vn⁹ deus ⁊ solus ⁊ ver⁹: ⁊ q̄ recte pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs scūs: vni⁹ eiusdēq̄ substantie vel essentie dicat⁹: credat⁹: intelligat⁹: vt nō quasi nr̄is excusationib⁹ illudant⁹: ꝫ re ipsa expiant⁹: ⁊ esse illud sūmū bonū q̄ purgatissimis mētib⁹ cernit⁹: ⁊ a se ꝓpterea cerni cōprehēdiq̄ nō posse: q⁹ hūane mētis acies inualida in tā excellēti luce nō figit⁹: nisi p iusticiā fidei nutrita vegetet⁹. Sed p̄mū scōm auctoritatē scripturarū sanctarū vtrū se ita fides habeat demōstrādū ē. Deinde si voluerit ⁊ adiuuerit de⁹: istis garrul⁹ ratiocinatorib⁹: elatorib⁹ q̄ captatorib⁹: atq̄ iō morbo periculosiore laborātibus: sic fortasse seruiem⁹: vt iueniāt aliq̄d vñ dubitare nō possint: ⁊ ob hoc i eo q̄ deū inuenire nequerint: de suis mentib⁹ potiusq̄ de ipa veritate: vel de nr̄is disputationib⁹ q̄querāt⁹: atq̄ ita si q̄d eis erga deū vel amor⁹ est vel timor⁹: ad initiū fidei ⁊ ordinē redeāt⁹: iam sentiētes q̄ salubriter in scta ecclesia: medicina fidelīū ꝓstituta sit: vt ad p̄ceptionē incōmutabilis veritat⁹: inbecillē mentē obseruata pietas sanet⁹: ne in opinionē noxie falsitatis temeritas inordinata p̄cipitet. Nec pigebit autez me sicubi hesito querere: nec pudebit sicubi erro discere.

¶ De diuerso iudicio legentiū ⁊ capacitate dissimili. ¶ Ca.iij

Proinde q̄squis hoc legit: vbi pariter cert⁹ est: pgat mecū: vbi pariter hesitat: q̄rat mecū: vbi errorē suū cognoscit: redeat ad me: vbi meū: reuocet me. Ita ingrediamur sic caritatis viā: tendētes ad eū: d̄ q̄ dictū ē: Querite faciē ei⁹ ps.104 emp. Et ꝫ placitū: piū atq̄ tutū corā domino deo nr̄o: cū oīb⁹ interim qui ea q̄ scribo legūt: ⁊ in omnib⁹ scriptī meis: maxieq̄ in his vbi q̄rit⁹ vnitas trinitat⁹: p̄r ⁊ filius ⁊ spūsscūs: q⁹ nec piculosius alicubi errat⁹: nec laboriosi⁹ aliq̄d querit⁹: nec fructuosi⁹ aliq̄d inuenit⁹. Quisq̄s q̄ cū legit dicit: hoc nō bñ dictū est: q̄m nō intelligo: locutionē meā reprehendat: nō fidē: ⁊ forte vere potuit dici plani⁹: verūtñ nullus hoīm ita locut⁹ est: vt in oībus ab oībus itelligeret⁹. Videat q̄ cui hoc in sermone meo displicet: vtrū alios in talib⁹ reb⁹ q̄stionibusq̄ versatos: cū intelligat: me nō intelligit. Et si ita ē: ponat libz meū: vel etiā si hoc videat⁹: abijciat. ⁊ eis poti⁹ q̄s intelligit: opam ⁊ tp̄us impendat. Illō tñ ꝓpterea putet me tacere debuisse: q⁹ non tam expedite ac dilucide q̄s illi q̄s intelligit eloq̄ potui. Neq̄ eī oia q̄ ab oībus p̄scribunt⁹: in oīm man⁹ venunt. Et fieri p̄t: vt nōnulli qui etiā hec nr̄a intelligere valēt: illos planiores nō inueniāt libros: ⁊ in istos saltē icidāt. Ideoq̄ vtile est: plures a plurib⁹ fieri diuerso stilo: ſi diuersa fide: etiā de q̄nibus eisdē: vt ad plurimos res ipa pueniat: ad alios sic: ad alios aūt sic. At si ille qui se ista nō intellexisse ꝓquerit⁹: nulla vnq̄ de talib⁹ reb⁹ diligēter ⁊ acute disputata itelligere potuit: secū agat votis ⁊ studijs: vt ꝓficiat: nō mecum q̄relis ⁊ puuijs: vt taceā. Qui vero hec legēs dicit: intelligo quidē q̄d dictū sit: ꝫ nō vere dictū ē: asserat si placet sentētiā suā: ⁊ redarguat meā si p̄t. Q⁹ si cū caritate et vitate fecerit: mihiq̄ etiā si in hac vita maneo: cognoscendū facere curauerit: vberri

mũ fructũ hui⁹ laboris mei: cepero. Q̃ si mihi nõ potuerit: quib⁹ id potuit me volẽ-
Ps.j te ac libẽte pstiterit: ego tñ in lege dñi medi tor: si ñ die ac nocte: saltẽ quib⁹ tpm pticu lis possũ: ꝛ meditationes meas ne obliuio ne fugiãt: stilo alligo: sperãs de miscõia dei q̃ i oibus veris q̃ certa mihi sunt: pseuerã tem me faciet. Si quid autẽ aliter sapio: id q̃z mihi ipe reuelabit: siue p occultas reue-lationes: inspiratiões atq; admonitiões: si ue p manifesta eloq̃a sua: siue p fraternas sermocinatiões. Hoc oro: ꝛ hoc depositũ desiderioq; meũ penes ipm habeo: qui mi hi satis idone⁹ est: ꝛ custodire que dedit: et reddere q̃ ꝓmisit. Arbitror sane nõnullos tardiores: in quibusdã locis librorꝫ meorꝫ opinaturos: me sensisse qõ nõ sensi: aut nõ sensisse qõ sensi. Quorũ errorẽ mihi tribui nõ debere q̃s nesciat: si velut me sequẽtes neq; apphendẽtes: deuiauerint in aliquã falsitatẽ: dũ cogor p q̃dã densa ꝛ opaca vi am carpe: qñ q̃dẽ nec ipis sancti diuinorꝫ librorũ auctoritatib⁹ vllo mõ quisq; recte tribuerit: tã multos ꝛ varios errores hereticorꝫ: cũ oẽs ex eisdẽ scripturi: falsas atq; fallaces opiniões suas conent defendere. Admonet me plane: ac mihi iubet suauissi mo impio lex xpi. hoc ẽ caritas: vt cũ aliq̃d falsi in libris meis me sensisse hoies putãt: qõ ego nõ sensi: atq; idipm falsũ: alteri dis-plicet: alteri placet: malim me rephẽdi a re phensore falsitatis: q̃ ab ei⁹ laudatore lau dari. Ab illo enĩ q̃uis ego nõ recte q̃ hoc nõ senserim: error tñ ipe recte vituperatur. Ab hoc aũt nec ego recte laudor: a q̃ existi mor id sensisse qõ vitupat veritas: nec ipa sentẽtia quã vitupat veritas. Ergo in noie dñi susceptũ opus aggredimur.

Que eẽ ꝓpria diuine trinitatis cẽ suert catholici tractatores. Ca. iiij

De ꝓse. di. 5 OMnes quos legere potui q̃ aũ me scripserũt de trinitate: q̃ ẽ de⁹: diui norꝫ librorꝫ vetꝫ ꝛ nouorꝫ: catho-lici tractatores hoc intenderũt: scõm scrip turas docere: q̃ pat̃ ꝛ filiꝰ ꝛ spũsctũs: vni us eiusdẽq; substãtie: inseparabili eq̃litate di uinã insinuent vnitatẽ. Ideoq; si sint tres dñi ⁊ vnus de⁹: q̃uis pater filiũ genuerit: ꝛ ideo filiꝰ non sit q̃ pater est: filiusq; a pre sit genitus: ꝛ iõ nõ sit pater qui filiꝰ est: spũsq; sctũs: nec pater sit: nec filiꝰ: sed tñ pris ꝛ fi lij spũs: patri ꝛ filio etiã ipe coeq̃lis: ꝛ ad trinitatis ptinẽs vnitatẽ: nõ tñ eandẽ trini tatem natã de virgine maria: ꝛ sub pontio pilato crucifixã ꝛ sepultã: tertio die resurre xisse: ꝛ in celũ ascẽdisse: ⁊ tñmõ filiũ. Nec Matb.3 eandẽ trinitatẽ descẽdisse in specie colũbe sup iesum baptizatũ: Aut die pentecostes Act.2 post ascẽsionẽ dñi: sonitu facto de celo q̃si ferret flatus vehemẽs: ꝛ linguis diuisis ve lut ignis: sed tantũmõ spiritũ sctñ. Nec eã Mar.j dẽ trinitatẽ dixisse de celo: tu es filiꝰ meus. Siue cũ baptizat⁹ ẽ a ioãne: Siue in mõte Matb.j7 qñ cũ illo erant tres discpũ: Aut qñ sonuit vox dicẽs: ꝛ clarificaui ꝛ iterꝫ clarificabo: Joh.j2 ⁊ tñmõ patrẽ vocẽ fuisse ad filiũ factã: q̃-uis pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctꝰ: sicut inspa biles sũt: ita inseparabiliter operẽt. Hec etiã mea fides ẽ: qñ hec est catholica fides.

De questionibus quib⁹ mouent de trinitate querẽtes. Ca. v.

Sed in ea nõnulli ꝓturbant: cũ au-diũt deũ patrẽ: ꝛ deũ filiũ: ꝛ deum spiritũsanctũ: ꝛ tñ hãc trinitatẽ nõ tres dcos: ⁊ vnũ deũ: ꝛ quẽadmodũ id itel ligãt querũt. psertim cũ dicit inseparabiliter opari trinitatẽ in oi re quã de⁹ operat: ꝛ tñ quandã vocẽ pris sonuisse: que vox filij fi sit: in carne aũt natũ ꝛ passũ: ꝛ resurrexisse: ꝛ in celũ ascendisse nõ nisi filiũ. In colũbe Matb.3 aũt specie venisse: nõ nisi spñsanctũ: intel ligere volũt: quõ ꝛ illã vocẽ que nõ nisi pa tris fuit trinitas fecerit: ꝛ illã carnẽ in q̃ nõ nisi filiꝰ de virgine natus est: eadẽ trinitas creauerit: ꝛ illã columbe speciẽ in q̃ nõ nisi spũssanctꝰ apparuit: illa ipa trinitas opata sit. alioquin nõ inseparabiliter trinitas opat: sed alia pater facit: alia filius: alia spiritus-sanctꝰ. Aut si quedã simul faciũt: quedã si ne inuicẽ: iã nõ inseparabil trinitas. Mouet etiã quõ spũssanctꝰ in trinitate sit: quẽ nec pater: nec filiꝰ: nec ambo genuerint: cũ sit ꝛ patris ꝛ filij spirit⁹. Quia g̃ querũt ista bo-mines: ꝛ tedio nobis sunt: si q̃d hinc ex d o no dei sapit infirmitas nra: edisseram⁹ eis vt possumus: neq; cũ iuidia tabescẽte iter Gab.6 habeam⁹. Si dicimus nos de talib⁹ rebus nihil cogitare solere: mẽtimur. Si aũt fate-mur habitare ista in cogitatiõib⁹ nris: qñ rapimur amore indagãde veritatis: flagitãt iure caritat: vt eis indicem⁹ q̃d hinc exco gitare potuerim⁹: nõ q: iã acceperim: aut p Phil.3 fect⁹ sim. Nã si Paulus apls: quãtomag⁹ ego lõge infra illiꝰ pedes iacẽs: non me ar-bitror apphendisse: ⁊ p modulo meo: si ipa q̃ retro sũt obliuiscor: ꝛ in anteriora me ex tẽdo: ꝛ scõm intentionẽ seq̃r ad palmã sup ne vocatiõis: quãtũ eiusdẽ vie pegerim: ꝛ

q̄ q̄uenerim vñ mihi in fine reliqu⁹ cursus est: vt illis aperiā: desiderat a me: illis desiderātib⁹: quib⁹ me seruire cogit libera caritas. Oportet aūt vbi donabit deus vt eis ministrādo q̄ legāt: ipi q̄z ꝓficiāt: t eis cupiēs respōdere querētib⁹: ipe q̄z inueniam qō q̄rebā. Ergo suscepi hec iubēte atq; adiuuāte dño deo nr̄o: nō tā cognita cū auctoritate disserere: q̄s ea cū pietate disserendo cognoscere.

De trinitate p̄ris et filij t spūssancti qui sunt vnus et solus et verus deꝰ. Ca. vj

Qui dixerūt dñm nr̄m ihesū xp̄m nō esse deū: aut non esse vez deū: aut nō cū patre vnū t solū dēū: aut nō esse imortalē: q̄ mutabilē mānifestissima diuinoꝝ testimonioꝝ t ꝑsona voce conuicti sūt. velut sūt illa: In ꝓncipio erat verbū: t verbū erat apud deū: t deus erat verbum. Manifestū est eī qō verbū dei: filium dei vnicū accepim⁹: de q̄ post dicit. Et verbū caro factū est: t habitauit in nobis: ꝓpter natiuitatē incarnatiōis ei⁹ que facta ē in tē pore ex virgine. In eo aūt declarat: nō tm̄ deū esse: ꝫ etiā eiusdē cū patre substātie: q̄ cū dixisset: t deꝰ erat verbū: hoc erat inq̄t in principio apud dēū. oia ꝑ ipm facta sūt: t sine ipo factū est nihil. Neq; eī dicit oia nisi q̄ facta sūt. id est oēm creaturā. Vñ liq̄ do apparet ipm factū nō esse per quē facta sūt oia. Et si factus nō ē: creatura nō ē. Si aūt creatura nō est: eiusdē cū patre substātie est. Dis eī substātia q̄ deus nō est: creatura est. t q̄ creatura non est: deꝰ est. Et si nō est filiꝰ eiusdē substātie cuiꝰ est pater: ḡ facta sb̄stātia ē. Si facta substātia ē: ñ oia ꝑ ipm facta sūt: at oia ꝑ ipm facta sūt. Omnius igit eiusdēq; cū p̄re substātie ē: t iō non tm̄ deꝰ: ꝫ t verus deꝰ. Nō idē ioānes apt̄issime in epla sua dic̄: Scimꝰ q̄ filiꝰ dei venerit: t dederit nobis intellectū vt cognoscamus dēū vez: t sim⁹ in vo filio ei⁹ ihesu xp̄o. Hic est verꝰ deꝰ: t vita eterna. Hinc etiā ꝑsequēter intelligit: nō tm̄ dē p̄re dixisse ap̄lm paulū: q̄ solus habet imortalitatē: ꝫ de vno t solo dēo q̄ est ipa trinitas. Neq; eī ipa vita eterna mortalis ē scōm aliquā mutabilitatē: ac ꝑ hoc filiꝰ dei: q̄ vita eterna est. cū p̄re etiā ipe intelligit vbi dictū est: q̄ solus habet imortalitatē. Et⁹ eī vite et⁹ne: t nos ptices facti ꝑ mō nostro imortales efficimur. Sed aliud ē ipa et⁹ ptic̄ xs efficimur vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ ptic̄patione viuemus in eternū. Si eī dixisset quē tpib⁹ ꝓphis ostēdet p̄ btūs t sol⁹ potens: rex regū: t dñs dñantiū: q̄ sol⁹ habet imortalitatē: nec sic inde sepatū filiū oporet itelligi. Neq; eī qz ipe filiꝰ alibi loq̄ns voce sapiētie (ipe ē eī dei sapia) ait: Gyrū celi circuiui sola: sepauit a se patrē. Quotomagl ḡ nō est necesse vt tm̄m̄ ō p̄re ꝑ filiū intelligat q̄ dictū est: q̄ solus hz imortalitatē: cū ita dictū sit: vt serues inq̄t mandatū sine macula: irrep̄hensibile vsq; in aduentū dñi nr̄i ihesu xp̄i: quē tēpibus ꝓphis ostēdet btūs: t solus potēs rex regū: t dñs dñantiū: q̄ solus hz imortalitatē: t lucē habitat inaccessibilē: quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt: cui ē honoꝝ t gloria in secula sclōꝝ amen. In quib⁹ vbis: nec pater ꝑ prie noiatus est: nec filiꝰ: nec spūssanctꝰ: ꝫ beatꝰ t solus potēs: rex regū: t dñs dñantium: q̄ ē vnꝰ solus t verꝰ deꝰ ipa trinitas. Nisi forte q̄ sequūt: ꝑturbabūt hūc itellectū: q̄ dixit: quē nemo hoīm vidit: nec videre pōt: cū h̄ etiā ad xp̄m ptinere scōm diuinitatē ei⁹ accipiat: quē nō videret iudei: qui tm̄ carnē videret t crucifixerūt. Videri aūt trinitas hūano visu nullo mō pōt: ꝫ eo visu videt: q̄ iā qui videt: non hoies: ꝫ vltra homines sūt. Recte ḡ ipe deꝰ trinitas intelligit: beatꝰ t solus potēs: ostēdēs aduētum dñi nr̄i ihesu xp̄i: tpib⁹ ꝓphis. Sic eī dictū ē: solꝰ hz imortalitatē: quō dictū ē: qui facit mirabilia solꝰ. Nō veli scire de q̄ dictū ē accipiat si ō p̄re tm̄: quō ḡ vez ē: q̄ ipe filiꝰ dicit: quecūq; eī p̄ facit: hec eadē t filiꝰ facit similiter. An quicq̄ ē int̄ mirabilia mirabiliꝰ q̄ resuscitare t viuificare mortuos: Dicit aūt idē filiꝰ: Sic pat̄ suscitat mortuos t viuificat: sic t filiꝰ q̄s vult viuificat. Quō ḡ solꝰ p̄ facit mirabilia: cū h̄ verba nec p̄rem tm̄: nec filiū tm̄ ꝑmittāt intelligi: ꝫ vtiq; deum vnū vez solū. id ē patrē t filiū t spiritū sanctū. Itē cū dic̄ idē ap̄ls: nobis vnꝰ deꝰ pater: ex q̄ oia t nos i ipo. t vnꝰ dñs ihesus xp̄s: ꝑ quē oia t nos ꝑ ipm: q̄s dubitet eū oia q̄ creata sūt dicere: sicut btūs ioānes: ꝑ ipm facta sūt: Quero itaq; de quo dicat alio loco: qñ ex ipo: t ꝑ ipm: t i ipo sī oia: ipi gloria in secula seculoꝝ amē. Si eī de p̄re et filio et spūsancto: vt singulis ꝓnis singla tribuant. Ex ipo. id ē ex p̄re: ꝑ ipm. id ē ꝑ filiū: in ipo. id ē in spūsancto: manifestū q̄ pater et filiꝰ et spūssanctꝰ vnꝰ deꝰ est: qñ singularit̄ intulit: Ipi gloria i scla secul oꝝ. Vñ eī cepit hūc sensū: Nō ait: O altitudo diuitiaꝝ sapiētie et sciētie patrī: aūt

filiꝰ.aut spiritusſācti: ꝫ sapiētie ⁊ sciētie dei. q̄ inscrutabilia sūt iudicia eiꝰ: ⁊ iuestigabiles vie eiꝰ. Quis enī cognouit mentē dñi: aut q̄s consiliariꝰ eiꝰ fuit: aut q̄s prior dedit illi ⁊ retribuet ei: Quīa ex ipo: ⁊ p ipm: ⁊ i ipso sūt oīa: Ipi gla i scla seculoꝝ amen. Si aūt hoc de pte tīnmō intelligi volūt: quō ḡ oīa p patrē sunt. sic ḃ dicit: Et oīa p filiū. sic ad corinthios. vbi ait: Et vnꝰ dñs iesus xps: p quē oīa. ⁊ sicut in euāgelio ioannis: Oīa p ipm facta sūt. Si enī alia p patrem: alia p filiū. iā nō oīa p pfem: nec oīa p filium. Si aut oīa p patrē: ⁊ omnia p filiū: ea dē p patrē q̄ p filiū. Equalis est ḡ patri filius: ⁊ insepabilis opatio pris ⁊ filij: qz si vel filiū fecit pater quē nō fecit ipe filiꝰ: nō oīa p filiū facta sūt. at oīa p filiū facta sūt. Ipe igit factus nō est vt cū pre faceret oīa q̄ facta sūt: q̄q̄ nec ab ipo verbo tacuerit apostolꝰ: ⁊ aptissime oīno dixerit: q̄ cū i dei forma esset: nō rapinā arbitratꝰ est esse se eqlē deo. Hic deū ꝓprie pfem appellās: sic alibi: caput aūt xpi deꝰ. Similit ⁊ de spūsancto collecta sūt testimonia: quibꝰ añ nos qui hoc disputauerūt abundantius vsi sūt: qz ⁊ ipe deꝰ ⁊ nō creatura. Qz si nō creatura: nō tīn deus. (Nā ⁊ hoies dicti sunt dij) ꝫ etiā verꝰ deꝰ. Ergo pri ⁊ filio ꝓsus eqlis: ⁊ in trinitatis vnitate ꝓsubstātialis ⁊ coeternus. Maxime vero illo loco satis claret: q̄ spūssanctꝰ nō sit creatura: vbi iubemur nō seruire creature: ꝫ creatori. Nō eo mō q̄ iubemur p caritatē seruire iuicē: qđ est grece Δούλεια. ꝫ ecōuerso mō q̄ tīn deo huic: qđ est grece λατρεία. Ifī idolatre dicunt q̄ simulachris eā hututē exhibēt q̄ debeꝫ deo. Scōm hāc enī seruitutē dictū ē: Dñm deū tuū adorabis: ⁊ illi soli huies. Nā ⁊ hoc distinctiꝰ i greca scptura iuenit. λατρεύσεις enī hz. Porro si tali seruitute: creature seruire phibemur. qñ q̄dē dictū ē: Dñm deū tuū adorabis: ⁊ illi soli huies. Ifī ⁊ aplus detestat eos q̄ coluerūt ⁊ seruierūt potiꝰ creature q̄ creatori. Nō est vtiq̄ creatura spūssanctꝰ: cui ab oībus sctis talis seruitꝰ exhibeꝫ: dicente aplo: Nos enī sumꝰ circūcisio spūi dei seruiētes: qđ ē in greco λατρεύοντες. Plures enī codices etiā latini sic habēt: qui spūi dei seruiunt. greci aūt oēs: aut pene oēs. In nōnullis aūt exēplaribꝰ latinis inuenimꝰ: nō spiritui dei seruimꝰ: ꝫ spiritu deo seruimꝰ. Sed q̄ i hoc errāt: ⁊ auctoritati grauiori cedere detrectāt: Nunquid ⁊ illud variū in codicibꝰ reperiūt: Nescit qz corpora vestra templū est in vobis spūi tussancti quē habetis a deo: Quid aūt isanius magisq̄ sacrilegū ē: q̄q̄ vt quisq̄ dicere audeat mēbra xpi templū esse creature minoris scōm ipos q̄ xps est: Alio enī loco dicit: corpora vestra mēbra sunt xpi. Si aūt que mēbra sunt xpi: templū est spūssancti: nō est creatura spūssanctꝰ: qz cui corpꝰ nostꝝ templū exhibemꝰ: necesse est vt huic eā seruitutē debeamus: qua nō nisi deo seruiendū est: que grece appellat latria. Unde cōsequēter dicit: Glorificate ergo ⁊ portate deū in corpe vestro.

¶ Qz vnigenitꝰ dei filius ꝓpter formā serui minor pfe dicat qui i forma dei equalis ē patri. ¶ Ca. viij

His ⁊ talibꝰ diuinaꝝ scripturaꝝ testimonijs: quibꝰ vt dixi priores nostri copiosius vsi: expugnauerunt hereticoꝝ tales calūnias vel errores: insinuat fidei nostre vnitas: ⁊ eqlitas trinitatis. Sed qz multa in sanctis libris ꝓpter incarnationē verbi dei: que p salute nra repanda facta ē: vt mediatoꝝ dei ⁊ hoim esset homo xps iesus: ita dicunt: vt maiorem filio pfem significēt: vel etiā aptissime ostēdāt: errauerūt boies minus diligēter scrutātes vel intuentes vniuersam serie scripturaꝝ: ⁊ ea q̄ de xpo iesu scōm hoiem dicta sūt ad eius substātiā que ante incarnationē sempiterna erat: ⁊ sempiterna ē: trāsferre conati sūt. Et illi q̄dē dicūt minorē filiū eē q̄ pater est: qz scriptū est: ipo dño dicēte: pater maior me est. Uerūtaī aūt ostēdit scōm istū modū etiā seipo minorē filiū. Quō enī nō etiā seipo minor factus ē: qui semetipm exinaniuit: formā serui accipiēs? Neq̄. n. sic accepit formā hui: vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis pri. Si ḡ ita accepta ē forma serui: vt nō amitteret forma dei: cum ⁊ in forma serui: ⁊ in forma dei ideipse sit filius vnigenitus dei patris. in forma dei eqlis patri. in forma serui: mediatoꝝ dei ⁊ hoim homo xps iesus. Quis ñ itelligat q̄ in forma dei etiā ipe seipo maior ē. in forma aūt serui etiā seipso minor ē. Nō itaq̄ imerito scriptura vtrunq̄ dicit: ⁊ equalē pri filiū: ⁊ patrē maiorē filio. Illō enī ppr formā dei. hoc aūt ꝓpter formā serui: sine vlla cōfusiōe intelligit. Et hec nobis regla: q̄ oēs sacras scpturas dissoluende huiꝰ q̄stionis: ex vno capite epīe pauli apli ꝓmittitur: vbi māifestiꝰ ista distinctio cōmendat. Aut enī: Qui cū i forma dei esset: nō rapinā arbitratꝰ est

Ibidem

Ubi.ꝫ

Ubi.ꝫ

Phil.2

Deutero.6 Matth.4

Ubi.ꝫ. Roma.j

Phil.3

1.Cor.6

1.Cor.8

Joh.j

1.Cor.ij

1.Thi.2

Joh.j4

Phil.2

1.Thi.2

Phil.2

esse se equalē deo: sed semetipm exinaniuit formā serui accipiēs: in similitudinē hoim factus: ⁊ habitu inuent⁹ vt homo. Est ergo dei fili⁹ deo patri natura equalis: habitu minor. In forma eñ serui quā accepit: minor est patre. In forma aūt dei in q̄ erat etiam anteq̄ hanc accepisset equalis ē patri. In forma dei verbū p qđ facta sūt oia. In forma autē serui: factus ex muliere: factus sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret. Proinde i forma dei fecit hominē. In forma serui fact⁹ est homo. Nā si pater tm̄ sine filio fecisset hominē: non scriptū esset:
Gen.j Faciam⁹ hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. Ergo q̄ forma dei accepit formā serui: vtrunq̄ deus: ⁊ vtrunq̄ homo. Sed vtrūq̄ de⁹ ꝓpter accipientē deū. Utrūq̄ autē homo ꝓpter acceptū hominē. Neq̄ eñ illa susceptione alter⁹ eor⁹ in alterū conuersum atq̄ mutatū ē. Neq̄ diuinitas q̄pe in creaturā mutata est vt desisteret esse diuinitas. nec creatura in diuinitatē vt desisteret esse creatura.

De subiectione qua fili⁹ subiiciendus dicitur patri. Ca. viij

j.Cor.j5 Illud aūt qđ dicit apostolus: Cū aūt ei oia subiecta fuerint: tūc ⁊ ipse filius subiect⁹ erit ei qui illi subiecit oia. Aut ideo dictū ē: ne quisq̄ putaret habitū xp̄i qui ex hūana creatura susceptus est: cōuersū iri postea in ipam diuinitatē: vl̄ vt certius exp̄serim: deitatem que nō ē creatura: ꝺ ē vnitas trinitatis incorporea: ⁊ incōmutabilis: ⁊ sibimet cōsubstātialis: ⁊ coeterna natura. Aut si q̄sq̄ ꝓtendit:
Ubi.s vt aliqui senserūt ita dictum. ⁊ ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei qui illi subiecit omnia: vt ipam subiectionē cōmutationem ⁊ cōuersionem credat futurā creature in ipam substantiā vel eēntiā creatoris. id ē vt q̄ fuerat substātia creature: fiat sbstātia creatoris. Certe vl̄ hoc ꝓcedit: qđ nō habet vllā dubitationē:
Job.j4 nō dū hoc fuisse factū: cū dns diceret: pat maior me est. Dixit eñ hoc nō solū anteq̄ ascendisset in celū: vez etiā añq̄ passus resurrexisset a mortuis. Illi aūt q̄ putāt humanā in eo naturā in dei substantiā mutari
j.Cor.j5 atq̄ cōuerti: ⁊ ita dictū: tunc ⁊ ipe fili⁹ subiectus erit ei q̄ illi subiecit oia: ac si diceret: tūc ⁊ ipe fili⁹ hois ⁊ a vbo dei suscepta hūana natura cōmutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subIbidem iecit oia: tūc futur⁹ putant: cū post diē iudicij tradiderit regnū deo ⁊ patri. Ac p hoc
Job.j4 etiā scōm istā opinionē adhuc pater maior est: q̄q̄ que ꝺ virgine serui forma accepta ē.

Ubi.s Qz si ⁊ aliq̄ hoc affirmāt: q̄ iā fuerit i dei sbstantiā mutat⁹ homo xp̄us iesus. illud certe negare nō possūt: q̄ adhuc natura hois manebat qñ ante passionē dicebat: qm̄ pater maior me ē: vñ nulla cūctatio est scōm hoc dictū esse: q̄ forma serui maior est p̄: cui in forma dei eq̄lis ē fili⁹. Hec quisq̄ cū
j.Cor.j5 audierit qđ ait ap̄lus: Cū aūt oia ei subiecta fuerint: manifestum q̄ p̄ter eum qui illi subiecit omnia: ita existimet de patre intelligendū: q̄ subiecerit omnia filio: vt ip̄m filium sibi oia subiecisse nō putet. Inseparabilis eñ operatio est patris ⁊ filij: alioq̄n nec ipe pater sibi subiecit omnia: ꝺ filius ei subiecit: q̄ ei regnū tradit: ⁊ euacuat omnē p̄ncipatum ⁊ omnem potestatē ⁊ virtutē. De
Ubi.s filio quippe ista dicta sunt: Cum tradiderit inquit regnum deo ⁊ patri: cū euacuauerit omnē p̄ncipatū ⁊ omnē potestatē ⁊ virtutem. Ip̄e eñ subiicit: qui euacuat. Nec sic arbitremur xp̄m traditur⁹ regnū deo ⁊ patri: vt adimat sibi. Illā ⁊ hoc q̄dā vaniloq̄ crediderunt. Cū eñ dicitur: tradiderit regUbi.s nū deo ⁊ patri: non sepatur ipe: quia simul cū patre vnus de⁹ est. Sed diuinar⁹ scripturar⁹ curiosos contētionūq̄ studiosos fallit verbum qđ positū est: donec. Ita nāq̄ sequitur. Oportet eñ illū regnare: donec Ibidē ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis: tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur⁹. Nec itelligunt ita dictū sicuti ē illud: Cōfirmatū ē
Ps.jjj cor eius: nō cōmouebit donec videat sup inimicos suos. Nō eñ cū viderit iā cōmouebitur. Quid ḡ est: Cū tradiderit regnū j.Cor.j5 deo ⁊ patri: quasi mō nō habeat regnū deus ⁊ pater. Ꝺz quia omnes iustos in q̄bus Abac.2 nūc regnat ex fide viuētibus: mediator dei j.Thi.2 ⁊ hominū homo christ⁹ iesus ꝓductur⁹ est ad speciem. quā visionē dicit idem apostolus. facie ad faciē. ita dictū est: cum tradi-
j.Cor.j3 derit regnū deo ⁊ patri: ac si diceret. cum p-
j.Cor.j5 duxerit credētes ad cōtemplationē dei et patris. Sicut eñ dic̄: Oia mihi tradita sūt
Math.jj a pātre meo: ⁊ nemo nouit filium nisi pat̄: et nemo nouit patrē nisi filius: ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare: Tūc reuelabitur a filio pater: cum euacuauerit omnē p̄ncipatū et
j.Cor.j5 omnē potestatem ⁊ virtutē. id est vt necessaria non sit dispensatio similitudinū p angelicos p̄ncipat⁹ et potestates et virtutes. Ex quar⁹ psona ñ incōuenient itelligit dici i cāticocānticor⁹ ad sponsā: Similitudines
Can.j. auri faciem⁹ tibi cū distinctionib⁹ argenti:

quoadusq; rex in accubitu suo est. id ē quo adusq; xps in secreto suo est: quia vita nr̄a
Colo.3 absc̄dita est cū xp̄o in deo. Cū xp̄us inq̄t apparuerit vita vestra: tūc & vos apparebit
j.Cor.j5 cū ipo in gloria. Qd̄ anteq; fiat: videmus nūc p speculū in enigmate: hoc est insimili tudinib⁹: tūc aūt facie ad faciem. Hec eñ nobis ꝓtemplatio ꝓmittit actionū omnū
j.Joh.3 finis: atq; eterna pfectio gaudioꝝ. Filij eñ dei sumus: & nōdū apparuit quid erimus. Scim⁹ eñ q̄ cū apparuerit similes ei erim⁹: qñ videbimus eū sicuti est. Q̄ eñ dixit fa
Exo.3 mulo suo moysi: Ego sum q̄ sum: hec dices filijs israel: qui est misit me ad vos: hoc cō templabimur cū viuemus ineternum. Ita
Joh.j7 q̄ppe ait: hec aūt est vita eterna: vt cognoscāt te vnū verum deū: & quē misisti iesum
j.Cor.4 xp̄m. Hoc fiet cum venerit dñs & illumina uerit occulta tenebraꝝ: cum tenebre mortalitatis huius corruptionisq; transierint. Tūc erit mane nr̄m: de q̄ in psalmo dicit:
Ps.5 Mane astabo tibi & ꝓtēplabor. Be hac ꝓtē
j.Cor.j5 platōe itelligo dictū: Cū tradiderit regnuz deo & patri. id ē cū pduxerit iustos: q̄b⁹ nūc ex fide viuentib⁹ regnat mediator dei & hominū: homo xp̄s iesus: ad cōtemplationē dei & patr̄. Si desipio hic: corrigat me qui melius sapit: mihi aliud nō videtur. Neq; eñ querem⁹ aliud cū ad illius ꝓtemplationē puenerim⁹: que nūc nō est q̄dū gaudium nr̄m in spe est. Spes eñ q̄ videt nō est spes: qd̄ eñ videt quis: quid sperat: Si autē qd̄ nō videmus speramus: p patientiā expectam⁹ quoadusq; rex in recubitu suo
Ps.j5 est. Tūc erit qd̄ scriptū ē: Adimplebis me leticia cū vultu tuo. Illa leticia nihil āpli⁹ requiretur: q̄ nec erit qd̄ ampli⁹ requirat. Ostendet eñ nobis pater: & sufficiet nob.
Qd̄ bene intellexerat philippus vt diceret
Joh.j4 dño: ostēde nobis patrē & sufficit nobis: si nondū intellexerat: eo q̄z mō idipm se potuisse dicere: dñe ostēde nobis te: & sufficit nobis. Ut eñ hoc intelligeret: respōsū ei
Ibidē a dño est: Tanto tpe sum vobiscū: & nō cognouistis me: Philippe q̄ videt me: videt & patrē. Sed q̄ volebat eū ex fide viuere anteq; illud posset videre. secut⁹ est: et ait:
Ibidē Nō credis: q̄ ego in patre & pater in me ē:
2.Cor.5 Quidu eñ sumus in corpe: pegrinamur a dño. Per fidē eñ ambulamus: nō p speciem. Cōtemplatio quippe merces est fidei: cui mercedi p fidem corda mundant. sicut
Act.j5 scriptū est: fide mundās corda eoꝝ. Probat autē q̄ illi ꝓtemplationi corda mundē tur. illa maxime sentētia: Beati mūdo corde: qñ ipsi deū videbunt. Et q̄ hec ē vita
Ps.90 eterna: dicit de⁹ in psalmo: Longitudine dierū replebo eū: & ostendā illi salutare meū. Siue ergo audiamus: ostende nobis filiū: siue audiam⁹: ostēde nobis patrē: tantūdē valet: q̄ neuter sine altero pōt oīdi. Vnū
Joh.jo quippe sunt: sic ait: Ego & pater vnū sum⁹. Beneq; ppter ipam inseparabilitatē: sufficiēter aliq̄n nominat: vel pater solus: vel filius solus: adipletur⁹ nos leticia cū vultu suo.
Nec inde separatur vtriusq; spūs: id est patris & filij spūs. Qui spūs ꝓprie dicit spūs
Joh.j4 veritatis: quē hic mūdus accipere nō pōt. Hoc ē eñ plenū gaudiū nr̄m: q̄ ampli⁹ nō est frui scz trinitate deo: ad cui⁹ imaginē facti sum⁹. Propt hoc aliq̄n ita loquit de spiritusancto: tanq; solus ipe sufficiat ad beatitudinē nr̄am: & ideo solus sufficit: q̄ separi a pr̄e & filio nō pōt. sicut pater solus sufficit: q̄ separari a filio & spiritusancto nō pōt. & filius ideo sufficit sol⁹: q̄ separi a patre & spūsancto nō potest. Quid eñ sibi vult q̄
Ibidem d it. Si diligitis me mandata mea seruate: & ego rogabo pr̄em meū: & alū aduocatū dabit vobis: vt vobiscū sit ineternū: spiritū veritat̄ quē hic mūdus accipe nō pōt.
j.Cor.2 id est dilectores mundi. Animalis eñ homo nō ꝑcipit q̄ sunt dei. Sed adhuc pōt videri: ideo dictū: & ego rogabo patrē & alū
Joh.j4 aduocatū dabit vobis: vt vobiscum sit ineternum: quasi nō solus fili⁹ sufficiat. Illo aūt loco ita de illo dictū est: tanq; solus omno sufficiat: Cū venerit ille spiritus veritatis: docebit vos oēm veritatē. Nunquid q̄
Joh.j6 sepatur hinc fili⁹ tanq; ipe nō doceat oēm veritatē: aut q̄si hoc ipleat spūsanct⁹ q̄ minus potuit docere filius? Dicāt q̄ si placet maiorē ee filio spiritūsctm: quē minorē illo solent dicere. An q̄ nō dictū ē: ipe sol⁹ aut nēo nisi ipe vos docebit oēm veritatē: iō p mittūt vt cū illo docere credat & fili⁹: Apost ol⁹ q̄ filiū sepauit a sciēdis his q̄ dei sunt.
j.Cor.2 vbi ait: Hic & q̄ dei sunt nemo scit nisi spūs dei: vt tā usti puersi possint ex hoc dicere: q̄ & filiū nō doceat que dei sunt: nisi spūsanctus: tanq; maior minorē: cui fili⁹ ipe tantū
Joh.j6 tribuit. vt diceret: Quia hec locut⁹ sū vobis: tristicia impleuit cor vestrū. sed & ego veritatē dico: expedit vob vt ego eam. Nā si nō abiero: aduocat⁹ nō veniet ad vos.
Q̄ vtile credentibus fuerit vt ad patrē in forma serui christus ascēderet.

Hoc aũt dixit: non ꝓpter ineq̃litatẽ verbi dei ⁊ spũssancti: ꝫ tanq̃ ipedimẽto esset pñtia filij hois apd eos q̃ minus veniret ille q̃ minor nõ esset: qz nõ semetipm exinaniuit formã ꝺui accipiẽs sic filij. Oportebat g̃ vt auferretur ab oculis eoz forma serui: quã intuẽtes hoc solũ esse xp̃m putabãt qꝺ videbãt: vñ est ⁊ illud qꝺ ait: Si diligeretis me, gauderetis vtiq̃: qm̃ eo ad patrẽ: qz pater maior me est. id est, ꝓpterea me oportet ire ad patrẽ: qz dum me ita videt: ⁊ ex hoc q̃ videt: estimat qz minor sũ p̃fe: atq̃ ita circa creaturã susceptũ q̃ habitũ occupati: eq̃litatẽ quã cũ patre habeo nõ intelligit. Inde ẽ illꝺ: Noli me tãgere: nõdũ em̃ ascẽdi ad p̃rem meũ. Tactus em̃ tanq̃ finẽ facit notionis. Jõq̃ nolebat in eo esse finẽ intenti cordis in se: vt ꝫ qꝺ videbat: tm̃mõ putaret. Ascensio autẽ ad patrẽ erat ita videri sicut eq̃lis ẽ p̃ri: vt ibi esset finis visiõis q̃ sufficit nobis. Aliq̃n itẽ de filio solo dz q̃ ipe sufficiat: ⁊ in ei⁹ visione merces tota ꝓmittit delectationis ⁊ desiderij nostri. Sic em̃ ait: Qui habet mãdata mea ⁊ custodit ea: ille est q̃ diligit me. Qui aũt me diligit: diliget a patre meo: et ego diligã eũ: ⁊ manifestabo me illi. Nũq̃d hic: qz nõ dixit: ostendã illi ⁊ patrẽ: ideo se pauit patrẽ: ꝫ qz verũ est: ego ⁊ pater vnũ sumus: cũ pater ostendit: ⁊ filius ostẽdit q̃ in illo est. Et cũ filius ostendit: etiã pater ostendit q̃ in illo est. Sicut g̃ cũ ait: Et ostendã illi meipm: intelligit qz ostẽdit ⁊ patrẽ. Ita ⁊ in eo q̃ dicit: Cũ tradiderit regnũ deo et patri: intelligit qz nõ adimit sibi. Qm̃ cum ꝓducet credẽtes ad ꝓtemplationẽ dei ⁊ patris: ꝓfecto ꝓducet ad cõtemplationẽ suã: qui dixit: Et ostẽdã illi meipm. Et ideo cõseq̃nter cũ dixisset illi Judas: Vñe q̃d factũ est qz ostensurus es te nobis: ⁊ nõ huic mundo? Rñdit Jesus ⁊ dixit illi: Si q̃s diligit me: sermonẽ meũ seruabit: ⁊ pat⁹ me⁹ diliget eũ: ⁊ ad illũ veniemus: ⁊ mansionẽ apud eũ faciem⁹. Ecce quia nõ solũ seipm ostendit ei a quo diligit: qz simul cũ p̃re venit ad eũ: ⁊ mãsionẽ facit apud eũ. An forte putabit mãsionẽ in dilectore suo faciẽtibus patre ⁊ filio: exclusus esse ab hac mãsione spũssanctus? Quid est ergo q̃ superi⁹ ait de spũsancto? Quẽ hic mũdus accipere nõ potest: quoniã nõ videt illũ: nostis illũ vos: quia vobiscũ manet: ⁊ i vobis ẽ? Nõ itaq̃ ab hac mansione sepatus est: de quo dictũ est: Globiscũ manet: ⁊ in vobis ẽ. Hi si forte quisq̃ sic absurdus est: vt arbitret cũ pater ⁊ filius venerint: vt mãsionẽ apud eũ faciãt. id est dilectorẽ suũ: discessurũ inde spiritũ sanctũ: ⁊ tanq̃ locũ daturum esse maioribꝰ. Sed huic carnali cogitationi occurrit scriptura. paulo q̃ppe supius ait: Et ego rogabo patrẽ: ⁊ aliuꝰ paraclitũ dabit vobis: vt vobiscũ sit ineternũ. Nõ ergo discedit patre ⁊ filio venientibus: sed in eadem mansione cũ ipis erit ineternũ: qz nec ille sine ipis venit: nec illi sine illo: sed ꝓpter insinuationẽ trinitatis psonaꝝ: etiã singulis nominatis: dicunt quedã sepatim: nõ tñ alijs sepatis intelligunt: ꝓpter eiusdẽ trinitatis vnitatẽ: vnãq̃ substãtiã atq̃ deitatẽ patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti.

Joh.20 Joh.14 Joh.14 j.Cor.15 Joh.14 Ibidem Ibidẽ Ibidem

Quomodo traditur⁹ sit regnũ filius patri. Ca.x

Gradet itaq̃ regnũ deo ⁊ patri dom̃in⁹ noster Jesus xp̃s: nõ se inde sepato: nec spũsancto: qm̃ ꝓducet credẽtes ad cõtemplationẽ dei: vbi ẽ finis oim bonaꝝ actionũ: ⁊ reqes sempiterna: et gaudiũ qꝺ nunq̃ auferetur a vobis. Hoc em̃ signat in eo q̃ ait: Jteꝝ videbo vos: et gaudebit coz vestrũ: ⁊ gaudiũ vm̃ nemo tollet a vobis. Cui⁹ gaudij similitudinẽ ꝓsignabat Maria sedẽs ad pedes dñi: ⁊ intenta in verbũ ei⁹: quieta scilicet ab omni actione: ⁊ intenta in veritatẽ scõm quendã modũ: cui⁹ capax est ista vita: quo tñ p̃figuraret illud: qꝺ futurũ est ineternũ. Martha quippe sozore sua in necessitatis actiõe cõuersante: q̃uis bona ⁊ vtili: tñ cũ requies successerit trãsitura: ipa requiescebat in verbo dñi: Et ideo dñs cõquerẽti Marthe q̃ eam soz nõ adiuuaret: respõdit. Maria optimã partẽ elegit: que nõ auferet ab ea. Nõ malã partẽ dixit: qꝺ agebat Martha: sed istã optimam que nõ auferet. Illa em̃ que in ministerio indigentie est: cũ indigẽtia ipa trãsierit: auferet. Boni q̃ppe operis transituri merces est requies pmãsura. In illa igit cõtemplationẽ: de⁹ erit omnia in oibus: qz nihil ab illo aliud requiretur: ꝫ solo ipo illustrari: pfruiq̃ sufficiet. Ideoq̃ ille in quo spiritus interpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹: vnã iquit pt̃j a dño: hãc requirã: vt inhabitẽ i domo dñi: per omnes dies vite mee: vt cõtempler delectationem dñi. Cõtemplabimur em̃ deũ p̃rem ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctũ: cũ mediatoꝛ dei ⁊ hoim: hõ xp̃s Jesus: tradiderit regnũ deo ⁊ patri: vt iam non interpellet pro nobis mediator et

j.Cor.15 Ibidem j.Cor.15 Roma.8 Ps.26 j.Thi.2 j.Cor.15

sacerdos noster filius dei: & filꝰ hois: & ip
se inquantū sacerdos ē: assūpta ꝓpter nos
j. Cor. 15 serui forma: subiectus sit ei qui illi subiecit
oia: vt inquantū deꝰ est: cū illo nos subiec
tos habeat: inquantū sacerdos nobiscū il
li subiectus sit. Quapropt cū filꝰ sit & deꝰ
& homo: alia substātia deꝰ: alia homo. ho
mo potiꝰ in filio q̄ filꝰ in patre: sicut caro
anime mee: alia substantia est ad aiam mea
m: q̄uis in vno homine: q̄ anima alteriꝰ
Ubi. s̄ hois ad animā meā. Cū ergo tradiderit re
gnū deo & patri. id ē cū credentes & viuen
tes ex fide ꝓ quibꝰ nūc mediatoꝛ interpel
lat: pduxerit ad cōtemplationē: cui ꝓpiē
de suspiramꝰ & gemimus: & trāsierit laboꝛ &
gemituꝰ: iam nō interpellabit ꝓ nobis tradi
Joh. 16 to regno deo & pri. hoc significās ait: Hec
vobiscū locutꝰ sum in similitudinibꝰ: veniet
hoꝛa q̄n iam n̄ in similitudinibꝰ loquar vob:
sed manifeste de patre nūciabo vobis. id ē
Ibidē iā nō erunt similitudines: cū visio fuerit fa
cie ad faciē. Hoc est enī qđ ait: sed manife
ste d̄ patre nūciabo vob. Ac si diceret: ma
Ubi. s̄ nifeste patrē ostendā vobis. Nūciabo q̄p
pe ait: quia verbū eius est. Sequit enī & di
Ibidē cit: Illa die in noie meo petetis: & iā dico
vobis: qꝛ ego rogabo patrē. Ipe enī pater
amat vos: qꝛ vos me amastis & credidistis
qꝛ a deo exiui. Exiui a patre: & veni in hunc
mundū: iterū relinq̄ mūdū: & vado ad pa
trē. Quid ē: A patre exiui: nisi nō in ea foꝛ
ma qua eq̄lis sū patri: & aliter. id est in assū
Ubi. s̄ pta creatura nūoꝛ apparui. Et q̄d ē: Veni
in hūc mundū: nisi formā serui quā me ex
inaniēs accepi etiā peccatoꝛ: qui mūdum
istū diligūt oculis demonstraui. Et q̄d est:
Joh. 16 Iterū relinq̄ mundū: nisi ab aspectu dilec
Ibidē toꝛ mūdi aufero qđ viderūt. Et q̄d ē: Va
do ad patrē: nisi doceo me sic intelligendū
a fidelibꝰ meis quō equalis sū patri. Hoc
qui credūt digni habebūt pduci a fide ad
speciē. id est ad ipam visionē: quo pducēs
dictus est tradere regnū deo & patri. Fide
les quippe eius q̄s redemit sanguie suo: di
cti sunt regnū eiꝰ: ꝓ quibꝰ nūc interpellat:
tūc aūt illic eos sibi faciēs inherere: vbi eq̄
lis ē patri: nō iam rogabit patrē ꝓ eis. Ip
Joh. 16 se enī iq̄t: Pater amat vos. Ex hoc enī ro
gat quo minoꝛ ē patre: quo vero eq̄lis est:
Ubi. s. exaudit cū patre. Vñ se ab eo q̄ dixit: Ip
se enī pater amat vos: vtiq̄ ipe n̄ seꝑat:
sed sc̄m ea facit intelligi que supꝛa cōme
moraui: satisq̄ insinuaui. plerūq̄ ita nomi
nari in trinitate vnāquāq̄ ꝓsonā: vt & alie

illic itelligant. Sic itaq̄ dictū est: Ipe enī Ubi. s̄
pater amat vos: vt ꝓsequēter intelligaꝫ & fi
lius & spūssanctꝰ: nō qꝛ mō nos nō amat:
qui ꝓꝓio filio non pepcit: sed ꝓ nobis om Roma. 8
nibꝰ tradidit eū: sed tales nos amat deꝰ: q̄
les futuri sumus: nō quales sumꝰ. Qualeſ
enī amat: tales ineternū cōseruat: qđ tunc
erit cū tradiderit regnū deo & patri: q̄ nunc
interpellat ꝓ nobis vt iā nō roget patrē: qꝛ
ipe pater amat nos. Quo aūt merito: nisi
fidei: qua credimus anteq̄ illud qđ ꝓmit
tatur videamꝰ. Per hanc enī puenimꝰ ad
speciē: vt tales nos amet: quales amat vt
simus: nō quales odit: qui mali sumꝰ: & hoꝛ
tatur ac ꝓstat: ne tales semp esse velimus.

Qua discretione intelligēdus sit nunc eē equalis patri filiꝰ nūc au tem minoꝛ. Ca. xj

Quapropt cognita ista regula itel
ligendaꝫ scripturaꝫ de filio dei: vt
q distinguamꝰ quid i eū sonet sc̄m
formā dei: in q̄ equalis ē pri: & q̄d sc̄m foꝛ
mā serui quā accepit: in q̄ minoꝛ est patre:
nō ꝓturbabimur tāq̄ ꝓtrarijs ac repugnā
tibus inᵗ se sanctoꝫ sentētijs. Nā sc̄m foꝛ
mā dei equalis ē patri: & filiꝰ: & spūssanctꝰ:
qꝛ neuter eoꝫ creatura ē: sicut iā ostēdimꝰ.
Sc̄m aūt formā serui: minoꝛ ē pre: qꝛ ipse
dixit: Pater maioꝛ me ē. Minoꝛ est seipo: Joh. 14
qꝛ d̄ illo dictū ē: Semetipm exinaniuit: foꝛ Phi. 2
mā serui accipiēs. Minoꝛ ē spū sancto: qꝛ
ipe ait: Qui dixerit blasphemiā in filiū ho Matth. 12
minis: dimittet ei. q̄ aūt dixerit in spūsctō:
nō dimittet ei. Et in ipo virtutes opatꝰ est
dicēs: Si ego in spū dei eijcio dēmonia: cer Luc. 11
te supuenit in vos regnū dei. Et apud Esa
iam dicit: quā lectionē ipe i synagoga reci Luc. 4
tauit: & de se cōpletā sine scrupulo dubita
tiōis oñdit: Spūs inq̄t dñi sup me: ꝓpter Esa. 61
qđ vnxit me: euangelizare pauperibꝰ misit
me: pdicare captiuis remissionem: tē. Ad
que faciēda iō dicit se missū: qꝛ spūs dñi ē
sup eū. Sc̄m formā dei: oia ꝓ ipm facta Joh. 1
sūt: & sine ipo factū est nihil. Sc̄m formā
serui: ipe factꝰ est ex muliere: factꝰ sub lege. Gal. 4
Sc̄m formā dei: ipe & pr̄ vnū sunt. Sc̄m Joh. 10
formā serui: nō venit facere volūtatē suā: & Joh. 6
volūtatē eius q̄ eū misit. Sc̄m formā dei:
sicut habet pater vitā in semetipo: sic dedit Joh. 5
& filio vitā habere in semetipo. Sc̄m foꝛ
mā serui: tristis ē aia eius vsq̄ ad mortē: & Matth. 26
pater iq̄t: si fieri pōt trāseat a me calix iste. Ibidē
Sc̄m formā dei: ipe est verus deus: & vita
eterna. Secundū formam serui: factus est Phil. 2

obediens vsq; ad mortē: mortē aūt crucē.
Scōm formā dei: oīa q̄ habet pater: ipsius
Joh.j7 sunt: ⁊ oīa tua mea sūt inq̄t: ⁊ mea tua. Se-
Joh.7 cundū formā serui: non est doctrina ip̄ius:
sed illius qui eū misit.

Qua rōne filiꝰ dicat̄ nescire diem et horam quā scit pater. Ca. xij

Math.24 HEC de die ⁊ de hora nemo scit: neq; angeli in celo: neq; filiꝰ: nisi pater. Hoc
enī nescit: qđ nesciētes facit: id est q̄ nō ita
sciebat vt tūc discipulis indicaret: sicut di-
Gen.22 ctū ē ad Abraā: Nunc cognoui q̄ timeas
deū: id ē nūc feci vt cognosceres: qz ⁊ ip̄e si-
bi in illa temptatiōe p̄batus innotuit. Nā
⁊ illud vtiq; dicturus erat discipulis tēpo-
re opportuno: ō q̄ futuro tanq; p̄terito lo-
Joh.j5 quēs ait: Jam nō dicā vos seruos: sed ami-
cos: seruꝰ enī nescit volūtatē dñi sui. Vos
aūt dixi amicos: qz oīa q̄cūq; audiui a pa-
tre meo: nota feci vobis. qđ nōdū fecerat:
sed qz certo facturꝰ erat: q̄si iam fecisset lo-
Joh.j6 cutꝰ est. Ipsis enī ait: Multa vobis habeo
dicere: ꝫ nō potestis illa portare mō. Inter
que intelligit: ⁊ de die ⁊ de hora. Nā ⁊ apo-
j.Cor.2 stolus. Neq; enī iudicaui me inq̄t scire ali-
q̄d inter vos: nisi xp̄m iesum: ⁊ hūc crucifi-
xū. Eis enī loquebat: qui capere altiora de
xp̄i deitate nō poterant. Quibꝰ etiā paulo
j.Cor.3 post dicit: Nō potui vobis loqui q̄si spiri-
talibꝰ: sed quasi carnalibꝰ. Hoc ergo inter
illos nesciebat: qđ p illū scire ñ poterāt. Et
hoc solū se scire dicebat: qđ eos p illū scire
j.Cor.2 oportebat. Veniq; sciebat int̄ p̄fectos: qđ
inter puulos nesciebat. Ibi q̄pe ait: Sapi-
entiā loquimur inter p̄fectos. Eo nāq; ge-
nere locutionis nescire quisq; dicit: qđ oc-
cultat: q̄ dicit̄ fossa ceca q̄ occ̄ta est. Neq;
enī aliquo genere loquūtur scp̄ture: qđ in
p̄suetudine hūana nō inueniatur: qz vtiq;
hoibus loquūtur. Scōm formā dei dictū
Prouer.8 est: Ab ñ oēs colles genuit me. id est añ om-
Ps.j09 nes altitudies creaturaꝝ. Et añ lucifeꝝ ge-
nui te. id est añ oīa tpa ⁊ tpalia. Scōm for-
Prouer.8 mā aūt fui dictū ē: Dñs creauit me i p̄ncipio viaꝝ suaꝝ. Quia scōm formā dei dixit:
Joh.j4 Ego sum veritas. ⁊ scōm formā fui: Ego
Ibidem sum via. Quia enī ip̄e est p̄mogenitꝰ a mor-
tuis: iter fecit eccl̄ie sue ad regnū dei ad vi-
tam eternā: cui caput est ad īmortalitatem
etiā corp̄is: ō creatꝰ est in p̄ncipio viaꝝ su-
Joh.8 aꝝ in opa eius. Scōm formā enī dei: p̄nci-
Gen.j piū ē: qđ ⁊ loquit nobis: In q̄ principio fe-
cit deꝰ celū ⁊ terrā. Scōm formā aūt serui:
Ps.j8 Sponsus p̄cedēs de thalamo suo. Scōm
formā dei: p̄mogenitꝰ omnis creature: et Colo.j
ip̄e añ oēs est: ⁊ omnia in illo p̄stāt. Scōm Ibidem
formā serui: ip̄e est caput corp̄oris eccl̄esie. Ibidem
Scōm formā dei: dñs est glorie. Cūm ma-
nifestum est: q̄ ip̄e glorificet sanctos suos. Roma.8
Quos enī p̄destinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ q̄s
vocauit ip̄os ⁊ iustificauit. Quos aūtē iu-
stificauit: ip̄os ⁊ glorificauit. De illo q̄pe
dictū est: q̄ iustificet impiū: de illo dictū ē:
q̄ sit iustus ⁊ iustificās. Si ergo quos iusti- Roma.5
ficauit: ip̄os ⁊ glorificauit: qui iustificat ip̄e Roma.8
⁊ glorificat q̄ est vt dixi dñs glorie. Scōm
formā tū serui satagētibꝰ discipulis de glo-
rificatiōe sua rūdit: Sedere ad dexterā vl Math.20
ad sinistrā nō est meū dare vobis: sed qui-
bus paratū est a patre meo. Quod aūt pa-
ratū ē a patre eius: ⁊ ab ip̄o filio paratum
est: quia ip̄e ⁊ pater vnū sūt. Jam enī ostē- Joh.jo
dimus in hac trinitate p̄ multos diuinarū
locutionū modos: etiam de singulis dici q̄
oīm ē: ꝓpter inseparabilē operationē vnius
eiusdēq; substātie: Dicē ⁊ de spiritu sancto
dicit: Cū ego iero: mittā eū ad vos. Nō di- Joh.j6
xit: mittemꝰ: ꝫ ita quasi tantū filius eū mis-
surus esset: ⁊ non pater: cū alio loco dicat:
Hec locutꝰ sum vobis apud vos manēs: Joh.j4
Aduocatꝰ aūt ille spiritꝰ scilicet quē mittet
pater in nomine meo: ille vobis declarabit
omnia. Hic rursus ita dictū est: quasi non
eū missurus esset ⁊ filius: ꝫ tantū pater. Si-
cut ergo ista: ita ⁊ illud qđ ait: ꝫ quibꝰ pa- Math.20
ratū est a patre meo: cū patre se itelligi vo-
luit: parare sedes glorie quibus vellet. Sz
dicit aliq̄s. Ille cū de spiritu sancto loque-
rēt ita se missuꝝ ait vt nō negaret patrē mis-
surum: ⁊ alio loco ita patrē: vt nō negaret
se missurū: hic vero apte ait: nō est meū da- Ibidem
re vobis: atq; ita secutꝰ a patre dixit ista p̄
parata. Sed hoc est qđ p̄stringimus scōm
formā serui dictū: vt ita intelligeremus: nō
est meum dare: ac si diceret: nō ē humane
potestatis hoc dare: vt p illud intelligatur
hoc dare: p qđ deus ⁊ equalis est p̄ri. Nō Ubi.s
est inquit meū dare. id ē: nō humana pote-
state ista do: sed quibꝰ patū ē a patre meo.
Sed iā tu intellige: qz si omnia que habet Joh.j7
pater mea sūt: ⁊ hoc vtiq; meū est: ⁊ cū pa-
tre ista paraui. Nam ⁊ illud quero quō dic-
tū sit: Si q̄s nō audit verba mea: ego non Joh.j2
abiudicabo eū. Fortassis enī ita hic dixit:
Ego nō iudicabo illum: quēadmodū ibi:
Nō est meū dare. Sed qđ hic sequit: Nō Ibidem
enī veni ut iudicē mundum: sed vt
saluum faciam mūdū. Deinde adiungit ⁊

Joh.j2 dicit: Qui me spernit ⁊ non accipit verba
mea: habet q̄ se iudicet. Hic iā itelligerem⁹
Ibidē patrē: nisi adiungeret ⁊ diceret: Verbū qđ
locutus sū: ipm iudicabit illū in nouissimo
die. Quid igit iā nec filius iudicabit: quia
Ubi.5 dixit: Ego ñ iudicabo illū: nec pater: ꝫ ver
bum qđ locut⁹ est fili⁹: imo potius audi ad
Ibidē huc qđ sequitur. Quia ego inq̄t nō ex me
locutus sum: sed ille qui me misit pater: ille
mādatū mihi dedit quid dicā aut quid lo-
Ibidē quar: ⁊ scio q⁊ mandatū ei⁹ vita eterna est.
Que ego loquor ita vt dixit mihi pater sic
loq̄r. Si ergo nō iudicat fili⁹: sed verbū qđ
locut⁹ ē filius. Jō aūt iudicat verbū qđ lo
cut⁹ est filius: q⁊ nō ex se locut⁹ est fili⁹: sed
qui misit eum pater mandatū dedit ei quid
dicat: ⁊ quid loquat: patervtiq̄ iudicat cu
ius verbū est quod locut⁹ est fili⁹: atq̄ ipm
verbū patrī idē est fili⁹ ipe. Nō em̄ aliud ē
mandatū patris: aliud verbū patris. Mā ⁊
verbū ꝫ appellauit ⁊ mandatū. Videam⁹
Ubi.5 ergo ne forte q̄ ait: Ego ñ ex me locut⁹ sū:
hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus
sum. Si em̄ verbū patrī loquitur: seipm lo
quat: quia ipe est verbū patris. plerūq̄ em̄
dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi
q̄ eū genuerit pater: nō vt tanq̄ iam existē
ti ⁊ nō habenti dederit aliq̄d: sed ipm dedis
se vt haberet: genuisse ē vt esset. Nō em̄ sic
creatura: ita dei fili⁹ ante incarnationem: ⁊
Joh.j ante assumptā creaturā vnigenitus: p quē
facta sunt oīa: aliud ē: ⁊ aliud habet: ꝫ hoc
ipm ē: qđ est id qđ habet. Qđ illo loco ma
Joh.5 nifestius dicit: si q̄s ad capiēdū sit idone⁹:
vbi ait. Sicut habet pater vitā i semetipo:
ita dedit vitā habere filio i semetipo. Nec
em̄ iā existenti ⁊ vitā non habenti dedit vt
haberet vitā in semetipso: cū eoipso qđ est
vita sit. hoc ē ergo dedit filio vitam habere
j. Joh.5 in semetipo: genuit filiū: incōmutabilēvitā
qđ est vita eterna. Cū ergo verbū dei sit fi-
li⁹ dei: ⁊ filius dei sit ver⁹ de⁹: ⁊ vita eterna:
sicut in epistola sua dicit Joānes: etiā hic
Joh.j2 q̄d aliud cognoscim⁹: cū dic dñs: vbuz qđ
locutus suz: ipm iudicabit eū in nouissimo
die: ⁊ ipm verbū patris verbuz esse dicit: ⁊
mandatū patris ipmq̄ mandatū vitā eter
Ibidē nam: Et scio inquit q⁊ mandatū eius vita
eterna est. Quero itaq̄ quō intelligamus:
Ibidē Ego nō iudicabo: sed verbū qđ locut⁹ suz
iudicabit: qđ ex cōsequētib⁹ apparet ita di
ctum: ac si diceret: ego nō iudicabo: ꝫ ver-
bum patris iudicabit. verbum autē patrī
est ipe filius dei. Siccine intelligendū est:
ego nō iudicabo: ꝫ ego iudicabo: quomō
istud pōt esse ver⁊: nisi ita: ego sc⁊ nō iudica
bo ex potestate humana: q⁊ filius hominis
sum: ꝫ ego iudicabo ex potestate verbi: q⁊
fili⁹ dei sū. Aut si cōtraria ⁊ repugnātia vi
dētur: ego nō iudicabo: sed ego iudicabo:
q̄d illinc dicim⁹: vbi ait: Mea doctrina nō Joh.7
est mea: quomō mea: quomō nō mea: Nō
em̄ dixit: ista doctrina nō est mea: sed mea
doctrina nō est mea: quā dixit suā: eandez
dixit nō suā. Quō istud verū est: nisi scōm
aliud suā dixerit: scōm aliud ñ suā. Scōm
formā dei suā: secunduz formā serui nō su-
am. Cū em̄ dicit: nō est mea sed ei⁹ qui me Ibidē
misit: ad ipm verbū nos fecit recurrere. do
ctrina em̄ patrī est verbū patris qui est vni
cus fili⁹. Quid sibi ⁊ illud vult: q̄ in me cre Joh.j2
dit: nō in me credit: ⁊ quō in ipm: quō nō in
ipm: quō tā ꝓtrariū sibiq̄ aduersuz pōt in
telligi: qui in me credit inq̄t nō in me credit Ubi.5
sed in eū qui me misit: nisi ita intelligas: q̄
in me credit: nō in hoc qđ videt credit: ne
sit spes nr̄a in creatura: ꝫ in eo qui suscepit
creaturā i qua humanis oculis appareret:
ac sic ad se equalē patri cōtemplandum p
fidem corda mūdaret. Ideoq̄ ad patrē re
ferēs intentionē credentium ⁊ dicēs: nō in
me credit: sed in eū q̄ me misit: nō vtiq̄ se a
patre: id ē ab illo qui eū misit voluit sepa-
ri: sed vt sic in eū crederet: quō in patrem cui
equalis ē. Qđ apte alio loco dicit: Credit⁊ Joh.j4
in deū ⁊ in me credite: id est sicut credit⁊ in
deū: sic ⁊ in me: q⁊ ego ⁊ pater vnus deus:
Sicuti ergo hic tāq̄ abstulerit a se fidē ho Joh.jo
minū: ⁊ in patrē trāstulerit: dicendo: nō in Joh.j2
me credit: ꝫ in euz qui me misit: a quo tñ se
vtiq̄ nō sepauit. Sic etiā qđ ait: nō est me- Matth.20
um dare sed quib⁹ paratū est a patre meo:
puto clarere scōm quid vtrūq̄ accipiēduz
sit. Tale ē em̄ ⁊ illud: ego nō iudicabo: cū Joh.j2
ipe iudicatur⁹ sit viuos ⁊ mortuos. ꝫ q⁊ nō
ex potestate humana ꝓpterea recurrēs ad
deitatē: sursum erigit corda hoim: ꝓpter q̄
subleuanda descēdit.

De vnitate psone filij dei ⁊ filij homis: siue i gloria siue in humilitate Ca. xiij

Nisi tñ ipe idem esset fili⁹ hominis ꝓ-
pter formaz serui quā accepit q̄ ē fili⁹
dei ꝓpter dei formaz in qua est: nō diceret
aplus Paul⁹ de ꝓncipib⁹ hui⁹ seculi: Si
em̄ cognouissēt: nūq̄ dñm glie crucifixis-
sent. Ex forma em̄ serui crucifixus est: ⁊ tñ
dñs glie crucifix⁹ ē. Talis em̄ erat illa sus-
ceptio q̄ deū hoiem faceret: ⁊ hoiem deū.

quid tñ ꝓpter q̃d: ⁊ quid ſecundū q̃d dica
tur: adiuuãte dño: prudẽs ⁊ diligẽs ⁊ pius
lector intelliget. Nam ecce diximus: quia
ſcõm id qõ deus eſt: glorificat ſuos. ſcõm
hoc vtiq; qõ dñs glorie eſt: ⁊ tñ dñs glorie
crucifixus eſt: q̃ recte dicit ⁊ de⁹ crucifix⁹:
nõ ex virtute diuinitat̃: ſ̃ ex infirmitate car
nis. ſicut dicimus: q̃ ſcõm id qõ de⁹ eſt ui
dicat: hoc eſt ex ptãte diuina: nõ humana.
Et tñ ipe homo iudicaturus eſt: ſicut dñs
Matb.25 glorie crucifixus eſt. ita eñ apte ait: Cũ ve
nerit filius hois in gloria ſua: ⁊ oẽs angeli
ei⁹ cũ eo: tũc cõgregabunt ante eũ oẽs gẽ
tes: ⁊ cetera. que de futuro iudicio vſq; ad
vltimã ſententiã in eo loco ꝓdicant. Et iu
dei q̃ppe q̃ in malicia ſua pſeuerãtes: in illo
Zacha.12 iudicio puniẽdi ſunt. ſicut alibi ſcriptũ eſt:
Videbunt in quẽ pupugerũt. Cũ eñ ⁊ bo
ni ⁊ mali viſuri ſunt iudicẽ viuorũ ⁊ mortu
orũ: proculdubio eũ videre non poterunt
mali: niſi ſcõm formã qua filius hois eſt: ſ̃
tñ in claritate in qua iudicabit: nõ in humi
litate in qua iudicat⁹ eſt. Cetex illã dei for
mam in qua eq̃lis eſt patri ꝓculdubio im
pij nõ videbũt. Nõ eñ ſunt mũdicordes.
Matb.5 Beati eñ mundicordes: q̃m ipi deũ vide
1.Cor.13 bũt. Et ipa viſio ẽ facie ad faciẽ: q̃ ſummũ
premiũ ꝓmittit iuſtis. ⁊ ipa fiet: cũ tradet
regnũ deo ⁊ patri. in quo ſue forme viſionẽ
vult intelligi: ſubiecta deo vniuerſa creatu
ra: ⁊ ipa in qua filius dei filius hois factus
Ibidem eſt. Quia ſcõm hãc ⁊ ipe fili⁹ tũc ſubiectus
illi erit: qui ei ſubiecit omnia: vt ſit de⁹ om
nia in omnibus. Alioquin ſi fili⁹ dei iudex
in forma qua equalis ẽ patri: etiã impijs cũ
Job.14 iudicaturus eſt apparebit: Quid eſt qõ ꝓ
magno dilectori ſuo pollicet dicẽs: Et ego
diligã eũ: ⁊ oſtedã meipm illi. Quapropt
fili⁹ hois iudicatur⁹ ẽ: nec tñ ex hũana ptã
te: ſed ex ea qua filius dei eſt. Et rurſus fili
us dei iudicatur⁹ eſt: nec tñ in ea forma ap
parens: in qua de⁹ eſt equalis patri: ſed in
ea qua fili⁹ hois eſt. Itaq; vtrũq; dici põt:
⁊ fili⁹ hois iudicabit: ⁊ nõ fili⁹ hois iudica
Matb.25 bit. Quia filius hois iudicabit: vt verũ ſit
qõ ait: Cũ venerit fili⁹ hois: tũc ꝓgregabũ
tur ante eũ oẽs gentes. Et nõ fili⁹ hois iu
Joh.8 dicabit: vt vex ſit qõ ait: Ego ñ iudicabo:
Et ego nõ quero gloriã meã: eſt q̃ querat ⁊
iudicet. Nã ſcõm id qõ i iudicio nõ forma
Joh.5 dei. ſed forma filij hois apparebit: nec ipſe
pat̃ iudicabit. Scõm hoc eñ dictũ ẽ: Pa
ter nõ iudicat quẽq̃. ſed omne iudicium
dedit filio. Qõ vtrũ ex illa locutione dictũ
ſit: quã ſupra cõmemorauim⁹: vbi ait: Sic Ibidẽ
dedit filio habere vitã i ſemetipo: vt ſignifi
caret q̃ ſic genuit filiũ: An ex illa ꝺ qua lo
quit apls dicẽs: Propt qõ eũ ſuſcitauit: ⁊ Phi.2
donauit ei nomẽ qõ eſt ſup oẽ nomẽ. Hoc
eñ de filio hois dictũ eſt: ſcõm quẽ dei fili⁹
excitat⁹ eſt a mortuis. Ille quippe in forma
dei equalis ẽ pri: ex q̃ ſe exinaniuit: formã Ibidem
ſerui accipiẽs. in ipa forma ſerui ⁊ agit ⁊ pa
titur ⁊ accipit: q̃ ꝓſequenter ꝓtexit apoſto
l⁹: Humiliauit ſe fact⁹ obediẽs vſq; ad mor Ibidẽ
tẽ: mortẽ aũt crucis: ꝓpt qõ de⁹ illũ exalta
uit: ⁊ donauit ei nomẽ qõ eſt ſup omne no
mẽ: vt in noie ieſu oẽ genu flectat: celeſtiũ
terreſtriũ ⁊ infernoꝝ: ⁊ oĩs lingua cõfiteat:
q̃ dñs ieſus xp̃s in gloria ẽ dei pris: Vtrũ
ergo ſcõm illã: an ſcõm iſtã locutionẽ dic
tũ ſit: Qẽ iudiciũ dedit filio: ſatis hinc ap Joh.5
paret: q̃ ſi ſcõm illud diceret ſcõm qõ dic
tũ eſt: Dedit filio habere vitã i ſemetipſo: Ibidem
nõ vtiq; diceret: pater nõ iudicat quẽquã.
Scõm hoc eñ q̃ equalẽ pater genuit filiũ
iudicat cũ illo. Scõm hoc ergo dictũ eſt q̃
in iudicio nõ in forma dei: ſ̃ forma filij hois
apparebit. Non quia nõ iudicabit qui de
dit omne iudiciũ filio. cũ de illo dicat fili⁹:
Eſt qui querat ⁊ iudicet. ſed ita eſt dictum: Joh.8
Pater ñ iudicat quẽq̃: ſed omne iudiciũ Joh.5
dedit filio: ac ſi diceret. Patrẽ nemo vide
bit in iudicio viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ſed omnes
filiũ: q̃ filius hois eſt vt poſſit ⁊ ab impijs
videri. cũ ⁊ illi videbũt in quẽ pupugerũt. Zacha.12
Qõ ne conijcere poti⁹ q̃z apte demõſtrare
videamur: pferem⁹ eiuſdẽ dñi certã mani
feſtãq; ſententiã: qua oſtẽdamus ipam fu
iſſe cãm vt diceret: Pat̃ nõ iudicat quẽq̃: Joh.5
ſed omne iudiciũ dedit filio: q̃ iudex in for
ma filij hois apparebit: que forma nõ ẽ pa
tris ſed filij. Nec ea filij in qua equalis eſt
patri: ſed in q̃ minor eſt patre: vt ſit in iudi
cio conſpicu⁹ ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo eñ
poſt dicit: Amẽ dico vobis: quia qui ver Ibidẽ
bum meũ audit ⁊ credit ei qui miſit me: ha
bet vitã eternã: ⁊ in iudiciũ nõ veniet: ſed
trãſit a morte in vitã. Hec vita eterna ẽ illa
viſio que nõ ptinet ad malos. Deinde ſeq̃
tur: Amen amẽ dico vobis: q̃ veniet hora Ibidem
⁊ nunc eſt: cũ mortui audient vocẽ filij dei:
⁊ qui audierint viuent. Et hoc ꝓprium eſt
piorũ: qui ſic audiũt de incarnatione eius:
vt credãt q̃ filius dei eſt. id eſt ſic eũ ꝓpter
ſe factum accipiunt minorẽ patre in forma
ſerui: vt credãt q̃ equalis eſt patri in for
ma dei. Et ideo ſequitur: ⁊ hoc ipm cõmẽ-

Joh.5 dās dicit: Sicut pater habet vitā in semet ipso: ita dedit & filio vitam habere in semet ipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua venturꝰ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit & impijs & iustis. Sequit enī
Ibidē & dicit: Et potestatē dedit ei iudicium facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nam qz filius dei est equalis patri: non accepit hanc potestatē iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit autē illā: vt boni & mali eū videant iudicātē: qz filius hominis est. Visio quippe filij hominis exhibet & malis. Nā visio forme
Matb.5 dei nō nisi mūdis corde: qz ipi deū videbūt. id est solis pijs exhibebit: quorū dilectioni hocipm̄ pmittit: qz seipm̄ ostēdet illis. Et
Joh.5 ideo vide quid sequat: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos ꝓhibet mirari: nisi illud qđ reuera mirat omnis qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei potestatē iudicium facere qz filius hominis est: cū magꝭ quasi hoc expectaret vt diceret: qm̄ filius dei est. Ex qz filiū dei scōm id qđ in forma dei equalis ē patri videre iniqui non pñt. Oportet autē vt iudicē viuorū & mortuorum cora quo iudicabunt: & iusti videant & iniqui: Nolite inquit hoc mirari: qm̄ venit
Ubi.ē. hora in qua omnes qui in monumētis sūt audient vocem eius: & ꝓdiēt qui bona gesserunt in resurrectionē vite: qui mala gesserunt in resurrectionē iudicij. Ad hoc ergo oportebat vt ideo acciperet hanc potestatem qz filius hoīs est: vt resurgētes omnes viderent eum in forma in qua videri ab hominibus potest: sed alij ad damnationem: alij ad vitam eternā. Que est aūt vita eterna: nisi illa visio que nō cōceditur impijs:
Joh.j7 vt cognoscāt te inquit vnū verum deum: & quē misisti iesum xp̄m. Quō & ipm̄ iesum xp̄m: nisi quēadmodū vnū verū deū qui ostēdet seipm̄ illis? Nō quomō ostendet se etiā puniendis in forma filij hoīs: scōm illā visionē bonus ē. scōm quā visionē deus
Ps.72 apparet mūdis corde: qm̄ ēt bonꝰ deus israel rectis corde. Quādo aūt iudicē videbūt mali: non eis videbit bonus: qz non ad eū
Apoc.j gaudebunt corde: sed tūc se plangent omnes tribus terre. in numero vtiq; oim maloꝝ & infideliū. Propt̄ hoc etiā illi qui eū dixerat magistrū bonū: querēs ab eo cōsilium ꝓsequēde vite eterne. respōdit: Quid
Matb.j9 me interrogas de bono. nemo bonus nisi vnus deus. cū & homunē alio loco dicat bo-
Matb.j2 num ipe dīs: Bonus homo inquit de bono thesauro cordis sui ꝓfert bona: & malꝰ homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Sed qz ille vitam eternā querebat. Qlita autē eterna est in illa cōtemplatione: qua nō ad penā videtur deus: sed ad gaudium sempiternum. & nō intelligebat cum quo loquebat: qui tantūmō filiū hominis
Matb.j9 arbitrabat. Quid me interrogas inquit dē bono. id est istā formā quā vides quid interrogas de bono: & vocas me scōm qđ vides magistrū bonum. hec forma filij hoīs est: hec forma accepta est: hec forma apparebit in iudicio: non tm̄ iustis: ꝫ & impijs. & huius forme visio non erit in bonū eis qui male agūt. Est aūt visio forme mee in qua
Phil.2 cum essem: non rapinam arbitratꝰ sum esse equalis deo: sed vt hanc acciperē meipm̄ exinaniui. Ille ergo vnus deus pater & filius & spiritussanctus: qui nō apparebit nisi ad gaudiū qđ nō auferetur a iustis. Cui
Ps.26 gaudio futuro suspirabat qui dicit: Vnaz petij a dño hanc requirā: vt inhabitē in domo dñi ꝙ omnes dies vite mee: vt cōtempler delectationē dñi. Vnus ergo deus ipse est solus bonus. ad hoc qz nemo eū videt ad luctū & planctū: sed tantū ad salutem & leticiam verā. Scōm illā formā si me intelligis: bonus sum. Si aūt scōm hāc formā: qđ me interrogas de bono: si inter illos es qui videbūt in quē pupugerūt: & ipa visio malū eis erit: qz ꝑnalis erit. Ex ista sententia dixisse dñm: qđ me interrogas de bo-
Matb.j9 no: nemo bonꝰ nisi vnꝰ deꝰ. Quis documētis q̄ cōmemoraui ꝓbabile est: qz illa visio dei qua ꝓtemplabimur incōmutabilē atq; hūanis oculis inuisibilē dei substātiā q̄ solis
j.Cor.j3 sctis pmittit: quā dic apls paulꝰ: facie ad
j.Joh.3 faciē. & de q̄ dic apls ioānes: Similes ei erimꝰ qm̄ videbimꝰ eū sicuti est. et de q̄ dicitur:
Ps.26 Vnā petij a dño hāc requirā: vt ꝓtempler
Joh.j4 delectationē dñi. & đ q̄ dic ipe dīs: Et ego diligā eū & ostendā meipm̄ illi. & ꝓpter quā
Matb.5 solā fide corda mūdam̄: vt simꝰ beati mūdicordes: qm̄ ipi deū videbūt. Et si q̄ alia de ista visione dicta sunt: que copiosissime sparsa ꝙ omnes scripturas inuenit: quisq; ad eam querēdā: oculum amoris intēdit: sola est summū bonū nostrū: cuiꝰ adipiscēdi causa precipimur agere quicquid recte agimus. Visio vero illa filij hoīs q̄ pnuncia-
Matb.25 ata est: cū ꝓgregabunt oēs gentes ante eū & dicent ei: Bñe qm̄ te vidimus esurientē & sitientē & cetera. nec bonū erit ipīs q̄ mittent in ignē eternū. nec sūmū bonū erit iustis.

Adhuc em̄ vocat eos ad regnū: qd̄ eis paratum est ab initio mūdi. Sicut em̄ illis dicet: Ite in ignē eternū. ita istis: venite bene dicti patris mei: possidete paratū vobis regnū. Et sicut ibunt illi in cōbustionem eternam. sic iusti in vitā eternā. Quid est autē vita eterna: nisi vt cognoscāt te inquit vnū verū deū: ⁊ quē misisti Jesum xp̄m. Sz iā in ea claritate de qua dicit patri: quam habui apud te priusq̄ mūdus fieret. Tūc em̄ tradet regnū deo ⁊ patri: vt intret seru⁹ bonus in gaudiū dñi sui: ⁊ abscondat eos q̄s possidet deus in abscōdito vultus sui a cōturbatione hoīm: eoꝝ scz qui tunc ꝯturbabuntur audientes illā sententiā: a quo auditu malo iustus nō timebit: si modo ꝓtegatur in tabernaculo. id est in fide recta catholice ecclesie a ꝯtradictione linguarū. id est a calūnijs hereticoꝝ. Si v̄o est alius intellectus verboꝝ dñi quib⁹ ait: quid me interrogas de bono: nemo bonus nisi vnus deus: dū tñ nō ideo credat maioris bonitatis esse patris q̄ filij substātia: scd̄m quā verbū est. ꝑ qd̄ facta sūt oīa: nihilq̄ abhorret a sana doctrina securi vtamur: nō vno tantū: sed quotquot reperiri potuerint. Tāto em̄ fortius cōuincūt heretici: quāto plures exitus patent ad eoꝝ laqueos euitandos. Sz ea q̄ adhuc ꝯsiderāda sūt: ab alio petam⁹ exordio.

Math. 25 Ibidē Ibidē Joh. j7 j. Cor. j5 Math. 25 Ps. jjj Math. j9 Joh. j

Explicit liber prim⁹ de trinitate.

Incipiunt capitula libri secundi.

j De regulis scd̄m quas scriptura de patre loquit ⁊ filio.

ij De his scripture locis in quib⁹ dubiū est an ꝓpter assumptā creaturā minorē patre iudicēt filium. an v̄o hoc tantū qd̄ licz equalē patri. tñ ⁊ de patre sic doceant.

iij De his que spiritū sctm̄ nō minorez patre indicāt. sed tantū q̄ de patre procedit.

iiij De clarificatione qua ⁊ pater filiuz glorificat ⁊ filius patrem.

v Quō intelligēda sit missio: siue filij: aut spiritus sancti.

vj Quid sit q̄ nunq̄ legit pater maior spiritu sancto: aut spiritus sanctus minor patre.

vij Propositio questionis de multimodis apparitiōib⁹ dei: quaꝝ quedaz missiōes appellant: cum pater missus nō queat dici: sed aut fili⁹: aut spiritus sanctus coopāte tñ in omnib⁹ trinitate.

viij De his q̄ naturā dei visibilē putauerunt.

ix De his qui filiū volunt etiā ante carnis assumptionē fuisse mortalē: vt solus pater imortalitatem habere credatur.

x An indiscrete deus trinitas patrib⁹ apparuerit. An aliqua ex trinitate persona.

xj De trib⁹ viris abrae visis: cū quib⁹ sicut cū dño deo loquit.

xij De duob⁹ angelis q̄ in hūana forma apparuerūt loth: ⁊ in q̄b⁹ domin⁹ singulariter appellat.

xiij De visiōe moysi qua deum vidit in oreb ꝑ ignē in rubo.

xiiij De apparitione dei in exitu israel de egypto.

xv De his q̄ diuinit⁹ gesta sūt corā moyse in monte syna.

xvj Utrum deus per suam substantiam moysi apparuerat: an ꝑ visibilem creaturā.

xvij Qꝛ ex persona dñi Jesu xp̄i dicta ītelligēda sint moysi: ponā te super petram ⁊ auferam manū meā ⁊ posteriora mea videbis.

xviij De visione danielis in qua illi ⁊ patris ⁊ filij ꝑsona apparuit in specie corporali.

Aurelij Augustini de trinitate in secundum librū proemiū.

Cum hoīes deū querūt: ⁊ ad intelligentiā trinitatis pro caput infirmitatis humane aīm intendūt: experti difficultates laboriosas: siue in ipsa acie mentis conātes intueri īaccessibilē lucē: siue ī ip̄a mltiplici et multimoda locutiōe scripturaꝝ vl̄ litteraꝝ sacraꝝ: vbi mihi nō videt nisi atteri aīam: vt xp̄i gratia glorificata dulcescat: cum ad aliquid certuz discussa omni ambiguitate ꝑuenerint: facillime debent ignoscere errātibus in tanti ꝑuestigatiōe secreti. Sz duo sunt que ī errore hoīm difficillime tolerāt. p̄sumptio priusq̄ veritas pateat: ⁊ cū iam patuerit p̄sumpte defensio falsitatis. A quibus duob⁹ vitijs nimis inimicꝫ inuentioni veritatꝫ: ⁊ tractationi diuinoꝝ sanctorūq̄

librorꝫ: si me vt ꝓcor ⁊ spero: deus defende
Ps.5 rit atq; munuerit scuto bonevolūtatꝭ sue: ⁊ gratia misericordie sue: nō ero segnis ad inquirendā substātiā dei: siue ꝑ scripturā ei⁹: siue ꝑ creaturā. Que vtraq; nobis ad hoc ꝓponit intuenda: vt ipe querat: ipe diligatur: qui ⁊ illā inspirauit: ⁊ istā creauit. Nec trepid⁹ ero ad ꝓferendā sniaz meā: in quā magꝭ amabo inspici a rectꝭ: q̄ timebo mox deri a puersis. Gratanter em̄ suscipit oculū columbinū pulcherrima ⁊ modestissima charitas: dentē aūt caninū vel euitat cautissima humilitas: vel retundit solidissima veritas. Magisq; optabo a quolibet rep̄hendi: q̄ siue ab erāte: siue ab adulāte laudari. Nullus em̄ rep̄hensor formidād⁹ est amatori veritatis. Item aut inimic⁹ reprehensurus est: aut amic⁹. Si ergo inimicus insultat: ferēd⁹ est. Amic⁹ aūt si errat docēd⁹: si docet audiēd⁹. Laudator vo ⁊ errās ꝓfirmat errorē: ⁊ adulās illicit in errorem.
Ps.jo4 Emēdabit ergo me iust⁹ in misericordia: ⁊ arguet me: oleū aūt peccatoris non impinguabit caput meū.

De regulis scōm quas scriptura de patre ⁊ filio loquit. Ca.j.

Quāobrē quāq; firmissime teneam⁹ de dño nr̄o Jesu xp̄o: ⁊ ꝑ scripturas diuinas determinatā: ⁊ a doctis catholicis earūdē scripturaꝝ tractatorib⁹ demōstratā tanq; canonicā regulā: quō intelligat dei filꝰ ⁊ equalis patri scōm dei formā: in qua est ⁊ minor patre scōm serui formā quā accepit: in qua forma non solū patre: ꝟ ⁊ spiritu sancto: neq; ꝟ tantū: ꝟ etiā seipo minor inuēt⁹ ē: nō seipo q̄ fuit: ꝟ seipso q̄ ē: qz forma ꝑui accepta: formā dei nō amisit: sīc scptura rū q̄ in supiore libro cōmemorauim⁹ testimonia docuerūt. Aūt tū q̄dā i diuinis eloquīs ita posita vt ambiguū sit ad quā potius regulā referant: vtrū ad eā qua intelligim⁹ minorē filiū in assumpta creatura: an ad eā qua intelligim⁹: non q̄dē minorē esse filiū: sed equalē patri: tamē ab illo hūc esse deū de deo: lumē de lumie: Filiū quippe dicimus deū ō deo: patrē aūt deuz tantū nō de deo. Nō manifestuz est q̄ filius habeat aliū de quo sit ⁊ cui filius sit: pater aūt non filium de quo sit habeat: ꝟ tantū cui paꝰ sit. Omnis em̄ filꝰ de patre est qō est: ⁊ patri filius est. Nullꝰ aūt pater de filio est qō est: sed filio pater est. Quedā itaq; ita ponunt in scripturis de patre ⁊ filio vt indicēt vnitatē eq̄litatēq; ꝟstātie. sicuti est: Ego ⁊ pater vnū sum⁹. et: Cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē deo. ⁊ quecunq; talia sunt. Quedā vo ita vt minorē oñdant filiū ꝓpter formā ꝑui: id est ꝓpt assumptā creaturā mutabilis humanēq; substātie. sicuti est qō ait: Qm̄ paꝰ maior me est. et: Paꝰ nō iudicat quēq;: ꝟ oē iudiciū dedit filio. Paz paulopost ꝓsequenter ait. Et potestatem dedit ei iudiciū facere: qm̄ filꝰ hominis est. Quedaz porro ita vt nec minor nec equalis sit ostendat: sed tantū q̄ de patre sit intimet. vt est illud: Sicut habet pater vitā in semetipo: sic dedit filio vitā habere in semetipo. et illud: Neq; enī potest filꝰ a se facere quicquā: nisi qō viderit patrē facientē. Quod si ꝓpterea dictuz acceperim⁹: qz in forma accepta ex creatura minor est filꝰ: ꝓsequens erit vt prior pater sup aquas ambulauerit: aut alicui⁹ alterius ceci nati de sputo ⁊ luto oculos aperuerit. ⁊ cetera: q̄ filꝰ in carne apparens inter hoies fecit: vt posset ea facere qui dixit: nō posse filiū a se facere q̄cquā: nisi qō viderit patrē faciētē. Quis aūt vel delir⁹ ita sentiat: Restat ḡ vt hec ido dicta sint: qz icōmutabilis est vita filij sicut patris: ⁊ tū de pre est: ⁊ inseparabilis est opatio patrꝭ ⁊ filij. Ez tū ita operari filio de illo ē: ō quo ipe est. id est de patre. Et ita videt filꝰ patrē: vt quo eū videt: hoc ipo sit filꝰ. Nō em̄ aliud illi ē esse de patre. id est nasci de patre: q̄ videre patrē. Aut aliō videre opantē q̄ ꝑiter operari. ꝟ ideo nō a se: qz non est a se. Et ideo qō viderit patrē facientē: hec eadē facit ⁊ filꝰ similꝰ: qz de patre est. Nec em̄ alia similitē sicut pictor alias tabulas pingit: quemadmodū alias ab alio pictas vidit. Nec eadē dissimiliter: sicut corpꝰ easdē lr̄as exprimit: quas animꝰ cogitauit: ꝟ quecūq; inquit pater faē: hec eadez filꝰ facit similiter. Et hec eadē dixit ⁊ similiter: ac ꝑ ꝟ inseparabil⁹ ⁊ par ē opatio patri et filio: ꝟ a pre est filio. Ideo nō pōt filꝰ a se facere q̄q̄: nisi qō viderit patrē facientē. Ex hac ergo regula qua ita loquūt scpture: vt nō aliū alio minorē: ꝟ tantū velint ostēdere quis de quo sit: nō nulli eū sensū ꝓceperūt: tanq; minor filius diceret. Quidā aūt nostri indoctiores: ⁊ in his minime eruditi: dū ꝟ scōm formā serui conant accipe: ⁊ eos rect⁹ intellect⁹ nō seq̄tur: ꝓturbant. Qō ne accidat: tenēda ē ꝟ

Joh.jo Phil.2 Joh.j4 Joh.5 Ibidē Ibidē Ibidē Matth.j4 Joh.9 Joh.5 Ibidē

regula: qua nō minor filius: sed q̄ de patre sit intimat: quib⁹ v̄bis: nō inequalitas: sed natiuitas ei⁹ ostēdit.

De his scripture locis in q̄bus dubiū ē: an p̄opter assumptā creaturā minorē patre indicent filiū: an v̄o hoc tātū q̄ ls equalē patri: tñ q̄ de patre sit doceāt. Ca. ij.

Sunt ḡ q̄dā in sanctis libris: vt dicere ceperā: ita posita vt ambiguū sit q̄ nā referēda sint: vtrū ad illud q̄ ꝓpter assumptā creaturā minor est fili⁹: an ad illud q̄ ēq̄lis: tñ q̄ de p̄re sit indicat. Et nubi q̄dē videt si eo mō ambiguum est: vt explicari discerniq̄ nō possit: ex vtralibet regla sine piculo posse intelligi. si
Joh.7 cut est q̄ dō aut: Mea doctrina nō est mea: sz ei⁹ q̄ me misit. Nā t ex forma serui pōt accipi: sic iā i libro supiore tractauim⁹: t ex forma dei in q̄ sic eēlis est patri: vt tñ de patre sit. In dei ēppe forma: sic nō ē aliō fili⁹: aliō vita ei⁹: ꝫ ipa vita fili⁹ est: Ita nō ē aliō filius: aliō doctrina ei⁹: ꝫ ipa doctrina fili⁹ est: ac p̄ h̄ sic id q̄ dō dictū ē: dedit filio vitā: nō aliud itelligit q̄z genuit filiū q̄ est vita. Sic
Ibi.3. etiā cū dr: dedit filio doctrinaz: bñ itelligit genuit filiū q̄ ē doctrina. vt q̄ dō dictū ē: mea doctrina nō est mea: ꝫ ei⁹ q̄ me misit: sic intelligat: ac si dictū sit: ego non sū a memetipo: ꝫ ab ipo qui me misit.

De his qui spiritū sanctum nō minorē p̄re indicāt: sz tantū q̄ de patre p̄cedit. Ca. iij.

Am t de spiritu sctō: de quo nō est
Phil.2 n dictū: semetipm exinaniuit formā
Joh.16 serui accipiēs. Ait tñ ipe dñs: Cū aūt venerit ille spūs veritatis: docebit vos oēm veritatē. Nō eñ loq̄t a semetipo: sed q̄cūq̄z audiet loq̄t: t q̄ venta sūt ānūciabit
Ibidē vob. Ille me clarificabit: q̄z de meo accipiet: t ānūciabit vob. Post h̄ v̄ba: nisi cōti-
Ibidē nuo secut⁹ dixisset: Oia q̄cūq̄z hz pat mea sūt: ꝓpterea dixi: q̄z de meo accipiet: t ānūciabit vobis: crederet fortasse ita natus de xp̄o spūsctūs: quēadmodū ille dō p̄re. De
Joh.7 se ēppe dixerat: Mea doctrina nō ē mea: ꝫ ei⁹ q̄ me misit. De spū aūt sctō: Non eñ loquet a semetipo: ꝫ q̄cūq̄z audiet loq̄t: q̄z de meo accipiet t ānūciabit vob. Hz q̄z reddidit cām cur dixerit: ō meo accipiet. Ait ei:
Joh.16 Oia q̄cūq̄z hz p̄r mea sūt: ꝓpterea dixi q̄a de meo accipiet: restat vt intelligat etiā spiritusctūs de p̄re h̄re sic t fili⁹. Quō: nisi secūdū id q̄ sup̄ dixim⁹: Cū aūt venerit pa
Joh.15 clit⁹ quē ego mittā vob a p̄re: spiritū v̄itatis q̄ a p̄re ꝓcedit: ille testimoniū phibebit de me. Procedēdo itaq̄z a p̄re dr nō loq̄ a semetipo. t sic nō ex eo fit vt minor sit filius:
Joh.5 q̄z dixit: nō pōt fili⁹ a se facere q̄cq̄z: nisi q̄ dō viderit p̄ez faciētē. Nō eñ h̄ ex forma sui dixit: ꝫ ex forma dei. sic iā oñdim⁹. Nec aut ēt v̄ba nō indicāt q̄ minor sit: ꝫ q̄ de p̄re sit: ita nō hinc efficit vt minor sit spūsctūs: q̄z dictū ē dō illo: Nō eñ loquet a semetipo: ꝫ q̄cūq̄z audiet: loquet. Scōz h̄ eñ dictū ē: q̄ de p̄re ꝓcedit. Cuz v̄o t fili⁹ de p̄re sit: t spiritusctūs a p̄re ꝓcedat: cur nō ambo filij dicant: nec ambo geniti: ꝫ ille vn⁹ filius vnigenit⁹: hic aūt spūsctūs: nec filius: nec genit⁹: q̄z si genit⁹ vtiq̄z fili⁹. alio loco si de⁹ donauerit. t q̄ntū donauerit disserem⁹.

De clarificatiōe qua t p̄r filiū: t filiꝰ p̄rem clarificat. Ca. iiij.

Vrūtamē h̄ euigilēt: si p̄nt: q̄ h̄ etiam sibi suffragari putauerīt: q̄si ad
Joh.17 demōstrādū patrē filio maiorē: q̄z dixit fili⁹: Pat clarifica me. t ecce spūsanct⁹ clarificauit eū. Nūq̄d nā t ipe maior est illo: Porro aūt si ꝓpterea spūsctūs clarificat filiū: q̄z de filij accipiet: ideo t de eius
Joh.16 accipiet: q̄z oia q̄ hz pat ipi⁹ sūt: manifestū est: q̄z cū spiritusctūs glorificat filiū: pater glorificat filiū. Sñ cognoscit q̄ oia que hz pat: nō tantū filij: ꝫ etiā spūscti sūt: q̄z potēs est spūsctūs glorificare filiū: quez glorificat pater. Q̄z si ille q̄ glorificat: eo quez glorificat maior est: sināt vt eēles sint q̄ seinuicē glorificāt. Scriptū est aūt q̄ t filius
Joh.17 glorificet patrē: Ego te inq̄t glorificaui super trā. Sane caueant ne putet spūsctūs maior ambob⁹: q̄z glorificat filiū quē glorificat pat. ipm aūt nec a p̄re nec a filio scriptum est glorificari.

Quō intelligēda sit missio: siue filij: siue spiritusscti. Ca. v.

Ed in his quicti: ad illud se quertunt vt dicāt: maior est q̄ mittit: q̄z qui mittit. Proinde maior est pat filio: q̄z fili⁹ a patre se missuz assidue cōmemorat. Maior ē t spiritusctō: q̄z de illo dixit Jesus: Quē mittet pat in noie meo. Et
Joh.14 spūsctūs vtroq̄z mior est: q̄z t pater eū mittit sic cōmēorauim⁹: Et fili⁹ cū dic: Si aūt abiero mittā eū ad vos. Qua in questione primū q̄ro: vñ t quō missus sit fili⁹. Ego in
Joh.16 quit a patre exiui. t veni in būc mundum.

Ergo a patre exire: & venire in hūc mūdū: hoc est mitti. Quid igit est qđ de illo idem
Joh.j. ipe euāgelista dicit: In hoc mundo erat: & mūdus p eū fact⁹ est: & mūd⁹ eū nō cognouit: Deinde ꝓiungit. In sua ꝓpria venit. Illuc vtiqz missus ē: quo venit. At si i hūc mūdū missus est: qz exīt a patre et venit in hūc mūdū: & i hoc mūdo erat. Illuc g̃ missus est vbi erat. Mā & illud qđ scptū est i ꝓ-
Jere.23 pheta deū dicere. Celū & frā ego impleo. Si de filio dictū est: ipm eīm nōnulli volūt intelligi: vel ꝓphetis: vel in ꝓphetis locutum: q̃ missus est nisi illuc vbi erat. Ubiqz
Ubi.s eīm erat q̃ ait: celū & terram ego impleo. Si aūt ꝺ patre dictū est: vbi eē potuit sine vbo
Sap.8 suo: & sine sapientia sua: que ptendit a fine vsqz ad finē fortiter: & disponit oia suauiter Sed neqz sine spiritusācto vsqz eē potuit. Itaqz si vbiqz est dei⁹: vbiqz est etiā spūs eius. Illuc g̃ & spūssanct⁹ missus est vbi erat. Mā & ille q̃ nō inuenit locū: quo eat a facie
Ps.138 dei & dicit: Si ascēdero in celū tu ibi es: si descēdero in infernū ades: vbiqz volēs intelligi p̃sentē deū: ꝓius noīaut spiritū eius.
Ibidē Mā sic ait: Quo abibo a spiritu tuo: & quo a facie tua fugiā: Quocirca si & filius & spiritussanct⁹ illuc mittit vbi erat: querendū est quō intelligat ista missio: siue filij: siue spiritussancti. Pater eīm solus: nusqz legit missus: Et de filio quidē ita scribit apls: Cum
Gal.4 aūt venit plenitudo tpis: misit de⁹ filiū suum: factū ex muliere: factū sub lege: vt eos qui sub lege erāt redimeret. Misit inquit filiū suū factū ex muliere. Quo noīe quis catholicus nesciat: nō eū priuationē virginitatis: sed differentiā sexus hebreo loquēdi
Ubi.c. more significare voluisse: Cū itaqz ait: Misit de⁹ filiū suū factū ex muliere: satis ondit eoipso missum filiū quo fact⁹ est ex muliere. Qz ergo de deo nat⁹ est: in hoc mundo erat. Qz aūt ꝺ maria nat⁹ est: in hūc mūdū missus aduenit. Proinde mitti a patre sine spiritusancto nō potuit: nō solū qz intelligit pr̃ cū eū misit. id est fec ex femina: non vtiqz sine spiritusancto fecisse. Verūetiam
q̃ manifestissime atqz aptissime in euangelio dicit virgini marie querenti ab angelo:
Luc.j quō fiet istud: spūssanct⁹ supueniet in te: & virtus altissimi obumbrabit tibi. Et ma-
Matb.j theus dicit: Inuēta est in vtero habēs de spiritusancto. Itaqz & apud Esaiā ꝓphetam ipe xp̃s intelligit de aduentu suo futu-
Esaie.48 ro dicere: Et nūc domin⁹ misit me & spirit⁹ eius: fortasse aliqs cogit: vt dicam⁹ etiaz a seipo missum esse filiū: qz ille marie conceptus & ptus opatio trinitatis est: qua creante oia creant. Et quō iā inqt: pater eū misit si ipe se misit: Cui primū rndeo q̃rēs: vt dicat si pōt. Quō pr̃ eū sanctificauit si se ipse
Joh.10 sanctificauit: vtrūqz eīm idē dns ait: Que pater inqt sanctificauit & misit in hūc mundū: vos dicit qz blasphemat qm̃ dixi filius
Joh.17 dei suz. Alio aūt loco ait: Et p eis sanctifico meipm. Itē q̃ro quō euz pat tradidit: si ipe se tradidit. vtrūqz eīm dicit aplus paulus: Qui filio inqt ꝓprio nō pepcit: ꝟ p nobis oīb⁹ tradidit illū. Alibi aūt de ipo sal-
Roma.8 uatore ait: Qui me dilexit: & tradidit seipz
Gal.2 p me. Credo rndebit: si hec prorsus sapit: qz vna volūtas est patris & filij: & insepabilis opatio. Sic g̃ intelligat illā incarnatiōez: & ex virgine natiuitatē: in q̃ fili⁹ intelligit missus: vna eadēqz opatiōe patris & filij insepabiliter eē factā. nō vtiqz inde sepato spūsancto: de q̃ apte dicit: Inuēta est in vtero habens de spiritusctō. Mā etiā si ita queram⁹ enodati⁹ fortassis qđ dicim⁹ apparebit: quō misit de⁹ filiū suū. Jussit vt veniret: atqz ille iubēti obtēpās vēit: an rogauit: an tātūmō admonuit: Ex qōlubz hoz sit: vbo vtiqz factū ē. Dei āt vbū: ipe ē dei fili⁹. Quapropter cū eū pr̃ vbo misit: a pr̃e & vbo ei⁹ factū ē vt mitteret. Ergo a pr̃e & filio miss⁹ est idē fili⁹: qz vbū pr̃is ē ipe fili⁹. Quis eīm se tā sacrilega induat opiniōe: vt putet tēporale vbū a pr̃e factū eē: vt etern⁹ fili⁹ mitteret: & i carne appareret ex tpe. Ex vtiqz i
Joh.j ipo dei vbo qđ erat in ꝓncipio apd deū: et de⁹ erat in ipa. s. sapiētia dei: sine tpe erat: quo tpe illum in carne apparere oporteret.
Ibidē Itaqz cū sine vllo initio tpis i ꝓncipio esset vbū: & vbū eēt apd deū: & de⁹ eēt vbū: sine
Ibidē vllo tpe in ipo vbo erat: q̃ tpe vbū caro fieret & habitaret in nob.
Gal.4 Que plenitudo temporis cū venisset: misit deus filium suū: factum ex muliere. id est factum est in tēpore vt incarnatum vbum hominib⁹ appareret: qđ in ipso vbo sine tēpore erat: in quo tempore fieret. Ordo quippe tēporum in eterna dei sapiētia sine tēpore est. Cuz itaqz ꝟ a patre & filio factū esset: vt in carne fili⁹ appareret: ꝓgruenter dict⁹ est missus ille q̃ in ea carne apparuit: misisse aūt ille q̃ in ea nō apparuit: Qm̃ illa q̃ corā corpeis oculis foris gerūt: ab inferiore apptu nature spiritalis existūt: ppterea ꝓcuiēter missa dicūt. Forma porro illa suscepti hois: filij psona est: nō etiaz pr̃is. Quapropt pat̃ inuisibilis

vnacum filio secũ inuisibili: eundẽ filiũ visibilẽ faciẽdo: misisse eũ dictus est: qui si eo modo visibilis fieret: vt cũ patre inuisibilis esse desisteret. id ẽ si substãtia inuisibilis verbi in creaturã visibilẽ mutata ⁊ trãsiens verteret: ita missus a patre intelligeret filius: vt tãtũ missus nõ etiã cũ patre mittẽs inueniret. Cum vero sic accepta est forma serui vt maneret incõmutabilis forma dei: manifestũ est: q̃ a p̃re et filio nõ apparẽtib⁹ factũ sit q̃ appareret in filio. id est vt ab inuisibili p̃re cũ inuisibili filio: idẽ ipe filius visibilis
Joh.8 mitteret. Cur ḡ ait: Et a meipso non veni: Jã hoc ꝑm formã serui dictũ ẽ: ꝑm quã dic-
Ibidem. tũ ẽ: Ego nõ iudico quẽq̃. Si ergo missus dr̃ inquantũ apparuit foris in creatura corꝑali: qui intus in natura spiritali oculis mortaliũ semp occultus est: iam in promptu est intelligere etiã de spiritu sancto cur missus ⁊ ipe dicat. Facta est enĩ quedã creature species ex tpe in qua visibiliter ostenderet spiritus sanctus: siue cũ in ipm dñm corꝑali specie velut colũba descẽdit: siue cũ decem diebus peractis post eius ascen-
Act.2 sionẽ: die pentecostes factus est subito de celo sonus: quasi ferret flatus vehemẽs: et vise sunt illis lingue diuise tanq̃ ignis: qui et insedit sup vnũquẽq̃ eorũ. Hec operatio visibiliter expressa: ⁊ oculis oblata mortalib⁹: missio spiritus sancti dicta est: nõ ita vt appareret eius ipa substãtia: qua ipe inuisibilis ⁊ incõmutabilis est: sicut pater ⁊ filius: sed vt exteriorib⁹ visis hominũ corda cõmota a temporali manifestatione venientis: ad occultam eternitatẽ semp p̃sentis cõuerterẽtur

Quid sit qd̃ nunq̃ legit: aut pater maior spũ sctõ: aut spũs sctus minor patre. Capitulũ. vj.

Deo autẽ nusq̃ scriptũ est q̃ deus pater maior sit spiritu sctõ: vel spiritus sanctus minor deo patre: qr non sic est assumpta creatura: in qua appareret spũs sctũs: sicut assumpt⁹ est filius hominis: in qua forma ipsius verbi dei persona p̃sentaret: non vt haberet verbũ dei: sicut alĩ sapiẽtes sancti: sed p̃re participib⁹ suis. Non vtiq̃ q̃ amplius habebat verbũ dei vt esset q̃ ceteri excellẽtiore sapiẽtia: sz q̃ ipum verbũ erat. Aliud est enĩ verbũ in carne: aliud verbũ caro. Itẽ aliud est ver-
Joh.j bum in hoie: aliud verbũ homo. Caro enĩ
Luc.3 p̃ hoie posita est in eo q̃ ait: Verbũ caro factũ ẽ: sicut illud: Et videbit oĩs caro salutare dei. Non enĩ sine anima vel sine mẽte: sed ita oĩs caro: ac si diceret: oĩs homo. Non ergo sic est assumpta creatura: in qua appareret spũs sctũs: sic̃ assumpta est caro illa et hũana illa forma ex virgine maria. Necq̃ enĩ columbam beatificauit spũs: vel illũ flatũ: vel illũ ignẽ: sibiq̃ ⁊ persone sue in vnitatẽ habitũq̃ cõiunxit in eternũ. Haud vero mutabilis ⁊ conuertibilis est natura spũs sancti: vt nõ hec ex creatura fierent: ꝟ ipe in illud atq̃ illud mutabiliter verteret: sicut aqua in glaciẽ. Sed apparuerũt ista sicut oportune apparere debuerũt: creatura seruiẽte creatori: ⁊ ad nutũ eius incõmutabiliter in seipso ꝑmanẽtis: ad eũ significandũ ⁊ demõstrandũ: sicut significari et demõstrari mortalibus oportebat mutata atq̃ conuersa. Proinde quãq̃ illa colũba spũs dicta sit: et de illo igne cũ diceret: Ui-
Act.2 sũt illis inquit lingue diuise velut ignis: qui ⁊ insedit sup vnũquẽq̃ eor̃: et ceperũt loqui linguis: quẽadmodũ spũs sctũs dabat eis pronũciare: vt ostenderet per illum ignẽ spũm demõstratũ: sicut per columbã. Nõ tñ ita possum⁹ dicere spm̃ sctm̃: et deũ: et columbã: aut ⁊ deũ ⁊ ignem: sic̃ dicim⁹ filium: ⁊ deũ: ⁊ hominẽ: nec sicut dicim⁹ filiũ agnũ dei: nõ solũ Joãne baptista dicente:
Joh.j Ecce agnus dei: sed etiã Joãne euãgelista
Apoc.5 videte agnum occisum in apocalypsi. Illa quippe visio ꝓphetica nõ est exhibita oculis corꝑeis per formas corꝑeas: sed in spũ: q̃ spiritales imagines corꝑm. Columbam vero illã et ignẽ oculis viderũt: quicunq̃ viderũt: quãq̃ de igne disceptari potest: vtrũ oculis: an spũ visus sit: ꝓpter verba sic posita. Non enĩ ait: viderũt linguas
Act.2 diuisas velut ignẽ: ꝟ vise sunt eis. Non aũt sub eadẽ significatiõe solem⁹ dicere: visum est mihi: qua dicim⁹ vidi. Et in illis quidẽ spiritalib⁹ visis imaginũ corꝑaliũ solet dici: ⁊ visuꝫ ẽ mihi: ⁊ vidi. In istis vo q̃ q̃ expressam corꝑalẽ speciẽ oculis demõstrant: nõ solet dici: visum est mihi: ꝟ vidi. De illo ergo igne põt eẽ questio: quomõ visus sit: vtrũ intus in spũ tanq̃ foris: an vere foris coram oculis carnis. De illa vero columba: que dicta est corꝑali specie descẽdisse: nllus vsq̃ dubitauit: q̃ oculis visa sit. Nec
j.Cor.jo sicut dicim⁹ filiũ petrã: scriptũ ẽ enĩ: Petra erat xp̃s: ita possum⁹ dicere: spm̃ columbã vel ignẽ. Illa enĩ petra iam erat in creatura: et q̃ actionis modũ nũcupata est nomie
Gene.28 xp̃i: quẽ significabat: sicut lapis ille: quem

Jacob positū ad caput etiã vnctiõe ad si-
Gene.22 gnificãdū dñm assūpsit. Sicut Jsaac xps
erat: cum ad se imolandū ligna portabat.
Accessit istis actio quedaz significatiua iã:
exñtib⁹: ñ aũt sic illa colũba ⁊ ignis ad hec
Exo.3 tãtũmõ significãda repẽte extiterũt: Ma-
gis ista similia mihi videnť flamme illi q̃ in
Jbidẽ.j3 rubo apparuit Moysi: et illi columne quã
Jbidẽ.j9 pl⁹s in heremo sequebať: et fulgoribus et
tonitruis que fiebãt cũ lex daret in monte.
Ad hoc enĩ corporalis rerũ illaz extitit spe-
cies: vt aliq̃d significaret atq̃ ꝓferret.

¶ Propositio q̃stiõis ꝺ multimo
dis apparitiõib⁹ dei: quarũ q̃dã
missiões appellãť: cũ pr̃ miss⁹ ñ q̃
at dici: sz aut fili⁹: aut spũsãct⁹ co
opante tñ ĩ oĩb⁹ trinitate. Ca. vij.

Propter has ergo corporales for-
mas: que ad eũ significãdũ: ⁊ sicut
humanis sensib⁹ oportebat demõ
strãdũ tpaliter extiterũt. Missus dicit etiã
spũsctũs: nõ tñ minor patre dictus est: sic
filius ꝓpter formã serui: qz illa forma serui
inhesit ad vnitatez psone: ille vero corpo-
rales species ad demõstrandũ q̃ opus fuit
ad tpus apparuerũt: et esse postea desitue-
runt. Cur ergo nõ ⁊ pater dicit missus p il-
las species corpales: ignem rubi: ⁊ colum-
nã nubis: vel ignis ⁊ fulgura in monte: ⁊ si
qua talia tũc apparuerũt: cũ eũ corã patri-
bus locutũ: teste scriptura didicim⁹: si p il-
los creature modos ⁊ formas corpaliter ex
pressas: et humanis aspectibus psentatas
ipse demõstrabať. Si aũt filius p ea demõ
strabať: cur tãto post dicit missus: cũ ex fe-
Gal.4 mina factus ẽ: sicut aplus dicit. Cum autẽ
venit plenitudo tpis: misit deus filiũ suũ fa-
ctum ex muliere. q̃ quidẽ ⁊ antea mitteba
tur: cum per illas creature mutabiles for-
mas patrib⁹ apparebat. Aut si nõ recte pos
Joh.j set dici missus: nisi cũ verbũ caro factũ est:
cur missus dicit spũsctũs: cuius nulla ta-
lis incorporatio facta est: Si vero p illa vi-
sibilia q̃ in lege ⁊ ꝓphetis cõmendanť: nec
pater: nec filius: sed spũsctũs ostẽdebať:
cur etiã ipe nũc dicit missus: cũ illis modis
et antea mitteret: In hui⁹ perplexitate que
stionis adiuuãte dño: primũ querendũ est:
vtrum pater: an filius: an spũsctũs: an ali-
quãdo pater: aliq̃ filius: aliq̃ spũsctũs:
an sine vlla distinctiõe personarũ: sicut di-
cit deus vnus ⁊ solus. id est ipsa trinitas p
illas creature formas patribus apparuerit.
Deinde quodlibet horũ inuentũ visumve
fuerit: vtrũ ad hoc opus tantũmõ creatura
formata sit: in qua deus sicut tũc oportuisse
ipe iudicauit: humanis oĩderet aspectib⁹.
An ãgeli q̃ iã antea erãt ita mittebãť: vt ex
psona dei loq̃renť: assumẽtes corpalẽ speciẽ
de creatura corpea: in vsum ministerij sui: si
cut cuiq̃ opus esset. Aut ipm corpus suuz
cui nõ subdunť: sz subditũ regũt: in species
quas vellẽt accõmodatas atq̃ aptas actio
nib⁹ suis mutãtes: atq̃ vertẽtes ꝑm attribu
tam sibi a creatore potẽtiã. Postremo vi-
debim⁹ id qõ querere institueram⁹: vtrũ fi-
li⁹: an spũsctũs: ⁊ antea mittebãť. Et si mit
tebãť: qd inter illã missionẽ: ⁊ eã quã in euã
gelio legim⁹ distet: an nõ sit missus aliq̃s eo
rum: nisi cũ vel filius factus esz ex Maria
virgine: vel cũ spũsctũs visibili specie: siue
in colũba: siue in igneis linguis apparuerit.

¶ De his q̃ naturã verbi dei visi-
bilẽ putauerũt. ¶ Capitulũ. vij.

Mittam⁹ igiť eos qui nimis carna-
liter naturã verbi dei atq̃ sapiẽtiã
q̃ in seipa manẽs innouat oĩa: quã
vnicũ dei filiũ dicim⁹: nõ solũ mutabilẽ: ve
rũetiã visibilẽ esse putauerũt. Adi enĩ multũ
crassum cor diuinis reb⁹ inquirẽdis audaci-
us q̃z religiosius attulerunt. Anima q̃ppe
cũ sit substãtia spiritalis: cunq̃ etiã ipsa fa
cta sit: nec p aliũ potuerit fieri: nisi p quẽ fa
cta sunt oĩa: ⁊ sine quo factũ est nihil: q̃uis
sit mutabilis: nõ est tñ visibilis: qõ illi ꝺ ver
bo ipso atq̃ ipa sapiẽtia dei: p quẽ facta est
aĩa: crediderũt: cũ sit illa nõ inuisibilis tãtũ
q̃ ⁊ aĩa est: sz etiã incõmutabilis q̃ aĩa non
est. Eadẽ q̃ppe incõmutabilitas ei⁹ cõme-
morata est: vt diceret in seipa manẽs: inno
uat oĩa. Et isti q̃dẽ ruinã erroris sui diuina
rũ scripturaz testimoniis q̃si fulcire conã-
tes: adhibẽt Pauli aplĩ sentẽtiã: ⁊ qõ dictũ
est de vno solo deo: in quo ipa trinitas in-
telligiť tãtũ de pre: nõ ⁊ de filio: ⁊ ꝺ spũsctõ
dictũ accipiũt. Regi aũt scloz ĩmortali: in 1.Thi.j
uisibili: soli deo honor ⁊ gloria in scla sclorz.
Et illud alterũ: Btũs ⁊ solus potẽs rex re- Jbidẽ.6
gũ: ⁊ dñs dñantiũ: q̃ solus habz ĩmortalita
tem: ⁊ lucẽ habitat inaccessibilẽ: quẽ nemo
hoĩm vidit: nec videre potest. Hec quẽad
modũ intelligenda sint: iam satis nos dis-
seruisse arbitror.

¶ De his qui filiũ volũt etiã ante
carnis assũptionez fuisse mortalẽ:
vt solus pater ĩmortalitatẽ habe-
re credatur. ¶ Capitulum. ix.

Cerū illi qui ista nō de filio nec de spiritu sctō: ꝫ tātū de pre accipi volūt: dicūt visibilē filiū nō p carnez de vgine assumptā: ꝫ etiā ātea p seipm. Nā ipe inquiūt apparuit oculis patrū. Quib⁹ si dixerī. Quō g̃ visibil p seipm fili⁹: sic sequit ꝛ mortalis p seipm fili⁹: vt ostet vobis q tantūmodo ꝺ patre vultis itelligi: qꝺ dictū est: Qui solus habz imortalitatē. Nā si ꝓpt carnē susceptā mortal est fili⁹: ꝓpt hāc sinute vt sit ꝛ visibil. Nūdēt: nec ꝓpt hanc mortalē se filiū dicere: ꝫ sic ꝛ añ visibilē: ita ꝛ añ mortalē. Nā si ꝓpter carnē filiū dicūt esse mortalē: iā nō pater sine filio solus habet imortalitatē: qz ꝛ vbū eius: p qꝺ facta sūt oia: habz imortalitatē. Necꝫ eī qz carnē assūpsit mortalē: ideo amisit imortalitatē suā. Nō q̃dē nec aie hūane ꝫ accidere potuit vt cū corpe moreret. dicēte ipo dño: Nolite timere eos q̃ corpus occidūt: aiam aūt nō pnt occidere. Aut vo etiā spūsctūs carnē assumpsit. de q̃ vtiqꝫ sine dubio turbabūt. Si ꝓpter carnē mortalis ē fili⁹: quō accipiāt prem tīnmō sine filio ꝛ sine spūsācto habere imortalitatē: qñ quidē spūssanct⁹ nō assūpsit carnē: Qui si nō habet imortalitatē: nō ergo ꝓpter carnē mortalis ē filius. Si aūt habet spūssanct⁹ imortalitatez: nō de pre tātūmō dictū est: Qui solus habet imortalitatē. Quocirca ita se arbitrantur: ꝛ āte incarnationē p seipm mortalē filium posse cōuicere: qz ipa mutabilitas ñ incōueniēter mortalitas dicit. scōm quaz et aīa dicit mori. nō qz in corp⁹: vel in aliquā alterā substātiā mutat ꝛ vertit: ꝫ in ipa sua substātia quicqꝺ alio mō nūc ē aut fuit: secūdū id qꝺ destitut esse qꝺ erat: mortale dephēdit. Quia itaqꝫ iquiūt anteqꝫ nat⁹ esset fili⁹ dei de vgine maria: ipe apparuit pri⁹ nostris: nō in vna eadēqꝫ specie: sed multiformit: aliter atqꝫ alit. Et visibil ē p seipm: qz nōduz carne assūpta: substātia ei⁹ ꝓspicua mortalib⁹ oculis fuit: ꝛ mortalis inquantū mutabil. Ita ꝛ spūsctūs: qui alias colūba: alias ignis apparuit. Unde nō trinitati aūt: sed singlariē et ꝓprie pri tātūmō ꝓuenit qꝺ dictuz est: Immortali inuisibili soli deo: ꝛ q̃ sol⁹ habet imortalitatē: et lucē habitat inaccessibilē: quē nemo hoim vidit: nec videre pōt. Omissis ergo istis: q̃ nec aie substātiā inuisibilē nosse potuerūt. vnde lōge remotū ab eis vt nossent vn⁹ ꝛ sol⁹ dei. id est patrī ꝛ filij ꝛ spūssancti: nō solū inuisibilē: vez ꝛ incōmutabilē pmanere substātiā: ac p ꝫ i vera ꝛ sincera imortalitate ꝓsistere: nos q̃ nūquā appuisse corpeis oculis deū: nec patrez nec filiū nec spiritūsctū dicum⁹: nisi p sbiectam sue potestati corpeā creaturā: i pace catholica pacifico studio reqram⁹: parati corrigi: si fraīne ac recte rephēdunur: parati etiaz si ab ūmico: vera tñ dicēte: mordemur: vtrū indiscrete de⁹ apparuerit patrib⁹ nris anteqꝫ xps veniret in carne: an aliqua ex trinitate psona: an singulari q̃si p vices.

An indiscrete deus trinitas patrib⁹ apparuerit: an aliqua ex trinitate psona. Ca. x.

Ꝓmū in eo qꝺ scriptū est in genesi: locutū deū cū hoie quē dē ūmo fin erat: si excepta figurata significatiōe vt rei geste fides etiā ad lram teneatur: tractam⁹. in specie hois videt de⁹ cum hoie tūc locut⁹. Nō q̃dē exposse hoc in libro positū est: ꝫ circūstātia locutōis id resonat: maxie illo qꝺ scripturz est: vocez dñi audisse adam deābulātis in padiso ad vesperā: et abscōdisse se i medio ligni: qꝺ erat in padiso: Decꝫ dicētī: adam vbi es: respōdisse. Gen.3 audiui vocē tuaz ꝛ abscōdi me a facie tua: qñ nudus sum. Quō enī possit ad lram intelligi tal⁹ dei ābulatō ꝛ collocutō: nisi i specie humana: non video. Necꝫ enī dici pōt vocē solā factā vbi deābulasse dict⁹ ē de⁹. aut eū qui deābulabat in loco nō fuisse visibilē: cū et adam dicat q⁹ absconderit se a facie dei. Quis g̃ erat ille: vtz pr: an fili⁹: an spūssctūs: An oino de⁹ idiscrete ipa trinitas: i forma hois hōi loqbat. Cōtextio q̃dez ipa scripture nusqꝫ trāsire sētit a psona ad psonā: sed ille videt loq ad pmū hoiem q̃ dixit: Fiat lux. ꝛ fiat firmamētū: ꝛ cetera. Gen.j ꝓ illos singlos dies: quez deū patrē solem⁹ accipere dicētē: vt fiat quicqꝺ facere voluit. Dia enī ꝓ verbū suū fecit: qꝺ vbum ei⁹ vnicū filiū eius scōm rectā fidei regulā nouim⁹. Si ergo de⁹ pater locut⁹ est ad pmuz hominē: et ipe deambulabat in padiso ad vesperā: ꝛ ab ei⁹ facie se in medio ligni padisi pctōz absconderat: cur nō iam ipe itelligat apparuisse abrae et moysi: ꝛ q̃busvoluit: ꝛ quēadmodū voluit ꝓ sbiectā sibi cōmutabilē atqꝫ visibilē creaturā: cū ipe in seipo atqꝫ i substātia sua q̃ ē incōmutabil atz inuisibil maneat: Dz fieri potuit vt a psona ad psonā occlte scptura trāsiret. et cū prez dixisse narrasset: Fiat lux ꝛc. q̃ ꝓ vbū fecisse cōmōorat: iaz filiū idicaret loq ad pmuz hoiem: nō apte hoc explicās. ꝫ eis q̃ posset Ubi.5.

j.Thi.6 Ibidē Job.j Bath. jo j.Thi.6

intelligendū intimans. Qui ergo habet vi
res: quib⁹ hoc secretū possit mētis acie pe-
netrare: vt ei liquido appareat: vl posse eti
am patrē: vel nō posse nisi filiū: vel etiā spi
ritū sctm: p creaturā visibilē humanis ocu-
lis apparere: pgat i hec scrutāda: si pōt: etiā
vbis enunciāda atq tractanda. Res tñ
ntuz ad hoc scripture testimoniū attinet:
vbi deus cū hoie locutus est: ntuz estimo
occulta est. Quia etiā: vtq soleret adā cor
poreis oculis deū videre: nō euidenter ap
paret: cū pīertim magna sit questio: cuius-
modi oculi eis apti fuerint: qñ vetitū cibuz
gustauerūt. Vbi eñ anteq gustassēt: clausi
erant. Illud tñ nō temere dixerim: si padi
sum corpalē quēdam locū: illa scriptura in
sinuat: deambulare ibi deū: nisi in aliq cor
porea forma: nllo mō potuisse. Nā t solas
voces factas ḡs audiret homo: nec aliquā
formā videret: dici pōt. nec qz scriptuz est:
Gen.3 Abscondit se adā a facie dñi. ptinuo seqt:
vt soleret faciē eius videre. Quid si eñ: nō
quidē videre ipe poterat: ꝟ videri ipe metu
ebat: ab eo cui⁹ vocē audierat: et deambu
lāt pīentiā senserat: Nā t cayn dixit deo:
Gen.4 A facie tua abscōdā me: nec ideo fateri co
gimur: eū solere cernere faciē dei corporeis
oculis: in qlibet forma visibili: qcuis de fa
cinore suo: vocē interrogātis secuq loqn-
tis audisset. Cuiusmodi aūt loqla tūc de⁹
exteriorib⁹ hoim auribus insonaret: maxie
ad pmū hoiem loqns: t iuenire difficile ē:
t nō hoc isto sermōe suscepim⁹. Verunta-
mē si sole voces t sonit⁹ fiebant: quib⁹ que-
dam sensibil pīentia dei: primis illis hoib⁹
pberet: cur ibi psonā dei patris non intelli-
Matth.17 gaz: nescio. qñ quidē ei⁹ psona ostēdit. t in
ea voce: cū iesus in mōte coā tribus disci-
Matth.3 pulis: pfulgēs apparuit. t i illa: vbi sup ba
ptizatū columba descēdit. t in illa: vbi ad
patrē ō sua clarificatiōe: clamauit: eiq re-
Joh.12 sponsum est. Et clarificaui t iterū clarifica
bo. Nō qz fieri potuit vox sine opere filij t
spūssancti (Trinitas qppe inseparabilit opa
tur) sed qz ea vox facta est: que soli⁹ psonā
patris ostēderet. sicut humanā illaz formā
ex virgine maria trinitas opata est: sed so-
lius filij psona est. Visibilē nanq solius fi
lij psonā: inuisibilis trinitas opata ē. Nec
nos aliquid phibet: illas voces factas ad
adā: nō solū a trinitate factas: intelligere. ꝟ
etiā psonā demōstrātis eiusdē trinitat: ac-
cipere. Ibi eñ cogimur: nō nisi patris acci
Matth.3 pere: vbi dictū est: Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹.
Necq eñ iesus etiā spūssancti fili⁹: aut etiā
suus fili⁹ credi aut intelligi potest. t vbi so-
nuit: Et clarificaui t iterū clarificabo: non Joh.12
nisi patris psonā fatemur. Rñsio quippe ē
ad illā dñi vocē: q dixerat: Pater clarifi- Ibi.ꝭ.
ca filiū tuū: qđ nō potuit dicere nisi deo pa
tri tātū: nō t spiritui sancto: cui⁹ nō est fili⁹.
Hic aūt vbi scptū est: t dixit dñs deus ad Gen.3
adā: Cur nō ipa trinitas itelligit: nihil di-
ci potest. Similit etiā qđ scriptū est: Et di- Ibidē.12
xit dñs ad abraā: exi de terra tua: t de co-
gnatione tua: t de domo patris tui: non est
aptū: vtq sola vox facta sit ad aures abrae.
an t aliquid oculis eius apparuerit. Pau-
lopost aūt aliqto apti⁹ dictū ē: Et visus ē Ibidē.
dñs abrae: t dixit illi: Semi tuo dabo ter-
ram hāc. Sed nec ibi exptssum est: in q spe-
cie visus sit ei dñs: aut vtq pater: an filius:
an spūssctūs: visus sit. Nisi forte idō putāt
filiū visum esse abrae: qz non scriptū est: vi
sus est ei deus: sed visus est ei dñs. Tanq
eñ ppie videt filius dñs vocari: dicente
apostolo. Nā t si sunt qui dicunt dij: siue i j.Cor.8
celo: siue in terra: sicuti sunt dij multi: t do
mini mlti. nobis tñ vn⁹ deus pater: ex quo
oia: t nos in ipso. t vnus dñs iesus xps: p
quē oia t nos p ipm. Ez t cū de⁹ pat multis
locis inueniat dictus dñs: sicuti ē illō:
Dñs dixit adme fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie Ps.2
genui te. et illud: Dixit dñs dño meo: sede Ps.109
a dextris meis. Cū etiā spūssctūs dns dict⁹
iueniat. vbi apls ait: Dñs aūt spūs ē. Et j.Cor.3
ne qscq arbitret filiū significatū: t iō dictū
spiritū ppter incorpeā substātiā: secut⁹ cō
texuit: Vbi aūt spūs dñi: ibi libertas. Spi Ibidē
ritū aūt dñi nemo esse dubitauerit spiritū-
sanctuz. Necq hic ergo euidenter apparet:
vtruz aliqua ex trinitate psona: an de⁹ ipa
trinitas. de q vno deo dictū est: Dñm deū Deut.6
tuū adorabis: et illi soli seruies: visus fue-
rit abrae. Sub ilice aūt mābre: tres viros Gen.18
vidit: quib⁹ et inuitatis hospitioq suscep-
tis et epulantib⁹: ministrauit. Sic tñ scri-
ptura illā rem gestā narrare cepit: vt nō di
cat: visi sūt ei tres viri: ꝟ visus ē ei dñs. Atq
inde psequenter exponens: quō ei sit visus
dñs: attexit narrationem de trib⁹ viris: qs
abraam p pale numeq inuitat: vt hospitio
suscipiat: et postea singulart sicut vnū al-
loquit. Et sicut vn⁹ ei de sara filiū pollicet:
quē dñm dicit scriptura: sicut i eiusdē nar-
rationis exordio: Visus ē inqt dñs abrae.
Inuitat ergo et pedes lauat: t deducit ab
euntes tanq hoies. Loquit aūt tanq cuz

dño deo: siue cũ ei ꝓmittit filiꝰ: siue cũ ei sodome imminens interitꝰ indicat.

De tribus viris abrae visis cũ quibus sicut cum domino loquitur. Capitulũ. xj.

In parua neqꝫ trasitoria ꝓsideratione postulat iste scripture locus. Si enĩ vir vnꝰ visus fuisset: iam illi qui dicũt: & priusqꝫ ō virgine nasceret ꝑ suam substãtiã visibilẽ filiũ: q̃d aliud q̃ ipm esse clamarẽt: qñ de patre inquiũt dictũ ẽ: Jnuisibili soli deo: Et tñ posses adhuc q̃rere: quõ añ suscepta carnẽ: habitu est inuentus vt hõ: qñ quidẽ ei pedes loti sũt: & humanis epulis epulat ẽ: Quõ istõ fieri poterat: cũ adhuc in forma dei esset: nõ rapinã arbitratꝰ esse eq̃lis deo: Nũq̃d enĩ iam semetipm exinanierat: formã accipiẽs in similitudinẽ hoim factꝰ: & habitu inuẽtꝰ vt hõ: Cũ hoc qñ fecerit ꝑ partũ virginis noueri mꝰ. Quõ igit añqꝫ hoc fecisset: vt vir vnꝰ apparuit abrae: an illa forma vera nõ erat: Possem ista q̃rere: si vir vnus apparuisset abrae: ideqꝫ dei filiꝰ crederet. Cum vo tres viri visi sũt: nec quisqꝫ in eis vel forma vel etate vl potestate maior ceteris dictus est: cur nõ hic accipiamꝰ visibiliter insinuataz ꝑ creaturã visibilẽ trinitatis equalitatem: atqꝫ in tribꝰ ꝑsonis vnã eãdẽqꝫ substãtiã. Nã ne q̃squ putaret sic intimatũ vnũ in tribus fuisse maiorẽ: vt eũ dñm dei filiũ itelligendũ: duos aũt alios ãgelos eiꝰ. quia cũ tres visi sint: vni dño illic loquit abraam: sancta scriptura futuris talibꝰ cogitationibus & opinionibus ꝓtradicẽdo: nõ ptermittit occurrere: qñ paulopost duos angelos dicit venisse ad loth: in quibꝰ & ille vir iustꝰ qui de sodomoz incendio meruit liberari: ad vnũ dñm loquit. Sic enĩ scriptura loq̃tur dicẽs: Abiit aũt dñs postqꝫ cessauit loqui ad abraam: et abraam reuersus est ad locum suum.

Gen. j8

Gen. j9

Gen. j8

De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt loth: et in quibus dñs singlariter appellatur. Capitulũ. xij.

Gen. j9

Venerũt aũt duo angeli i sodomis vespere. Hic aũt attentꝰ ꝓsiderandũ est: qõ ostendere institui. Cum tribꝰ certe loquebat abraã: & eũ dñm singulariter appellauit. Forte iquiet aliqs: vnũ ex tribꝰ agnoscebat dñm: alios aũt duos angelos eius. Quid sibi ergo vult: qõ ꝓseqñter dicẽ scriptura. Abiit aũt dñs postqꝫ cessauit loquens ad abraã: & abraaz reuersus est ad locũ suũ: Venerũt aũt duo ãgeli i sodomis vespere. An forte ille vnus abscesserat: qui dñs agnoscebat in tribus: et duos angelos qui cũ illo erant ad consumendam sodomã miserat: Ergo sequẽtia videamus. Venerunt inquit duo angeli in sodomis vespere. Loth aũt sedebat ad portam sodomoz. Et cũ vidisset eos loth: surrexit in obuiam illis: & adorauit in faciẽ sup terram et dixit. Ecce dñi: diuertite in domuz pueri vestri. Hic manifestũ est et duos angelos fuisse: & in hospitiũ pluraliter inuitatos: et honorifice appellatos dños: cũ fortasse hoies putarent. Sed rursuz mouet: qz nisi angeli dei cognoscerent: nõ adoraret loth in faciẽ sup terraz. Cur ergo tanqꝫ tali humanitate indigentibꝰ: & hospitiũ prebetur & victus: Sed qõlibet hic lateat: illõ nunc quod suscepimus exequamur. Duo apparent: angeli ambo dicunt: pluraliter i uitant. Tanqꝫ cum duobus pluraliter loquit: donec exeatur a sodomis. Deinde sequitur scriptura: & dicit. Et factũ est postqꝫ eos eduxerũt foraſ: dixerũt: Saluãs salua animã tuam ne respexeris retro: neqꝫ stes in hac vniuersa regione. In montẽ vade: & ibi saluaberis: ne forte cõprehẽdaris. Dixit aũt loth ad eos: Rogo dñe: qñ inuenit puer tuus ante te misericordiam. et cetera. Quid est hoc qõ dixit ad eos: Rogo domine: si iã ille discesserat qui dñs erat: & angelos miserat: Cur dicit: rogo dñe: & nõ rogo dñi: Aut si vnũ ex eis voluit appellare: cur ait scriptura: Dixit autez loth ad eos: rogo domine. quoniam inuenit puer tuus ante te misericordiã: an et hic intelligimus in plurali nũero duas ꝑsonas. Cũ aũt ijdẽ duo tanqꝫ vnꝰ cõpellant vnꝰ substãtie vnũ dñm deũ: ꝟ qs duas ꝑsonas ꝟ intelligimꝰ: an patris & filij: an patris et spũssancti: an filij & spũssancti: Hoc forte congruentius qõ vltimũ dixi. Dissos enĩ se dixerũt: qõ de filio & de spiritusancto dicimꝰ. Naz patrẽ missuz nusqꝫ scripturarũ nob occurrit.

Ibidẽ

Ibidẽ

Ibidẽ

Ibidẽ

De visiõe moysi q̃ deũ vidit in oreb ꝑ ignẽ in rubo. Ca. xiij.

Exo. 3

Moyses autez qñ ad ꝑdm israel ex egypto educendũ missus est: sic ei dñm appuisse scptũ ẽ: Pascebat i q̃ oues ietro soceri sui sacerdotis madian: & egit oues i deꝛtũ: & veit i mõtez dei oreb.

Appuit aũt illi angel⁹ dñi i flãma ignis de rubo. Et vidit qz i rubo ignis arderet: rub⁹ vo nõ cõburebat: ait moyses. Jbo t videbo visũ istũ: qd tã magnũ vidi: qm nõ comburit rub⁹. Cũ g vidit dñs qz veit videre: clamauit ad eũ dñs ỗ rubo dicẽs: Ego sũ de⁹ pris tui: de⁹ abraã: t de⁹ isaac: t de⁹ iacob. Et h̃ pmo angel⁹ dñi dictus ẽ: deinde de⁹. Illũqd g angel⁹ ẽ de⁹ abraã: et de⁹ isaac t deus iacob: Jpõt g recte itelligi ipe saluator: ỗ q dic̃ apls: Quoz pres: t ex qb⁹ xps scdm carnẽ: q est sup oia de⁹ bñdict⁹ in secula. Qui g sup oia ẽ de⁹ bñdict⁹ in secla: nõ absurde etiaz hic ipe intelligit de⁹ abraã: t de⁹ isaac: t de⁹ iacob. Ez cur pri⁹ ãgel⁹ dñi dict⁹ ẽ: cũ ỗ rubo i flãma ignis appuit: vtz qz vn⁹ ex mltis angel' erat: h̃ p dispẽsationẽ psonã dñi sui gerebat: an assumptũ erat ali qd creature: qỗ ad pẽsens negociũ visibilit appareret: t vñ voces sensibilit ederẽt: qb⁹ psentia dñi p sbiectã creaturã corpeis etiã sensib⁹ hois sic optebat exhiberet: Si eñ vn⁹ ex angel' erat: qs facile affirmare possit vtrũ ei filij psona nũciãda imposita fuerit: an spũssancti: an dei pris: an ipi⁹ oino trinitat': q est vn⁹ t sol⁹ de⁹: vt diceret: ego sum de⁹ abraã: t de⁹ isaac: t deus iacob: Nec eñ possum⁹ dicere deũ abraã t deũ isaac: t dñ iacob: filiũ dei eẽ: t pfez nõ eẽ: aut spiritũ sctñ: aut ipam trinitatẽ quã credim⁹ t intelligim⁹ vnũ deũ. Audebit aliqs negare deũ abraã: t deũ isaac: t dñ iacob: Ille eñ nõ ẽ illoz patrũ de⁹ q nõ ẽ de⁹. Jmmo si nõ solũ pr̃ de⁹ ẽ: sic oẽs etiã heretici ꝓcedũt: h̃ etiã filiũ: qỗ velint nolint cogũt fateri: dicẽte apl̃o: q ẽ sup oia de⁹ bñdict⁹ i secula: t spũssanct⁹: dicẽte ipo apl̃o: clarificate ỗ deũ i corpe vestro: cũ sup̃ diceret: nescit' qm corpa vestra tẽplũ i vob est spũssancti: quẽ habet' a deo: t hi tres vn⁹ de⁹: sic catholica sanitas credit: ñ sat' elucet quã i trinitate psonã: t vtz aliquã: an ipi⁹ trinitat' gerebat ille angel⁹: si vn⁹ ex ceteris angel' erat. Si aũt i vsũ rei pẽsentis assũpta creatura ẽ: q t hũanis ocul' apperet: t auri⁹ isonaret: t appellaret' angel⁹ dñi: t dñs t de⁹: ñ põt h̃ de⁹ pr̃ itelligi: h̃ aut filiꝰ: aut spũssctũs: q̃q̃ spiritũ sctñ alicubi ãgelũ dictũ nõ recolã: h̃ ex ope possit itelligi. Dictũ eñ de illo est: q vẽtura sũt ãnũciabit vob. Et vtq̃ angelus grece: latine nũci⁹ iterptatur. De dño aũt iesu xpo euidẽtissime legim⁹ apd̃ ꝓphetã. q magni ꝓsilij angel⁹ dict⁹ sit: cũ t spũssctũs: t dei filiꝰ sit deus et dñs angeloz.

Roma. 9

Exo. 3

Roma. 9
1. Cor. 6

Ibidẽ

Joh. 16

Esa. 9

De apparitiõe dei in exitu ysrael de egypto. Ca. xiiij.

Exo. 13

Et i exitu filioz ysrael de egypto scriptũ ẽ: De⁹ aũt p̃cibat illos: die q̃dẽ in colũna nub: t ỗdebat ill' viaz. nocte aũt i colũna ignis: t nõ deficiebat colũna nub die: t colũna ignis nocte añ populũ. Quis t h̃ dubitet p sbiectã creaturã eãdẽq̃ corpeã: nõ p suã sbstãtiã deũ oculis apparuisse mortaliũ: h̃ vtrũ pfez: an filiũ: an spiritũ sctñ: an ipsaz trinitatẽ vnũ deum siliter nõ apparet. Hec ibi h̃ distinguit' q̃ntũ existimo: vbi scptũ ẽ: Et maiestas dñi apparuit i nube: t locut' est dñs ad moysen dicẽs: exaudiui murmur filioz ysrael. et cetera.

Ibidẽ. 16

De his q̃ diuinit⁹ gesta sunt in monte syna. Ca. xv.

Tam vo de nubib⁹ t vocib⁹ et fulgoribꝰ t tuba t fumo i mõte syna cũ diceret. Syna aũt mõs fumabat tot⁹: p̃terea q̃ ỗscẽdisset de⁹ i igne i eũ: t ascẽdebat fum⁹ tãq̃ fum⁹ fornacl: et mẽte ꝓfusus ẽ ois ppl's vehemẽt': fiebãt aũt voces tube pdeunteꝫ fortit' valde. Moyses loq̃bat. t de⁹ rñdebat ei voce. Et paulop⁹ data lege i decẽ p̃ceptis: pseq̃nt' dr̃: Et ois ppl's videbat voces t lãpades t voces tube t mõtẽ fumãtẽ. Et paulop⁹: Et stabat iqt ois ppl's a lõge. Moyses ãt itrauit i nebulã vbi erat de⁹: t dixit dñs ad moysen ꝛc. Quid hinc dicã: nisi q̃ nemo tã vecors ẽ: q credat fumũ: ignẽ: nubes t nebulã: t si qua sũt huiusmodi: vbi t sapientie dei qỗ est xps: vel spũssancti esse sbstãtiã: Mã ỗ pfe deo: nec arriani h̃ vnq̃ ausi sunt dicere. Ergo creatura fuiẽte creatoꝛ facta sũt illa oia: t hũanis sensib⁹ p dispẽsatiõe cõgrua pẽsentata. nisi forte qz dictũ est: moyses aũt intrauit i nebulã vbi erat de⁹: hoc arbitrabitur carnalis cogitatio a ppl'o q̃dez nebulã visam. intra nebulã vo moysen ocul' carneis vidisse filiũ dei. quẽ delirates heretici in sua substãtia visũ volũt. Sane viderit eũ moyses oculis carneis: si oculis carneis põt videri: nõ mõ sapiẽtia dei qỗ ẽ xps: h̃ vltpa cuiuslibz hois t q̃liscũq̃ sapiẽt'. Aut qz scptũ ẽ de seniorib⁹ ysrael: qz viderũt locũ vbi steterat de⁹ ysrael: t qz sb pedib⁹ ei⁹ tanq̃ op⁹ lapidis sapphyri: t tãq̃ aspect⁹ firmamẽti celi. Jmmo ꝓfecta credẽdũ est vbũ t sapiam dei p suã substantiã in spacio loci terreni stetisse: que ptendit a fine vsq̃ ad finẽ fortiter: t disponit omnia suauiter: t ita esse mutabi-

Exo. 19

Ubi. 3

Exo. 24

Sap. 8

Joh.j le verbū dei: per quod facta sunt oīa: vt mō se ꝓtrahat: mō distēdat. Abundet dñs a talib⁹ cogitatiōib⁹ corda infideliū suoꝝ: sed ꝑ subiectā: vt sepe dixim⁹: creaturā exhibēt hec oia visibilia ꝛ sensibilia: ad significandū iuisibilē atq; intelligibilē deū: non
Roma.j solum patrē: sed ꝛ filiū: ꝛ spūmsctm: ex quo
Ibdem.j oīa: per quē oīa: in quo oīa: cuius inuisibilia dei a creatura mūdi: ꝑ ea que facta sūt intellecta cōspiciant: sempiterna quoq; virtus eius ꝛ diuinitas. Sed qō attinet ad
Exo.j9 id qō nūc suscepim⁹: nec in monte syna video quēadmodū appareat ꝑ illa oia q̄ mortaliū sensib⁹ terribiliter ostēdebant: vtrum deus trinitas: an pater: an filius: an spīritus sctūs ꝓprie loquebat. Ueruntū si q̄d hinc sine affirmādi temeritate modeste atq; cunctanter cōiectare cōcedit: si vna ex trinitate psona pōt intelligi: cur nō spūsctm potius intelligim⁹: qñ et tabulis lapideis: lex
Exo.31 ipa q̄ ibi data est: digito dei scripta eē dicit: quo noīe spūmsctm in euāgelio significari nouim⁹: Et quinquagita dies numerāt ab occisione agni ꝛ celebratiōe pasce vsq; ad diē q̄ hec fieri cepta sunt in mōte syna. Hic post dñi passionē: ab eo⁹ resurrectiōe quinquaginta dies numerāt: vt venit ꝓmissus
Act.2 a filio dei spūsctūs. Et in ipso eius aduētu quē in apl̄oꝝ actibus legim⁹: per diuisionē linguaꝝ ignis apparuit: qui et insedit sup vnū quēq; eoꝝ. Nō exodo ꝓgruit: vbi
Exo.j9 scriptū est: Syna aūt mōs fumabat totus: ꝓpterea q̄ descēdit in eū deus in igne. Et aliquāto post: Aspectus inquit maiestatis dñi: tanq; ignis ardens sup verticē montis coꝝ filijs israel. Aut si hec ideo facta sunt: qz nec pater: nec filius illic eo mō p̄sentari poterāt sine spūsctō: q̄ ipaz legē scribi opoꝛtebat. Deū quidē nō ꝑ substātiā suā que invisibilis ꝛ incōmutabilis manet: sed ꝑ illaz speciē creature illic apparuisse cognoscim⁹. Ꝫ aliquā ex trinitate psonaz signo quodā ꝓpꝛio quantū ad mei capacitatē sensus pertinet: non videmus.

Utrum deus per suā substātiā Moysi apparuerit: an per visibilē creaturam Capitulū. xvj.

Exo.33 Et etiā quo moueri plerīq; solent: quia scriptuz est: Et locut⁹ est dñs ad Moysen facie ad faciez: sic q̄s loq̄t ad amicū suū. cū paulopost dicat idē Moyses: Si ergo inueni gr̄az ante te: ostēde mihi temetipm manifeste: vt videā te: vt sim inueniēs gratiā ante te: et vt sciā qz populus tu⁹ est gens hec. Et paulopost iteꝝ. Dixitq; Moyses ad dñm: Ostende mihi Ibidem.
maiestatē tuaz. Quid est hoc q̄ in oīb⁹ q̄ supra fiebāt: deus videri per suā substantiā putabat. Ñ a miseris creditus est: nō per creaturā: sed ꝑ seipm visibilis filius dei: et q̄ intrauerat in nebulā Moyses ad hoc intrasse videbat: vt oculis quidē populi ostēderet caligo nebulosa: ille aūt intus verba dei tāq; eius faciē ꝓtēplat⁹ audiret. Et quō dictū est: Locut⁹ est dñs ad Moysen facie Ibidem.
ad faciē: sicut q̄s loquit ad amicū suū. Ecce idem dicit. Si inueni gr̄am ante te: ostende mihi temetipm manifeste. Nouerat vtiq; qō corpaliter videbat: ꝛ veram visionē dei spiritaliter requirebat. Locutio quippe illa que fiebat in vocib⁹ sic modificabat: tanq; esset amici loquētis ad amicū. Sed deū patrē q̄s corporeis oculis videt: Et in ꝓncipio erat verbū: et verbū erat apud deū: et
Joh.j deus erat verbū. per qō facta sunt omnia: Ibidem.
quis corporeis oculis videt: et spūm sapiētie: quis corporeis oculis videt: Quid est autem: Ostende mihi temetipm manifeste Exo.33
vt videā te: nisi ostēde mihi substantiā tuā: Hoc aūt si nō dixisset Moyses: vtcunq; ferendi essent stulti: qui putāt ꝑ ea que supra dicta vel gesta sunt: substātiā dei oculis eo⁹ fuisse cōspicuā. Cum vero hic aptissime demōstret: nec desiderāti hoc fuisse cōcessuz: quis audeat dicere per similes formas que huic quoq; visibiliter apparuerāt: nō creaturā deo seruiētē: sz hocipm qō deus est cuiusq; oculis apparuisse mortaliū: Et hoc q̄dē qō postea dñs dicit ad Moysen: Non Ibidem.
poteris videre faciē meā: ꝛ viuere. Non enī videbet hō faciē meā et viuet. Et ait dñs: Ecce locus penes me est: et stabis sup petram statim vt trāsibit mea maiestas: et ponā te in specula petre: et tegā manū meam Ubi.s.
sup te: donec transeā: et auferā manū meā: et tūc videbis posteriora mea: nam facies mea non apparebit tibi.

Qō ex psona dñi Jesu dicta intelligēda sint Moysi: ponā te sup petrā: et auferā manū meā: et posteriora mea videbis. Ca. xvij.

In incōgruenter ex persona dominī nr̄i Jesu xp̄i prefiguratū solet intelligi: vt posteriora ei⁹ accipiat caro eius: in qua de virgine nat⁹ est: ꝛ mortuus et resurrexit: siue ꝓpter posteriorita-
tē mortalitatis posteriora dicta sint: siue q̄ eam ꝓpe finem seculi: hoc est posterius

Phil.2 suscipere dignat⁹ est: Facies aũt ei⁹ illa dei forma: in qua rapinã arbitrat esse equalis deo pri: quã nemo vtiq; põt videre t viue re: siue q; post hãc vitã in qua pegrinamur
Bas.9 a dño: t vbi corpus qd corrũpit aggrauat
j.Cor.j5 animaz: videbim⁹ facie ad faciẽ: sicut dicit
Ps.38 apls. Ve hac eni vita in psalmo dicit: Ve runtñ vniuersa vanitas oñis homo viuẽs.
Ps.j 42 Et iterũ: Qñ non iustificabit in cõspectu
j.Joh.3 tuo oñis viuens. In qua vita etiã ꝑm Joannẽ: nondũ apparuit quod erimus: Scimus aũt inquit q; cum apparuit: similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eũ sicuti est. Qd vtiq; post hanc vitã intelligi voluit: cũ mortis debitum soluerim⁹: t resurrectõis promissum receperim⁹: Siue quod etiã nũc inquantũ dei sapiẽtiã ꝑ quã facta sunt oñia: spiritaliter itelligim⁹: in tãtũ carnalib⁹ affectib⁹ morimur: vt mortuũ nobis hũc mũdũ deputãtes: nosq; ipi huic mũdo moriamur: t dicam⁹ qd ait apls. Mũdus mihi crucifix⁹ ẽ: t
Gal.6 ego mũdo. De hac eni morte: iterũ dic: Si
Colo.2 autẽ mortui estis cũ xpo: quid adhuc velut viuẽtes de hoc mũdo decernitis? Non ergo immerito: nemo potest faciẽ. id est ipsaz manifestationẽ sapiẽtie dei videre t viuere.
Matth.22 Ipsa eni est species: cui cõtemplãde suspirat oñis qui affectat deum diligere ex toto corde: t ex tota anima: t ex tota mente. Ad quã cõtemplãdã etiã proximũ quantũ potest edificat: q̃ diligit t proximũ sic seipsum.
Ibidem. In quib⁹ duobus ꝑceptis: tota lex pendet et ꝓphete. Qd significat etiã in ipo moyse. Nam cum dixisset ꝓpter dilectionẽ dei qua
Exo.33 pcipue flagrabat: Si inueni gratiã in conspectu tuo: ostende mihi temetipm manifeste: vt sim inueniẽs gratiã ante te: cõtinuo ꝓpter dilectionẽ etiã proximi subiecit atq; ait: Et vt sciã q; ꝓls tu⁹ est gens hec. Illa est ergo species que rapit omnẽ animã rationalẽ desiderio sui: tanto ardẽtiorẽ: quãto mundiorẽ: et tanto mũdiorẽ: quanto ad spiritalia resurgentẽ. Tanto aũt ad spiritalia resurgentẽ: quãto a carnalib⁹ morientẽ.
2.Cor.5 Dz dum pegrinamur a dño: t per fidẽ ambulamus: nõ p speciẽ: posteriora xpi: hoc est carnẽ per ipsam fidẽ videre debem⁹. id est in solido fidei fundamẽto stantes: qd significat petra: t eã de tali tutissima specula intuẽtes: in catholica scz ecclesia: de qua dictum est: Sup hãc petrã edificabo ecclesiã
Matth.j6 meã. Tanto eni certius diligim⁹: quãto videre desideram⁹ faciẽ xpi: quã tãto in posteriorib⁹ suis agnoscim⁹: quãto nos prior dilexerit xpus. Sed in ipsa carne: fides resurrectiõis eius saluos facit atq; iustificat. Si
Roma.jo eni credideris inquit in corde tuo: q; illum de⁹ suscitauit a mortuis: saluus eris. Et iterum: Qui traditus est inquit ꝓpter delicta
Roma.4 nostra: et resurrexit ꝓpter iustificationẽ nostrã: ideoq; resurrectio corpis dñi est meritum fidei nostre. Nam mortuã esse illã carnem in cruce passionis: etiam inimici eius credũt: sed resurrexisse non credũt. Quod firmissime nos credẽtes: tanq; de petre soliditate cõtuemur: vnde certa spe adoptionem expectam⁹: redẽptionẽ corpis nostri: q̃a hoc in mẽbris xpi speram⁹: que nosipsi sum⁹: qd pfectũ esse in ipso tanq; in capite
Exo.33 nostro fidei sanitate cognoscim⁹. Inde nõ vult nisi cũ transierit videri posteriora sua: vt in eus resurrectionẽ credat. Pasca eni hebreũ verbũ dr: qd transitũ interptamur.
Joh.j3 Ihñ t Joãnes euãgelista dicit: Ante diẽ festũ pasce: sciẽs Jesus q; venit ei⁹ hora: vt transeat ex hoc mũdo ad patrẽ. Hoc aũt q̃ credũt: nec tñ in catholica fide scz in scisma te aliquo: aut in heresi credũt: nõ de loco q̃ est penes eum videt posteriora dñi. Quid
Exo.33 eni sibi vult qd ait dñs: Ecce loc⁹ ẽ penes me: t stabis sup petrã: Quis loc⁹ terren⁹ ẽ penes dñm: nisi hoc est penes eũ qd eũ spiritaliter attingit? Nã quis locus nõ est penes dñm: qui attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter: t disponit oia suauiter. Et cui⁹ dictũ
Gal.8 Esa.66 est: Celũ mihi sedes est: et terra scabellũ pe
Matth.5 dũ ei⁹. Et q̃ dixit: Quã domũ edificabitis
Esa.66 mihi: aut quis locus quietis mee: nõne manus mea fecit hec oñia? Dz videlicet intelligit locus penes eũ in quo stat sup petrã: ipsa ecclesia catholica: vbi salubriter videt pasca dñi. id ẽ trãsitũ dñi: et posteriora ei⁹. id est corpus ei⁹ qui credit in resurrectionẽ
Exo.33 eius. Et stabis inquit sup petraz: statim vt transiet mea maiestas. Reuera eni statim vt trãsijt maiestas dñi in clarificatiõe dñi: qua resurgẽs ascẽdit ad patrẽ: solidati sumus sup petrã. Et ipe Petrus tũc solidat⁹ est: vt cũ fiducia ꝓdicaret: quẽ priusq; esset
Matth.26 solidat⁹: ter timore negauerat: iã quidẽ ꝑdestinatiõe posit⁹ in specula petre: sed adhuc manu dñi sibi supposita ne videret: Posteriora ensi ei⁹ visurus erat: t nõdũ ille trãsierat vtiq; a morte ad vitã: nõdũ resurrectione clarificat⁹ erat. Nam t qd sequit in exo
Exo.33 do: t dicit: Tegã manũ meã sup te: donec transeã: t auferã manũ meã: et tũc videbis posteriora mea. Multi israelite quoq; tunc

figura erat moyses: post resurrectionē dñi crediderūt in eū: tangz ia videtes posteriora ei⁹: remota manu ei⁹ ab oculis suis. Hñ t Esaie talē pphetam euāgelista cōmemorat: Esa.6 Matb.13 Incrassa cor pplī hui⁹: t aures eoz oppila: t oculos eoz graua. Deinceps in psalmo nō absurde intelligit ex eorum psona dici: Ps.31 Mñ die ac nocte grauata est sup me manꝰ tua. Die fortasse cū manifesta miracla facere: nec ab eis agnoscere: Nocte aūt cū in passione moreret: qñ certi⁹ putauerūt sicut quelibet hoiem pemptū et extinctuz. Sed qñ cū trāsisset vt ei⁹ posteriora viderent: Act.2 predicante sibi apostolo petro: qz optebat xp̄m pati t resurgere: cōpuncti sunt dolore penitētie: vt fieret in baptizatis: qō i capite psalmi dicit: Ps.31 Beati q̄z remisse sunt iniq̄tates: t quoz tecta sunt pcta. Propterea Ibidē cū dictū eēt: Grauata ē sup me manꝰ tua: tangz dño trāseunte: vt iam remoueret manum t viderent posteriora ei⁹: sequit vox dolentis t pfitentis: t ex fide resurrectiōis Ibidē dñi peccatoz remissionē accipiētis: Cōuersus sum inq̄t in erūna mea dū infigeret spina. Peccatū meū cognoui: t inusticiā meam nō opui. Dixi pnūciabo aduersuz me inusticiā meā dño: t tu remisisti impietatē peccati mei. Neq̄z eīm tanto carnis nubilo debem⁹ inuolui: vt putem⁹ faciē q̄dem dñi esse inuisibilē: dorsum vo visibile: qñ quidē in forma serui vtrūq̄z visibiliter appuit. In forma aūt dei absit vt tale aliq̄d cogitetur. Absit vt vbū dei t sapiētia dei ex vna pte habeat faciē: ex alia dorsuz sic corp⁹ hūanū. aut oino vlla specie vel motiōe: siue loco: siue tpe cōmutet. Quapropt si in illis vocib⁹ q̄ fiebāt in exodo: t illis oib⁹ corporalib⁹ demōstratiōib⁹ dñs ihesus xp̄s ostendebat. aut alias xp̄s sicut loci hui⁹ psidera tio psuadet. als spūssanct⁹: sic ea q̄ sup dixi m⁹ admonēt: nō b̄ efficit vt de⁹ p̄r nūq̄z tali aliq̄ specie p̄rib⁹ visus sit. Nōta eīm talia visa facta sūt illis tpib⁹: nō euident noiato t designato i eis vl p̄re: vl filio: vl spūsctō: s tñ p q̄sdā valde pbabiles significatiōes nōnullis inditis existētib⁹: vt nimis temerariū sit dicere: deū patrē nunq̄z patrib⁹ aut pphetis p aliq̄s visibiles formas apparuisse. Hāc eīm opinionē illi pperūt: q̄ nō potuerūt i vnitate trinitatis itelligere qō dictū est: j.Thi.j Regi aūt seculoz imortali inuisibili soli deo: Ibidē.6 t quē nemo hoiz vidit: nec videre pōt. Qō ō ipa substātia sūma sūmeq̄z diuia t icōmutabili: vbi t p̄r t filius t spūssanct⁹: vn⁹ t sol⁹ de⁹ p sanā fidē itelligit. Visiōes aūt ille p creaturā cōmutabilē deo incōmutabili subditā facte sunt: nō ppie sicuti est: s significatiue: sic p rerū causis t tēporib⁹ oportuit ostendentes deum.

De visiōe Danielis i qua illi et patris t filij psona apparuit i specie corporali. Ca. xviij

Quāq̄z nescio quēadmodū isti itelligant qō danieli appuit antiqus dierz: a q̄ filius hois qō ppt nos esse dignat⁹ ē accepisse itelligit regnū: ab illo. s. q̄ ei dic i psalmo: Filius me⁹ es tu: ego hodie genui te: postula a me t dabo tibi gētes hereditatē tuā: t q̄ oia subiecit sb pedib⁹ eius. Si g̃ danieli: t p̄ dās regnū: t filius accipiens: appuert in specie corpali: quō isti dicūt: patrē nūq̄z visū eē pphetl: t ideo soluz debere itelligi inuisibilē quē nemo hoim vidit nec videre pt. Ita eīm narrauit daniel: Aspiciebā inq̄t donec throni positi sunt: t vetust⁹ dierz sedebat: t indumētū ei⁹ q̄si nix album: t capill⁹ capitis ei⁹ q̄si lana munda. Thron⁹ ei⁹ flāma ignis: rote ei⁹ ignis flagrās: t flumē ignis trāsibat i ospectu ei⁹: et mille milia deseruiebāt ei: t decies milia decies miliū assistebāt ei. Et iudicium collocauit: t libri apti sūt tc. Et paulopost. Aspiciebā inq̄t i visu noctis: t ecce cū celi nubib⁹ q̄si filius hois erat: t vsq̄z ad veterē dierz peruenit: t oblat⁹ est ei. Et ipsi dat⁹ est pncipatus t honoz t regnū: t oēs pplī tribus t lingue ipi seruiēt. Potestas ei⁹ potestas eterna que nō pteribit: t regnū ei⁹ quod nō corrūpet. Ecce pater dās. t filius accipiēs regnuz sēpiternū: t sūt ambo in ospectu pphetantis visibili spē. Nō ergo incōueniēter credit etiā pater de⁹ eo mō solere appere moztalib⁹. nisi forte aliq̄s dicat: ideo nō esse visibilē patrem: qz in cōspectu somniātis apparuit. Ideo aūt visibilē filiū t spiritū sanctum: qz moyses illa omnia vigilās vidit. Quasi vero verbū et sapientiam dei vidit moyses carnalib⁹ oculis: aut videri spiritus vel human⁹ potest qui carnē istam viuificat. vel ipse corpeus qui vent⁹ dicitur: quātomin⁹ ille spirit⁹ dei q̄ oim hoim t angeloz mētes ineffabili excellētia diuie substātie supgredit. Aut q̄sq̄z tali pcipitet erroze: vt audeat dicere filiū t spm̄sctm̄ etiā vigilātib⁹ hoib⁹ esse visibiles: p̄rem aūt nō nisi sōniantib⁹. Quō ergo de p̄re solo accipiūt: quē nemo hoiz vidit: nec videre pōt. j.Thi.6

An cũ dormiũt hoĩes: tũc ñ sũt hoĩes? Aut q̃ formare silitudinẽ corpis põt ad se significandũ ꝑ visa sominantiũ: nõ põt formare ipam corpeam creaturã ad se significandũ oculis vigilantiũ: cũ eiꝰ ipa substãtia qua est ipe qđ est nulla corpis similitudine dormienti: nulla corporea specie vigilanti possit ostẽdi. Sz nõ solũ patris: verꝝ etiã filij ⁊ spiritussancti: ⁊ certe qui vigilantiũ mouẽt visis: vt nõ patrẽ: sed tantũ filiũ vel spiritũ sanctũ credãt: corpalibus hoĩm apparuisse ꝯspectibꝰ. vt omittã tãtã latitudinẽ sanctarũ paginaꝝ: ⁊ tam multiplicẽ eaꝝ intelligẽtiam: vñ nemo sani capitis affirmare debz: nusq̃ ꝑsonã patris ꝑ aliquã speciẽ corporalẽ vigilantiũ oculis demõstratã. Sz vt h̃ vt dixi omittã: quid dicũt đ patre nr̃o Abraam: cui certe vigilãti ⁊ ministrãti: cũ scriptura p̃misisset dicẽs: Visus ẽ dñs. Abrae nõ vnꝰ aut duo: sed tres apparuerunt viri: quoꝝ nullꝰ excelsius alijs eminuisse dictꝰ ẽ: nullus honoratiꝰ effulsisse: nullus impiosiꝰ egisse? Quapropter qm̃ in illa triptita nr̃a distributiõe: primũ querere instituimꝰ: vtꝝ pater: an filiꝰ: an spũssanctꝰ: an aliqñ pat̃: aliqñ filiꝰ: aliqñ spũssanctꝰ: an sine vlla distinctiõe ꝑsonaꝝ: sicut dicit̃: deus vnꝰ ⁊ solus. id est trinitas ipa: ꝑ illas creature formas patribꝰ apparuerit: interrogatis q̃ potuimꝰ quãtũ sufficere visũ est: sanctaꝝ scripturaꝝ locis: nihil aliud quantuz existimo diuinoꝝ sacramẽtoꝝ modesta ⁊ cauta cõsideratio ꝑsuadet: nisi vt temere nõ dicamꝰ que nã ex trinitate ꝑsona cuilibet patꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ in aliquo corpe vel similitudĩe corporis apparuerit: nisi cũ ꝯtinentia lectiõis aliqua ꝓbabilia circũponit indicia. Ipsa em̃ natura vel substãtia vel essentia vel q̃libet alio noĩe appellandũ est idip̃m qđ deus est: quicq̃d illud est corpaliter videri nõ potest. Per sb̃iectã v̄o creaturã: nõ solũ filiũ vel spiritũ sctm̃: sed etiã patrez corpali specie siue similitudine mortalibꝰ sensibꝰ significationẽ sui dare potuisse credendum est. Que cũ ita sint: ne ĩmoderatiꝰ ꝓgrediatur scđi huiꝰ voluminis lõgitudo: ea q̃ restant in consequentibꝰ videamus.

Gen. 18

Explicit liber scđus.

Incipiũt capitula libri tertij.

i Utrũ cũ deꝰ hoĩbꝰ visus est: ipe ꝑ assumptã creature speciẽ apparuerit an v̄o ãgeli ex ꝑsõa ipiꝰ sint locuti.

ij De mutatiõibꝰ creature: siue ꝯsuetudinarijs siue insolitis q̃ nõ fiunt extra ptãtem ac potẽtiã creatoris.

iij Exẽplũ q̃ oñdit̃ oẽs cãs actionũ rationabiliũ a sũma dei volũtate descẽdere.

iiij De ꝓuidẽtia dei q̃ sb̃iectioni sanctoꝝ p̃sidet angeloꝝ.

v Oꝝ ope dei oĩs creatura admistrat̃: q̃ ⁊ mira mlta ordini ꝯsuetudĩs inseruntur.

vj Oꝝ deꝰ omnẽ creaturam corpalez animare cognoscit̃ in vteris matrũ.

vij De miraclis q̃ magicis artibꝰ fiunt.

viij Quicq̃d angeli trãsgressores mali faciũt: nõ ipis ꝑuiũt ad nutũ creature corpales: ꝫ deo a q̃ dat̃ ptãs.

ix De causis originalibꝰ creaturaꝝ corporaliũ q̃s mũdo creator inseruit.

x De significatiõibꝰ que ad manifestãdã volũtatẽ dei: siue ꝑ angelos siue ꝑ hoĩes ministrant̃.

xj Essentiã trinitat̃ nunq̃ oculis apparuisse mortaliũ: sed ꝑ subiectã sibi creaturã significasse que voluit.

Incipit ꝓemiũ in tertiũ librũ.

Credãt q̃ volũt: malle me legendo q̃ legẽda dictãdo laborare. Qui aũt h̃ nolũt credere: expiri v̄o ⁊ pñt ⁊ volũt: dẽtq̃ legẽdo vl̃ meis inq̃sitiõibꝰ rñdeat̃: vl̃ interrogationibꝰ alioꝝ: q̃s ꝓ mea ꝑsona quã ĩ ꝑuitio xp̃igero: ⁊ ꝓ studio q̃ fidẽ nr̃az aduersũ errorẽ carnaliũ ⁊ aĩaliũ hoĩm muniri inardesco: necesse est me pati: ⁊ videãt q̃ facile ab isto labore me tẽpem̃: ⁊ q̃nto etiã gaudio stiluz possim hr̃e feriatũ. Oꝝ si ea q̃ legimꝰ de his rebꝰ sufficient̃ edita ĩ latino ꝑmõe: aut non sũt: aut nõ ĩueniũt̃: aut certe difficile a nob̃ ĩueniri queũt. Grece aũt lingue nõ sit nob̃ tantꝰ habitꝰ: vt taliũ reꝝ libr̃ legẽdis ⁊ intelligẽdis vllo mõ repiamur idonei: q̃ genere lr̃aꝝ ex his q̃ nob̃ pauca ĩterp̃tata sũt: nõ dubito cũcta q̃ vtiliter q̃rere possumus ꝯtineri. Fratribꝰ aũt nõ valeã r̃sistere iur̃: q̃ eis ꝑuus factꝰ suz: flagitãtibꝰ vt eoꝝ in xp̃o laudabilibꝰ studijs: lingua ac stilo meo: q̃s biga in me caritas agitat: maxime seruiaz: egoq̃ ipse multa que nesciebam: scribẽdo me didicisse confitear: non debet hic labor meus cuiq̃ pigro: aut multũ docto videri superfluus: cum multis impigris multisq̃ indoctis: inter quos etiã mihi nõ ꝑua ex ꝑte sit necessariꝰ. Ex his igitur que ab alijs

de hac re scripta iã legim⁹: plurimũ ãminicultati ⁊ adiuti: ea que de trinitate: vno sũmo sũmeq; bono deo pie queri ⁊ disseri posse arbitror: ipo exhortãte querẽda atq; adiuuãte disserẽda suscepi: vt si alia non sunt hmõi scripta: sit qd habeam⁹: ⁊ legãt q̃ voluerint ⁊ valuerint. Si aũt iã sũt: tãto facilius aliqua iuenianť: quãto talia plura esse potuerint. Sane cũ in oĩb⁹ litteris meis: nõ solũ piũ lectorẽ: ꝟ etiã liberũ correctorẽ desiderẽ: mlto maxie in his vbi ipa magnitudo questiõis: vtuã tã mltos inuẽtores habere posset: q; multos ꝺdictores habz. Ille rũtamẽ sicut lectorẽ meũ nolo mihi esse deditũ: ita correctorem nolo sibi. Ille me nõ amet ampli⁹ q; catholicã fidem: ille se non amet ampli⁹ q; catholicã vritatẽ. Sicut illi dico: Noli meis lris quasi scripturis canonicis inseruire: ꝟ in illis ⁊ qd nõ credebas cũ ueneris incũctanť crede: in istis aũt qd certũ nõ habebas: nisi certũ itellexerť: noli firme ſtinere. Ita illi dico: Noli meas lras ex tua opinione vel ꝓtentiõe: ꝟ ex diuina lection vel incõcussa ratione corrigere. Si quid in eis veri cõprehẽderis existẽdo nõ est meũ: at intelligẽdo ⁊ amãdo: ⁊ tuũ sit et meũ. Si quid aũt falsi ꝓuideris errãdo: fuerit meũ: ꝟ iã cauẽdo nec tuũ sit nec meum. Hinc itaq; tertiꝰ hic liber sumat exordiuz: quousq; scõus puenerat. Cũ em̃ ad id vẽtũ esset: vt vellem⁹ ostẽdere: nõ ideo minorẽ patre filiũ: q; ille misit: hic missus est. nec ideo minorẽ vtroq; spiritũ sanctũ: q; et ab illo: ⁊ ab illo missus in euãgelio legit: suscepim⁹ hoc querere: cũ illuc missus sit filiꝰ vbi erat: q; in hũc mũdũ venit: ⁊ in hoc mũdo erat: cũ illuc etiã spũs sanctꝰ vbi ⁊ ipe erat. qm̃ spiritꝰ dñi repleuit orbẽ terrarũ: ⁊ ꝟ qd ꝓtinet oĩa scientiã habet vocis. Vtrũ ꝓpterea missus sit dñs: q; ex occlto in carne natus est: ⁊ de sinu patris ad oculos hoĩm in forma serui tanq; egressus apparuit: nõ etiã spũs sanctus: q; ⁊ ipe corpali specie quasi columba visus est: ⁊ linguis diuisis velut ignis: vt ꝟ eis fuerit mitti: ad aspectũ mortaliũ in aliqua forma corporea de spiritali secreto ꝓcedere: qd pater qm̃ nõ fecit: tãtumõ misisse: nõ etiã missus esse dictus sit. Deinde quesitũ ẽ: cur ⁊ pater nõ aliqm̃ dicť sit missus: si ꝓ illas spẽs corporales que oculis antiquoz apparuerũt ipe demõstrabat: Si aũt filius tunc demõstrabatur: cur tantũ post missus diceretť: cũ plenitudo tẽporis venit: vt ex femia nasceretť: qm̃ quidẽ ⁊ antea mittebať: cum in illis formis corpaliter apparebat: Aut si non recte missus diceretur: nisi cum verbum caro factum est: cur spiritꝰ sanctꝰ missus legať: cuiꝰ incarnatio talis non facta est: Si vero ꝓ illas antiquas demonstrationes: nec pater nec filius nec spiritꝰ sanctꝰ ostendebať: cur etiã ipse nunc diceretť missus: cũ illis modis ⁊ antea mitteretur: Deinde subdiuisim⁹ vt hec diligentissime tractarenť: ⁊ triptitam fecimus questionẽ: cuiꝰ vna ps in secundo libro explicata est: due sũt reliquẽ: de quibus deinceps disserere aggrediar. Jam em̃ quesitũ atq; tractatũ est in illis antiquis corporalibus formis ⁊ visis: nõ tantũmodo patrez: nec tantũmodo filiũ: nec tantũmodo spiritũ sanctũ apparuisse: sed aut indifferenter dñm deum qui trinitas ipsa intelligiť: aut quãlibet ex trinitate psonã: quaz lectionis textꝰ inditijs circũstãtiꝰ significaret.

¶ Utrum cum deus hominibus visus est ipse per assumptam creature speciem apparuit: an vo angeli ex persona ipsius locuti sint.

¶ Capitulum .j.

Nunc ergo primuz quera-
n mus: quod sequitur. Naz
scõo loco in illa distributione positum est: vtruz ad hoc opus tantũmodo creatura formata sit: in qua deus sicut tũc oportuisse iudicauit: humanis ostenderetur aspectiꝰ. An angeli qui iam erãt ita mittebanť: vt ex ꝑsona dei loquerenť: assumentes corporalẽ speciem de creatura corporea in vsum ministerij sui. Aut ipsum corpus suũ: cui non subdũtur: sed subditum gerunt mutantes atq; vertẽtes in species quas vellent: accõmodatas atq; aptas actionibus suis: scõm attributam sibi a creatore potentiam. Qua parte questionis quantũ dominus dederit ptractata: postremo videndũ erit id quod uisti tueramꝰ inquirere: vtrũ filius ⁊ spiritꝰ sanctus ⁊ antea mittebanť: ⁊ si ita est: quid inť illam missionẽ ⁊ eam quã in euãgelio legimus distet: an missus non sit aliquis eorũ: nisi cum vel filius factus est ex maria virgine: vel cũ spiritus sanctꝰ visibili specie: siue in columba: siue in igneis linguis apparuerit. Ez fateor excedere vires intẽtionis mee: vtrũ angeli manẽte spiritali sui corporis q̃litate: ꝓ hãc occultiꝰ opantes assumãt

Joh.j

Dis.9

j.Thi.j
Joh.j.

Sap.j

Luc.4

ex inferiorib⁹ elemētis corpulentiorib⁹: qō sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutent ⁊ vertant in quaslibet species corpales: etiā
Job.2 ipas veras: sicut aqua vera in verū vinū ꝙuersa est a dño: An ipsa ꝓpria corpa sua trāsformēt in qō voluerint: accōmodata ad id qō agūt. Sed qōlibet hoꝝ sit: ad ꝓsentē questionē nō ptinet. Est q̄uis ꝫ quoniā homo sum: nullo exprimēto possim cōphendere: sicut angeli qui hec agūt: ⁊ magis ea norunt q̄z ego noui: quatenꝰ mutet corpꝰ meū in affectu volūtat̄ mee: siue qō in me: siue qō ex alijs expertus sum: quid hoꝝ tñ ex diuinaꝝ scripturaꝝ auctoritatibus credā: nūc nō opꝰ est dicere: ne cogar ꝓbare: ⁊ fiat sermo longior de re qua nō indiget ꝑsens questio. Nūc illud videndū ē: vtrū angeli tūc agebāt: ⁊ illas corpoꝝ species apparētes oculis hoīm: ⁊ illas voces insonantes auribꝰ: cū ipa sensibilis creatura ad nutū seruiēs ꝓditoris: in id qō opus erat ꝓ tpe vertebat: sicut in libro sapientie
Sap.16 scriptū est: Creatura em̄ tibi factori deseruiens extendit in tormētū aduersum iniustos: ⁊ leuior fit ad benefaciendū his qui i te ꝓfidūt. Propter hoc ⁊ tūc in oia se trāsfigurās: oim nutrici gratie tue debuiebat: ad voluntatē hoꝝ qui te desiderabāt. Peruenit em̄ sapiētia volūtatis dei ꝑ creaturā spiritalē vsq̄z ad effectꝰ visibiles atq̄z sensibiles creature corporalis. Vbi em̄ nō operatur qō vult dei oipotentis sapiētia: que
Ibidē.8 ptendit a fine vsq̄z ad finē fortiter: ⁊ disponit omnia suauiter.

De mutationib⁹ creature siue cōsuetudinarijs siue insolitis q̄ non fiūt extra ptātē ac potētiā creatoris. Capitulum. ij.

Sed alius est ordo naturaꝝ in ꝙuersiōe ⁊ mutabilitate corpoꝝ: q̄ q̄uis etiā ipe ad nutū dei seruiat: pseuerantia tñ ꝓsuetudinis amisit admirationē: sicuti sūt q̄ vel breuissimis vel certe nō longis iteruallis tempoꝝ celo: terra: mariq̄z mutāt: siue nascētibꝰ: siue occidētibꝰ rebꝰ: siue alias aliter atq̄z aliter apparētibꝰ. Alia vo q̄uis ex ipo ordine vementia: tñ ꝓpter longiora inſualla temporuꝫ minꝰ vsitata. Que licꝫ mlti stupeant ab inq̄sitoribus hui⁹ secli: cōprehēsa sūt. ⁊ ꝓgressu generationū quo sepi⁹ repetita sūt: ⁊ a plurib⁹ cognita: eo minꝰ mira sunt: sicuti est defectꝰ luminariū: ⁊ raro existētes q̄dā species siderū: et terremotꝰ: ⁊ mōstruosi ptꝰ aiantiū. ⁊ q̄ecq̄z similia: quoꝝ nihil fit nisi volūtate dei: sed plerisq̄z non apparet. Itaq̄z licuit vanitati philosophoꝝ: etiā causis alijs ea tribuere: vel veris: vel primis: cū oīno videre non possent: supioꝛē ceteris oibꝰ cām: id est voluntatē dei: vel falsis: ⁊ ne ab ipa quidē prevestigatione corpaliū rerꝫ atq̄z motionū: ꝫ a sua suspitione ⁊ errore prolatis. Quicaꝫ si potero q̄ddam exēpli grā: quo hec apertiora sint. Est certe in corpe humano quedaꝫ moles carnis: ⁊ forme species: ⁊ ordo: distinctioq̄z mēbroꝝ: ⁊ tpatio valitudis: hoc corpus inspirata aia regit: eadēq̄z rationalꝫ: et ideo q̄uis mutabilis: tñ que possit illꝰ icō mutabilis sapiētie ꝓticeps esse: vt sit ꝓticipatio eiꝰ i idipm: sic̄ in psalmo scptū est: de oibꝰ sanctis: ex quibꝰ tanq̄z lapidibꝰ viuis edificat illa hierusalez mater nra etna i celis. Ita em̄ canit: Hierusalez que edificat vt ciuitas: cuiꝰ ꝓticipatio eiꝰ in idipm. Id ipm quippe ꝫ loco: illud sūmū ⁊ incōmutabile bonū intelligit: qō deꝰ est: atq̄z sapientia volūtasq̄z ipiꝰ. Cui cantatur alio loco: Mutabis ea ⁊ mutabūt: tu aūt idē ipe es.
Ps.ji
Ps.joi

Exēplū quo oñdit oēs causas actionū rōnabiliū a sūma dei voluntate descēdere. Capitulū. iij.

Constituamꝰ ergo aio talē sapientē: cuiꝰ aia rationalis iā sit ꝓticeps incōmutabilis eterneq̄z veritatis: quā de oibꝰ suis actionibꝰ cōsulat: nec aliquid oīno faciat: qō nō i ea cognouerit eē faciendū: vt ei subdit⁹ eiq̄z ob tēpans recte faciat. Iste si ꝓsulta sūma rōne diuine iustitie quā in secreto audiret aure cordis sui: eaq̄z sibi iubēte in aliq̄ officio miſericordie corpꝰ labore fatigaret: egritudinēq̄z ꝓtraheret: ꝓsultisq̄z medicis: ab alio diceret causā morbi esse corporis siccitatē: ab alio autez humoris imoderationē. vnꝰ eoꝝ verā cām diceret: alter erraret: vterq̄z tñ de primis causis: id ē corpalibꝰ ꝓnūciaret. Ut si illꝰ siccitatis causa quereret: ⁊ inueniret volūtariꝰ labor: iā ventū esset ad supioꝛē causā: q̄ ab aia ꝓficisceret ad afficiendū corpꝰ qō regit: ꝫ nec ipa ꝓma esset. Illa em̄ ꝓculdubio supior erat in ipa incōmutabili sapientia: cui hois sapiētis aia in caritate seruiēs: ⁊ ineffabiliter iubēti obediēs: volūtariū laborē susceperat: ita nō nisi dei volūtas causa prima illi⁹ egritudinis veracissime repiret. Iā vo si in labore officioso ⁊ pio adhi-

buisset ille sapiens ministros collaborãtes secũ in opere bono: nec tñ eadem volũtate deo seruientes: sed ad carnaliũ cupiditatũ suaꝝ mercedẽ puenire cupiẽtes: vel incõmoda carnalia euitãtes: ¶Adhibuisset etiã iumẽta si hoc exigeret illius opis implendi procuratio: que vtiqꝫ iumẽta irrõnalia essent aiantia: nec ideo mouerent mẽbra sub sarcinis: q aliq̃d de illo bono ope cogitarent: sꝫ naturali appetitu sue voluptatis et euitatiõe molestie. ¶Postremo adhibuissꝫ etiã ipa corporea oñi sensu carẽtia: que illi opi essent necessaria: frumẽtũ scz t vinũ: et oleum: vestem: nummũ: codicem: et si qua hmõi. ¶In his certe oñib⁹ in illo ope versantib⁹ corpib⁹: sive animatis: sive inanimatis: q̃cũqꝫ mouerẽt attererẽt: repararẽt: exterminarent: reformarẽt: alio atqꝫ alio mõ: locis t tpib⁹ affecta mutarẽt: non alia esset istoꝝ oim visibiliũ t mutabiliũ factoꝝ causa: nisi illa inuisibilis et incõmutabilis volũtas dei per animã iustã: sicut sedẽ sapiẽtie cũctis vtens: et malis rõnalibus t irrõnalibus animis: et postremo corpib⁹: sive que illis inspirarent t animarent: sive oñi sensu carẽtib⁹: cũ primit⁹ vteret ipsa bona aia t sancta: quã sibi ad piũ t religiosuꝫ obsequiũ subdidisset. ¶Qꝫ ergo de vno sapiẽte cuius adhuc mortale corpus gestante: cuius ex parte vidente posuim⁹ exẽpli grã: hoc de aliqua domo vbi aliquoꝝ taliũ societas est: hoc de ciuitate: vel etiaꝫ de orbe terraꝝ licet cogitare: si penes sapientes sanctiqꝫ ac pfecte deo subditos sit principat⁹ t regimẽ rerum humanarũ.

¶De puidẽtia dei qua subiectioni sctõrũ psidet angelorũ. Ca. iiij.

¶Ed hoc qꝫ nõdũ est. ¶Oportet enim nos in hac pegrinatiõe prius mortaliter exerceri: et p vires mãsuetudinis t patientie in flagellis erudiri: vt illã ipam supnã atqꝫ celestẽ vnde pegrinamur patriã cogitem⁹. ¶Illic enim dei voluntas: qui facit angelos suos spũs: et ministros suos ignẽ ardentẽ in spiritib⁹ summa pace atqꝫ amicitia copulatis: et in vnã volũtatẽ quodam spiritali caritatis igne cõflatis: tãqꝫ in excelsa t sctã t secreta sede presidẽs: velut in domo suo: t in tẽplo suo. ¶Inde se q̃busdã ordinatissimis creature motib⁹: primo spiritalib⁹: deinde corpalib⁹ p cũcta diffundit: et vtitur oñib⁹ ad incõmutabile arbitrium sententie sue: sive incorporeis: sive corpeis reb⁹: sive rõnalibus: sive irrõnalibus spiritibus: sive bonis p eius gratiã: sive malis p ꝓpriã voluntatẽ. ¶Sed quẽadmodũ corpa crassiora et inferiora p subtiliora t potẽtiora quodã ordine regunt: ita oñia corpa p spũm vite. ¶Et spũs vite irrõnalis p spm̃ vite rõnalẽ: et spũs vite rõnalis deteriorꝫ atqꝫ peccatoꝝ p spũm vite rõnalẽ piũ t iustum: t ille p ipsum deũ: ac sic vniuersa creatura per creatorẽ suũ: ex quo: et p quẽ: t in quo etiã cõdita t instituta est: ac p hoc volũtas dei est: prima t summa causa oim corpaliũ specierũ atqꝫ motionũ. ¶Nihil enim fit visibiliter t sensibiliter: q̃ nõ de interiore inuisibili atqꝫ intelligibili aula sũmi imperatoris: aut iubeat: aut permittat fm ineffabilẽ iusticiã premioꝝ atqꝫ penaꝝ: gratiaꝝ: et retributionũ in ista totius creature amplissima quadã immẽsaqꝫ republica. ¶Si ꝙ apls paulus cuius adhuc portaret sarcinam corpis: quod corrumpit et aggrauat animã: cuius adhuc ex parte atqꝫ in enigmate videret: optans dissolui t esse cũ xpo: et in semetipo ingemiscẽs adoptionẽ expectãs redẽptionem corpis sui: potuit tñ significãdo predicare dñm iesum xpum: aliter per linguam suã: aliter p epistolam: aliter p sacramentũ corporis t sanguinis ei⁹. ¶Nec linguã q̃ppe eius: nec mẽbranas: nec attramẽtũ: nec significantes sonos lingue editos: nec signa litterarũ cõscripta pelliculis: corpus xpi et sanguinẽ dicim⁹: sed illud tantũ q̃ ex fructib⁹ terre acceptũ: t prece mystica cõsecratum: rite sumim⁹ ad salutẽ spiritalẽ in memoriã pro nobis dñice passionis. ¶Q̃ cũ p manꝰ boium ad illã visibilẽ speciẽ pducit: non sanctificat vt sit tam magnũ sacramẽtum: nisi operãte inuisibiliter spũ dei: cum hec oñia q̃ per corpales motꝰ in illo opere fiunt: deus operet: mouẽs primitus inuisibilia ministroꝝ: sive animas hoim: sive occultoꝝ spirituũ sibi subditas seruiẽtes: q̃d mirũ si etiã in creatura celi et terre: maris t aeris: facit deus que vult sensibilia atqꝫ visibilia: ad seipsum in eis sicut oportere ipse nouit significãdũ et demõstrandũ: nõ ipsa sua q̃ est apparẽte substãtia: q̃ oñino incõmutabilis est: oñibusqꝫ spiritib⁹ quos creauit interius secretiusqꝫ sublimioꝝ.

Ps. 103

Saꝑ. 9
j. Cor. j5
Phil. j
Roma. 8

De cõse. dis. 2

¶Qꝫ opere dei oñis creatura administrat: quo et mira multa ordini cõsuetudinis inserunt. Ca. v.

¶Veni diuina totã spiritalẽ corpalemqꝫ administrãte creaturã: oim v annoꝝ certis diebꝰ aduocãt aque

maris:et effundunt sup faciē terre. Sed cū
hoc orante sctō helia factū est: qz pcesserat
tā cōtinua: z tā lōga serenitas: vt deficerēt
3. Regz. j8 fame hoies. Nec ea hora qua ille dei seruꝰ
orauit: aer ipse aliq̄ humida facie mox futu
re pluuie signa ptulerat: cōsecutis tantis et
tam velociter imbrib⁹: apparuit vis diui
na: quibꝰ illud dabat dispēsabaturq̄ mira
culū. Itaq̄ deus opat solēnia fulgura atq̄
Exo. j9 tonitrua. Hz qz in mōte syna inusitato mō
fiebāt: vocesq̄ ille nō strepitu cōfuso ede
bant: sz ex eis quedā signa dari certissimis
indicijs apparebat: miracula erāt. Quis at
trahit humorē per radicē vitis ad botrū et
j. Cor. 3 vinū facit: nisi deus: qui z hoie plantāte et
rigāte incremētū dat: Sed cū ad nutū dñi
Job 2 aqua in vinū inusitata celeritate conuersa
est: etiā stultis fatentib⁹ vis diuina declara
ta est. Quis arbusta fronde ac flore vestit
solēnit: nisi deus: Verū cū floruit virga sa
cerdotis aaron: collocuta est quodāmō cū
dubitāte humanitate diuinitas. Et linguis
certe oīnib⁹: et oīnib⁹ animaliū carnib⁹ gi
gnēdis atq̄ formādis cōmunis est terrena
Gene. j materies. At quis ea facit: nisi qui dixit vt
hec terra pduceret: et in eodē verbo suo q̄
Exo. 4 creauit regit atq̄ agit: Sed cū eandē mate
riā ex virga moysi in carnē serpētis proxi
me ac velociter vertit: miraculū fuit rei qui
dē mutabilis: ꝫ tñ inusitata mutatio. Quis
aūt animat queq̄ viua nascētia: nisi q̄ z illū
serpētē ad horā sic opus fuerat animauit:

¶ Qz deus omnē creaturā corporalem animare cognoscit in vteris matrum. ¶ Capitu. vj.

Et quis reddidit cadauerib⁹ ani
mas suas: cū resurgerēt mortui: ni
si qui animat carnes in vteris ma
trū: vt oriant moriturī: Similiter et de cō
muni materia: que in causis mūdialib⁹ cōsi
stit: subito ad tps prodire arietē z columbā
pstituit: quib⁹ vnus vigor carneus z in tpe
et ex tpe accessionis z recessiōis: nō dispar
ꝫ inusitatꝰ apparuit. Hz cū fiunt illa ptinua
to quasi quodā fluuio labentiū manātiūq̄
rez: z ex occulto in pmptū: atq̄ ex pmptu
in occultū: visitato itinere trāseuntiū natu
ralia dicūt. Cū vo āmonēdis hoib⁹ inusita
ta mutabilitate ingerūt: magnalia noiant.

¶ De miraculis que magicis artibus fiunt. ¶ Capitulu. vij.

Hic video quid infirme cogitationi
b possit occurrere: cur scz ista mira
cula etiam magicis artibus fiant:
flam et magi pharaonis similiter serpētes Exo. 7
fecerūt: z alia similia. Hz illud amplius est
admirādū: quō magoz illa potētia que ser Ibidē. 8
pētes facere potuit: vbi ad muscas minutis
simas vētū ē: oīno defecit. Scyniphes eni
muscule sūt breuissime: qua tertia plaga su
perbus pplus egyptioz cedebat. Ibi certe
deficiētes magi dixerūt: Digit⁹ dei est hic. Ibidem.
Uñ intelligi dat: ne ipsos quidē trāsgresso
res angelos et aereas ptātes: in imam istā
caliginē: tāq̄ in sui generis carcerē: ab illi⁹
sublimis etheree puritatis habitatōe detru
sas: per quas magice artes possūt quicq̄d
pñt valere aliq̄d nisi data desup ptāte. Ba
tur aūt vel ad fallēdos fallaces: sic in egy
ptios: et in ipsos etiā magos data est: vt in
eoz spirituū seductiōe viderent admirādi:
a quib⁹ fiebāt a dei veritate damnādi: vel
ad admonēdos fideles: ne tale aliq̄d face
re pro magno desiderēt. ꝓpter qō etiā no
bis scripture auctoritate sūt ꝓdita: vel ad
exercendā: ꝓbandā manifestādāq̄ iustoz
patientiā. Neq̄ eni parua visibiliū miracu
loz potētia: iob cūcta que habebat amisit:
et filios: z ipsam corpis sanitatē.

¶ Quicquid angeli trāsgressores mali faciūt: nō ipis seruiūt ad nutū creature corpales: sz deo a quo datur potestas. ¶ Capi. viij.

Nec ideo putandū est istis trāsgres
soribꝰ angelis ad nutū seruire hāc
n visibiliū rerū materiā: sed deo po
tius a quo hec ptās datur: quātū in sublimi
et spiritali sede incōmutabilis iudicat.
Nam z dāpnatis iniquis etiā in metallo ser
uiūt aqua z ignis z terra: vt faciāt inde q̄d
volunt: sz quātū sinitur. nec sane creatores
illi mali angeli dicēdi sunt: qz per illos ma
gi resistentes famulo dei: ranas z serpentes
fecerūt. Non eni ipsi eas creauerūt. Omni
nū q̄ppe rez que corpaliter visibiliterq̄ na
scunt: occulta quedā semina in istis corpo
reis mūdi huius elemētis latent. Alia sunt
eni hec iam ꝓspicua oculis nris ex fructib⁹
et animātib⁹: alia vo illa occulta istoz se
minū semina. Uñ iubente creatore ꝓduxit
aqua ꝑma natatilia et volatilia. Terra aūt
prima sui generis germina: et prima sui ge
neris animalia. Neq̄ eni tūc huiuscemodi
fetus ita producti sunt: vt in eis que ꝓduc
ta sunt: vis illa cōsumpta sit: sz plerumq̄
desunt cōgrue temperamētoz occasiones:
quib⁹ erumpāt z species suas pagāt. Ecce
eni breuissimꝰ surculus semē est. nā conue-

nienter mãdatus terre arborẽ facit. Huius autẽ surculi subtilius semẽ aliqũ eiusdẽ generis granũ est: et hucusq; nobis visibile. Jam vo huius etiã grani semẽ: q̃uis oculis videre nequeam⁹: rõne tñ conijcere possum⁹: qz nisi talis aliqua vis esset in istis elemẽtis: nõ plerũq; nascerent ex terra q̃ ibi seminata nõ essent. Nec animalia tam mixta: nulla mariũ: feminarũq; cõmixtiõe precedẽte: siue in terra: siue in aqua. que tñ crescunt: et coeundo alia parũt: cũ illa nullis coeuntib⁹ parẽtib⁹ orta sint. Et certe apes semina filioz nõ coeundo cõcipiũt: sz tãq; sparsa p terras ore colligũt. Jnuisibiliũ enĩ seminũ creator: ipe creator est oim rez: qñ quecũq; nascẽdo ad oculos nros exeunt: ex occultis seminib⁹ accipiũt progrediẽdi primordia. et incremẽta debite magnitudinis distinctiõesq; formarũ: ab originalib⁹ tãq; regulis sumũt. Dicẽ g̃ nec parẽtes dicimus creatores boim: nec agricolas creatores frugũ: q̃uis eoz extrinsecus adhibitis motib⁹ ista creanda dei virtus interius operetur. Jta nõ solũ malos ꝫ nec bonos angelos fas est putari creatores. si pro subtilitate sui sensus z corpis: semina rerũ istaz nobis occultioza nouerũt: z ea per congruas temperatiões elemẽtorũ latẽter spargunt: atq; ita gignendaz rerũ: z accelerãdoz incremẽtoz prebẽt occasiones. Sed nec boni hec nisi quantũ deus iubet: nec mali hec iniuste faciũt: nisi quantũ iuste ipe pmittit. Nam iniqui malicia voluntatẽ habet iniustam: ptãtẽ aũt nõ nisi iuste accipit: siue ad penã suã: siue ad aliorũ: vel penã malorũ: vel laudẽ bonoz. Jtaq; aplus paulus discernẽs interius deũ creantẽ atq; formantem: ab operib⁹ creature que admonent extrinsecus: et de agricultura similitudinẽ assumens ait. Ego plantaui: apollo rigauit: sed deus incrementũ dedit. Sicut ergo in ipsa vita nra mentẽ iustificãdo formare nõ potest nisi deus: predicare aũt euãgeliũ extrinsecus z homes possunt: nõ solũ boni per veritatẽ: sed etiaz mali per occasionẽ. Jta creationẽ rez visibiliũ deus interius opat. Exteriores aũt opationes siue bonoz siue maloz: vel angeloz vel hoim: siue etiã quorumcunq; animaliũ ꝫm imperiũ suũ: et a se impartitas distributiões ptãtũ et appetitiones cõmoditatũ ita rerũ nature adhibet in qua creat oĩa quẽadmodũ terre agricultura. Quapropter: ita nõ possum dicere angelos malos magicis artibus euocatos: creatores fuisse ranaz atq; serpẽtiũ. sic nõ possum dicere boues malos creatores eẽ segetis: quã p eoz operã video exortã. Sic nec iacob creator colorum in pecorib⁹ fuit: qz bibentib⁹ in conceptu matrib⁹ variatas virgas quas intuerẽt apposuit. Sz nec ipe pecudes creatrices fuerũt varietatis prolis sue: quia inheserat anime illaz discolor phantasia ex cõtuitu variarũ virgarũ per oculos impressa: que nõ potuit nisi corpus qđ sic affecto spũ animabat ex cõpassione cõmixtionis afficere vñ teneris fetuũ primordijs colozeten⁹ aspergeret. Vlt enĩ sic ex semetipis afficiant: vel anima ex corpe: vel corpus ex anima: cõgruẽtie rõnis id faciũt que incõmutabiliter viuũt in ipsa summa dei sapiẽtia: quã nulla spacia locorũ capiunt. et cũ ipsa sit incõmutabilis: nihil eorum que cõmutabiliter sunt deserit: qz nihil eoz nisi p ipsam creatũ est. Vlt enĩ de pecorib⁹ nõ virge sed pecora nascerẽt: fecit hoc incõmutabilis et inuisibilis ratio sapientie dei: p quã creata sunt oĩa. Vlt aũt de varietate virgarũ pecorũ cõceptoz color aliqd duceret: fecit hoc anima grauide pecudis per oculos affecta forinsecus: z interius secũ p suo modulo formãdi regulã trahẽs: quã de intima potẽtia sui creatoris accepit. Sed quãta sit vis anime ad afficiẽdã atq; mutandã materiã corpalẽ: cum tñ creatrix corpis dici nõ possit: qz oĩs causa mutabilis sensibilisq; substãtie: oĩsq; modus z numerus z pondus eius vñ efficit vt z sit: et natura ita vel ita sit: ab intelligibili z incõmutabili vita q̃ sup oĩa est: existit: et puenit vsq; ad extrema atq; terrena: mult⁹ sermo est: nec nũc necessarius. Verũ ꝓpterea factũ iacob de pecorib⁹ cõmemorãdũ arbitrat⁹ sum: vt intelligeret si hõ q̃ virgas illas sic posuit: dici nõ põt creator colorũ in agnis z hedis. nec ipe matrũ anime q̃ cõceptã p oculos corpis phantasiaz varietatis seminib⁹ carne cõceptis: quãtũ natura passa est: asperserũt. multomin⁹ dici posse ranarum serpẽtiũq; creatores angelos malos: per quos magi pharaonis tũc illa fecerũt.

De causis originalib⁹ creaturarum corpaliũ: quas mundo creator inseruit. Capitu. ix.

Aliud est enim ex intimo ac summo causarũ cardine cõdere atq; administrare creaturã: qđ q̃ facit: solus creator est deus. Aliud aũt p distributis ab illo viribus et facultatib⁹ aliquã operationẽ fo-

rinsecus admouere: vt tunc vel tūc: sic vel sic: exeat qđ creaſt. Iſta q̄ppe originaliť ac primordialiter in quadā textura elemētoꝝ cūcta iam creata ſunt: ſz acceptis opportunitatib⁹ ꝓdeunt. Nam ſicut mr̄es grauide ſunt fetib⁹: ſic ipe mūdus grauidus eſt cauſis naſcētiū: q̄ in illo nō creāť: niſi ab illa ſūma eſſentia: vbi nec oritur: nec moriť aliq̄d: nec incipit eſſe: nec deſinit. Adhibere autē forinsecus accidētes cauſas: q̄ tametſi non ſunt naturales: tñ ꝑm naturā adhibenť: vt ea que ſecreto nature ſinu abdita ꝓtinenť: erumpāt. ꝛ foris creētur quodāmō explicā do mēſuras ꝛ numeros: et pondera q̄ in occ
Sap.jj culto accepeŕt ab illo: qui oīa in mēſura et numero ꝛ pondere diſpoſuit: nō ſolū mali angeli: ſz etiā mali hoīes poſſunt. ſicut ex emplo agriculture: ſupra docui. Ez ne de animalib⁹ q̄ſi diuerſa ratio moueat: qꝛ habent ſpīm vite cū ſenſu appetēdi: que ꝑm naturā ſunt vitandiq̄ cōtraria: etiā hoc eſt videre: q̄ multi hoīes nouerūt: ex quib⁹ herbis: aut carnib⁹: aut quarūcunq̄ rerū quibuſlibet ſuccis ꝛ humoꝛib⁹: vel ita poſitis: vel ita obrutis. vel ita cōtritis: vel ita cōmixtis: que animalia naſci ſoleāt: quoꝝ ſe q̄s tam demēs audeat dicere creatorē: Quid ḡ mirū ſi quēadmodū pōt noſſe quilibz nequiſſimus hō: vnde illi vel illi vermes muſciq̄ naſcanť. ita mali angeli ꝑ ſubtilitate ſui ſenſus in occultioꝛib⁹ elemētoꝝ ſeminibus nouerunt: vñ rane ſerpēteſq̄ naſcanť: et hec ꝑ certas ꝛ notas tentationū opportunitates occultis motibus adhibēdo faciūt creari: nō creāť. ſ illa hoīes q̄ ſolent ab hominib⁹ fieri: nō miranť. Quod ſi quiſq̄ celeritates incremētoꝝ forte mirať: q illa animātia tam cito facta ſunt: attendat quēadmodū et iſta ꝑ modulo facultatis humane ab hominib⁹ ꝓcurent. Tñ enī fit vt eadez coꝛpa citius vermeſcāt eſtate q̄ hieme: citiꝰ in calidioꝛib⁹ q̄ in frigidioꝛib⁹ locis. Ez hec ab hoīb⁹ tāto difficilius adhibēť: quāto deſunt ſenſuuz ſubtilitates: ꝛ coꝛporum mobilitates in membris terrenis et pigris. Tñ qualibuſcūq̄ angelis vicinas cauſas ab elemētis ꝓtrahere: quāto facilius eſt: tāto mirabilioꝛes in hmōi operibus eoꝝ exiſtunt celeritates. ſed nō eſt creatoꝛ: niſi qui ꝓncipaliter iſta formať. Nec quiſq̄ hoc ꝓt niſi ille penes quē primiť ſunt oīa que ſūt
Sap.jj meſure: numeri: ꝛ pōdera: ꝛ ipe eſt vnꝰ creatoꝛ deus: ex cuiꝰ ineffabili potētatu fit etiā vt qđ poſſent hi āgeli ſi ꝓmitterēť: ideo nō poſſunt: qꝛ nō ꝓmittunť. Nec enī occurrit alia ratio: cur nō potuerint facere minutiſſimas muſcas qui ranas ſerpēteſq̄ fecerūt: niſi qꝛ maioꝛ aderat dñatio ꝓhibendi per ſpīm ſctm. qđ etiā ipſi magi cōfeſſi ſunt dicētes: digitꝰ dei ē hic. Quid aūt poſſint ꝑ naturā: nec poſſint per ꝓhibitionē: et q̄d per ipius nature ſue cōditionē facere nō ſinantur: homini explorare difficile eſt: imo vero impoſſibile: niſi ꝑ illud donū dei: qđ aplūs cōmemoꝛat dicens. Alij diſiudicatio ſpirituū. Nouimꝰ enī hoīem poſſe ambulare: et nequaq̄ hoc poſſe ſi nō ꝓmittatur. volare aūt nō poſſe etiā ſi ꝓmittať. Sic et illi angeli quedā poſſunt facere: ſi ꝓmittanť ab angelis potētioꝛib⁹ ex impio dei. quedā vo nō poſſūt: nec ſi ab eis ꝓmittanť: qꝛ ille nō permittit a quo illis eſt talis nature modus: q̄ etiā ꝑ angelos ſuos ꝛ illa plerūq̄ nō ꝓmittit que cōceſſit vt poſſint. Exceptis igiť illis q̄ vſitatiſſimo trāſcurſu tēpoꝝ in rer̄ nature ordine coꝛpaliter fiunt: ſicuti ſunt oꝛtus ſiderū occaſuſq̄: generatōes ꝛ moꝛtes animaliū: ſeminuz et germinū innumerabiles diuerſitates: nebule et nubes: niues et pluuie: fulgura ꝛ tonitrua: fulmina ꝛ grādines: venti et ignis: frigus ꝛ eſtus: et omnia talia. Exceptis etiā illis que in eodem ordine rara ſunt: ſicut defectus luminū: et ſpecies inuſitate ſiderū: ꝛ mōſtra ꝛ terremotus. et ſimilia. Exceptis ergo iſtis oīb⁹ quoꝝ quidē prima ꝛ ſūma cauſa nō eſt niſi volūtas dei. Tñ ꝛ in pſalmo: cū q̄dā huiꝰ generis eſſent cōmemoꝛata: ignis: grādo: nix: glacies: ſpūs tēpeſtatis: ne quis ea vel foꝛtuitu: vel cauſis tantūmō coꝛpalib⁹: vel etiā ſpiritalib⁹: tñ ꝑter voluntatē dei exiſtētibus agi crederet: continuo ſubiecit: que faciunt verbū eius.

Exo.8
Ibidē.7
Exo.8
j.Cor.j
Pſ.j 48
Ibidem.

De ſignificatiōib⁹ q̄ ad manifeſtandā volūtatē dei: ſiue ꝑ hoīes ſiue ꝑ angelos miniſtrāť Ca.x.

Ad his vt dicere ceperā exceptis: alia ſunt illa que q̄uis ex eadē materia coꝛporali: ad aliq̄d tamē diuinitus annūciandū noſtris ſenſib⁹ admouētur: que ꝓprie miracula ꝛ ſigna dicunť: nec in oīb⁹ que a nobis a dño deo annūciantur: ipſius dei perſona ſuſcipiť. Cum autē ſuſcipiť: aliq̄n in angelo demonſtrať: aliq̄n in ea ſpecie que nō eſt qđ angelus: q̄uis ꝑ angeluz diſpoſita miniſtreť. Rurſus cū in ea ſpecie ſuſcipiť: que non eſt qđ angelus: aliq̄n iam erat ipm coꝛpus: et ad hoc dēmō

strandū in aliquā mutationē assumīt. aliqñ ad hoc exorīt: et re pacta rursus assumīt. sicut etiā cum boies annūciant: aliqñ ex sua psona verba dei loquūt: sicuti cū p̄mittit: dixit dñs: aut hec dicit dñs: aut tale aliqd. aliqñ aūt nihil tale p̄mittētes: ipsam dei per
Ps.31 sonā in se suscipiūt. sicuti ē: Intellectū tibi dabo: et cōstituā te in via qua ingredieris. Sic nō solū in dictis: verū etiā in factis dei psona significāda imponit ꝓphete: vt eam
3. Reg.11 gerat in ministerio ꝓphetie: sicut eius psonam gerebat qui vestimentū suū diuisit in duodecim ptes: ⁊ ex eis decē seruo regis salomonis dedit: regi futuro israel. Aliqñ etiā res q̄ nō erat qđ ꝓpheta: et erat iam in terrenis rebus in hmōi significationē assumpta est. sicut somnio viso euigilās iacob fe-
Gene.28 cit de lapide: quē dormiēs habebat ad caput. Aliqñ ad hoc fit eadā species vel ali-
Nume.21 quātulum māsura: sicut potuit serpens ille eneus exaltatus in heremo: sicut pñs ⁊ lre. vel pacto ministerio transitura: sicut panis ad hoc factus in accipiēdo sacramēto cōsumīt. Dz q⁹ hec hominib⁹ nota sunt: q⁹ p boies fiunt: honorē tanc̄ religiosa possunt habere: stuporē tanc̄ mira non pñt. Itaq̄ illa que p angelos fiunt: quo difficiliora et ignotiora: eo mirabiliora sunt nobis. illis aūt tanc̄ sue actiōes note atq̄ faciles. Loquīt ex psona dei angelus homini dicens:
Exo.3 Ego sum deus abaā: et deus isaac: ⁊ deus iacob: cū scptura p̄dixisset: Visus ē ei āgelus dñi. Loquīt et hō ex psona dñi dicēs:
Ps.80 Audi pplus meus ⁊ loquar israel: et testificabor tibi deus: deus tu⁹ ego sum. Assumpta est virga ad significationē. et in serpētē angelica facultate mutata est. Que facultas cū desit homini: assumptus est tñ et ab boie lapis: ad talem aliquā significationē. Inter factū angeli: et factū hois: plurimū distat. Illud et mirandū et intelligēdū est. hoc aūt tantūmō intelligēdū. Qđ ex vtroq̄ intelligīt: fortassis vnū est: at illa ex quibus intelligīt diuersa sunt: tanc̄ si nomen dñi et auro ⁊ attramento scribat. Illud est p̄ciosius: illud vilius: qđ tñ vtroq̄ significat idipm est. Et q̄uis idē significauerint: ex
Exo.4 Gene.28 virga moysi serpēs: qđ lapis iacob: melius
Exo.7 tñ aliqd lapis iacob q̄ serpentes magorū. Nam sicut vnctio lapidis xp̄m in carne: in
Ps.44 qua vnctus est oleo exultatiōis pre participibus suis: ita virga moysi cōuersa in ser-
Phil.2 pentē: ipm xp̄um factū obedientez vsq̄ ad
Job.5 mortē crucis: vñ ait. Sicut exaltauit moy-

ses serpētem in deserto: sic oportet exaltari filiū hois: vt oīs qui credit in ipso: nō pereat: sz habeat vitā eternā. Sicut intuētes illū serpentē exaltatuz in heremo: serpentū morsib⁹ nō perībāt. Vetus enī hō noster simul est cruci cū illo: vt euacuet corpus peccati. Per serpentē enī intelligīt mors: que facta est a serpēte in paradiso: mō locutionis per efficientē id qđ efficit demonstrāte. Ergo virga in serpentē: xp̄s in mortē: et serpens rursus in virgā: xp̄s in resurrectionē totus cū corpe suo qđ est ecclesia: qđ in fine tpis erit: quē serpentis cauda significat: quam moyses tenuit: vt rediret in virgam.
Nume.21 Exo.4 Serpentes aūt magor̄ tanc̄ mortui seculi: nisi credentes in xp̄um tanc̄ deuorati in corpus ei⁹ intrauerint: resurgere in illo nō poterunt. Lapis ergo iacob vt dixi: melius aliquid significauit q̄ serpētes magor̄. At enī factū magor̄: multo mirabilius. Verū hec ita non p̄eiudicāt rebus intelligēdis: tanc̄ si hominis nomē scribat auro: et dei attramēto. Illas etiā nubes ⁊ ignes quō fecerint vel assumpserint angeli ad significādum quod annūciabāt: etiā si dñs vel spiritussanct⁹ illis corporalib⁹ formis ostendebat. Quis nouit hominū: sicut infantes nō norunt qđ in altari ponit: et peracta pietatis celebratiōe consumīt: vnde vel quomō conficiat: vnde in vsum religionis assumatur. Et si nunc̄ discant experimēto vel suo vel aliorū: et nunc̄ illam speciē rerum videant: nisi inter celebrationē sacramētorū cū offertur ⁊ datur: dicaturq̄ illis auctoritate grauissima cuius corpus ⁊ sanguis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa specie dñm oculis apparuisse mortaliū: et de latere tali percusso: liquorē illū oīno fluxisse. Mihi autē oīno vtile est: vt meminerim virtū meaz fratresq̄ meos admoneā: vt et ipsi meminerint suaz ne vltra q̄ tutū est humana ꝓgrediat infirmitas. Quēadmodū enī hec faciūt angeli vel potius deus: quēadmodū hec faciat p angelos suos: et quā tū fieri velit etiā p angelos malos: siue sinēdo: siue iubēdo: siue cogēdo: ex occulta sede altissimi imperij sui: nec oculoz acie penetrare: nec fiducia rationis enucleare: nec ꝓuectu mētis cōprehēdere valeo: vt tā certus hinc loquar ad omnia q̄ requiri de his rebus pñt: q̄z si essem angelus: aut ꝓpheta: aut aplus. Cogitatiōes enī mortaliū timide: et incerte ꝓuidētie nre. Corpus enī qđ corrumpit aggrauat animā: ⁊ deprimit ter-
Rome.21 Rome.6 Sap.9

rena inhabitatio sensum multa cogitantē. Et difficile estimam⁹ que in terra sunt: et q̄ in ꝓspectu sunt inuenim⁹ cū labore. Que in celis sunt aūt: quis inuestigabit: Sed qꝛ
Sap.9 sequit et dicit. Sensum vo tuū quis sciet: nisi tu dederis sapientiā: ⁊ miseris scīm spīm tuū de altissimis. Que in celis sūt quidē nō inuestigam⁹: quo rerū genere ⁊ corpa angelica ꝑm ꝓpriā dignitatē ⁊ eoꝛ quedā corpalis actio cōtinet. ꝑm spīm tū dei missum nobis de altissimis ⁊ impartitā eius gratiā mētib⁹ nr̄is: audeo fiducialiter dicere: nec deū patrē: nec verbū ei⁹: nec spīm eius: qđ deus vnus est: per id qđ est: atq; idipm est: vllo mō esse mutabilē: ac pec hoc multo minus esse visibilē: qm̄ sunt q̄dā c̄uis mutabilia: nō tm̄ visibilia: sic nr̄e cogitatiōes: et memorie: ⁊ volūtates: ⁊ oīs incorpea creatura. Visibile aūt q̄cq; nō ē: qđ nō sit mutabile.

Essentiā trinitatis nūq; oculis apparuisse mortaliū: sz ꝑ subiectā sibi creaturā significasse que voluit. Capitulū.xj.

Quapropter substātia vel si melius dicit essentia dei: vbi ꝓ modulo nr̄o ex quātulacunq; particula intelligim⁹ patrē: et filiū: et spūmsctm̄: qm̄ quidē nullo mō mutabilis est: nullo mō pōt ipsa per semetipam esse visibilis. Proinde illa oīa que patrib⁹ visa sunt: cū deus illis ꝑm suaz dispensationē tpib⁹ cōgruā presentaret: ꝑ creaturā facta esse manifestuz est. Et si nos latet quō ea ministris angelis fecerit: ꝑ angelos tm̄ ee facta: nō ex nr̄o sensu dicim⁹: ne
Roma.12 cuiq; videamur plus sapere preterq; oporteꝛ sapere. Sed sapiam⁹ ad temperantiā sicut deus nobis partitus est mensurā fidei:
2.Cor.4 et credim⁹ ꝓpter qđ ⁊ loquimur. Extat enī auctoritas diuinaꝝ scripturaꝝ: vnde mēs nr̄a deuiare nō debet: nec relicto solidamēto diuini eloquij: ꝑ suspitionū suarū abrupta ꝓcipitari: vbi nec sensus corpis regit: nec perspicua ratio veritatis elucet. Apertissime q̄ppe scriptū est in epla ad hebreos: cū dispensatio nouitestamēti a dispensatione veteris testamēti ꝑm cōgruētiā seculoꝝ ac tpm distingueret: nō tantū illa visibilia: sed ipm etiā sermonē per angelos factū. sic
Heb.j enī dicit. Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliq̄n: sede ad dexterā meā: quoadusq; ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ: Nonne oēs sunt ministri spūs ad ministrationez missi: ꝓpter eos qui futuri sunt hereditatē possidere salutē: Hinc ostēdit illa oīa: nō solū per angelos facta: sed etiā ꝓpter nos facta. id est ꝓpter populū dei: cui ꝓmittit hereditas vite eterne: sicut ad corinthios etiā scriptū est. Omnia hec in figura cōtingebāt illis. scripta sunt aūt ad correptionē nr̄ā: in quos fines seculoꝝ obuenit. Vnde qꝛ tūc per angelos: nūc aūt per filium sermo factus est: cōsequēter apteq; dem̄o
Heb.2 strans. Propterea inquit: abundantius oportet attēdere nos ea que audiuim⁹: ne forte defluam⁹. Si enī qui ꝑ angelos dict⁹ sermo factus est firmus: ⁊ oīs ꝓuaricatio et inobediētia iustam accepit mercedis retributionē: quomō nos effugiem⁹ tantā negligētes salutē: Et quasi querētes quā salutem vt ostēderet se de nouo testamēto iā
Ibidem. dicere. id est sermone qui nō ꝑ angelos: sz ꝑ dn̄m factus est. Que cū initiū accepisset inq̄t: vt enarraret ꝑ dn̄m ab his q̄ audierūt in nos ꝓfirmata est: cōtestante deo signis ⁊ portētis: ⁊ varijs virtutib⁹ et spūs sancti diuisionib⁹ ꝑm suā volūtatē. Sz ait aliquis: cur ḡ scriptū est: Dixit dn̄s ad moysen: et non potuit: dixit angelus ad moysen. Quia cū verba iudicis ꝓ preco ꝓnunciat: nō scribit ingestis: ille preco dixit: sz ille iudex. Sic etiā loquēte ꝓpheta sctō: et si dicam⁹ ꝓpheta dixit: nihil aliud q̄ dn̄m dixisse intelligi volumus. Et si dicam⁹: dn̄s dixit: ꝓphetam nō ꝟbtrahim⁹: ꝟ q̄s ꝑ eū dixerit admonem⁹. Et illa quidē scriptura sepe aperit angelū esse deū: quo loquēte identidē dicit: dn̄s dixit: sic iā demōstraum⁹. Sz ꝓpter eos q̄ cū scriptura illic angelū noīat: ipsuz ꝑ scīpm filiū dei volūt intelligi: qꝛ ꝓpt annūciationē paterne ac sue volūtatis a ꝓpheta dictus est angelus: ꝓpterea volui ex hac epla manifestius testimoniū dare: vbi nō dictū ē: ꝑ angelū: sed ꝑ angelos. Nam et stephanus in
Act.7 actib⁹ apl̄oꝝ eo more narrat hec: quo etiaz in libris veterib⁹ cōscripta sūt: Viri fratres et patres audite inquit: deus glorie apparuit abrae pri nr̄o: cū esset in mesopotamia syrie. Ille quis aūt arbitret tunc deū glorie ꝑ id qđ in seipo est: cuiusq; oculis apparuisse mortaliū: in cōsequentib⁹ dicit: ꝙ moysi āgelus apparuerit: Fugit inquit moyses in verbo isto: et factus est inquilinus in terra madian: vbi genuit filios duos. Et cōpletis illic annis. xl. apparuit illi in deserto mōtis syna angelus dn̄i in flāma ignis in rubo. Moyses autē videns mirabat visum. Qui cū accederet cōsiderare: facta est voꝛ dn̄i dicēs: Ego sum deus patrū tuoꝝ: deus
Exo.3

abraam:et deus isaac:ꝛ deus iacob. Et re-
mefactus aũt moyses:nõ audebat cõside-
Exo.3 rare. Dixitq; illi dñs: Solue calciamẽtum
pedũ tuoꝝ ꝛc. Hic certe et ãgelũ ꝛ dñm di
cit: eundẽq; deũ abraã:et deũ isaac:ꝛ deũ
iacob: sic in genesi scriptũ ẽ. An forte q̃sq;
dicturus est:q; moysi p angelũ apparuit do
min⁹:abrae vo per seipm⁹: Ut hoc a stepha
no nõ queram⁹:ipm librũ vnde stephanus
ista narrauit interrogem⁹. Nunquid enĩ qꝛ
Gene.32 scriptũ est: Et dixit dñs deus ad abraã. Et
paulopost: Et visus ẽ dñs dẽ⁹ abrae: ꝓpte-
rea ista nõ p angelos facta sunt:cũ alio lo-
Gene.18 co similiter dicat. Visus est aũt ei deus ad
ulicem mambre sedẽti ad ostiũ tabernaculi
sui meridie. Et tñ cõsequẽter adiũgit: Re-
spicies aũt oculis suis vidit: et ecce tres vi
ri stabãt sup eũ: dẽ quib⁹ iam dixim⁹. Quõ
enĩ poterũt isti qui vel a verbis ad intelle-
ctũ nolũt assurgere: vel facile se ab intellc-
tu in verba p̃cipitãt:quõ poterũt explica-
re visum esse deũ in viris trib⁹:nisi eos sicut
etiã cõsequẽtia docẽt:angelos fuisse fateã-
tur. An qꝛ nõ dictũ est angelus ei locutus
est vel apparuit: ꝓpterea dicere audebunt:
moysi quidẽ illã visionẽ ac vocẽ per ange-
lum factã:qꝛ ita scriptũ est: abrae aũt qꝛ cõ
memoratio angeli nõ est facta :per substan
tiã suã deũ apparuisse atq; sonuisse. Quid
qõ nec apud abraam de angelo tacitũ est:
Nam ita legit cũ imolãdus filius eius pre
Gene.22 ciperet. Et factuꝫ est post hec verba: tem-
ptauit deus abraã:et dixit ad eũ: Abraam
abraã. Et ille dixit. Ecce ego. Et dixit ei:
Accipe filiũ tuũ dilectũ quẽ diligis isaac:ꝛ
vade in terrã excelsam: et offer eũ ibi holo-
caustũ sup vnũ montẽ quẽ tibi dixero. Cer
Ibidem. te hic deus:nõ angelus cõmemoratus est.
Paulopost vo ita se habet scriptura. Extẽ
dẽs aũt abraã manũ suã: sũpsit gladiũ vo
lẽs occidere filiũ suũ. Et vocauit eũ ange-
lus dñi de celo:et dixit ei:abraã abraã: Et
dixit: Ecce ego. Et dixit: Ne inicias manũ
tuã sup puerũ:neq; facias ei quicq;. Quid
ad hoc respõdet:an dicturi sunt deũ iussisse
vt occideret isaac:ꝛ angelum prohibuisse:
Porro ipm patrẽ aduersum dei p̃ceptũ q̃
iusserat vt occideret obtemperasse angelo
vt parceret. Ridendus et abijciẽdus hic
sensus est. Qꝛ neq; huic tam grosso et abie
cto vllũ locũ scriptura esse pmittit:cõtinuo
Ibidem. subiungẽs. Nũc enĩ cognoui qꝛ times deũ
tu: et non pepercisti filio tuo dilecto ꝓpter
me. Quid est ꝓpter me:nisi ꝓpter eũ q̃ occi
di iusserat: Idem igit dẽus abrae qui ange
lus: an potius p angelũ deus. Accipe se-
quẽtia. Certe iam hic angelus manifestissi-
me expressus ẽ:attẽde tñ q̃d ꝓtexat. Respi
ciens abraã oculis suis vidit: et ecce aries
vnus tenebat in arbore sabech cornib⁹:et
abijt abraã: et accepit arietẽ:ꝛ obtulit eum
holocaustũ pro isaac filio suo. Et cognomi
nauit abraã nomẽ loci illius dñs vidit: vt
dicãt hodie qꝛ in mõte dñs visus est: sicut
pauloante qõ dixit deus p angelũ. Nunc Ubi.s.
enĩ cognoui qꝛ times deũ.nõ qꝛ tunc deus
cognouisse intelligẽdus est: sed egisse. vt p
deũ ipse abraã cognosceret quãtas habe-
ret vires cordis ad obediendũ deo vsq; ad
immolationẽ vnici filij. Illo mõ locutiõis
quo significat p efficientẽ id qõ efficit. sicut
dicit frigus pigrũ: qõ pigros facit: vt ideo
cognouisse diceret:qꝛ ipm abraã cognosce
re fecerat:quẽ poterat latere fidei sue firmi-
tas:nisi tali experimẽto ꝓbaret. Ita ꝛ hic co-
gnominauit abraã nomẽ loci illius dñs vi-
dit.id est qõ videri se fecit. Nam continuo
secutus ait: vt dicãt hodie q; in mõte dñs
visus est. Ecce idem angelus:dñs dicitur.
Quare nisi qꝛ p angelũ dñs: Jam vo in eo
qõ sequit: ꝓphetice oĩno loquit angelus:
et prorsus aperit qõ p angelũ deus loqua-
tur. Et vocauit inquit angelus dñi abraã Gene.22
iterũ de celo dicẽs: Per me iuraui dic dñs:
pro eo qõ feciſti hoc verbũ:ꝛ nõ pepercisti
filio tuo dilecto ꝓpter me ꝛc. Hec certe ver
ba vt dicat ille:per quẽ loquit dñs.hec di-
cit dñs:etiã ꝓphete solẽt habere. An filius
dei de patre ait dicit dñs:et ipse est ille an-
gelus pris. Quid ergo de illis tribus viris:
Nonne respiciunt quomõ vrgeant qui visi
sunt abrae. cũ p̃dictũ essꝫ: visus est ei dñs. Dani.8
an qꝛ viri dicti sunt:nõ erãt angeli: Daniele
lem legãt dicentẽ. Ecce vir gabriel. Qꝛ q̃d
vltra differim⁹ ora eorũ euidentissimo atq;
grauissimo alio documẽto oppilare: vbi nõ
angelus singulariter: nec viri pluraliter: sꝛ
oĩno angeli dicunt:q; quos sermo nõ qui
libet factus: sꝛ lex ipsa data manifestissime
ostẽdit:quã certe nllus fidelij dubitat deũ
dedisse moysi ad subiugãdũ ꝓpm israel:sꝛ
tñ per angelos datã.ita stephanus loquit.
Dura ceruice inquit et nõ circũcisi corde ꝛ Act.7
aurib⁹: vos semp spiritui sctõ restitistis: si-
cut pres vri: quẽ ꝓphetarũ nõ persecuti sunt
pres vri:et occiderũt eos qui prenũcibant
de aduẽtu iusti: cuius nũc vos p̃ditores ꝛ
interfectores fuistis: qui accepistis legẽ in

edictis angelorum: nec custodistis. Quid hoc euidētius: q̄d tanta auctoritate robustius? In edictis quidē angelor̄ lex illi populo data est: sed dñi iesu xp̄i p eā disponebat: et p̄nunciabat aduētus. Et ipse tanc̄ verbū dei miro ⁊ ineffabili mō erat in angelis: in quor̄ edictis lex ipsa dabat. Vñ dic̄ in euangelio. Si crederetis moysi: crederetis et mihi. de me enī ille scripsit. Per angelos ergo tūc dñs loquebat: per angelos filius dei: mediator dei ⁊ hoim futurus ex semine abrae suū disponebat aduentū: vt inueniret a quibus reciperet cōfitētes reos: quos lex nō impleta fecerat trāsgressores. Vñ et aplus ad galathas dicit. Quid ergo lex? Transgressionis gr̄a p̄posita est: donec veniret semē cui p̄missum est disposita p angelos in manu mediatoris. hoc est disposita p angelos in manu sua. Non enī natus est per cōditionē: sed p ptātē. Nō autem nō aliquē ex angelis dicit mediatorē: sed ipm dñm iesum christū inquantū hō fieri dignatus est: habes alio loco. Unus inquit deus: et vnus mediator dei ⁊ hoim: hō xp̄us iesus. Hinc illud pasca in interfectione agni. Hinc illa oīa que de xp̄o vēturo in carne atq̄ passuro: sed et resurrecturo in lege figurant: que data est in edictis angelor̄: donec veniret semē dispositū per angelos in manu mediatoris. In quib⁹ angelis erat vtiq̄ et pater: et filius: et spūsctūs. Et aliq̄n pater: aliq̄n fili⁹: aliq̄n spūsctūs: aliq̄n sine vlla distinctiōe persone deus per illos figurabat. Et si visibilib⁹ et sensibilib⁹ formis apparēs: per creaturā tū suā nō per substantiā suā cui vidēda corda mūdant p hec oīa q̄ oculis vident: ⁊ aurib⁹ audiunt. Ex iam satis quantū existimo p captu nr̄o disputatū ⁊ demōstratū est. qō in hoc libro suscepera⁹ ostēdere: constitit q̄ ⁊ p habilitate rōnis quantū hō vel pot⁹ quantū ego potui et firmitate auctoritatis quātū de scripturis sanctis diuina eloquia patuerunt. qō antiquis p̄ib⁹ nr̄is ante incarnationez saluatoris cū deus apparere dicebat: voces ille ac species corpales per angelos facte sunt: siue ipsis loquētib⁹ vel agentibus aliq̄d ex persona dei: sicut etiā p̄phetas solere ostendim⁹: siue assumētib⁹ ex creatura qō ipsi nō essent: vbi deus figurate demōstraret hominib⁹. Qō gen⁹ significationū nec p̄phetas omisisse multis exēplis docet scriptura. Superest igit iam vt videam⁹ cū et nato per virginē dño: ⁊ corpali specie sicut columba descendēte spūsancto: visisq̄ igneis linguis: sonitu facto de celo die pentecostes post ascensionē dñi: non ipsum dei verbū per substātiā suam qua patri equale atq̄ coeternū est: nec spūs p̄ris et filij p suā substātiam qua et ipse vtrisq̄ equalis atq̄ coeternus est: sed vtiq̄ creaturaz que illis modis formari ⁊ existere potuit corporeis atq̄ mortalib⁹ sensib⁹ apparuerit: quid inter illas demonstratiōes: et has p̄phetates filij dei et spūssancti: q̄uis per creaturā visibilē factas intersit: quod ab alio volumine cōmodius ordiemur.

Act.2

Job 5

j.Thi.2

Gal.3

j.Thi.2

Explicit liber tertius.

Incipiūt capitula libri quarti.

j De gr̄a dei qua sibi humanū genus recōciliat: vt qō perierat: saluet.

ij De incarnatione v̄bi vt pticipes ei⁹

iij De simplo saluato- (esse possim⁹. ris nr̄i qō ad duplū nr̄m cōcurrit ⁊

iiij De rōne simpli ad du- (cōgruit. plū: p numer⁹ ternariū atz senariū.

v De quadragesimo sexto anno edifi-

vj De triduo (catiōis dñici corpis. quo impleto dñs resurrexit.

vij De signis ⁊ p̄figuratiōib⁹: q̄ aduētū

viij De filio dei qui in (dñi p̄cesserūt. forma dei ⁊ in forma serui vna p̄so-

ix De vnitate ecclesie in (na est xp̄i. deo p geminā dilectionē cui formā p̄bet vnitas p̄ris: et filij: ⁊ spūssancti.

x De mediatore ad mortē diabolo: et mediatore ad vitā iesu xp̄o.

xj De facilitate ludificationū quib⁹ homines ab imūdis spiritib⁹ fallunt.

xij De falsis ⁊ receptorijs purificatōib⁹

xiij Mortē xp̄i nō fuisse necessitatis nostre: sed volūtatis sue ac ptātis.

xiiij De sacrificio p̄fecto ⁊ vero: qō ipe p

xv De his q̄ si (nob saluator effect⁹ ē. bi purgationē de virtute p̄phia pol

xvj Sapiētes mūdi nec resur- (licent. rectionis veritatē cognoscere: nec futuror ordinē scire potuisse: q̄uis et ipsi vaticinia habere videant.

xvij Vñ apud impios possint q̄dā futu-

xviij De fide q̄ credim⁹ tpalit (ra p̄sciri gesta ⁊ veritate q̄ reddet eterna.

xix De missione filij dei qua in forma seruī patre factus est minor: cū in forma dei patri p̄maneret equalis.

xx ¶ Non esse cõtra equalitatẽ pris et filij: si etiã fm coeternã patri diuinitatem intelligat filius missus.

xxj ¶ De sensibili demõstratõe spũssancti: et de coeterna vnitate trinitatis.

¶ Incipit proemiũ in libꝝ quartũ.

Scientiã terrestriũ celestiũq; rerum magni estimare solet genus humanum: in quo pfecto meliores sunt qui huic scientie pponũt nosse semetipsos: laudabilioꝛq; est anim⁹ cui nota est vel infirmitas sua: q; qui ea non respecta: vias siderũ scrutat etiaz cogniturus. aut qui iam cognitas tenet ignoꝛãs ipse qua ingrediat ad salutẽ: ac infirmitatẽ suã. ¶ Qui vero iam euigilauit in deũ spũssancti caloꝛe excitat⁹ atz in ei⁹ amoꝛe coꝛã se viluit: ad eũq; intrare volẽs nec valẽs: eoq; sibi lucẽte attẽdit in se: inuenitq; se: suãq; egritudinẽ illi⁹ mũdicie cõtemperari nõ posse cognouit: flere dulce habet eũq; depcari: vt etiã atq; etiã misereat: donec exuat totã miseriã: et pcari cũ fiducia. Jam accepto gratuito pignoꝛe salutis: per eius vnicũ saluatoꝛẽ hois ⁊ illuminatoꝛẽ. hũc ita agentẽ ⁊ dolentẽ: sciẽtia non inflat: qz caritas edificat: prepositi eni sciẽtiã sciẽtie: pposuit scire infirmitatez suã magisq; scire mũdi menia: fundamẽta terraz et fastigia celoꝛũ: et hanc apponẽdo scientiã: apposuit doloꝛẽ. Doloꝛẽ peregrinatiõis sue ex desiderio patrie sue: et cõditoꝛis eius beati dei sui. In hoc genere hominũ: in familia xpi tui dñe deus me⁹: si inter pauperes tuos gemo: da mihi de pane tuo respondere hominib⁹: qui nõ esuriunt et sitiũt iusticiã: sed satiati sunt ⁊ abundãt. Satiauit aũt illos phantasma eoz: nõ veritas tua: quã repellẽdo resilũt: ⁊ in suã vanitatẽ cadũt. Ego certe sentio q; multa figmẽta pariat coꝛ humanũ. Et quid ẽ coꝛ meũ: nisi coꝛ humanũ? Sed hoc oꝛo deũ coꝛdis mei: vt nihil ex eis figmẽtis p solido vero eructem in has litteras: sed inde veniat in eas quicq; d per me venire potuerit. Unde mihi q̃uis piecto a facie oculoz suoz: et de longinquo redire conãti: per viã quã strauit humanitati diuinitas vnigeniti sui aura veritatis eius aspergit. Quã intantũ licet mutabilis haurio. inquantũ in ea nihil mutabile video: nec locis ⁊ tpib⁹ sic coꝛpa. nec solis tpib⁹ ⁊ q̃si locis: sicut spirituũ nroꝛum cogitatiões. nec solis tpib⁹: ⁊ nulla vel imagine locoz: sicut quedaz nraz mentiũ ratiocinationes. Omino enim dei essentia qua est: nihil mutabile habet: nec in eternitate: nec i veritate: nec in volũtate: qz eterna ibi est veritas: et eterna caritas: et vera ibi est caritas: vera eternitas: et cara ibi est eternitas: cara veritas.

¶ De gratia dei qua sibi humanũ genus recõciliat vt quod perierat saluetur. ¶ Capitulum. j.

Ed quoniã exulauim⁹ ab incõmutabili gaudio: nec tñ inde pcisi atq; abrupti sum⁹: vt nõ etiã in istis mutabilib⁹ et tpalib⁹ eternitatez: veritatẽ: beatudinẽ: q̃ rerem⁹. Nec moꝛi eni nec falli: nec pturbari volum⁹. missa sunt nobis diuinit⁹ visa cõgrua pegrinatiõi nre: quib⁹ admoneremur nõ hic esse qõ querim⁹: sed illuc ad ipa esse redeũdũ: vñ nisi pederem⁹ hic ea nõ quereꝛem⁹. At pmũ nobis psuadẽdũ fuit: quãtũ nos diligeret deus: ne desperatiõe nõ audeꝛem⁹ erigi in eũ. Quales aũt dilexerit: ostẽdi oportebat: ne tãq; d meritis nris supbiẽtes: magis ab eo resilirem⁹: et in nra foꝛtitudine magis deficerem⁹: ac p hoc egit nobiscũ vt p ei⁹ foꝛtitudinẽ pot⁹ pficerem⁹: atq; ita in infirmitate humilitatis pficeret vtus caritatis. Hoc significabat in psalmo vbi ait. Pluuiã volũtariã segregãs deus hereditati sue et infirmata est: tu vo pfecisti eã. Pluuiã q̃pe volũtariã nõ nisi gratiã vult intelligi: nõ meritis redditã: s gratis datã: vñ et gra noiat. Dedit eni eã non q; digneram⁹: sz q; voluit. hoc cognoscẽtes: nõ fidentes in nobis erim⁹: et hoc est infirmari. Ipe vo pficit nos: q̃ etiã paulo apl'o dixit. Sufficit tibi gra mea. nã virtus in infirmitate pficit. psuadẽdũ ergo erat hoi quantũ nos dilexerit deus: et q̃les dilexerit. Quãtum: ne desperarem⁹: q̃les ne superbirem⁹. Hunc locũ apl's pnecessariũ: sic explicat. Cõmẽdat aũt inquit suã caritatẽ de⁹ in nobis: qm̃ cũ adhuc pctoꝛes eẽm⁹: xps p nob moꝛtuus est. multo magis iustificati nũc in sanguine ipius: salui erim⁹ ab ira p ipm. Si eni cum inimici essem⁹ recõciliati sum⁹ deo p moꝛtẽ filij ei⁹: multomagꝛ recõciliati salui erim⁹ in vita ipsius. Item alio loco. Quid ergo inquit dicemus ad hec: Si deus pro nobis: quis cõtra nos: qui ꝓprio filio non pepercit: sz p nobis oñibus tradidit illũ. Quomõ nõ ⁊ cũ illo nobis oñia donauit:

1. Cor. 8

Dan. 5

Psa. 67

2. Cor. 12

Roma. 5

Ibidẽ. 8

Qz autē factū nobis annūciat: hoc futurū ostēdebat ⁊ antiquis iustis: vt p eādē fidē etiā ipsi humiliati infirmarent: et infirmati
Job.j pficerent. Quia igit vnū verbū dei est: per qđ facta sūt oīa: qđ est incōmutabilis veritas: vbi principaliter atqz incōmutabilit sunt oīa simul: nō solū q̄ nunc sunt in hac vniuersa creatura: verūetiā que fuerūt: ⁊ q̄ futura sunt. ibi autē nec fuerunt: nec futura sunt. sed tantūmō sunt: ⁊ oīa vita sunt: et oīa vnū sunt: ⁊ magis vnū est: ⁊ vna vita est. Sic enī oīa p ipm facta sunt: vt q̄cq̄d factū est in his: in illo vita sit: ⁊ facta nō sit:
Ibidem. qz in principio nō factū est verbū: sed erat verbū apud deū: et de⁹ erat verbū: ⁊ oia p ipm facta sūt. Nec p ipm oīa facta eēnt: nisi ipm esset ante oīa: factūqz nō esset. in his aūt q̄ per ipsum facta sunt: etiā corpus qđ vita nō est p ipm nō fieret: nisi in illo anteqz fieret vita esset: qđ enī factū est: iam in illo vita erat: ⁊ nō qualiscūqz vita. Nam et aīa vita est corpis: sz ⁊ hec facta est: q̄ mutabilis est: et p quid facta est: nisi p dei ver-
Ibdem. bū incōmutabile: Oīa enī per ipm facta sunt: ⁊ sine ipo factū est nihil: qđ ergo factū est: iam in illo vita erat. ⁊ nō qualiscūqz vita: sed vita erat lux hoim. lux vtiqz rationaliū mentiū: per quas hoies a pecorib⁹ differunt: et ideo sunt hoies. nō ergo lux corporea: que lux est carniū: siue de celo fulgeat: siue terrenis ignib⁹ accēdat: nec humanaz tantū carniū: sed etiā beluinarū: et vsqz ad minutissimos quosqz vermiculos. Oīa enī hec vidēt istā lucē. at illa vita lux hoim
Act.j7 erat. nec lōge posita ab vnoquoqz nr̄m: In illa enī viuim⁹ et mouemur et sum⁹. Sz lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā nō cōphēdert.

De incarnatione verbi vt participes eius esse possim⁹. Ca.ij.

Tenebre aūt sunt stulte mentes hominū: praua cupiditate atqz infidelitate cecate. Quas vt curaret atqz sanaret verbū: per quod facta sunt omnia: caro factū est: et habitauit in nobis. Illuminatio q̄ppe nr̄a pticipatio verbi dei est: illi⁹ sz vite que lux est hoim. Huic aūt pticipationi prorsus inhabilies ⁊ min⁹ idonei eramus: ꝓpter īmūdiciā pctōz. Mundādi ergo eram⁹. Porro iniquoz ⁊ superboz vna mūdatio est sanguis iusti: et humilitas dei: vt ad cōtemplādū deū qđ natura nō sum⁹: p eū mūdaremur: factū qđ natura sum⁹: et qđ pctō nō sum⁹. Deus enī natura nō sumus: homies natura sumus: iusti pctō nō sumus. Deus itaqz factus hō iustus: intercessit deo p hoie pctōre. Non enī cōgruit peccatori iusto: sed cōgruit homini hō. Ad iungēs ergo nobis similitudinē humanitatis sue: abstulit dissimilitudinē iniquitatis nr̄e. Et factus particeps mortalitatis nr̄e: fecit nos participes diuinitatis sue. Qđ enī to quippe mors pctōris venies ex dānationis necessitate: soluta est per mortē iusti venientē ex misericordie volūtate: dum simplum eius cōgruit duplo nr̄o. Hec enī cōgruētia: siue conuenientia: vel cōcinnātia: vel cōsonātia: vt si cōmodius dicit: qđ est vnū ad duo: in oīm cōpaginatiōe: vel si melius dicit coaptatione creature: valet plurimū. Hanc enī coaptationē: sic mihi nūc occurrit: dicere volui: quā greci harmoniam vocant. Neqz nūc locus est: vt ostēdā quātū valeat cōsonātia simpli ad duplū: que maxima in nobis reperit: vt sit nobis insita naturaliter: a quo vtiqz nisi ab eo q̄ nos creauit: vt nec imperiti possint eā nō sentire. siue ipsi cantātes: siue alios audiētes. p hāc quippe voces acutiores grauioresqz cōcordant: ita vt quisquis ab ea dissonuerit: nō scientiā (cuius expertes sūt plurimi) sz ipm sensum auditus nr̄i vehementer offendat. Sed hoc vt demonstretur: longo sermone opus est: ipsis autē auris⁹ exhiberi pōt ab eo qui nouit in regulari monochordo.

De simplo saluatoris nostri qđ ad duplum nostrū concurrit ⁊ congruit. Capi.iij.

Verum quod instat impresentiarum quātū donat deus: edisserēdū est: quēadmodū simplū dñi et saluatoris nostri ihesu xpi: duplo nr̄o congruat et quodāmō cōcinat ad salutē. Nos certe (qđ nemo xpianus ambigit) et anima ⁊ corpe mortui sum⁹. anima ꝓpter pctm̄: corpe ꝓpter penā peccati: ac per hoc et corpore ꝓpter pctm̄. Vtriqz autē rei nr̄e. id est et anime ⁊ corpi: medicina ⁊ resurrectiōe opus erat: vt in melius renouaret qđ erat in deterius cōmutatū. Mors autē anime impietas est: ⁊ mors corpis corruptibilitas: p quā fit ⁊ anime a corpe absessus. Sicut enī anima deo deserente: sic corpus anima deserēte: mort. vñ illa fit insipiens: hoc exanime. Resuscitat enī aīa per penitētiā: ⁊ in corpe adhuc mortali renouatio vite inchoat a fide: qua creditur in eū qui iustificat impiū: bonisqz moribus augetur ⁊ roborat̄ de die in diem: cū magis magisqz renouat interior homo.

Corpus vo tāq̄ bō exterior: quāto est hec vita diuturnior: tanto magis magisq̄ corrumpit. vel etate vel morbo. vel varijs afflictiōib⁹: donec veniat ad vltimā que ab hominib⁹ mors vocat. Eius autē resurrectio differt in finē: cū et ipsa iustificatio nr̄a pficiet ineffabiliter. Tūc enī similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eū sicuti est. Nunc vo q̄diu corpus qđ corrūpit aggrauat animā. et vita humana sup terrā tota temptatio est. nō iustificabit in cōspectu eius oīnis viuēs: in cōpatiōe iusticie qua equabimur āgelis: et glorie q̄ reuelabit in nobis. De morte autē aie a morte corpis distinguēda: q̄d plura documēta cōmemorē: cū dñs in vna sentētia euāgelica vtrāq̄ mortē cuiuis facile discernendā posuerit. vbi ait: Dine mortuos sepelire mortuos suos. Sepeliēdū quippe corpus mortuū erat: sepultores aūt eius p infidelitatis impietatē in aia mortuos intelligi voluit. quales excitant cū dicit: Surge qui dormis r exurge a mortuis: et illuminabit te xps. Detestat aūt quādā mortē aplūs dicēs de vidua. Que aūt in delitijs agit: viuens mortua est. Anima igit iam pia q̄ fuit impia: ꝓpter iusticiā fidei dicit ex morte reuixisse atq̄ viuere. Corpus aūt nō tātū moriturū ꝓpter aie absceſſum qui futurus est: sed ꝓpter infirmitatē tātū carnis et sanguinis: quodā loco in scripturis etiaz mortuū dicit: loquente aplō: Corpus quidē inquit mortuū est ꝓpter pctm̄: spiritus aūt vita est ꝓpter iusticiam. hec vita ex fide facta est: qm̄ iustus ex fide viuit. Sed quid sequit: Si aūt spūs eius q̄ suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit xpum iesum a mortuis: viuificabit r mortalia corpora vīa: p inhabitantē spm̄ eius in vobis. Nunc ergo duple morti nr̄e: saluator impēdit simplā suā: r ad faciendā vtrāq̄ resuscitationē nostrā: in sacramēto r exemplo preposuit r ꝓposuit vnam suam. Nec enī fuit peccator aut impius vt ei tāq̄ spū mortuo in interiore hoīe renouari opus esset: r tāq̄ resipiscēdo ad vitā iusticie reuocari: sed indutus carne mortali: r sola moriēs: sola resurgens: ea sola nobis ad vtrūq̄ cōcinuit: cū in ea fieret interioris hoīs sacramētū: exterioris exēplū. Interioris enī hoīs nr̄i sacramēto data est illa vox: ptinēs ad mortē aie nr̄e significādā: nō solū in psalmo: vexetiā in cruce. Deus meus deus me⁹ vt q̄d me dereliquisti: Cui voci cōgruit aplūs dicens: Sciētes q: vetus hō nr̄ simul crucifixus est cū illo: vt euacuet corpus peccati: vt vltra nō seruiam⁹ pctō. Crucifixio q̄ppe interioris hoīs penitētie dolores intelligūtur: r cōtinētie quidā salubris cruciatus: p quā mortē mors impietatis perimit: in qua nos nō dereliquit deus. Et ideo p talē crucem euacuat corpus peccati: vt iam nō exhibeam⁹ mēbra nr̄a arma iniquitatis pctō: q̄a et interior hō si vtiq̄ renouat de die in diē: pfecto vetus ē anteq̄ renouet. Intus nanq̄ agit: qđ idē aplūs dicit. Exuite vos veterē hominē: et induite nouū. Qđ ita cō sequēter exponit. Quapropter deponētes. mēdaciū: loquimini veritatē. Ubi aūt deponitur mēdaciū: nisi intus vt inhabitet in monte sctō dei: qui loquit veritatē in corde suo. Resurrectio vero corpis dñi: ad sacramentū interioris resurrectiōis nr̄e ptinere ostēditur. vbi postq̄ resurrexit ait mulieri: Noli me tangere: nōdū enī ascendi ad patrē meū. Cui mysterio cōgruit aplūs dicēs. Si aūt resurrexistis cū xpō: que sursum sūt querite: vbi xpus est ad dexterā dei sedēs. Que sursum sūt sapite. hoc est enī xpm nō tangere: nisi cum ascēderit ad patrē: nō de xpo sapere carnaliter. Jam vō ad exēplū mortis exterioris hoīs nostri dñice carnis mors ptinet: q: p talē passionē maxie hortatus est seruos suos: vt nō timeāt eos qui corpus occidūt: animā aūt nō possunt occidere. Propter qđ dicit aplūs: vt suppleā q̄ desunt pressurarū xpi in carne mea. Et ad exēplū resurrectiōis exterioris hoīs nostri ptinere inuenit resurrectio corpis dñi: qui ad discipulos ait: Palpate r videte: q: spūs carnē r ossa nō habet: sicut me videtis habere. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices ei⁹ cōtrectās: exclamauit dicēs: Dñs me⁹ et deus me⁹. Et cū illius carnis tota integritas appareret: demōstratū est in ea q̄ suos exhortās dixerat. Capillus capitis vīi nō peribit. Ulī enī ꝑmo: noli me tāgere: nōdū enī ascēdi ad patrē meū. et vī anteq̄ ascēdat ad patrē a discipulis tangit: nisi q: illic insinuabat interioris hoīs sacramentū: hic ꝑbebat exterioris exēplū. An forte quisq̄ ita est absurdus atq̄ auersus a vero: vt audeat dicere a viris eū tactū anteq̄ ascēderet: a mulierib⁹ aūt cū ascēdisset. Propt̄ h exēplū future nr̄e resurrectiōis in corpe qđ ꝑcessit in dño: dicit aplūs: Imitū xps: deinde qui sunt xpi. De corpis enī resurrectione illo loco agebat: ꝓpter quā etiam dicit: Trāsfiguraūt corpus humilitatis nostre:

j. Joh. 3 Sap. 9 Job. 7 Ps. j 42 Matth. 8 Ephe. 5 j. Thi. 5 Roma. 8 Habac. 2 Roma. 8 Ps. 21 Roma. 6

Ibidem. Ephe. 4 Ibidem. Ps. j 4 Joh. 20 Colo. 3 Colo. j Luc. 24 Joh. 20 Luc. 21 Joh. 20 j. Cor. j 5 Phil. 3

cõformẽ corpi sue glorie. Una ergo mors nr̃i saluatoris: duab⁹ mortib⁹ nr̃is: saluti fuit. Et vna eius resurrectio: duas nobis resurrectões pstitit: cũ corpus eius in vtraq; re. id est in morte et in resurrectiõe et sacramẽto interioris hois nr̃i: et exẽplo exterioris medicinali quadã ꝓuenientia ministratũ ẽ.

De rõne simpli ad duplũ p ternariũ numeꝝ atq; senariũ. Ca. iij.

Hec autẽ ratio simpli ad duplũ orit quidẽ a ternario numero. Unum ãppe ad duo: tria sunt. Sed hoc totum qõ dixi: ad senariũ puenit. Unũ eni et duo et tria: sex fiunt. Qui numerus ꝑpterea pfect⁹ dicit: qr ꝑtib⁹ suis cõplet. Habz eni illas tres: sextã: tertiã: dimidiã. Nec vl la pars alia q̃ dici possit quota sit: inuenit in eo. Sexta ergo ei⁹ vnũ est: tertia duo: dimidia tria. Unũ aũt et duo et tria ꝓsũmant eũdẽ senariũ. Cui⁹ pfectionẽ nob sctã scriptura cõmẽdat in eo maxime: q̃ deus sex diebus pfecit opera sua: et sexto die factus est hõ ad imaginẽ dei. et sexta etate generis humani: filius dei venit: et factus est filius homis: vt nos reformaret ad imaginẽ dei. Ea ãppe nũc etas agit: siue milleni anni singulis distribuant etatib⁹: siue in diuinis litteris memorabiles atq; insignes quasi articulos tpum vestigem⁹: vt prima etas inueniat ab adam vsq; ad noe. inde secũda vsq; ad abrahã. Et deinceps sic̃ matheus euãgelista distinxit: ab abrahã vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigrationẽ in babyloniã. atq; inde vsq; ad virginis partũ. Que tres etates cõiuncte illis duab⁹: quinq; faciunt. Proinde sextã inchoauit natiuitas dñi: que nũc agit vsq; ad occultũ tpis finẽ. Hunc senariũ numerũ quãdã tpis gerere figurã: etiã in illa rõne triptite distributiõis agnoscim⁹: qua vnũ tps cõputam⁹ ante legem: alteꝝ sub lege: tertiũ sub gr̃a. In quo tpe sacramẽtũ renouatiõis accepim⁹: vt in fine tpis etiã resurrectõe carnis: oñi ex parte renouati: ab vniuersa: nõ solũ anime: veruz etiã infirmitate corpis sanemur. Unde intelligit illa mulier in typo ecclesie a dño sanata et erecta: quã curuauerat infirmitas alligãte sathana. De talib⁹ eni occultis hostibus plãgit illa vox psalmi: Curuauerũt animã meã. Hec aũt mulier decem et octo ãnos habebat in infirmitate: qõ est ter seni. Menses aũt annoꝝ decẽ et octo inueniunt in numero solidi quadrati senarij: quod est sexies seni: et hoc sexies. Juxta quippe est in eodẽ euangelij loco: arboꝝ quoq; illa ficulnea: cuius miserã sterilitatẽ etiã tertius ann⁹ arguebat. Sz ita ꝑ illa intercessũ ẽ: vt dimitteret illo anno: vt si fructũ ferret: bene. sinautẽ: excideretur. Nam et tres anni ad eandẽ tripartitã distributionẽ ptinẽt: et menses trium annoꝝ quadratũ senariũ facũt: qõ est sexies seni. Annus etiã vnus si duodecim menses integri ꝓsiderent: quos triceni dies cõplent: talẽ q̃ppe mẽsem veteres obseruauerũt: quem circuitus lunaris ostendit: senario numero pollet. Quot eni valẽt sex in primo ordine numeroꝝ: q̃ constat ex vnis: vt perueniat ad decẽ: hoc valẽt sexaginta in secũdo ordine: q̃ cõstat ex denis: vt perueniat ad centũ. Sexagenarius ergo numerus dierum: sexta pars anni est. Proinde ꝑ senariũ primi versus multiplicant: tanq; senarius secũdi versus: et fiunt sexies sexaginta: trecẽteni et sexaginta dies: q̃ sunt integri. xij. menses. Sz qm̃ sicut mẽsem circuitus lune ostẽdit hominib⁹: sic annus circutu solis animaduersus ẽ. Restãt aũt quinq; dies et quadrãs diei: vt sol impleat cursũ suũ annũq; cõcludat. Quattuor eni quadrãtes faciũt vnũ diẽ: quẽ necesse est intersalari excurso quadriẽnio qõ bisextũ vocãt: ne tpm ordo turbet. Etiã ipos dies quinq; et quadrantẽ si cõsiderem⁹: senarius numerus in eis plurimũ valet. Primũ: qr sicut fieri solet vt a pte totũ cõputetur: nõ sunt iam dies quinq;: sz poti⁹ sex: vt quadrans ille accipiat ꝓ die. Deinde qr in ipsis quinq; dieb⁹ sexta pars mensis est. ipse aũt quadrans sex horas habet. totus eni dies. id est cũ sua nocte viginti quattuor hore sunt: quarũ pars quarta. q̃ est quadrans diei sex hore inueniũtur: ita in anni cursu senarius numerus plurimũ valet.

Gene.j

Matb.j

Luc.j z

De quadragesimosexto anno dñici corpis. Capi. v.

Nec immerito in edificatione corporis dñici: in cuius figura tẽpluz a iudeis destructuz triduo se resuscitaturũ esse dicebat: numerus ipse senarius ꝓ anno positus intelligit. Dixerũt eni quadraginta et sex annis edificatũ est tẽplũ: et quadragesies sexies seni: fiunt ducenti septuaginta sex. Qui numerus dierũ cõplet nouem mẽses et sex dies: q̃ tanq; decem mẽses parientib⁹ feminis imputãt: nõ qr oñes ad sextũ diem post nonũ mẽsem ueniũt: sed qr ipa pfectio corpis dñi: tot dieb⁹ ad partum ꝓducta cõperit. sicut a maiorib⁹ tra-

Joh.2

ditū suscipiēs ecclesie custodit auctoritas.
Luc.23 Octauo enī kal. aprilis conceptus credit: quo t passus. Ita monumēto nouo quo sepultus est: vbi nullus erat mortuoꝝ posit⁹ nec ante nec postea: cōgruit vterus virginis quo cōceptus est: vbi nullus seminat⁹ est mortaliū. Natus aūt tradit octauo kal. ianuarias. Ab illo ergo die vsq; ad istū cō putati: ducenti septuaginta t sex reperiunt dies: q̄ senariū numerū quadragies seties habēt. Quo numero annoꝝ templū edificatū ē: qz eo numero senariorū corpus dñi pfectū est: qđ mortis passione destructū: tri
Joh.2 duo resuscitauit. Dicebat enī hoc de templo corpis sui: sicut euidētissimo t robustissimo euāgelij testimonio declarat. quo ait:
Matth.12 Sicut fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et trib⁹ noctib⁹: sic erit et filius hois in corde terre tribus dieb⁹ t tribus noctib⁹.

De triduo quo impleto dominus resurrexit. Capitulū. vj.

Ihesum aūt triduū: nō totū t plenū fuisse scriptura testis est: sed prim⁹ dies a parte extrema totus annumerat⁹ est. Dies vo tertius a pte pma t ipe tot⁹. Medius aūt inter eos. id est secūdus dies absolute totus vigintiquattuor horis suis: duodecim nocturnis: t duodecim diurnis. Crucifixus est enī primo iudeoꝝ vocibus hora tertia: cū esset dies sexta sabbati. Deinde in ipsa cruce suspēsus hora sexta. t spīm tradidit hora nona. Sepultus est
Marc.15 aūt cū iā sero factū esset. sic sese habēt verba euāgelij: qđ intelligit in fine diei. Vlī libet ergo incipias: etiā si alia ratio reddi pt:
Joh.19 quomō nō sit cōtra euāgeliū ioānis: vt hora tertia ligno suspēsus intelligat: totū diē primū nō cōprehēdis. Ergo a pte extrema totus cōputabit: sicut tertius a pte prima.
2.Cor.4 Mox enī vsq; ad diluculū: quo dñi resurrectio declarata est: ad tertiū diem ptinet: qz deus q̄ dixit de tenebris lucē clarescere vt p
Eph.5 gratiā nouitestamēti et pticipationē resurrectiōs xpi audirem⁹. Fuistis enī aliqñ tenebre: nūc aūt lux in dño. insinuat nobis quo dāmō q̄ a nocte dies sumat initiū. Dic enī primi dies pter futurū hois lapsuz a luce in noctē. ita isti pter hois reparationē a tenebris ad lucē cōputant. Ab hora ḡ mortis vsq; ad diluculum resurrectionis: horę sunt quadraginta. vt t ipsa hora nona cōnumeret. Cui numero cōgruit etiā vita ei⁹ sup terrā: post resurrectionē in. xl. diebus. Et est iste numerus frequētissim⁹ in scriptu ris: ad insinuādū mysteriū pfectōis in quadriptito mō. Habēt enī quandā pfectionē dece. t ea quater mltiplicata faciūt quadraginta. A vespe aūt sepulture vsq; ad diluculū resurrectōis. xxxvj. horę sūt: q̄ est quadrat⁹ senarius. Refert aūt ad illā rōnē simplī ad duplū: vbi est coaptatiōis maxima cōsonātia. Duodecim enī ad. xxiij. simplo ad duplū ꝓueniūt: et fiunt. xxxvj. nox tota cū die toto t nocte tota. neq; hoc sine illo sacramēto qđ supra memoraui. Mō absurde q̄ppe spīm diei cōparam⁹: corpus autē nocti. Vtricū enī corpus in morte ac resurrectōe et spūs nr̄i figurā: t corpis gerebat exēplū. Etiā sic ergo apparet illa ratio simplī ad duplū in horis. xxxvj. cū. xij. ꝓferūt ad. xxiij. Et horꝝ quidē numeroꝝ causas: cur in scripturis posite sint: pōt alius alias indagare: vel quib⁹ iste q̄s ego reddidi p̄ponēde sint: vel eque ꝓbabiles: vel istis etiā ꝓbabiliores. Frustra tñ eos esse in scripturis positos: et nullas causas esse mysticas: cur illic isti numeri cōmemorēt: nemo tā stultus ineptusq; cōtēderit. Ego aūt q̄s reddidi vel ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas: vel ex diuinaꝝ testimonio scripturaꝝ: vl ex rōne numeroꝝ similitudinūq; collegi. Contra rōnē nemo sobrius: ꝓtra scp̄turas nemo xp̄ian⁹: ꝓtra ecclesiā nemo pacific⁹ senserit.

De signis et p̄figuratiōib⁹ que aduentū dñi p̄cesserūt. Ca. vij.

Hoc sacramētū: hoc sacrificiū: hic sacerdos: hic deus: anteq; missus Gal.4
veniret fact⁹ ex femina: oia que sacrate atq; mystice pūb⁹ nr̄is per euāgelica miracula apparuerūt: siue q̄ per ipos facta sūt: sīlitudines hui⁹ fuerūt: vt oīs creatura factis quodāmō loqueret vnū futurū in quo esset salus vniuersoꝝ a morte reparādoꝝ. Quia enī ab vno vero deo t sūmo p impietatis iniq̄tatē resilientes t dissonātes defluxeram⁹: et euanueram⁹ in mlta discissi per mlta: et inherētes in multis: oportebat nutu t impio dei miserātis: vt ipsa mlta venturū cōclamarēt vnū: t a multis cōclamat⁹ veniret vn⁹: t multa ꝓtestarēt venisse vnū: t a mltis exonerati venirem⁹ ad vnū: et multis peccat⁹ in anima mortui: t pter peccatum in carne morituri: amarem⁹ sine peccato mortuū in carne pro nobis vnuz: et in resuscitatū credētes: t cum illo per fidē spiritu resurgētes: iustificarenur in vno iusto facti vnū: nec in ipsa carne nos resurrecturos desperarem⁹: cum multa mem-

bra intueremur ꝓcessisse caput vnū: in quo nūc ꝑ fidē mūdati: et tūc ꝑ speciē redintegrati: et ꝑ mediatorē deo recōciliati hereamus vni: fruamur vno: ꝑmaneam⁹ vnū.

De filio dei qui et in forma dei et in forma serui vna persona est christi. Capitulū. viij.

Hic ipse filius dei: verbū dei: ⁊ idē ipse mediator dei ⁊ hoīm filⁱ⁹ hoīs: equalis ꝑi ꝑ diuinitatis vnitatē: ⁊ ꝑticeps nr̄ ꝑ humanitatis susceptionē: patrē interpellās ꝓ nob: ꝑ id qđ hō erat. nec tñ tacēs qđ ꝺeus cū ꝑre vnū erat. inter cetera ita loquit. Nō ꝓ his aūt rogo inquit tātū: sed ⁊ ꝓ eis q̄ credituri sunt ꝑ verbū eoꝝ in me: vt oēs vnū sint: sicut tu ꝑr in me: ⁊ ego in te: vt ⁊ ipsi in nobis vnū sint: vt mūdus credat: qz tu me misisti. Et ego claritatē: quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnū: sicut ⁊ nos vnum sum⁹. Job.j7

De vnitate ecclesie in deo ꝑ geminā dilectōez: cui formā ꝑbet vnitas ꝑris et filij ⁊ spūssctī. Ca. ix.

Non dixit: ego et ipsi vnū: cuius ꝑ id qđ ecclesie caput est: et corpus eius ecclia: posset dicere: ego ⁊ ipsi nō vnū sz vnus: qz caput ⁊ corpus vn⁹ est xps: sz diuinitatē suā cōsubstātialē ꝑri ostēdens: hoc ait. ꝓpter qđ ⁊ alio loco dic: Ego et ꝑr vnū sum⁹: in suo genere. hoc est in eius dē nature cōsubstātiali paritate: vult esse suos vnū. Sed in ipso qz in seipsis nō possent: dissociati ab inuicē per diuersas voluptates ⁊ cupiditates: et imūdiciam pctōꝝ: vnde mūdant ꝑ mediatorē: vt sint in illo vnū. Nō tātū ꝑ eādē naturā qua hoīes ex hominib⁹ mortalib⁹ equales angelis fiunt: sed etiā ꝑ eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirātes cōcordissima voluntate in vnū spīm: quodāmō igne caritatis cōflatā. Ad hoc enī valet qđ ait: Vt sint vnū: sicut et nos vnū sum⁹: vt quēadmodū ꝑr ⁊ filⁱ⁹. nō tātū equalitate substātie: sz etiā volūtate vnū sūt: Ita ⁊ hi: inter quos ⁊ deū: mediator est filius: nō tātū ꝑ id qđ eiusdē nature sunt: sz etiā ꝑ eandē dilectōis societatē: vnū sint. Deinde idipm q̄ mediator est: ꝑ quez recōciliamur deo: sic indicat: Ego inquit in eis: et tu in me: vt sint cōsūmati in vnū. Job.j7 Ibidem.

De mediatore ad mortem diabolo: et mediatore ad vitam iesu christo. Capitulū. x.

Hec est vera pax: et cū creatore nr̄o nobis firma connexio: purgatis et recōciliatis per mediatorē vite: sicut maculati ⁊ alienati ab eo recesseram⁹ ꝑ mediatorē mortis. Sicut enī diabolus superbus hoīem supbientē ꝓduxit ad mortē. Ita xps humilis hoīem obedientē reduxit ad vitā. Quia sic ille elatus cecidit ⁊ deiecit cōsētientē: sic iste humiliat⁹ surrexit ⁊ erexit credentē. Quia enī nō q̄uenerat diabolus quo ipse ꝓduxerat (mortez quippe spiritus in impietate gestabat) sed mortē carnis nō subierat: qz nec indumentū susceperat: magnus homini videbat princeps in legionibus demonū: ꝑ quas fallacias regnū exercet: sic hoīem per elatōis typum: potētie ꝙ iusticie cupidiorē: aut per falsam philosophiā magna inflans: aut ꝑ sacra sacrilega irretiēs: in quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbioresq̄ animas deceptas: illusasq̄ ꝓcipitāt: subditū tenēs. pollicēs etiā purgationē anime: ꝑ eas quas theletas appellāt: transfigurādo se in angelū lucis per multiformē machinationē: in signis et prodigiis mendacij. 2. Cor. ij

De facilitate ludificationū quibus hoīes ab inmūdis spiritib⁹ fallūtur. Capitulū. xj.

Facile est enī spiritib⁹ nequissimis: ꝑ aerea corpa facere multa: q̄ miret anime terrenis corpib⁹ aggrauate: etiā meloris affectus. Si enī corpa ipa terrena nōnullis artib⁹ ⁊ exercitatiōib⁹ modificata: in spectaculis theatricis tāta miracula hominib⁹ exhibēt: vt hi q̄ nunq̄z viderūt talia narrata: vix credāt. Quid magnū ē diabolo ⁊ āgelis ei⁹: de corpeis elemētis: ꝑ aerea corpa facere: q̄ caro miret: Aut etiā occultē inspiratiōib⁹: ad illudēdos humanos sensus: phātasmata imaginū machinari: qb⁹ vigilātes dormiētes ve decipiat: vel furētes exagitet: Qz sic fieri pōt: vt hō vita ac moꝛib⁹ melior: spectet nequissimos hoīes: vel in fune ābulātes: vel mltimodis motib⁹ corpm multa incredibilia faciētes: nec vllo mō facere talia cōcupiscat: nec eos ꝓpterea sibi ꝓponēdos existimet. Sic aīa fidelis ⁊ pia: nō solū si videat: vez etiā si ꝓp fragilitatē carnis: exhorreat miracla demonū. nō ideo tñ: aut ñ se posse talia volebit: aut ob h illos meliores esse iudicabit: cū sint ꝑsertī in societate sctōꝝ: q̄ ꝑ virtutē dei: cui cūcta subiecta sunt: et minime fallacia: et multo maiora fecerūt: siue hoīes: siue angeli boni.

De falsis et deceptoriis purificationibus. Capitulū. xij.

Nequaq̄ igit̄ p sacrilegas similitudines et impias curiositates ⁊ magicas ꝯsecratiōes anime purgant̄ et recōciliant̄ deo: qꝛ falsus mediator non traijcit ad superiora: sed potius obsidēs intercludit viam p affectus: quos tāto maligniores: quāto sup̄biores sue societatis inspirat. Qui nō pñt ad euolandū pēnas nutrire virtutū: sed poti⁹ ad demergēdū pondera exaggerare vitioꝝ: tanto grauius anima ruitura: quanto sibi videt̄ euecta sublimius. Proinde sicut magi fecerūt diuinit⁹ moniti: quos ad humilitatē dñi adorādā: stella p̄duxit. Ita ⁊ nos: nō qua venim⁹: sꝫ p aliā viā in patriā redire debem⁹: quā rex humilis docuit: ⁊ quā rex superbus humili regi aduersarius obsidere nō possit. Et nobis eni vt adorem⁹ humilē xp̄m: celi enarrauerūt gl̄iam dei: cum in omnē terrā exijt sonus eoꝝ: et in fines orbis terre verba eorum. Via nobis fuit ad mortē per pctm̄ in adam: Per vnū q̄ppe hoīem pctm̄ intrauit in hunc mūdū: ⁊ p pctm̄ mors: et ita in om̄es hoīes ptrāsijt: in quo om̄es peccauerūt. Hui⁹ vie mediator diabolus fuit: persuasor peccati ⁊ p̄cipitator in mortē. Nam et ipse ad operādā duplā mortē nr̄am: simplā attulit suā. Per impietatē nāq̄ mortuus est in spū: carne vtiq̄ mortu⁹ nō est. Nobis aūt ⁊ impietatē p̄suasit: ⁊ ꝓpter hanc vt in mortē carnis venire mereremur: effecit. Vnū ergo appetiuim⁹ iniqua suasione: alterum nos secutū est iusta dānatiōe. ꝓpterea q̄ppe scriptū ē: Deus mortē nō fecit: qꝛ causa mortis ipse nō fuit. ꝫ tñ p eius retributionē iustissima mors irrogata est pctōri. Sic̄ suppliciū iudex irrogat reo: causa tñ supplicij nō est iusticia iudicis: sed meritū criminis. Quo ergo nos mediator mort̄ trāsmisit ⁊ ip̄e nō venit. id est ad mortē carnis. ibi nobis dñs deus noster medicinā emēdationis inseruit: quā ille nō meruit: occulta ⁊ nimis arcana ordinatiōe diuine alteq̄ iusticie. Vt ḡ sic̄ p vnū hoīem mors: ita p vnū hoīem fieret resurrectio mortuorū. Quia magl̄ vitabāt hoīes qd̄ euitare nō poterāt mortē carnis: q̄ mortē spūs. id ē magis penā: q̄ meritū pene. nā non peccare: aut nō curatur: aut parū curat̄. nō mori aūt q̄uis nō obtineat̄ vehemēter satagit̄: Vite mediator ostendēs: q̄ nō sit mors timēda q̄ p humanā cōditionē iam euadi nō potest: sꝫ potius impietas que p fidē caueri pōt: occurrit nobis ad finē quo venim⁹: sꝫ nō qua venim⁹. Nos eni ad mortē p pctm̄ venim⁹ ille per iusticiā: ⁊ ideo cū sit mors nr̄a pena peccati: mors illius facta est hostia p pctō.

Matth. 2

Ps. j8

Roma. 5

Sap. j

Roma. 5

Mortem christi nō fuisse necessitatis nostre: sed voluntatis sue ac potestatis. Capitulū. xiij.

Quapropter cū spūs corpi preponatur: morsq̄ sit spūs a deo deseri: mors aūt corpis a spū deseri: eaq̄ sit pena in morte corpis: vt spūs qꝛ volens deseruit deū: deserat corpus inuitus: vt cū spūs deū deseruerit qꝛ voluit: deserat corpus etiā si noluerit: nec deserat cū voluerit: nisi aliquā sibi vim qua ipsum corpus perimat̄ intulerit: demonstrauit spūs mediatoris: qꝛ nulla pena peccati vsq̄ ad mortem carnis ei⁹ accesserit: qꝛ nō eā deseruit inuitus: sꝫ qꝛ voluit: qñ voluit: quomō voluit. Quippe dei verbo ad vnitatē cōmixtus est homo. Hinc ait: potestatē habeo ponendi animā meā: et potestatē habeo iterū sumēdi eā. Nemo tollet eā a me: sꝫ ego pono eā a me: et iterū sumo eā. Et hoc maxīe mirati sunt: sicut euāgeliū loquit̄: qui presentes erant: cū post illā vocē: in qua figurā peccati nr̄i edidit continuo tradidit spm̄. Longa eni morte cruciabāt̄ ligno suspensi. Unde latronib⁹ vt iam morerent̄: et de ligno ante sabbatū deponerent̄: crura confracta sunt. Ille aūt quia mortuus inuētus est: miraculo fuit. Hoc etiā pilatū legim⁹ fuisse miratum: cū ab ipso sepeliēdū corpus dñi peteret̄. Ille itaq̄ deceptor q̄ fuit homini mediator ad mortē: falsoq̄ se opponit ad vitam: nomine purgatiōis per sacra ⁊ sacrificia sacrilega quib⁹ superbi seducūtur: qꝛ nec participationē mortis nr̄e habere potuit: nec resurrectionē sue: simplam quidē suā mortem ad duplam nostrā potuit afferre. Simplam vero resurrectionē in qua et sacramētum esset renouatiōis nr̄e: et eius que in fine futura est euigilatōis exemplū: nō vtiq̄ potuit. Ille proinde qui spiritu viuus carnem suam mortuā resuscitauit: verus vite mediator illum spiritu mortuum et mortis mediatorē a spiritib⁹ in se credentiū foras misit: vt nō regnaret intrinsecus: sꝫ forinsecus oppugnaret: nec tñ expugnaret. Cur se ipse quoq̄ temptādū prebuit: vt ad superādas etiā temptatiōes ei⁹ mediator esset: nō solū per adiutoriū: veꝝ etiā p exemplū. Vt ille primit⁹ vbi per om̄es aditus ad in-

Joh. j0

Joh. j9

Marc. j5

teriora moliens irrepere: expulsus est: post baptisma in heremo cõpleta oĩi tẽptatiõe illecebrosa: qz viuũ spũ: mortuꝰ spũ nõ inuasit: quoquo mõ auidus mortis humane cõuertit se ad faciẽdã mortẽ: quã potuit: et ꝓmissus est in illud qõ ex nobis mortale viuus mediator acceperat. Et vbi potuit aliqd facere: ibi ex oĩi pte deuictus est: et vnde accepit exterius ptãtem dñice carnis occidẽde: inde interior eiꝰ ptãs qua nos tenebat occisa ẽ. Factũ est enĩ vt vincula pctõrum mitior: in multis mortibꝰ ꝑ vnius vnã mortẽ quã pctm̃ nullũ ꝑcesserat: solueret. Quã ꝓpterea dñs ꝑ nobis indebitã reddidit: vt nobis debita non noceret. Necz enĩ iure cuiuscz ptãtis exutus est carne: sed ipse exuit. Nam qui posset nõ mori si nollet: ꝓculdubio qz voluit mortuꝰ est: z ideo ꝓncipatus z ptãtes expoliauit: fiducialiter triumphãs eas in semetipo. Morte sua qppe vno verissimo sacrificio pro nobis oblato: quicqd culparũ erat vnde nos principatꝰ et ptãtes ad luẽda supplicia iure detinebãt purgauit: aboleuit: extinxit: et sua resurrectione in nouã vitã nos ꝑdestinatos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos glorificauit. Ita diabolus homunẽ quẽ ꝑ ꝓsensionem seductũ: tãcz iure integro possidebat: et ipse nulla corruptiõe carnis z sanguinis septus: ꝑ istã corpis mortalis fragilitatẽ: nimis egeno z infirmo tanto superbior: quãto velut ditior z fortior: quasi pãnoso z erumnoso dñabit: in morte carnis amisit. Quo enĩ cadentẽ nõ secutꝰ impulit pctõrẽ: illuc descẽdẽtẽ ꝓsecutꝰ cõpulit redemptorẽ. Sic in mortis cõsortio filius dei nobis fieri dignatus est amicus: quo non pueniẽdo meliorẽ se nobis atcz maiorem putabat inimicus. Dicit enĩ redẽptor nr̃: Maiorẽ dilectionẽ nemo habet: cz vt animã suã ponat ꝑ amicis suis. Quo circa etiaz ipso dño se credebat diabolus superiorẽ: inquantũ illi dñs in passionibꝰ cessit: qz z de ipso intellectũ ẽ qõ in psalmo legit: Minuisti eũ paulominꝰ ab angelis: vt ab iniquo velut equo iure aduersum nos agẽte: ipse occisus innocens eũ iure equissimo superaret: atcz ita captiuitatẽ ꝓpter pctm̃ factã captiuaret: noscz liberaret a captiuitate ꝓpter pctm̃ iusta: suo iusto sanguine iniuste fuso: mortis chirographũ delens: et iustificãdos redimẽs pctores. Hinc etiã diabolus ad hec suos illudit: qbꝰ se ꝑ sua sacra velut purgandis: z potius implicãdis atcz mergendis: falsus mediator opponit: qꝫ superbis facillime ꝑsuadet irridere atcz ꝓtemnere mortẽ xpi: a qua ipse quãto est alienior: tanto ab eis creditꝰ sanctior atcz diuinior. Qui tm̃ apud eum paucissimi remãserũt: agnoscẽtibꝰ gentibꝰ: z pia humilitate bibẽtibꝰ: preciũ suũ: eiuscz fiducia deserẽtibꝰ hostẽ suũ: et cõcurrẽtibꝰ ad redemptorẽ suum. Nescit enĩ diabolus quõ illo et insidiãte et furẽte vtaz ad saluteꝫ fidelium suoꝝ excelsissima sapiẽtia dei: a fine superiore qõ est initiũ spiritalis creature: vscz ad finẽ inferiorẽ: qõ est moꝛs corpis: pertẽdens fortiter z disponens omnia suauiter. Attingit enĩ vbicz ꝓpter suã mũdiciã: z nihil inquinatũ in eam incurrit. A morte aũt carnis alieno diabolo vnde nimiũ superbus incedit: mors alterius generis ꝑparatur in eterno igne tartari: quo nõ solũ cũ terrenis: ſ etiã cũ aereis corpibꝰ excruciari spũs possint. Superbi aũt homines qbꝰ xps (qz mortuus est) viluit: vbi nos tã magno ꝑcio emit: et istã mortẽ reddũt cũ hoibꝰ cõditiõi erũnose nature: q̃ trahit a ꝓmo pctõ: z in illã cũ illo ꝑcipitabunt. Quẽ ꝓpterea xps ꝓposuerunt: qz eos in istã deiecit: quo per distantẽ naturã ipse nõ cecidit: z quo ꝓpter eos per ingentẽ misciam ille descẽdit: z tm̃ se demonibꝰ esse meliores nõ dubitãt credere: eoscz maledictis omnibꝰ insectari detestaricz nõ cessant. quos certe alienos ab huiꝰ mortis passione nouerũt: ꝓpter quã xpm̃ contemnũt. Nec sic volũt cõsiderare quã fieri potuerit: vt in se manẽs: nec ꝑ seipm̃ ex vlla pte mutabile dei verbũ: per inferioris tm̃ nature susceptionẽ aliqd inferius pati posset: qõ inmũdus demon (qz terrenũ corpꝰ nõ habet) pati nõ possit. Cz cũ sint ipsi demonibꝰ meliores: tm̃ qz carnẽ portãt: mori sic pñt: quẽadmodũ dæmones mori: qui eã nõ portãt: nõ vticz pñt. Et cũ de ritibꝰ sacrificioꝝ suoꝝ multũ ꝑsumãt: q̃ se fallacibꝰ superbiscz spiritibꝰ imolare nõ sentiũt. Aut si iã sentiũt aliqd sibi ꝓdesse arbitrãt perfidorũ et inuidorũ amicitiã: quoꝝ intentionis nullũ negociũ est: nisi impeditio reditꝰ nostri: non intelligũt ne ipsos quidẽ superbissimos spũs honoribꝰ sacrificioꝝ gaudere potuisse: nisi vni vero dæo ꝑ quo coli volunt: verũ sacrificiũ deberet.

¶ De sacrificio pfecto z vo qõ ipe ꝑ nob̃ saluator effectꝰ ẽ Ca. xiiij.

Nec id posse rite offerri: nisi per sacerdotẽ sctm̃ z iustũ: nec nisi ab eis accipiat qõ offert: ꝑ quibꝰ offert:

Ioh. 15
Ps. 8
Colo. 2
Roma. 8
Sap. 8
Ibidẽ. 7

atq; id sine vitio sit: vt p vitiosis mundan
dis possit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q̄
p se offerri sacrificiū deo volūt. Quis g̃ tā
iustus t sanct⁹ sacerdos: cū vnicus fili⁹ dei:
nō q̄ opus haberet p sacrificiū sua purga-
re peccata: nec originalia: nec ex hūana vi
ta q̄ addūx. Et q̄d tā cōgruēs ab hoib⁹ su
meret qō p eis offerret: cū hūana caro: Et
q̄d tā aptū huic īmolationi: cū caro morta
lis: Et q̄d tā mūdū p mūdādis vitijs mor
taliū: cū sine vlla contagione carnalis con
cupiscētie: caro nata ī vtero t ex vtero vir
ginali: Et q̄d tā gte offerri t suscipi posset:
cū caro sacrificij nostri: cor⁹ effectū sacer-
dot⁹ nostri: Et qñ q̄ttuor ꝯsiderāt in oñi
sacrificio: cui offeratur: a q̄ offerat: q̄d of-
ferat: p quib⁹ offerat: idēipse vn⁹ verusq;
mediator: p sacrificiū pacis recoucilians
nos deo: vnū cū illo maneret cui offerebat:
vnū in se faceret p quib⁹ offerebat: vn⁹ ip-
se esset qui offerebat: t qō offerebat.

De his q̄ sibi purgationem de virtute ppria pollicent. Ca. xv.

Sunt aūt quidā q̄ se putāt ad cōtē
plandū deū: t inherēdū deo virtu
te ppria posse purgari: q̄s ipa sup
bia maxime maculat. Nullū eni vitiū ē cui
magis diuina lege resistit: t ī qō magis ac
cipiat dñandi ius ille supbissim⁹ spūs: ad
ima mediator: ad sūma intercluſor: nisi oc
culte insidians alia via deuitet: aut p ppīm
deficientē: qō interptat amalech: apte seui
ens: t ad terrā pmissionis repugnando trā
situ negās: p crucē dñi q̄ moysi manib⁹ ex
tensis pfigurata supet. Hinc eni sibi pur
gationē isti virtute ppria pollicent: q̄ nō-
nulli eor potuerūt aciē mentis vltra oēm
creaturā trāsmittere: t lucē incōmutabilis
veritatis q̄tulacunq; ex pte cōtingere: qō
xpianos multos ex fide interim sola viuen
tes: nōdū potuisse deridēt. Sed q̄d pdest
supbienti: t ob ꝺ erubescenti lignū cōscen-
dere: de lōginquo pspicere patriā trāsma-
rinā: Aut q̄d obest humili de tāto interual
lo nō eā videre: in illo ligno ad eā venīēti:
quo dedignat ille portari.

Exo. j7

Sapientes mūdi nec resurrecti onis veritatē cognoscere: nec futu rorū ordinē scire potuisse: q̄uis et ipsi vaticinia hr̃e videāt. Ca. xvj

Nec etiā resurrectionem carnis nos
credere reph̄ēdūt: sibiq; pot⁹ etiā
de his reb⁹ credi volūt. Quasi ve

Roma. j

ro q̄ pcelsam incōmutabilēq; substātiam:
p illa q̄ facta sūt intelligere potuerūt: ppte
rea de conuersione rerū mutabiliū: aut de
cōtexto sęculorū ordine cōsulēdi sint. Nū
quid eni q̄ verissime disputant: t documē
tis certissimis psuadent: eternis rationib⁹
omnia tpalia fieri: ppterea potuerūt in ip-
sis rationib⁹ pspicere: vel ex ipsis colligere
q̄ sint animaliū genera: q̄ semia singulo-
rū in exordijs: q̄ modus in incremētis: qui
numeri p cōceptus: p ortus: p etates: p oc
casus: q̄ mot⁹ in appetētis q̄ scōm naturā
sūt: fugiendisq; cōtrarijs: nōne ista oia: nō
p illā incōmutabilē sapiētiaz: ꝺ p locor ac
tempor⁹ historiā quesierūt: t ab alijs exp-
ta atq; cōscripta crediderūt: Quo minus
mirādū ē: nullo mō eos potuisse plurior⁹
seculorū seriē vestigare: t q̄ndā metā hui⁹
excursus: q̄ tanq; fluuio gen⁹ decurrit hūa
nū: atq; inde cōuersionē ad suum cuiq; de
bitū terminū. Ista eni nec historici scribe-
re potuer̄t lōge futura t a nullo expta atq;
narrata: nec isti phi ceteris meliores ī illis
sūmis eternisq; rationib⁹ intellectualia cō-
templati sunt. Alioq̄n nō eiusdē generis p
terita q̄ potuerūt historice inquirerent: sed
pot⁹ t futura prenoscerent. Qō q̄ potue-
rūt: ab eis vates: a nr̃is pphe appellati sūt.

Qñ apud impios possint q̄dā futura pscīri. Ca. xvij.

Quanq; t pphetarū nomē nō om-
no alienū ē a lr̃is eor. Sed pluri-
mū interest: vtrū experimēto pterito
rū futura cōijciāt. Sicut medici multa pui
dendo: etiā lr̃is mādauerunt: q̄ ipsi expta
notauerūt: Sicut denicq; agricole vel etiā
naute multa pnūciāt. Talia eni si ex lōgis
interuallis tpm fiant: diuinationes putāt.
An vero iā vētura pcesserit: t lōge visa ve
nientia nūcient: p acuto sensu vidētiū: qō
cū faciūt aeree ptātes diuinare credūtur.
Tāq; si q̄sq; de mōtis vertice aliquē lōge
videat venīētē: t pxime in campo habitā-
tibus añ nūciet. An ab angelis sanctis q̄-
bus ea de⁹ p verbū: sapiētiāq; suā indicat
vbi t futura t pterita stāt: vel q̄busdā pnū
ciēt hoib⁹: vel ab eis audita: rurs⁹ ad alios
hoies trāsmittant. An ipsor hoim quorū
dā mētes intatū euehant spiritusancto: vt
nō p angelos: ꝺ p ipsas futuror instantes
causas: in ipsa sūma rerum arce cōspiciāt.
Audiūt eni ista t aeree ptātes: siue angelis
ea nunciantib⁹: siue hoib⁹. t tantū audiūt

ꝯtū opus esse ille iudicat: cui subiecta sūt oīa. Multa etiā ꝑdicunt instinctu quodā
Job.ij impulsu spiritu nescientiū: sicut caiphas nesciuit q̄d dixit: ꝙ cū esset pōtifex ꝓpheta uit. Ergo de successionib⁹ seculorū: ⁊ de re
Act.j7 surrectione mortuorū: pbos nec illos ꝓsu lere debem⁹ q̄ creatoris eternitatē (in q̄ vi
Roma.j uimus mouemur ⁊ sum⁹) ꝯtū potuerūt intelligerūt. Quia ꝑ ea q̄ facta sūt cognoscē tes deū: nō sicut deū glorificauerūt: aut gratias egerunt: sed dicētes se esse sapientes: stulti facti sūt. Et cū idonei nō essent: in eternitatē spiritalis incōmutabilisq̄ nature acie mētis tā cōstanter infigere: vt in ipsa sapientia cōditoris atq̄ rectoris vniuersitatis viderent volumina seculoꝝ: q̄ ibi iā essent ⁊ sp essent. Hic aūt futura essēt: vt nō eēnt: atq̄ vt ibi viderēt ꝓuersiones i melⁱ: ñ solū aīaꝝ: ꝙ etiā corpoꝝ hūanoꝝ vsq̄ ad sui modi pfectionez. Cū g̃ ad h̄ ibi videnda nullo modo essent idonei: ne ad illud q̄ dē digni habiti sūt: vt eis ista ꝑ sanctos angelos nūciarent: siue forinsec⁹ ꝑ sensus corporis: siue interioꝝ reuelat: oībus in spiritu exp̄ssis. sicut patrib⁹ nostris vera pietate p̄meditis: h̄ demōstrata sūt: q̄ ea ꝑdicentes: vel de p̄sentib⁹ signis: vel de ꝓximis reb⁹: ita vt ꝑdixerāt: facti fidē faciētes: auctoritatē cui de lōge futuris vsq̄ i seculi finē crederet: habere meruerūt. Potestates aūt aeree supbe atq̄ fallaces: etiā si q̄dā de societate ⁊ ciuitate sanctoꝝ: ⁊ de vero mediatore a sanctis ⁊ ꝓphetis. vel angelis audita ꝑ suos vates dixisse repiunt: id egerūt vt ꝑ hec aliena vera etiā fideles dei si possent ad sua falsa traducerēt. Deꝰ aūt ꝑ nescientes id egit: vt veritas vndiq̄ resonaret fidelib⁹ in adiutoriū: ip̄sis i testimoniū.

De fide qua credimus temporaliter gesta: et veritate que redet eterna. Ca. xviij.

Quia igit ad eterna capescēda idonei nō eram⁹: sordesq̄ peccatoruꝝ nos ꝓgrauabant temporaliū rerū amore cōtracte: ⁊ de ꝓpagine mortalitatis tanq̄ naturaliter molite: purgandi eram⁹. Purgari aūt vt cōtemparemur eternis: ñ nisi ꝑ tempalia possem⁹: qualibet iā cōtempati tenebamur. Sanitas eni a morbo plurimū distat: ꝙ medici curatio nisi morbo cōgruat: nō ꝑducit ad sanitatē. Inutilia tpalia decipiūt egrotos: vtilia tpalia suscipiūt sanandos: ⁊ trāsiciunt ad eterna sanatos.

Mens aūt rationalis sicut purgata cōtēplationē debet reb⁹ eternis: sic purganda tpalib⁹ fidē. Dixit quidā ⁊ illoꝝ q̄ quōdā apud grecos sapientes habiti sūt. Ōtum ad id qō ortū est eternitas valet: tantū ad fidē veritas. Et ꝓfecto ē va sentētia. Qō eni nos tpale dicim⁹: hoc ille qō ortū ē appellauit. Ex q̄ genere etiā nos sum⁹: nō tm scōm corpus: sed etiā scōm animi mutabilitatē. Nō eni ꝓpie vocat eternū: qō aliq̄ ex pte mutat. Inc̄ptū igit mutabilē sum⁹: intātū ab eternitate distam⁹. Promittit aūt nobis vita eterna ꝑ veritatē: a cuius pspicuitate rursus tātū distat fides nostra: q̄tum ab eternitate mortalitas. Nūc g̃ adhibemus fidē reb⁹ tpaliter gestis ꝓpter nos: ⁊ ꝑ ipsā mūdamur: vt cū ad speciē veneri mus: quemadmodum succedit fidei veritas: ita mortalitati succedat eternitas. Qua ꝓpter quoniaꝝ fides nostra fiet veritas: cū ad id qō nobis credentib⁹ ꝓmittit: pueneri m⁹. Promittit aūt nob vita eterna. et dixit veritas: nō q̄ fiet sicut futura est fides nostra: sed q̄ semp est veritas: qꝝ ibi ē ⁊ eternitas. Dixit g̃ veritas. Hec ē aūt vita eter Job.j7
na: vt cognoscant te vnū verū deū: ⁊ quez misisti iesum christū. Cū fides nostra vidē do fiet veritas: tunc mortalitatē nostrā cōmutatā tenebit eternitas. Qō donec fiat: ⁊ vt fiat: qꝝ rebus ortis accōmodam⁹ quidē fidē credulitatis: sicut in eternis speramus veritatē cōtemplationis: ne fides mortalis vite dissonaret a vitate eterne vite. ipsa ve ps.84
ritas patri coeterna de terra orta ē: cū fili⁹ dei sic venit vt fieret fili⁹ hois: ⁊ ipse in se exciperet fidē nostrā: qua nos ꝑduceret ad veritatē suam. qui sic suscepit mortalitatē nostrā: vt nō amitteret eternitatē suā. Ōtum eni ad id qō ortū ē eternitas valet: tantum ad fidē vitas. Ita ergo nos purgari oportebat: vt ille nobis fieret ort⁹ q̄ maneret eternus: ne alter nobis esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo q̄ orti sum⁹: ad eterna trāsire possem⁹: nisi eterno ꝑ ortū nostrum nobis sociato: ad eternitatē ipsius trajcerem ur. Nūc itaq̄ illuc quodāmō secuta ē fides nr̄a q̄ ascēdit in quē credim⁹: ort⁹: mortu⁹: resuscitat⁹: assūpt⁹. Horū ꝯttuoꝝ: duo priora noueram⁹ in nobis. Scim⁹ eni homines ⁊ oriri ⁊ mori. Duo aūt relīq̄: id ē resuscitari ⁊ assumi: iuste in nobis futura speram⁹: qꝝ in illo facta credidim⁹. Itaq̄ in illo qꝝ ⁊ id qō ortū erat trāsijt ad eternitatē:

transituruz est ꝛ nr̃m: cū fides puenerit ad veritatē. Jā enī credentib⁹ vt in verbo fi-
dei manerēt: ꝛ inde ad veritatē: ac p̄ ꝑ ad
eternitatē ꝓducti a morte liberarent: ita lo
Joh.8 quit. Si mānseritis in verbo meo: vere discipuli mei eritis. Et ꝯsi ꝯrerent: q̄ fructu: se-
Ibidem cut⁹ ait. Et cognoscetis veritatē. Rursus quasi dicerēt: Quid ꝓdest mortalib⁹ veri-
Ibidem tas: Et vita inq̄t liberabit vos. Vñ: nisi a morte: a corruptiōe: a mutabilitate: Veritas q̄ppe imortalis: incorrupta: incōmutabilis ꝑmanet. Vera aūt imortalitas: vera incorruptibilitas: vera incōmutabilitas: ipsa est eternitas.

De missiōe filij dei qua ī forma serui minor factꝰ ē patre: cū in forma dei patri permaneret equalis

Capi. xix.

Ece ad qd̄ missus ē filꝰ dei: imo vero ecce q̄d est missum esse filiū dei: Quecūq; ꝓpter faciendā fidē q̄ mundare
mur ad cōtemplandā veritatē in rebꝰ ortis ab eternitate ꝓlatis: ꝛ ad eternitatē relatis tpaliter gesta sūt: aut testimonia missionis huiꝰ fuerūt: aut ipa missio filij dei. Ex testimonia quedā venturū prenūciauerūt: q̄dā venisse testata sūt. Factū q̄ppe creaturā p quē facta ē ois creatura: omnē creaturā testē habere oportebat. Nisi enī multis missis p̄dicaret vnus: nō multis dimissis teneret vnꝰ. Et nisi talia essēt testimonia q̄ paruis magna esse viderēt: nō crederet ille ita magnus: vt magnos faceret magnꝰ: q̄ ad quos missus ē puꝰ. Inconpabilit enī maiora filij dei facta sūt celū ꝛ terra: ꝛ oia q̄ in eis sunt: quia omnia per ipsum facta sunt: q̄ signa ꝛ prodigia que in eis testimonium proruperunt. Ex tū homines vt hec magna p eū facta parui crederēt: illa pua tanq̄
Gal.4 magna tremuerūt. Cū ergo venit plenitudo tpis: misit deꝰ filiū suū: factū ex muliere: factū sub lege: vsq; adeo puū vt factū: eo itaq; missuz q̄ factū. Si ergo maior mittit minorē: fatemur ꝛ nos factum minorē: ꝛ intantū minorē inq̄tū factū: ꝛ intantū fa-
Ubi.s ctū inq̄tū missū. Misit enī filiū suū factuz ex muliere: per quē tamē quia facta sūt omnia:: nō solum priusq; factus mitteret: sed priusq; essent oia: eundē mittēti cōfitemur equalē: quē dicimꝰ missuz minorem. Quō ergo añ istā plenitudinē tpis: qua eū mitti oportebat: priusq; missus esset videri a patribꝰ potuit: cū eis angelica quedā visa demonstrarēt: qñ nec iā missus: sicut equalis ē patri videbat: Vñ enī dicit philippo: a q̄ vtiq; sicut a ceteris: ꝛ ab ipis a quibꝰ crucifixꝰ ē ī carne videbat. Tanto tpe vobiscū sū Joh.14
ꝛ nō cognouistī me: Philippe q̄ me videt: videt ꝛ patrē: nisi qz videbat ꝛ ñ videbat: Videbat sic missus factꝰ fuerat: ñ videbat sicut p eū oia facta erāt. Aut vñ etiā illō di- Joh.1
cit: Qui habet mādata mea ꝛ seruat ea: ipse est q̄ diligit me. ꝛ qui diligit me: diliget a Joh.14
patre meo. ꝛ ego diligaz eū ꝛ manifestabo ei meipsū. Cū eēt manifestꝰ añ oculos hominū: nisi qz carnē: qd̄ verbū in plenitudine tpis factū erat: suscipiendā nostre fidei porrigebat: Ipsū aūt verbū p qd̄ oia facta erāt purgate p fidē mēti ꝓtemplādū in eternitate seruabat.

Non esse cōtra equalitatē pris et filij si etiā scdz coeternā pri diuinitatē intelligat filiꝰ missꝰ

C.xx

Jaūt secunduz hoc missus a pre filiꝰ dicit: qz ille pater ē: ille filius: nullo modo impedit vt credamus equalē patri esse filiū ꝛ cōsubstantialē ꝛ coeternū: ꝛ tamē a pre missū filiū. Nō qz ille maior ē: ille minor. sed qz ille pater: ille filius. Ille genitor: ille genit⁹. Ille a q̄ est qui mittit: ille qui ē ab eo q̄ mittit. Filiꝰ enī a patre ē: ñ pater a filio. Scōm hoc iā pōt intelligi: nō tātū ideo dici missus filiꝰ: qz verbū Joh.1
caro factū ē: ꝫ ideo missus vt verbū caro fieret: ꝛ p̄sentiā corpalē illa q̄ scpta sūt operaret. id ē vt nō tantū homo missus intelligat qd̄ verbū factū ē: ꝫ ꝛ vbū missū vt homo fieret: qz nō scōm imparē potestatē vel substātiā vel aliq̄d qd̄ deo patri nō sit eq̄le missus ē: ꝫ scōm id qd̄ filiꝰ a patre ē: nō p̄ a filio. Verbū enī p̄ris ē filiꝰ: qd̄ ꝛ sapiētia eiꝰ dicit. Quid ergo mirū si mittit: nō qz in eq̄lis est patri: ꝫ qz est manatio quedā claritatis omnipotētis dei sincera: Ibi aūt qd̄ Sap.7
manat: ꝛ de quo manat vniꝰ eiusdēq; substantie ē. Neq; enī sicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: ꝫ sicut lux de luce. Nā qd̄ dictū ē: Cādor est enī lucis eterne: Ibidem
q̄d aliud dictū ē: q̄ lux ē lucis eternē: Cādor q̄ppe lucis: q̄d nisi lux ē: Et ideo coeterna luci: de qua lux ē. Maluit aūt dicere: cādor lucis: q̄ lux lucis: ne obscurior putaretur ista que manat: q̄ illa de q̄ manat. Luz enī audit candor eiꝰ esse ista: facilꝰ ē vt p hanc lucere illa: q̄ hec munus lucere credatur. Ex qz cauēdū nō erat ne minor lux illa

putarē quē istā genuit. hoc enī nullus vñ
q̄ hereticus ausus ē dicere: nec credendū
ē aliquē ausurū. Illi cogitationi occurrit
scriptura q̄ possit videri obscurior lux ista
q̄ manat: q̄ illa de q̄ manat. Quā suspitio
Gaſ.7 nē tulit cū ait: Candor ē illi⁹. id ē lucis eter
ne: atq̄ ita ostēdit eq̄lem. Si enī hec minor
ē: obscuritas illi⁹ ē: nō candor illi⁹. Si aūt
maior ē: nō ex ea manat. Nō enī vinceret
de q̄ genita est. Quia ergo ex illa manat: ñ
ē maior q̄ illa. Quia vero nō obscuritas il
li⁹: ſ candor illi⁹ ē: nō est minor. equalis est
Ibidem ergo. Neq̄ ꝟ mouere debet: qz dicta ē ma
natio q̄dā claritatis omnipotentis dei sin
cera: tanq̄ ipsa nō sit oīnipotēs: ſ omnipo
Ibidem tētis manatio. Nox enī de illa dicit: Et cū
sit vna: oīa pōt. Quis ē aūt omnipotens:
nisi q̄ oīa pōt: Ab illo itaq̄ mittit: a q̄ ema
nat. Sic enī t ab illo petit: qui amabat eaz
Ibidem.9 t desiderabat eā. Emitte inq̄t illā de sanct̄
ce⁹ tuis: t mitte illā a sede magnitudis tue
vt mecū sit: t mecū laboret. id ē doceat me
laborare ne laborē. Labores enī ei⁹: virtu
tes sūt. Ez aliter mittit vt sit cū hoīe: aliter
Ibidem.7 missa est vt ipsa sit homo. In aias enī san
ctas se trāsfert: atq̄ amicos dei t ꝓphetas
cōstituit. sicut etiā implet sanctos angelos
t oīa talib⁹ ministerijs cōgrua p eos opa
Gaſ.4 tur: Cū aūt venit plenitudo tpis missa ē: ñ
vt impleret āgelos: nec vt esset angel⁹: nisi
inq̄tū cōsiliū patris annunciabat: qđ t ip
sus erat. Nec vt esset cū homib⁹: aut i ho
minib⁹. Hoc enī t antea in patrib⁹ t ꝓphe
tis: ſ vt ipsum verbū caro fieret. id ē homo
fieret: i quo futuro reuelato sacramēto: eti
am eorū sapiētia atq̄ sanctorū salus esset:
q̄ p̄uisq̄ ipse de virgine nasceret: de muli
erib⁹ nati sunt: t in q̄ facto atq̄ p̄dicato sa
lus sit oīm credentiū: sperātiū: diligentiū.
j.Thi.5 Hoc enī magnū pietatis ē sacramētū: qđ
mānifestū ē in carne: iustificatū ē in spiritu:
apparuit angelis: p̄dicatū ē in gentib⁹: cre
ditū ē in mundo: assumptū ē in gloria. Ab
illo ergo mittit dei verbuz: cui⁹ ē v̄bū. Ab
illo mittit de quo natū ē. Mittit qui genu
it: mittit qđ genitū est. Et tūc vnicuiq̄ mit
tit: cū a quoq̄ cognoscit atq̄ p̄cipit q̄tum
cognosci t p̄cipi pōt p captu: vel ꝓficien
tis in deū: vel pfecte in deo anime rationa
lis. Non ergo eoipso quo de patre natus
est: missus dicit fili⁹. Ez vel eo q̄ apparuit
Joh.16 huic mūdo verbū caro factū. vñ dicit: Ex
ui a patre t veni in hūc mūduz: Vel eo q̄
ex tpe cuiuscq̄ mente p̄cipit. sicut dictū est:
Gaſ.9 Mitte illā vt mecū sit: t mecū laboret. Nō
Ibidem.7 ergo natū ē ab eterno: eternū ē. Candor ē
enī lucis eterne. Nō aūt mittit ex tpe: a q̄
quā cognoscit. Sed cū in carne manifesta
j.Thi.3 tus est fili⁹ dei: in hūc mundū missus est in
Gaſ.4 plenitudine tpis: factus ex femina. Quia
j.Cor.j enī in sapientia dei non poterat mundus
cognoscere p sapientiā deū: qñ lux lucet i
Joh.j tenebris: t tenebre eā nō cōprehēderunt:
placuit deo p stulticiā p̄dicationis saluos
j.Cor.j credentes facere: et verbū caro fieret t ha
Joh.i bitaret in nobis. Cū aūt ex tpe cuiuscq̄ pro
uectus mente p̄cipit: mitti quidē dicit: sed
nō in hūc mundū. Neq̄ enī sensibiliter ap
paret. id ē corporeis sensib⁹ p̄sto est. Quia
t nos scōm qđ mente aliquid eternū q̄tuz
possum⁹ capim⁹: nō in hoc mundo sumus.
Et oīm iustorū spiritus: etiā adhuc in hac
carne viuentiū: inq̄tū diuina sapiūt: non
sūt in ſ mundo. Ez pater cū ex tpe a quo
q̄ cognoscit: nō dicit missus. Nō enī ha
bet de quo missus sit: aut ex q̄ ꝓcedat. Sa
Eccl.24 pientia q̄ppe dicit: Ego ex ore altissimi p
diui. Et de spūsancto dicit: a pre ꝓcedit.
pater vero a nullo. Sicut ergo pater genu
it: fili⁹ genit⁹ est. ita pater misit: fili⁹ missus
est. Ez qz̄ modū q̄ genuit t q̄ genit⁹ est.
ita t q̄ misit t qui missus ē vnū sūt: qz pater
t fili⁹ vnū sūt. Ita etiā spūssanct⁹ vnuz cū
eis est: qz hec tria vnū sunt. Sicut enī natū
esse est filio a patre esse: ita mitti ē filio co
gnosci q̄ ab illo sit. t sic spirituisancto do
nū dei esse est a patre ꝓcedere: ita mitti est
cognosci q̄ ab illo ꝓcedat. Nec possumus
dicere q̄ spūssanct⁹: t a filio ñ ꝓcedat. Ne
q̄ enī frustra idē spūs: t patris t filij spirit⁹
dicit. Hec video q̄d aliud significare vo
luerit: cū sufflans in faciē discipulorū ait:
Joh.20 Accipite spiritū sanctuz: Neq̄ enī flat⁹ ille
corporeus cū sensu corporaliter tangēdi p
cedens ex corpe substantia spūssancti fuit:
ſ demōstratio p cōgruā significationē: nō
tantū a patre: ſ a filio ꝓcedere spiritūsan
ctū. Quis enī dementissim⁹ dixerit: aliū fu
isse spiritū quē sufflans dedit: t aliū quem
post ascensionez suā misit: Un⁹ enī spūs: ē
spiritus dei: spiritus patris t filij: spiritus
j.Cor.j2 sanctus: qui opatur oīa in omnib⁹. Sed
q̄ bis datus est: dispensatio certe significa
tionis fuit. de q̄ suo loco q̄tum dñs dede
rit dissere⁹. Nō ergo dñs ait: Quē ego
Joh.15 mittā vobis a patre: ostēdit spiritū patris

ꝛ filij: q: etiã cũ dixisset: quez mittet pater: addidit: in nomine meo: nõ tñ dixit: quem mittet pater a me: quẽadmodũ dixit: quez ego mittã vobis a patre: videlicet ostẽdẽs ꝙ totj⁹ diuinitatis: vel si melj⁹ dicit deitatis: principiũ pater ẽ. Qui ergo ex patre ꝓcedit ꝛ filio: ad eũ refert a q̃ nat⁹ est filius.

Joh. 7 Et ꝙ dicit euangelista: Spũs nondũ erat datus: q: iesus nõduz erat clarificat⁹: quõ intelligit nisi q: certa illa spũssancti datio vel missio p⁹ clarificationez xpi futura erat qualis nũq̃ antea fuerat.. Neq; eni antea nulla erat: ꝺ talis ñ fuerat. Si eni antea spiritussanct⁹ nõ dabat q̃ impleti ꝓphete locuti sũt: cũ apte scriptura dicat: ꝛ multis locis ostendat spiritusancto eos locutos fu-

Luc. j isse: cũ ꝛ de ioanne baptista dictũ sit: spiritusancto replebit iã inde ab vtero matris

Ibidem sue. ꝛ spiritusancto repletus zacharias in-

Ibidem uenit pater ei⁹: vt de illo talia diceret. spiritusancto maria: vt talia de dño quẽ gesta-

Luc. 2 bat vtero ꝓdicaret. spiritusancto simeon et anna: vt magnitudinẽ xpi ꝓuuli agnoscerẽt.

Joh. 7 Quõ ergo spũs nõdũ erat dat⁹: q: iesu⁹ nondũ erat clarificat⁹: nisi q: illa datio: vl donatio: vl missio spũssãcti: habitura erat quãdã ꝓprietatẽ suã in ipso aduentu: q̃lis

Act. 2 antea nũq̃ fuit: Nusq; eni legim⁹: linguis q̃s nõ nouerãt hoies locutos venietẽ in se spiritusãcto: sicut tũc factũ ẽ: cũ oporteret ei⁹ aduentũ signis sensibilib⁹ demõstrari: vt ostenderet totũ orbẽ terrarũ atq; oĩes gẽtes in linguis varijs cõstitutas: creditu-

Ps. 18 ras in xpm ꝓ donũ spũssancti. vt impleret qõ i psalmo canit: Nõ sũt loquele neq; ser-

Ibidem mones quorũ nõ audiant voces eor. In omnẽ terrã exijt sonus eor: ꝛ in fines orbis terre verba eorũ. Verbo itaq; dei ad vnitatẽ ꝓsone copulatus: ꝛ quodãmõ cõmixtus

Gal. 4 ẽ homo: cũ veniente plenitudine tpis missus est in hunc mũdũ: factus ex femina fili⁹ dei: vt esset ꝛ fili⁹ hominis ꝓpter filios hominũ. Hãc ꝓsonã angelica natura figurare antea potuit vt ꝓnunciaret: nõ exprimere vt ipsa esset.

De sensibili demõstratione spiritussancti ꝛ de coeternitate trinitatis. Ca. xxj.

Dath. 3 Act. 2 O De sensibili aũt demonstratione spiritussancti: siue ꝓ colũbe speciẽ: siue ꝓ linguas igneas: cũ ei⁹ substãtiã patri ꝛ filio coeternã: pariterq; incõmutabilẽ subdita ꝛ seruiens creatura tpalib⁹ motibus ꝛ formis ostenderet: cũ ad ei⁹ pso-

Joh. j ne vnitatẽ: sicut caro q̃ verbũ factuz ẽ nõ copularet. nõ audeo dicere nihil tale factũ esse antea. Sed plane fidenter dixerim: patrẽ ꝛ filiũ ꝛ spiritũsanctũ vni⁹ eiusdẽq; substantie: deũ creatorẽ: trinitatẽ: omnipotentẽ inseparabiliter opari: sed ita nõ posse ꝓ lõge imparẽ maximeq; corporeã creaturã inseparabiliter demõstrari: sicut ꝓ voces nr̃as que vtiq; corpaliter sonant: nõ possunt pater ꝛ filius ꝛ spũssanct⁹: nisi suis ꝛ ppr̃ijs interuallis tempor̃ certa separatione distinctis: que sue cuiusq; vocabuli syllabe occupãt nominari. In sua quippe substãtia qua sũt tria vnũ sũt: pater ꝛ fili⁹ ꝛ spũssanctus: nullo tpali motu sup omnẽ creaturã idipsũ sine vllis interuallis tpm vel locorũ ꝛ simul vnũ atq; idẽ ab eternitate in eternitatẽ: tãq; ipsa eternitas que sine veritate et caritate nõ est. In meis aũt vocib⁹ separati sũt pater ꝛ fili⁹ ꝛ spiritussanct⁹: nec simul dici potuerũt: ꝛ in lr̃is visibilib⁹ sua separatim locor̃ spacia tenuerũt. Et quẽadmodũ cũ mẽoriã meã: ꝛ itellectũ: ꝛ volũtatẽ nomino: singula quidem nomina ad res singulas referuntur: sed tamen ab omnibus tribus singula facta sunt. nullũ eni horũ triuz nominũ est: qõ nõ ꝛ memoria ꝛ intellectus ꝛ volũtas mea simul opata sint. Ita trinitas simul opata est: ꝛ vocẽ patris: ꝛ carnẽ filij: ꝛ colũbã spiritussancti: cũ ad ꝓsonas singulas hec singula referant. Qua similitudie vtcũq; cognoscit: inseparabilẽ in seipsam trinitatẽ ꝓ visibilis creature speciẽ separabiliter demonstrari: ꝛ inseparabilẽ trinitatis opationẽ: etiã in singulis esse reb⁹: que vel ad patrẽ: vel ad filiũ: vel ad spũmsanctũ demonstrandum ꝓprie ptinere dicunt. Si ergo a me querit: quõ facte sint: vel voces vel sensibiles forme atq; species ante incarnationẽ verbi dei que hoc futurũ ꝓfigurarẽt: per angelos ea deũ opatũ esse respõdeo: qõ etiam scripturar̃ sanctarũ testimonijs q̃tum existimo satis ostẽdi. Si aũt querit ipsa in-

Joh. j carnatio quõ facta sit ipsũ verbũ dei: dico carnẽ factũ. id ẽ hominẽ factũ: nõ tñ i hoc qõ factũ est ꝙuersũ atq; mutatũ: ita sane factũ: vt ibi sit nõ tantũ verbũ dei: ꝛ hominis caro. sed etiaz rationalis hois anima: atq; hoc totũ ꝛ deus dicat ꝓpter deũ ꝛ hõ ꝓpt hominẽ. Qõ si difficile intelligit: mẽs fide

Act. j5 purget: magis magisq; abstinẽdo a peccatis: et bene opando et orãdo cũ gemitu de

siderioꝝ sanctoꝝ: vt ꝑ diuinũ adiutoriũ ꝓficiendo: et intelligat: et amet. Si autẽ q̃rit̃ post incarnationez verbi: quõ facta sit vel vox patris vel species corꝑalis qua spũssanctꝰ demõstratus ẽ: ꝑ craturã q̃dẽ facta ista nõ dubito: sed vtrũ tantũmodo corꝑalẽ atq; sẽsibilẽ: an adhibito spiritu etiã rationali vel intellectuali. hoc eni q̃busdã placuit appellare: qđ greci dicũt μοερον. id ẽ intellectuale. non quidẽ ad vnitatẽ ꝑsone. Quis eni hoc dixerit: vt quicq̃d illud ẽ creature ꝑ qđ sonuit vox patris: ita sit deꝰ pater. aut quicq̃d illud ẽ creature in q̃ ꝑ colũbe speciẽ vel ꝑ igneas linguas spũssanctꝰ demõstratꝰ est: ita sit spũssanctꝰ: sicut ẽ dei filiꝰ hõ ille q̃ de virgine factꝰ est: ꝫ tãtũmodo ad ministeriũ ꝑagende significationis: sicut oportuisse deꝰ iudicauit. an aliq̃d aliud intelligẽdũ sit: inuenire difficile est: ⁊ temere affirmare non expedit. Quõ tñ ista sine rationali vel intellectuali creatura potuerũt fieri: nõ video. Neq; adhuc locꝰ ẽ explicare: cur ita sentiã q̃ꝫtũ vires dñs dederit. prius eni sũt discutienda ⁊ refellẽda hereticorũ argumẽta: q̃ nõ ex diuinis libris: sed ex rationibꝰ suis ꝓferũt: quibꝰ se vehementer cogere arbitrãt̃ testimonia scripturarũ q̃ de patre ⁊ filio ⁊ spũsancto sunt: ita esse intelligenda vt ipsi volũt. Nũc aũt nõ ideo minorẽ filiũ qꝛ missus est a patre: nec ideo minorẽ spũmsanctũ qꝛ ⁊ pater eũ misit ⁊ filiꝰ: sufficient̃ q̃ꝫtum arbitror demonstratũ est. Siue eni ꝓpt̃ visibilẽ creaturã: siue potiꝰ ꝓpter principij cõmendationẽ: nõ ꝓpter inequalitatẽ vel imparilitatẽ vel dissimilitudinẽ substãtie in scripturis hec posita intelligunt̃: qꝛ etiã si voluisset deꝰ pater ꝑ subiectã creaturã visibiliter apparere: absurdissime tamẽ aut a filio quez genuit: aut spiritusancto q̃ de illo ꝓcedit: missus diceret̃. Iste igit̃ sit huiꝰ voluminis modus. deinceps in ceteris adiuuãte dño: illa hereticoꝝ versutissima argumẽta q̃lia sint: ⁊ quẽ admodũ redarguant̃ videbimꝰ.

Explicit liber quartus.

Incipiunt capitula libri quinti.

i Qꝛ modeste ac sobrie debet hõ cui etiam sue mẽtis natura inexplicabilis est de dei substãtia cogitare.

ij De incõmutabili essẽtia qđ solꝰ deꝰ ẽ

iij Cõtra arrianoꝝ argumẽtationẽ an in deo vnigeniti ⁊ geniti appellatio sb̃stantiaꝝ indicet diuersitatẽ.

iiij De accidẽtibꝰ: siue seꝑabilibꝰ: siue inseꝑabilibꝰ q̃ in deo: quia mutabilis nõ est: esse nõ possunt.

v Que in deo ad aliq̃d dicunt̃: nõ scđm substãtiã dici: nec tñ esse accidẽtia: sed relatiua incõmutabilia.

vj An ingenitꝰ qđ pater dicit̃: possit int̃ illa accipi que ad seipsũ ⁊ substantialiter dicunt̃.

vij Quid in q̃busq; locutionibus valeat negatiua ꝑticula q̃ aliq̃d nõ q̃d sit: ꝫ quid nõ sit ostendit̃.

viij Qꝛ in trinitate deitat̃ quicq̃d ad se dicit̃: vna queq; ꝑsona indifferẽs atq; cõmune sit: ⁊ vnã significet atq; eãdem substantiam.

ix Qua necessitate tres ꝑsone in trinitate dicunt̃.

x De vera magnitudine cuiꝰ ꝑticipatione magna sũt: q̃cũq; sũt magna.

xj Relatiue nõ substantialiter dici quicq̃d vel pater: aut filius: aut spũssanctus ꝓprie nominat̃.

xij De relatiuis que referri ad inuicẽ nequeũt: cũ tñ relatiua sint.

xiij Trinitatẽ deũ nõ tria principia: ꝫ vnũ esse ꝑncipiũ: qꝛ ⁊ pater: ⁊ filiꝰ: ⁊ spiritussãctꝰ: vnus creator est: sic̃ vnus deꝰ ẽ

xiiij Quõ in trinitate ⁊ pater ad filiũ principiũ sit: ⁊ pr̃ ⁊ filiꝰ ad spũmsanctũ.

xv Quõ in spũsãcto etiã añq̃ꝫ daret̃ possit doni nomẽ intelligi: vt ei sꝑ non aliud fuerit donũ esse q̃ꝫ ipsũ esse.

xvj De appellationibꝰ relatiuis: q̃ non ad deũ: sed ad creaturã referẽda sunt: qm̃ deo nihil accidit.

Incipit liber quintus.

Qꝛ modeste ac sobrie debet homo cui etiã sue mẽtis natura inexplicabilis ẽ: de dei substãtia cogitare. Capitulum. i

Hinc iã exordiẽs ea dicere q̃ dici vt cogitant̃ vel ab hoĩe aliq̃ vel certe a nobis non oĩno pñt: q̃ꝫuis ⁊ ipsa nr̃a cogitatio: cũ de dei tri

nitate cogitam⁹:lōge se illi de q̄ cogitat:imparē sentiat:neq; vt ē eū capiat: ꝫ vt scptū
1.Cor.13 ē.etiā a tātis q̄stus paulus aplus h̄ erat: p speculū ⁊ ī enigmate videat: ⁊primū ab ipso dño deo nr̄o de q̄ sp cogitare debemus: ⁊ de q̄ digne cogitare nō possum⁹:cui laudādo reddēda ē oī tpe bñdictio: ⁊ cui enū ciādo nulla cōpetit dictio: ⁊ adiutoriuz ad intelligēda atq; explicāda q̄ intēdo: veniā p̄coz sicubi offendo. Memoz sū eni:nō solū volūtatis: verūetiā infirmitatis mee. Ab his etiā q̄ ista lecturi sūt: vt ignoscāt peto: vbi me magis voluisse q̄ potuisse dicere auerterint. qō vel ipsi meli⁹ intelligūt: vel p pter mei eloquij difficultatē nō intelligūt: sicut ego eis ignosco vbi ꝓpter suā tarditatē intelligere nō possūt. Faciliꝰ enim nob inuicē ignoscim⁹:si nouerim⁹. aut certe credēdo firmū tenuerim⁹:ea q̄ de natura incōmutabili ⁊ inuisibili: sūmeq; viuēte ac sibi sufficiēte dicunt:nō ex cōsuetudine visibiliū atq; mutabiliū ⁊ mortaliū vel egenarū rez esse metienda. Ez cū in his etiā q̄ nr̄is corpalib⁹ adiacent sensib⁹:vel q̄ nosipsi in interiore hoie sum⁹:sciētia cōprehēdendis laborem⁹ nec sufficiam⁹:nō tū impudent ī illa q̄ supra sūt diuina ⁊ ineffabilia: pietas fidelis ardescit:nō quā suaz viriū inflat arrogātia:ꝫ quā gratia ipsi⁹ creatoris ⁊ saluatoris inflāmat. Mā q̄ intellectu deuz capit hō:q̄ ipsū intellectū suum q̄ eū vult capere nōdū capit. Si aūt hūc iā capit:attēdat diligent nihil eo esse in sua natura meli⁹: ⁊ videat vtz ibi videat illa liniamēta formaz: nitores colorz:spaciosā grāditatē:ptū distātiā:molis distensionē:aliq̄s p locoz int ualla motiones: vl q̄d eiusmodi. Nihil certe istoz inuenim⁹ in eo:q̄ in natura nr̄a nihil meli⁹ inuenim⁹. id est in nr̄o intellectu q̄ sapientiā capim⁹ q̄tū capaces sum⁹. Qō ergo nō inuenim⁹ in meliore nr̄o:nō debemus in illo q̄rere:qō lōge meli⁹ est meliore nr̄o: vt sic intelligam⁹ deū si possum⁹: q̄tū possum⁹ sine q̄litate bonū:sine q̄ntitate magnū:sine indigētia creatorē:sine situ p̄sentē: sine habitu oia cōtinētē:sine loco vbiq; totū:sine tpe sempiternū:sine vlla sui mutatione mutabilia facientē: nihilq; patientez. Quisq̄s deū ita cogitat:et si nōdū pōt oimodo inuenire q̄d sit:pie cū cauet q̄tū potest aliq̄d de eo sentire qō nō sit.

De incōmutabili essentia qō solus deus est. ¶ Ca.ij.

Est tū sine dubitatiōe substātia: vl si meli⁹ h̄ appellat essentia:quā greci vsiā vocāt. Dicut enim ab eo qō ē sapere dicta ē sapiētia: ⁊ ab eo qō est scire dicta ē sciētia. ita ab eo qō ē esse: dicta ē essentia. Et q̄s magis ē: q̄ ille q̄ dixit famulo suo moysi: Ego sū q̄ sū: ⁊ dices filijs isrl: q̄ ē misit me ad vos. Ez alie q̄ dicūt essentie siue substātie capiūt accidētia: q̄bus in eis fiat vl magna vel q̄tacūq; mutatio. Deo aūt aliq̄d eiusmodi accidere nō pōt: ⁊ ideo sola ē incōmutabilis substātia vel essentia q̄ de⁹ ē: cui ꝓfecto ipm esse vñ essentia nominata est: maxie ac verissime cōpetit. Qō eni mutat nō h̄uat ipsū ee: ⁊ qō mutari pōt ctiā si nō mutet: pōt qō fuerat nō esse: ac p h̄ illud solū qō nō tm̄ non mutat. verūetiā mutari oīno ñ pt: sine scrupulo occurrit qō verissime dicat esse. Exo.3

Cōtra arrianoz̄ argumētationem: an in deo vnigeniti ⁊ geniti appellatio substātiarū indicet diuersitatem. ¶ Ca.iij.

Quamobrē vt iā etiaz de his q̄ nec dicūt vt cogitant: nec cogitant vt sūt: rñdere incipiam⁹ fidei nr̄e aduersarijs. Inter multa q̄ arriani aduersus catholicā fidē solēt disputare: h̄ sibi maxie callidissimū machinamētū ꝓponere videt cū dicūt. Quicq̄d de deo dicit vel intelligitur: nō scom accidēs ꝫ scoz substātiā dicit. Quapropt ingenitū ee pri scom sbstantiā ē: ⁊ genitū ee filio scom sbstātiā ē. Diuersū ē aūt ingenitū esse: et genitū ee. diuersa est g̃ sbstātia pris ⁊ filij. Quib⁹ rñdebim⁹. Si q̄cq̄d de deo dr̄ h̄m substātiā dicit: ergo qō dictū ē: Ego ⁊ pater vnū sum⁹: scoz substā Joh.10
tiā dictū ē. Una ē igit substātia patris ⁊ filij. Aut si h̄ nō h̄m substātiā dictū est. dicit g̃ aliq̄d de deo nō scom substātiā: ⁊ iō iam ñ cogimur scoz sbstātiā itelligere ingenitū ⁊ genitū. Itē dictū ē de filio: Nō rapinā arPhil.2
bitrat⁹ ē esse eq̄lis deo. Querim⁹ scom q̄d eq̄lis. Si eni ñ h̄m substātiā dicit eq̄lis: admittūt vt dicat aliq̄d de deo: nō scom substātiā. Admittāt ergo nō scom substātiā dici: ingenitū ⁊ genitū. Qō si ꝓpterea nō admittūt qr oia de deo scom substātiā dici volūt: scom substātiā filius ē eq̄lis patri.

De accidētib⁹ siue sepabilib⁹ siue insepabilib⁹ q̄ in deo qr mutabilis nō ē; esse nō pōt. ¶ Ca.iiij

Accidēs aūt nō solet dici: nisi q̄ aliq̄ mutatione eī⁹ rei cui accidit amitti pōt. Nā etsi q̄dā dicūt accidētia inſepabilia q̄ grece appellāt achoriſta: ſic ē plume corui color niger. amittit eū tñ nō q̄ dē tādiu pluma ē: ꝫ qz ñ ſp ē pluma. Quapꝓpter ipa materies mutabilis: ⁊ ex eo q̄ deſinit eſſe illud aīal: vel illa pluma: totūcꝫ illud corꝑ i terra mutat: ⁊ vertit: amittit vtiqꝫ etiā illū colorē. Quis ⁊ accidēs qđ ſepabile dicit: nō ſepatione: ꝫ mutatione amittat. ſicuti ē capilli hoīm nigritudo: qñ duz capilli sūt pñt albeſcere: ſepabile accidēs dr. Ꝫz diligēt intuētib⁹ ſatis apparet: ñ ſepatione q̄ſi emigrare aliq̄d a capite dū canescit: vt nigritudo inde cādore ſuccedēte diſcedat ⁊ aliq̄ eat: ꝫ illā q̄litatē colorīs ibi verti atqꝫ mutari. Nihil itaqꝫ accidēs in deo: qz nihil mutabile aut amiſſibile. Qđ ſi ⁊ illud dici accidēs placet: qđ licet ñ amittat: minuit tñ vt auget: ſicuti ē aie vita. nā ⁊ qꝫ diu aīa ē: tādiu viuit. ⁊ qz ſp aīa ē: ſp viuit. Ꝫz qz magis viuit cū ſapit: qz min⁹ cū deſipit. Fit etiā hic aliqua mutatio: ñ vt deſit vita: ſic nec deeſt iſipiēti ſapiētia: ꝫ vt min⁹ ſit. Nec tale aliq̄d i deo fit: qz oīno incōmutabile manet. Quā obrē nihil in eo ſcōm accidēs dicit. qz nihil ei accidit: nec tñ omne qđ dicit ſcōm ſubſtantiā dicit. In reb⁹ aūt creatis atqꝫ mutabilib⁹ qđ nō ſcōm ſubſtātiā dicit: reſtat vt ſcōm accidēs dicat. Oia enī accidūt eis: q̄ vel amitti pñt vel minui. ⁊ magnitudies ⁊ q̄litates. ⁊ qđ dicit ad aliq̄d. ſic amicitie: ꝓpinq̄tates: ſeruitutes: ſilitudines: eq̄litates. ⁊ ſi q̄ hmōi. ⁊ ſitus ⁊ habit⁹: ⁊ loca ⁊ tpa: ⁊ opa atqꝫ paſſiones.

Que in deo ad aliq̄d dicūt: nō ſcōm ſubſtātiā dici: nec tñ eſſe accidētia: ſed relatiua incōmutabilia.

Capitulum. v.

In deo aūt nihil q̄dē ſcōm accidēs dicit: qz nihil in eo mutabile ē. nec tñ oīne qđ dicit: ſcōm ſubſtātiā dicit. Dicitur enī ad aliq̄d. ſic pater ad filiū: ⁊ filius ad patrē: qđ nō ē accidēs. qz ⁊ ille ſp pater: ⁊ ille ſp filius. et non ita ſp q̄ſi ex q̄ natus ē filius: vt ex eo q̄ nūq̄ deſinat eſſe filius: pater nō deſinat eſſe pater: ſed ex eo q̄ ſemp natus eſt filius: nec cepit vnqꝫ eſſe filius. Quod ſi aliq̄n eſſe cepiſſet: aut aliq̄n eſſe deſineret filius: ſcōz accidēs diceret. Si vero qđ dicit pater ad ſeipſū diceret: nō ad filiū: ⁊ qđ dr filius ad ſeipſū diceret nō ad patrē: ſcōm ſb ſtantiā diceret ⁊ ille pater: ⁊ ille filius. Ꝫz qz ⁊ pr̄ ñ dicit pater niſi ex eo q̄ ē ei filius. ⁊ filius nō dicit niſi ex eo q̄ habet patrē. ñ ſcōm ſubſtātiā ꝫ dicūt: qz nō q̄ſqꝫ eoꝝ ad ſeipſū ſz ad iuicē atqꝫ ad alterutrū iſta dicūt. neqꝫ ſcōm accidens qz: ⁊ qđ dr pr̄ ⁊ qđ dicit filius: eternū atqꝫ incōmutabile ē eis. Qđ ob rē q̄ſquis diuerſū ſit patrē eſſe ⁊ filiū eſſe: nō ē tñ diuerſa ſubſtātia. quia ꝫ nō ſcōm ſubſtātiā dicunt: ꝫ ſcōm relatiuū: qđ tñ relatiuū nō eſt accidēs: qz nō ē mutabile.

An ingenit⁹ qđ pr̄ dicit: poſſit inter illa accipi q̄ ad ſeipm ⁊ ſubſtātialiter dicūtur. Ca. vj.

Ait aūt huic ſic putāt reſiſtēdū eſſe ꝑmoni: q̄ pater q̄dē ad filiū dicit: ⁊ filius ad patrē. ingenit⁹ tñ ⁊ genit⁹ ad ſeipoſ dicūt: nō ad alterutrū. Nō enī ꝫ ē dicere igenitū qđ ē patrē dicere: qz etſi filiū nō genuiſſet: nihil ꝓhiberet eū dicere ingenitū. ⁊ ſi gignat q̄ſqꝫ filiū: ñ ex eo q̄ſqꝫ ingenit⁹ ē: qz geniti hoies ex alijs hoīb⁹ gignūt ⁊ ipi alios. Inquiūt ergo. pater ad filium dicit: ⁊ filius ad patrem. ingenitus aūt ad ſeipſum: ⁊ genitus ad ſeipſum dicit. Et ideo ſi quicquid ad ſeipſū dicit: ſecunduz ſubſtantiā dicit. diuerſū ē aūt ingenitū eē ⁊ genituz eē. diuerſa igit ſbſtātia ē. Hoc ſi dicūt nō intelligūt de ingenito q̄dez aliq̄d ſe dicere qđ diligēti⁹ ptractāduz ſit: qz nec ideo q̄ſqꝫ pater: qz ingenit⁹. nec ingenitus ideo qz pater. ⁊ ꝓpterea nō ad aliq̄d: ꝫ ad ſe dici putat ingenit⁹. Genitum vero mira cecitate nō aduertūt dici non poſſe: niſi ad aliq̄d. Jō q̄ppe filius qz genitus ⁊ qz filius vtiqꝫ genit⁹. Sic aūt filius ad patrē: ſic genitus ad genitorē refert. et ſic pater ad filiuz: ita genitor ad genitū. Jdeoqꝫ alia notio eſt q̄ intelligit genitor: alia q̄ ingenit⁹. Nā q̄ſquis de patre deo vtrūqꝫ dicat: illud tñ ad genitū. id ē ad filiū dicit: qđ nec illi negāt. hoc aūt qđ ingenit⁹ dicit: ad ſeipm dici ꝓhibēt. Dicunt ergo. Si aliq̄d ad ſeipm dr pr̄: qđ ad ſeipſū dici nō pōt filius: ⁊ q̄cq̄d ad ſeipm dicit ſcōm ſubſtātiā dicit. ⁊ ad ſeipm dicit ingenit⁹: qđ dici nō pōt filius: ergo ſcōm ſubſtātiā dicit ingenit⁹. Qđ filius qz dici nō pt: nō eſt eiuſdē ſubſtātie. Cui verſutie rñdet ita: vt ipſi cogāt dicere ſcōz q̄d ſit eq̄lis patri filius: vtrū ſcōm id qđ ad ſe dr: an ſcōz id qđ ad patrē dicit. Non enī ſcōm id qđ ad patrē dicit: qñ ad patrē filius dicit. Ille aūt nō filius ꝫ pater ē: qz nō ſic ad ſe dicūt pater

ꝛ filiꝰ: quō amici aut vicini. ¶ Relatiue q̄ppe amicꝰ dꝛ ad amicū. Et si eq̄liter se diligunt eadē in vtroq; amicitia ē. ꝛ relatiue vicinꝰ dicit ad vicinū. ꝛ qꝛ eq̄liter sibi vicini sūt. q̄stū enī iste illi: tantū ꝛ ille huic vicinat: ea dē in vtroq; vicinitas. Qꝛ vero filiꝰ nō ad filiū relatiue dicit: ꝟ ad patrē. nō scōm ꝟ q; ad patrē dicit: eq̄lis ē filiꝰ patri: restat vt secundū id eq̄lis sit qō ad se dicit. Quicq̄d aūt ad se dicit scōz substātiā dicit. ¶ Restat ergo vt scōm substantiā sit equalis. Eadez ē igit vtriusq; substātia. Cū vero ingenitꝰ dicit pater. nō q̄d sit: ꝟ q̄d nō sit dicit. Cuz aūt relatiuū negat: nō scōm substātiā negatur: qꝛ ipsū relatiuū nō scōm substantiā dꝛ.

¶ Quid in quibuscq; locutionibus valeat negatiua pticula qua aliquid nō quid sit: sed q̄d non sit ostenditur.

¶ Capitulum. vij.

Hoc exemplis planū faciendū est. Ac p̄mū videdū ē hoc significari cū dicit genitꝰ: qō significat cuz dicit filiꝰ. Ideo enī filiꝰ: qꝛ genitꝰ: ꝛ qꝛ filiꝰ: vtiq; genitus. Qō ergo dicit ingenitꝰ: hoc ostēdit q; non filius: sed genitꝰ ꝛ ingenitꝰ cōmode dicunt. filiꝰ aūt latine dicit: sed infiliꝰ vt dicat nō admittit loquēdi cōsuetudo. ¶ Nihil tñ intellectui demit si dicat nō filiꝰ: quēad modū etiā si dicat nō genitꝰ p eo qō dicit ingenitꝰ nihil aliud dicit. Sic enī ꝛ vicinus ꝛ amicus relatiue dicūt: nec tñ pōt inuicinus dici: quō dicit inimicus. ¶ Qōbrē non est in rebus cōsiderādū q̄d vel sinat vel nō sinat dici vsus sermonis nostri: sed q̄s rerū ipsarū intellectus eluceat. Non ergo iā dicamus ingenitum: q̄uis dici latine possit: sed pro eo dicamꝰ non genitum qō tantuz valet. ¶ Nō ergo aliud dicimꝰ q̄z nō filium. ¶ Negatiua porro ista particula nō id efficit vt qō sine illa relatiua dicit eadē prepositā substantialiter dicat: sed id tantum negat: qō sine illa aiebat. sicut in ceteris predicamentis. velut cuz dicimꝰ: homo est: substātiā designamꝰ. Qui ergo dicit nō homo ē: nō aliud genꝰ p̄dicamenti enunciat: sed tātum illud negat. Sicut ergo secundū substantiam aio: homo est: sic secundū substātiam nego cum dico: nō homo est. Et cum querit q̄stus sit: ꝛ aio quadrupedalis ē. id ē quattuoꝛ pedum: secundū quantitatē aio. qui dicit non quadrupedalis est: quātitatem negat. Candidus est: scōm qualitatez aio. non candidus est: secundū qualitatez nego. ¶ Propinquus est: scōm relatiuū aio. nō propinquus est: scōm relatiuum nego. Secundū sitū aio: cū dico iacet. secunduz sitū nego cū dico nō iacet. Secundū habitum aio: cum dico armatus est: secundum habitū nego cū dico nō armatus. Tantūdem aūt valet si dicam inermis est. Secundū tempus aio: cum dico hesternus ē. secūdum tempus nego cū dico nō hesternus ē Et cū dico rome ē: secundū locuz aio. ꝛ secundū locum nego: cum dico nō rome est. Secundū id qō est facere aio: cum dico cedit. si autē dicam nō cedit: secundū id qō est facere nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū dico vapulat: secūdū predicamētum aio qō pati vocat: ꝛ secundū id nego cum dico non vapulat. Et oīno nullū p̄dicamēti genus est secundū qō aliquid aire volumus: nisi vt secundū idipsū predicamentuz negare cōuincamur: si p̄ponere negatiuaz pticulam voluerimꝰ. Que cum ita sint: si substantialiter airem: dicēdo filius: substantialiter negarē dicēdo nō filiꝰ. Quia vero relatiue aio cuz dico filius est: ad patrē refero: relatiue nego: si dico nō filius ē. Ad parētē enim eandem negationē refero: volens ostēdere q; ei parens nō sit. Atsi q̄stum valet qō dicit filius: tantūdez valet qō dꝛ genitꝰ: sicut p̄locuti sumꝰ. Tātūdem ergo valet qō dicit non genitꝰ: q̄stū valet qō dicit non filius. ¶ Relatiue aūt negamus dicendo non filiꝰ. relatiue igit negamus dicendo nō genitus. Ingenitꝰ porro quid ē nisi nō genitus: ¶ Nō ergo recedit a relatiuo predicamento: cū ingenitus dicit. Sicut enim genitus nō ad seipsuz dicitur: sed q; ex genitoꝛe sit: ita cum dicit ingenitus: non ad seipsū dicit: sed q; ex genitoꝛe nō sit ostendit. In eodem tñ predicamento qō relatiuuz vocatur: vtraq; significatio vertit. Quod autē relatiue pronunciatur: nō indicat esse substantiā. Ita q̄uis diuersuz sit genitꝰ ꝛ ingenitus: non indicat diuersā substantiā: quia sicut filius ad patrē ꝛ nō filiꝰ ad nō patrē refertur: ita genitꝰ ad genitoꝛem: ꝛ non genitus ad non genitoꝛez referatur necesse est.

¶ Qꝛ in trinitate deitatis quicq̄d ad se dꝛ vnaquecq; psona indifferēs atz cōmune sit: ꝛ vnā significet

eandemq; substantiã. Ca. viij.

Quapropt illud pcipue teneam⁹ qc qđ ad se dr pstãtissima illa diuina sblimitas sbstãtialit dici. Nõ aũt ad aliqđ: non substãtialiter: ꝫ relatiue. tantãq; vim esse ciusdẽ substantie in pre t filio t spũsancto: vt qcqđ de singulis ad seipos dicit: nõ pluraliter: ꝫ singulariter accipiat. Quẽadmodũ eni pater de⁹ ẽ: t fili⁹ de⁹ ẽ: t spũssanct⁹ de⁹ ẽ: qđ scdz substãtiã dici nemo dubitat. nõ tñ tres deos: ꝫ vnũ deũ dicim⁹: eã ipsã pstãtissimã trinitatẽ. Ita magnus pr: magn⁹ fili⁹: magn⁹ spũssanct⁹. nõ tñ tres magni: ꝫ vn⁹ magn⁹. Nõ eni de pre solo: sic illi puerse sentiũt: ꝫ de patre t filio t spũsancto scriptũ ẽ: Tu es de⁹ solus magn⁹. t bon⁹ pater: bon⁹ fili⁹: bon⁹ t spũssanct⁹. nec tres boni: ꝫ vn⁹ ẽ bon⁹. de quo dictũ ẽ.
Matꝫ.j9 Nemo bon⁹ nisi solus de⁹. Eteni dñs iesus ne ab illo q̃ dixerat magister bone: tãq; homine cõpellãs scdm hoiem tãtũmodo intelligeret. ideo nõ ait: Nemo bon⁹ nisi sol⁹ pater: ꝫ nemo bon⁹ nisi solus de⁹. In pris eni noie: ipse p se pater pnũciat. In dei vero t ipse t fili⁹ t spũssanct⁹: qr trinitas vn⁹ de⁹. Situs vo t habit⁹ t loca t tpa: nõ pro prie ꝫ trãslate ac p silitudines dicũt in deo.
Ps. 79 Ps. 103 Ibidẽ. j03 Ibidẽ. j38 Nã t sedere sup cherubin dicit: qđ ad situ dr. Et abyssũ tãq; vestimẽtũ amict⁹: qđ ad habitũ. Et anni tui nõ deficiẽt: qđ ad tps. Et si ascẽdero i celũ tu ibi es: qđ ad locuz. Qđ aũt ad faciẽdũ attinet: fortassis de solo deo verissime dicat. Solus eni de⁹ facit t ipse nõ fit. neq; patit: q̃tũ ad ei⁹ substãtiã ptinet q̃ de⁹ ẽ. Itaq; oñipotens pater: oñipotẽs fili⁹: oñipotens spũssanct⁹: nec tñ tres oñipotẽtes: ꝫ vn⁹ omnipotẽs: Ex
Roma.jj q̃ oĩa: p quẽ oĩa: in q̃ oĩa: ipsi gloria. Quic qđ ergo ad seipsũ dicit de⁹: t de singulis p sonis singulariter dicit. id ẽ de patre t filio t spũsancto. t simul de ipa trinitate: ñ pluraliter ꝫ singulariꝫ dicit.. Qm̃ q̃ppe nõ aliud ẽ deo esse: t aliud magnũ esse: ꝫ ꝫ idem illi ẽ: t eẽ t magnũ esse. Propterea sicut ñ dicim⁹ tres essentias: sic nõ dicim⁹ tres magnitudines: ꝫ vnã essentiã t vnã magnitudinẽ. Essentiã dico: q̃ vsia grece dicit: quã vsitat⁹ substãtiã vocam⁹. Sicũt q̃dẽ t illi hypostasim: ꝫ nescio qđ volũt int esse interysiã et hypostasim: ita vt plerisq; nostruz q̃ ꝫ greco tractãt eloq̃o dicere cõsueuerunt. μιαν οὐσιαν τρισ ὑποστασιας: qđ ẽ latine vnã essentiã tres substantias.

Qua necessitate tres psone in trinitate dicant. Ca. ix.

Sed qr nr̃a loq̃ndi psuetudo iã obtinuit: vt hoc intelligat cũ dicim⁹ essentiã: qđ intelligit cũ dicim⁹ substãtiã: ñ audem⁹ dicere vnã essentiã tres sbstãtias: ꝫ vnã essentiã vel substãtiã: tres aũt psonas Quẽadmodũ mihi latini ista tractãtes t digni auctoritate dixerũt: cũ aliũ modũ aptiorẽ ñ inuenirẽt q̃ enũciarẽt verbis qđ sine verbis intelligebant. Reuera eñ cũ pater nõ sit fili⁹: t fili⁹ nõ sit pater: t spũssanct⁹ ille q̃ etiã donuz dei vocat: nec pr̃ sit nec fili⁹: tres vtiq; sũt. Ideoq; pluraliter dictũ est: Ego t pater vnũ sum⁹. Nõ eni dixit: ynuz ẽ: qđ sabelliani dicunt: ꝫ vnũ sum⁹. Tamẽ cũ q̃rit q̃d tres: magna prsus inopia hũanũ laborat eloquiũ. Dictũ ẽ tñ tres psone: nõ vt illud diceret: ꝫ ne taceret. Joh. jo

De vera magnitudine cui⁹ pticipatione sunt magna quecunq; magna. Capitulũ. x.

Sicut ergo nõ dicim⁹ tres essẽtias: ita nõ dicim⁹ tres magnitudines: neq; tres magnos. In rebus eni q̃ pticipatione magnitudinis magne sũt: quibus ẽ aliud eẽ: aliud magnas esse. sic magna dom⁹: t magnus mõs: t magn⁹ anim⁹. In his ergo reb⁹ aliud ẽ magnitudo: aliud qđ ab ea magnitudine magnũ ẽ: t prsus ñ ꝫ ẽ magnitudo qđ ẽ magna dom⁹. Hz illa est vera magnitudo q̃ nõ solũ magna ẽ domus q̃ magna ẽ: t q̃ magn⁹ est mõs q̃squis magn⁹ ẽ: ꝫ etiã q̃ magnũ ẽ q̃cqđ aliud magnũ dicit: vt aliud sit ipsa magnitudo: aliꝺ ea q̃ ab illa magna dicunt. Que magnitudo vtiq; pmit⁹ magna ẽ: multoq; excellẽti⁹ q̃ ea q̃ pticipatione ei⁹ magna sũt. Deus aũt qr nõ ea magnitudine magn⁹ ẽ q̃ nõ est qđ ipse: vt q̃si pticeps ei⁹ sit de⁹ cũ magn⁹ ẽ: alioq̃n illa erit maior magnitudo q̃ de⁹. deo aũt ñ ẽ aliqđ mai⁹. Ea igit magnitudine magn⁹ ẽ q̃ ipse ẽ eadẽ magnitudo. Et iõ sic ñ dicim⁹ tres essẽtias: sic nec tres magnitudines. ꝫ ẽ eni deo eẽ qđ magnũ esse. Eadẽ cã nec magnos tres dicim⁹: ꝫ vnũ magnũ: qr ñ pticipatiõe magnitudis de⁹ magn⁹ ẽ: ꝫ seipo magno magn⁹ ẽ: qr ipe sua ẽ magnitudo. Hoc t de bonitate: t õ eternitate: t õ oĩpotẽtia dei dictũ sit. oĩbusq; oĩno pdicamẽtis q̃ de de deo pñt pnunciari: qđ ad se ipm dicit: ñ trãslate ac p silitudinẽ ꝫ prie. si tñ de illo prie aliqđ dici ore hois pot.

Relatiue nō substātialiter dicī: quicqd aut pater: aut filiꝰ: aut spiritus sanctus proprie nominat.

Capitulum..xj.

Quod aūt ꝓprie singula in eadē trinitate dicunt: nullo mō ad seipsa: ꝫ ad iuicē: aut ad creaturā dicūt: ꝛ ideo relatiue nō substātialiter ea dici manifestū ē. Sic enī trinitas vnꝰ deꝰ dicit: magnꝰ: bonꝰ: eternꝰ: oīnipotēs: ideoq; ipe sic sua dici pōt deitas: ipse sua magnitudo: ipse sua bonitas: ipse sua eternitas: ipe sua omnipotētia. Non sic pōt dici trinitas pr̄: misi forte translate ad creaturā ꝓpter adoptiōnē filioꝝ. Deut. 6 Nō enī scriptum ē: Audi israel dñs deus tuus: deꝰ vnꝰ ē: nō vtiq; excepto filio: aut excepto spiritusancto oportet intelligi quē vnū dñm deū nr̄m recte dicimus: etiā patrē nostrū ꝙ gratiā suā nos regenerantez. Trinitas aūt filiꝰ nullo modo dici pōt. Spūs vero sanctꝰ scōm q scriptū ē: Joh. 4 Qm̄ deꝰ spūs deꝰ ē: pōt q̄dē vniuersalit dici: qz ꝛ pater spūs: ꝛ filiꝰ spūs: ꝛ pater sanctus: ꝛ filiꝰ sanctus. Itaq; pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctꝰ: qm̄ vnꝰ deꝰ: ꝛ vtiq; deꝰ sanctꝰ ē: ꝛ deꝰ spūs est: pōt appellari trinitas ꝛ spūs sanctus. Ez tm̄ ille spūssanctus qui non trinitas: ꝫ in trinitate intelligit. in eo q ꝓprie dicit spūssanctꝰ relatiue dicit: cū et ad patrem ꝛ ad filiū refert: qz spūssanctꝰ ꝛ patris et filij spiritꝰ ē: ꝫ ipsa relatio nō apparet in ꝫ noie: apparet aūt cū dicit donū dei. Bonū Joh. 15 Roma. 8 enī est patris ꝛ filij: qz ꝛ a pr̄e ꝓcedit. sic dominus dicit. ꝛ qō aplus ait: Qui spūm xpi nō habet. hic nō est eiꝰ: de ipso vtiq; sancto spiritu ait. Bonū ḡ donatoris: ꝛ donatoꝝ doni: cū dicimꝰ: relatiue vtrūq; ad inuicē dicimꝰ. Ergo spūssanctꝰ ineffabil ē q̄dā patris filijq; cōmunio. ꝛ iō fortasse sic appellatur: qz patri ꝛ filio pōt eadē appellatio cōuenire. Nā hocipse ꝓprie dicit: qō illi cōmunit: qz ꝛ pr̄ spiritꝰ: et filiꝰ spiritus: et pr̄ sanctꝰ: ꝛ filiꝰ sanctꝰ. Et ḡ ex noie qō vtriq; cōuenit: vtriusq; cōmunio significet: vocatur donū amboꝝ spūssanctꝰ. Et hec trinitas vnus deꝰ: deꝰ solus: bonꝰ: magnꝰ: eternꝰ: oipotēs. Ipse sibi vnitas: deitas: magnitudo: bonitas: omnipotētia.

De relatiuis que referri ad inuicē nequnt cum tm̄ relatiua sunt.

Ca. xij.

Nec mouere debet: qm̄ dixim⁹ relatiue dici spūmsanctū: nō ipsā trinitarē: sed eum qui ē in trinitate: quia non ei videt vicissim respōdere vocabulū eiꝰ ad quē refert. Nō enī sicut dicimꝰ: suū dñi ꝛ dñm serui: filiū patris ꝛ patrē filij: quoniaz ista relatiue dicunt. ita etiā hic possumꝰ dicere. Dicimꝰ enī spūmsanctū patris: ꝫ non vicissim dicimꝰ patrez spūssancti: ne filiꝰ eiꝰ intelligat spūssanctꝰ. Itē dicimꝰ spiritū sanctū filij: sed ñ dicimꝰ filiū spūssancti: ne pater eiꝰ intelligat spūssanctꝰ. In multis enīz relatinis hoc ꝓtingit: vt nō inueniat vocabulū q̄ sibi vicissim respondeant q̄ ad se referunt. Quid enī tā manifeste relatiue dicitur q̄ pignꝰ: Ad id q̄ppe refert pignꝰ cuius ē pignꝰ: et sp pignꝰ alicuꝰ rei pignꝰ ē. Non ergo cū dicimꝰ pignus patris et filij: possumus vicissim dicere: patrē pignoris aut filium pignoris. At vero cuz dicimꝰ: donum patris et filij: nō quidez dicere possumus pr̄ez doni: aut filiū doni: ꝫ vt ꝫ sibi vicissiz respōdeat: dicimꝰ donū donatoris: et donatorē doni: qz ꝫ potuit inueniri vsitatū vocabulum: illic nō potuit.

Trinitatē deū: nō tria principia ꝫ vnū esse pricipiū: qz ꝛ pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssanctꝰ vnus creatoꝝ est sicut vnus dñs.

Ca. xiij.

Dicit ergo relatiue pater: idemq; relatiue dicit principiū: etsi q̄d forte aliud: sed pater ad filium dicit: principiū vero ad omnia q̄ ab ipso sūt. Itē dicit relatiue filius: relatiue dicit ꝛ verbuz et imago. Et in omnib⁹ his vocabulis ad patrē refert. Nihil aūt hoz pater dicit. Et principiū dicit filiꝰ: cum enī diceret ei: Tu Joh. 8 q̄s es: respōdit: ꝓncipiū qui ꝛ loquor vobis. Sed nunquid patris principiū: Creatorem se quippe ostēdere voluit: cū se dixit esse principiū: sicut et pater principiū ē creature: eo ꝙ ab ipso sunt omnia. Nam ꝛ creator relatiue dicit ad creaturaz: sic dñs ad seruū. Et ideo cū dicimꝰ et patrē principium: et filiū principiū: nō duo principia creature dicimꝰ: qz et pater et filiꝰ simul ad creaturā vnū principiū est: sicut vnꝰ creator: sicut vnꝰ deus. Si aūt quicqd in se manet et gignit aliq̄d vel opat: principiū est ei rei quā gignit: vel ei quā opat: nō possumꝰ negare etiā spiritūsanctū recte dici ꝓncipiū: qz nō eū sepamus ab appellatione creatoris. Et scriptum est de illo quod operetur: et in se vtiq; manens operatur. Non enim in aliquid eoꝝ que operatur: ipse mutat

1.Cor.12 ⁊ vertit. Et q̄ opat. vide aplm: Unicuiq; aūt ostēt dat manifestatio spīrit⁹ ad vtilitatē: Alij q̄dē dat p spīritū sermo sapientie. alij sermo scientie: scōm eundē spūm. Alteri aūt fides in eodē spīritu: alij donatio curationū in vno spīritu: alij opatio virtutū: alij ꝓphetia: alij iudicatio spīrituū: alij genera linguarū. Omnia aūt hec opat vn⁹ atq; idē spūs: diuidēs ꝓpria vnicuiq; prout vult: vtiq; sicut deus. Quis enī tanta illa pōt opari nisi de⁹? Idē aūt de⁹ q̄ opat omnia in oīb⁹? Nā ⁊ sigillatim si interrogemur de spūsancto: verissime respondem⁹: q; de⁹ sit: ⁊ cū patre ⁊ filio simul vn⁹ deus ē. Unū ergo principiū ad creaturā dicit deus: nō duo vel tria principia.

Quō in trinitate: ⁊ pater ad filium principiū sit: ⁊ pater ⁊ filius ad spīritūsanctum. Ca.xiij.

Ex se aūt nouit in trinitate si gignēs ad id qđ gignit principiū ē: pater ad filiū principiū ē: q; gignit euz. Utrū aūt ⁊ ad spīritūsanctū principiuz sit
Joh.15 pater: qm̄ dictū est: de patre ꝓcedit: nō p̄ua questio est. Quia si ita ē: nō iā principium ei tantū rei erit quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. Ubi ⁊ illud eluceſcit: vtpote: qđ solet multos mouere: cur nō sit filius etiā spūssanct⁹: cū ⁊ ipse a p̄re exeat. sicut i
Joh.16 euangelio legit. Exijt enī nō quō nat⁹: sed quō dat⁹: ⁊ ideo nō dicit filius q; neq; natus ē sicut vnigenit⁹: neq; factus vt p dei gratiā in adoptionez nasceret: sicuti nos. Qđ enī de patre natū ē: ad patrē solū refert: cū dicit filius: ⁊ ideo filius patris ē: ⁊ non noster. Qđ aūt datuz est ⁊ ad eū qui dedit refert: ⁊ ad eos quib⁹ dedit. Itaq; spūssanct⁹: nō tantū patris ⁊ filij q̄ dederūt: ꝑ etiaz noster dicit q̄ accepim⁹. Sicut dicit dñi salus qui dat salutē: eadē etiā nostra salus est q̄ accepimus. Spūs ergo ⁊ dei est q̄ dedit: ⁊ noster q̄ accepimus. Nō ille spūs noster q̄ su-
1.Cor.2 mus: q; ipse spūs est hoīs q̄ in ipso est: sed
Matth.6 alio modo iste noster est q̄ dicim⁹: ⁊ panez nostrū da nobis: quanq; ⁊ illū spīritū q̄ ho-
1.Cor.4 minis dicit: vtiq; accepim⁹: Quid enī habes inq̄t apls: qđ nō accepisti: Ex aliud ē qđ accepim⁹ vt essem⁹: aliud quod accepimus vt sancti essemus. Uñ scriptū est ⁊ de
Luc.1 ioanne: q; in spīritu ⁊ virtute helie veniret: dictus ē helie spūs. sed spūssanct⁹ quē accepit helias: hoc ⁊ de moyse intelligenduz
Nume.11 est: cū ait ei dñs: Tollā de spīritu tuo: ⁊ dabo eis. ꝑ ē: dabo illis de spīritusancto quē iā tibi dedi. Si ergo ⁊ qđ dat: principium habet eū a q̄ dat: q; nō aliūde accepit illō qđ ab ipo ꝓcedit: fatendū est patrē ⁊ filiuz principiū esse spīritussancti: nō duo principia. Sed sicut pater ⁊ filius vnus deus: ⁊ ad creaturā relatiue vnus creator ⁊ vnus dominus: sic relatiue ad spīritūsanctū vnum principiū. Ad creaturā vero pater ⁊ filius ⁊ spīritussanctus vnū principiū: sicut vn⁹ creator ⁊ vnus dominus.

Quō in spūsancto etiā anteq; daret: possit dōi nomē intelligi: vt ei sp nō aliud fuerit donū ee q; ipsum esse Ca.xv.

Item⁹ aūt q̄rit: vtrū quēadmodū filius nō hoc tm̄ habet nascendo vt filius sit: ꝑ oīno vt sit. sic ⁊ spūssanctus eo q̄ dat habeat: nō tātū vt donū sit: sed ominino vt sit. Utruz ergo erat anteq; daret: ꝑ nōdū erat donū: an eoipso q̄ daturus erat eū de⁹: iā donū erat ⁊ anteq; daretur. Ex si nō ꝓcedit nisi cū dat: nec ꝓcederet vtiq; priusq; esset cui daret: quō iā erat ipsā substantiā: si nō ē nisi q; dat: sicut filius nō tantū vt sit filius qđ relatiue dicit: ꝑ omnino vt sit ipsā substantiā nascēdo habet: An semp ꝓcedit spūssanctus ⁊ nō ex tpe: ꝑ ab eternitate ꝓcedit. Sed q; sic ꝓcedebat vt esse donabile iā donū erat: ⁊ anteq; esset cui daret. Aliť enī intelligit cuz dicit donū: aliter cū dicit donatū. Nā donū pōt esse ⁊ anteq; det: donatū aūt nisi datū fuerit: nullo mō dici potest.

De appellationib⁹ relatiuis q̄ nō addeū: ꝑ ad creaturā referēde sūt: qm̄ deo nihil accidit Ca.xvi.

Nec moueat q; spūssanct⁹ cū sit coeternus p̄ri ⁊ filio: dicit tm̄ aliq̄d ex tpe: veluti ꝑ ipsū qđ donatū diximus. Nā sempiťne spūs donū: tpaliť autē donatū. Nā etsi dñs nō dicit: nisi cū iā habere incipit seruū: etiā ista appellatio relatiua ex tpe ē deo. Nō enī sempiťna creatura ē: cui⁹ ē ille dñs. Quō ꝯ obtinebim⁹ nec ipsa relatiua esse accidētia: qm̄ nihil accidit deo tpaliť: q; nō ē mutabilis: sic in exordio hui⁹ disputationis tractauim⁹. Ecce dñm esse nō sempiťnū habet: ne cogamur etiam sempiternā creaturā dicere: q; ille sempiterne nō dñaret: nisi etiā ista sempiterne famularet. Sicut autē nō potest esse seruus qui nō habet dñm: sic nec dñs qui non habet

seruū. Et quisq̄s extiterit q̄ eternū q̄dē dēū solū dicat: tpa autē nō esse eterna ꝓpter varietatē ⁊ mutabilitatē: sed tpa tamē̄ non in tpe esse cepisse. Nō enī erat tempꝰ añq̄ inciperent tpa: ⁊ ideo nō in tpe accidit dēo vt dñs esset q⁊ ipsoꝝ temporū dñs erat: que vtiq̄ nō in tpe esse ceperūt: q̄d respōdebit de homine q̄ in tempore factꝰ est: cuiꝰ vtiq̄ dñs nō erat anteq̄ esset cui esset: Certe vl vt dñs hominis esset ex tpe accidit dēo. Et vt oīs auferri videat controuersia: certe vt tuꝰ dñs esset aut meus: q̄ modo esse cepimꝰ ex tpe accidit deo. Aut si ⁊ hoc ꝓpē obscurā questionē aīe videt incertū: q̄d vt esset dñs populi israel. Quia etsi iam erat aie natura quā ille populus habebat: qō modo nō querimꝰ: tamē̄ ille populus non dū erat. ⁊ q̄n eē cepit apparet. Postremo vt dñs eēt huiꝰ arboris ⁊ huiꝰ segetꝭ ex tpe accidit: que modo esse ceperūt. Quia etsi materies ipsa iā erat: aliud est tamen dñm esse materie: aliud eē dñm iā facte nature. Alio enī tpe est etiā homo dñs ligni: ⁊ alio tpe dñs ē arce: q̄uis ex ipo ligno fabricate: qō vtiq̄ nō erat: cū ligni dñs iā esset. Quō igit obtinebimꝰ nihil scōm accidēs dici dēum: nisi q⁊ ipsiꝰ nature nihil accidit q̄ mutetur: vt ea sint accidentia relatiua: q̄ cū aliq̄ mutatiōe rerū de q̄bꝰ dicūt accidūt. Sicut amicus relatiue dicit. neq̄ enī esse incipit: nisi cū amare ceperit. Fit ergo aliq̄ mutatio volūtatis vt amicus dicat. Nūmus autē cū dicit p̄ciuꝭ relatiue dicit: nec tñ mutatꝰ est cū esse cepit p̄ciū: neq̄ cū dicit pignꝰ: ⁊ si qua sūt similia. Si ergo nūmus p̄ōt nulla sui mutatione multotiēs dici relatiue. vt neq̄ cū incipit dici: neq̄ cū desinit: aliq̄d i eiꝰ natura vel forma qua nūmus ē mutationis fiat: q̄to facilius de illa incōmutabili dei substantia debemꝰ accipere: vt ita dicatur relatiue aliq̄d ad creaturā: vt q̄uis tpaliter incipiat dici: nō tñ ipsi substātie dei accidisse aliquid intelligat: ꝫ illi creature ad
Ps. 89 quā dicit. Dñe inq̄t refugiū factꝰ es nobis. Refugiū ergo nostrū deꝰ relatiue dicit. ad nos enī refert: Et tūc refugiū nostrū fit: cū ad eū refugimꝰ: Nunq̄d fit tūc aliq̄d in eiꝰ natura: qō añq̄ ad eū refugeremꝰ nō erat: In nob ergo fit aliq̄ mutatio (Deteriores enī fuimꝰ anteq̄ ad eū refugeremꝰ: ⁊ efficimur ad eū refugiēdo meliores) in illo autē nulla. Sic ⁊ pater noster esse incipit: cuz
Job. j ꝙ eius gratiā regeneramur: quoniaz dedit nobis potestatē filios dei fieri. Substātia itaq̄ nostra mutat in melius: cū filiꝭ eiꝰ efficimur. simul ⁊ ille pater noster esse incipit: ꝫ nulla mutatioue sue substantie. Q⁊ ergo tpaliť dici incipit deꝰ qō antea ñ dicebat: manifestū ē relatiue dici: ñ tñ scōz accidēs dei ꝙ ei aliquid acciderit: sed plane scōm accidens eiꝰ: ad qō dici aliquid deus incipit relatiue. Et ꝙ amicus dei iustus esse incipit: ipse mutat. Deus aūt absit vt tpaliť aliquē diligat: quasi noua dilectione q̄ in illo ante nō erat: apud quē nec p̄terita transierunt: ⁊ futura iā facta sunt. Itaq̄ oēs sanctos suos ante mundi cōstitutionem dilexit: sicut p̄destinauit. Sed cū conuertunť et inueniunt illum: tunc incipere ab eo diligi dicunť: vt eo modo dicat quo potest hūano affectu capi qō dicit. Sic etiā cū iratus malis dicit: ⁊ placidus bonis: illi mutāt: nō ipse. Sicut lux infirmis oculis aspera: firmis lenis ē: ipsoꝝ scz mutatione nō sua.

Explicit liber quintus.

Incipiunt capitula libri sexti.

i De eo qō aplus ait: xp̄m dei virtutem ⁊ dei sapientiam.

ij De patre ⁊ filio ꝫ soluz nō dici illud de illo qō nō ambo simul sūt. Deꝰ enī de deo: bonꝰ de bono: virtꝰ de virtute ꝙ simul sūt recte dicit: pater aūt de patre: aut filiꝰ de filio ꝙ nō ambo simul sūt: nō p̄ōt dici.

iij De vnitate filij cū patre ⁊ nr̄a inuicem nobiscum.

iiij Pares in q̄cunq̄ virtute nō posse i ceteris esse dissimiles: ac si ꝫ eq̄litas i animis repiť hūanis: multo incōpabiliꝰ eā manere in incōmutabili eťnaq̄ substātia qō ē deꝰ t̄nitas.

v De spūssancti vnitate cū p̄re ⁊ filio.

vj De natura corporea ⁊ creatura spiritali: ꝙ simplices nō sint: q⁊ nec incōmutabiles.

vij De simplici ⁊ incōmutabili essentia dei: q̄uis multiplicit scōm substātiam nominet.

viij Trinitatē deitatis nullo mō triplicez esse dicēdā: q⁊ nec tria ibi plus sūt q̄z vnū: nec vnū minꝰ q̄z tria.

ix De solo vero deo p̄re ⁊ filio ⁊ spiritusancto.

x De sñia sācti hilarij q̄ i trinitate pso-
nar̄ ꝓprietatē itelligit dēmōstrasse.

Incipit liber sextus.

De eo quod apostolus ait xpm dei virtutē et dei sapiam ca. i.

Equalitatē patris ⁊ filij et spūssancti putant nōnulli ex ꝑ impediri q̄ min⁹ intelligak: qz scriptū ē: xpm dei virtutē ⁊ dei sapientiā: vt ideo nō videak eq̄litas: qz nō est pater ipse virt⁹ ⁊ sapientia: ꝑ genitor virtutis ⁊ sapiētie. Et reuera nō mediocri intentione queri solet: quō dicak de⁹ virtutis ⁊ sapientie pater. Ait enī apl's: xpm dei virtutē ⁊ dei sapientiā. Et hinc nōnulli nr̄i aduersū arrianos hoc mō ratiocinati sūt: eos dūtaxat q̄ pr⁹ se aduersū catholicā fidē extulerūt. Nā ipse arri⁹ dixisse ferk: Si filius est: nat⁹ est: si nat⁹ est: erat temp⁹ qñ nō erat filj⁹: nō intelligens etiā natū esse: deo sempiternū esse: vt sit coetern⁹ patri filj⁹. sicut splēdor q̄ gignik ab igne atq̄ diffūdik: coeuus ē illi: et esset coetern⁹: si esset ignis eternus. Qñ q̄dā posteriores arriani abierunt istā sententiā: fassiq̄ sunt: nō ex tpe cepisse filiū dei. Qz inter disputationes q̄s habebāt nr̄i aduersū eos q̄ dicebāt: erat tē pus qñ nō erat filj⁹. hanc etiā nōnulli ratiocinationē inserebāt. Si dei filius: virt⁹ ⁊ sapientia dei ē. nec vnq̄ de⁹ sine virtute ⁊ sine sapientia fuit: coetern⁹ est deo patri filius. Dicit autem apl̄us: xpm dei virtutem ⁊ dei sapiētiā. Et cū aliq̄n nō habuisse virtutē aut sapiētiā: dementis ē dicere. Non igik erat tps qñ n̄ erat filj⁹. Que ratiocinatio ad id cogit: vt dicam⁹ deū patrē nō esse sapientē: nisi habendo sapiētiā quā genuit: nō existendo ꝑ se pater ipsa sapiētia. Unde si ita est: filius quoq̄ ipse sicut dicik de us de deo: lumē de lumine: videndū ē: vtr̄ possit sapiētia de sapientia dici: si nō ē de⁹ pater ipsa sapientia: sed tantū genitor sapiētie. Qđ si tenem⁹: cur nō et magnitudinis sue: ⁊ bonitatis: ⁊ eternitatis: ⁊ omnipotētie sue generator sit: vt nō ipse sit sua magnitudo: ⁊ sua bonitas: ⁊ sua eternitas: ⁊ sua omnipotētia. sed ea magnitudine magnus sit quā genuit: ⁊ ea bonitate bon⁹: ⁊ ea eternitate eternus: ⁊ ea omnipotentia omnipotens que de illo nata est. sicut non ipse sua sapientia ē: sed ea sapientia sapiēs est que de illo nata ē. Nā illud nō est formidandū ne cogamur multos filios dei dicere: preter adoptionē creature coeternos patri: si magnitudinis sue genitor ē: ⁊ bonitatis: ⁊ eternitatis: ⁊ omnipotentie. Huic enī calūnie facile respondek: sic nō effici: qz multa nominata sūt: vt ille multor filiorū coeternorum sit pater: quēadmodū nō efficik: vt duorū sit: cū dicik christus dei virt⁹: ⁊ dei sapientia. Eadē quippe virtus que ⁊ sapiētia: ⁊ eadē sapientia q̄ virtus est. Ita ne igitur etiā de ceteris: vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ⁊ si qua alia: que vel si supra cōmemorata sunt: vel cōmēmorari adhuc pñt.

De patre et filio hoc solū nō dici illud de illo qđ nō ambo simul sunt. Deus enī de deo: bonus de bono: virtus de virtute: qđ simul sunt recte dicik. pater autē de patre: aut filj⁹ de filio quod nō ambo simul sunt nō pōt dici. ca. ij

Sed si nō dicik in seipo: nisi qđ ad filiū dicik. id ē pater: vl genitor: vl ꝓncipiū ei⁹. Si etiā gignens ei qđ de se gignit: ꝓsequēter ꝓncipiū ē. Quicq̄d aliud dicik: cū filio dicik: vel pot⁹ in filio: sive magnus ea magnitudine quā genuit: sive iustus ea iusticia quā genuit: sive bon⁹ ea bonitate quā genuit: sive potens ea potentia vel virtute quā genuit: sive sapiens ea sapientia quā genuit. Magnitudo aūt ipsa: nō dicik pr̄: ꝑ magnitudinis generator. Filj⁹ vero sicut i seipso dicik filj⁹: qđ si cū patre dicik: ꝑ ad patrē: nō sic ⁊ in seipso magnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo ē. Sic ⁊ sapiēs cū pr̄e dicik cui⁹ ipe sapiētia ē: sic ille sapiēs cū filio: qz ea sapiētia sapiēs ē quā genuit. Quicq̄d ḡ ad se dicūtur: nō dicik alter sine altero: id ē q̄cq̄d dicūk qđ substātiā eor ostēdat: ambo simul dicunk. Si ꝑ ita sūt: iā ḡ nec de⁹ ē pater sine filio: nec filj⁹ de⁹ sine pr̄e: ꝑ ambo simul de⁹. Et qđ dictū ē: In principio erat v̄bū: in pr̄e erat verbū: intelligik. Aut si in ꝓncipio sic dictū ē. ac si diceret: añ oia qđ seqr̄ ⁊ v̄bū erat apd deū. Verbū q̄dē solus filj⁹ accipik: nō simul pater ⁊ filj⁹: tāq̄ ābovnū verbū. Sic enī verbū quō imago. Nō aūt pater ⁊ filj⁹ simul ambo imago: ꝑ filj⁹ solus imago pr̄is: quēadmodū ⁊ filj⁹: nō enī ambo simul filius. Quod vero adiūgik: ⁊ verbum erat apud deum: multū ē vt sic intelligak: verbū quod solus est filius: erat apud

deū qđ nō solus ē pater: sed pater ꝛ filius simul de⁹. Qz quid nuruz: si in duab⁹ quibusdā reb⁹ lōge int̄ se diuersis pōt b̄ dici: Quid enī tā diuersuz: q̄ anim⁹ ꝛ corp⁹: pōt tñ dici: anim⁹ erat apud hoiem: id ē i hoie: cū anim⁹ ñ sit corp⁹. Homo āt anim⁹ simul ꝛ corp⁹ sit. Et ēt qđ ꝓsequēt scptū ē: Joh.j ꝛ deus erat verbū: sic intelligāt: verbū qđ nō est pater: deus erat simul cū patre. Ita ne ergo dicim⁹ vt pater sit generator magnitudinis. hoc ē generator virtutis: vel generator sapientie sue. fili⁹ aūt magnitudo: virt⁹: ꝛ sapiētia. de⁹ vero magn⁹: oīpotēs: sapiens: ambo simul: Quō g̃ de⁹ dr̄ deo: lumē de lumine: Nō enī simul ambo deus de deo: b̄ sol⁹ fili⁹ de deo scz pr̄e. Nec ambo simul lumē de lumine: b̄ solus fili⁹ de lumine pr̄e. Nisi forte ad insinuandū ꝛ breuissime inculcādū q̄ coetern⁹ ē patri fili⁹: ita dicū ē de⁹ de deo: ꝛ lumē de lumie: ꝛ si qđ b̄ modo dicit. ac si diceret: b̄ qđ nō est fili⁹ sine pr̄e: de b̄ qđ si ē pater sine filio: id est b̄ lumē qđ lumē nō ē sine patre: de b̄ lumine patre qđ lumē nō ē sine filio. vt cū dicit de⁹ qđ nō est fili⁹ sine pr̄e: est de deo qđ si ē pr̄ sine filio: pfecte itelligāt qđ nō p̄cessit genitor: illō qđ genuit. Qđ si ita ē: b̄ solū de eis dici nō pōt: illud de illo: qđ simul ambo nō sunt. Sicut verbū de verbo dici nō pōt: qꝛ nō simul ambo verbū: b̄ sol⁹ filius. Nec imago dr̄ imagine: qꝛ nō simꝫ ambo imago. Nec fili⁹ dr̄ filio: qꝛ nō simul ambo Joh.jo fili⁹. scōm q̄ dicit: ego ꝛ pr̄ vnū sumus. Unū sum⁹ enī dictū est qđ ille: hoc et ego scōm essentiā: nō scōm relatiuū.

¶ De vnitate filij cū pr̄e: et nr̄a in uicē nobiscū. ¶ Ca.iij.

Et nescio vtꝛ inueniat̄ i scptur̄ dictū: vnum sūt: q̄rū ē diuersa natā. Si aūt aliq̄ plura eiusdē nate sint: ꝛ diuersa sentiāt: nō sunt vnū inq̄tū diuersa sentiūt. Nā si iā vnū eēnt ex eo q̄ hoies Joh.j7 erāt: ñ diceret: Ut sint vnū sicut nos vnū: cū suos discipulos patri cōmēdaret. Ut vero paulus ꝛ apollo qꝛ ꝛ ambo hoies ꝛ idez j.Cor.3 sentiebāt. Qui plantat inq̄t: ꝛ q̄ rigat vnū sunt. Cū ergo sic dicit vnum: vt nō addat qđ vnū: ꝛ plura vnū dicāt: eadē natura atq̄ essentia nō dissidēs: nec dissentiēs significat. Cū vo addit qđ vnū: pōt aliqđ significari ex pluribus vnū factū: cuius diuersis natura: sic aia ꝛ corp⁹ nō sūt vtiq̄ vnū. Quid. n. tā diuersū: nisi addat aut ꝑintel ligat qđ vnū: id ē vn⁹ homo: aut vnū animal. Inde aplus: Qui adheret meretrici Ibidem inq̄t: vnū corp⁹ ē. nō dixit vnū sūt: aut vnū ē: b̄ addidit corp⁹: tanq̄ ex duob⁹ diuersis masculino ꝛ femino: vnū corp⁹ adiūctione cōpositū. Et q̄ adheret dño inq̄t: vnus Ibidem spirit⁹ ē. nō dixit: q̄ adheret dño vn⁹ ē: aut vnū sūt: b̄ addidit spūs. Diuersū enī natura: spūs hois: ꝛ spūs dei: b̄ inherēdo fit vn⁹ spirit⁹ ex diuersis duob⁹: ita vt sine hūano spiritu: beat⁹ sit dei spirit⁹ atq̄ pfect⁹. beat⁹ aūt spirit⁹ hois nō nisi cū deo. Nec frustra vt existimo cū tāta in euāgelio scōm ioānē ꝛ totiēs diceret dñs dr̄ ipa vnitate: vel sua cū pr̄e: vel nr̄a inuicē nobiscū: nusq̄ dixit vt nos ꝛ ipsi vnū: b̄ vt vnū sint: sicut ꝛ nos Joh.j7 vnū sum⁹. Pater ergo et fili⁹ vnū sunt: vtiq̄ secūdū vnitatē substātie: et vn⁹ de⁹ est: ꝛ vn⁹ magn⁹: ꝛ vn⁹ sapiēs: sicut tractatū ē. Ñ ergo maior pater: Si enī maior: magnitudine maior. Cū autē magnitudo filius ei⁹ sit: nec ille vtiq̄ maior ē eo q̄ se genuit. Nec ille maior ea magnitudine q̃ magnus est: ergo equalis. Nā vnde equalis si non eo quo est: cui nō est aliud esse ꝛ aliud magnū ee: Aut si eternitate pater maior ē: nō est equalis fili⁹ quacunq̄ re. Unde enī eq̃lis: Si magitudine dixeris: nō est par magnitudo: que minus eterna ē: atq̄ ita cetera. An forte in virtute equalis ē: in sapientia vero nō est eq̃lis: Qz quō ē equalis virtus q̃ minus sapit: An in sapiētia eq̃lis est: in virtute aūt nō ē equalis. Sed quō equalis sapiētia: q̃ minus potēs ē: Restat ergo vt si in vlla re equalis nō est: in omnib⁹ nō sit equalis. Et scptura clamat: Nō rapinā Phil.2 arbitratus ē esse equalis deo. Cogit ergo quiuis aduersarius veritatis q̄ aliq̄ modo tenet apostolica auctoritate: in qualibz: vt vna re equalem deo filiū confiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei ostendet in omnibus esse equalē: que de substantia ei⁹ dicunt.

¶ Pares in quacunq̄ virtute nō posse in ceteris esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis repitur humanis: multo incompabilius manere eam in incōmutabili eternaq̄ substantia quod est deus trinitas. ¶ Ca.iiij.

Si enim virtutes que sunt in animo humano: q̄uis alio atq̄ alio modo single itelligāt: nullomō tñ

sepant ab inuicē: vt quicūq; fuerint eēles. verbi gratia: i fortitudine eēles sint: t pru dentia: t tempantia: t iusticia. Si eni dixe ris eēles esse istos fortitudine: ꝫ illū pstare pndētia: sequit vt hui⁹ fortitudo mun⁹ pru dens sit: ac p ꝫ nec fortitudine eēles sunt: qñ illi⁹ fortitudo pudētior. Atq; ita ō cete ris virtutib⁹ inuenies: si oēs eadē cōsidera tione pcurras. Nō eni de viribꝰ corpis agi tur: ꝫ de animi fortitudine. Quto ergo ma gis in illa incōmutabili eternaq; substātia incompabiliter simpliciore q̄ est animꝰ hu manꝰ: ꝫ ita se habēt. Humano q̄pe aio si ꝫ est esse qō ē fortē esse: aut pudētē: aut iu stū: aut tpatū. Pōt eni esse animꝰ: t nullā istarū habere vtutē. Deo aūt ꝫ ē esse qō ē fortē esse: aut iustū esse: aut sapientē esse. t si q̄d de illa simplici multiplicitate vel mlti plici simplicitate dixeris: q̄ substātia eiꝰ sig nificet. Quobrē siue ita dicat de ꝰ de deo vt t singlis ꝫ nomē ꝓueniat: nō tñ vt ambo si mul duo dij: ꝫ vnꝰ dꝰ sit. Ita eni sibi cohe rēt: quēadmodū t in distātib⁹ diuersisq; sb stātijs fieri aplus testt ē. Nā t solꝰ dñs spi rit⁹ ē: t solus hois spūs ē: q̄ tomagis ibi vbi est oino insepabilis atq; eterna ꝓnexio: ne absurde dici videat q̄si filiꝰ amboꝝ: cū di cit filiꝰ dei: si id qō dicit deus: nō nisi de am bobus dicit simul: siue q̄cquid de deo dici tur qō substātiā eiꝰ indicet: nō nisi de am bobus simul dicit: imo simul de ipsa trini tate dicit. Siue ḡ ꝫ: siue illud sit: qō dili gentꝰ discutiendū ē: nūc vñ agit satis ē vi dere: nullo mō filiū eēlē esse patri: si in aliq̄ sc̄z qō ptineat ad significādā eiꝰ substātiā inequalis inuenit: sicut iā ostēdimꝰ. Apls aūt dixit eēlē. In oibus ergo eēlis ē patri filiꝰ: t ē vnꝰ eiusdēq; substantie.

2. Cor. 3

De spūsancti vnitate cū patre et filio. Ca. v.

Quapropter etiā spūsanctus: in ea dē vnitate substātie t eēlitate cō sistit. Siue eni sit vnitas amboꝝ: si ue sanctitas: siue caritas: siue ideo vnitas q̄ caritas: t ideo caritas q̄ sanctitas: ma nifestū ē q̄ nō aliq̄s duoꝝ ē q̄ vterq; cōiun git: q̄ genitus a gignēte diligat: generatorē q; suū diligat: sintq; nō pticipatione: ꝫ essē tia sua: neq; dono supioris alicui⁹: ꝫ suo p ꝓio seruātes vitatē spūs in vinculo pacꝭ. Nō imitari p gratiā: t ad dēū: t ad nos iu bemur. In quib⁹ duob⁹ pceptꝭ: tota lex pē

Ephe. 4.

det t ꝓphete. Ita sūt illa tria: deus vnꝰ: so lus: magnꝰ: sapiēs: sanctꝰ: beatꝰ. Nos aūt ex ipso: t p ipm t in ipso beati: q̄ ipsi⁹ mu nere inter nos vnū: cū illo aūt vnꝰ spiritus: q̄ agglutinat aia nostra post eū. Et nobis herere deo bonū ē: q̄ pdet oēm q̄ fornicat ab eo. Spūs ergo sanctꝰ cōmune aliq̄d est patris t filij: quicq̄d illud ē. Ut ipsa cōmu nio: cōsubstātialis t coeterna. Que si ami citia cōueniēter dici pōt: dicat. Q; aptius dicit caritas. Et hec q̄; substātia: q̄ deus substātia: t deꝰ caritas: sicut scriptū ē. Sic aūt substātia simul cū pre t filio: ita simul magna: t simul bona: t simul sancta: t q̄c q̄d aliud ad se dicit: qñ ñ aliud ē deo esse: t aliud esse magnū vl bonū esse: t cetera sic supra ostēdimꝰ. Si eni minꝰ magna ē ibi ca ritas q̄ sapiētia: minꝰ q̄ est diligit sapien tia. Eēlis ē igit sapiētia: vt q̄ta ē sapiētia tantū diligat. Est aūt sapiētia eēlis patri: sicut supra disputauimꝰ. Eēlis ē igit etiaꝫ spūssanctus: t si eēlis: in oibus equalis p pter sūmā simplicitatē q̄ in illa substātia ē. Et ideo nō amplius q̄ tria sūt: vnus diligēs eū q̄ de illo ē: t vnꝰ diligēs eū de q̄ ē: t ipa di lectio. Que si nihil ē: quō deus dilectio ē. Si nō est substantia: quō deꝰ substātia est:

1. Joh. 4

Ubi. 3

De natura corporea et creatura spūali: q̄ simplices nō sint: q̄ nec incōmutabiles. Ca. vj.

Si aūt querit: quō simplex: t multi plex sit illa substātia: aiaduertēda ē primo creatura q̄re sit multiplex: nullo aūt modo vere simplex. Et pri⁹ cor pus vniuersū vtiq; ptib⁹ constat: ita vt sit ibi alia ps maior: alia minor: t maiꝰ sit vni uersū q̄ pars q̄libet aut q̄talibet. Nā t ce lū t terra ptes sūt vniuerse mūdane molis: ꝫ t sola terra: t solū celū innumerabilib⁹ p tibus cōstat: t in tertia sui pte minor ē q̄ in cetera: t in dimidia minor q̄ tota: t totum mundi corpus qō duab⁹ plerūq; ptibus appellari solet: id ē celū t terra: vtiq; maiuſ ē q̄ solū celū aut sola tra. Et in vnoquoq; corpe aliud est magnitudo: alind color: ali ud figura. Pōt eni t diminuta magitudi ne manere idē color t eadē figura: t colore mutato: manere eadem figura t eadem magnitudo: t figura eadē nō manēte: tam magnū esse t eodē modo coloratū. Et q̄cū q; alia simul dicunt de corpore: possunt et simul t plura sine ceteris cōmutari. Ac per ꝫ multiplex esse cōuincit natura corporis

simplex aũt nullo modo. Creatura quoq; spiritalis sicut ẽ anima: est quidẽ in corporis cõparatione simplicior: sine cõparatione aũt corpis multiplex est: etiã ipa nõ simplex. Nã ideo simplicior est corpore: quia nõ mole diffundit̃ p spaciũ loci: sed in vno quoq; corpore: t in vno toto tota est: t in q̃libet parte ei⁹ tota est. Et ideo cũ sit aliq̃d in quãuis exiguã pticulã corporis qõ sentiat anima: cuius nõ fiat in toto corpore: illa tñ tota sentit: quia totã nõ latet. Sed tñ etiã in aĩa cũ aliud sit artificiosum eẽ: aliõ inertẽ: aliud acutum: aliud memorẽ: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristicia: possintq; t alia sine alijs: t alia magis: alia minus innumerabilia t innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestũ est nõ simplicẽ: sed multiplicẽ esse naturã. Nihil eñ simplex mutabile est: omnis aũt creatura mutabilis.

De simplici et incõmutabili essentia dei cuius mltipliciter scõm substãtiã nominetur. Ca. vij

Deus vero multipliciter quidẽ dicitur magnus: bonus: sapiẽs: beat⁹: verus: t quicq̃d aliud nõ indigne dici videt. Sed eadẽ magnitudo eius est: que sapientia. Non eñ mole magnus est: sed virtute. Et eadẽ bonitas que sapiẽtia t magnitudo: t eadẽ veritas que illa oĩa. Et nõ est ibi aliud beatũ esse: t aliud magnum: aut sapientẽ: aut verũ: aut bonũ esse: aut oĩno ipm esse. Nec q̃n trinitas ẽ: ideo triplex putãdus est. Alioq̃n minor erit pater solus: aut filius solus: q̃s simul pater et filius. Q̃s non inueniat quõ dici possit: aut pater solus: aut filius solus: cum semp atq; inseparabiliter et ille cũ filio sit: t ille cũ patre: nõ vt ambo sint pater: aut ambo filius: sed q; semp inuicẽ: neuter solus. Quia vero dicimus t dẽ solũ ipam trinitatẽ: q̃s semp sit cũ spiritibus t animabus sanctis: sed solũ dicim⁹ q; de⁹ est: quia nõ t illi cũ illo deus sunt. ita solũ patrẽ dicim⁹ patrẽ: nõ q; sepatur a filio: sed quia nõ simul ambo pater sunt.

Trinitatẽ deitatis nullomõ triplicẽ esse dicẽdã: quia nec tria ibi plus sunt q̃s vnum: nec vnum minus q̃s tria. Ca. viij

Cum itaq; tãtus est solus pater: vt solus filius: vel solus spũssanct⁹: quãtus est simul pater t fil⁹ t spiritussanct⁹: nullo mõ triplex dicendus est. Corpora quippe adiunctione sua crescũt. Cuius eñ qui adheret vxori sue: vnũ corpus fit: mai⁹ tñ corp⁹ fit: q̃s si solius viri esset: aut solius vxor. In reb⁹ aũt spiritalib⁹ cũ minor maiori adheresc̃it: sicut creatura creatori: illa fit maior q̃s erat: ñ ille. In his eñ que nõ mole magna sũt: hoc ẽ mai⁹ esse qõ est melius esse. Melior aũt fit spũs alicui⁹ creature: cũ adheret creatori: q̃s si non adhereat: t ideo etiam maior quia melior. Qui ergo adheret dño: vnus spiritus est: sed tñ dñs nõ ideo fit maior: q̃s fiat ille qui adheret dño. In ipo igitur deo cũ adheret equali patri fili⁹ eq̃lis: aut spũssanct⁹ patri t filio equalis: nõ fit maior de⁹ q̃s singuli eor: qr nõ est quo crescat illa pfectio. Perfect⁹ aũt siue pater: siue fili⁹: siue spũs sanctus: t pfectus de⁹: pater t filius t spũs sanctus: t ideo trinitas poti⁹ q̃s triplex. Gen. 2. j. Cor. 6

De solo vero deo patre t filio t spiritusancto. Ca. ix

Et q̃n ostendimus quõ possit dici solus pater: qr non nisi ipe ibi pater: psiderãda est illa sentẽtia qua dicit̃: deũ verũ solum nõ esse patrem solũ: sed patrẽ t filium t spiritũ sanctũ. Si quis eñ interroget. pater solus: vtrum sit deus: quõ respondebitur nõ esse: nisi forte ita dicamus esse quidẽ patrẽ deũ: sed nõ esse solum deum. esse aũt solũ deum: patrẽ t filiũ t spiritũ sanctum. Sed quid agimus ꝺ illo testimonio domini. Pri eñ dicebat: t patrem nominauerat ad quẽ loquebat̃: cum ait: Hec ẽ vita eterna: vt cognoscãt te vnũ verum deũ. Quod quidẽ arriani sic solent accipere: quasi non sit filius verus deus. Quibus exclusis: videndũ est an intelligere cogamur: cũ dictũ est patri: Et cognoscant te vnum verum deũ: tanq̃ hoc insinuare voluerit: quia t solus pater deus verus est: nenõ intelligeremus deum: nisi ipa tria simul: patrẽ t filiũ t spiritũ sanctũ. Nũ ergo ex domini testimonio: t patrẽ vnũ verum deũ dicimus: t filium vnum vex deũ: t spiritũ sanctũ vnũ verum deũ: t simul patrem t filium t spiritũ sanctũ. id est simul ipsam trinitatẽ. non tres veros deos: ꝺ vnũ vex deum. An q̃n addidit: Et quẽ misisti iesum xpum: subaudiendũ est vnũ verũ deum: Et ordo verbor̃ ẽ: vt te t quẽ misisti iesum christum: cognoscant vnũ verum deum. Cur ergo tacuit de spiritusctõ: an quoniã cõsequens est: vt vbicunq; nominatur Joh. j. 4. Ibi. 3. Ibidem

vnū tanta pace vni adherēs: vt per hanc vtrūq; vnum sit. iam ex hoc intelligat etiā ipa pax: cuius nō cōmemoretur. Hā & illo loco apostolus videtur quasi ptermittere spiritū sanctū: & tamē etiā ibi intelligit: vbi
j. Cor. 3 ait: Omnia vestra: vos aūt xpi. christ⁹ aūt
Ibidē. jj dei. Et iterum: Caput mulieris vir: caput viri xps. caput aūt xpi deus. Sed rursus si deus nō nisi omnia simul tria: quō caput xpi de⁹. id ē caput christi trinitas: cū in trinitate sit xpus vt sit trinitas: An qō est pater cū filio: caput est ei qō est solus fili⁹. cū filio eīm pater deus: solus aūt filius christ⁹ est: maxime quia iam verbū caro factū loquit. Scōm quā humilitatē eius etiā ma-
Joh. j 4 ior ē pater: sicut dic: Qm̄ pater maior me est: vt hoc ipm deū esse qō illi cū patre vnū est: caput sit hominis mediatoris: quod ipse solus est. Si eīm mentē recte dicimus pncipale hominis. id ē tanq; caput humane substātie: cū ipe homo cū mente sit homo: cur non multo ꝯgruentius: multoq; magis verbū cū patre quod simul deus est: caput est christi: cuius xpus homo nisi cū verbo quod caro factū est: intelligi nō possit. Ex hoc vt iam diximus: aliquāto diligentius postea cōsiderabimus. Nunc aūt equalitas trinitatis: & vna eadēq; substantia quā tum breuiter potuimus demōstrata est: vt quoquo mō se habeat ista questio: quā discutiendā acriore intētione distulimus: nihil impediat: quo min⁹ fateamur summā equalitatē patris & filij & spūssancti.

De sententia sancti hilarij qua in trinitate psonarū ꝓprietatē intelligit demōstrasse. Ca. x

Quidā cum vellet breuissime singularū in trinitate personarū insinuare ꝓpria: eternitas inquit in patre: species in imagine: vsus in munere. Et q non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarū: & assertione fidei vir extitit: hilarius eīm hoc in libris suis posuit. horū verborū. id est patris & imaginis: & muneris: eternitatis: & speciei & vsus: abditā scrutatus intelligentiā. quantū valeo non eū secutū arbitror in eternitatis vocabulo: nisi q pater nō habet patrē de quo sit: filius autē de patre ē vt sit: atq; vt illi coeternus sit. Imago eīm si pfecte implet illud cui⁹ imago ē: ipa coequat ei: nō illud imagini sue. In q imagine speciē nominauit: credo q ꝓpter pulchritudinē: vbi iam est tanta congruētia & prima equalitas: & prima simili-
tudo: nulla in re dissidēs. & nullo mō ineq̄lis: & nulla ex parte dissimilis: sed ad idētidē respondens ei cui⁹ imago est. Ubi est ꝑma & sūma vita: cui nō ē aliō viuere & aliō eē: ß idē est esse & viuere. Et ꝑmus ac sūm⁹ intellectus: cui nō est aliud viuere & aliud intelligere. sed id qō est intelligere: hoc viuere: hoc esse ē: vnū omnia: tanq; verbum perfectū: cui nō desit aliquid: & ars quedā omnipotētis atq; sapientis dei: plena omnū rationū viuentū incōmutabiliū: & omnes vnū in ea. sicut ipsa vnū de vno: cum quo vnū. Ubi nouit omnia deus: que fecit per ipam: & ideo cū decedant et succedant tempora: nō decidit aliquid vel succedit scientie dei. Nō eīm hec que creata sunt ideo sciunt a deo: quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt vel mutabilia: quia imutabiliter a deo sciunt. Ille igit ineffabilis qui dā cōplexus patris & imaginis nō est sine perfruitione: sine caritate: sine gaudio. Ilā ergo dilectio: delectatio: felicitas: vel beatitudo: si tamen aliqua humana voce digne dicit vsus: ab illo appellatus est breuiter: & est in trinitate spūssanct⁹: nō genitus: sed genitoris genitiq; suauitas: ingenti largitate atq; vbertate perfundēs omnes creaturas ꝓ captu earū: vt ordinē suum teneant & locis suis acq̄escant. Hec igit omnia que arte diuina facta sunt: & vnitatē quandā in se ostendūt: & speciē & ordinē. Quicquid eīm horū est: & vnum aliquid est: sicut sunt nature corporū: & ingenia animaꝝ. et aliqua specie formaꝝ: sicut sunt figure vel qualitates corporū: ac doctrine vel artes animaꝝ. et ordinem aliquē petit aut tenet: sicut sunt pōdera vel collocatiōes corpoꝝ et amores: aut delectationes animarū. Ceteꝝ in illa sūma trinitate tantū est vna quā tum tres simul. nec plus aliquid sunt due q̄ vna. Oportet igit vt creatorē ꝑ ea que Roma. j facta sunt intellectū conspiciētes trinitatē intelligamus: cui⁹ in creatura quomō dignū est apparet vestigiū. In illa eīm trinitate summa origo est rerum omnū et perfectissima pulchritudo: & beatissima delectatio. Itaq; illa tria: & ad seinuicem determinari videntur: & in se infinita sunt. Sed hic in rebus corporeis: non tantū est vna: quantum tres simul: & plus aliquid sunt due q̄ vna res. Ceterū in summa trinitate tantū est vna quantū tres simul sūt: nec plus aliquid sunt due q̄ vna: & in se infinita sunt: Ita & singula sūt in singulis: & oīa in singu

lis: ⁊ singula in omnibus: ⁊ omnia in omnibus: ⁊ vnum omnia. Qui videt hoc vel ex parte: vel per speculū ⁊ in enigmate: gaudeat cognoscēs deum: ⁊ sicut dēū honorēt ⁊ gratias agat. Qui autē non videt: tendat per pietatē ad videndū: non per cecitatem ad calumniandū: quoniam vnus est dē⁹: sed tamen trinitas. Nec confuse accipiendum est: Ex quo omnia: per quē omnia: in quo omnia: nec dijs multis: sed ipsi gloria in secula seculorum.

j.Cor.jj

Roma.j

Roma.jj

Explicit liber sextus.

Incipiūt capitula libri septimi.

j Utrum quicquid de deo nō relatiue sed ad seipm recte dicit cuilibet persone in trinitate cōueniat.

ij Ea que patris ⁊ filij essentiam significant: non esse relatiua: qz quicquid ad se: non ad aliquid dicūtur simul ambo sunt.

iij De sapiētia a deo genita vel creata.

iiij Quid vel a grecis vel latinis necesse fuerit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia ⁊ essentia.

vj De tribus personis vni⁹ essentie.

Aurelij augustini liber septim⁹ incipit.

Utrū ꝺcꝺ de deo non relatiue sed ad seipm recte dicit cuilibet persone in trinitate cōueniat. Ca. j

Tam nunc queramus diligentius: quantū dat deus qꝫ pauloāte distulimus: Utrū ⁊ singla quecꝫ in trinitate persona possit ⁊ per seipam non cū ceteris duabus dici dē⁹: aut magnus: aut sapiēs: aut verus: aut oīpotēs: aut iustus: ⁊ si qꝺ aliꝺ dici de deo potest: nō relatiue: sed ad se ipsum. An vero non dicant ista: nisi cū trinitas itelligitur. Hoc eñ questionē facit: qz scriptū est: xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiā: vtꝫ ita sit pater sapiētie atcꝫ virtutis sue: vt hac sapiētia sapiēs sit quā genuit: ⁊ hac virtute potēs quā genuit. ⁊ qz sp potēs ⁊ sapiens: sp genuit virtutē et sapientiā. Dixeramus eñ si ita ē: cur nō ⁊ magnitudinis sue pater sit qua magnus est: ⁊ bonitatis q̄ bonus ē: ⁊ iusticie qua iustus: ⁊ alia si qua sūt. Aut si hec omnia plurib⁹ vocabulis in eadem sapientia ⁊ virtute intelligūtur: vt eadem sit magnitudo que virtus: ea bonitas que sapientia: ⁊ ea rursus sapiētia que virtus. sicut iam tractauimus: meminerimus: cū aliquid hoz nomino sic accipiendū esse: ac si omnia cōmemorē. Queritur ergo an pater etiā singulus sit sapiens: atcꝫ ipa sibi ipse sapientia: an ita sit sapiēs quomō dicens. Verbo eñ quod genuit dicēs est: nō verbo quod proferitur: ⁊ sonat: ⁊ trāsit: ꝫ verbo quod erat apud deū: ⁊ deus erat verbum: ⁊ omnia per ipm facta sunt: verbo equali sibi quo semper atcꝫ incōmutabiliter dicit seipm. Non est eñ ipe verbum: sicut nec filius nec imago. Dicens aūt exceptis illis tēporalib⁹ vocib⁹ vbi dei: que in creatura fiunt. nā sonāt ⁊ trāseunt: Dicēs ergo illo coeterno verbo: nō singulus intelligitur: sed cū ipo verbo sine quo nō est vticꝫ dicens. Ita ne ⁊ sapiēs sicut dicens: vt ita sit sapiētia sicut verbum: ⁊ hoc sit verbum esse quod est esse sapientiā. hoc etiam esse virtutē: vt virtus ⁊ sapiētia ⁊ verbum idē sit: ⁊ relatiue dicatur. sicut filius ⁊ imago: atcꝫ ille nō singulus potens vel sapiēs sed cū ipsa virtute ⁊ sapientia quā genuit.

j.Cor.j

Joh.j

sicut non singulus dicēs: sed eo verbo ⁊ cū eo verbo quod genuit: atq; ita magnus ea ⁊ cū ea magnitudine quā genuit. Et sic nō alio magn⁹: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia nō aliud illi est magnū esse: aliud deū esse: cōsequens est: vt nec deus singulus: sed ea ⁊ cū ea deitate quā genuit: vt sic sit filius deitas patris: sicut sapientia et virtus patrī. ⁊ sicuti est verbū ⁊ imago patris. Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse. ita sit etiā essentia patrī filī⁹: sicuti est verbū ⁊ imago eius. Ac per hoc etiā excepto eo qō pater est: nō sit aliquid pater: nisi quia ē ei filius: vt nō tantū id quod dicitur pater: quod manifestū est eū nō ad se ipm: sed ad filiū relatiue dici: ⁊ ideo patrē quia est ei filius. sed oīno vt sit qō ad seipsum est: ideo sit quia genuit essentiā suam. Sicut eñ magnus est: nō nisi ea quā genuit magnitudine. ita ⁊ ē nō nisi ea quā genuit essentia: qz nō est aliud illi esse: aliud magnū esse. Ita ne igitur pater ē essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutī ac sapiētie sue. eadē q̄ppe ei⁹ magnitudo que virt⁹: ⁊ eadē essentia que magnitudo. Hec disputatio nata ē ex eo: qō scriptum est: christū esse dei virtutem: ⁊ dei sapiētiam. Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabilia fari cupimus. vt aut dicamus christum nō esse dei virtutem ⁊ dei sapientiam: atq; ita impudēter ⁊ impie resistamus apostolo. aut xp̄m quidem dei virtutē ⁊ dei sapientiā esse fateamur: sed eius patrē non esse patrē virtutī ⁊ sapientie sue: quod nō minus impium ē. Sic eñ nec christi erit pater: quia xp̄us dei virtus ⁊ dei sapientia est. aut nō esse patrē virtute sua potentem: neq; sapiētia sua sapientem: quod quis audeat dicere? aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientē esse vt non hocipso sit quo sapiēs est. quod de anima intelligi solet: que alias īsipiens: alia sapiens est: velut natura mutabilis: ⁊ non sūme perfecteq; simplex. aut patrē nō esse aliquid ad seipm: ⁊ nō solum quod pater est. sed omnino quod est: ad filiū relatiue dici. Quomodo ergo eiusdē essentie filius cuius pater: quādoquidē ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm: ꝯ etiā esse ad filium illi est. Ateñ multomagis vnius eiusdēq; essentie: quia vna eadēq; essentia pater ⁊ filius: quando quidē patri nō ad seipsum est ipm esse: sed ad filium quā essentiam genuit: ⁊ qua essentia est q̄quid est. Veruter ergo ad se est: ⁊ vterq; ad inuicem relatiue dicitur. an pater sol⁹: non solum qō pater dicitur: sed oīno quicquid dicit: relatiue ad filiū dicitur. ille autē dicitur ad patrē ⁊ ad se. ⁊ si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipa essentia? Sed patris essentia est filius: sicut patris virtus: ⁊ sapientia: sicut verbū patris: ⁊ imago patris. aut si essentia dicit ad se filius: pater autem nō est essentia: sed genito? essentie. non est aūt ad seipm: sed hac ipa essentia quā genuit: sicut hac ipa magnitudine magnus quam genuit: ergo ⁊ magnitudo dicit ad se filī⁹: ergo ⁊ virtus ⁊ sapiētia ⁊ verbū ⁊ imago. Quid autē absurdius q̄ imaginem ad se dici? aut si non idipm est imago ⁊ verbum quod est virtus ⁊ sapiētia: sed illa relatiue dicūtur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens esse pater: quia non pōt ipe ad eam relatiue dici: ⁊ illa ad eum relatiue non dici. omnia eñ que relatiue dicunt ad inuicem dicuntur. Restat itaq;: vt etiam essentia filī⁹ relatiue dicatur ad patrē. Ex quo conficitur inopinatissimus sensus: vt ipa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: nō essentia sed relatiuū indicetur: quomodo cum dicitur dominus: non essentia indicatur: sed relatiuum quo refert ad seruum. Cum autē homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur eēntia. homo ergo cū dominus dicitur: homo essentia est. dominus vero relatiue dicitur. homo enim ad se dicitur: dominus ad seruum. hoc autē vnde agimus: si essentia ipa relatiue dicitur: essentia ipsa non est essentia. Huc accedit. quia omnis essentia que relatiue dicitur: est etiā aliq̄d excepto relatiuo: sicut homo dominus: homo seru⁹: ⁊ equus iumentum: ⁊ numm⁹ arra. homo ⁊ equus ⁊ nummus ad se dicuntur: ⁊ substantie sunt vel essentie. dominus vero ⁊ seruus ⁊ iumentum ⁊ arra: ad aliq̄d relatiue dicuntur. Sed si nō esset homo. id est aliqua substantia: non esset qui relatiue dominus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentū relatiue diceretur. Ita si nūmus non esset aliq̄ substantia: nec arra posset relatiue dici. Quapropter si ⁊ pater non est aliq̄d ad seipsum: non est omnino qui relatiue dicatur ad aliquid. Non enim sicut ad aliquid coloratum refertur color eius: nec oīno ad se dicitur color: sed semp alicuius coloratī

est. Illud aũt cuius color ẽ etiã si eo q̃ colorati dicitur ad colorem refertur: tamẽ id quod corp⁹ dicitur ad se dicit. Nullo modo ita putandũ est patrem nõ dici aliquid ad seipm: sed quicquid dicit ad filiũ dici. Eundẽ vero filiũ t ad seipm dici t ad patrẽ. Cũ dicit magnitudo magna: t virtus potens: vtiq; ad seipm: t magnitudo atq; virt⁹ magni t potẽtl patrl: q̃ pater magn⁹ t potẽs est. Non g̃ ita: ꝟ vtrũq; substantia: t vtrũq; vna substantia. Sicut aũt absurdũ est dicere cãdidũ nõ esse cãdorẽ: sic absurdũ ẽ dicere sapientẽ nõ esse sapientiã. Et sicut candor ad seipm candidus dicitur: ita t sapiẽtia ad seipam dicitur sapiens. Sed candor corporis nõ est essentia: quoniam ipm corpus essentia est: t illa ei⁹ qualitas. vnde t ab ea dicitur candidũ corpus: cui non hoc est esse quod candidũ esse. Aliud eñ ibi forma t aliud color: t vtrũq; nõ in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color ẽ: sed formata t colorata. Sapientia vero t sapiẽs est. Et quoniã q̃cunq; anima participatione sapiẽtie fit sapiens: si rursus desipiat: manẽt tamen in se sapientia. Nec cũ anima fuerit in stulticiã cõmutata illa mutatur: nõ ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quẽadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Cum eñ corpus in alium colorẽ fuerit mutatuz: non manebit candor ille: sed oino esse desinet. Qz si t pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiẽs. neq; hoc est illi esse qõ sapere: qualitas eius est filius nõ proles eius: t nõ ibi erit iam summa simplicitas. Sed absit vt ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse qõ sapere. Qz si hoc est ibi esse qõ sapere: nõ per illã sapiẽtiam quam genuit sapiens est pater: alioquin nõ ipe illam: sed illa eũ genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi est esse qõ sapere: nisi eo est quo sapiẽs est. Quapropter que causa illi ẽ vt sapiẽs sit: ipa illi causa est vt sit. pronde si sapientia quã genuit causa illi est vt sapiens sit: etiã vt sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neq; genitricẽ neq; ꝓditricẽ patrl vllo modo quisq; dixerit sapientiã. Quid enim est insanius: Ergo t pater ipa sapiẽtia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris. id est vt quemadmodum lumen de lumine: t vtrunq; vnum lumen. sic intelligatur sapientia de sapiẽtia t vtrunq; vna sapientia: ergo t vna essentia: quia hoc est ibi esse qõ sapere. Qõ eñ est sapientie sapere: t potentie posse: t eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse. hoc est essentie ipsũ eẽ. Et qz in illa simplicitate nõ est aliud sapere q̃ esse: eadẽ ibi sapiẽtia q̃ essentia.

Ea que patris et filij essentiam significant non esse relatiua: quia quicq̃d ad se nõ ad aliquid dicit simul ambo sunt.

Pater igitur t filiꝰ simul vna essentia: t vna magnitudo: t vna veritas: t vna sapiẽtia. Sed nõ pater t filius simul ambo vnũ verbũ: quia non simul ambo vnus filius. Sicut eñ filius ad patrẽ refertur: non ad seipm dicit. ita t verbum ad eum cui⁹ verbũ est refertur: cum dicitur verbuz. Eo quippe filius quo verbũ: t eo verbum quo filius. Quoniã igitur pater t filius simul non vtiq; vnus filius: cõsequẽs est: vt pater t filius simul nõ ambo vnum verbũ. Et ꝓpterea non eo verbum quo sapientia: quia verbũ non ad se dicit: sed tantum relatiue ad eũ cuius verbũ est: sicut filius ad patrem. Sapientia vero eo quo essentia. Et ideo quia vna eẽntia: vna sapientia. Quoniã vero t verbũ sapientia est: sed nõ eo verbũ quo sapientia. Verbũ eñ relatiue: sapientia essentialiter intelligitur: id dici accipimus cũ dicit verbum. ac si dicatur nata sapientia: vt sit t filiꝰ t imago. Et hec duo cũ dicuntur. id est nata sapientia in vno eorũ eo q̃ nata est t verbũ t imago t filius intelligatur: t in his omnibus nominibus nõ ostendatur essentia: qz relatiue dicunt. At in altero quod est sapientia: quoniam t ad se dicitur. seipa enim sapiens est: etiam essentia demonstretur: et hoc eius eẽ qõ sapere. Unde pater t filius simul vna sapiẽtia: quia vna essentia: t sigillatim sapientia de sapientia: sicut essentia de essentia. Quapropter nõ quia pater non est filius: t filius non est pater: aut ille ingenitus: ille aũt genit⁹. ideo nõ vna essentia: quia his nominibus relatiua eorũ ostẽdunt. Uterq; aũt simul vna sapiẽtia: t vna eẽntia: vbi hoc est esse qõ sapere. nõ aũt sit vterq; verbũ aut filius: qz nõ hoc ẽ esse qõ verbũ: aut filium esse: sicut iam satis ostendimus ista relatiue dici.

De sapientia a deo genita vel creata.

Cur ergo in scripturis nūq̄ fere de sapiētia quicq̄ dicitur: nisi vt ostē datur a deo genita vel creata: genita scilicet per quā facta sunt omnia. creata vero vel facta: sicut in hominibus cū ad eam que nō creata ⁊ facta: sed genita ē cōuertunt ⁊ illustrant. In ipis eñ fit aliquid quod vocetur eoꝝ sapientia: vel illud scripturis p̄nunciantibus aut narrantibus qō
Joh.j verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis: hoc modo eñ xp̄s facta sapientia est: quia factus est homo. An ꝓpterea non loquit in illis libris sapientia: vel de illa dicitur aliquid: nisi q̄ eā de deo natam ostendat: aut factam: cuius sit ⁊ pater ipe sapientia: quia illa nobis sapientia cōmendāda erat ⁊ imitanda: cui⁹ imitatione formamur. Pater eñ eam dicit vt verbū eius sit: non quomō profertur ex ore verbū sonans: aut ante p nunciationē cogitatur. Spacijs eñ tēpoꝝ hoc completur. illud aūt eternum est: ⁊ illuminando dicit nobis ⁊ de se ⁊ de patre: qō
Matb.jj dicendum est hominibus. Ideoq̄ ait: Nemo nouit filiuꝫ nisi pater: ⁊ nemo nouit patrem nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare: quia ꝑ filium reuelat pater. id est q̄ verbum suum. Si enim hoc verbū quod nos proferim⁹ temporale ⁊ transitoriū: ⁊ seip̄m ostendit: ⁊ illud de quo loquimur: quanto
Joh.j magis verbū dei: per quod facta sunt omnia: quod ita ostendit patrē sicuti ē pater: quia ⁊ ip̄m ita est: ⁊ hoc est quod pater secundum q̄ sapientia est: ⁊ essentia. nam secundum q̄ verbū: non hoc est qō pater: qꝛ verbum nō est pater: ⁊ verbum relatiue dicitur sicut filius: quod vtiq̄ non pater. Et ideo xp̄s virtus ⁊ sapientia dei: quia de patre virtute ⁊ sapientia: etiā ipe virtus ⁊ sapientia est. sicut lumen dei ō patre lumine: ⁊ fons vite apud deum patrē: vtiq̄ fontez
Ps.35 vite. Quoniā apud te inquit propheta est fons vite: ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumē:
Joh.5 quia sicut pater habet vitam in semetipso: sic dedit filio habere vitam in semetipo. et
Ibidē.j erat lumen verū quod illuminat omnē hominem venientē in hunc mundū: ⁊ lumen hoc verbū erat apud deuz: sed ⁊ deus erat
j.Joh.j verbum: Deus aūt lumen est: ⁊ tenebre in eo non sunt vlle. lumen vero non corporale sed spiritale. Neq̄ ita spiritale vt illuminatiōe factum sit: quemadmodū dictū est
Matb.5 apostolis: Vos estis lumen mundi: sed lumen quod illuminat omnem hominez. Ea ipa ⁊ summa sapientia de⁹. vnde nunc agimus. Sapientia vero filius de sapiētia patre: sicut lumen de lumine: ⁊ deus de deo: vt ⁊ singulus pater lumen: ⁊ singulus filiꝰ lumen: ⁊ singulus pater deus: ⁊ singulus filius deus. ergo ⁊ singulus pater sapiētia ⁊ singulus filius sapientia. Et sicut vtriq̄ simul vnū lumē ⁊ vnus deus: sic vtriq̄ vna
j.Cor.j sapientia. Sed filius factus est nobis sapientia a deo: ⁊ iusticia ⁊ sanctificatio: quia temporaliter nos ad illum conuertimur. id est ex aliquo tempore: vt cū illo maneam⁹ ineternū. Et ipe ex quodam tempore ver-
Joh.j bum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Propterea igit cū ꝓnunciat in scripturis aut narratur aliquid de sapientia siue dicē te ipa: siue cum de illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat. Cuius imaginis exemplo ⁊ nos non discedamus a deo: qꝛ ⁊ nos imago dei sumus. Nō quidem equalis. facta quippe a patre per filium: non nata de patre: sicut illa. Et nos quia illuminamur lumine: illa vero quia lumen illuminās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū est. Neq̄ eñ imitatur precedentē aliquem ad patrem a quo nunq̄ est oīno separabilis: quia idip̄um est quod ille de quo est. Nos autē nitentes imitamur manētem: ⁊ sequimur stantem. Et in ipo ambulantes tendimus ad ip̄m: quia factus est nobis via tēporalis ꝑ humilitatem: que mansio nobis eterna est per diuinitatē. Quoniaꝫ quippe spiritib⁹ mūdis intellectualib⁹ qui supbia nō lapsi sunt: in forma dei: ⁊ deo eq̄lis ⁊ de⁹ ꝑbet exēplū: vt se idē exēplū redeundi etiā lapso preberet homini: qui ꝓpter immūditiam peccatoꝝ penāq̄ mortalitatis deum
Phil.2 videre non poterat: semetip̄m exinanuit: non mutando diuinitatē suam: sed nostrā mutabilitatem assumendo: ⁊ formam serui
j.Thi.j accipiēs: venit ad nos in hunc mundum:
Joh.j qui in hoc mundo erat: quia mundus ꝑ eū factus est: vt exemplū sursum videntibus deum: exemplū deorsum mirantibus hominem. Exemplum sanis ad permanenduz: exemplum infirmis ad conualescendum. exemplum morituris ad non timendū. exemplum mortuis ad resurgendum esset: in
Colo.j omnib⁹ ipe primatum tenens. Quia enim homo ad beatitudinem sequi nō debebat nisi deum: ⁊ sentire non poterat deum: sequendo deum hominē factum sequeretur simul: ⁊ quē sentire poterat ⁊ quē sequi deberet. Amemus ergo eum ⁊ inhereamus illi: caritate diffusa in cordibus nostris per
Roma.5

ſpiritumſanctū qui datus eſt nobis. Non igitur mirū ſi propter exemplum quod nobis vt reformaremur ad imaginem dei prebet imago equalis patri: cū de ſapiētia ſcriptura loquitur: de filio loquitur quē ſequimur viuendo ſapienter: cuius ⁊ pater ſit ſapientia ſicut lumen: ⁊ deus. Spiritꝰ quoq; ſanctus ſiue ſumma caritas vtrūq; coniungens: noſq; ſubiungēs. Quod ideo nō indigne dicitur quia ſcriptū eſt: deus caritas eſt: quomodo non eſt etiam ſapientia: cuz ſit lumē: quoniā deus lumen eſt. ſiue ergo hoc modo ſiue alio mō eſſentia ſpūſſancti ſigillatim ac proprie nominānda eſt qñ deus eſt: vtiq; lumē eſt. Et quoniā lumē eſt: vtiq; ſapientia eſt. Deum aūt eſſe ſpiritū ſanctum: ſcriptura clamat apud apoſtolū qui dicit: Neſcitis quia templuz dei eſtis: ſtatimq; ſubiecit: ⁊ ſpiritꝰ dei habitat in vobis. Deus eñ habitat in templo ſuo. Nō enim tanq; miniſter habitat ſpiritus dei in templo dei. cum alio loco euidētius dicat: Neſcitis quia corpora veſtra templum in vobis eſt ſpiritusſancti quē habetis a deo: et non eſtis veſtri. empti enim eſtis precio magno. glorificate et portate deum in corpore veſtro. Quid eſt autem ſapientia niſi lumen ſpirituale et incōmutabile? Eſt eñ ⁊ ſol iſte lumen ſed corporale eſt: ⁊ ſpiritalis creatura lumen: ſed nō incōmutabile. Lumen ergo pater: lumen filius: lumen ſpiritusſanctus. Simul autez non tria lumina: ſed vnū lumen. Et ideo ſapientia pater: ſapientia filius: ſapiētia ſpiritusſanctus: ⁊ ſimul non tres ſapientie: ſed vna ſapiētia. ⁊ quia hoc eſt ibi eſſe qđ ſapere. vna eſſentia pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus. Nec aliud eſt ibi eē q̄ deū eſſe. Vnus ergo deus: pat̄ ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus.

i. Joh. 4

i. Cor. 3

i. Cor. 6

Quid vel a grecis vel a latinis neceſſe fuerit dici de ineffabili trinitate.

Ca. iiij

Tacq; loquēdi cauſa de ineffabilibus vt fari aliquo modo poſſim⁹ qđ effari nullomō poſſum⁹: dictū eſt a noſtris greci vna eſſentia: tres ſubſtātie. a latinis aūt vna eſſentia vel ſubſtātia: tres perſone: quia ſicut iam dixim⁹: non aliter in ſermone noſtro. id eſt latino eſſentia q̄ ſubſtātia ſolet intelligi. Et dū intelligat ſaltē in enigmate qđ dicit: placuit ita dici vt diceret aliquid cū quereret q̄d tria ſint: q̄ tria eſſe fides vera pnūciat: cū ⁊ patrē nō dicit eſſe filiū: ⁊ ſpiritū ſanctū qđ eſt donū dei nec patrē dicit eſſe nec filium. Cū ergo querit quid tria: vel q̄d tres: oferimus nos ad inueniendū aliqđ ſpeciale vel generale nomen quo cōplectamur hec tria: neq; occurrit aliō quia excedit ſupeminētia diuinitatis vſitati eloquij facultatē. Ueri⁹ eñ cogitatur deus q̄ dicitur: ⁊ veri⁹ eſt q̄ cogitat. Luz eñ dicimus: nō eundē eſſe iacob qui eſt abraā. iſaac aūtē nec abraā eſſe nec iacob: tres eſſe vtiq; fatemur abraā: iſaac: ⁊ iacob. Sed cū queritur q̄d tres: reſpōdemus tres homines nomine ſpeciali eos pluraliter appellantes: generali aūt ſi dicamus tria animalia. homo eñ ſicut veteres diffinierunt: animal eſt rationale: mortale. Aut ſicut ſcripture noſtre loqui ſolent: tres animas cū a parte meliore totū appellari placet. id eſt ab anima: cū corpus ⁊ anima ſit totus homo. Ita quippe dictū eſt in egyptum deſcēdiſſe cū iacob animas ſeptuaginta quinq; pro tot hominibus. Item cū dicimus equū tuū nō eū eſſe qui me⁹ eſt: ⁊ tertiū alicuius alteri⁹: nec meū eſſe nec tuū: fatemur tres eſſe. Et interrogāti quid tres: reſpondem⁹ tres equos nomine ſpeciali: generali aūt tria animalia. Itē cū dicim⁹ bouem non eſſe equū: canē vero nec bouem eſſe nec equū: tria quedā dicim⁹. ⁊ pcunctantib⁹ quid tria: nō iā ſpeciali nomine dicimus tres equos: aut tres boues: aut tres canes: quia nō eadē ſpecie cōtinentur: ſed generali tria aialia: ſiue ſuperiore genere tres ſubſtātias: vel tres creaturas: vel tres naturas. Quecūq; autem plurali numero enūciant: ſpecialiter vno nomine: etiā generaliter enūciari poſſunt. Nō aūt oia que generaliter vno nomine appellantur: etiaz ſpecialit̄ appellare vno nomine poſſum⁹. Nā tres equos quod eſt nomē ſpeciale: etiam animalia tria dicim⁹. Equū vero ⁊ bouem: ⁊ canē: animalia tria tm̄ dicimus vel ſubſtātias que ſunt generalia nomina: ⁊ ſi q̄d aliud de his generaliter dici pōt. Tres vero equos: aut boues: aut canes q̄ ſpecialia vocabula ſūt: nō ea poſſum⁹ dicere. Eaq̄ppe vno nomine q̄uis pluraliter enūciamus: que cōiter habēt illud qđ eo nomine ſignificat. Abraā q̄ppe ⁊ iſaac: ⁊ iacob: cōe habent id qđ eſt homo. Itaq; dicunt tres homines. Equus quoq; ⁊ bos ⁊ canis: cōmune habent id quod eſt animal. Dicunt ergo tria animalia. Ita tres aliquas lauros: etiā tres arbores dicimus: laurum vero et mirtum: et oleam: tantū tres arbores

vel tres substantias: aut tres naturas. atq; ita tres lapides: etiã tria corpora. lapidem vero ꝛ lignũ ꝛ ferrum: tantũ tria corpora. vel si quo etiam superiore generali nomine dici possunt. ¶ Pater ꝝ ꝛ filius ꝛ spiritussanctus quoniã tres sũt: quæramus quid tres sunt: ꝛ quid cõmune habeant. ¶ Non enĩ cõmune illis est id qõ pater est: vt inuicẽ sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutrum dicantur: possunt dici tres amici q; inuicem sibi sunt. ¶ Non autẽ hoc ibi: qꝛ tantum pater ibi pater: nec duorum pater: sed vnici filij. ¶ Nec tres filij: cum pater ibi nõ sit filiꝰ nec spiritussanctus. ¶ Nec tres spiritussancti: quia ꝛ spiritussanctus ꝓpria significatione qua etiam donum dei dicit nec pater nec filius. Quid igitur tres? Si enim tres persone: cõmune est eis id quod persona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis: si cõsuetudinẽ loquendi respicimus. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generaliter enunciantur aliqua plura vt etiam specialiter enũciari possint. ¶ Nature enim differentia facit: vt laurus et mirtꝰ: ꝛ olea: aut equꝰ: aut bos: aut canis. non dicantur speciali nomine: iste tres lauri: aut illi tres boues. ꝙ generali: vt iste tres arbores: ꝛ illa tria animalia. ¶ Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: oportet vt speciale nomen habeant hec tria: quod tamẽ nõ inuenitur. ¶ Nam persona generale nomẽ est: intantum vt etiã homo possit hoc dici: cũ tantum intersit inter hominem ꝛ deum. ¶ Deinde in ipo generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cõmune est eis id quod persona est. ¶ Alioquin nullo modo possunt ita dici: quẽadmodũ non dicuntur tres filij: quia non commune est eis id quod est filius: cur non etiã tres deos dicimus. certe enĩ quia pater persona: ꝛ filius persona: ꝛ spũssanctus pson̄a: ideo tres persone. Quia ergo pater deus: ꝛ filiꝰ deus: ꝛ spiritussanctus deus: cur non tres dij: ¶ Aut qñ propter ineffabilẽ coniunctionem hec tria simul vnus deus: cur non etiã vna persona: vt ita non possimus dicere tres personas: ꝙuis singulam quãq; appellemus personam. quẽadmoduz nõ possumus dicere tres deos: ꝙuis quẽq; singuluz appellemus deũ: siue patrem: siue filium: siue spiritũsanctũ. ¶ An quia scriptura nõ dicit tres deos: sed nec tres personas alicubi scripturã cõmemorare iuenimꝰ. ¶ An quia nec tres: nec vnã personam scriptura dicit hec tria. Legimus enĩ personam domini: non personam dominum: propterea licut loquendi ꝛ disputãdi necessitate tres personas dicere. non quia scriptura dicit: sed qꝛ scriptura non contradicit. Si aũt diceremus tres deos: contradiceret scriptura dicẽs: Audi israel: dominus deus tuus deus vnus est. Deut. 6 ¶ Cur ergo ꝛ tres essentias non licet dicere: quod similiter scriptura sicut non dicit: ita nec cõtradicit. ¶ Nam essentia si speciale nomen est cõmune tribus: cur nõ dicant tres essentie: sicut abraã: isaac: ꝛ iacob: tres homines. quia homo speciale nomẽ est commune omnibꝰ hominibꝰ. Si autẽ speciale nomẽ non est essentia sed generale: qꝛ homo ꝛ pecus ꝛ arbor ꝛ sidus ꝛ angelus dicitur essentia: cur nõ dicuntur iste tres essentie: sicut tres equi dicũtur tria animalia: et tres lauri dicunt̃ tres arbores: ꝛ tres lapides tria corpora? ¶ Aut si propt̃ vnitatẽ trinitatis non dicuntur tres essentie sed vna essentia: cur non propter eandẽ vnitatem non dicũtur tres substantie: vel pson̄e: sed vna substãtia ꝛ vna pson̄a. Qꝛ enim est illis cõmune nomen essentie: ita vt singulus quisq; dicat essentia: tam illis cõmune est vel substãtie vel pson̄e vocabulũ. Quod enĩ de pson̄is secundũ nostrã: hoc de substantijs scõm grecoꝝ consuetudinẽ ea que diximus oportet intelligi. Sic enĩ dicũt illi tres substantias vnã essentiam: quemadmodũ nos dicimus tres psonas vnã essentiã vel substantiã. Quid igit̃ restat: nisi vt fateamur loquẽdi necessitate parta hec vocabula: cũ opus esset copiosa disputatiõe aduersum insidias vel errores hereticorũ? ¶ Cũ enĩ conaretur humana inopia loq̃ndo ꝓferre ad hominũ sensus: qõ in secretario mẽtis ꝓ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue p piam fidẽ: siue p qualẽcunq; intelligẽtiã: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret̃ in illa sũma equalitate vlla diuersitas. ¶ Rursus nõ eẽ tria quedã: nõ poterat dicere qõ sabellius. qꝛ dixit: in heresim lapsus est. ¶ Certissime q̃ppe ꝛ de scripturis cognoscit̃ qõ pie credendũ est: ꝛ aspectu mẽtis indubitata ꝙceptione pstringit̃: ꝛ patrem esse ꝛ filium ꝛ spiritumsanctũ: nec eundem filium esse qui pater est: nec spiritumsanctum eundem patrem esse vel filiũ. Quesiuit quid tria diceret: et dixit substantias siue personas: quibus nominibus nõ diuersitatem intelligi voluit: sed singularitatem voluit: vt non solũ ibi vnitas intelli-

gatur: ex eo ꝙ dicitur vna essentia. Sed et trinitas: ex eo ꝙ dicũtur tres substantie vl' persone. Nam si hoc est deo esse qđ subsistere: ita non erant dicende tres substãtie: vt non dicuntur tres essentie: quẽadmodum quia hoc est deo esse qđ sapere: sicut nõ tres essentias: ita nec tres sapientias dicimus. Sic enim quia hoc illi ẽ deum esse qđ est esse: tam tres essentias q̃ꝫ tres deos dici fas non est: Si autem aliud est deo esse: aliud subsistere: sicut aliud deo esse: aliud patrẽ esse vel dominum esse. quod enim est ad se dicitur. pater autẽ ad filium: ⁊ domim⁹ ad seruientem creaturã dicitur: relatiue ergo subsistit: sicut relatiue gignit: ⁊ relatiue dominatur. Ita iam substantia nõ erit substãtia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo qđ est esse appellat̃ essentia: ita ab eo qđ est subsistere substantiam dicimus. Absurdum est autem: vt substantia relatiue dicatur. Omnis enim res ad seipsam subsistit: quantomagis deus. Si tamẽ dignum est: vt deus dicatur subsistere.

De substantia et essentia. Capitulum. v

De his eñ rebus recte intelligitur: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicũtur: sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: ⁊ ideo substantia est. Illa vero in subsistente atq̃ subiecto corpore: que non substantie sunt: sed in substãtia. ⁊ ideo si esse desinat: vl' ille color: vl' illa forma: nõ adimunt corpori esse corpus: quia non hoc ei est esse: qđ illam vel illam formã colorẽ ve retinere. Res vero mutabiles neq̃ simplices proprie dicuntur substantie. Deus autem si subsistit vt substãtia proprie dici possit: inest in eo aliquid tanq̃ꝫ in subiecto: et nõ est simplex: cui hoc sit esse quod illi est. ⁊ quicquid aliud đ illo ad illum dicitur: sicut magnus: omnipotẽs: bonus: ⁊ si quid huiusmodi de deo nõ incõgrue dicitur. Nefas est autem dicere vt subsistat: ⁊ subsit deus bonitati sue: atq̃ illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neq̃ ip̃e deus sit bonitas sua: ꝫ in illo sit tanq̃ꝫ in sb̃iecto. Unde manifestum est deũ abusiue substantiam vocari: vt nomine vsitatiore intelligatur essentia: quod vere ⁊ ꝓprie dicitur: ita vt fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est eñ vere solus: qui incõmutabilis est: idq̃ nomen suũ famulo suo moysi enũtiauit: cum ait: Ego sum qui sum: Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tamẽ siue essentia dicatur quod proprie dicitur: siue substantia quod abusiue: vtrũq̃ ad se dicitur: nõ relatiue ad aliquid. Unde hoc est deo esse quod subsistere. ⁊ ideo si vna essentia trinitas: vna etiam substãtia. fortassis igitur cõmodius dicũtur tres persone: q̃ꝫ tres substantie. Exo. 3

De tribus personis vnius essentie. Ca. vj

Sed ne vobis videar suffragari: h̃ quoq̃ requiramus. Quãquã ⁊ illi si vellent sicut dicunt tres substantias: tres hypostases: possent dicere tres personas: tria prosopa. Illud aũt maluerunt: quod forte secundũ lingue sue consuetudinem aptius diceretur. Nãq̃ ⁊ in personis eadẽ ratio est. Nõ enim aliud est deo esse: aliud personã eẽ: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicitur: persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrẽ ⁊ filium ⁊ spiriumsanctũ: quẽadmodum dicũtur aliqui tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: ꝙ sint ad inuicem: nõ ꝙ vnusquisq̃ eorum sit ad seip̃m. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorũ ceterorum: aut ꝓpinquus: aut vicinus: quia hec nomina relatiuam significationem habent. Quid ergo nõ placet vt dicamus patrẽ personam esse filij: ⁊ spiritussancti: aut filium personã esse patris ⁊ spiritussancti: aut spiritũsanctum personam eẽ patris ⁊ filij: Sed neq̃ ꝑsona ita dici alicubi solet: neq̃ in hac trinitate cũ dicimus personam patris: aliud dicimus q̃ꝫ substantiam patris. Quocirca vt substantia patris ip̃e pater est: non quo pater est: sed quo est. ita ⁊ ꝑsona patris: nõ aliud q̃ꝫ ip̃e pater est. ad se quippe dicitur ꝑsona: nõ ad filium: vel spiritumsanctũ. sicut ad se dicitur deus: ⁊ magnus: ⁊ bonus: ⁊ iustus: ⁊ si quid aliud huiusmõi. Et quẽadmodum hoc illi ẽ esse ꝙ deum esse: ꝙ magnũ: ꝙ bonum esse. ita hoc illi ẽ esse: ꝙ personam esse. Cur ergo nõ hec tria simul vnã ꝑsonam dicim⁹: sicut vnam essentiã ⁊ vnũ deum. sed tres dicimus ꝑsonas: cum tres deos: aut tres essentias non dicam⁹: nisi qꝛ volumus: vl' vnũ aliquod vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur? Nam si genus est essentia. species autẽ substan-

tia siue persona: vt nōnulli sentiunt: omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substātie vel persone. sicut appellātur tres equi eademq; animalia tria: cū sit species equus: animal gen⁹. Neq; eñ species ibi pluraliter dicta est: ⁊ genus singulariter: tanq; diceretur tres equi vnū animal. sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Qz si dicūt substātie: vel psone nomine non speciē significari: sed aliquid singulare atq; indiuiduū: vt substantia vel psona: nō ita dicaī sicut dicīt homo quod cōmune est omnibus hominib⁹. Ex quomō dicitur hic homo: velut abraam: velut isaac: velut iacob: vel si quis alius q̄ etiam digito presens demōstrari possit. sic quoq; illos eadē ratio psequet. Sicut eñ dicuntur abraam: isaac ⁊ iacob tria indiuidua. ita tres homines: ⁊ tres anime. Cur ḡ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹: si secundū genus ⁊ speciem ⁊ indiuiduū etiā ista differimus: non ita dicuntur tres essentie vt tres substātie seu persone: sed hec vt dixi omitto. Illud dico: si essentia genus est: vna essentia iam non habet species. sicut quia genus est animal: vnū animal iam nō habet species. Non sunt ergo tres species vnius essentie: pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. Si aūt species est essentia: sicut species est homo. tres vero ille quas appellam⁹ substantias siue personas. sic eandē speciē cōmuniter habent: quēadmodū abraam ⁊ isaac ⁊ iacob. speciem que homo dicitur cōmuniter habent. nō sicut homo subdiuidīt in abraam: isaac: ⁊ iacob. ita vnus homo ⁊ in aliquos singulos homines subdiuidi pōt. oīno enim non potest: quia vnus homo iā singulus homo est. Cur ergo vna essentia in tres substantias vel personas subdiuidīt: Nam si essentia species ē sicut homo: sic ē vna essentia sicut vn⁹ homo: an sicut dicimus aliquos tres homines eiusdē sexus: eiusdē tēperationis corporī: eiusdēq; animi vnā esse naturam. tres eñ sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres substantias vnā essentiā: aut tres psonas vnā substantiā vel essentiā. Hoc vero vtcunq; simile est: quia ⁊ veteres qui latine locuti sunt: anteq; haberēt ista nomina: que nōdiu est vt in vsum venerunt. id est essentiam vel substantiā pro his naturā dicebant. Nō itaq; secundū genus ⁊ species ista dicimus: sed quasi scōm cōmunē eandēq; materiem. Sicut ex eodem auro si fierent tres statue: dicerem⁹ tres statuas vnū aurum. nec tamē diceremus genus aurū: species autē statuas. nec aurum speciē: statuas vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Cū eñ diffiniero quid sit homo: quod est nomen speciale: singuli quiq; homines qui sūt indiuidua eadē diffinitione cōtinētur. nec aliquid ad eā pertinet quod homo non sit. Cū vero aurū diffiniero: nō sole statue si auree fuerint: sed ⁊ anuli: ⁊ si quid aliud de auro fuerit ad aurum ptinebit: ⁊ si nihil inde fiat: aurum dicitur: quia etiā si nō sint auree: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Cū eñ diffiniero animal: quoniā generī huius species est equ⁹: omnis equus animal est. nō aūt statua oīs aurum est. Ideo q̄uis in tribus statuis aureis: recte dicam⁹ tres statuas vnum aur: non tamē ita dicimus vt genus aurū: species vero statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitatē dicimus tres personas vel substantias: vnam essentiam ⁊ vnū deum: tanq; ex vna materia tria quedā subsistāt: etiā si quicq̄d illud est: in his tribus explicatur sit. Non eñ aliquid aliud eius essentie est: preter istā trinitatem: tamen tres personas eiusdē essentie vel tres personas vnā essentiam dicimus. tres autē personas ex eadē essentia non dicimus: quasi aliud ibi sit qō essentia est: aliud quod persona. sicut tres statuas ex eodē auro possumus dicere. Aliud eñ illic est esse aurū: aliud esse statuas. Et cū dicuntur tres homines vna natura: vt tres homines eiusdē nature: possunt etiam dici tres homines ex eadē natura: qz ex eadē natura: ⁊ alī tres homines pñt existere. In illa vero essentia trinitatis: nullo mō alia q̄libet psona ex eadē eēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tantū est vnus homo: quantū tres homines simul. Et pl⁹ sūt aliquid homines duo: q̄ vnus homo. Et in statuis equalib⁹ plus auri est tres simul: q̄ singule statue. ⁊ minus auri est vna q̄ due. At in deo nō ita est. Nō eñ maior essentia est pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹ simul q̄ solus pater aut fili⁹. Sed tres simul ille substātie siue psone si ita dicende sunt: equales sunt singulis: quod animalis homo nō percipit: Nō eñ potest cogitare nisi moles ⁊ spacia: vel minuta vel grandia volitantibus in aio eius phātasmatib⁹: tanq; i. Cor. 2

imaginib⁹ corpoꝝ. Ex qua īmunditia do
nec purget: credat in patrem ⁊ filiū ⁊ spiri
tūsanctum: vnum deum: solum: magnum
omnipotentē: bonū: iustum: misericordē:
omnium visibiliū ⁊ invisibiliū cōditorem.
⁊ quicq̄d de illo ꝓ humana facultate digne
vereq; dici potest. Neq; cū audierit patrē
solum deū: separet inde filium: aut spiritū
sanctū. Cum eo quippe solus de⁹: cū quo ⁊
vnus de⁹ est: qz ⁊ filiū cū audimus solū de
um sine vlla separatione patris aut spirit⁹
sancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā
essentiā: vt nō existimet aliud alio vel mai⁹
vel melius: vl' ex aliqua parte diuersū. Nō
tñ vt pater ipse sit ⁊ filius ⁊ spūssanctus: et
quicq̄d aliud ad alterutrū singula dicunt.
sicut verbum quod nō dicit nisi filius: aut
donū quod nō dicit nisi spūssanct⁹. ꝓpter
quod etiam pluralē numerū admittunt: si
Joh.jo cut in euangelio scriptum est: Ego ⁊ pater
vnū sumus. Et vnū dixit: ⁊ sumus. Unū
scōm essentiā qō idem deus. sumus secun
dum relatiuū: quod ille pater: hic fili⁹. Ali
Ibidē.j4 quādo ⁊ tacetur vnitas essentie: ⁊ sola plu
raliter relatiua cōmemorantur. Veniem⁹
ad eū ego ⁊ pater: ⁊ habitabimus apō eū.
Veniemus ⁊ habitabim⁹ pluralis numer⁹
est: quia ꝑdictum ē: Ego ⁊ pater. id est pat
⁊ filius: que relatiue adinuicē dicunt. Ali
Geñ.j quando latenter oīno. sicut in genesi: Faci
amus hominē ad imaginem ⁊ similitudinē
nostrā. Et faciamus: ⁊ nostrā: pluraliter di
ctū est: ⁊ nisi ex relatiuis accipi nō pōt. Nō
enim vt facerēt dij: aut ad imaginē ⁊ simili
tudinem deoꝝ: sed vt facerēt pater ⁊ filius
⁊ spūssanctus ad imaginē patrī ⁊ filij ⁊ spi
ritussancti: vt subsisteret homo imago dei.
Deus autem trinitas. Sed quia nō omni
no equalis fiebat illa imago dei: tanq; non
ab illo nata: sed ab eo creata. Hui⁹ rei sig
nificande causa ita imago est: vt ad imagi
nem sit. id est nō equat parilitate: sed qua
dam similitudine accedit. Non enī locoꝝ
interuallis: sed similitudine accedit ad de
um: ⁊ dissimilitudine recedit ab eo. Sunt
enī qui ita distinguūt vt imaginem velint
esse filium. hominē vero nō imaginem: sed
j.Cort.jj ad imaginē. Refellit aūt eos apostolus di
cens: Vir quidem nō debet velare caput:
cū sit imago ⁊ gloria dei. Nō dixit ad ima
Geñ.j ginem: sed imago. Que tamē imago cum
alibi dicitur: Ad imaginē: non quasi ad fi
lium dicitur: que imago equalis est patri:
alioquin nō diceret ad imaginem nostrā.
Quomodo enī nostram: cum filius solus
patris imago sit: Sed ꝓpter imparē vt di
xim⁹ similitudinē: dictus est homo ad ima
ginem. ⁊ ideo nostrā. vt imago trinitati es
set homo: non trinitati equalis sicut filius
patri: sed accedens vt dictū est quādam si
militudine. sicut in distātibus significatur
quedā vicinitas: non loci: sed cuiusdā imi
tationis. Ad hoc enim eis ⁊ dicit: Refor- Roma.jz
mamini in nouitate mentis vestre. Quib⁹
item dicit: Estote itaq; imitatores dei sicut Ephe.5
filij carissimi. Nouo enim homini dicitur:
Qui renouatur in agnitionē dei: secundū Colo.3
imaginē ei⁹ qui creauit eum. Aut si iā pla
cet ꝓpter disputādi necessitatē: etiam ex
ceptis nominibus relatiuis pluralē nume
rum admittere: vt vno nomine respōdeat:
cū queritur: quid tria: ⁊ dicere tres substā
tias: siue tres personas. nulle moles aut in
terualla cogitētur: nulla distantia quantu
lecūq; dissimilitudinis: aut vt intelligat ali
ud alio vel paulo min⁹ quocūq; modo mi
nus esse aliud alio pōt: vt neq; psonarum
sit confusio: nec talis distinctio qua sit im
par aliquid. Qō si intellectu capi nō pōt:
fide teneatur: donec illucescat in cordib⁹
ille: qui ait per prophetam: Nisi credideri
tis nō intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiūt capitula libri octaui.

j De indifferenti magnitudine trini
tatis: in qua nō est plus ipa trinita
tas simul cū singula queq; psona.

ij Qz de essentia veritatis que est trini
tas deus: nihil corporeum neq; mu
tabile debeat cogitari.

iij De vero ⁊ summo ⁊ vno bono.

iiij De dilectione in deū per fidē.

v De sacramento incarnationis dñi: ⁊
saluatoris nostri iesu xpi.

vj Quid in sanctis quos non vidimus
diligamus.

vij De vera dilectione.

viij Qz qui fratrē diligit deū diligat: qui
amat ⁊ ipsam dilectionē que ex deo
⁊ deus est.

ix Qz ex ea forma qua diligitur iustus:
diligatur deus: quia nō pōt ea q̄ di
lectionē excitat forma nō diligi: ea
dēq; est de⁹: qz deus caritas est.

x De amāte ⁊ qō amatur ⁊ amore.

Aurelij augustini proemiū in librū. viij.

Diximus alibi ea dici ꝓprie in illa trinitate distincte ad singl'as personas pertinētia: que relatiue dicunt̄ ad inuicē: sicut pater ⁊ filius ⁊ vtriusq; donum spiritussanctus. Non em̄ pater trinitas: aut filius trinitas: aut trinitas donum. Qꝛ vero ad se dicunt̄ singuli: non dici pluraliter tres: sed vnā ipsam trinitatē: sicut deꝰ pater: deus filiꝰ: deꝰ spiritussanctus. Et dn̄s pater: dn̄s filius: dn̄s spiritussanctꝰ. Et omnipotens pater: omnipotēs filius: oīpotens spiritussctūs: Nec tn̄ tres dij: aut tres dn̄i: aut tres omnipotētes. Sed vnꝰ deus: dominꝰ: oīpotēs: ipa trinitas: ⁊ quicq̄d aliud: non ad inuicē relatiue: sed ad se singuli dicūt̄. Hoc em̄ secundū essentiam dicunt̄: qꝛ hoc est ibi esse: ꝙ magnū esse: ꝙ bonum: ꝙ sapientē esse: ⁊ quicq̄d aliud ad se vnaqueq; ibi ꝑsona: vl' ipa trinitas dicit̄. Ideoq; dici tres ꝑsonas: vel tres substantias: nō vt aliq̄ intelligatur diuersitas essentie: ꝫ vt vel vno aliquo vocabulo respōderi possit: cum dicitur quid tres: vel q̄d tria: tantāq; eē equalitatē in ea trinitate: vt nō solū pater nō sit maior q̄ filius: qd̄ attinet ad diuinitatem: sed nec pater ⁊ filiꝰ simul maius aliq̄d sint q̄ spūssanctus: aut singula queq; ꝑsona quelibet trium: minus aliq̄d sit q̄ ipa trinitas. Dicta sunt hec: ⁊ si sepiꝰ versando repetant̄: familiariꝰ quidē innotescunt. Sed ⁊ modus aliq̄s adhibēdus est: deoq; supplicādū deuotissima pietate: vt intellectū aperiat: ⁊ studiū cōtentionis assumat: quo possit mente cerni essentia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilitate. Nūc itaq; in quātū ipe adiuuat creator mire misericors: attendamꝰ hec que mō tā interiora q̄ supiora tractabimꝰ: cū sit eadē seruata illa regula: vt qd̄ intellectui nr̄o nondū eluxerit: a firmitate fidei nō dimittatur.

De indifferenti magnitudine trinitatis in qua nō est plus ipa trinitas simul q̄ singula queq; persona. Ca. primum

Dicimus em̄ nō esse in hac trinitate maius aliq̄d duas aut tres ꝑsonas q̄ vnā earꝝ: qd̄ nō capit ꝯsuetudo carnalis: nō ob aliud nisi qꝛ vera que creata sūt sentit vt pōt: veritatē aūt ipam qua creata sunt nō pōt intueri. Nā si posset: nullomō esset lux ista corporea māifestior q̄ hoc qd̄ diximus. In substātia quippe veritat̄: qm̄ sola vera est: nō est maior aliqua: nisi q̄ verius est. Quicq̄d autē intelligibile atq; incōmutabile est: nō aliud alio verius est: qꝛ eque incōmutabiliter eternū ē. Nec qd̄ ibi magnū dicit̄: aliunde magnū est: q̄ eo qd̄ vere est. Quapropter vbi magnitudo ipa veritas est: quicq̄d plus habet magnitudinis: necesse ē vt plꝰ habeat veritat̄. Quicq̄d ergo plus veritatis nō habet: nō habet plus etiā magnitudinis. Porro quicquid plus habet veritatis: ꝓfecto verius est: sic̄ maius est qd̄ plus habet magnitudinis: ꝫ ergo ibi est maius qd̄ verius. Nō aūt verius est pater ⁊ filiꝰ simul: q̄ singulus pater: aut singulus filius. Nō igitur maius aliq̄d vtrūq; simul: q̄ singulū eorū. Et qm̄ eque vere est etiā spūssanctus: nec pater ⁊ filius simul: maius aliquid est q̄ ipe: qꝛ nec verius ē. Pater quoq; ⁊ spiritussanctus simul: quoniā veritate n̄ superāt filiū. Nō em̄ verius sunt: nec magnitudine superāt. Atq; ita filius ⁊ spiritussanctus simul: tam magnum aliquid sunt: q̄ pater solus: qꝛ tā vere sunt. Sic ⁊ ipa trinitas tam magnū est: q̄ vnaqueq̄ ibi ꝑsona. Nō em̄ ibi maior ē que verior nō est: vbi est ipa veritas magnitudo. Quia in essentia veritatis: hoc est verꝝ esse qd̄ ē esse: ⁊ hoc est eē qd̄ est magnū esse. hoc ḡ magnū esse: qd̄ verum esse. Qꝛ igitur ibi eque verꝝ est: etiā eque magnum sit: necesse est.

Qꝛ de eēntia veritatis que ē trinitas deꝰ nihil corporeū neq; mutabile debeat cogitari. Ca. ij

In corporibꝰ aūt fieri pōt: vt eque verū sit hoc aurū atq; illud: ꝫ maius hoc sit q̄ illud: qꝛ non eadē ibi est magnitudo q̄ veritas. Aliudq; illi ē aurū esse: aliud magnū esse. Sic ⁊ ī animi natura: scd̄m ꝙ dicit̄ magnus animꝰ: nō secūdum hoc dicit̄ verus animꝰ. Animū enim verū habet etiā qui nō est magnanimꝰ: qn̄ quidē corpis ⁊ animi essentia: nō est ipius veritatis essentia: sic̄ est trinitas deꝰ vnus: solus: magnꝰ: verus: verax: veritas. Quē si cogitare conamur quantū sinit ⁊ donat: nullus cogitet̄ ꝑ locorū spacia contactus aut cōplexus: quasi triū corporū nulla cōpago iuncture: sic̄ tricorpem geryonē fabulę ferūt. ꝫ quicq̄d animo tale occurrerit:

vt maius sit in trib⁹ q̄z in singulis: minusq̄z in vno q̄z in duob⁹: sine vlla dubitatiõe respuat. Ita eñ respuit eẽ corporeũ. In spiritalibus aũt: oñe mutabile qõ occurrerit nõ putet de⁹. Nõ eñ parue noticie ps est: cũ de pfundo isto in illã sũmitatem respiramus: si anteq̄z scire possum⁹ quid sit deus: possum⁹ iã scire q̄d nõ sit. Nõ est eñ certe nec terra: nec celũ: nec quasi ẽra t celũ: nec tale aliq̄d quale videm⁹ in celo: nec q̄q̄d tale nõ videm⁹: t est fortassis in celo. Nec si augeas imaginatione cogitationis lucẽ solis quantũ potes: siue quo sit maior: siue q̄ sit clarior: millies tantũ: aut inũerabiliter: neq̄z hoc est de⁹. Nec sicut cogitant angeli mũdi spirit⁹ celestia corpora inspirantes: atq̄z ad arbitriũ quo seruiũt deo nutantes atq̄z versantes: nec si oẽs cũ sint milia miliũm in vnũ collati: vn⁹ fiant. nec tale aliq̄d deus est. Nec si eosdẽ spirit⁹ sine corporib⁹ cogites: qõ quidẽ carnali cogitationi difficillimũ ẽ. Ecce vide si potes ☙ aia pgrauata corpore qõ corrumpit: t onusta terrenis cogitationib⁹ multis t varijs: ecce vide si potes: deus veritas est. Hoc eñ scriptũ ẽ: Quoniã deus lux est. nõ quõ isti oculi vident: sed quõ videt cor: cũ audit veritas ẽ. Noli querere quid sit veritas: statim enim se opponũt caligies imaginũ corporaliũ: t nubila phãtasmatũ: t pturbabũt serenitatem: que primo ictu diluxit tibi: cũ dicerez veritas. Ecce in ipso primo ictu: quo velut corruscatione pstringeris: cũ dicit veritas. Mane si potes: sed nõ potes. Relaberis i ista solita atq̄z terrena. Quo tandẽ põdere queso relabert nisi sordũ ꝓtractarũ cupiditatis visco t pegrinatiõis erroribus.

i. Joh. j

De vero summo et vno bono. Capitulũ. iij.

Ecce iterũ vide si potes. Nõ amas certe nisi bonuz: qz bona est terra altitudine montiũ t tẽperamento colliũ: t planicie campoꝝ: t bonũ p̄dium: amenũ t fertile: t bona domus: parib⁹ mẽbris disposita: t ãpla: t lucida: t bona animalia animata corpora: t bon⁹ aer modestus t salubr: t bon⁹ cib⁹ suauis atq̄z apt⁹ valitudini: t bona valitudo sine doloribus t lassitudine: t bona facies homis dimẽsa pariliter t affecta hilariter t luculenter colorata. Et bon⁹ anim⁹ amici consensionis dulcedine t amoris fide. Et bon⁹ vir iust⁹: t bone diuitie: qz facile expediũt. Et bonũ celũ cum sole t luna t stellis suis. Et boni angeli. sancta obediẽtia. Et bona locutio suauiter docẽs: t congruent monẽs audientem. Et bonũ carmẽ: canoꝝ numeris: t sentẽtijs graue. Quid plura t plura: Bonũ hoc: t bonũ illud. Tolle hoc t illud: t vide ipm bonũ si potes: ita deuz videbis. Non alio bono bonũ: sed bonũ oĩs boni. Neq̄z eñ in his omnib⁹ bonis vel q̄ cõmemorauit: vel que alia cernũt siue cogitant: dicerem⁹ aliud alio meli⁹ cum vere iudicamus: nisi esset nobis impssa notio ipsi⁹ boni: scõm q t ꝓbarem⁹ aliquid: et aliud alij preponeremus. Sic amand⁹ deus: nõ h̄ t illud bonũ: sed ipsum bonũ. Querendum enim bonũ aie: nõ cui supuolitet iudicando: sed cui hereat amando. Et quid h̄ nisi de⁹: Nõ bon⁹ anim⁹: aut bon⁹ angel⁹: aut bonũ celũ: sed bonũ bonum. Sic eñ forte facili⁹ aduertit: q̄d velim dicere. Cũ enim audio: verbi gratia: q dicit anim⁹ bonus: sicut duo verba sunt: ita ex eis verbis duo quedã intelligo. Aliud quo anim⁹ est: aliõ quo bonus. Et quidez vt anim⁹ esset: non egit ipe aliquid. Nõ eñ iam erat: qui ageret vt esset. Vt aũt sit bon⁹ animus: video agendũ esse voluntate. non quia idipsum quo anim⁹ est: nõ est aliquid boni (Hã vñ iam dicit t verissime dicit corpore melior) sed ideo nondũ dicit bon⁹ anim⁹: qz restat ei actio voluntatis: qua sit pstantior: quaz si neglexerit: iure culpatur: rectez dicit nõ bon⁹ anim⁹. Bistat eñ ab eo qui hoc agit. Et quia ille laudabil: pfecto iste qui h̄ nõ agit vituperabilis est. Cũ vo agit hoc studio: t fit bonus animus: nisi se ad aliquid cõuertat q̄ ipe nõ est: nõ põt hoc assequi. Quo se aũt ꝙuertit vt fiat bon⁹ anim⁹: nisi ad bonũ: cũ hoc amat t appetit: t adipiscitur. Vnde si rursus se auertat: fiatq̄z nõ bonus: hoc ipo q se auertit a bono: nisi maneat in se illud bonũ vnde se auertit: nõ est quo se iterũ si voluerit emendare ꝙuertat. Quapropter nulla essent mutabilia bona: nisi esset incõmutabile bonũ. Cũ itaq̄z audis bonũ hoc t bonum illud: que possunt alias dici etiã nõ bona: si potueris sine illis que participatione boni bona sunt: perspicere ipm bonũ: cui⁹ participatiõe bona sunt. simul eñ t ipm intelligis cũ audis h̄ aut illud bonũ. Si g̃ potueris: illis detractis p seipm pspexeris dcũ. Et si amore inheseris: ꝓtinuo beatificaberis. Pudeat aũt cũ alia nõ amenꝫ: nisi qz

bona sūt: eis iherēdo nō amare bonū ipm: vñ bona sūt. Illō etiā qō anim⁹ tantū qr ē anim⁹: etiā nōdū eo modo bon⁹ quo se cō uertit ad incōmutabile bonum: sed vt dixi tantū anim⁹: cū ita nobis placet vt eū omni etiā luci corporee cū bene intelligim⁹ p̄feramus: nō in seipo nobis placet: sed in illa arte qua fact⁹ est. Jude eñ approbat factus vbi videt fuisse faciend⁹: hec est veritas: ⁊ simplex bonū. Nō eñ ē aliō aliqd q̄ ipm bonū: ac p hoc etiā sūmū bonū. Non eñ minui vel augeri bonuz pōt: nisi qō ex alio bono bonū est. Ad hoc se igit animus conuertit vt bon⁹ sit: a quo habet vt animus sit. Tūc ergo volūtas nature congruit vt p ficiat in bono anim⁹: cū illud bonū diligit conuersione volūtatis: vnde est ⁊ illud qō nō amittit: nec auersione volūtatis. Auertendo eñ sese a sūmo bono: amittit anim⁹ vt sit bon⁹ anim⁹: nō aūt amittit vt sit animus: cū ⁊ hoc iā bonuz sit corpore melius. hoc ergo amittit volūtas: qō voluntas ad ipsā it. Jaz eñ erat anim⁹ qui conuerti ad id vellet a quo erat. Qui aūt vellet esse anteq̄ esset: nōdū erat. ⁊ hoc est bonū nostruz: vbi videm⁹ vtrū esse debuerit aut debeat quicq̄d esse debuisse: aut debere comphendimus: ⁊ vbi videm⁹ esse non potuisse nisi esse debuisset: quicq̄d etiā quō esse debuerit comphendim⁹. Hoc ergo bonū nō lon-
Act.17 ge positū est ab vnoquoq̄ nostruz. In illo eñ viuimus: mouemur: ⁊ sumus.

De dilectione in deum per fidem. Capitulū. iiij.

Ed dilectione standū est ad illud: ⁊ inherendū illi: vt p̄sente perfruamur a quo sum⁹: quo absente nec
2.Cor.5 esse possum⁹. Cū eñ p fidē adhuc ambulam⁹: nō p speciē: nōdū vtiq̄ videm⁹ deuz. sicut idē ait: facie ad faciē: quē tñ nisi nunc iam diligam⁹: nūq̄ videbimus. Sed quis diligit qō ignorat: Sciri eñ aliquid ⁊ non diligi pōt. Diligi autē quod nescit: quero vtrū possit: quia si nō potest: nemo diligit deū anteq̄ sciat. Et quid est deuz scire: nisi eū mēte ꝓspicere: firmeq̄ p̄cipe. Nō enim corpus est vt carneis oculis inquirat. Jz ⁊ priusq̄ valeam⁹ conspicere atq̄ p̄cipere deū: sicut ꝓspici ⁊ p̄cipi potest: qō mundis
Math.5 cordib⁹ licet. Beati eñ mundicordes: qr deū videbūt. nisi p fidem diligat: nō poterit cor mundari: quo ad eum videndum sit aptum ⁊ idoneū. Ibi sunt eñ illa tria: propter que in animo edificanda: omniū diuinoꝝ librorꝝ machinamēta cōsurgūt: fides: spes: caritas: nisi in aio credēte qō nōdum videt: ⁊ sperāte atq̄ amāte qō credit. amatur ergo ⁊ qō ignorat: sed tñ credit. Minimū aūt cauendū est: ne credēs anim⁹ id qō nō videt fingat sibi aliquid qō nō est: ⁊ spe-
1.Thi.1 ret diligatq̄ quod falsuz est. Qō si fit: non erit caritas de corde puro ⁊ conscientia bona: ⁊ fide non ficta: que finis p̄cepti est: sicut apostolus dicit. Necesse est aūt cū aliqua corporalia lecta vel audita que nō vidimus: credim⁹. fingat sibi aliquid anim⁹ i liniamētis formisq̄ corporū: sicut occurrerit cogitanti: qō aut verū non sit: aut etiā si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneam⁹ quicq̄ prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuatur. Quis enim legentium vel audientium que scripsit apostolus paul⁹: vel que de illo scripta sunt: nō fingat animo: ⁊ ipsius apostoli faciem: ⁊ omnium quorum ibi nomina cōmemorantur? Et cū in tanta hominū multitudie quib⁹ ille littere notescūt: alius aliter liniamēta figuramq̄ illoꝝ corporū cogitet: vtiq̄ incertū est. Neq̄ ibi occupatur fides nostra: qua facie corporis fuerint illi homines: sed tantū quia p dei gratiam ita vixerunt: ⁊ ea gesserūt que scriptura illa testat: hoc ⁊ vtile est credere: ⁊ nō desperandum: ⁊ appetendū. Nā ⁊ ipsius domini facies carnis: inumerabiliū cogitationū diuersitate variat ⁊ fingit: que tñ vna erat: quecūq̄ erat. Neq̄ eñ in fide nostra quā de domino iesu xp̄o habem⁹: illud salubre est qō sibi anim⁹ fingit: longe fortasse aliter q̄ res se habz. Sed illud quod scōm speciem de homine cogitamus. habemus eñ quasi regulariter infixā humane nature noticiam: scōm quā quicquid tale aspicimus: statim hoiem esse cognoscimus vel hominis formā.

De sacramēto icarnatiōis dñi et saluatoris nr̄i iesu xp̄i. Ca. v.

Ecundū hanc noticiam cogitatio nostra informat: cum credim⁹ pro nobis deū hominē factū: ad humilitatis exemplū: ⁊ ad demōstrandam erga nos dilectionē dei. Hoc eñ nobis prodest credere: ⁊ firmū atq̄ inconcussum corde retinere: scilicet humilitatē qua natus est de⁹ ex femina: ⁊ a mortalib⁹ per tātas ꝓtumelias perductus ad mortē: summū esse medi-

camentum: quo ſupbie noſtre ſanaret tumorē: t altum ſacramentū quo peccati vinculum ſolueretur. Dic t virtutem miraculorū ipſius t reſurrectionis eius: quoniaz nouim⁹ q̄d ſit omnipotentia: de omnipotente deo credim⁹: t ſecundū ſpecies t genera rerū vel natura inſita: vl' experientia collecta: de factis huiuſcemodi cogitam⁹: vt non ficta ſit fides noſtra. Nec enī nouim⁹ faciez virginis marie: ex qua ille a viro intacta: nec ī ipo partu corrupta mira-
Joh. jj biliter natus ē. Nec quib⁹ membrorū liniamentis fuerit lazarus: nec bethaniaz: nec ſepulchrum: lapidemq̄ illum quem remoueri iuſſit cum eum reſuſcitaret vidimus.
Matth. 27 nec monumentū nouū excisuz in petra vñ ipſe reſurrexit. nec mōtē oliueti vnde aſcēdit in celū. Nec omnino ſcimus quicūq̄ iſta non vidimus: an ita ſint vt ea cogitamus: imo vero probabilius exiſtimamus non eſſe ita. Nāq̄ cū alicui⁹ facies vel loci vl' hominis: vel cuiuslibet corporis eadem occurrerit oculis noſtris que occurrebat animo: cū eam priuſq̄ viderem⁹ cogitabamus: nō paruo miraculo mouemur. Ita raro t pene nunq̄ accidit: t tamē ea firmiſſime credimus: quia ſecundū ſpecialē generalemq̄ noticiam que certa nobis eſt cogitamus. Credimus enī dominū ieſum chriſtum natū de virgine que maria vocabat. Quid ſit autez virgo: t quid ſit naſci: t q̄d ſit nomē proprīū nō credim⁹: ſed prorſus nouimus. Vtrū autez illa facies marie fuerit que occurrit animo cum iſta loquimur aut recordamur: nec nouim⁹ omnino: nec credimuſ. Itaq̄ hic ſalua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talē. forte autē de virgine natus eſt chriſtus: nemo ſalua fide chriſtiana dixerit. Nobrem quoniam trinitatis eternitatē: t equalitatē t vnitatē quantū datur intelligere cupim⁹. prius autem q̄z intelligamus credere debemus: vigilandū nobis eſt ne ficta ſit fides noſtra. Eadem quippe trinitate fruendum eſt: vt beate viuamus. Si autem falſum de illa crediderimus: inanis erit ſpes: t nō caſta caritas. Quomodo igit eam trinitatez quā nō nouim⁹: credendo diligim⁹? An ſecundū ſpecialē generalēve noticiā: ſecundum quā diligimus apoſtolū paulū: Qui etiaz ſi non ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantib⁹: t hoc penit⁹ ignoram⁹: nouim⁹ tamē quid ſit homo. Ut enim longe nō eamus: hoc ſum⁹. id eſt homo: t illū hoc fuiſſe: t animā eius corpori copulataz mortaliter vixiſſe manifeſtuz eſt. Hoc ergo de illo credim⁹: qō inuenim⁹ ī nobis: iuxta ſpeciem vel genus: quo humana omnis natura pariter continetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis ſiue ſpecialiter ſiue generaliter nouim⁹: quaſi multe ſint tales trinitates: quarū aliquas experti ſum⁹: vt per regulā ſimilitudinis impſſaz vel ſpecialem vel generalem noticiā: illam quoq̄ talem eſſe credam⁹: atq̄ ita rem quā credimus t nōdū nouim⁹: ex parilitate rei quaz nouim⁹ diligam⁹? Quod vtiq̄ non ita eſt. An quēadmodū diligim⁹ in dño ieſu chriſto q̄ reſurrexit a mortuis: cuius inde neminem vnquam reſurreriſſe viderimus. Ita trinitatem quaz nō videmus: t qualē nullam vnquā vidim⁹ poſſum⁹ credendo diligere. Sed quid ſit mori: t q̄d ſit viuere: vtiq̄ ſcim⁹: quia t viuim⁹: t mortuos ac morientes aliquando vidimus t experti ſumus. Quid eſt aūt aliud reſurgere: niſi reuiuiſcere. id eſt ex morte ad vitam redire? Cum ergo dicimus t credimus eſſe trinitatem: nouim⁹ quid ſit trinitas: quia nouim⁹ quid ſint tria: ſed nō hoc diligimuſ. Nā id vbi volum⁹ facile habem⁹: vt alia omittā: vel micando digitis tribus: an vero diligimus: non q̄ omnis trinitas: ſed q̄ trinitas deus? Hoc ergo diligimus in trinitate: qō deus eſt. ſed deū nullū aliū vidim⁹ aut nouimus: quia vnus eſt deus: ille ſolus quez nōdum vidim⁹: t credendo diligim⁹. Sed ex qua rerum notarū ſimilitudine vel comparatione credamus: quod etiā nōdū notū deū diligam⁹: hoc querit.

Quid in ſanctis quos nō vidimus diligamus. Ca. vj.

Redi ergo mecuz: t conſideremus cur diligamus apoſtoluz. Nunq̄d nam propter humanā ſpeciez quā notiſſimam habem⁹: eo q̄ credimus eū hominē fuiſſe: nō vtiq̄. Alioquin nunc nō eſt quē diligamus: quando quidez homo ille iam nō eſt. Anima enim eius a corpore ſeparata eſt. Sed id quod in illo amam⁹: etiam nunc viuere credimus. Amamus enīz animū iuſtū. Ex qua ergo generali aut ſpeciali regula: niſi quia ſcimus: t quid ſit animus: t quid ſit iuſtus? At anim⁹ quidē q̄d ſit: non incongrue nos dicimus ideo noſſe quia t nos habemus animū. Nec enī vnquā oculis vidim⁹: t ex ſimilitudine viſoꝝ

plurium: notionē generalē ſpecialēve pce-
pimus: ſed poti⁹ vt dixi: qz ⁊ nos habem⁹.
Quid eñ tam intime ſcit: ſeqz ipm eſſe ſen
tit: q̄z id quo ctiã cetera ſentiunt. id eſt ipſe
anim⁹? Nam ⁊ motus corpoꝝ quibus pre-
ter nos alios viuere ſentimus: ex noſtra ſi-
militudine agnoſcimus: quia ⁊ nos ita mo
uemus corpus viuendo: ſicut illa corpora
moueri aduertimus. Neqz eñ cuz corpus
viuũ mouetur: aperitur vlla via oculis no
ſtris ad videndũ animũ: rem ſcilicet q̄ ocu
lis videri nõ poteſt: ſed illi moli aliquid in
eſſe ſentimus: quale nobis ineſt ad mouen
dum ſimiliter molẽ noſtrã: quod eſt vita et
anima. Neqz enim quaſi humane prudẽ-
tie rationiſqz proprium eſt. Et beſtie quip-
pe ſentiunt viuere: nõ tantũ ſeipſas: ſed eti
am ſeinuicẽ atqz alterutrũ ⁊ noſipos. Nec
animas noſtras vident: ſed ex motib⁹ cor-
poris: idqz ſtatim ⁊ facillime quadã conſpi
ratione naturali. Animũ igit cuiuſlibet ex
nr̃o nouim⁹: ⁊ ex nr̃o credim⁹ quẽ nouim⁹.
Nõ eñ tãtũ ſentim⁹ animũ: ꝫ etiã ſcire poſ
ſum⁹ quid ſit anim⁹ conſideratione noſtri.
habemus eñ animũ. Sed quid ſit iuſtus:
vnde nouimus. Dixeram⁹ enim nos apo-
ſtolum non alia cauſa diligere: niſi q̄ ſit iu
ſtus animus. Nouimus ergo ⁊ quid ſit iu-
ſtus: ſicut quid anim⁹. Sed quid ſit anim⁹
vt dictũ eſt nouim⁹ ex nobis. Ineſt enim
animus nobis. quid autem ſit iuſtus vnde
nouim⁹: ſi iuſti non ſumus? Qz ſi nemo no-
uit quid ſit iuſtus niſi qui iuſtus eſt: nemo
diligit iuſtum niſi iuſtus. Nemo eñ poteſt
diligere quẽ iuſtũ eſſe credit ob hoc ipſum
quia iuſtũ eſſe credit: ſi quid ſit iuſtus igno
rat. Secundũ q̄ ſuperius demonſtrauim⁹
neminẽ diligere q̄ credit ⁊ nõ videt: niſi ex
aliqua regula noticie generalis ſiue ſpecia
lis. Ac p̄ hoc ſi nõ diligit iuſtũ niſi iuſtus:
quomodo volet quiſqz iuſtus eſſe qui non
dum eſt: nõ eñ vult quiſqz eſſe q̄ nõdum
diligit. Et autem ſit iuſtus qui nondũ eſt:
valet vtiqz iuſtus eſſe: vt autẽ velit: diligit
iuſtum. Diligit ergo iuſtuz: ⁊ qui nondum
iuſtus eſt. Diligere autem iuſtũ nõ poteſt:
ſi quid ſit iuſtuſ: ignorat. proinde nouit q̄d
ſit iuſtus: etiam qui nondũ eſt. vbi ergo no
uit: non oculis vidit. An vllum corpus iu
ſtum velut albũ aut nigrum: aut quadruz:
aut rotundũ: quis hoc dixerit: at oculis nõ
vidit niſi corpora. Juſtus aũt in hoie non
eſt: niſi animus. Et cum homo iuſtus dici-
tur: ex animo dicitur: non ex corpore. Eſt
eñ quedã pulchritudo animi iuſticia qua
pulchri ſunt homines. pleriqz etiã qui cor-
pore diſtorti atqz deformes ſunt. Sicut eñ
animus nõ videtur oculis: ita nec pulchri
tudo eius. Vbi ergo nouit quid ſit iuſtus
qui nondũ eſt: atqz vt ſit diligit iuſtuz. An
ſigna quedaz per motũ corporis emicant:
quibus ille aut ille homo eſſe iuſtus appa-
ret: Sed vnde nouit illa ſigna eſſe animi in
iuſti: neſciens quid omnino ſit iuſtus: no-
uit ergo. Sed vbi nouimus quid ſit iuſtuſ:
etiam cũ iuſti nondũ ſum⁹: ſi extra nos no-
uimus: in corpore aliquo nouimus: ſed nõ
eſt iſta res corporis. In nobis igitur noui-
mus quid ſit iuſtus. Non enim alibi hoc in
uenio cuz quero vt hoc eloquar: niſi apud
meipm. Et ſi interrogẽ aliuz quid ſit iuſt⁹:
apud ſeipm querit quid reſpõdeat. Et q̄ſ-
quis hinc verũ reſpondere potuit: apud ſe
ipm q̄d reſpõderet inuenit. Et carthaginẽ
quidẽ cũ eloqui volo: apud meipm quero
vt eloquar: ⁊ apd̄ meipm inuenio phãtaſi-
am carthaginis. Sed eam p̄ corpus acce-
pi. id eſt per corporis ſenſum: quoniã pre-
ſens in ea corpore fui: ⁊ eam vidi atqz ſen-
ſi: memoriaqz retinui: vt apud me inuenirẽ
de illa verbũ: cũ eam vellem dicere. Ipſa
eñ phantaſia eius in memoria mea verbũ
eius: nõ ſonus iſte triſſyllabus cũ cartha-
go nominat: vel etiã cũ tacite nomẽ ipſum
per ſpacia tempoꝝ cogitatur: ſed illud qd̄
in animo meo cerno: cũ hoc triſſyllabũ vo
ce p̄fero: vel anteqz p̄feram. Sic ⁊ alexan
driam cũ eloqui volo quã nunqz vidi: pre
ſto eſt apud me phantaſma eius. Cum eni
a multis audiſſem ⁊ credidiſſem magnã eẽ
illam vrbem: ſicut mihi narrari potuit: fixi
animo meo imaginẽ eius q̄z potui: ⁊ hoc ẽ
apud me verbũ eius: cuz eam volo dicere
anteqz voce q̄nqz ſyllabas p̄feram: quod
nomẽ eius fere omnibus notũ eſt. Quã ta
men imaginem ſi ex animo meo p̄ferre poſ
ſem ad oculos hominuz qui alexandriam
nouerunt: p̄fecto aut omneſ dicerẽt: nõ eſt
ipa. aut ſi dicerent: ipa eſt. multuz mirarer:
atqz intuẽs in animo meo ipam. id eſt ima-
ginẽ quaſi picturã eius: ipſaz tamẽ eſſe ne-
ſcirem: ſed eis credere qui viſam tenerent.
Non autem ita quero quid ſit iuſtus: nec
ita inuenio: nec ita intueor: cũ id eloquor.
nec ita probor cũ audior: nec ita probo cũ
audio: quaſi tale aliquid oculis viderim:
aut vllo corporis ſenſu didicerim: aut ab
eis qui ita didiciſſent audierim. Bũ enim

dico ⁊ sciens dico: iustus est anim⁹ qui scientia atq; ratione in vita ⁊ morib⁹ sua cuiq; distribuit: nō aliquā rem absentem cogito: sicut carthaginem. aut fingo vt possum sicut alexandriam. siue ita sit siue non ita: sed p̄sens q̄ddaz cerno: ⁊ cerno apud me. ⁊ si non sum ipse quod cerno: ⁊ multi q̄ audiunt approbabunt. Et quisquis me audit atq; scienter approbat: apud se et ipse hoc idez cernit: etiā si nō sit ⁊ ipse quod cernit. Iustus v̄o cuz id dicit: id quod ipe est cernit ⁊ dicit. Et vbi etiā ipse cernit: nisi apud seipsum. Sed hoc mirū nō est. Vbi eniz se cerneret: nisi apud seip̄m: Illud mirabile est vt apud se animus videat qō alibi nusq; vidit: ⁊ veꝝ videat: ⁊ ip̄m verum scilicet iustum animū videat: ⁊ sit ipse anim⁹: ⁊ nō sit iustus animus: quez apud seip̄m videt. Num est alius animus iust⁹ in animo nō dum iusto: Aut si nō est quē ibi videt: cum videt: ⁊ dicit quid sit anim⁹ iustus: nec alibi q̄z in seipso videt: cum ipe nō sit animus iustus: An illud quod videt veritas est interior p̄sens animo: qui eam valet intueri: neq; omnes valent. Et qui intueri valēt hoc etiam quod intuent non omnes sunt. hoc est nō sunt etiam ipsi iusti animi: sicut possunt videre ac dicere: quid sit iust⁹ animus. id est iusti. Qz vnde esse potuerūt: nisi inherendo eidem ipsi forme quā intuent vt inde formēt. ⁊ sint iusti animi: nō tantuz cernentes aut dicentes iustū esse animum qui scientia atq; ratione in vita ac morib⁹ sua cuiq; distribuit: sed etiam vt ipsi iuste viuant: iusteq; morati sint: sua cuiq; distribuendo: vt nemini quicquā debeāt nisi vt inuicē diligant. Et vnde inhæret illi forme: nisi amando: cur ergo aliū diligimus quez credimus iustū: ⁊ nō diligimus ipsam formam: vbi videmus quid sit iustus animus vt ⁊ nos iusti esse possimus: An vero nisi ⁊ istam diligeremus nullomō eū diligerem⁹ quem diligimus ex ista: sed dū iusti nō sumus: minus eam diligimus q̄z vt iusti esse valeam⁹. Homo ergo qui credit iustus ex ea forma ⁊ veritate diligit: quā cernit: ⁊ intelligit apud se ille qui diligit. ipsa vero forma ⁊ veritas nō est quomodo aliunde diligatur. Neq; enim inuenim⁹ aliquid tale p̄ter ipsam vt eam cū incognita est credēdo diligamus ex eo q̄ iam tale aliquid nouimus. Quicquid eñ tale aliquid p̄spexeris ipsa est: ⁊ non est quicq; tale: quoniaz sola ipsa talis est: qualis ipsa ē. Qui ergo amat homines: aut quia iusti sūt: aut vt iusti sint amare debet. Sic eñ ⁊ semetip̄m amare debet: aut qz iustus est: aut vt iust⁹ sit. Sic eñ diligit p̄rimū tanq; seip̄m sine vllo periculo. Qui eñ aliter se diligit: iuste se diligit: quoniā se ad hoc diligit vt sit iniustus. Ad hoc ergo vt sit malus: ac p̄ hoc iam non se diligit. Qui enim diligit iniquitatem: odit anumam suam. Ps.10

De vera dilectione. Ca. vij.

Q Uapropter non est p̄cipue videndum in hac questione que de trinitate nobis est. et de cognoscendo deo: nisi q̄d sit vera dilectio. imo v̄o q̄d sit dilectio. Ea q̄ppe dilectio dicēda q̄ vera ē: alioq̄n cupiditas ē. atq; ita cupidi abusiue dicūt diligere: quēadmodū cupe abusiue dicunt: q̄ diligūt. Hec est aūt vera dilectio vt inherentes veritati iuste viuam⁹: ⁊ ideo contēnam⁹ omnia mortalia p̄e amore hominū: quo eos volumus iuste viuere. Ita enim ⁊ mori p̄ fratribus vtiliter parati esse poterimus: quod nos dominus ieſus x̄ps exēplo suo docuit. Cū eiñ duo p̄cepta sint in quibus tota lex pendet ⁊ prophete: dilectio dei ⁊ dilectio p̄rimi: non imerito plerūq; scriptura pro vtroq; vnū ponit. Siue tantū dei. sicuti est illud: Scim⁹ quoniā diligentibus deū omnia cooperant in b̄onū. Et iterū. Quisquis autē diligit deū hic cognit⁹ est ab eo. Et illō: Quoniā caritas dei diffusa est in cordibus nostris p̄ spiritū sanctum qui datus est nobis. Et alia mlta: q̄a ⁊ qui diligit deum: consequens est vt faciat quod p̄cipit deus. ⁊ intantū diligit inquantū facit: consequens ergo est vt ⁊ p̄ximū diligat: quia hoc p̄cepit de⁹. Siue tantū p̄rimi dilectionē scriptura cōmemorat: sicut est illud: Inuicē onera vestra portate: ⁊ sic adimplebitis legē christi. Et illō: Omnis eniz lex in vno sermone implet: in eo q̄ scriptum est. diliges p̄ximū tuū tāq; teip̄m. Et i euangelio. Omnia quecūq; vultis vt faciant vobis homines b̄ona: ita ⁊ vos facite illis: hec enim est lex ⁊ prophete. Et pleraq; alia reperimus in litteris sanctis: in quibus sola dilectio p̄rimi ad p̄fectionem p̄cipi videt: ⁊ taceri de dilectione dei: cum in vtroq; lex pendeat ⁊ prophete. Sed ⁊ hoc ideo: quia ⁊ qui p̄rimū diligit. consequens est vt ipam p̄cipue dilectionem diligat. Deus aūt dilectio est: ⁊ qui manet in dilectiōe in deo manet. Cōseq̄ns Matth.22 Roma.8 j.Cor.8 Roma.5 Gal.6 Ibidē.5 Matth.7 j.Joh.4

ergo est vt ꝑcipue deum diligat. Quapro-
pter qui querunt deuz per istas potestates
que mundo ꝑsunt vel partibus mundi: au
feruntur ab eo longeꝯ iactantur: nō inter-
uallis locoꝝ: sed diuersitate affectuū. Ex-
teri⁹ enim conant ire: ⁊ interiora sua deserūt
quibus interior est deus. Itaꝯ si aliquam
etiam sanctam potestatē vel audierūt: vel
vtcūꝯ cogitauerunt: facta magis eius ap
petūt: que humana miratur infirmitas: nō
imitant pietatem qua diuina requies com
paratur. Malunt enim superbe hoc posse
quod angelus: ꝙ deuote hoc esse quod an
gelus. Non em̄ sanct⁹ quisꝯ potestate sua
gaudet: sed eius a quo habet posse quic-
quid congrueter potest. Et nouit potenti-
us esse ꝓiungi omnipotēti pia volūtate: ꝙ
ꝓpria volūtate posse qđ ꝓtremiscāt q̄ talia
nō possūt. Itaꝯ ipe dn̄s ihesus christ⁹ talia
faciens: vt murantes doceret ampliora ⁊ tē
poralibus insolitis intentos atꝯ suspēsos
Matb.jj ad eterna atꝯ interiora ꝙerteret: Venite
inquit ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati
estis: ⁊ ego reficiā vos. tollite iugū meū su
per vos. Et nō ait: discite a me quatridua-
nos mortuos suscitare. sed ait: discite a me
quoniā mitis sū ⁊ humilis corde. Potenti-
or est em̄ ⁊ tutior solidissima humilitas:
ꝙ vētosissima celsitudo. Et ideo sequit: di
cens: Et inuenietis requiē animab⁹ vestris.
j.Cort.jj Dilectio em̄ nō inflatur: ⁊ deus dilectio ē:
⁊ fideles in dilectione acquiescēt illi: reuo-
cati a strepitu qui foris est: ad gaudia silen
tia. Ecce deus dilectio est: vt quid imus et
currimus in sublimia celoꝝ: et ima terrarū
querentes eū qui est apud nos: si nos veli-
mus esse apud eum.

¶ Qui fratrem diligit deum di
ligat qui amat et ipsam dilectio-
nem que ex deo est et deus est.

¶ Capitulū. viij.

Imo dicat: non noui quid diligā.
Diligat fratrē: ⁊ diliget eandē di-
lectionē. Magis em̄ nouit dilecti
onez quā diligit: ꝙ fratrē quē diligit. Ecce
iam potest notiorē deū habere ꝙ fratrem.
Plane notiorē: quia presentiorē. notiorē:
quia interiorē. notiorē: quia certiorē. Am
plectere dilectionez deū: ⁊ dilectione am-
plectere deum. Ipsa est dilectio que oēs
bonos angelos: ⁊ omnes dei seruos conso
ciat vinculo sanctitatis. nosꝯ ⁊ illos con-
iungit inuicē nobis: ⁊ subiungit sibi. Quā-
to igitur saniores sum⁹ a tumore superbie:
tanto sum⁹ dilectiōe pleniores. Et quo ma-
gis deo plenus est: qui plenus est dilectione:
Ateī caritatē video: ⁊ quātū possum eaz
mente conspicio: ⁊ credo scripture dicenti:
Quoniā deus caritas est: ⁊ qui manet i ca j.Joh.4
ritate: in deo manet. Sed cuz illam video:
nō in ea video trinitatez. imo vo vides tri
nitatem: si caritatem vides. Sed cōmone
bo si potero: vt videre te videas assit tan-
tū ipsa: vt moneamur caritate ad aliquod
bonū. Quia cum diligimus caritatem: ali
quid diligentē diligimus ꝓpter hoc ipm:
qz diligit aliq̄d. Ergo q̄d diligit caritas vt
possit etiā ipsa caritas diligi: Caritas enim
non est que nihil diligit. Si autē seipsaz di-
ligit: diligat aliq̄d quod oportet vt carita-
tem se diligat. Sicut em̄ verbū indicat ali-
quid: indicat etiā seipsum. sed nō se verbū
indicat: nisi se aliquid indicare idicet. Sic
⁊ caritas diligit quidē se. sed nisi se aliquid
diligentez diligat: non caritatem se diligit.
Quid ergo diligit caritas nisi qđ caritate
diligimus: Id autē vt a proximo ꝓueha-
mur frater est. Dilectionē autem fraternaz
quantum cōmendet iohannes apostolus
attendamus. Qui diligit inquit fratrē suū j.Joh.2
in lumine manet: ⁊ scandalū in eo non est.
Manifestum est q̄ iusticie pfectionē in fra
tris dilectione posuerit. Nam in quo scan-
dalum nō est: vtiꝯ perfectus est. Et tamē
videtur dilectionē dei tacuisse. quod nūꝯ
faceret: nisi quia in ipa fraterna dilectione
vult intelligi deū. Apertissime enim in eadē
epistola paulopost ita dicit. Dilectissimi di Ibidē.4
ligamus inuicē: quia dilectio ex deo est. Et
omnis qui diligit: ex deo natus ē: ⁊ cogno-
scit deum. qui nō diligit: nō cognouit deū:
quia deus dilectio est. Ista contextio satis
aperteꝯ declarat eandez ipsam fraternam
dilectionem. nam fraterna dilectio est qua
diligimus inuicē: non solū ex deo: sed etiā
deū esse: quā videm⁹ tanta auctoritate ꝑ-
dicari. Cū ergo de dilectiōe diligim⁹ fratrē
de deo diligim⁹ fratrez. Nec fieri potest vt
eandē dilectionē nō ꝑcipue diligam⁹: qua
fratrē diligim⁹. Unde colligit: duo illa ꝑ-
cepta non posse sine inuicē: Quoniā quip Ibidē
pe deus dilectio est: deum certe diligit: qui
diligit dilectionē. Dilectionē autē necesse
est diligat: qui diligit fratrem. Et ideo pau
lopost ait. Nō potest deū diligere quem nō Ibidē
videt: qui fratrē quē videt nō diligit: quia
hec illi causa est nō videndi deum q̄ non

diligit fratrem. Qui eñ non diligit fratrē: non est in dilectione. ⁊ qui non est in dilectio: non est in deo: quia deus dilectio est.
1. Joh. j Porro qui nō est in deo: nō est in lumine: quia deus lumē est: ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle. Qui ergo nō est in lumine: quid mirū si nō videt lumē: id est nō videt deuz quia in tenebris est. Fratrem autē videt humano visu: quo videri deus nō potest. Sed si eum quem videt humano visu: spiritali caritate diligeret: videret deuz qui est ipsa caritas visu interiore quo videri potest. Ita q̄ qui fratrē quem videt non diligit: deum quē propterea non videt: quia dē dilectio est: qua caret q̄ fratrē nō diligit: quō pōt diligere? Nec illa iā questio moueat quantū fratri caritatē debeam⁹ impēdere: quantū deo incōparabiliter plusq̄ nob. fratri eñ ān tū nobisipsis. Illos aūt ipsos tāto magis diligimus: quantomagis diligimus deū. Ex vna igit eadēq̄ caritate deū ꝓximūq̄ diligim⁹. Sed deū ꝓpter deū: nos aūt ⁊ ꝓximū ꝓpter deum.

¶ Quo ex ea forma qua diligitur iustus diligatur deus: quia non potest ea q̄ dilectiōem excitat forma non diligi: eademq̄ est deus: quia deus caritas est. ¶ Ca. ix.

2. Cor. 6 Quid eñ est quelo q̄ exardescimus cum audim⁹ et legim⁹: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis. nullā in quoq̄ dantes offensionez vt non rephendatur ministeriuz nostrum. sed in omnibus cōmendātes nosmetipos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulationibus: in necessitatibus: in angustiis: in plagis: in carceribus: in seditionib⁹: in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritusancto: in caritate non ficta: in verbo veritatis: in virtute dei. per arma iustitie a dextris ⁊ a sinistris: p gloriā ⁊ ignobilitatem: per infamiaz ⁊ bonā famā: vt seductores et veraces: vt qui ignoramur et cognoscimur: quasi morientes ⁊ ecce viuimus: vt coerciti et non mortificati: vt tristes semper autē gaudentes: sicut egentes multos autē ditantes: tanq̄ nihil habētes ⁊ omnia possidentes. Quid eñ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apostoli: cum ista legimus: nisi q̄ credimus euz ita vixisse: Viuendū tamē sic esse dei ministris: nō de aliquibus auditū credimus: sed intus apud nos vel potius supra nos in ipsa veritate conspicimus. Illum ergo quē sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. Et nisi hanc formā quā semp stabilē atq̄ incōmutabilē cernimus: precipue diligeremus: non ideo diligeremus illū: quia eius vitam cū in carne viueret: huic forme coaptatā ⁊ congruentem fuisse: fide retinemus. Sed nescio quomō amplius ⁊ in ip⁹ forme caritatē excitamur: ꝑ fidem qua credimus vixisse sic aliquez: et spem qua nos quoq̄ ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q̄ aliqui homines ita vixerunt minime desperamus: vt hoc ⁊ desideremus ardentius: ⁊ fidentius precemur. Ita ⁊ ipsorum vitam facit a nobis diligi forme illius dilectio scōm quā vixisse credunt: ⁊ illoruz vita credita: in eandē formā flagrantioreꝫ excitat caritatem: vt quanto flagranti⁹ diligimus deū: tāto certius sereniusq̄ videamus: cui in deo conspicimus incōmutabilē formā iustitie: scōm quam hominē viuere oportere iudicamus. Valet ergo fides ad cognitionē ⁊ ad dilectionez dei: non tanq̄ omnino incogniti: aut omnino nō dilecti: sed quo cognoscatur manifesti⁹: ⁊ quo firmius diligatur.

¶ De amante et quod amatur et amore. ¶ Capi. x.

Quid est autem dilectio vel caritas quam tantopere scriptura diuina laudat ⁊ predicat: nisi amor boni. Amor aūt alicuius amantis est: ⁊ amore aliquid amat. Ecce tria sunt: amans: et quod amatur: ⁊ amor. Quid ē ergo amor nisi quedam vita duo aliqua copulās: vel copulare appetens: amantē scilicet ⁊ quod amatur: ⁊ hoc etiā in extremis carnalibusq̄ amoribus ita est. sed vt aliquid purius ⁊ liquidius hauriam⁹: calcata carne ascendamus ad animū. Quid amat animus in amico nisi animū. ⁊ illic igit tria sūt: amās: ⁊ qđ amat: ⁊ amor. Restat etiā hinc ascendere ⁊ supius ista querere: quantū hōmini dat. Sed hic paululū requiescat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse qđ querit: ß sicut solet iueniri locus vbi iam querendū est aliq̄d nōdū illud inuentū est: ß iā inuentū est vbi querat: ita hoc dixisse sufficerit: vt tanq̄ ab articulo alicuius exordij cetera conteramus.

¶ Explicit liber octauus.

Incipiunt capitula libri noni.

j De deo semp querēdo.

ij De amore: an tria sint amans: et qđ amatur: et amor. an autē duo sint cum quis non alium q̄ seipsum diligit.

iij De mente et noticia ei⁹ et voluntate.

iiij Tria esse in anima: que sunt vnum: mentem: et noticiam sui: et amorē.

v Qz mens: et amor: et noticia: et singula in se maneant: et omnia in omnibus.

vj De noticia qua mēs nō soluz se: sed etiā alias mentes nosse regulariter potest.

vij De verbo quod mens ex eterna cōcipit veritate.

viij Quali amore diligi debeat creatura.

ix Quo differat dilectio rerū spiritaliū ab amore carnaliū.

x Nō omnia que noticia cōprehendit dici posse ꝓcepta.

xj Concepte noticie similitudinem tūc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur neq̄ inferioris neq̄ supioris nature est.

xij Cur sicut noticia mentis est proles: non etiam amor partus eiusdem sit.

Aurelij augustini episcopi liber nonus incipit.

De deo semper querendo. Capitulū. j.

Trinitatē certe querimus: non quālibet: sed illam trinitatem que deus est: verusq̄ ac summus: et solus deus. Expecta ergo quisquis hec audis. Adhuc enim querimus. Et talia querentem nemo iuste reprehendit: si tamē in fide firmissim⁹ querat. quod aut nosse: aut eloqui difficillimū est. Affirmantē vero cito iusteq̄ reprehendit quisquis meli⁹ vel videt vl docet.

Ps. 68 Querite inquit deū: et viuet anima vestra.

Ps. 104 Et ne quisquā se tanq̄ apprehēdisse temere gaudeat: querite inquit faciē eius semp.

j. Cor. 8 Et apostolus. Si quis se inquit putat aliquid scire: nōdum scit quemadmodū scire oporteat. Quisquis aūt diligit deū: hic cognitus est ab illo. Nec sic quidem dixit: cognouit illū (q̄ piculosa ꝓsumptio est) s̄ cognitus est ab illo. Sed et alibi cuz dixisset: Gal. 4 Nūc aūt cognoscētes deū: statiz corrigēs: imo cogniti inquit a deo. maxieq̄ illo loco: Philip. 3 Fratres inquit ego meip̄suz nō arbitroz apprehēdisse. Vnū aūt: que retro oblit⁹ in ea que ante sunt extent⁹: scōm intentionez sequoz ad palmā supne vocatiōis dei in xpo iesu. Quotquot ergo pfecti: hoc sapiam⁹. Perfectionē i hac vita dic: nō aliud q̄ ea que retro sūt obliuisci: et in ea que añ sūt extendi secundū intentionē. Tutissima ē eñ querētis intētio: donec appḥendat illud q̄ tendim⁹ et quo extēdimur. Sed ea recta intentio est que ꝓficiscit a fide. Certa eñ fides vtcūq̄ inchoat cognitionē. Cognitio vo certa nō pficiet: nisi post hāc vitā: cū vi j. Cor. 13 debim⁹ facie ad faciē. Hoc ergo sapiam⁹ vt nouerim⁹ tutiorē esse affectū vera querendi: q̄ incognita ꝑ cognitis presumēdi. Sic ergo queram⁹ tanq̄ inuenturi: et sic inueniam⁹ tanq̄ quesituri. Cū eñ ꝓsūmauerit homo: tūc incipit. Be credēdis nulla infidelitate dubitem⁹. de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In illis auctoritas tenēda est: in his veritas exquirenda. Nō ergo ad istā questionē attinet: credam⁹ patrē et filiū et spiritūsanctū esse vnū deū: vniuerse creature ꝓditorē: atq̄ rectorem. Nec patrē esse filiū. nec spiritūsanctū vel patrē esse vel filiū: s̄ trinitatē relatarū adinuicem ꝓsonaꝝ: et vnitatē equalis eēntie. Hoc aūt queram⁹ intelligere ab eo ipo quē intellige re volumus auxiliū ꝓcantes. et quantū tribuit: qđ intelligim⁹ explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: vt etiā si aliquid aliud ꝑ alio dicimus: nihil tamen indignum dicamus. Vt si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non cōueniat: aut filio conueniat aut spiritui sancto aut ipsi trinitati: et si quid de filio qđ filio ꝓprie nō congruat: saltē congruat patri: aut spiritui sancto: aut trinitati. Itē si qđ de spiritusancto qđ ꝓprietatē spiritussancti nō deceat: nō tñ alienuz sit a pre aut filio: aut ab vno deo ipa trinitate. veluti nūc cupimus videre vtrum illa excellentissima caritas proprie spiritussanctus sit. quod si non est aut pater est caritas: aut filiꝰ: aut ipsa trinitas: qm̄ resistere nō possumus certissime fidei: et validissime auctoritati scripture dicentis: Deꝰ caritas est: non tñ debem⁹ deuiare sacrilego errore: vt aliquid de trinita- j. Joh. 4

te dicam⁹: qđ nõ creatori: sed creature potius conueniat: aut inani cogitatiõe fingatur. Que cũ ita sint: attẽdam⁹ ista tria: que inuenisse nobis videmur. Nõdum de supnis loquimur: nõdũ de deo patre et filio et spiritusancto: sed de hac impari imagine. et cũ imagine. id est homine. familiari⁹ eñ eam ⁊ facilius fortassis intuet mentis nostre infirmitas.

¶ An tria sint amãs et quod amatur et amor. An autem duo sint cũ quis non aliũ q̃z seipsum diligit. ¶ Capitulũ. ij.

Ece ego qui hoc quero: cuz aliq̃d amo tria sũt: ego: ⁊ qđ amo: et ipe amor. Non eñ amo amorem: nisi amantẽ amem. Nã nõ est amor: vbi nihil amat. Tria ergo sunt: amãs: ⁊ qđ amatur: ⁊ amor. Quod si non amem nisi meipsuz: nõne due erũt qđ amo: ⁊ amor: Amãs eñ ⁊ qđ amat hoc idẽ est: qñ se ipe amat: sicut amare ⁊ amari: eodẽ modo idipsum est cũ se quisq̃z amat. Eadẽ quippe res bis dicit: cũ dicit: amat se: ⁊ amat a se. Nũc eñ nõ ẽ aliud atq̃z aliud amare ⁊ amari: sicut non est alius atq̃z alius: amans et amatus. At vero amor: ⁊ qđ amat: etiã sic duo sũt. Nõ enim quisq̃s se amat amor est: nisi cũ amat ipe amor. Aliud est aũt amare se: aliud est amare amorẽ suũ. Nõ eñ amat amor: nisi iam aliquid amans. quia vbi nihil amat: nullus est amor. Duo ergo sunt: cũ se quisq̃z amat: amor ⁊ qđ amat. Nũc eñ amans ⁊ quod amat vnũ est. Unde videt nõ esse consequẽs: vt vbicũq̃z amor fuerit: iaz tria intelligant. Auferam⁹ eñ ab hac consideratione cetera q̃ multa sunt quib⁹ homo cõstat: atq̃z vt hec q̃ nũc requirim⁹ quantũ in his rebus possum⁹ liquido reperiam⁹: de sola mente tractem⁹. Mẽs igit cũ amat se ipsam: duo q̃dam ostẽdit: mentẽ ⁊ amorẽ. Quid est aũt amare se: nisi sibi põsto eẽ velle ad fruẽdũ se: Et cũ tñ se vult esse quantũ est: par mẽti volũtas est: ⁊ amanti amor equalis. Et si aliqua substãtia est amor: nõ est vtiq̃z corpus: sed spiritus. nec mẽs corpus: sed spiritus est. Neq̃z tñ amor ⁊ mens duo spirit⁹: sed vn⁹ spirit⁹. nec essentie due: sed vna. ⁊ tñ duo quedã vnũ sunt: amãs ⁊ amor: siue sic dicas qđ amat: ⁊ amor. Et hꝫ quidẽ duo: relatiue adiuicẽ dicunt. Amãs quippe ad amorẽ refert: ⁊ amor ad amantẽ Amãs eñ aliquo amore amat: ⁊ amor alicui⁹ amãtis est. Mẽs vo ⁊ spũs nõ relatiue dicunt: sed essentiã demõstrãt. Nõ enim qz mẽs ⁊ spirit⁹ alicui⁹ bois est: ideo mens ⁊ spirit⁹ in se non manet. Retracto eñ eo quod homo est: qđ adiuncto corpe dicit: mẽs ⁊ spirit⁹ manet. Retracto aũt amante nullus est amor: ⁊ retracto amore null⁹ est amãs. Ideoq̃z quantũ adinuicẽ referunt: duo sũt. Qz aũt ad se dicũt: ⁊ singula spiritus: ⁊ sil̃ vtrũq̃z vn⁹ spirit⁹: et singula mẽs: et simul vtrũq̃z vna mens. Ubi ergo trinitas: attẽdamus quantũ possum⁹: ⁊ inuocemus lucẽ sempiternam vt illuminet tenebras nostras: ⁊ videamus in nobis quãtũ sinimur imaginẽ dei.

¶ De mente et noticia eius et voluntate. ¶ Ca. iij.

Mens eñ amare seipsam nõ potest: nisi etiã se nouerit. Naz quõ amat qđ nescit: Aut si quisq̃z dicit ex noticia generali vl̃ speciali mentez credere se esse talẽ: qualẽ alias expta est. ⁊ iõ amare se metipaz insipiẽtissime loquit. Uñ eñ mẽs aliquã mẽtẽ nouit: si se nõ nouit. Neq̃z eñ vt oculos corpis videt alios oculos: ⁊ se non videt. ita mẽs nouit alias mẽtes: ⁊ ignorat semetipaz. Per oculos eñ corpis corpora videm⁹: qz radios q̃ p eos emicant: ⁊ quicquid cernim⁹ tangũt: refringere vel retorquere in ipos nõ possum⁹: nisi cuz specula intuemur. Qđ subtilissime obscurissimeq̃z disserit: donec aptissime demõstret: vel ita se rẽ habere vl̃ nõ ita. Sed quoq̃ mõ se habeat vis qua p oculos cernim⁹: ipam certe vim: siue sint radij: siue aliud aliq̃d oculis cernere nõ valem⁹: ꝫ mentẽ q̃rim⁹. ⁊ si fieri põt: etiã hꝫ mẽte comphẽdim⁹. Mẽs g̃ ipa sic corpeaz reruz noticias p sensus corpis colligit: sic incorporearũ rerũ p semetipaz. Ergo ⁊ semetipaz p seipaz nouit: qñ est incorpea. Nã si nõ se nouit: nõ se amat.

¶ Tria esse in anima que sũt vnũ. mentẽ ⁊ noticiã sui ⁊ amorem. ¶ Capitulũ. iiij.

Icut aũt duo quedaz sunt: mẽs ⁊ amor ei⁹ cũ se amat. ita q̃daz duo sũt mens ⁊ noticia ei⁹ cũ se nouit. Igit ipa mẽs ⁊ amor: ⁊ noticia eius: tria q̃dã sũt. ⁊ hec tria vnũ sũt: ⁊ cũ pfecta sunt: eq̃lia sũt. Si eñ min⁹ se amat q̃z est: vt vbi gratia: tñ se amat hominis mẽs quantum amandũ est corp⁹ bois: cũ plus sit ipsa q̃z corp⁹: peccat. ⁊ nõ ẽ pfect⁹ amor ei⁹. Item

si amplius se amat q̄ est: velut si tantum se amet quantū amand⁹ est deus: dum incō parabiliter minus sit ipsa q̄ deus: etiam sic nimio peccat ⁊ non pfectum habet amorem sui. Maiore autē peruersitate ⁊ iniquitate peccat: cum corpus tantū amat quantum amandus est deus. Item noticia si minor est: q̄ est illud quod noscit: ⁊ plene noſci potest: pfecta non est. Si aūt maior est: iam supior est natura que nouit q̄ illa que nota est. sicut maior ē noticia corporis: q̄ ipsum corpus quod ea noticia notum est. Illa enim vita quedā est in ratione cognoscentis: corpus autez non est vita. Et vita quelibet quolibet corpore maior ē: nō mole sed vi. Mens vero cum seipsam cognoscit: non se supat noticia sua: qz ipsa cognoscit: ipsa cognoscitur. Cum ergo se totā cognoscit. neq̄ secuz quicq̄ aliud: par illi est cognitio sua: qz neq̄ ex alia natura est eius cognitio: cum seipsam cognoscit. Et cum se totam nihil ampli⁹ pcipit: nec minor nec maior est. Recte igitur dixim⁹ hec tria cuz perfecta sunt: esse cosequēter equalia. Simul etiam admonemur: si vtcunq̄ videre possumus hec in anima exīstere: ⁊ tanquā inuoluta euolui: vt sentiantur ⁊ dinumerē tur substantialiter: vel vt ita dicam: essentialiter: non tanq̄ in subiecto: vt color aut figura i corpore: aut vlla alia qualitas: aut quantitas. Quicquid eñ tale est: non excedit subiectum in quo est. Non eñ color iste aut figura huius corporis potest esse et alterius corporis. Mens autē amore quo se amat potest amare ⁊ aliud pter se. Itē non se solam cognoscit mēs: sed ⁊ alia multa. Quobrem non amor et cognitio tanq̄ in subiecto insunt menti: sed substātialiter etiam ista sunt sicut ipsa mens: quia ⁊ si relatiue dicuntur ad inuicē. in sua tamē sunt singula quecq̄ substantia. Non sicut color ⁊ coloratum relatiue ita dicunt adinuicez: vt color in subiecto colorato sit: nō habens in seipso propriam substantiā: quoniā coloratum corpus substantia est: illa autez in substantia. sed sicut duo amici etiā duo sūt homines: que sunt substantie cū homines non relatiue dicantur: amici autē relatiue. Sed item q̄uis substātia sit amans vel sciens: substātia sit sciētia: substātia sit amor: sed amans ⁊ amor: aut sciens ⁊ scientia: relatiue ad se dicantur sicut amici. Mēs vo aut spiritus non sunt relatiua: sicut nec homines relatiua sunt. non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinuicē. sic amans ⁊ amor: aut sciens et scientia. Qz q̄ ⁊ amici corpore videtur seperari posse: nō animo: inquantū amici sunt: veruntamen fieri potest: vt amicus amicuz etiam odisse incipiat: ⁊ eo ipso amicus esse desinat: nesciēte illo: ⁊ adhuc amāte. Amor aūt quo se mens amat: si esse desinat: simul ⁊ illa desinit esse amans. Item noticia qua se mēs nouit: si esse desinat: simul ⁊ illa nosse se desinet. Sicut caput capitati alicui⁹ vtiq̄ caput est: ⁊ relatiue ad se dicuntur: q̄uis etiā substātie sint. Nam ⁊ caput corpus est: et capitatum. Et si nō sit corpus: nec capitatum erit. Sed hec precisiōe abinuicē separari possunt: illa non possunt. Qz si sunt aliqua corpora q̄ secari omnino ⁊ diuidi nequeunt: tamē nisi partibus suis constarent corpora non essent. pars ergo ad totū relatiue dicitur: quia omnis pars alicuius totius pars est: ⁊ totū omnibus partibus totum est. Sed quoniā ⁊ pars corp⁹ est ⁊ totum: non tantū ista relatiue dicūtur: sed etiam substantialiter dicūtur. Fortassis ergo mens totum est: ⁊ eius quasi partes amor quo se amat: ⁊ scientia qua se nouit: quib⁹ duabus partibus illud totum constat. An tres sunt equales partes quibus totū vnū completur: Sed nulla pars: totū cui⁹ pars est complectit. Mens vo cum se totaz nouit: hoc est pfecte nouit q totuz eius est noticia eius. Et cū se perfecte amat: totam se amat: ⁊ q totū eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino ⁊ aqua ⁊ melle vna fit potio: ⁊ singula q totū sunt: ⁊ tamen tria sunt. nulla eñ pars est potionis que nō habeat hec tria. Nō eñ iūcta velut si aqua et oleū essent: sed omnino cōmixta sunt: et substātie sūt omnes: ⁊ totus ille liquor vna quedam est ex trib⁹ cōfecta substātia. Tale aliquid arbitrandū est esse simul hec tria: mētem: amorē: noticiā. sed nō vnius substātie sunt aqua: vinū: et mel: q̄uis ex eoz commixtione fiat vna substātia potiōis. Quomodo aūt illa tria nō sūt eiusdē substātie nō video: cuz mēs ipa se amet: atq̄ ipa se nouerit: atq̄ ita sint ꝫ tria: vt nō alteri alicui rerū mēs vel amata vel nota sit. Cuius ergo eiusdēq̄ essentie necesse ē hec tria sint: ⁊ ideo si tanq̄ cōmixtiōe cofusa essent: nullo modo essent tria: nec referri adinuicē possent. Quemadmodum si ex vno eodemq̄ auro tres anulos similes facias: q̄uis connexos sibi referunt adinuicē q similes sūt.

Omnis enim similis: alicui similis est: ⁊ trinitas anuloꝝ est: ⁊ vnū aurum. Ait si misceantur sibi ⁊ per totā singuli massam suā cōspergant: intercidet illa trinitas: ⁊ omnino non erit. ac non soluꝝ vnum aurū dicetur: sicut in illis tribus anulis dicebat: sed iam nulla aurea tria.

¶ Q mens et amor et noticia et singula in se maneant et omnia in omnibus. ¶ Ca. v.

VT in illis tribus cū se nouit mens et amat se: manet trinitas: mens: amor: noticia: ⁊ nulla cōmixtione confundit: q̄uis ⁊ singula sint in seipsis: et inuicē tota in totis: siue singula in binis: siue bina in singulis. Itaq; omnia in omnibus. Nam ⁊ mens est vtiq; in seipsa: quoniam ad seipsam mens dicit: q̄uis noscēs vel nota: vel noscibilis: ad suam noticiam relatiue dicatur. Amās quoq; ⁊ amata vt amabilis ad amorē referatur: quo se amat ⁊ noticia. q̄uis referatur ad mentē cognoscentem vel cognitā: tamē ⁊ ad seipsam nota ⁊ noscens dicit. Non eñ sibi est incognita noticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor q̄uis referatur ad mentē amantē cuius amor est: tamē ⁊ ad seipm est amor: vt sit etiā in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari pōt: id est seipso. Ita sunt hec singula in seipsis. In alternis aūt ita sunt: quia ⁊ mens amans i amore est: et amor in amantis noticia: ⁊ noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt: quia mens que se nouit ⁊ amat: in amore ⁊ noticia sua est. ⁊ amor amantis mētis seseq; scientis: in mente noticiaq; eius est. Et noticia mentis se scientis: et amantis in mente atq; in amore eius est: quia scientē se amat ⁊ amantē se nouit. Ac p hoc ⁊ bina in singulis: quia mens que se nouit ⁊ amat: cum sua noticia est in amore: ⁊ cū suo amore in noticia. Amor q̄ppe ipse ⁊ noticia simꝰ sūt i mente: que se amat et nouit. Tota vero in totis: quēadmodū sunt: iā supra ostēdimꝰ: cuꝝ se tota mens amat: ⁊ totā nouit: ⁊ totū amorē suum nouit: totamq; amat noticiaꝝ suā: quando tria ista ad seipsa pfecta sunt. Adhuc itaq; modo tria ista inseparabilia sūt a semetipsis: ⁊ tamē eoruꝝ singulū quodq; substantia est: ⁊ simul omnia vna substātia vel essentia: cum et relatiue dicantur adinuicem.

¶ De noticia qua mens non solū se: sed etiam alias mētes nosse regulariter potest. ¶ Ca. vj.

SEd cū seipam nouit humana mēs ⁊ amat seipam: non aliquid incōmutabile nouit et amat: aliterq; vnusquisq; homo loquendo enūciat mentem suā: quid in se ipso agatur attendens. Aliꝰ aūt humanā mentē speciali aut generali cognitione diffinit. Itaq; cum mihi de sua propria loquitur: vtruꝝ intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: ⁊ vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. Cuꝝ vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco ⁊ approbo. Unde manifestū est aliud vnumquēq; videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat. aliud autē in ipsa veritate quod aliꝰ quoq; possit intueri. quoꝝ alterū mutari per tempora: alterū incōmutabili eternitate consistere. Necq; eñ oculis corporeis mītas mētes videndo p similitudinē colligimus: generalem vel specialē mentis humane noticiam: sed intuemur inuiolabilez veritatem ex qua pfecte quantū possumꝰ diffiniamꝰ. nō qualis sit vniuscuiusq; hominis mens: sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantasias rerū corporaliū p corporis sensum haustas ⁊ quodā modo infusas memorie: ex quibus etiā ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitātur: siue aliter q̄ sunt: siue fortuitu sicuti sunt: aliis omnino regulis supra mentē nostram incōmutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare conuincimur: cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cū ⁊ recolo carthaginis menia que vidi: ⁊ cuꝝ fingo alexandrie que non vidi: easdēq; imaginarias formas quasdaꝝ quibusdaꝝ preferēs: rationabiliter pfero: viget ⁊ claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incoꝝruptissimis regulis firmuꝝ est. Et i corporalium imaginū quasi quodam nubilo subteritur non tamē inuoluit atq; confundit. Sed interest vtrū ego sub illa: vel in illa caligine: tanq; a celo pspicuo secludar: an sicut i altissimis montibꝰ accidere solet: inter vtrūq; aere libero fruens: ⁊ serenissimā lucē supra: ⁊ densissimas nebulas subter aspiciā. Nam vnde in me fraterni amoris inflammat ardor: cū audio vir aliquez pro fidei pulchritudie ⁊ firmitate: acria tormēta tolerasse: Et si mihi digito oñdat ipe homo:

studeo mihi cõiungere: notũ facere: amicitia colligare. Itaq; si facultas datur: accedo: alloquor: sermonẽ confero: affectũ meum in illum quibus verbis possũ exprimo: vicissimq; in eo fieri quẽ in me habeat atq; exprimi volo. spiritalemq; complexũ credendo molior: quia puestigare tam cito et cernere penitus eius interiora nõ possum. Amo itaq; fidelem & fortẽ virũ: amore casto atq; germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliq; modo sese indicet: quod vẽl de deo credat incõgrua: atq; in illo quoq; carnale aliqd desideret: & pro tali errore illa pertulerit: vl sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo i eum ferebar offensus: & quasi repercussus: atq; ab indigno homine ablatus: in ea forma permanet: ex qua eũ talẽ credens amaueram. Nisi forte ad hoc amo iam vt talis sit: cum talẽ non esse comperero. At in illo homine nihil mutatũ est: mutari tamẽ potest vt fiat: quod eum iam esse credideraz. In mente autẽ mea mutata est vtiq; ipa existimatio: que de illo aliter se habebat: & aliter habet. Idẽq; amor ab intentione pfruendi: ad intentionẽ pfulendi: incõmutabili desup iustitia iubente deflexus est. Ipsa vero forma inconcusse ac stabilis veritatis: & in qua fruerer homine: bonũ eũ credens. & in qua eum consulo: vt bonus sit: eadem luce incorruptibilis sinceriſſimeq; ratiõis: & mee mentis aspectũ: & illaz phantasie nubem quã desuper cerno cum eundẽ hominem quẽ viderã cogito in pturbabili eternitate perfundit. Item cuz arcum pulchre et equaliter intortũ quẽ vidi: verbi gratia: carthagini animo reuoluo: res quedã mẽti nunciata p oculos memorieq; transfusa imaginariũ conspectũ facit. Sed aliud mẽte conspicio scõm qõ mihi opus illud placet: vnde etiã si displiceret: corrigerẽ. Itaq; de istis secundũ illam iudicamus: & illã cernim⁹ rationalis mẽtis intuitu. Ista vero aut pẽsentia sensu corporis tangim⁹: aut imagines absentiũ fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nosipsi si vellemus atq; posemus: etiam opere moliremur. Aliter eñ figurantes animo imagines corpor: aut p corpus corpora videtes. aliter autẽ rationes artemq; ineffabiliter pulchrã talium figurarũ sup aciem mentis simplici intelligẽtia capientes:

De verbo quod mens ex eterna concipit veritate. Ca. vij.

In illa igit eterna veritate ex qua temporalia facta sunt omnia: formaz secundũ quã sumus: & scõm quã vel in nobis vel in corporibus vera & recta rõne aliquid opamur visu mẽtis aspicim⁹: atq; inde conceptã rerũ veracem noticiaz: tãq; verbũ apud nos habemus: & dicendo int⁹ gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Cum autẽ ad alios loquimur: verbo intus manenti ministeriũ vocis adhibemus. aut alicuius signi corporalis: vt p quandã cõmemorationẽ sensibilẽ tale aliquid fiat etiam in animo audientis: quale de loquẽtis animo nõ recedit. Nihil itaq; agimus per membra corporis in factis dictisq; nostris: quibus vel approbant vel improbant mores hominũ: quod nõ verbo apud nos intus edito pueniamus. Nemo eñ volens aliquid facit: quod nõ in corde suo prius dixerit. Qõ verbũ amore cõcipitur: siue creature: siue creatoris. id est aut nature mutabilis: aut incõmutabilis veritatis.

Quali amore diligi debeat creatura. Capitulũ. viij.

Ergo aut cupiditate: aut caritate: non quo nõ sit amanda creatura: sed si ad creatorez referat ille amor: non iam cupiditas sed caritas erit. Tunc enim est cupiditas cum propter se amatur creatura. tunc non vtentem adiuuat: sed corrumpit fruentem. Cuz ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit: inferiore vtendum est ad deũ. pari autẽ fruenduz: sed in deo. Sicut eñ teipso: non in teipso frui debes: sed in eo qui fecit te. Sic etiaz illo: quẽ diligis: tanquã teipsuz. & nobis ergo & fratribus in domino fruamur. & inde nos nec ad nosmetipsos remittere: et quasi relaxare deorsum versus audeamus. Nascit aũt verbũ cum excogitatũ placet: aut ad peccandũ: aut ad recte faciendũ. Verbũ ergo nostrum & mentem de qua gignitur quasi medius amor coniungit: secq; cum eis tertium complexu incorporeo sine vlla confusione constringit.

Quo differat dilectio rerũ spiritalium ab amore carnalium. Capitulũ. ix.

Conceptũ aũt verbum & natum id ipm est: cũ volũtas in ipsa notitia pquiescit: qõ fit i amore spiritaliũ.

Qui eni: vbi gratia: pfecte nouit: pfecteq̃ amat iusticiã: iam iustus est: etiam si nulla existat secundũ eã forinsecus p mẽbra corporis operandi necessitas. In amore autẽ carnaliũ temporaliũq̃ reruz. sicut in ipsis animaliũ fetibus: alius est conceptus verbi: alius partus. Illic em̃ qd̃ cupiendo cõcipitur: adipiscendo nascitur. Quoniã nõ sufficit auaricie nosse: ⁊ amare aurũ: nisi et habeat. Neq̃ nosse ⁊ amare vesci: aut concũbere: nisi etiã id agat: neq̃ nosse ⁊ amare honores ⁊ imperia: nisi ꝓueniãt. Que tamen omnia: nec adepta sufficiũt. Qui em̃ biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterũ. Idoq̃ ⁊ in psalmo. Cõcepit inquit dolorẽ ⁊ peperit iniquitatez. Dolorẽ vel laborez dicit concipi: cũ ea concipiunt̃ que nosse ac velle non sufficit: ⁊ inardescit atq̃ egrotat animꝰ indigẽtia: donec ad ea ꝓueniat: ⁊ quasi pariat ea. Unde eleganter in latina lingua parta dicunt̃: ⁊ reperta atq̃ comperta. que verba quasi a partu ducta resonãt. Quia ꝯcupiscẽtia cũ conceperit parit peccatuz. Unde dominꝰ clamat: Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. Et alio loco: Ue p̃gnantibus: ⁊ lactantibꝰ in illis diebus. Cũ itaq̃ ad partuz verbi referret omnia vel recte facta vel peccata: ex ore inq̃t tuo iustificaberis: ⁊ ex ore tuo condẽnaberis: os volẽs intelligi: nõ h̃ visibile: s̃ interius iuisibile cogitationis ⁊ cordis.

Joh. 4
Ps. 7
Jac. j
Math. jj
Ibidẽ. 24

Non omnia que noticia comp̃hẽdit dici posse cõcepta. Ca. x.

Recte ergo querit̃: vtrũ omnis noticia verbũ: an tantuz amata noticia. Nouimꝰ em̃ ⁊ ea que odimus. Sed nec ꝯcepta: nec parta dicẽda sũt animo: que nobis displicent. Nõ enim omnia que quoquo modo tangũt concipiunt̃: vt tantũ nota sint. non tñ verba dicant̃: sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter em̃ dicunt̃ verba que spacia tempoꝝ syllabis tenent: siue ꝓnuncient̃: siue cogitent̃. aliter omne qd̃ notum est verbũ dicit̃ animo imp̃ssum quãdiu de mẽoria ꝓferri ⁊ diffiniri potest: q̃uis res ipsa dispiceat. aliter cum placet qd̃ mente concipit̃. Scd̃m quod genus verbi accipiendũ est qd̃ ait apostolus: Nemo dicit dñs iesus: nisi i spiritusancto: cũ scd̃m aliã verbi notionẽ dicant hoc ⁊ illi. De quibꝰ ipse dñs ait: Nõ omnis q̃ dicit mihi domine dñe: intrabit in regnũ celorum. Ueruntamẽ cum ⁊ illa que odimus recte displicent: recteq̃ improbant̃: approbatur eorũ improbatio: ⁊ placet ⁊ verbum est. Neq̃ vitiorũ noticia nobis displicet: s̃ ipsa vitia. Nam placet mihi qd̃ noui: ⁊ diffinio quid sit intemperãtia: ⁊ hoc est v̄buz eiꝰ: sicuti sũt in arte nota vitia. Et recte approbat̃ eoꝝ noticia: cuz discernit cognitor speciẽ priuationẽq̃ v̄tutis: sicut aire: ⁊ negare: esse ⁊ nõ esse. Attamẽ virtute priuari atq̃ in vitium deficere dãnabile est. Et diffinire intemperantiaz verbũq̃ eius dicere ꝑtinet ad artẽ morũ. Esse autẽ intemꝑantẽ ad id pertinet quod illa arte culpat̃. Sicut nosse ac diffinire quid sit soloecismus pertinet ad artẽ loquẽdi: facere autẽ vitiũ est: quod eadẽ arte rep̃hẽditur. Uerbũ ẽ igit̃: quod nũc discernere ac insinuare volumꝰ cũ amore: noticia. Cũ itaq̃ se mens nouit ⁊ amat: iungit̃ ei amore verbũ eiꝰ. Et quoniam amat noticiã: ⁊ nouit amorẽ ⁊ verbũ in amore est: ⁊ amor in verbo: et vtrũq̃ in amante atq̃ dicẽte. Sed omnis scd̃m speciem noticia: similis est ei rei quam nouit. Est em̃ alia noticia scd̃m priuationẽ quaz cum improbamꝰ: loquimur. Et hec priuationis improbatio speciem laudat: ide oq̃ approbatur.

Jac. j
Math. jj
Ibidẽ. 24
j. Cor. j2
Math. 7

Concepte noticie similitudinez tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur: neq̃ inferioris neq̃ superioris nature est. Capitulũ. xj.

Habet ergo animꝰ nõnullã specie i note silitudinẽ: siue cuz ea placet: siue cũ eiꝰ priuatio displicet. Quocirca inquantũ deũ nouimꝰ: similes sumꝰ. Sed nõ ad equalitatẽ similes: quia nec tãtũ eũ nouimꝰ: quãtũ ipse se. Et quẽadmodum cum per sensum corporis discimus corpora: fit eorum aliqua similitudo in animo nostro: que phãtasia mẽorie ẽ. Nõ em̃ oĩno ip̃a corpora in aĩo sũt: cum ea cogitamus: sed eoꝝ similitudies. Itaq̃ cũ eas ꝓ illis approbamꝰ: erramꝰ. Error nãq̃ est ꝓ alio alteriꝰ approbatio. Melior est tñ imaginatio corꝑis in animo: q̃ illa species corporis: inquãtũ hec in meliore natura est. id est in substãtia vitali sicuti animꝰ ẽ: ita cum deũ nouimꝰ: q̃uis meliores efficiamur q̃ eramꝰ añq̃ nossemꝰ: maxieq̃ cũ eadẽ noticia etiã placita digneq̃ amata v̄bũ est: fitq̃ aliqua dei similitudo illa noticia: tñ inferior est: qꝛ i inferiore natura est. Creatura

quippe animus: creator aũt deus. Ex quo colligitur: quia cuz se mens ipa nouit atq; approbat: sic est eadẽ noticia verbuz eius: vt ei sit par omnino t equale: atq; idẽtidez quia neq; inferiorꝭ essentie noticia est: sicut corporis. neq; superioris sicut dei. Et cum habeat noticia similitudinẽ ad eam rẽ quã nouit. hoc est cuius noticia est: hꝛc habet pfectam t equalẽ qua mens ipsa que nouit est nota. Ideoq; t imago t v̄buz est. qꝛ de illa exprimitur cũ cognoscendo eidem coequatur: et est gignenti equale quod genitum est.

Cur sicut noticia mẽtis est proles: non etiam amor partus eiusdem sit. Ca. xij.

Quid ergo amor: nõ erit imago: nõ verbũ: non genitus: Cur eñ mẽs noticiã suã gignit cum se nouit: et amorem suuz non gignit cũ se amat: Nam si propterea est notionis sue causa quia noscibilis est: amoris etiam sui causa est: quia est amabilis: Cur vtrũq; itaq; non genuerit: difficile est dicere. Hec enĩ questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipotentissimo creatore deo: ad cuius imaginez homo factus est: solet mouere hominesꝭ: quos veritas dei per humanã locutionẽ inuitat ad fidem: Cur non spiritus quoq; sanct⁹ a patre deo genitus vel creditꝭ vel intelligitur: vt filius etiam ipe dicatur: Quod nunc in mente humana vtcunq; inuestigare conamur: vt ex inferiore imagine in qua nobis familiari⁹ natura ipsa nostra quasi interrogata respõdet. exercitatiorẽ mentis aciem ab illuminata creatura ad lumen incõmutabile dirigamus. Si tam ẽ veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbũ filiũ esse null⁹ christianus dubitat. ita caritatem esse spiritũ sanctum. Ergo ad imaginẽ illaz que creatura est. hoc est ad rationalem mentez: diligentius ꝺ hac re interrogandã considerãdãq; redeamus: vbi temporaliter existens: non nullarũ rerum noticia que ante non erat: t aliquarum rerum amor que antea nõ amabantur distinctius nobis aperit quid dicamus: quia t ipsi locutioni temporaliter dirigende: facilior est ad explicandũ res que in ordine tempoꝛ comprehendit. Primo itaq; manifestuz sit posse fieri vt sit aliquid scibile. id est quod sciri possit: t tamen nesciatur. illud autẽ fieri non posse vt sciatur: quod scibile non fuerit. Cũ liquido tenendum est q; omnis res quãcunq; cognoscimus congenerat in nobis noticiaz sui. Ab vtroq; eñ noticia pariter: a cognoscente t cognito. Itaq; mens cũ seipsaz cognoscit: sola parens est noticie sue: t cognitum eñ t cognitor ipa ẽ. Erat aũt sibi ipa noscibilꝭ: t anteq; se nosset: sed noticia sui non erat in ea: cum seipsa non nouerat: Qꝺ ergo cognoscit se: parem sibi noticiã sui gignit: qa non minus se nouit q̃ est. nec alteri⁹ essentie est noticia eius: non solum quia ipa nouit: sed etiam quia seipsaz: sicut supra diximus. Quid ergo de amore dicẽdũ est: cur non etiã cũ se amat: ipm quoq; amorez sui genuisse videatur: Erat eñ amabilis sibi. t anteq; se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis. t anteq; se nosset: quia poterat se nosse. Nam si non sibi esset noscibilis: nunq; se nosse potuisset. Ita si non sibi esset amabilisꝭ: nunq; amare potuisset. Cur itaq; amando se non genuisse dicatur amorem suum: sicut cognoscendo se genuit noticiaz suam: In eo quidẽ manifeste ostenditur hoc amoris esse principium: vnde procedit: ab ipa quidez mente procedit: que sibi ẽ amabilis anteq; se amet. atq; ita principiũ est amoꝛꝭ sui: quo se amat. Sed ideo non recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentũ est quod partũ repertum dicitur: qꝺ sepe precedit inquisitio eo fine quietura. Nam inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperiendi. Que autẽ repiunt: quasi pariunt: vnde pli similia sunt: vbi nisi in ipsa noticia: Ibi enim quasi expressa formantur: Nam etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamẽ ipsa non erat: quã sicut prolẽ nascentez deputamus. porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: t pendet quodammodo. neq; requiescit fine quo intenditur: nisi id quod queritur inuentuz: querenti copuletur. Qui appetit⁹. id est inquisitio: q̃uis amor esse non videatur: quo id quod notũ est: amatur. hoc eñ adhuc vt cognoscatur agitur: tamẽ ex eodem genere quiddam est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: t si id queritꝭ qꝺ ad noticiaz pertineat: omnis qui querit nosse vult. Quod si ardenter atq; instanter vult: studere dicitur: quod maxime in assequendis atq; adipiscẽdis q̃buscq; doctrinis dici solet. Par tũ ergo mẽtis antecedit appetit⁹ q̃daz: quo

Gen. j

id quod nosse volumus: querendo ⁊ inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac ꝑ hꝫ appetitus ille quo cõcipitur pariturq; noticia: partus ⁊ proles recte dici non potest. Idemq; appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor cognite: dũ tenet atq; amplectitur placitam ꝓlem. id est noticiã gignentiq; coniungit. Et est quedã imago trinitatis: ipsa mens ⁊ noticia eiꝰ: qđ est ꝓles eiꝰ: ac de seipa verbum eius: ⁊ amor tertiꝰ. ⁊ hec tria vnum atq; vna substantia. Nec minor proles: dũ tantaz se nouit mẽs q̃nta est: nec mior amor dũ tantũ se diligit: quãtum nouit ⁊ quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

i De studijs discere amantium quod ignorãt: qđ tñ nõ expeterẽt scire si penitꝰ ignorarẽt.

ij Quibꝰ causis amari videnꝫ cognita: cũ ipa scientia eoꝝ que nescimꝰ expetitur.

iij An incognita sibi sit mens cũ se q̃rit vt nouerit.

iiij De ꝓprijs mentis que nõ potest ignorare.

v In quo mens nosse se debeat: ⁊ a q̃bus abstinere ne eis quasi propriis delectetur: atq; in se minus nouerit.

vj In quibꝰ mẽs de se cogitans possit errare.

vij De opinionibus eorum qui mentez aliquid precipuum corpis esse senserunt.

viij Oꝛ mens nosse se querens: nihil de se corporeũ debet cogitare.

ix Quõ mẽs cognoscit seipam.

x Oꝛ mens nosse se cupiẽs nihil eorũ de se opinari debeat: de quibꝰ scit esse dubitandũ.

xj De memoria: intelligẽtia ⁊ voluntate: in quibꝰ mẽs habz in se quandã imaginẽ diuine trinitatis.

xij De querenda imagine trinitatꝫ etiã in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij augustini epi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent. Capitulũ. j.

Nunc ad ea ipsa cõsequenter enodatius explicanda limatior accedat intẽtio: Ac pmũ quia rẽ prorsus ignotã amare omnino nullus potest: diligenter intuendum est cuiusmodi sit amor studentiuz. id est nõ iam scientium: sed adhuc scire cupientiũ quãq; doctrinã. Et in his quippe rebus in quibus non vsitate dicitur studium: solent existere amores ex auditu: dum cuiusq; pulchritudinis fama ad videnduz ac fruendum animus accenditur. quia generaliter nouit corpoꝝ pulchritudines: ex eo q̃ plurimas vidit: ⁊ inest intrinsecus vñ approbetur: cui forinsecus ĩhiatur. Quod cum fit: non rei penitus incognite amor excitatur: cuius genus ita notũ est. Cum autem virũ bonum amamus: cuius faciez nõ vidimus: ex noticia virtutuz amamꝰ: quas nouimꝰ in ipsa veritate. Ad doctrinas autem cognoscendas: plerumq; nos laudantiuz atq; predicantiũ accendit auctoritas. Attamen nisi breuiter impressã cuiusq; doctrine haberemus in animo notionẽ: nullo ad eã discendã studio: flagraremus. Quis enim sciende: verbi gratia: rhetorice vllam curam ⁊ operam impenderet: nisi ante sciret eam dicendi esse scientiam? Aliquãdo etiam ipsaruz doctrinarum fines auditos expertosve miramur: et ex hoc inardescimus facultatem comparare discendo qua ad eos peruenire possimus. Tanq̃ si litteras nescienti dicatur: quandam esse doctrinam qua quisq; valeat: q̃uis longe absenti verba mittere manu facta in silentio: que rursus ille cui mittuntur non auribus: sed oculis colligat: idq; fieri videat. Nõne dũ concupiscit nosse quod id possit: omni studio circa illum finem mouetur: quez iã notum tenet? Sic accendunꝫ studia discentium. Nam qđ quisq; ꝓrsus ignorat: amare nullo pacto potest. Ita etiã signum si quis audiat incognitum: veluti verbi alicuiꝰ sonũ quo quid significeꝫ ignorat: cupit scire quid nam sit: id est sonus ille cui rei cõmemorande institutꝰ sit: veluti audiat cum dicitur temetũ: ⁊ ignorans quid sit: requirat.

Jam itaq; oportet vt nouerit signū esse. id est nō esse inanē illā vocē: sed aliquid ea significari. Alioq̄n iā notū ē ꝫ trissyllabū: ⁊ articulatā speciē suā impssit animo p sensū aurīū. Quid amplius in eo requirat: quo magꝭ inotescat: cuⁱ⁹ oēs lre oiaq; soni spacia nota sunt: nisi qꝛ simul inotuit signū eē: mouitq; sciendi cupiditatē: cuⁱ⁹ rei signum sit. Quo igit amplius notū est: ꝫ nō plene notū est: eo cupit animꝰ de illo nosse quod reliquū est. Si em̄ tm̄mō esse istā vocē nosset: eamq; alicuⁱ⁹ rei signū esse nō nosset: nihil iam quereret de sensibili re: quantū poterat sentiendo pcepta. Quia vō nō soluꝫ esse vocē: sed ⁊ signū esse iā nouit: pfecte id nosse vult. Nec; vllū pfecte signū nosc̄it: nisi cuⁱ⁹ rei signū sit: cog̃sc̄at. Hoc g̃ q̄ ardenti cura querit vt nouerit: studioq; accēsus isistit: nō pōt dici eē sine amore: Quid igit amat: certe em̄ amari aliquid nisi notū nō pōt. Nec; ille istas tres syllabas amat: quas iam notas hꝫ. Qꝛ si hoc in eis amat: qꝛ scit eas significare aliq̄d: non inde nunc agit. nō em̄ hoc nosse querit. Sed in eo qō scire studet quid amet: inq̄rim⁹. qō profecto nōdū nouit. ⁊ propterea miramur: cur amet: qm̄ firmissime nouim⁹ amari nisi nota nō posse. Quid ergo amat: nisi qꝛ nouit atq; intuet in rationib⁹ rerū q̄ sit pulchritudo doctrine: qua ptinent notic̄ie signoꝝ oīm: ⁊ que sit vtilitas in ea peritia: qua int̄ se humana societas sensa cōmunicat: ne sibi hoīm cet⁹ deteriores sint: quauis solitudine: si cogitatiōes suas colloquendo non miscean̄t. Hāc ergo speciē decorē ⁊ vtilꝫ cernit aia: ⁊ nouit: ⁊ amat: eāq; in se perfici studet quantum potest: q̄sq̄s vocū significantiū: quecūq; ignorat: inq̄rit. Aliud est em̄ qō eam in veritatis luce cōspicit: aliud qō in sua facultate ꝓcupiscit. Concupiscit nanq; in luce veritatis: q̄ magnū ⁊ q̄ bonum sit: oīnes: oīm gentiū linguas intelligere ac loqui: nullāq; vt alienigena audire et a nullo ita audiri. Cuⁱ⁹ noticie dec⁹: cogitatione iam cernit: amaturq; res nota: q̄ ita ꝓspicit: atq; inflamat studia discentiū: vt circa eaꝫ moueant̄: eiq; inhient in omni opera: quā impēdunt ꝓsequende tali facultati: vt etiā vsu amplectant̄ qō ratione prenoscunt: atq; ita quisq; cui facultati sepꝓpinquat: ei feruentⁱ⁹ amore iardescit. Eis doctrinis quippe studet vehementⁱ⁹: q̄ capi posse nō desperant̄. Hā cuⁱ⁹ rei adipiscē de spem quisq; nō gerit: aut tepide amat: aut oīno nō amat: q̄uis q̄ pulchra sit videat. Quo circa: qꝛ oīm linguaꝝ scientia fere ab oīb⁹ desperat: sue gētis quisq; marie studet: vt nouerit. Qꝛ si ⁊ illi ad pfectuꝫ pcipiende se nō sufficere sentit: nemo tm̄ tam desidiosus est huⁱ⁹ noticie: qui nō cū audierit incognitū vbū: velit nosse q̄d illud sit: ⁊ si potest: querat ⁊ discat. Qō duꝫ querit: vtiq; in studio discendi est: ⁊ videt amare rem incognitā: qō nō ita est. Species nāq; illa tangit animū quam nouit ⁊ cogitat: in qua elucet dec⁹ ꝓsociandoꝝ animoꝝ: ī vocibus notis audiendis: atq; reddēdis: eaq; accendit studio querētē quidē qō ignorat: sed notā formā quo id ptineat intuentem ⁊ amantē. Itaq; si querenti: verbi gratia: quid sit temetū (ꝫ em̄ exēpli causa posuerā) dicat: quid ad te ptinet: respōdebit Ne forte audiā loquentē: ⁊ nō intelligam: aut vspiam forte id legā: ⁊ q̄d scriptor senserit nesciā. Quis tandē huic dicat: noli intelligere quod audis: noli nosse q̄d legis: Oīb⁹ em̄ fere animus rationalib⁹ ī ꝓmptu est: ad videndū huⁱ⁹ ptie pulchritudo: qua hoīm inter se cogitata: significantiū vocuꝫ enuntiatione nosc̄unt: ꝓpter hoc notū decus: ⁊ ob hoc amatū quia notū: studiose q̄ritur verbū illud ignotū. Itaq; cū audierit atq; cognouerit temetū: a veteribꝰ vinū appellatum: sed iam ex vsu loquēdi quē nūc habem⁹ hocvocabulū emortuū: ꝓpter nō nullos fortasse vetex libros sibi necessariū deputabit. Si aūt ⁊ illos supuacaneos habet: forte iam nec dignū qō memorie commendet existimat: qꝛ videt ad illā speciem doctrine quā notā mēte intuet atq; amat: minime ptinere. Qobrē oīs amor studēt animi: hoc est volētis scire qō nescit: nō est amor eius rei quā nescit: sed eiⁱ⁹ quā scit: ꝓpter quā vult scire qō nescit. aut si tā curiosus est: vt nō ꝓpter causam aliaꝫ notā: sed solo amore rapiat incognita sciēdi: discernendus quidē est a studiosi noīe iste curiosus: sed nec ipe amat incognita: imo congruentius dicit: odit incognita: que nulla esse vult: dū vult oīa esse cognita. Ꝫ ne q̄s quā nobis difficiliorē referat questionē: asserens tā non posse quēq; odisse qō nescit: q̄ non pōt amare qō nescit: nō resistimus verbis: sed itelligendū est: nō hoc idē dici cum dicitur: amat scire incognita: ac si diceretur: amat incognita. Illud enim fieri potest vt amet quisq; scire incognita. vt autem amet incognita nō pōt. Nō em̄ frustra

ibi est positũ scire. Qm̃ qui scire amat incognita: nõ ipsa incognita: sz ip̃m scire amat. Qd̃ nisi haberet cognitũ neqꝫ scire se quicq̃ꝫ posset fidẽter dicere: neqꝫ nescire. Nõ solum eni q̃ dicit scio: et verũ dicit: necesse est vt quid sit scire sciat: sed etiã q̃ dicit nescio: idqꝫ fidẽter ⁊ verũ dicit: et scit verũ se dicere. scit vtiqꝫ quid sit scire: q̃a ⁊ discernit ab sciente nescientẽ: cũ veraciter se intuẽs dicit nescio. Et cũ ipse scit se verũ dicere: vnde sciret: si quid sit scire: nesciret.

Quib⁹ causis amari vident̃ cognita: cũ ip̃a sciẽtia eorũ que nescimus expetitur. Capi. ij.

Quilibet igit̃ studiosus: quilibꝫ curiosus nõ amat incognita: cũ ardẽtissimo appetitu instat scire qd̃ nescit. Aut eni iã genere notũ habꝫ qd̃ amat: idqꝫ nosse expetit: etiã in aliqua re singula: vel in singulis rebus q̃ illi nõdũ note forte laudant̃: fingitqꝫ animo imaginariã formã qua excitet̃ in amorẽ. Unde aũt fingit: nisi ex his que iam nouerat? Cui tñ forme animo figurate atqꝫ in cogitatiõe notissime: si eã que laudabat̃ dissimilẽ inuenerit: fortasse nõ amabit. Qd̃ si amauerit: ex illo amare incipiet ex quo didicit. pauloante q̃ppe alia erat que amabat̃: quam sibi anim⁹ formans exhibere cõsueuerat. Si aũt illi forme similẽ inuenerit quaꝫ fama p̃dicauerat: cui vere possit dicere: iam te amabam. nec tunc vtiqꝫ amabat incognitã: quã in illa similitudine nouerat. Aut in specie sempiterne rõnis videm⁹ aliquid et ibi amam⁹: qd̃ cũ expressum in aliqua rei tp̃alis effigie: illis qui experti sunt laudantib⁹ et amam⁹ et credim⁹: nõ aliquid amam⁹ incognitũ: vñ iam supra satis disseruim⁹. Aut aliquid notum amam⁹: ꝓpter qd̃ ignotũ aliquid querimus. cuius ignoti amor nequaq̃ꝫ nos tenet: sed illius cogniti quo ꝑtinere nouim⁹: vt illud etiã qd̃ adhuc ignotũ querim⁹: nouerim⁹. sicut de incognito verbo pauloante locut⁹ sum. Aut ip̃m scire quisqꝫ amat: qd̃ nulli scire aliq̃d cupiẽti esse incognitũ põt. His causis vidẽt̃ amare incognita: qui scire aliquid volũt qd̃ nesciũt: et ꝓpter ardentiorẽ querendi appetitũ sine amore esse dici nõ possunt. Sz quãq̃ꝫ se res aliter habeat: nec om̃ino quicq̃ꝫ ametur incognitũ: arbitror me ꝑsuasisse verũ diligẽter intuentib⁹. Sz qꝛ exẽpla que dedim⁹ eorũ sunt qui aliquid qd̃ ipsi nõ sunt nosse cupiũt: videndũ est ne forte aliquod nouuꝫ genus appareat cum se ipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cũ se querit vt nouerit. Capi. iij.

Quid ergo amat mens: cũ ardenter seipsam querit vt nouerit: dum incognita sibi est? Ecce eni mens semetipsam querit vt nouerit: et inflammat̃ hoc studio. Amat igit̃. Sz q̃d amat? Seipsaꝫ. Quõ: cũ se nõdũ nouerit: nec q̃sq̃ꝫ possit amare qd̃ nescit? An ei fama predicauit speciẽ suã: sicut de absentib⁹ solem⁹ audire? Forte ergo se nõ amat: sz qd̃ de se fingit hoc amat. longe fortasse aliud q̃ꝫ ipsa est. aut si se mens sui similẽ fingit: et ideo cuꝫ hoc figmentũ amat: se amat anteq̃ꝫ nouerit: q̃a id qd̃ sui simile est intuet̃. Nouit igit̃ alias mentes ex quib⁹ se fingat: et genere ipso sibi nota est. Cur ergo cũ alias mẽtes nouit: se nõ nouit: cũ seipsa nihil possit esse presentius? Qꝛ si vt oculis corpis: magꝫ alij oculi noti sunt: q̃ꝫ ip̃i sibi: nõ se ergo querat nũq̃ꝫ inuẽtura. Nunq̃ꝫ eni se oculi preter specula videbũt. Nec vllo mõ putandũ est etiã rebus incorporeis cõtemplãdis tale aliquid adhiberi: vt mens tanq̃ꝫ in speculo se nouerit. An in rõne veritatis eterne videt q̃ꝫ speciosum sit nosse semetip̃am: ⁊ hoc amat: qd̃ videt studetqꝫ in se fieri: q̃a q̃ꝫuis sibi nota non sit: notũ tñ ei est q̃ꝫ bonũ sit vt sibi nota sit. Et hoc quidẽ ꝑmirabile est: nondum se nosse: et q̃ꝫ sit pulchrũ se nosse iã nosse. An aliquẽ finem optimũ. id est securitatẽ ⁊ beatitudinẽ suã videt: per quãdã occultã memoriã que in lõginqua eã ꝓgressam nõ deseruit: et credit ad eundẽ finem: nisi seip̃am cognouerit se ꝑuenire nõ posse? Ita dũ illud amat hoc querit: et notum amat illud ꝓpter qd̃ querit ignotũ. Sed cur memoria beatitudinis sue potuit: et memoria sui cuꝫ ea perdurare non potuit: vt tam se nosset q̃ vult ꝑuenire: q̃ꝫ nouit illud quo vult ꝑuenire? An cũ se nosse amat: nõ se quã nõdũ nouit: sed ip̃m nosse amat: acerbiusqꝫ tolerat seipsaꝫ deesse sciẽtie sue: qua vult cũcta cõprehẽdere? Nouit aũt q̃d sit nosse: et dũ hoc amat qd̃ nouit: etiã se cupit nosse. Ubi ergo nosse suũ nouit si se nõ nouit: nam nouit qd̃ alia nouerit: se autẽ nõ nouerit. hinc eni nouit: et q̃d sit nosse. Quo pacto igit̃ se aliq̃d scientem scit: que seipsam nescit. neqꝫ eni alterã mentẽ scientẽ scit sz seip̃am. Scit igit̃ seipsam. Deinde cũ se querit vt nouerit: querentẽ se iam nouit. Jam se ergo nouit. Quapropter nõ põt om̃ino nescire se.

Que dum se nescientē scit: se vtiq̄ scit. Si aūt se nesciētē nesciat: nō se querit vt sciat. Quapropter eo ipso quo se querit: magis se sibi notam q̄ ignotā esse cōuincit. Nouit enī se querentē atq̄ nescientē: dum se querit vt nouerit. Quid ergo dicemus? An qd̄ ex parte se nouit: ex parte nō nouit? Sz absurduz est dicere: nō eam totā scire qd̄ scit. Non dico totū scit: sed quod scit: tota scit. Cum itaq̄ aliquid de se scit: qd̄ nisi tota nō pōt: totā se scit. Scit aūt se aliq̄d sciētē: nec pōt quicq̄ scire nisi tota. Scit se igit totaz. Deinde q̄d eius ei tā notū est q̄ se viuere.

De proprijs mentis que nō potest ignorare. Ca. iiij.

Non potest aūt et mens esse et non viuere: quādo habet etiā amplius vt intelligat. Nam ꝛ anime bestiarū viuūt: sz nō intelligūt. Sicut ergo mens tota mēs est: sic tota viuit. Nouit aūt viuere se. Totā se igit nouit. Postremo cū se nosse mēs querit: mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se querat ignorat: et aliud pro alio forsitan querat. Fieri enī pōt vt ip̄a nō sit mēs: atq̄ ita dum mentē nosse querit: nō seip̄am querat. Quapropter qm̄ cū querit mens quid sit mens: nouit qd̄ se querat. profecto nouit qd̄ ipsa sit mens. porro si hoc in se nouit qd̄ mens est: et tota mens est: totam se nouit. Sed ecce nō se nouerit esse mentē. cū autē se querit: hoc tantūmō nouerit qd̄ se querat. Pōt enī etiā sic aliud ꝓ alio querere: si hoc nescit. vt aūt nō querat aliud pro alio: ꝓculdubio nouit quid querat. At si nouit quid querat: et seip̄am querit: seip̄am vtiq̄ nouit. Quid ergo adhuc querit: q̄ si ex parte se nouit: ex parte aūt adhuc querit: nō seipsam: sed partē suā querit. Cum enī ea ip̄a dicit: tota dicit. Deinde qꝛ nouit nondū se a se inuentā totā: nouit quāta sit tota. Atq̄ ita querit quod deest: quēadmodū solem⁹ querere vt veniat in mentē qd̄ excidit. nec tn̄ penitus excidit: qꝛ pōt recognosci cū venerit hoc esse quod querebat. Sz quomō mens veniat in mentē quasi possit mens in mente nō esse: huc accedit qꝛ si parte inuēta non se totā querit: tn̄ tota se querit. Tota ergo sibi presto est: et quid adhuc queratur nō est: hoc enī deest quod querit: nō illa que querit. Cum itaq̄ tota se querit nihil eius deest. Aut si non tota se querit: sz pars que inuēta est: querit partē que nōdū inuēta est. Non se ergo mēs querit cuius se nulla pars querit. pars enim que inuenta est: non se querit. pars aūt que nondū inuenta est: nec ipsa se querit: qm̄ ab ea que iam inuenta est parte nō querit. Quocirca quia nec tota se mens querit: nec pars eius vlla se querit: se mens om̄ino nō querit.

In quo mēs nosse se debeat: et a quib⁹ abstinere ne eis quasi proprijs delectet atq̄ in se minus nouerit. Capitu. v.

Vt quid ergo ei preceptū est: vt seipsam cognoscat: credo vt seipsaz cogitet: ꝛ ꝑm naturam suam viuat. id est vt ꝑm naturaz suam ordinari appetat: sub eo scz cui subdenda est: supra ea quib⁹ preponenda est. sub illo a quo regi debet. supra ea que regere debet. Multa enī per cupiditatē prauam tanq̄ sui sit oblita: sic agit. Videt enim quedā intrinsecus pulchra: in prestantiore natura que deus est. Et cū instare debeat vt eis fruat: volens ea sibi tribuere: et nō ex illo: similis illius: sz ex seipsa esse quod ille est: auertit ab eo: moueturq̄ et labit in minus et min⁹: quod putat amplius ꝛ ampli⁹: qꝛ nec ipsa sibi: nec ei quicq̄ sufficit recedēti ab illo qui solus sufficit. Ideoq̄ ꝑ egestatē ac difficultatē fit nimis intenta in actiōes suas: et inquietas delectatiōes quas per eas colligit: atq̄ ita cupiditate acquirēdi noticias ex his que foris sunt: quoꝝ cognitū genus amat: et sentit amitti posse: nisi impensa cura teneant: perditq̄ securitatē: tātoq̄ seipsam min⁹ cogitat: quātomagis secura est: q̄ se nō possit amittere. Ita cū aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare. Neq̄ enī multaꝝ doctrinaꝝ peritū: ignorare grāmaticā dicim⁹ cū eam nō cogitat: qꝛ de medicina arte tūc cogitat. Cum ergo aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare: tanta vis est amoris: vt ea que cū amore diu cogitauerit: eisq̄ cure glutino inheserit: attrahat secū etiā cū ad se cogitandam quodāmō redit. Et qꝛ illa corpa sunt q̄ foris per sensus carnis adamauit: eorūq̄ diuturna quadā familiaritate implicata ē: nec secū pōt introrsum tanq̄ in regionē incorporee nature ipsa corpa inferre: imagines eorū cōuoluit et rapit: factas in semetipsa: de semetipsa. Dat enim eis formādis quiddā substantie sue. seruat aūt aliquid: quo libere de specie taliū imaginū iudicet: et hoc est magis mens. id est rōnalis intelligentia: q̄ seruat vt iudicet. Nā illas anime ꝑtes q̄ corꝑm similitudinib⁹ informāt: etiā cū bestijs nos cōmunes habere sentim⁹.

¶ In quibus mens de se cogitans possit errare. ¶ Capi. vj.

ERrat aũt mens: cũ se istis imaginibus tãto amore cõiungit: vt etiam se esse aliquid hmõi existimet. Ita enĩ cõformat eis quodã mõ: non id existendo sed putãdo: nõ quo se imaginẽ putet: sz oñino illud ipm cuius imaginẽ secũ habz. Uiget quippe in ea iudiciũ discernẽdi corpus qđ foris relinquit ab imagine: quã de illo secũ gerit: nisi cũ ita exprimunt eedem imagines tanq̃ foris sentiant: nõ intus cogitent: sicut dormiẽtib⁹: aut furẽtib⁹: aut in aliqua extasi accidere solet.

¶ De opiniõib⁹ eoz q̃ mẽtẽ aliq̃d pcipuũ corpis eẽ senserũt. Ca. vij.

CUm itaq̃ se tale aliquid putat: corpus esse se putat. Et qz sibi bene cõscia est: principat⁹ sui quo corpus regit. hinc factũ est vt quidã quererẽt quid corpis amplius valeret in corpe. t hoc esse mentẽ: vel oñino totaz animã existimarẽt vt empedocles et ericates opinati sũt. Ita q̃ alij sanguinẽ: alij cerebrum: alij coz: non sicut scriptura dicit: Confitebor tibi dñe in toto corde meo. Et diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. Hoc enĩ abutẽdo vel trãsferendo vocabulo dicit a corpe ad animũ: ꝑ ipsam oñino particulã corpis quã in visceribus dilaniatis videm⁹: eã esse putauerũt. Alij ex minutissimis indiuiduisq̃ corpusculis quas atomos dicunt: concurrentib⁹ in se atq̃ coherẽtib⁹: eaz cõfici crediderũt. Alij aerem. alij ignẽ: substãtiã eius esse dixerunt. Alij eã nullã esse substantiã: qz nisi corpus. nullã substantiã poterãt cogitare: et eã corpus esse nõ inueniebãt. sed ipsam temperationẽ corpis nr̃i vel cõpagem primordioz: quib⁹ ista caro tanq̃ cõnectit: eẽ opinati sunt: eoq̃ oñes eam mortalez esse senserũt. qz siue corpus esset. siue aliqua cõpositio corpis: non posset vtiq̃ immortaliter pmanere. Qui vero eius substantiã vitam quandã nequaq̃ corpoream: qñ quidẽ vitã oñe viuũ corpus animantẽ ac viuificantẽ esse reppererũt: ꝑsequẽter t immortalem: qz vita carere vita nõ potest: vt quisq̃ potuit probare conati sunt. Nam de quinto illo nescio quo corpore: quod notissimis quattuoz huius mũdi elemẽtis quidã coniungẽtes: hinc animã esse dixerũt: hoc loco diu disserendũ non puto. Aut enĩ hoc vocant corpus quod nos: cui⁹ in loci spacio pars toto minoz est: et in illis annumerãdi sunt q̃ mẽtẽ corporeã esse crediderũt. Aut si vel oninẽ substantiã: vel omnẽ mutabilẽ substantiã corpus appellãt: cum sciant nõ omne locoz̃ spacijs aliqua lõgitudine vel latitudine et altitudine cõtineri: non cũ eis de vocabuli questione pugnãdum est. In his oñib⁹ sentẽtijs quisq̃s videt mẽtis naturã et esse substantiã t nõ esse corpoream. id est nõ minore sui parte min⁹ occupare loci spaciũ: mauisq̃ maiore: simul oportet videat eos qui opinant esse corpoream: nõ ob hoc errare qõ mens desit eoz notície: sz qõ a diũgunt ea: sine quib⁹ nullã pñt cogitare naturã. Sine phãtasijs enĩ corpm quicq̃d visi fuerint cogitare: nihil oñino esse arbitrant. ideoq̃ nõ se tanq̃ sibi desit mens requirat. Quid enĩ tam cognitiõi adest: q̃ id qõ menti adest. aut quid tam mẽti adest: q̃ ipsa mens. Unde t ipa q̃ appellat inuẽtio: si verbi originẽ retractem⁹: q̃d aliud resonat: nisi qz inuenire est in id venire qõ queritur? Propterea q̃ quasi vltro in mentẽ veniũt: nõ vsitate dicunt inuẽta: q̃uis cognita dici possint: qz non in ea querẽdo tendebam⁹ vt in ea venirem⁹. hoc est ea inueniremus. Quapropter sicut ea q̃ oculis aut vllo alio corpis sensu requirunt: ipsa mens querit. ipa enĩ etiã sensum carnis intendit. tũc aũt inuenit: cũ in ea que requirunt idẽ sensus venit. Sic alia que nõ corporeo sensu intermũcio: sed p seipsam nosse debet cũ in ea venit: inuenit. Aut in superiore substãtia. id est in deo. aut in ceteris anime ptib⁹ sic̃ de ipsis imaginib⁹ corpm cũ iudicat. intus enĩ in aia eas inuenit p corp⁹ impssas.

¶ Qz mens nosse se cupiens nihil eoz̃ de se corporeũ debeat cogitare. ¶ Capitulũ. vij.

ERgo seipsam quemadmodũ querat t inueniat: mirabilis questio ẽ. quo tendat: vt querat. aut veniat: vt inueniat. Quid enĩ tam in mẽte q̃ mẽs est: Sz quia in his est que cum amore cogitat. sensibilib⁹ aũt. id est corpalib⁹ cũ amore assuefacta est: non valet sine imaginib⁹ eoz̃ esse in semetipsa. hinc ei oboritur erroris dedecus: dum rerũ sensarũ imagines se cernere a se nõ põt: vt se solã videat. Cohesertũ enĩ mirabiliter glutino amoris: et hec est eius immũdicia: qñ dum se solã nititur cogitare. boc se putat esse sine quo se non põt cogitare. Cum igit ei precipit vt seipsam cognoscat: non se tanq̃ sibi detracta sit querat: sz id qõ sibi addidit detrahat. Interioz

ps. 9. jj o. j 37
Deut. 6

est enī ipa: nō solū ꝯ ista sensibilia que manifeste foris sunt: sed etiā ꝯ imagines eorū que in pte quadā sunt anime: quā habēt et bestie: ꝯuis intelligētia careāt que mentis est ꝓpria. ¶ Cum ergo sit mens interior quodam mō exit a semetipsa: cū in hec quasi vestigia multaꝝ intētionū exerit amoris affectum. Que vestigia tanꝯ imprimunt memorie: qñ hec que foris sūt corpalia sentiūtur: vt etiā cū absunt ista: presto sint tñ imagines eoꝝ cogitantib⁹. ¶ Cognoscat ergo semetipsam: nec quasi absentē se querat: sz intentionē volūtatis qua ꝑ alia vagabat statuat in seipsam: et se cogitet. Ita videbit qꝫ nunꝯ se nō amauerit: nūꝯ nescierit. Sed aliud secū amādo cū eo se cōfudit et cōcreuit quodāmō: atꝯ ita dum sic vnū diuersa cōplectit: vnū putauit esse q̄ diuersa sunt.

¶ Quomodo mens cognoscit seipsam. ¶ Capitulum. ix.

Non itaꝯ velut absentem se querat cernere: sed presentē se curet discernere. Nec se q̄si nō norit cognoscat: sed ab eo quo alterū nouit dinoscat. Ipm enī qō audit: cognosce teipsam: quomō agere curabit si nescit. aut quid sit cognosce. aut q̄d sit teipsam: Si aut vtrūꝯ nouit. nouit seipsam: qz non ita dicit menti: cognosce teipsam: sic dicit: cognosce cherubin aut seraphin. De absentib⁹ enī illis credim⁹: sm quod celestes quedā ptātes esse predicāt. Neꝯ sicut dicit cognosce voluntatē illius hois: que nobis nec ad sentiendū vllo mō: nec ad intelligendū presto est: nisi corpalibus signis editis. z hoc ita vt magis credamus ꝯ intelligamus. Neꝯ ita vt dicitur homini: vide faciē tuā: qō nisi in speculo fieri non pōt. Nam et ipsa nra facies absens ab aspectu nro est: qz nō ibi est quo ille diri gi pōt. Sz cū dicit mēti: Cognosce teipaz: eo ictu quo intelligit qō dictū est: teipsam: cognoscit seipam: nec ob aliud ꝯ eo quo sibi presens est. Si aūt qō dictū est non intelligit: non vtiꝯ facit. hoc igit ei p̄cipit vt faciat: qō cū ipsum preceptū intelligit: facit. Non ergo adiungat aliud ad id qō seipsaz cognoscit: cū audit vt seipsam cognoscat. Certe enim nouit sibi dici: sibi scz que est: z viuit: et intelligit. Sed est z cadauer: viuit et pecus. intelligit aūt nec cadauer nec pecus. Sicut ergo sese esse z viuere scit: quomodo est: et viuit intelligentia.

¶ Qz mens nosse se cupiens nihil eorū de se opinari debeat de quibus scit esse dubitandū. ¶ Ca. x.

Cum ergo: verbi grā: mens aerem se putat: aerē intelligere putat. Se tñ intelligere scit. aerem aūt se esse non scit: sed putat. Se cernat qō putat: cernat qō scit: hoc ei remaneat. Ñ ne illi quidem dubitauerūt: qui aliud atꝯ aliud corpus esse mentē putauerūt. Neꝯ enī oīs mens aerem se esse existimat: sz alie ignem: alie cerebrū: alieꝯ aliō corpus: z aliō alie. sicut supra cōmemorauit: oīes tñ se intelligere nouerūt et esse z viuere. Sed intellige re ad id qō intelligūt referūt. esse aūt z viuere ad seipsas. Et nulli est dubiū: nec quēꝯ intelligere qui non viuat: nec quēꝯ viuere qui non sit. Ergo consequenter et esse et viuere id qō intelligit: nō sicuti est cadauer qō non viuit: nec sicuti viuit anima q̄ non intelligit: sz ꝓprio quodā eodēꝯ prestātiore modo. Itē velle se sciunt: neꝯ hoc posse quēꝯ qui nō sit et q̄ nō viuat pariter sciūt. Itemꝯ ipsam voluntatē referunt ad aliq̄d qō ea volūtate volunt. Meminisse etiaz se sciunt: simulꝯ sciūt qō nemo meminisset ni si esset ac viueret. Sz et ipsam memoriā referim⁹ ad aliq̄d qō ea meminim⁹. Duobus igit hoꝝ triū memoria z intelligētia multarum rerū noticia atꝯ scientia cōtinēt. volūtas aūt adest: per quā fruamur eis vel vtamur. Fruimur enī cognitis: in quib⁹ volūtas ipsis ꝓpter seipsa delectata cōquiescit. vtimur vero eis que ad illud referim⁹ quo fruendū est. Nec est alia vita hoim vitiosa atꝯ culpabilis: ꝯ male vtēs z male fruēs. De qua re non est nunc differendi locus. Sed qñ de natura mētis agitur: remoueamus a cōsideratiōe nostra omnes noticias que capiunt extrinsecus per sensus corpis: et ea que possum⁹ oīes mentes de seipsis nosse: certaseꝯ esse diligēti⁹ attēdam⁹. Utrū enī aeris sit vis viuēdi: reminiscēdi: intelligendi: volēdi: cogitādi: sciēdi: iudicandi. An ignis: an cerebri: an sanguinis: an atomorū: an preter vsitata quattuor elemēta: quinti nescio cui⁹ corpis: an ipsius carnis nre cōpago: vel temperamētū hec efficere valeat. dubitauerūt hoies: z alius hoc: ali⁹ aliud affirmare conatus est. Viuere se tñ z meminisse: et intelligere: z velle: z cogitare: et scire: z iudicare quis dubitet: Qñ quidē etiā si dubitat viuit. si dubitat vnde dubitet meminit. si dubitat dubitare se intelligit. si dubitat certus esse vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nescire. si dubitat iu-

dicāt non se temere consentire oportere. Quisquis igit aliunde dubitat: de his oīb⁹ dubitare non debet. que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. Hec oīa q̄ vel corpus vel cōpositionē seu temperationem corpis esse mentē putant: in subiecto esse volunt videri: vt substantia sit aer: vel ignis: siue aliqō aliud corpus: qō mentem putāt. Intelligētia vō ita insit huic corpi: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto. subiectū scz mens quā corpus esse arbitrant. in subiecto aūt intelligētia: siue quid aliud eor̄ que certa nobis esse cōmemorauim⁹. Juxta opinant etiaz illi qui mentē ipsam negant esse corpus: sed cōpaginem aut temperationē corpis. Hoc eni interest: q illi mentē ipam dicūt esse substātiam: in quo subiecto sit intelligentia. Isti aūt ipsam mentē in subiecto esse dicūt corpore scz cuius cōpositio vl̄ temperatio est. Vnde cōsequēter etiā intelligētiā q̄d aliud q̄z in eodē subiecto corpe existimant: Qui oīes nō aduertūt mentē nosse se etiā cum querit se: sicut iam ostendim⁹. Nullo modo autē recte dicit sciri aliqua res: dū eius ignorat substātia. Quapropter cū se mens nouit: substantiā suam nouit: et cū de se certa est: de substantia sua certa est. Certa est aūt de se: sicut cōuincūt ea que supra dicta sūt. Nec oīno certa est: vtrū aer an ignis sit: an aliquod corpus: vel aliquid corpis. Non est igit aliquid eoruz. Totumq̄ illud qō se iubetur vt nouerit: ad hoc pertinet vt certa sit: nō se esse aliq̄d eor̄ de quib⁹ incerta est: idq̄ soluz esse se certa sit: qō solū esse se certa est. Sic eni cogitat ignem aut aerē: et quicquid aliud corpis cogitat. Necq̄ vllo mō fieri posset vt ita cogitaret id qō ipsa est: quēadmodū cogitat id qō ipsa non est. Per phantasiā quippe imaginariā cogitat hec oīa: siue ignem: siue aerem: siue illud siue illud corpus: partem ve vllā: siue cōpaginē temperationēq̄ corpis. nec vtiq̄ ista oīa: sz aliq̄d horū esse dicit. Si quid autē horū esset: aliter id q̄z cetera cogitaret: non scz per imaginale figmentū: sicut cogitant absentia: que sensu corpis tacta sunt: siue oīno ipsa: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō simulata: sed vera presentia. Non eni quicq̄ illi est seipsa presentius: sicut cogitat viuere se et meminisse et intelligere z velle se. Nouit enim hec in se: nec imaginat quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corpalia queq̄ tangunt. Ex quor̄ cogitationibus si nihil sibi affingat: vt tale aliquid esse se putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ipsa est.

De memoria intelligētia et volūtate in q̄b⁹ mens hz in se quādā imaginē diuine trinitatis Ca. xj.

Remotis igit paulisper ceteris: quorum mēs de seipa certa est: tria hec potissimū cōsiderata tractem⁹: memoriā: intelligentiā: voluntatē. In his eni tribus inspici solent etiā ingenia paruulor̄ cuiusmodi preferāt indolē. Quāto quippe tenatius et facilius puer meminit: quātoq̄ acutius intelligit z studet ardētius: tāto est laudabilioris ingenij. Cum vō de cuiusq̄ doctrina querit: nō quāta firmitate ac facilitate meminerit: vel quato acumine intelligat: ꝫ q̄d meminerit: z q̄d intelligat querit. Et q̄ nō tātū q̄z doctus sit ꝑsiderat laudabilis anim⁹: ꝫ etiā q̄z bonus. nō tātū q̄d meminerit z q̄d intelligat: verūetiā q̄d velit attendit. nō quāta flagrātia velit: sz q̄d velit prius: deinde quātū velit. Tunc eni laudādus est anim⁹ vehemēter amans: cū id qō amat vehemēter amādū est. Cū ergo dicūt hec tria: ingeniū: doctrina: vsus. Primum horum cōsiderat in illis tribus quid possit quisq̄ memoria: et intelligētia: z volūtate. Secūdū eor̄ cōsiderat quid habeat quis memoria: et intelligētia: quo studiosa volūtate peruenerit. Jam vero vsus tertius in voluntate est ptractāte illa q̄ in memoria z intelligētia cōtinent: siue ad aliq̄d ea referat: siue eor̄ fine delectata cōquiescat. Vti eni est assumere aliquid in facultatē volūtatis. vti autē dicit qō in vsum venerit: ad id qō amas obtinendū referre. si tñ amādum est. Frui est enim amore inherere alicui rei ꝓpter seipam. frui est aūt vti cū gaudio nō adhuc spei: sed iam rei. Proinde oīs qui fruit: vtitur. assumit eni aliq̄d in facultatez voluntatis: cū fine delectatiōis. Non autē oīs qui vtitur: fruit. sed id qō in facultatem volūtatis assumit: nō ꝓpter illud ipm: sz ꝓpter aliud appetit. Hec igit tria: memoria: intelligētia: voluntas: qm̄ nō sunt tres vite sed vna vita: nec tres mentes sed vna mens: cōsequēter vtiq̄ nec tres substantie sunt: sz vna substātia. Memoria quippe: q vita et mens et substantia dicit: ad seipsam dicit. Cū vero memoria dicit ad aliq̄d relatiue dicit. Hoc de intelligētia quoq̄: et de voluntate dixerim. Et intelligētia quippe z

volũtas: ad aliq̃d dicũt. Vita est aũt vnaqueq; ad seipsam: et mens ⁊ essentia. Quo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mẽs: vna essentia. Et quicquid aliud ad seipsa singula dicunt: etiã simul nõ pluraliter: sz singulariter dicunt. Eo vero tria quo ad se inuicẽ referuntur. que si equalia non essent: nõ solũ singula singulis: sed etiã om̃ibus singula: nõ vtiq; se inuicẽ caperẽt. Neq; eni tantũ a singulis singula: verũetiã a singulis om̃ia capiunt. Memini eni me habere memoriã: ⁊ intelligẽtiã: ⁊ volũtatẽ. et intelligo me intelligere ⁊ velle atq; meminisse. et volo me velle: ⁊ meminisse: ⁊ intelligere. totamq; meã memoriã ⁊ intelligentiã et voluntatẽ simul memini. Qd̃ eni memorie mee nõ memini: nõ est in memoria mea. Nihil aũt tam in memoria: q̃ ipsa memoria est. Totam igitur memini. Item quicquid intelligo intelligere me scio. et scio me velle q̃cq̃d volo. Quicq̃d aũt scio memini. Totamq; igit intelligentiã: totãq; volũtatem meã memini. Similiter cũ hec tria intelligo: tota simul intelligo. Neq; eni quicq̃ intelligibiliũ non intelligo: nisi qd̃ ignoro. Qd̃ autẽ ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq; intelligibiliũ nõ intelligo: ꝯsequẽter etiã nõ memini nec volo. Quicquid aũt intelligibiliũ memini ⁊ volo: cõsequẽter intelligo. Volũtas etiã mea totã intelligẽtiã totãq; memoriã meã capit dũ toto vtor qd̃ intelligo et memini. Quapropter qñ inuicẽ a singulis: et tota omnia capiunt: equalia sunt tota singula totis singulis: et tota singula simul om̃ib⁹ totis: et hec tria vnũ: vna vita: vna mẽs: vna essentia.

De querẽda imagine trinitatis etiã in his q̃ anima ex corpis sensibus concipit. Ca. xij.

Iam ne igit ascendendũ est qualibuscũq; intentiõis viribus ad illã summã et altissimã essentiã: cui⁹ impar imago est humana mens: sed tñ imago: an adhuc eadẽ tria distinctius declaranda sunt in anima: per illa q̃ extrinsecus sensu corporis capim⁹: vbi tp̃aliter imprimit rerũ corporearũ noticia: Mentẽ q̃ppe ipsam in memoria et intelligentia ⁊ voluntatem suimet ip̃ius talem reperiebam⁹: vt qm̃ sp̃ se nosse semperq; seip̃az velle cõprehẽdebat: simul etiaz semp̃ sui meminisse: semperq; seipsam intelligere ⁊ amare coprehẽderet: q̃uis nõ semp̃ se cogitare discretã ab eis q̃ non sunt qd̃ ipsa est: ac per hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui: et intelligentia sui. Quasi eni nõ sint hec duo: sz vnũ duob⁹ vocabulis appelletur. sic apparet in ea re vbi valde ista cõiuncta sunt: et aliud alio nullo precedit tp̃e. amorq; ip̃e nõ ita sentit esse: cum eũ nõ prodit indigẽtia: qm̃ nõ semp̃ presto est qd̃ amat. Quapropter etiaz tardiorib⁹ dilucescere hec pñt dum ea tractãt: que ad animũ tp̃e accedũt: et que illi tp̃aliter accidunt: cũ meminit qd̃ antea nõ meminerat: et cũ videt qd̃ antea nõ videbat: ⁊ cũ amat qd̃ antea nõ amabat. Sz alid̃ hec tractatio iã poscit exordiũ: ꝓpter hui⁹ libelli modũ.

Explicit liber decimus.

Incipiũt capitula libri vndecimi.

i De imagine trinitatis etiã in eo qd̃ imago dei non est. id est in hoĩe exteriore querẽda.
ij De visibili ⁊ vidente atq; visione.
iij De memoria q̃ visoꝝ imago retinet: ⁊ intẽtiõe aĩe q̃ in vtrũq; cõcurrit.
iiij De imaginib⁹ q̃s cogitatiõis acies intuet in phãtasia quã mẽoria ꝯcepit.
v De cogitatiõib⁹ innoxijs: et de his q̃ ab acie recordatiõis abigẽde sunt.
vj De fine voluntatis quo cognoscit an recta an praua cupiam⁹.
vij De ea trinitate q̃ iã non ex corpe neq; ex corpis sensu: sz de memoria nascit cogitãtis.
viij De multiplicatiõib⁹ trinitatũ q̃ ex recordatiõe pariunt.
ix Qr in quolibet genere trinitatũ volũtas nec parẽs inueniat eẽ nec ꝓles.
x Qr facile sit cogitanti fingere sibi eas species q̃s nõ vidit ex earũ recordatiõe q̃s vidit.
vj De mensura ⁊ numero et pondere quoꝝ similitudo sit in memoria ⁊ visione ⁊ volũtate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est. id est in hoĩe exteriore querẽda. Ca. j.

Nemini dubiũ est sicut interiorẽ hominẽ intelligẽtia: sic exteriorez sensu corpis preditum. Nitamur igit si possum⁹ in hoc quoq; exteriore indagare qualecũq; vestigiũ trinitatis: nõ qr et ipse eodẽ mõ sit imago dei. Manifesta est quippe aplica sentẽtia: que interiorẽ hominẽ renouari dei Colo. 3

agnitiõe declarat: ꝑm imaginẽ eius q̃ creauit eum: cũ et alio loco dicat. Et si exterior hõ noster corrũpit: sed interior renouat de die in diem. In hoc ergo qui corrũpit: queram⁹ quẽadmodũ possum⁹ quandã trinitatis effigiem. et si nõ expressiorẽ: tñ fortassis ad dinoscendũ faciliorẽ. Neq; enĩ frustra et iste hõ dicit: nisi qz ineſt ei nonnulla interioris ſimilitudo: et illo ipso ordine cõditionis noſtre quo mortales atq; carnales effecti sum⁹: facilius et quasi familiarius visibilia q̃ intelligibilia ꝓtractam⁹. Cũ ista ſ in exterius: illa interius. et ista ſenſu corporis ſentiam⁹: illa mente intelligam⁹. noſq; ipſi animi non ſenſibiles ſim⁹. id eſt corpa: ſed intelligibiles. qñ vita ſum⁹: tñ vt dixi tãta facta eſt in corpib⁹ cõſuetudo: et ita in hec miro mõ relabens foras ſe noſtra proiecit intẽtio: vt cũ ab incerto corpm ablata fuerit: vt in ſpiritũ multo certiore ac ſtabiliore cognitiõe figat: refugiat ad iſta: et ibi appetat requiem vnde traxit infirmitatẽ. Cuius egritudini cõgruendũ eſt: vt ſi qñ interiora ſpiritalia accõmodati⁹ diſtinguere atq; facilius inſinuare conamur: de corpalib⁹ exterioꝛib⁹ ſimilitudinũ documẽta capiam⁹. Senſu igit corpis exterior hõ preditus: ſentit corpa. et iſte ſenſus qõ facile aduertitur quinquipartitus eſt: videndo: audiendo: olfaciendo: guſtãdo: tangẽdo. Sed multũ eſt et non neceſſariũ: vt oñes bos quinq; ſenſus id quod querim⁹ interrogem⁹. Qõ enĩ nobis vnus eorũ renunciat: etiã in ceteris valet. Itaq; potiſſimũ teſtimonio vtamur oculoꝛuz. Is enĩ ſenſus corpis maxime excellit: et eſt viſioni mentis pro ſui generis diuerſitate vicinior.

De viſibili et vidẽte atq; viſione. Capitulum. ij.

Cum igit aliquod corpus videm⁹: hec tria qõ facillimũ eſt conſiderãda ſunt et dinoſcẽda. Primo ipſa res quã videm⁹: ſiue lapidẽ: ſiue aliquã flãmam: ſiue quid aliud qõ videri oculis põt: quod vtiq; iam eſſe poterat: et anteq; videretur. Deinde viſio que nõ erat: priuſq; rem illaz obiectã ſenſui ſentirem⁹. Tertio quod in ea re que videt quãdiu videt ſenſum detinet oculoꝛũ. id eſt animi intẽtio. In his igit tribus: nõ ſolũ eſt manifeſta diſtinctio: ſz etiã diſcreta natura. Primũ quippe illud corpus viſibile lõge alterius nature q̃ ſenſus oculoꝛ: quo ſibimet incidẽte fit viſio. Ipſa q̃ viſio q̃d aliud q̃ ſenſus ex ea re que ſentitur informat⁹ apparet: q̃uis re viſibili detracta nulla ſit. nec vlla oñno eſſe poſſit talis viſio: ſi corpus non ſit qõ videri queat. Nullo mõ tñ eiuſdẽ ſubſtantie eſt corpus quo format ſenſus oculoꝛũ: cum idem corpus videt: ꝛ ipſa forma que ab eodẽ impaꝛtitur ſenſui: que viſio vocat. Corpus enĩ viſuz in ſua natura ſeparabile eſt. Senſus aũt qui iam erat in animãte: etiã priuſq; videret quod videre poſſet: cũ in aliquid viſibile incurreret: vel viſio q̃ fit in ſenſu ex viſibili corpe cũ iã cõiunctũ eſt ꝛ videt. Senſus ergo vel viſio. id eſt ſenſus nõ format⁹ extrinſecus: vt ſenſus format⁹ extrinſecus: ad animãtis naturã pertinet oñino aliam q̃ eſt illud corpus quod videndo ſentiu⁹: quo ſenſus nõ ita format vt ſenſus ſit: ſz vt viſio ſit. Nam ſenſus et ante obiectũ rei viſibilis: niſi eſſet in nobis nõ diſtarem⁹ a cecis: dum nihil videm⁹: ſiue in tenebꝛis ſiue clauſis luminib⁹. Hoc autẽ diſtam⁹: quod nobis ineſt et nõ videntib⁹ quo videre poſſim⁹ qui ſenſus vocat: illis vero non ineſt. Nec aliunde niſi q eo carẽt: ceci appellãt. Itemq; illa animi intẽtio que in ea re quã videm⁹ ſenſum tenet atq; vtrũq; cõiungit: nõ tantũ ab ea re viſibili natura differt: qñ quidem iſte anim⁹ illud corpus eſt: ſed ab ipo quoq; ſenſu atq; viſione qñ ſolius animi eſt hec intentio. Senſus aũt oculoꝛũ nõ ob aliud ſenſus corpis dicit: niſi qa et ipſi oculi membꝛa ſunt corpis. Et q̃uis nõ ſentiant corpus exanime: anima tñ commixta corpi per inſtrumentũ ſentit corpoꝛeum: et idem inſtrumentũ ſenſus vocat. Qui etiaz paſſione corpis cum quiſq; excecat interceptus extinguit: cũ idem maneat anim⁹: ꝛ eius intentio luminib⁹ amiſſis: cũ non habet quidẽ ſenſum corpis quẽ videndo extrinſecus corpi adiungat: atq; in eo viſo figat aſpectuz: viſu tñ ipſo iudicet ſe adempto corpiſ ſenſu: nec perire potuiſſe: nec minui. Manet enĩ quidã videdi appetit⁹ integer: ſiue id poſſit fieri: ſiue nõ poſſit. Hec igit tria: corpus quod videt: et ipſa viſio: ꝛ que vtrũq; cõiungit intẽtio: manifeſta ſunt ad dinoſcẽdũ: nõ ſolũ ꝓpter ꝓpꝛia ſingulorũ: verũetiã ꝓpter differẽtiã naturaꝝ. Atq; in his cũ ſenſus non procedat ex corpe illo quod videt: ſed ex corpe ſentiẽtis animantis: cui anima ſuo quodã miro mõ cõtemperatur: tamen ex corpe quod videtur gignitur viſio. id eſt ſenſus ipe formaꝛ: vt iam non tantũ ſenſus qui etiam in tenebꝛis eſſe

2. Cor. 4.

integer põt: dum est incolumitas oculoꝝ: ꝫ etiã sensus informatus sit: que visio vocat. Gignit ergo ex re visibili visio: ſz nõ ex sola: nisi assit ⁊ videãs. Quocirca ex visibili et videte gignit visio: ita sane vt ex videte sit sensus oculoꝝ: et aspiciẽtis atq; intuentis intentio. Illa tñ informatio sensus: que visio dicitur a solo imprimat corpore quod videtur. id est a re aliqua visibili: qua detracta: nulla remanet forma que inerat sensui: duꝝ adesset illud qd̃ videbat. sensus tñ ipse remanet qui erat: et priusq; aliq̃d sentiretur. velut in aqua vestigium tamdiu est: donec ipsum corpus quod imprimit inest. quo ablato nullũ erit: cum remaneat aqua que erat: et anteq; illã formã corpis caperet. Ideoq; non possum⁹ quidem dicere q̃ sensum gignat res visibilis. gignit tñ formã velut similitudinẽ suã: que fit in sensu: cum aliquid videndo sentim⁹. Sz corpis formaz qd̃ videm⁹: et formã que ab illa in sensu videntis fit per eundẽ sensum nõ discernim⁹: qñ tanta cõiunctio est: vt nõ pateat discernendi locus. Sed rõne colligim⁹ nequaq; nos potuisse sentire: nisi fieret in sensu nostro aliq̃ similitudo cõspecti corpis. Neq; enĩ cũ anulus cere imprimit: ideo nllã imago facta est: qz non discernit: nisi cuz fuerit separata. Sed qñ post cerã separatã manet qd̃ factũ est vt videri possit: ꝓterea facile persuadet: q̃ inerat iam cere forma impressa ex anulo: et anteq; ab illa separaret. Si aũt liquido humori adiũgeret anulus: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec ideo tñ discernere ratio nõ deberet: fuisse in illo humore anteq; detraheret: anuli formã factã ex anulo q̃ distinguenda est ab ea forma que in anulo est vñ ista facta est: que detracto anulo nõ erit: cuius illa in anulo maneat vñ ista facta est. Sic sensus oculoꝝ nõ ideo non habet imaginez corpis qd̃ videt cuius videtur: qz eo detracto nõ remanet. Ac per hoc tardioꝛib⁹ ingenijs difficillime persuaderi põt formari in sensu nro imaginem rei visibilis: cũ eam videm⁹: et eandẽ formã esse visionẽ. Sz qui forte aduerterint qd̃ cõmemorabo: nõ ita in hac inquisitiõe laborabũt: plerũq; cum diuscule attenderim⁹ q̃ueq; luminaria: et inde oculos clauserim⁹: quasi versant in cõspectu quidẽ lucidi colores varie sese cõmutãtes: ⁊ minus minusq; fulgentes donec oñino desistant. Quas intelligẽdũ est reliquias esse formellius que facta erat in sensu: cũ corpus lucidũ videret: paulatimq; et quodãmõ gradatim deficiẽdo variari. Nam et insertarũ fenestraꝝ cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparuere coloꝛib⁹ vt manifestum sit hanc affectionẽ nro sensui ex ea re que videbat impressam. Erat ergo etiã cũ viderem⁹: et illa erat clarioꝛ ⁊ expressioꝛ: ſz multũ cõiuncta cũ specie rei eius q̃ cernebat: vt discerni oñino nõ posset: et ipa erat visio. Quinetiã cũ lucerne flãmula modo quodã diuaricatis radijs oculoꝝ quasi geminat: due visiones fiunt: cuz sit res vna q̃ videt. Singulatim quippe afficiunt idem radij de oculo suo quisq; emicãtes: dum non sinunt in illud corpus intuendũ pariter cõiunctecq; concurrere vt vnus fiat ex vtroq; cõtuitus. Et ideo si vnũ oculũ clauserim⁹: non geminũ ignẽ: sed sicuti est vnũ videbimus. Cur aũt sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextruz erat: vicissimq; dextro clauso illa intermoꝛit que ad sinistrũ erat: et longũ est ⁊ rei p̃senti non necessariũ mõ querere atq; differere. Qz enĩ ad susceptam questionẽ satis est: nisi fieret in sensu nostro quedã imago simillima rei eius quã cernim⁹: non ꝑm oculoꝝ numerũ flãme species geminaret: cũ quidã cernendi modus adhibitus fuerit: qui possit cõcursum separare radioꝛũ. Ex vno q̃ppe oculo quolibet mõ deducto aut impresso aut intoꝛto: si alter clausus est: dupliciter videri aliquid qd̃ sit vnũ nullo pacto põt. Que cum ita sint: tria hec q̃uis diuersa natura quẽadmodũ in quandã vnitatẽ cõtemperent memineri mus. id est species corpis que videt: et impressa eius imago sensui qd̃ est visio: sensus ve formatus: et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eoq; ipsam visionem tenet. Horũ primũ. id est res ipsa visibilis non pertinet ad animãtis naturã: nisi cum corpus nostrũ cernim⁹. Alterũ aũt ita pertinet: vt et in corpe fiat: et per corpus in anima. fit enĩ in sensu: qui neq; sine corpe est: neq; sine animo. Tertiũ vero solius anime est: qz voluntas est. Cum igit horũ triũ tam diuerse substantie sint: tamẽ in tantam coeunt vnitatem: vt duo prioꝛa vix intercedente iudice ratione discerni valeãt: species videlicet corpis qd̃ videt: ⁊ imago ei⁹ que fit in sensu. id est visio. Voluntas autẽ tantam vim habet copulãdi hec duo: vt et sensum formãdũ admoueat ei rei q̃ cernit: et in ea formatuz teneat. Et si tam violenta est vt possit vocari amoꝛ: aut cupiditas:

aut libido: etiã ceterũ corpus animãtis ve
hementer afficit. Et vbi non resistit pigrior
durioꝛq; materies: in similem speciem colo
remq; cõmutat. licet videre corpusculum
chamelcontis: ad colores quos videt facil
lima cõuersione variari. Alioꝛ aũt anima
liũ qz nõ est ad cõuersionẽ facilis corpulẽ
tia: fetus plerũq; prodũt libidines matrũ:
cũ quid magna delectione cõspexerint. Dẽ
eni teneriora atq; vt ita dixerim: formabi
liora sũt primordia seminũ: tam efficaciter
et capaciter sequunt intẽtionẽ materne ani
me: z que in ea facta est phãtasiã: p corpus
qõ cupide aspexit: Sunt exẽpla que copio
se cõmemoꝛari possint. sed vnũ sufficit de fi
delissimis libris: quod fecit iacob vt oues z
capre varios coloꝛib⁹ parerẽt: supponẽdo
eis varia virgulta in cãalib⁹ aquarũ: que
potãtes ituerent eo tpe quo cõceperãt. Sz
anima rõnalis deformiter viuit: cũ sit tri
nitatẽ exterioris hois viuit. id est cũ ea que
forinsecus sensum corpis formãt: non lau
dabilẽ voluntatẽ qua hec ad vtile aliq̃d re
ferat: sed turpem cupiditatẽ qua his inhe
resçat accõmodat.

¶ De memoria qua visoꝝ imago retinet: et intentiõe anime qua in vtrũq; curritur. ¶ Capi. iij.

Q Ua etiã detracta specie coꝛporis
que coꝛpaliter sentiebat: remanet
in memoria similitudo ei⁹ quo rur
sus volũtas cõuertat aciem vt inde formet
intrinsecus: sicut ex coꝛpe obiecto sensibili
sensus extrinsecus formabat. Atq; ita fit il
la trinitas ex memoria et interna visione et
que vtrũq; copulat volũtate: que tria cũ in
vnũ cogunt: ab ipso coactu cogitatio dici
tur. Nec iam in his trib⁹ diuersa substantia
est. Neq; eni aut coꝛpus illud sensibile ibi
est qõ oñino discretũ est ab animãtis na
tura. aut sensus coꝛpis ibi format vt fiat vi
sio. aut ipsa voluntas id agit vt formandũ
sensu sensibili coꝛpi admoueat in eoq; for
matũ detineat. Sed pro illa specie coꝛpis
que videbat extrinsecus succedit memoria
retinẽs illam speciẽ quã per coꝛpis sensum
cõbibit anima: proq; illa visione que foris
erat cum sensus ex coꝛpe visibili formaret:
succedit intus similis visio: cũ ex eo qõ me
moria tenet: formãt acies animi z absentia
coꝛpa cogitant. Voluntasq; ipsa quõ foris
coꝛpi obiecto formandũ sensum admoue
bat: formatũq; iungebat. sic aciem recoꝛ
dantis animi puertit ad memoriã: vt ex eo
quod illa retinuit ista formet: z sit in cogita
tione similis visio. Sicut autẽ rõne discer
nebat species visibilis: qua sensus coꝛpis
formabatur: et eius similitudo que fiebat
in sensu formato vt esset visio. alioquin ita
erant cõiuncte: vt oñino vna eadẽq; puta
ret. sic illa phantasia cũ anim⁹ cogitat spe
ciem visi coꝛpis: cũ cõstet ex coꝛpis simili
tudine quã memoria tenet: et ea q̃ inde for
mat in acie recoꝛdantis animi: tñ sic vna et
singularis apparet: vt duo quedã esse nõ in
ueniant nisi iudicãte rõne: qua intelligim⁹
aliud eẽ illud qõ in memoria manet: etiã cũ
aliunde cogitam⁹. et aliud fieri cũ recoꝛda
mur. id est ad memoriã redim⁹: et illic inue
nim⁹ eandẽ speciẽ. Que si iam ibi nõ esset:
ita oblitos nos esse diceremus: vt oñino re
colere nõ possem⁹. Si aũt acies recoꝛdãtis
nõ formaret ex ea re que erat in memoria:
nullo mõ fieret visio cogitãtis. Sz vtriusq;
cõiunctio. id est eius quã memoria tenet: z
eius que inde exprimit: vt formet acies re
coꝛdantis: qz simillime sunt: veluti vnã fa
cit apparere. Cum aũt cogitãtis acies auer
sa inde fuerit: atq; id qõ in memoria cerne
batur destiterit intueri: nihil forme que im
pressa erat in eadẽ acie remanebit. Atq; in
de formabit quo rursus conuersa fuerit: vt
alia cogitatio fiat. Manet tñ illud qõ reli
quit in memoria: quo rursus cũ id recoꝛda
mur cõuertat z cõuersa formetur: atq; vnũ
cum eo fiat vnde formatur.

¶ De imagin⁹ quas cogitatio nis acies intuet in phantasia quã memoria cõcipit. ¶ Capi. iiij.

V Oluntas vero illa que hac atq; il
lac fert z refert aciem formandã cõ
iungitq; formatã: si ad interioꝛem
phantasiã tota confluxerit: atq; a presentia
coꝛpm que circũiacet sensib⁹ atq; ab ipsis
sensib⁹ coꝛpis: animi aciem oñino auerte
rit: atq; ad eã que intus cernit imaginẽ pe
nitus cõuerterit: tanta offendit similitudo
speciei coꝛporalis expressa ex memoria: vt
nec ipsa ratio discernere sinat: vtrum foris
coꝛpus ipm videat: an intus tale aliq̃d co
gitet. Nam interdũ hoies nimia cogitatõe
rerũ visibiliũ vel illecti vel territi: etiã eius
modi repẽte voces ediderũt: quasi reuera
in medijs talibus actionib⁹ siue passionib⁹
versarent. Et memini me a quodã audisse
q̃ tam expressam z quasi solidã speciẽ femi
nei coꝛpis in cogitãdo cernere soleret: vt ei
se q̃si misceri sentiẽs etiã genitalib⁹ flueret.

Tantũ habet viriũ anima in corpus suũ: ⁊ tantũ valet ad indumẽti qualitatẽ vertẽdã atq; mutandã: quõ hõ afficiat̃ indutus qui coheret indumẽto suo. Ex eodẽ genere affectionis etiã illud est qđ in somnis ꝑ imagines illudimur. Sed plurimũ differt: vtrũ sopitis sensib⁹ corpis: sicuti sunt dormiẽtiũ. aut ab interiore cõpage turbatis: sicuti sunt furentiũ. aut alio quodã mõ alienatis: sicuti diuinãtiũ vel ꝓphetãtiũ: animi intentio quadã necessitate incurrat in eas que occurrũt imagines: siue ex memoria: siue alia aliqua occulta vi: ꝑ quasdã spiritales mixturas similiter spiritalis substãtie. an sicut sanis ac vigilãtib⁹ interdũ cõtingit: vt cogitatiõe occupata volũtas se auertat a sensibus: atq; ita formet animi aciẽ varijs imaginib⁹ sensibiliũ reruz: tanq̃ ipsa sensibilia sentiant̃. Non tantũ aũt cũ appetẽdo in talia volũtas intendit̃: fiunt iste impressiones imaginũ. sz etiã cũ deuitãdi et cauẽdi causa rapitur anim⁹ in ea cõtuẽda que fugiat. Vñ nõ solũ cupiẽdo: sz metuẽdo infert̃ vel sensus ip̃is sensibilib⁹ vl̃ acies animi formãda imaginib⁹ sensibiliũ. Itaq; aut metus. aut cupiditas: quanto vehemẽtior fuerit: tãto expressius format̃ acies. siue sentiẽtis ex corpe qđ in loco adiacet. siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria cõtinetur. Qđ ergo est ad corpis sensuz aliquod corpus in loco. hoc est ad animi aciem similitudo corpis in memoria. Et qđ est aspicientis visio: ad eã speciẽ corpis ex qua sensus format̃. hoc est visio cogitãtis ad imaginẽ corpis in memoria constitutã. ex qua format̃ acies animi. Et qđ est intentio voluntatis ad corpus visum: visionẽq; copulandã: vt fiat ibi quedaz vnitas triũ: q̃uis eorũ sit diuersa natura. hoc est eadẽ voluntatis intentio ad copulãdã imaginẽ corpis que est in memoria. et visionẽ cogitãtis. id est formã quã cepit acies animi rediens ad memoriã vt fiat: et hic quedã vnitas ex tribus nõ iam nature diuersitate discretis: sz vnius eiusdẽq; substãtie: qr hoc totũ intus est: ⁊ totũ vnus anim⁹. Sicut aũt cũ forma et species corpis interierit: nõ põt ad eam volũtas sensum reuocare cernẽtis. Ita cũ imago quã memoria gerit obliuione deleta est: nõ erit quo animi aciem formãdã voluntas recordãdo retorqueat.

De cogitatiõb⁹ innoxijs et de his que ab acie recordatiõis abigende sunt. Capitulum. v.

Sed qr preualet animus nõ solũ oblita: verũetiã nõ sensa nec experta cõfingere ea que nõ exciderũt augendo: minuẽdo: cõmutãdo: et ꝓ arbitrio cõponẽdo: sepe imaginat̃ quasi ita aliquid sit: qđ aut scit nõ ita esse. aut nescit ita esse. In quo genere cauendũ est: ne aut mentiatur vt decipiat: aut opinetur vt decipiat̃. Quib⁹ duob⁹ malis euitatis nihil ei obsũt imaginata phatasmata: sicut nihil obsunt experta sensibilia: ⁊ retẽta memoriter: si neq; cupide appetant̃ si iuuant: neq; turpiter fugiãt̃ si offendũt. Cum aũt in his volũtas relictis melioribꝰ auida volutat̃ immunda fit: atq; ita ⁊ cũ assunt ꝑniciose: ⁊ cũ absunt ꝑniciosius cogitãtur. Male itaq; viuit̃: et deformiter ꝟm trinitatẽ hoĩs exterioris: q̃a et illã trinitatẽ que licet interius imaginet̃: exteriora tñ imaginat̃ sensibiliũ corpalium que vtẽdoꝝ causa peperit. Nullus eni eis vti posset etiã bene: nisi sensaꝝ rerũ imagines memoria tenerent̃. Et nisi pars maxima voluntatis in superiorib⁹ atq; interioribus habitet: eaq; ipsa que cõmodat̃ siue foris corpib⁹. siue intus imaginib⁹ eoruz: nisi quicquid in eis capit ad meliorẽ veriorẽq; vitam referat. atq; in eo fine cuius intuitu hec agenda iudicat acquiescat. quid aliud facim⁹: nisi qđ nos aplus facere ꝓhibet dicens: Nolite cõformari huic seclo. quapropter nõ est ista trinitas imago dei. Ex vltima quippe. id est corporea creatura qua superior est anima: in ipsa anima fit per sensum corpis: nec tamẽ est om̃imõ dissimilis. Quid eni non pro suo genere ac ꝓ suo modulo habet similitudinẽ dei: qñ quidẽ deus fecit om̃ia bona valde: nõ ob aliud nisi qr ipse summe bonus est. In quãtũ ergo bonũ est quicquid est intantũ scz q̃uis longe distantẽ: habz tñ nõnullã similitudinẽ summi boni. et si naturalẽ vtiq; rectam et ordinatã. si aũt vitiosam: vtiq; turpẽ atq; peruersam. Nã et anime in ipsis peccatis suis nõ nisi quandã similitudinẽ dei: superba et prepostera et (vt ita dicã) seruili libertate sectãtur. Ita nec primis parentib⁹ nostris persuaderi peccatuz posset: nisi diceretur: Eritis sicut dij. Nõ sane om̃e quod in creaturis aliquo mõ simile est deo: etiam eius imago dicẽda est: sz illa sola: qua superior ipse solus est. Ea quippe de illo prorsus exprimitur inter quã ⁊ ipsum nulla interiecta natura est. Vlisionis igitur illius. id est forme que fit in sensu cernentis quasi parens

Roma. 12

Eccl. 39

Gene. 5

est forma corporis ex qua fit. Sed parens illa nõ vera: vnde nec ista vera proles est. Neq; enĩ omino inde gignit: qm̃ aliud adhibet corpi: vt ex illo formet. id est sensus videntis. Quocirca id amare: alienari est. Itaq; volũtas q̃ vtrũq; cõiungit quasi parentem ⁊ quasi prolem: magis spiritalis est q̃ vtrũlibz illoꝝ. Nam corpus illud quod cernit omino spiritale nõ est. Visio vo q̃ fit in sensu habz admixtũ aliquid spiritale: qꝛ sine anima fieri nõ põt. Sz nõ totũ ita est: qm̃ ille qui format corpis sensus est. Volũtas vero q̃ vtrũq; cõiungit: magis vt dixi spiritalis agnoscit: et ideo tanq̃ personam spũs insinuare incipit in illa trinitate. Sed magis ꝑtinet ad sensum formatũ q̃ ad illud corpus vñ format. Sensus enĩ animãtis ⁊ volũtas anime est: nõ lapidis: aut alicuius corpis qd̃ videtur. Non ergo ab illo quasi parente ꝓcedit. Sz nec ab ista quasi prole. hoc est visione ac forma que in sensu est. Prius enĩ q̃ visio fieret: iam erat volũtas: que formandũ sensum cernendo corpi admouit: sed nõdũ erat placitũ. Quõ enĩ placeret qd̃ nõdũ erat visum. placitũ autẽ quieta volũtas est. Ideoq; nec quasi prolẽ visionis possum⁹ dicere voluntatẽ: q̃a erat ante visionẽ. nec quasi parẽtẽ: qꝛ nõ ex volũtate: sed ex viso corpe formata ⁊ expressa est. finẽ fortasse volũtat et requiẽ possum⁹ recte dicere visionẽ ad hoc dũtaxat vnum scz videndũ corpus. Neq; enĩ ꝓpterea nihil aliud volet qꝛ videt aliq̃d qd̃ volebat.

De fine volũtatis quo cognoscitur si recta an praua cupiamus. Capitulum. vj.

Non itaq; omino ipa voluntas hominis cuius finis nõ est nisi beatitudo. sed ad hoc vnũ iterũ scz subiectũ volũtas vidẽdi finẽ nõ habz nisi visionẽ: siue id referat ad aliud: siue nõ referat. Si enim nõ refert ad aliud visionẽ: sed tantũ voluit vt videret: nõ est disputãdũ quõ ostẽdat finem voluntatis esse visionẽ. manifestuz est enĩ. Si aũt refert ad aliud: vult vtiq; aliud: nec iam vidẽdi voluntas erit. Aut si vidẽdi: nõ hoc videndi scz subiectũ: sed aliud: tãq̃ si velit quisq; videre cicatricẽ: vt inde doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: vt per fenestrã videat trãseuntes. Omnes iste atq; alie tales volũtates: suos ꝓprios fines habẽt: qui referunt ad finẽ illius voluntatis qua volum⁹ beate viuere: et ad eã ꝑuenire vitã q̃ nõ referat ad aliud: sz amãti per seipsaz sufficiat. Volũtas ergo videndi: finem habet visionẽ. et voluntas hanc rem vidẽdi: finẽ habet huius rei visionẽ. Volũtas itaq; vidẽdi cicatricẽ: finẽ suũ expetit. hoc est visionẽ cicatricis: et ad eã vltra nõ ꝑtinet. Volũtas enĩ ꝓbandi vulnus fuisse alia voluntas est: q̃uis ex illa religet: cui⁹ item finis est ꝓbatio vulneris. Et volũtas videndi fenestrã: finẽ habet fenestre visionẽ. Altera est enĩ que ex ista nectit volũtas: per fenestrã videndi trãseuntes: cui⁹ itẽ finis est visio trãseũtiũ. Recte autẽ sunt volũtates omes sibimet religate: si bona est illa quo cuncte referunt. si aũt praua est: praue sunt omes. Et ideo rectarũ volũtatũ cõnexio iter est quoddã ascendẽtiũ ad beatitudinẽ: qd̃ certis velut passib⁹ agitur. Prauaꝝ aũt atq; distortaꝝ volũtatũ implicatio: vinculũ est quo alligabit q̃ hoc agit: vt proijciat in tenebras exteriores. Beati ergo qui factis ⁊ morib⁹ cantãt canticũ graduũ. et ve his qui trahũt pctã: sicut restem lõgã. Sic est aũt requies volũtatis quẽ dicim⁹ finem: si adhuc refert ad aliud: quẽadmodũ possum⁹ dicere requiẽ pedis esse in ambulãdo: cũ ponit vñ alius imitat: quo passib⁹ pergit. Si aũt aliq̃d ita placet: vt in eo cũ aliqua delectatiõe volũtas acquiescat: nõdũ est tñ quo illud tendit. sed ⁊ hoc refert ad aliud vt deputet: nõ tanq̃ patria ciuis: ꝫ tãq̃ refectio: vel etiã mãsio viatorũ.

Prouer. 5
Math. 8
Esa. 5

De ea trinitate q̃ iã nõ ex corpe neq; ex corpis sensu ꝫ de memoria nascitur cogitãtis. Ca. vij.

Iam vero in alia trinitate interiore quidẽ q̃ est ista in sensibilib⁹ ⁊ sensibus: sz tñ que inde cõcepta est: cũ iam nõ ex corpe sensus corpis: sed ex memoria format acies animi: cum in ipsa memoria species inheserit corpis quod forinsecus sensimus: illam speciẽ que in memoria est quasi parentẽ dicim⁹ eius que fit in phantasia cogitantis. Erat enĩ in memoria: et priusq̃ cogitaret a nobis sicut erat corpus in loco: et priusq̃ sentiret vt visio fieret. Sed cũ corpus cogitat ex illa quã memoria tenet exprimitur in acie cogitantis: et reminiscẽdo format ea species: que quasi proles est ei⁹ quã memoria tenet. Sed neq; illa vera parẽs: neq; ista vera proles est. Acies quippe animi que format ex memoria cũ recordãdo aliquid cogitam⁹: non ex ea specie procedit quã meminim⁹ visam: quãdo quidẽ eoꝝ meminisse non possem⁹ nisi vidissem⁹.

Acies aũt animi que reminiscẽdo formaꝫ: erat etiã prius cꝫ corpus qõ meminum⁹ viderem⁹: quanto magis prius cꝫ id memorie mandarem⁹? Quãcꝫ itacꝫ forma que fit in acie recordãtis: ex ea fiat que ineſt memorie. ipa tñ acies nõ inde exiſtit: ſed erat ante iſtã. Conſequẽs eſt aũt vt ſi nõ eſt illa vera parẽs: nec iſta vera ſit proles. Sed ꝛ illa quaſi parẽs: et iſta quaſi proles aliqd inſinuat. Unde interiora atcꝫ veriora exercitatius certuſcꝫ videant. Difficilius iã plane diſcernit: vtrũ volũtas que memorie copulat viſionẽ: non ſit alicuius eoꝝ ſiue parens ſiue proles. et hanc diſcretiõis difficultatẽ facit eiuſdez nature atcꝫ ſubſtantie paritas et equalitas. Necꝫ enĩ ſicut foris facile diſcernebat formaꝫ ſenſus a ſenſibili corpe: et voluntas ab vtrocꝫ ꝓpter nature diuerſitatẽ que ineſt ab inuicẽ oĩb⁹ tribus: de qua ſatis ſupra diſſeruim⁹. ita ꝛ hic põt. Quãuis enĩ hec trinitas de qua nunc querit foris inſecus inuenta eſt animo: intus tñ agit: ꝛ nõ eſt quicꝫ eius ꝓter ipſius animi naturã. Quo igit pacto demõſtrari põt voluntatẽ: nec quaſi parentẽ: nec ꝙſi prolẽ eſſe: ſiue corporee ſimilitudinis q̃ memoria cõtinet: ſiue eius q̃ inde cũ recordamur exprimitur: qñ vtrunꝫ in cogitãdo ita copulat: vt tanꝫ vnum ſingulariter appareat: et diſcerni niſi rõne nõ poſſit? Atcꝫ illud primũ videndũ eſt: nõ eſſe poſſe volũtatẽ reminiſcẽdi: niſi vel totũ: vel aliquid rei eiꝰ quã reminiſci volum⁹: in penetralib⁹ memorie teneam⁹. Qõ enĩ oĩa mõ ꝛ oĩa ex pte obliti fuerim⁹: nec reminiſcẽdi voluntas exoritur: qñ quicquid recordari volum⁹: recordati iam ſum⁹ in memoria nra eẽ vel fuiſſe. Verbi gra. Si recordari volo quid heri cenauerim: aut recordaꝫ iã ſum cenaſſe me: aut ſi et hoc nõdũ certe circa ipm tps aliqd recordaꝫ ſum: ſi nihil aliud ipm ſaltem heſternũ diẽ et eius eã partẽ qua cenari ſolet: ꝛ q̃d ſit cenare. Iã ſi nihil tale aliqd recordaꝫ eſſem quid heri cenauerim: recordari velle nõ poſſem. Uñ intelligi põt volũtatẽ reminiſcẽdi ab his quidẽ rebus q̃ memoria cõtinent ꝓcedere: adiunctis ſimul eis que inde p recordationẽ cernẽdo exprimũtur. id eſt ex copulatiõe rei cuiuſdã quã recordati ſum⁹: et viſionis que inde facta eſt in acie cogitãtis cũ recordati ſum⁹. Sed ipſa que vtrumcꝫ copulat voluntas requirit et aliud qõ quaſi vicinũ eſt atcꝫ contiguũ recordãti. Tot igit huius generis trinitates quot recordatiões: qz nulla eſt eaꝝ vbi nõ hec tria ſunt: illud qõ in memoria recõditũ eſt etiã antecꝫ cogitet: et illud qõ fit in cogitatiõe cũ cernit: et volũtas vtrũcꝫ coniũgens: ꝛ ex vtrocꝫ ac tertia ſeipſa vnũ aliqd cõplens. An potius ita cognoſcit vna quedam in hoc genere trinitas: vt vnũ aliquid generaliter dicam⁹ quicqd corpaliũ ſpecierum in memoria latet: et rurſus vnũ aliqd generalẽ viſionem animi talia recordantis atcꝫ cogitãtis: quoꝝ duorũ copulatiõi tertia cõiungit copulatrix volũtas: vt ſit hoc totũ vnũ quiddã ex quibuſdã tribus.

De multiplicatiõibus trinitatũ q̃ ex recordatiõe patiũt. Ca. viij.

Sed qñ non põt acies animi ſimul oĩa que memoria tenet vno aſpectu contueri: alternãt viciſſim cedẽdo ac ſuccedẽdo trinitates cogitationũ: atcꝫ ita fit iſta innumerabiliter numeroſiſſima trinitas: nec tamen infinita ſi numerus in memoria recõditarũ rerum nõ excedat. Ex quo enĩ cepit vnuſquiſcꝫ ſentire corpa quolibet corpis ſenſu etiã ſi poſſet adungere que oblitus eſt: certus ac determinaꝫ profecto numerus foret: cuius innumerabilis. Dicimus enĩ innumerabilia non ſolum infinita: ſz etiã que ita finita ſunt vt facultatẽ numerãtis excedãt. Sz hinc aduerti aliquanto manifeſtius põt: aliud eſſe qõ reconditũ memoria tenet: et aliud qõ inde in cogitatiõe recordãtis exprimit: cuius cũ ſit vtriuſcꝫ copulatio: vnũ idemcꝫ videat: qz meminiſſe nõ poſſum⁹ corpm ſpeciei: niſi tot quot ſenſim⁹: et quantas ſenſim⁹: et ſicut ſenſim⁹. ex corpis enĩ ſenſu eas in memoriã combibit anim⁹. Viſiones tñ ille cogitãtũ ex his quidẽ reb⁹ que ſunt in memoria: ſed tñ innumerabiliter atcꝫ oĩno infinite multiplicant atcꝫ variant. Unũ q̃ppe ſolem memini: qz ſicuti eſt vnũ vidi. Si voluero autẽ duos cogito vel tres: vel quot-quot volo: ſed ex eadẽ memoria qua vnũ memini: formaꝫ acies multos cogitãtis: et tantũ memini quantũ vidi. Si enĩ maiorẽ vel minorẽ memini q̃m vidi: iam nõ memini quod vidi: et ideo nec memini. Quia vero memini: tantũ memini quãtũ vidi: vel maiorem tñ p voluntate cogito: vel minorẽ: ꝛ ita memini vt vidi. Cogito autẽ ſicut volo currentẽ: ꝛ vbi volo ſtantem: vnde volo et quo volo venientẽ. Quadrũ etiã mihi cogitare in promptu eſt: cũ meminerim rotũdum. et cuiuſlibet coloris: cũ ſolem viridẽ

nunq̃ viderim: ⁊ ideo nõ meminerim. At-
q̃ vt solẽ: ita cetera. He aũt rerum forme:
qm̃ corp̃ales atq̃ sensibiles sũt: errat q̃dez
animꝰ cũ eas opinat̃ eo modo foris eẽ quo
modo intus cogitat: vel cũ iã intericrint fo
ris ⁊ adhuc in memoria retinent̃: vel cũ ali
ter etiã qd̃ meminimꝰ: nõ recordandi fide:
sed cogitandi varietate formatur. Q̃q̃ se
pissime credamus etiã vera narrãtibꝰ: q̃ ip
si sensibꝰ ꝑceperũt. Que cũ in ipso auditu
quãdo narrant̃ cogitamꝰ: nõ videt̃ ad me-
moriã retorqueri acies visionis cogitãtiũ.
neq̃ eni ea nobis recordãtibꝰ: ꝫ alio narrã
te cogitamꝰ: atq̃ illa trinitas nõ hic videt̃
expleri: q̃ fit cũ species in memoria latẽs et
visio recordãtis tertia volũtate copulãt̃.
Nõ enim qd̃ latebat in memoria mea: ꝫ qd̃
audio cogito cũ aliq̃d mihi narrat̃. Nõ ip-
sas voces loquẽtis dico: ne quisq̃ putet in
illã me exisse trinitatẽ q̃ foris in sensibilibꝰ
⁊ in sensibꝰ agit̃: sed eas cogito corporꝝ spe
cies: quas narrans verbis sonisq̃ signifi-
cat: q̃s vtiq̃ nõ reminiscẽs: ꝫ audiẽs cogi-
to. Sed si diligẽtius cõsiderem̃: nec tũc ex
cedit̃ memorie modus. Neq̃ eni vel intel
ligere possez narrantẽ: si ea q̃ dicit: ⁊ si con
texta tũc primũ audirẽ: non tñ generaliter
singula meminissem. Qui eni mihi narrat:
verbi gratia: aliquẽ mõtẽ silua exutũ: oleis
indutũ: ei narrat qui meminerim species ⁊
montiũ ⁊ siluarũ ⁊ oleaꝝ: quas si oblitꝰ es-
sem: q̃d diceret om̃ino nescirẽ: ⁊ ideo nar-
rationẽ illã cogitare ñ possez. Ita fit vt oĩs
q̃ corp̃alia cogitat: siue ipse aliq̃d cõfingat
siue audiat: aut legat: vel p̃terita narrantẽ:
vel futura p̃nunciantẽ: ad memoriã suã re
currat: ⁊ ibi reperiat modũ atq̃ mensuram
omniũ formarũ q̃s cogitans intuet̃. Nam
neq̃ colorẽ quẽ nunq̃ vidit: neq̃ figuram
corp̃is: nec sonũ quẽ nunq̃ audiuit: nec sa
porẽ quẽ nunq̃ gustauit: nec odorẽ quem
nunq̃ olfecit: nec vllã ꝯtrectationẽ corpo-
ris quã nunq̃ sensit potest quisq̃ omnino
cogitare. At si ꝓpterea nemo aliq̃d corp̃a
le cogitat nisi qd̃ sensit: qꝛ nemo meminit
corp̃ale aliquid nisi qd̃ sensit. sicut ĩ corpo
ribꝰ sentiendi: sic in memoria est cogitandi
modus. Sensus eni accipit speciem ab eo
corpore qd̃ sentimus: ⁊ a sensu memoria. a
memoria vero acies cogitantis. Volũtas
porro sicut adiungit sensũ corpori: sic me-
moriã sensui: sic cogitãtis aciem memorie.
Que aũt cõciliat ista atq̃ cõiũgit: ip̃a etiã
disiungit: ac sep̃at. id est volũtas. Sz a sen
tiendis corp̃ibꝰ motu corporis separat cor
poris sensus: ne aliq̃d sentiamꝰ: aut vt senti
re desinamꝰ. veluti cũ oclos ab eo qd̃ vide
re nolumꝰ auertimꝰ vel claudimꝰ: sic aures
a sonis: sic nares ab odoribꝰ. Ita etiaz vel
os claudendo: vel aliq̃d ex ore respuendo
a saporibꝰ auersamur. In tactu quoq̃ vel
subtrahimꝰ corpus ne tangamꝰ qd̃ nolumꝰ:
vel si iã tangamꝰ: abijcimꝰ aut repellimus.
Ita motu corp̃is agit volũtas: ne sensꝰ cor
poris rebus sensibilibꝰ copulet̃. Et agit h̃
q̃tum põt. Nã cũ in hac actione ꝓpter cõ
ditionẽ seruilis mortalitatꝭ difficultatẽ pa-
titur: cruciatꝰ est consequẽs: vt volũtati ni
hil reliq̃ fiat nisi tolerãtia. Memoriaz vero
a sensu volũtas auertit: cũ in aliud intenta
ñ ei sinit inherere p̃sentia. Qd̃ aĩaduertere
facile est cũ sepe corã loq̃ntẽ nobis aliquẽ
aliud cogitãdo nõ audisse nobis videmur.
falsũ ẽ aũt. Audiuimꝰ eni ꝫ nõ meminimꝰ.
subinde ꝑ auriũ sensũ labẽtibꝰ vocibꝰ: alie
nato nutu volũtatis: ꝑ quẽ solẽt infigi me-
morie: veriꝰ itaq̃ dixerimꝰ cũ tale aliq̃d ac
cidit: nõ meminimꝰ: quã nõ audimꝰ. Nã ⁊
legentibꝰ euenit ⁊ mihi sepissime: vt ꝑlecta
pagina vel epistola nesciã q̃d legerim: ⁊ re
petam. In aliud q̃ppe intento nutu volũ-
tatis: nõ sic ẽ adhibita memoria sensui cor
poris: quõ ipse sensus adhibitus ẽ litteris.
Ita ⁊ ambulãtes intenta in aliud volũtate
nesciũt qua transierint. qd̃ si non vidissent
nõ ambulassent. aut maiore intẽtione pal-
pando ambulassent: p̃sertim si ꝑ incognita
pergerent. sed quia facile ambulauerunt:
vtiq̃ viderũt. Quia vero non sicut sensus
oculoꝝ locis quacũq̃ ꝑgebãt. ita ipsi sen-
sui memoria iungebat̃: nullo modo id qd̃
viderũt etiã recentissimũ meminisse potue
runt. Iã porro ab eo qd̃ in memoria ẽ ani
mi aciẽ velle auertere: nihil est aliud q̃ nõ
inde cogitare.

Qꝛ in quolibet genere trinitatũ volũtas nec parẽs inueniatur esse nec proles. Capit. ix.

In hac igit̃ distributione cuz inci-
pimus a specie corporis: ⁊ ꝑueni
mus vsq̃ ad speciẽ q̃ fit in cõtuitu
cogitantis: q̃ttuor species reperiunt̃ quasi
gradatim nate altera ex altera. Secũda de
prima: tertia de secunda: quarta de tertia:
A specie q̃ppe corp̃is qd̃ cernit̃: exorit̃ ea q̃

fit in sensu cernētis: t ab hac ea q̄ fit in memoria: t ab ea q̄ fit in acie cogitātis. Quapropter volūtas quasi parētē cū pleter copulat. Primo speciē corpis cū ea quā gignit in corpis sensu. Et ipsam rursus cuz ea q̄ fit ex illa i memoria. Atq; istā quoq; tertio cū ea q̄ ex illa parit in cogitantis intuitu. Ez media copula q̄ secūda est: cū sit vicinior nō tā similis ē pme q̄ tertia. visiones eni due sūt: vna sentientis: altera cogitantis. Ut aūt possit esse visio cogitātis. ideo fit in memoria. De visione sentiētis sīle aliq̄d: quo se ita cōuertat in cogitando acies animi: sicut se i cernēdo cōuertit ad corp⁹ acies oculoruz: ꝓpterea duas in h̄ genere trinitates volui cōmendare. vnā cuz visio sentientis ormaī ex corpe. aliā cū visio cogitantis formaī ex memoria. Mediā vero volui: qz ibi nō solet visio dici: cū memorie cōmēdaī forma: q̄ fit i sensu cernētis. Ubiq; tñ volūtas nō apparet nisi copulatrix q̄si parētis t prolis. Et ideo vndecūq; ꝓcedat: nec parens nec proles dici pōt.

Q Ē facile sit cogitanti fingere sibi has spēs quas nō vidit ex earz recordatiōe quas vidit. C Ca. x

Tenum si nō meminim⁹ nisi qō sensim⁹: neq; cogitam⁹ nisi qō meminim⁹: cur plerūq; falsa cogitam⁹ cū ea q̄ sensim⁹: ñ vtiq; falso meminerim⁹: nisi qz volūtas illa quā cōiunctricē ac separatricē huiuscemodi rerū iā q̄tū potui demōstrare curaui: formiādā cogitāī acie ꝓ condita memorie ducit vt libitū ē: t ad cogitāda ea q̄ nō meminim⁹ ex eis q̄ meminim⁹ aliō hic: aliud inde: vt sumat t impellit: q̄ i vnā visionē coeuntia faciūt aliq̄d qō ideo falsū dicaī: qz vl nō ē forīs in rez corporeaz natura: vel nō de mēoria videī exꝑssū cū tale nihil nos sensisse meminim⁹. Quis eni vidit cygnū nigrū: t ꝓpterea nemo meminit. cogitare tñ q̄s nō pōt: Facile ē eni illā figurā quā videndo cognouim⁹ nigro colore ꝓfundere: quē nihilomin⁹ in alijs corpib⁹ vidim⁹. Et qz vtrūq; sensimus: vtrumq; meminim⁹. Nec auē q̄drupedē memini qz nō vidi. Ez phātasiā talē facillime intueor dū alicui forme volatili q̄lē vidi aditūgo alios duos pedes: q̄les itidē vidi. Quapropt dū ꝓiūcta cogitam⁹ q̄ sigillati sēsa meminim⁹: videmur nō id qō meminim⁹ cogitare: cuz id agam⁹ moderāte mēoria vñ sumim⁹ oia q̄ multiplicī ac varie ꝓ nr̄a volūtate cōponimus. Nā neq; ipsas magnitudines corpoꝝ q̄s nūq; vidim⁹ sine ope memorie cogitam⁹. Qtū eni spacij solet occupare per magnitudinē nūdi nr̄ obtut⁹. in tñ extēdimus q̄slibet corpoꝝ moles: cū eas maxias cogitam⁹. Et rō quidē pergit in ampliora: ꝫ phantasia nō seq̄t. Quippe cū infinitatē q̄z numeri ratio renūciet: quaz nulla visio corpalia cogitātis apprehēdit. Eadē rō docet minutissima etiam corpuscula infinite diuidi: cū tñ ad eas tenuitates vel minutias quentū fuerit: q̄s visas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātasias iā nō possumus intueri: cuius ratio nō desinat pseq̄ ac diuidere. Ita nlla corpalia nisi aut ea que meminim⁹ aut ex his q̄ meminim⁹ cogitam⁹

De mēsura t numero t pōdere quoꝝ similitudo fit in memoria t visione t voluntate. C Ca. xj.

Sed qz numerose cogitari pñt q̄ sigillatim sūt impssa memorie: videtur ad memoriā mēsura: ad visionē vero numer⁹ ptinere. Quia lz innūerabilis sit multiplicitas taliū visionū: singulis tñ in memoria ꝓscript⁹ est intrāsgressibilis modus. Mēsura igit in memoria: in visionib⁹ numer⁹ apparet: sic in ipsis corpib⁹ visibilib⁹ mēsura q̄dā ē: cui numerosissime coaptaī sensus videntiū: t ex vno visibili multoꝝ cernētiū formaī aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ ꝓpter duoꝝ oculoꝝ numez plerūq; vnaz rē geminatā specie videat: sic supra docuimus. In his ergo reb⁹ vñ visiones exprimūtur q̄dā mēsura est. In ipsis autē visionib⁹ numer⁹. Volūtas vo q̄ ista cōiūgit t ordinat: t quadā vnitate copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi i his reb⁹ vñ visiones formaī acq̄escēs collocat pōderi similis ē. Quapropt h̄ tria mēsurā: numerū pōdus etiā in ceteris oib⁹ reb⁹ aiaduertenda ꝓlibauerim. Nūc interim voluntatē copulatricē rei visibilis atq; visionis q̄si parētis t plis: siue i sentiēdo siue in cogitādo: nec parētē nec plē dici posse: quō valui t q̄ b⁹ valui demōstraui. Ñ tps admonet hāc eādē trinitatē i interiore hoie req̄rere: atq; ab isto de q̄ tādiu locut⁹ sum aīali atq; carnali q̄ exteriorē introrsū tēdere. Ubi speram⁹ inuenire nos posse scāz trinitatē imaginē dei (conant⁹ nr̄os illo ipo adiuuāte) quez oia: sic res ipse indicāt: ita etiā sācta scptura i mēsura t nūero t pōdere dispositē testaī. C Explicit liber vndecimus.

Incipiunt capitula libri duodecimi.

i Quid sit q̄ etiā in animo nostro intelligendū sit ad exteriorē hominem pertinere.

ij Corpales sensus cōmunes nobis esse cū pecorib⁹: sed ꝓpriū esse homis de his que sensu corpis cōprehēdit secūdum eternas iudicare rationes.

iij Actiones corpales ita demū eē rectas si eis regendis mētis intellectuale p̄fuerit.

iiij Quid intersit inter illud q̄ mēs inclinatur ad tpalia: ⁊ illud quo ꝯtemplatur eterna.

v De opinione eoꝝ qui cōiugio masculi ⁊ femine ⁊ eorū proli diuinā cōparant trinitatem.

vj Q̄r homo nō ad vnius in trinitate ꝑsone: sed ad totius trinitatis imaginez sit creatus.

vij De eo qd̄ aplus dicit virū esse imaginē dei: mulierē autē gloriā viri.

viij Quibus ꝓgressibus mēs corpalium vsu ⁊ imagine delectata: ab eternoꝝ cōtemplatione deficiat.

ix Q̄r perniciose relicto cōmuni bono: p̄uata querant̄.

x Que sit humana temptatio: ⁊ qd̄ peccatū extra corpus habeat̄.

xj Quibus demutationib⁹ homo ab imagine dei in similitudinez pecoris delabatur.

xij Q̄r compabilis sit primorū hominum preuaricationi mens q̄ ad amorē tēporaliū sensu est tracta corporeo.

xiij De eorū sententia qui in vno homine mentē in ꝑsona viri: sensū aūt corpis ī ꝑsona mulieris accipiēdū eē dixerūt

xiiij In que officia proprie sapientia ⁊ scientia dei dant̄.

xv De opinione platonis q̄ credidit aīas aliā vitā priusq̄ corporib⁹ induerēt̄ habuisse.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit q̄ etiā in aīo nr̄o intelligendum sit ad exteriorem hominem pertinere.

Capitulum.j.

Age nunc videamus vbi sit q̄si quoddā hoīs exterioris interiorisq̄ cōfiniuz. Quicquid enī habem⁹ in animo cōmune cū pecore recte adhuc dicit̄ ad exteriorē hoīez ꝑtinere. Non enī solū corpus homo exterior deputabit̄: ꝫ adiuncta q̄dā vita sua qua cōpages corporis ⁊ omnes sensus vigent: quib⁹ instructus ē ad exteriora sentiēda. Quoꝝ sensorū imagines infixe in memoria: cū recordādo reuisunt̄: res adhuc agit̄ ad exteriorem hominē ꝑtinens. Atq̄ in his oībus nō distamus a pecore: nisi q̄ figura corpis non proni: ꝫ erecti sumus. Qua in re admonemur ab eo qui nos fecit: ne meliore nr̄i parte. id est animo similes pecorib⁹ sim⁹: a quibus corpis erectione distam⁹: non vt in ea que sublimia sunt in corpib⁹ animū ꝓijciamus. Nā vel in talibus quietē voluntatis appetere: ꝓsternere est animū: ꝫ sicut corp⁹ ad ea q̄ sūt excelsa corpoꝝ. id ē ad celestia naturaliter erectū ē. sic anim⁹ que substātia spiritalis est: ad ea q̄ sūt in spiritalib⁹ excelsa erigendus ē. nō elatione suꝑbie: sed pietate iusticie.

Corpales sensus cōmunes nobis esse cū pecorib⁹: ꝫ propriū esse hoīs de his q̄ sensu corpis cōprehēdit scd̄m eternas iudicare rationes.

Capi.ij.

Possūt aūt ⁊ pecora ⁊ sentire ꝑ corpis sens⁹ extrīsec⁹ corpalia. ⁊ ea memoria fixa reminisci: atq̄ in eis appetere cōducibilia fugere incōmoda: verū ea notare. ac nō solū naturalit̄ rapta: ꝫ etiā de industria memorie cōmēdata retinere: ⁊ ī obliuionē iāiāq̄ labētia recordādo: atq̄ cogitādo rursus imp̄mere. vt quēadmodū ex eo qd̄ gerit memoria cogitatio format̄: sic ⁊ h̄ipsū qd̄ in memoria ē cogitatione firmet̄. Fictas etiā visiones hinc atq̄ inde recordata q̄libet sumēdo: ⁊ q̄si assumēdo cōponere: inspicere. quēadmodū in h̄ reꝝ genere q̄ verisimilia sūt discernant̄ a veris: n̄ spiritalib⁹ ꝫ ip̄is corpalib⁹. Hec atq̄ hmōi q̄uis in sensibilib⁹ atq̄ in eis q̄ inde anim⁹ ꝑ sensū corpis traxit agāt̄ atq̄ versent̄: nō sūt tn̄ rōnis expitia: nec hoīb⁹ pecoribusq̄ communia. Sz sublimioris rōnis ē iudicare de istis corpabilib⁹: scd̄m rōnēs incorpa

les ⁊ sempiternas. Que nisi supra mentem humanā essent: incōmutabiles pfecto non essent. atq; in his nisi subiū gereꝝ aliq̄d nostrū: nō scōm eas possem⁹ iudicare de corporalib⁹. Judicamus aūt de corpalib⁹ ex ratione dimēsionū atq; figurarū quā incōmutabiliter manere mēs nouit.

Actiones corpales ita demum esse rectas si eis regēdis mētis intellectuale pfuerit. Ca. iij.

Illud vo nostrū qđ in actione corporaliū atq; tpaliū tractādorū ita versaꝝ: vt nō sit nobis cōmune cū pecore: rationale q̄dē est. ꝫ ex illa rationali nostre mētis substātia: qua subherem⁹ intelligibili atq; incōmutabili veritati tanq̄ ductū ⁊ inferioꝛib⁹ tractādis gubernādisq; deputatū est. Sicut enī in oīb⁹ pecoꝛib⁹ nō inuentū est viro adiutoꝛiū simile illi: nisi dꝛactū de illo in cōiugiū formaret. ita menti nostre qua supernā ⁊ internā pſulim⁹ veritatē: nullū ē ad vsum rerū corpaliū q̄stuꝫ natura hominis satis ē simile adiutoꝛiū ex anime ptib⁹ q̄s cōmunes cū pecoꝛib⁹ habemus. Et ideo quiddā rationale nostruꝫ nō ad vnitatis diuoꝛtiū sepatū: ꝫ in auxilium societatis q̄si deriuatū in sui operis dispartiꝝ officiū. Et sicut vna caro ē duoꝛū in masculo ⁊ femina. sic intellectum nostrū: et actionē vel cōsiliū: ⁊ executionē: vel rōnez ⁊ appetitū rationalē: vel si q̄ alio modo significantius dici pſit: vna mētis natura cōplectiꝝ. vt quēadmodū de illis dictū ē: erūt duo in carne vna. sic de his dici possit: duo in mente vna.

Gen. 2

Ubi. s

Quid interſit inter illū quo mēs inclinaꝝ ad tpalia: ⁊ illud quo cōtemplatur eterna. Ca. iiij.

Cum igiꝝ disserim⁹ de natura mentis hūane de vna quadā re disserimus: nec eā in hec duo q̄ cōmemoraui: nisi p officia geminam⁹. Itaq; cuꝫ in ea querim⁹ trinitatē: in tota querim⁹: nō sepantes actionē rationalē in tpalib⁹ a contemplatione eternoꝝ: vt tertiū aliq̄d iā q̄ramus quo trinitas impleaꝝ. ꝫ in tota natura mentis ita trinitatē reperiri opus ē: vt si desit actio tpaliū cui operi necessariū sit adiutoꝛiū: ꝓpter qđ ad hec inferioꝛa administranda diriueꝝ aliq̄d mentis in vna nusq; dispartita mente trinitas inueniaꝝ. Et facta iā ista distributione in eo solo qđ ad cōtemplationē ptinet eternoꝛū: nō solū trinitas: sed etiā imago dei. In ꝫ aūt qđ diriuatū est in actione tpaliū etiā si trinitas possit nō tamē imago dei possit inueniri.

De opinione eoꝛū qui cōiugio masculi ⁊ femine ⁊ eoꝛū ꝓli diuinā cōparāt trinitatē. Ca. v.

Proinde nō mihi videnꝝ pbabilē afferre sententiā qui sic arbitrāt trinitatē imaginis dei in trib⁹ pſonis qđ attinet ad humanā naturā posse reperiri: vt in ꝓiugio masculi ⁊ femine atq; i eoꝛ ꝓle cōpleaꝝ. Qđ quasi vir ipse patris pſonā intimet. filiꝰ vero qđ de illo ita pcessit vt nasceꝝ. atq; ita tertiā pſonā vel vt spiritus dicūt esse mulierē: q̄ ita de viro pcessit: vt nō ipsa esset filiꝰ aut filia. q̄uis ea cōcipiente ꝓles nasceꝝ. Dixit enī dñs de spiritusancto q̄ a patre pcedat: ⁊ tñ filius nō est. In huiꝰ igiꝝ opinionis erroꝛe ꝫ solū pbabiliter afferꝝ: qđ i origine facte femine scōm sancte scripture fidē satis ostēdiꝝ: nō omne qđ de aliq̄ pſona ita existit: vt pſonā alterā faciat filiū posse dici: qñ quidē de viri persona extitit pſona mulieris: nec tñ eius filia dicta ē. Cetera sane ita sūt absurda: imo vero ita falsa: vt facillime redarguant. Omitto enī q̄le sit spiritū sāctuꝫ matrē filij putare ⁊ ꝓiugē patris. fortaſſis quippe respondeaꝝ hec in carnalib⁹ habere offensionē dū coꝛpoꝛei cōceptus ptusq; cogitāꝝ. Q̄q̄ꝫ ⁊ hec ipa castissime cogitēt: qb⁹ mūdis omnia munda sunt: imundis aūt ⁊ infidelibus quoꝛū polluta sunt: ⁊ mens ⁊ conscientia. ita nihil ē mūdū: vt q̄sdā eoꝛū etiā de virgine scōm carnē natus christus offendat. Sed tamē in spiritalib⁹ illis sūmis vbi nō ē aliq̄d violabile: aut coꝛruptibile. nec natū ex tpe: nec ex informi formatuꝫ: si qua dicunt talia: ad quoꝛū similitudinem etiā ista inferioꝛis creature genera q̄uis lōge remotissime facta sunt: nō debēt cuiusq; sobriā perturbare prudentiā: ne cū vanuꝫ deuitat hoꝛroꝛē in pnicioſū incurrat erroꝛem. Assueſcat in coꝛpib⁹ ita spiritaliū reperire vestigia: vt cū inde sursū versus duce ratione ascēdere ceperit: vt ad ipsā incōmutabilē veritatē p quā sunt facta ista perueniat: nō secum ad sūma ptrahat qđ cōtēnit in infimis. Nec enī erubuit quidā: vxoꝛē sibi eligere sapientiā. Quia nomē vxoris in ꝓle gignēda coꝛruptibilē cōcubitū in-

Job. 15

gerit cogitanti. aut vero ipsa sapiētia sexu femina est: qz femininū generis vocabulo z in greca z latina lingua enunciat.

Qz homo nō ad vnius in trinitate psone: sed ad totius trinitatis imaginē sit creatus. Ca. vj.

In ergo ꝓpterea respuimus istaz sententiā: qz timem⁹ sanctā z inuiolabilē caritatē: tanꝯ cōiugē dei patris de illo existentē. Sed nō sicut prolē Job.j ad gignendū verbū: per qō facta sūt oīa cogitare. Et qz eam falsā diuina scriptura Gene.j euidenter ostendit. Dixit enim de⁹: faciam⁹ hominē ad imaginē nostrā: paulopost aūt dictū ē: Et fecit de⁹ hominē ad imaginē dei. Nostrā certe qz pluralis est numerus: non recte diceret: si homo ad vni⁹ psone imaginē fieret: siue pris: siue filij: siue spiritussancti. Sed qz fiebat ad imaginē trinitatis: ꝓ-pea dictū ē ad imaginē nraz. Rursꝰ aūt ne i trinitate credēdos arbitraremur tres deos cū sit eadē trinitas vn⁹ de⁹: Et fecit i quit de⁹ hominē ad imaginē dei: p eo ac si diceret ad imaginē suā. Sunt enī tales vsitate in litteris illis locutiōes: q̄s nōnulli catholicā si etiā fidē asserūt. si tñ diligent ad uertunt: vt putent ita dictum: Fecit deus ad imaginē dei: q̄si diceret: fecit pr̄ ad imaginē filij. Dic volentes asserere in scriptur⁹ sanctis deū dictū etiam filiū: q̄si desint alia verissima z manifestissima documēta: vbi nō solū de⁹. sed etiā verus de⁹ dict⁹ ē fili⁹. In hoc enī testimonio dū aliud soluere intendūt. sic se implicāt: vt expedire nō possint. Si enī pater fecit ad imaginez filij: ita vt nō sit homo imago patris z filij: dissimilis ē patri fili⁹. Si enī pia fides docet: sicuti fides docet filiū eē ad eq̄litatē essētie sikem patri qō ad sīlitudinē filij factū ē: necesse ē etiā ad simulitudinē patris factū sit. Deinde si hominē pater non ad suā: sed ad filij fecit imaginē. cur nō ait: faciam⁹ hoiem ad imaginē z similitudinē tuā: ꝫ ait nr̄am: nisi qz trinitatis imago fiebat in hoie: vt ꝫ modo esset homo imago vni⁹ veri dei: qz ipsa trinitas vn⁹ verus de⁹ est. Locutiones aūt sūt innumerabiles tales in scripturis: ꝫ has ꝓtulisse suffecerit. Est in psalmis ita dictū: Ps.3 Domini est salus: z sup populū tuū benedictio tua: q̄si alteri dictū sit: nō ei de q̄ di- Ps.j7 xerat: Domini est salus. Et iteruz: Et te inquit eruar a temptatione: z in deo meo sperans transgrediar murz. quasi alteri dixerit a te eruar a temptatione. Et itez: Populi Ps.44 sub te cadēt in corda inimicorū regis. Ac si diceret: In corda inimicoz tuorū. Et q̄p pe regi dixerat. id est dño nr̄o iesu xp̄o: populi subte cadent: quē regē intelligi voluit cū diceret inimicoz regis. Rari⁹ ista in noui testameti litteris inueniunt. Ex tñ ad romanos ap̄ls de filio suo inqt: q̄ fact⁹ ē ei ex Roma.j semine dauid scōm carnē: qui predestinat⁹ est filius dei in virtute scōm spiritū sanctificationis ex resurrectiōe mortuorū iesu christi dñi nr̄i. Cāꝯ de alio sup̄ diceret. Quid est enī filius dei p̄destinat⁹ ex resurrectiōe mortuoz iesu christi: nisi eiusdē iesu christi qui predestinat⁹ est fili⁹ dei in virtute. Ergo quō hic cū audiuim⁹ fili⁹ dei in virtute iesu christi. aut fili⁹ dei scōm spiritū sanctificationis iesu xp̄i. aut fili⁹ dei ex resurrectione mortuoz iesu xp̄i: cū dici potuisset vsitate in virtute sua: aut scōm spiritū sanctificationis sue: aut ex resurrectione mortuoz ei⁹: vel mortuoz suorū: nō cogimur intelligere aliā psonā: sed vnā eādēq̄ scz filij dei dñi nostri iesu christi. Ita cū audiuim⁹: Fe- Gen.j cit deus hoiem ad imaginē dei: cuius possit vsitati⁹ dici ad imaginē suā: non tñ cogimur aliā psonā intelligere in trinitate: ꝫ ipsam vnā eandēq̄ trinitatē: qui est vn⁹ de⁹: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est homo. Que cum ita sint: si eandem trinitatis imaginē nō in vno sed in trib⁹ hominib⁹ acceperim⁹: pr̄e z matre z filio. nō erat ergo ad imaginē dei fact⁹ homo anteq̄ vxor ei fieret: z anteq̄ filiū ꝓpagarent: qz nōdū erat trinitas. Audicit aliq̄s. Jam trinitas erat: qz etsi nōdū forma ꝓpria: iā tamē originali natura z mulier erat in latere viri: z fili⁹ in lumbis pr̄is: Cur q̄ cū scriptura dixisset: Fecit de⁹ hoiez Ubi.s ad imaginē dei: cōtexuit dicens: Fecit de⁹ Ibidem eū: masculū z feminā fecit eos: z benedixit eos: Vel si ita distinguēdū ē: z fecit de⁹ hominē. vt deinde inferat ad imaignē dei fec illū. z tertia subiunctio sit: masculū z feminā fecit eos. Quidā enī timuerūt dicere: fecit eū masculū z feminā: ne quasi mōstruosum aliq̄d intelligeret: sicuti sūt q̄s hermaphroditas vocant: cū etiā sic nō mendacit possit intelligi vtrūq̄ i numero singulari. ꝓpter id qō dictū ē: duo i carne vna: Cur ergo vt dicere ceperā i natura hominis ad imaginē dei facta ꝓpter masculū z feminā ñ cōmemorat scriptura: Ad implendā q̄ppe imaginē trinitatis debuit addere z filium:

ꝗuis adhuc in lũbis patris cõstitutũ sicut mulier erat in latere. An forte iã facta erat ⁊ mulier: ⁊ scriptura breui cõplexione constrinxerat: qđ postea quẽadmodũ sit factũ diligentius explicaret. ⁊ propterea filꝰ cõmemorari nõ potuit: quia nõdũ erat natꝰ: ꝯsi ⁊ hoc non poterat ea breuitate cõplecti spiritussanctus suo loco postea natũ filiuꝫ narraturus: sicut mulierẽ de viri latere assumptam suo postmoduꝫ loco narrauit: et tamen hic eã nominare nõ preteruisit.

De eo qđ apostolus dicit virum esse imaginẽ dei: mulierez autem gloriam viri. Ca. vij.

Non itaqꝫ ita debemus intelligere hoiez factũ ad imaginẽ sũme trinitatis. ꝟ ẽ ad imaginẽ dei: vt eadez imago in tribus intelligaꝫ hominibꝰ: pꝫertum cum apostolus virũ dicat esse imaginẽ dei: ⁊ propterea velamentũ ei capitis demat: qđ mlieri adhibẽdũ monet: ita loqnꝫ:

1. Cor. ij Vir qdẽ nõ debet velare caput cũ sit imago ⁊ gloria dei. Mulier aũt gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si pro sua pꝫsona mulier adimplet imaginez trinitatis: cur ea detracta de latere viri adhuc ille imago dicit: aut si ⁊ vna persona hois ex tribꝰ potest dici imago dei: sicut in ipsa summa trinitate ⁊ vna queqꝫ persona deꝰ est: cur ⁊ mulier non est imago dei? Nam propterea caput velare precipitur: quod ille qꝫ imago dei est prohibeꝫ. Sed videndũ est quõ

Vbi. ꝫ non sit cõtrariũ qđ dicit apostolus: nõ mulierẽ sed virũ esse imaginẽ dei. huic qđ scriptum ẽ in genesi:

Gene. j Fecit deꝰ hominẽ: ad imaginem dei fecit eũ: masculuꝫ ⁊ feminã fecit eos: et bñdixit eos. Ad imaginez ꝗppe dei naturã ipsã humanã factaꝫ dicit. que sexu ex vtroqꝫ compleꝫ. nec ab intelligẽda imagine dei separat feminã. Dicto enĩ q fecit deus hominẽ ad imaginẽ dei: fecit eũ inqt masculũ ⁊ feminã. vel certe alia distinctio-

j. Cor. jj ne: masculũ ⁊ feminã fecit eos. Quõ ergo per apostolũ audiuimꝰ virũ esse imaginez dei: vnde caput velare prohibeꝫ: mulierez aũt nõ. ⁊ ideo ipa hoc facere iubeꝫ: nisi credo illud esse qđ iam dixi: cũ de natura humane mẽtis agerem: mulierẽ cum viro suo esse imaginẽ dei: vt vna imago sit tota illa substantia. Cũ autẽ ad adiutoriũ distribuitur qđ ad eãipsam solã attinet: nõ est imago dei: q autẽ ad virum solũ attinet: imago dei est: tam plena aut integra: ꝯ in vnũ cõiuncta muliere. Sicut de natura hũane mentis dixim⁹: quia etsi tota cõtemplet veritatem imago dei est: ⁊ cuz ex ea distribuit aliqd: ⁊ quadã intentione deriuaꝫ ad actionem rerũ temporaliũ: nihilomin⁹ ex q̃ parte conspectã cõsulit veritatez: imago dei ẽ: ex qua vero intendit in agenda inferiora: nõ est imago dei. Et qm̃ ꝯtũ cuncqꝫ se extẽderit in id qđ eternuz est: tantomagis indeformaꝫ ad imaginẽ dei: ⁊ ꝓpterea nõ ẽ cohibenda vt se inde ꝓtineat ac temperet: iõ vir non debet velare caput. Quia vero illi rationali actioni q̃ in reb⁹ corpalibus temporalibusqꝫ versaꝫ. periculosa est nimia in inferiora ꝓgressio: debet habere potestatẽ sup caput: qđ indicat velamentũ quo significatur esse cohibibẽda. Grata est enĩ sanctis angelis sacrata ⁊ pia significatio. Naz deus nõ ad tempus videt: nec aliqd noui fit in eiꝰ visione atqꝫ scientia: cũ aliqd temporaliter ac transitorie geritꝫ: sicut inde afficiunt sensus vl carnales aialiũ ⁊ hominũ vel etiã celestes angelorum. In isto quippe manifesto sexu masculi ⁊ femine. apostolus paulus occultiorẽ cuiusdã rei figuraſſe mysteriũ. Vel hinc intelligi potest: qđ cũ alio loco dicat verã viduã eẽ desolatã sine filijs ⁊ nepotib⁹: ⁊ tñ eã sperare debere in deũ: ⁊ pſistere in oratõib⁹ nocte ⁊ die. hic indicat mulierẽ seductã in ꝑuaricatiõe facta: saluã fieri ꝑ filioꝝ generationẽ. Et addit: si pmãserit in fide ⁊ dilectione ⁊ sanctificatiõe cũ sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue sivel filios nõ habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis operib⁹ pmanere voluerint. Sed qꝫ ea que dicuntꝫ opera bona tanqꝫ filij sunt vite nostre: scõm quã queritꝫ cuius vite sit quisqꝫ. id est quõ agat hec tẽporalia: quã vitã greci nõ zoen: ꝫ bion vocãt. Et hec opera bona maxime in officijs misericordie frequentari solent. Operave-

i. Cor. ji ro misericordie nihil prosũt: siue paganis siue iudeis: qui christo nõ credũt: siue quibuscũqꝫ hereticis vl scismaticis: vbi fides ⁊ dilectio ⁊ sobria sanctificatio ñ inuenitꝫ: manifestũ ẽ quid apostolus significare voluerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebaꝫ: qđ nisi ad aliqđ secretum sacramẽti referaꝫ: inane remanebit. Sicut enĩ non solum veracissima ratio: sed etiã ipsius apostoli declarat auctoritas: nõ scõm formã corporis homo factus est ad imaginẽ dei: sed scõm rationalẽ

mentem. Cogitatio quippe turpiter vana
est: que opinat deum mẽbrorũ corporalium
liniamẽta circũscribi: atq; diffiniri. Porro
Ephe. 4 autẽ nõne idem beat⁹ apostolus dicat: Re
nouamini spiritu mentis vestre: & induite
nouũ hoiez q̃ scõm deũ creatus est. Et ali
Colo. 3 bi apertius: Exuẽtes vos inquit veterẽ ho
minem cũ actibus eius: & induite nouũ qui
renouatur in agnitione dei scõm imaginez
eius qui creauit eũ. Si ergo spiritu mentis
nostre renouamur: & ipse est nouus homo
qui renouat in agnitione dei secundũ ima
ginem eius q̃ creauit eum. nulli dubiuz est
nõ secundũ corpus: neq; secũdũ quãlibet
animi partem: sed scõm rationalẽ mentem
vbi potest esse agnitio dei: hominẽ factum
ad imaginẽ eius qui creauit eũ. Secundũ
hanc autẽ renouationẽ efficimur etiaz filij
dei per baptismũ christi: & induẽtes nouuz
hominẽ: christũ vtiq; induimur per fidez.
Quis est ergo qui ab hoc cõsortio feminas
alienet: cuz sint nobiscũ gratie coheredes:
Gal. 3 Et alio loco idem aplus dicat: Oẽs enim
filij dei estis: per fidem in xpo iesu. Quicũ
q; enim in christo baptzati estis: christum in
duistis. Non est iudeus neq; grecus: non
est seruus neq; liber: nõ est masculus neq;
femina. omnes enim vos vnũ estis in christo
iesu. Nunq̃d nã igit fideles femine sexum
corporis amiserũt: Sed qz ibi renouantur
ad imaginẽ dei vbi sexus nullus est: ibi fa
ctus est homo ad imaginẽ dei vbi sex⁹ nul
i. Cor. ij lus ẽ. hoc ẽ in spiritu mentis sue. Cur ergo
vir ꝓpterea nõ debet caput velare qz ima
go est & gloria dei: Mulier aũt debet: quia
gloria viri est. quasi mulier nõ renouet spi
ritu mẽtis sue: qui renouat in agnitione dei
scõm imaginẽ eius qui creauit eũ. Sed qz
sexu corpis distat a viro: rite potuit in eius
corporali velamento figurari pars illa rati
onis: q̃ ad tẽpalia gubernãda deflectit:
vt nõ maneat imago dei nisi ex q̃ pte mens
hominis eternis rationib⁹ cõspiciendis vl
cõsulendis adheresci: quã nõ solũ masculos: sed etiã feminas habere manifestũ est.
Ergo in eorũ mentib⁹ cõmunis natura cognoscit. in eorũ vero corporib⁹ ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mẽs corporalium vsu & imagine delectata: ab eternorũ cõtemplatione deficiat. Ca. viij.

Ascendentibus itaq; introrsus q̃busdã gradibus cõsideratiõis per
anime partes: vñ incipit aliquid
occurrere: qd nõ sit nobis cõmune cum bestijs: inde incipit ratio vbi hõ interior iam
possit agnosci. Qui etiã ipe si per illã rationem cui temporaliũ rerũ administratio delegata est: immoderato progressu nimis in
exteriora prolabit: consentiente sibi capite
suo. id est nõ eam cohibẽte atq; refrenãte:
illa que in speculo cõsilij presidet quasi virili portione inueterat inter omnes inimicos suos: virtutũ invidos demones cũ suo
principe diabolo eternorũq; illa visio: ab
ipso etiam capite cum cõiuge vetitũ mãducãte subtrahitur: vt lumẽ oculorũ eius nõ
sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atq; apertis oculis cõscientie ad videndũ q̃ inhoesti atq; inde
cori remanserint: tanq̃ folia dulciũ fructuum: & sine ipsis fructibus. ita sine fructu boni operis bona verba ꝓtexerint: vt male viuentes quasi bene loquendo cõtegant turpitudinem suam.

Cẽ pniciose relicto cõmuni bono priuata q̃rantur. Ca. ix.

Detestatem quippe suã diligẽs aia
a cõmuni vniuerso ad priuatã ptẽ
prolabitur: & apostatica illa superbia: qd initiũ peccati dicit: cũ in vniuersitate creature deũ rectorẽ secuta: legib⁹ eius
optime gubernari potuissz: plus aliq̃d vniuerso appetens atq; id sua lege gubernare
molita: quia nihil est ampli⁹ vniuersitate
in curã partilẽ trudit: & sic aliquid amplius cõcupiscendo minuit. Ilñ & auaricia dicit i. Thi. 6
radix omniũ malorũ. Totũq; illud vbi aliquid propriũ cõtra leges quibus vniuersitas administrat agere nitit: per corpus ꝓprium gerit: qd partilit possidet: atq; ita formis & motibus corpalibus delectata: qz intus eas secũ non habet: cũ eorũ imaginib⁹
quas memorie fixit inuoluit: & phãtastica
fornicatione turpiter inquinat: oia officia
sua ad eos fines referens: quib⁹ curiose corporalia ac tpalia p corporis sensus querit.
Aut tumido fastu alijs aiis corporeis sensibus deditis esse affectat excelsior. aut ceno
so gurgite carnalis voluptatis immergit.

Que sit hũana temptatio: & qd peccatũ extra corp⁹ habeatur.

Capitulum. x.

Cum ergo bona voluntate ad interiora ⁊ superiora percipienda: q̄ nō priuatim: sed cōmuniter ab omnib⁹ q̄ talia diligūt sine vlla angustia vel inuidia casto possidēt ⁊plexu: vel sibiuic alijs cōsulit: ⁊ si fallat in aliq̄ per ignorātiā temporalū: qz ⁊ hoc temporaliter gerit: ⁊ modum agendi nō teneat quē debebat: hūana temptatio est. Et magnū est hanc vitaz sic degere: quā velut viam redeuntes carpimus: vt temptatio nos nō apprehendat nisi humana. Hoc enī peccatū extra corp⁹ est: nec fornicationi deputat: et ꝓpterea facillime ignoscit. Cū vero ꝓpter adipiscēda ea q̄ p corp⁹ sentiūt ꝓpt experiēdi vl excellēdi vel cōtrectādi cupiditatē: vt i his finē boni sui ponat: aliqd agit: q̄cq̄d agat turpit agit: ⁊ fornicat in corp⁹ ꝓpriuz peccās: ⁊ corporearū rerum fallacia simulachra introrsus rapiens: ⁊ vana meditatione cōponens. vt ei nec diuinuz aliquid nisi tale videatur: priuatim quasi fetat erroꝛib⁹: ⁊ priuatim prodiga inanit viribus. Nec ad tā turpem ⁊ miserabilē fornicationē simul ab exordio prosiliret: sed sicut scriptuz ē. Qui modica spernit paulatim decidet.

Quib⁹ demutationib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabitur. Ca. xj.

Quomodo enī coluber nō apertis passib⁹ sed squamarū minutissimis nisib⁹ repit: sic lubricus deficiendi motus negligētes minutatim occupat: ⁊ incipiens a puerso appetitu similitudis dei: p uenit ad similitudinē pecoꝛū. Inde ē q̄ nudati stola prima: pelliceas tunicas mortalitate meruerūt. Honoꝛ enī hois verus est imago ⁊ similitudo dei: q̄ non custodit nisi ad ipsū a q̄ imprimit. Quātomagis itaq̄ inheret deo: q̄stominus diligit ꝓpriuum. Cupiditate vero experiēde ptātis sue: q̄dammutu suo ad seipsū tāq̄ ad mediū prouocat. Itaq̄ cū vult esse sic ille sub nullo: ⁊ ab ipa sui medietate penaliter ad ima ꝓpellit. id est ad ca q̄b⁹ pecoꝛa letāt: atq̄ ita cū sit honoꝛ ei⁹ similitudo dei, dedecus aūt eius similitudo pecoris. homo in honoꝛe posit⁹ nō intellexit: compatus est iumētis insipientib⁹: ⁊ similis fact⁹ ē eis. Qua igit tā longe transiret a sūmis ad infima: nisi p mediū sui. Cū enī neglecta caritate sapiētie q̄ semp eodez modo manet: cōcupiscit sciētia ex mutabiliuz ⁊ taliūq̄ experimento: inflat non edificat. Ita ꝓgrauatus animus quasi pōdere suo a beatitudine expellit: ⁊ p illud sue medietatis experimētū pena sua discit q̄d int sit inter bonū desertū: malūq̄ cōmissū. nec redire pōt effusis ac ꝓditis viribus: nisi gra ꝓditoꝛis sui ad penitētiā vocātis ⁊ peccata donantis. Quis enī infelicē animā liberabit a coꝛpoꝛe mortis huius nisi gratia dei p iesū xp̄m dn̄m nostrū: De q̄ gratia: suo loco quando ipse p̄stiterit disseremus.

Quocompabilis sit primoꝛū hominū ꝓuaricationi mes q̄ ad amorē tpalium sensu est tracta coꝛporeo. Capi. xij.

Hanc de illa pte rationis ad quā p tinet scientia. id ē cognitio reꝝ tpaliū atq̄ mutabiliuz nouādis vite huius actionib⁹ necessaria susceptā cōsiderationē q̄stū dom⁹ adiuuat pagam⁹. Sicut enī in illo manifesto cōiugio duoꝛū hominū q̄ primi facti sunt: nō māducauit serpens de arboꝛe vetita: ⁊ tantūmodo manducandū psuasit. Mulier aūt nō māducauit sola: ⁊ viro suo dedit: ⁊ simul manducauerūt: q̄uis cū serpente sola locuta ē: ⁊ ab eo sola seducta sit. Ita ⁊ in ꝟ q̄ etiā in homine vno gerit ⁊ dinoscit: occulto quodaz secretoq̄ cōiugio carnalis: vel vt ita dicā: qui coꝛpis sensus intendit sensualis animi motus: q̄ nobis pecoꝛibusq̄ cōmunis ē: seclusus est a ratione sapientie. Sensu q̄ppe coꝛporis coꝛpalia sentiūt. eterna vero ⁊ incōmutabilia spiritalia ratiōe sapiētie intelligunt. Rationi aūt scientie appetit⁹ vicin⁹ est: q̄n quidē de ipsis coꝛpalib⁹ q̄ sensu coꝛporis sentiunt ratiocinant ea q̄ scientia dicit actionis: si bene vt eā noticiā referat ad finē sūmi boni. si autē male: vt eis fruat tā q̄ bonis talib⁹ in q̄b⁹ falsa beatitudine cōq̄escat. Cū ḡ huic intentioni mētis q̄ in reb⁹ tpalib⁹ ⁊ coꝛpalib⁹ ꝓpt actionis officiū rōcinādi vsuacitate versat: carnalis ille sēsus vel animalis ingerit quandā illecebrā fruendi se. id est tanq̄ bono q̄dā priuato ⁊ ꝓprio: nō tanq̄ publico ⁊ cōmuni: q̄d ē incōmutabile bonū: tūc velut serpens alloq̄tur feminā. huic aūt illecebre cōsentire: de ligno ꝓhibito māducare ē. Ex iste cōsens⁹ si sola cogitationis delectatione ꝓtent⁹ est: superioris vero auctoꝛitate ꝓsilij ita mēbra retinent: vt non exhibeant iniq̄tatis arma peccato: sic habendū existimo velut cibuz vetitum mulier sola comederit. Si autem

Ioel. 3 — Gen. 3 — Eccl. 19 — 1. Cor. 10 — Ps. 48 — 1. Cor. 8 — Gen. 5 — Roma. 7 — Roma. 6

in cõsentione male vtendi rebus q̃ ꝑ sensũ corꝑis sentiunt̃: ita decernit̃ qd̃cunq; peccatuz: vt si potestas sit etiã corꝑe cõpleat̃: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secũ simul edendũ illicitũ cibũ. Neq; eniz põt peccatũ nõ solũ cogitandũ suauit̃: verũetiã efficaciter perpetrãdũ mente decerni: nisi ⁊ illa mentis intentio penes quã sũma potestas est membra in opus mouẽdi: vel ab oꝑe cohibendi male actioni cedat ⁊ seruiat. Nec sane cũ sola cogitatione mens oblectat̃ illicitis: nõ quidẽ decernẽs esse facienda: tenens tñ ⁊ volens libẽter q̃ statim vt attigerũt animũ respui debuerũt: negãdũ nõ ẽ esse peccatũ: ꝫ longe minus q̃ si ⁊ oꝑe statuat̃ implendũ. Et ideo de talibus q̃z cogitationib⁹ venia petẽda ẽ: pectusq; ꝑcutiendũ: atq; dicendũ: Dimitte nob̃ debita nostra. faciendũ q̃z qd̃ sequit̃: atq; in oratione iungẽdũ. sicut ⁊ nos dimittimus debitorib⁹ nr̃is. Neq; eni sicut in illis duobus ꝑmis hominib⁹ ꝑsonã suã quisq; portabat: ⁊ iõ si sola mulier cibũ edisset illicitũ: sola vtiq; mortl̃ supplicio plecteret̃. Ita dici põt in homine vno: si delectationibus illicitis a quibus se cõtinuo debet auertere cogitatio libenter sola pascat̃: nec faciẽda decernant̃ mala: sed tm̃ suauit̃ in recordatione teneant̃: quasi mulierẽ sine viro posse dãnari: absit ꝫ credere. Hec q̃ꝑe vna ꝑsona ẽ: vn⁹ hõ est: totusq; dãnabit̃: nisi ꝫ que sine volũtate operãdi: sed tñ cũ volũtate animũ talib⁹ oblectãdi soli⁹ cogitatõis sentiunt̃ esse peccata: ꝑ mediatoris gratiã remittant̃. Hec itaq; disputatio qua in mẽte vniuscuiusq; hoĩs q̃siuim⁹ q̃ddã rõnale cõiugiũ cõtẽplationis ⁊ actionis: officijs ꝑ quedã singula distributis: tñ in vtroq; mẽtis vnitate ꝟuata: salua illi⁹ veritatis historia: quã de duob⁹ ꝑmis hoĩb⁹ viro. s. eiusq; muliere: de q̃b⁹ ꝓpagatũ ẽ gen⁹ hũanũ: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tm̃mõ audienda ẽ: vt intelligat̃ aplus: imaginẽ dei viro tm̃ tribuendo nõ etiã femine: q̃uis in diuerso sexu duoꝝ hoĩm aliq̃d tñ significare voluisse qd̃ in vno homine q̃reret̃.

Math. 6

i. Cor. ii

De eorũ sentẽtia q̃ in vno hoĩe mentẽ in ꝑsona viri: sensũ aũt corporis in persona mulieris accipiẽdũ esse dixerũt. Ca. xiij.

Nec me fugit quosdã q̃ fuerũt ante nos egregij defensores catholice fidei ⁊ diuini eloquij tractatores: cum in homine vno cui⁹ vniuersã animã bonã quendã ꝑadisũ esse senserẽt: duo ista requirerẽt: virũ mentẽ: mulierẽ vero dixisse corꝑis sensum. Et scd̃m hanc aũt distributionẽ q̃ vir ponit̃ mens: sensus vero corꝑis mulier: vident̃ apte om̃ia cõuenire: si cõsiderata tractent̃: nisi q̃ in omnib⁹ bestijs ⁊ volatilib⁹: scriptũ ẽ: non esse inuentũ viro adiutoriuz simile illi: ⁊ tunc ẽ ei mulier facta de latere. Propter qd̃ ego nõ putaui ꝓ muliere sensum corꝑis esse ponendũ: quẽ videm⁹ nob̃ ⁊ bestijs esse cõmunẽ. sed aliquid volui qd̃ bestie nõ haberent. sensũq; corꝑis magis ꝓ serpẽte intelligendum existimaui: qui legit̃ sapientior omnib⁹ pecoribus terre. In eis q̃ꝑe naturalib⁹ bonis: q̃ nobis ⁊ irrationalib⁹ animãtib⁹ videm⁹ esse cõmunia: viuacitate q̃dã sensus excellit: nõ ille de q̃ scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectorum esse solidum cibum: q̃ per illum habitũ exercitatos habẽt sensus ad seꝑandũ bonũ a malo. Illi q̃ꝑe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiã ꝑtinentes: ꝫ iste sensus q̃ est quinq̃partitus in corꝑe: per quẽ nõ solũ a nobis: verũetiaz a bestijs corꝑalis species motusq; sentitur. Sed siue isto: siue illo: siue aliquo alio modo accipiendum sit: qd̃ apostolus: virũ dixit imaginẽ ⁊ gloriam dei. mulierem autez gloriam viri: apparet tamẽ cum secundum deũ viuimus: mentẽ nostram in inuisibilia eius intentã: ex eius eternitate: veritate: caritate proficienter debere formari. Quiddã vero rationalis intentionis nostre. ꝫ est eiusdem mentis in vsũ mutabilium corporaliũq; rerum: sine quo hec vita nõ agit̃ dirigendum: non vt conformemur huic seculo finem ꝯstituendo in bonis talib⁹: ⁊ in ea de torquẽdo beatitudinis appetitũ: sed vt quicq̃d in vsu temporaliũ rationabiliter facim⁹: eternorum adipiscendorũ cõtemplatione faciam⁹: per ista transeuntes: illis inherentes.

Gen. 2

Gen. 3

Heb. 5

i. Cor. ii

Roma. 12

In que officia propria sapientia ⁊ scientia dei dantur. Ca. xiiij.

Habet eniz ⁊ scientia modũ suũ bonũ: si qd̃ in ea inflat vel inflare assolet: eternoꝝ caritate vincat̃: que nõ inflat: sed vt scimus edificat. Sine sciẽentia q̃ꝑe: nec v̄tutes ip̃e q̃bus recte viuit̃ pñt haberi: ꝑ q̃s hec vita misera sic gub̃net̃

vt ad illaz que vere beata ē perueniat̄ eternam. Distat tamen ab eternorum cōtemplatione actio qua bene vtimur temporalibus rebus. ⁊ illa sapientie: hec scientie deputat̄. Quis enim ⁊ illa que sapientia est: possit scientia nuncupari: sicut ⁊ aplus loquit̄. vbi dicit: Nūc scio ex parte: tūc autē cognoscam sicut ⁊ cognitus sum. quā sciētiam profecto cōtemplationis dei vult intelligi: qd̄ sanctorum erit premiū summuz: tamē vbi dicit: alij dat̄ per spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie scd̄m eundē spiritum. hec vtiqz duo sine dubitatione distinguit: licet nō ibi explicet q̄d intersit vñ possit vtrūqz dinosci. Verū scripturarū sāctarum multiplicē copiam scrutatus: inueni scriptum esse in libro iob: eodem sancto viro loquente: Ecce pietas est sapiētia: abstinere autē a malis est scientia. In hac differentia intelligendū est ad cōtemplationē sapiētiā: ad actionē scientiā ꝑtinere. Pietatem quippe hoc loco posuit dei cultuz: q̄ grece dicit̄ theosebia. Nam hoc verbū habet istam sententiaz in codicib⁹ grecis. Et quid est in eternis excellenti⁹ q̄z deus: cui⁹ solius īmutabilis est natura? Et quis cult⁹ eius: nisi amor eius: quo nunc desideram⁹ eum videre: credimusqz ⁊ speram⁹ nos esse visuros: ⁊ q̄ztum proficimus videm⁹ nunc per speculū in enigmate: tunc aūt in manifestatiōe. Hoc ē eni qd̄ ait apostolus paulus: facie ad faciē. Hoc etiaz qd̄ ioannes: Dilectissimi nunc filij dei sum⁹: ⁊ nōdū apparuit q̄d erim⁹: scimus cū apparuerit: similes ei erimus: quoniā videbim⁹ eum sicuti ē. De his atqz hmōi: ꝑmo ipse mihi videtur esse sermo sapientie. Abstinere autē a malis quoniā iob scientiā dixit esse: reruz proculdubio temporaliū ē. Quoniā scd̄m tempus in malis sumus: a quibus abstinere debemus: vt ad illa bona eterna veniamus. Probrē quicquid prudenter: fortiter temperanter ⁊ iuste agimus: ad eam pertinet scientiam siue disciplinā qua in euitandis malis: bonisqz appetendis actio nostra versat̄. ⁊ quicquid propter exempla vel cauenda: vel imitanda: ⁊ propter quarumqz rerum q̄ nostris accōmodata sunt vsib⁹ necessaria documenta: historica cognitione colligimus. De his ergo sermo cū fit: eum scientie sermonē puto discernēdū a sermone sapientie: ad quā ꝑtinent ea que nec fuerunt: nec futura sunt: sed sunt: ⁊ ꝓpter eternitatem in qua sunt ⁊ fuisse ⁊ esse ⁊ futura esse dicunt̄: sine vlla mutabilitate tempoꝝ. Nō eni sic fuerunt vt esse desinerent: aut sic futura sunt quasi nunc nō sint: sed idipsum esse semper habuerūt: semꝑ habitura sunt. Manent autē nō tanq̄z in spacijs locoruz fixa veluti corpora: sed in natura incorpali. sic intelligibilia presto sunt mentis aspectibus: sicut ista in locis visibilia vel cōtrectabilia corpis sensib⁹. Non aūt solum reꝝ sensibilium in locis positaꝝ sine spacijs localibus manent intelligibiles incorpalesqz rōnes: verū etiam motionū in temporibus transeūtiū: sine temporali transitu stant etiam ipse vtiqz intelligibiles insensibiles: ad quas mentis acie peruenire paucoruz est. Et cuz peruenit̄: q̄ztum fieri potest: non in eis manet ipse peruentor: sed veluti acie ipsa reuerberata repellit̄: ⁊ fit rei non transitorie transitoria cogitatio. Que tamē cogitatio transiens per disciplinas quibus eruditur animus: memorie cōmendatur: vt sit q̄ redire possit: que cogitatur inde trāsire: q̄zuis si ad memoriā cogitatio non rediret: atqz qd̄ cōmēdauerat ibi inueniret: velut rudis ad hoc sicut ducta fuerat duceret̄: idqz inueniret ⁊ vbi primū inuenerat: ī illa scilicet incorporea veritate: vnde rursus quasi descriptuz in memoria figeretur. Neqz eni sicut manet: verbi gratia: quadrati corporis incorporalis ⁊ incōmutabilis ratio: sic in ea manet hominis cogitatio: si tamē ad eā sine phantasia spatij localis potuit peruenire. Aut si alicui⁹ artificiosi ⁊ musici soni per moras temporis transeūtis numerositas comprehēdat̄: sine tempore stans in q̄dā secreto altoqz silētio: tādiu saltem cogitari pōt quādiu pōt ille cantus audiri: tñ qd̄ inde rapuerit ⁊ si transiēs mentis aspectus ⁊ quasi glutiens in ventrem: ita in memoria reposuerit: poterit recordando quodāmodo ruminare: ⁊ in disciplinam qd̄ sic didicerit traijcere. Quod si fuerit om̄imoda obliuione deletum: rursus doctrina duce ad id venietur qd̄ penitus exciderat: et sic inuenietur vt erat.

De opinione platonis qua credidit animas aliam vitam priusq̄z corporib⁹ induerent̄ habuisse.

Capitulum. xv.

Vnde plato ille ph̄us nobilis: ꝑsuadere conat⁹ ē vixisse h̄ aīas hominū: ⁊ anteq̄z ista corpora gererent.

et hinc esse q̄ ea que discunt: reminiscuntur potius cognita q̄ cognoscuntur noua. Retulit enī puerum quendaz nescio quid de geometria interrogatum sic respondisse: tanq̄ esset illius peritissimus discipline. Gradatim quippe atq̄ artificiose interrogatus: videbat qd̄ videndū erat: dicebatq̄ qd̄ viderat. Sz si recordatio hec esset reruz antea cognitarū: nō vtiq̄ omnes vel pene om̄es cū illo modo interrogar ēt: h̄ possēt. Nō enī omnes in priore vita geometre fuerunt: cū tā rari sint in genere hūano: vt vix possit aliq̄s inueniri. Sed poti⁹ credēdum est mentis intellectualis ita cōditā esse naturā: vt reb⁹ intelligibilib⁹ naturali ordine disponente cōditore subiūcta: sic ista videat in q̄dā luce sui generis incorporea: quē admodū oculus carnis videt q̄ in hac corporea luce circūadiacent: cui⁹ lucis capax eiq̄ cōgruens est creat⁹. Nō enī ⁊ ipe ideo sine magistro alba ⁊ nigra discernit: qr ista iā nouerat añq̄ in hac carne crearet. Beniq̄ cur de solis reb⁹ intelligibilib⁹ id fieri pōt: vt bene interrogat⁹ quisq̄ respondeat qd̄ ad quāq̄ ptinet disciplinā: etiā si ei⁹ ignarus est. Cur hoc facere de rebus sensibilib⁹ nullus pōt: nisi quas isto vidit in corpore cōstitutus: aut eis q̄ nouerāt indicātib⁹ credidit: seu lr̄is cuiusq̄ seu verbis. Nō enī acq̄escenduz ē eis q̄ samiū pythagorā ferūt recordatū fuisse talia nōnll̄a q̄ ñ fuerat expert⁹: cū hic alio iā fuisset in corpe: ⁊ alios nōnullos narrāt alij: eiusmodi aliq̄d in suis mentib⁹ passos: q̄s falsas fuisse memorias: q̄les plerūq̄ experimur in sōnis: qñ nobis videmur reminisci q̄si egerimus aut viderim⁹ qd̄ nec egim⁹ omnino nec vidimus: ⁊ eo modo affectas esse illorū mentes etiā vigilātiū instinctu spirituū malignorū: atq̄ fallaciū: quib⁹ cure ē de reuolutiōib⁹ animarū falsaz opinionē: ad decipiēdos hoīes firmare vel serere. Et h̄ conijci pōt: qr si vere illa recordarēt q̄ hic in alijs antea positi corpib⁹ viderāt: multis ac pene omnib⁹ id cōtingeret: qñ quidē vt de viuis mortuos: ita de mortuis viuos: tāq̄ de vigilātib⁹ dormientes: ⁊ de dormientib⁹ vigilantes sine cessatione fieri suspicant. Si ergo h̄ est sapiētie ⁊ sciētie recta distinctio: vt ad sapientiā ptineat eternarū rerū cognitio itellectualis. ad sciētiā v̄o tpaliū rer̄ cognitio rōnalis: q̄d cui p̄ponēdū siue postponēdū sit: nō est difficile iudicare. Si aūt alia est adhibēda discretio qua dinoscant hec duo: que proculdubio distare apl̄s docet dicens: Alij dat q̄dē per spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie scd̄m eundem spiritū: Tamē etiā istorū duorū q̄ nos posuimus euidentissima differētia ē: q̄ alia sit intellectualis cognitio eternaruz rerū: alia rationalis temporaliū: ⁊ huic illā preponēdam esse ambigit nemo. Relinquētib⁹ itaq̄ nobis ea q̄ exterioris sunt hoīs: ⁊ ab eis q̄ cōmunia cum pecorib⁹ habemus introrsum ascendere cupiētib⁹: anteq̄ ad cognitionem rerum intelligibiliū atq̄ sūmarum que sempiterne sunt veniremus: temporaliū rerum cognitio rationalis occurrit. Etiam in hac igitur inueniamus si possum⁹ aliquā trinitatē: sicut inueniebamus in sensibus corporis: ⁊ in his que per eos in aīam vel spiritū nostr̄ imaginabiliter intrauerūt: vt pro corporalib⁹ reb⁹ quas corporeo foris positas attingimus sensu: intus corporum similitudines haberem⁹ impressas memorie: ex quibus cogitatio formaret tertia voluntate vtrūq̄ iungente: sicut formabat foris acies oculorū quā voluntas vt visio fieret adhibebat rei visibili: ⁊ vtrūq̄ iungebat etiā illic ipsa se admouens tertiā. Sed nō est hoc coartandū in hūc librū: vt in eo qui sequit si deus adiuuerit cōuenient possit inquiri: ⁊ qd̄ inuētū fuerit explicari.

j. Cor. j2

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula. xiij. libri.

j De gemino rationalis mētis officio quorū vnuz ad temporalia: aliud pertinet ad eterna.

ij De fide que licet per corporis sensū mente concepta sit: nihil tamē inuenitur habere corporeū.

iij De voluntate quā ⁊ singuli propriā ⁊ omnes etiā nō indicatā possunt habere cōmunem.

iiij De beatitudine quā omnes vna voluntate expetunt: sed nō eadē omnes diffinitione nouerūt.

v An omnes beati sint qui viuunt vt volunt.

vj Propiorem esse beatitudini voluntatem rectam etiam nō adeptā qd̄ cupit: q̄ prauam etiam si quod cōcupiuit obtinuit.

vij Ad verā beatitudinē viā esse p fidē rectam: sine q̄ nulla cuiq̄ possit fortitudo prodesse.

viij Perfectā beatitudinē nisi in eterna vita esse nō posse

ix An eternitatis capax sit humana natura.

x An alio modo omnipotēs de⁹ hoiem eternitati debuerit reformare: q̄ vt si bi de⁹ fil⁹ naturā vniret humanā.

xj Qua rōne in sanguine christi iustificē tur credentes: t quō in hoc sacramento tot⁹ sit trinitatis operatio.

xij Quo merito homo diabolice sit traditus potestati.

xiij De cōsilio dei q̄ ei placuit vt potestas diaboli nō potentia: sed iusticia vinceretur.

xiiij De omniū debito p nihil debētē christum soluto.

xv In q̄ sit diabolus vict⁹ a christo.

xvi Ad quā vtilitatē fideliū renatorū mala que p originale peccatū sūt cōtracta conuersa sint.

xvij De his que p incarnationē christi sūt collata credentibus.

xviij De natiuitate domini ex maria virgine t spiritusancto.

xix Oz verbū caro factū qō est christ⁹ iesus: t sapientie thesauros in se habeat t scientie.

xx Neminē posse sine fide ad verā beatitudinem peruenire.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit.

De gemino rationalis mentis officio: quorū vnū ad tpalia: aliō pertinet ad eterna. Ca.j.

In libro superiore hui⁹ opis duodecimo satis egim⁹ discernere rationalis mētis officiū in tpalib⁹ reb⁹: vbi nō sola cognitio: verū t actio nra versat: ab excellētiore eiusdē mētis officio: qō cōtemplandis eternis rebus impendit: ac sola cognitione fruit. Cōmodius aūt fieri puto: vt de scripturis sanctis aliq̄d interserā: quo facilius possit vtrūq̄ dinosci. Euāgeliū suum Joh.j ioannes euāgelista sic exorsus est. In principio erat verbū: t verbū erat apud deū: t de⁹ erat verbū: hoc erat in principio apud deū: oia p ipsum facta sūt: t sine ipso factū est nihil. Qō factū est in ipso vita erat: t vita erat lux hominū: t lux in tenebris lucet: t tenebre eā nō cōprehēderūt. Fuit hō miss⁹ a deo: cui nomē erat ioānes: hic venit in testimoniū: vt testimoniū phiberet de lumie: vt oēs crederēt p illū. Nō erat ille lux: s vt testimoniuz phiberet de lumine. Erat lux vera: q̄ illuminat oēm hoiez veniētē in hūc mundū. In mundo erat: t mundus p ipsū factus ē: t mundus eū non cognouit. In ppria venit t sui eū nō receperūt. Quotq̄t aūt receperūt eū: dedit eis potestatē filios dei fieri: his qui credūt in nomine eius. Qui non ex sanguinib⁹ neq̄ ex voluntate carnis: neq̄ ex volūtate viri: s ex deo nati sūt. Et vbū caro factū ē t habitauit i nob. Et vidim⁹ gloriam eius. gloriā q̄si vnigeniti a patre: plenū gratie t veritatis. Hoc totū qō ex euāgelio posui: in p̄cedentib⁹ suis ptib⁹ habet qō imutabile ac sempiternū ē: cuius contemplatio nos beatos facit. In cōsequntib⁹ vo: pmixta cū tpalib⁹ cōmemorant eterna. Ac p s aliqua ibi ad scientiaz ptinēt: aliq̄ ad sapientiā: sicut in libro duodecimo p̄cessit nra distinctio. Nā in pncipio erat verbū: t verbū erat apō deū: t deus erat verbū: s erat in pncipio apud deū. oia p ipsū facta sūt: t sine ipo factū ē nihil: qō factum ē in ipo vita erat: t vita erat lux hoim: t lux in tenebris lucet: t tenebre eaz nō cōprehēderūt. Cōtēplatiuā vitā reqrit: t intellectuali mēte cernēdū est. Qua in re q̄stomagis q̄sq̄ pfecerit: tāto fiet sine dubitatiōe sapiētioz. Gz ppter id qō ait: Lux lucet in tenebris: t tenebre eā nō cōprehēderūt: fide vtiq̄ opus erat q̄ crederet qō nō videt. Tenebras q̄ppe intelligi voluit auersa ab hui⁹ luce eāq̄ min⁹ idonea ptueri coz da mortaliū. ppter qō adiūgit t dicit: Fuit hō miss⁹ a deo: cui nomē erat ioānes: s venit i testimoniū vt testimoniū phiberet de lumie: vt oēs crederēt p illū. Hoc iā tpaliter gestū ē: t ad sciētiā ptinet q̄ cognitione historica ptinet. Hoiez aūt ioānē i phātasia cogitam⁹: q̄ de hūane nature noticia impssa ē nostre memorie. Et s eodē modo cogitāt: siue q̄ ista nō credūt: siue q̄ credūt. Utriq̄ enī notū est q̄d sit hō. cui⁹ exteriorē ptē. id ē corp⁹ p corpis lumina didicerit. Interiorē vo. id ē aiaz in seipis: quia t ipsi hoies

Ubi.3

Ub.3

sunt: & p humanã cõuersationẽ cognitã tenent: vt possint cogitare qõ dicit: Fuit hõ cui nomẽ erat ioannes: qz & noia sciunt loquẽdo & audiendo. Qõ aũt ibi est: missus a deo: fide tenẽt q̃ tenẽt. Et q̃ fide nõ tenẽt: aut dubitatione ambigũt: aut infidelitate derident. Utriqz tamen si non sunt ex numero nimis insipiẽtiũ: q̃ dicũt in corde suo: nõ ẽ de⁹: hec audiẽtes verba vtqz cogitãt: et q̃d sit de⁹: & q̃d sit mitti a deo. & si nõ sicut res se habẽt certe sicut valẽt. Fidẽ porro ipsam quam videt quisqz in corde suo si credit. vel nõ esse: si nõ credit. aliq̃ nouim⁹: nõ sic corpa q̃ videm⁹ oculis corpis: & p ipoz imagines q̃s memoria tenem⁹: etiã absentia cogitamus. nec sicut ea que nõ vidim⁹ et ex his que vidimus cogitatione vtcũqz formamus: & memorie cõmendamus: quo recurramus cum voluerimus: vt illic ea vel poti⁹ q̃lescũqz imagines eoz q̃s ibi fixi mus similiter recordatione cernam⁹. Nec sic hoiez viuũ cui⁹ aiaz etiaz si ñ videm⁹ ex nostra conjcim⁹: & ex motib⁹ corpalib⁹ hominẽ viuũ. sic videdo didicim⁹ intuemur etiã cogitãdo. Nõ sic videtur fides in corde in q̃ ẽ ab eo cui⁹ est: ꝑ eã tenet certissima scientia: clamatqz cõsciẽtia. Cũ itaqz ppter ea credere iubeamur: qz id qõ credere iubemur videre nõ possum⁹. ipsaz tñ fidẽ qñ ineſt in nobis videm⁹ in nobis: qz & rez absentiũ pſens ẽ fides: & rez q̃ foris sũt intus ẽ fides. & rerũ q̃ nõ vident videt fides: & ipsa tñ tpaliter fit in cordib⁹ hoim. Et si ex infidelib⁹ fideles fiũt: perit ab eis. Aliqñ aũt & reb⁹ falsis accõmodat fides. loqmur enim sic vt dicamus habita ẽ ei fides & decepit. Qualis fides: si tñ & ipsa dicẽda ẽ fides: ñ culpabiliter de cordib⁹ perit: qñ eã inuẽta veritas pellit. optabilit aũt rerũ verarũ in easdẽ res fides trãsit. Nõ enim dicẽdũ ẽ perit: qñ ea q̃ credebant vident. Nunqd enim adhuc fides dicenda ẽ cũ diffinita sit i epistola ad hebreos fides: dictũqz sit eã eẽ cõiũctionẽ rerũ q̃ nõ videt: Deinde qõ seqt:
Iob.i Hic venit in testimoniũ: vt testimoniũ phiberet de lumie: vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. actio vt dixi tpalis ẽ. Tpalit enim testimoniũ pphibet etiã ꝺ re sempiterna: qõ ẽ itelligibile lumẽ. De q̃ vt testimoniũ phiberet venit ioãnes: q̃ nõ erat lux: ꝑ vt testimoniũ phiberet
Ubi.s de lumine. Adiũgit enim. Erat lux vera: q̃ illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mũdũ. In mũdo erat: & mũd⁹ p ipm fact⁹ ẽ: & mũdus eũ nõ cognouit. In ꝓpria venit & sui eũ nõ receperũt. Hec vba oia q̃ latinã linguã sciũt: ex reb⁹ intelligũt q̃s nouerũt: Quaz aliq̃ nob innotuerũt p corpis sens⁹: sic hõ: sic ipse mundus: cui⁹ tã euidentẽ magnitudinẽ cernim⁹: sicut eozũdẽ verboz soni. Nã & audit⁹ sensus ẽ corpis. Aliq̃ aũt p animi rõnẽ: sic id qõ dictũ ẽ. & sui eũ nõ receperũt. Ubi.s
Intelligit enim: nõ in eũ crediderũt. Qõ q̃d sit: nullo corpis sensu: ꝑ animi rõne cognouimus. Ipsoz etiã verboz nõ solũ sonos ꝑ significatiões: ptim p corpis sensũ: ptim p animi rationẽ didicim⁹. Nec ea vba nũc pmũ audiuim⁹ ꝑ q̃ iã audieram⁹. Et nõ solũ ipa: verũ etiã q̃ significarẽt cognita: memoria tenebam⁹: & ꝺ agnouim⁹. Hoc enim nomẽ dissyllabũ cũ dicit mundus: qñ son⁹ ẽ: res vtiqz corpalis p corpus innotuit. id est p aurẽ. sed etiã qõ significat p corp⁹ innotuit. id ẽ p oculos carnis. Mundus q̃ppe inq̃tũ not⁹ est: videtib⁹ notus ẽ. Ad ꝺ verbũ q̃ttuoz syllabarũ qõ ẽ crediderũt: sono suo qñ corp⁹ est p aurẽ carnis illabit. Qõ aũt significat: nllo corpis sensu: ꝑ animi rõne cognoscit. Nisi enim q̃d sit crediderunt p animũ nossem⁹: nõ intelligerem⁹ q̃d nõ fecerint illi de q̃b⁹ dictũ ẽ: & sui eũ nõ receperũt. Ubi.s
Sonus ergo verbi forinsecus instrepit aurib⁹ corpis: & attingit sensũ q̃ vocat auditus. Species quoqz hominis & in nobis ipsis nota ẽ: & forinsecus in alijs. adest corporis sensib⁹ oculis cũ videt: aurib⁹ cũ audit: tactui cũ tenet & tãgit. Habet etiã i memoria nostra imaginẽ suã: incorpalẽ q̃dẽ: ꝑ corpi similẽ. Mundi deniqz ipsi⁹ mirabilis pulchritudo forinsec⁹ presto ẽ: & aspectib⁹ nostris: & ei sensui q̃ dicit tact⁹ si q̃d ei⁹ attingim⁹. Habz etiã ipe int⁹ in memoria nra imaginẽ suã: ad quã recurrim⁹: cũ eũ vel septi parietib⁹ vel etiã in tenebris cogitam⁹. Ex de his imaginib⁹ rerũ corpaliũ in corpalibus q̃dẽ habentib⁹ tñ silitudines corpoz: & ad vitam exterioris hominis pertinentib⁹: iam satis in vndecimo libro locuti sumus. Nũc autẽ agimus de homine interioze & eius scientia: ea q̃ rerũ est temporaliũ & mutabiliuz. in cui⁹ intentionẽ cum assumitur aliquid: etiã de rebus ad exteriorem hominẽ ptinentib⁹: ad hoc assumẽdũ ẽ vt aliquid inde doceat qõ rationalẽ adiuuet scientiã. Ac ꝑ ꝺ rerũ q̃s cõmunes cũ animantib⁹ irrationalib⁹ habem⁹: rõnalis vsus ad interiorẽ hominẽ ptinet. nec recte dici põt

cum irrationalibus animantib⁹ euz nobis esse cōmunem.

De fide q̄ licet p corpis sensum mēte cōcepta sit: nihil tñ inuenit habere corporeū. Ca. ij.

Fides vero de q̄ in ꝫ libro aliq̄n dixi utius disputare certa dispositiōis nostre rō ne cōpellimur: quā q̄ habent fideles vocant: ⁊ q̄ nō habent infideles. sicut hi q̄ venientē in ꝓpria dei filiū nō receperūt: q̄uis ex auditu in nobis facta sit. Nō tñ ad eū sensū corpis ꝑtinet q̄ appellat auditus: qm̄ nō ē son⁹. nec ad oculos hui⁹ carnis: qm̄ nō est color aut corpis forma. nec ad eū q̄ dicit tact⁹: qm̄ corpulētie nihil habet. nec ad vllū sensū corpis: qm̄ cordis res ista non corpis: nec foris est a nobis. sz in intimis nostris. nec eā q̄sq̄z hoim videt i alio: ꝫ vnusq̄sq̄z in semetipo. Veniq̄z pōt ⁊ simulatione cōfingi: ⁊ putari esse in q̄ nō ē. Fi iā igit quisq̄z fidē apud seipsū videt. in altero aūt credit esse eā nō videt: ⁊ tāto firmus credit: q̄nto fructus eius magis nouit quos operari solet fides per dilectionem. Job. j

Ibidem Cōbrē omnib⁹ de quib⁹ euāgelista subiūgit ⁊ dicit: Quotq̄t aūt receperūt eū: dedit eis ꝑtātem filios dei fieri: his q̄ credunt in noīe eius: q̄ nō ex sanguinib⁹: neq̄z ex volūtate carnis: neq̄z ex volūtate viri: ꝫ ex deo nati sūt. Fides ista cōmunis ē: non sicut aliqua corpis forma cōmunis ē ad videndū omniū oculis quib⁹ ꝓsto est (ex ipsa q̄ppe vna omniū cernētiū quodāmodo informat aspect⁹) ꝫ sicut dici pōt oīnib⁹ hoibus esse facies hūana cōmunis. Nā hoc ita dicit: vt tñ singuli suas habeant. Ex vna sane doctrina impressā fidē credentiū cordibus singulorū q̄ ꝫ idē credūt verissime dicimus. Sz aliud sunt ea que credunt: aliud fides qua credunt. Illa q̄ppe in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicūt. hec autem in animo credētis est: ei tñ conspicua cuius ē: quāuis sit ⁊ in alijs nō ipsa ꝫ similis. Non eni numero ē vna: ꝫ genere. ꝓpter similtudinem tñ et nullaz diuersitatē magis vnā dicimus esse q̄ multas. Nam ⁊ duos homines simillimos cuz videmus: vnam faciē dicimus: et miramur amborū. Facilius itaq̄z dicitur mltas animas fuisse Act. 4 singulas vtiq̄z singulorum. de quibus legimus in actibus apostolorum: q̄ eis fuerit Ephe. 4 anima vna. q̄ vbi dixit apostolus: Una fides: tot eas audet quisquam dicere quot fideles: Et tamē q̄ dicit: O mulier magna ē fides tua. et alteri: O modice fidei quare dubitasti: suā cuiq̄z esse significat. Sz ita dicitur eadez credētiū fides vna: quēadmodū eadez volētiū volūtas vna: cuz et in ipis q̄ hoc idez volūt sua volūtas sic cuiq̄z cōspicua. alteri⁹ aūt lateat: q̄uis idē velit. Et si aliq̄b⁹ signis sese idicet: credit pot⁹ q̄z videtur. Vnusq̄sq̄z aūt sui animi cōsci⁹: nō credit vtiq̄z hāc esse suā: sed plane quidet voluntatem. Matth. 15 Ibidem. 14

De volūtate quā ⁊ singuli ꝓpriā ⁊ oēs etiā nō indicatā pñt habere cōmunē. Capi. iij.

Est quedā sane eiusdē nature viuētis ⁊ rōne vtētis tāta cōspiratio: vt cū lateat alterū q̄d alt velit: nōnulle tñ sint volūtates oim etiā singulis note. Et cū q̄sq̄z homo nesciat quid homo alius vnus velit: in quibusdā reb⁹ possit scire q̄d oēs velint. Vel illa cuiusdā mimi facetissima ꝑdicat vrbanitas. Qui cū se ꝓmisisset in theatro quid in aio haberēt: ⁊ q̄d vellēt oēs: alijs ludis esse dicturū. atq̄z ad diē cōstitutū ingēti expectatione maioz multitudo cōflueret: suspēsis ⁊ silētib⁹ oibus dixisse phibet. Chile vultis emere: ⁊ care vendere. In q̄ dicto leuissimi scenici oēs tñ cōscientias inuenerūt suas: eiq̄z vera añ oculos oim ꝓstituta: ⁊ tñ improuisa dicēti admirabili fauore plauserūt. Cur autem tā magna expectatio facta ē illo ꝓmittēte oim volūtatem se esse dicturū: nisi quia latent hominē aliozuz hominū voluntates: Sz nunquid ista latuit istum: nunq̄d quēq̄z latet: Qua tandē causa: nisi quia sunt quedaz q̄ nō incōuenienter in alijs de se quisq̄z conjiciat: cōpatiente vel cōspirante vitio seu natura: Sed aliud est videre voluntatē suā: aliud (q̄uis certissima cōiectura) conjicere alienā. Nā cōdītā romam tā certū habeo in rebus hūanis: q̄z cōstantinopolim: cū romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerim: nisi q̄ alijs testibus credidi. Et minus q̄dem ille vī seipsū intuēdo: vel alios quoq̄z experiendo: vili velle emere: ⁊ care vēdere: omnibus id credidit esse cōmune. Sed quoniā reuera vitium ē: potest quisq̄z adipisci eiusmodi: vel alicui⁹ alterius vitī q̄ huic cōtrarium est incurrere pestilentiā qua huic resistat ⁊ vincat. Naz scio ipe hominē cū venalis codex ei fuisset oblatus: precijq̄z ei⁹ ignarū: ⁊ ideo quidā

erigũ poscentẽ cerneret venditorẽ: iustuz ꝓciũ qđ multo amplius erat: nec opinanti dedisse. Quid si etiaz sit ꝗscꝫ nequicia tãta possessus: vt vili vendat q̃ dimiserũt parẽtes: ꝛ caro emat q̃ cõsumãt lubidines? Nõ ẽ vt opinor incredibilis ista luxuries. Etsi queranꝫ tales reperianꝫ. aut etiã nõ quesiti fortassis occurrãt: q̃ nequicia maiore ꝗꝫ theatrica ꝓpositioni vel ꝓnunciationi theatrice insultẽt: magno ꝓcio stupra emẽdo. paruo aũt rura vendẽdo. Largitionis etiã gratia nouim⁹ ꝗsdã emisse frumẽta carius: ꝛ vilius vẽdidisse suis ciuib⁹. Illud etiam qđ vet⁹ poeta dixit Ennius: oẽs mortales sese laudari exoptant: ꝓfecto ꝛ de seipso ꝛ de his ꝙs expertus fuerat cõiecit in alijs. ꝛ videt ꝓnunciasse hominũ omniũ volũtates. Beniꝫ si ꝛ minus ille dixisset: laudari oẽs vultis: nemo vestrũ vult vituperari. similiter qđ esset oĩm voluntatis dixisse videret. Sunt tamẽ qui vitia sua oderint. ꝛ in q̃ bus sibi displicẽt ipsi. nec ab alijs se laudari velint: gratiasꝫ agant obiurgantiũ beniuolẽtie: cũ ideo vituperanꝫ vt corrigant. At si dixisset: oẽs beati esse vultis: miseri eẽ nõ vultis: dixisset aliq̃d qđ nullus in sua ñ agnosceret voluntate. Quicquid enĩ aliõ quiscꝫ latenter velit: ab hac volũtate q̃ omnib⁹ hominib⁹ satis nota est: nõ recedit.

De beatitudine quã omẽs vna volũtate expetũt: sed nõ eadẽ omnes diffinitiõe nouerũt. Ca. iiij.

Verũ est aũt cũ capescende atꝫ retinende beatitudinis volũtas vna sit omniũ: vnde tanta exꝛstat de ipsa beatitudine rursus varietas atꝫ diuersitas voluntatũ. Non ꝙ aliꝙs eã nolit: sed ꝙ nõ oẽs eã norunt. Si enĩ oẽs eã nossent: nõ ab alijs putaret esse in ṽtute animi: alijs ĩ corꝛis voluptate: alijs in vtraꝫ: ꝛ alijs atꝫ alijs: alibi atꝫ alibi. Ut enĩ eos queꝫ res maxime delectauit: ita in ea cõstituerũt vitã beatã. Quõ igit feruẽtissime amãt oẽs: qđ nõ omnes sciũt? Quis põt amare qđ nescit? Sicut iã de hac re ĩ libris supioribus disputaui. Cur ergo beatitudo amat ab oib⁹: nec tñ scit ab oib⁹? An forte sciũt oẽs ipsa que sit: ꝫ nõ oẽs sciũt vbi sit: ꝛ inde cõtentio ẽ? Quasi vero de aliquo mũdi hui⁹ agat loco: vbi debeat ꝗscꝫ velle viuere: qui vult beate viuere. ac non ita querat vbi sit beatitudo: sicut q̃rit que sit. Nã vtiꝫ si in corꝛis voluptate est: ille beat⁹ est q̃ fruit corꝛis voluptate. Si in virtute animi: ille qui hac fruit. Si in vtraꝫ: ille q̃ fruitur vtraꝫ. Cũ itaꝫ ali⁹ dicit: beate viuere ẽ voluptate corꝛis frui. Alius aũt beate viuere est virtute animi frui: nõne aut ambo nesciũt que sit beata vita: aut nõ ambo sciunt? Quõ ergo ambo amãt eã si nemo potest amare qđ nescit? An forte falsũ ẽ qđ ꝓ verissimo certissimoꝫ posuim⁹: beate viuere omnes homines velle? Si enĩ beate viuere est: verbi gratia: scđm animi virtutez: quõ beate viuere vult: q̃ ꝟ nõ vult: Nõne verius dixerimus: homo iste nõ vult beate viuere: qz nõ vult scđm virtutẽ viuere: qđ solũ ẽ beate viuere? Nõ igit oẽs beate viuere volũt: imo pauci hoc volũt: si nõ ẽ beate viuere nisi scđm ṽtutẽ animi viuere: qđ multi nolũt. Ita ne falsũ erit. Ut ñ nec ipsis academicis cũ oia dubia sint: academic⁹ ille cicero dubitauit: q̃ cũ vellet in hortẽsio dialogo ab aliq̃ re certa de q̃ nullus ambigeret sumere sue disputatiõis exordiũ: Beati certe inqt oẽs esse volum⁹: absit vt ꝟ falsum esse dicam⁹. Quid igit: an dicenduz ẽ etiam si nihil sit aliud beate viuere: ꝗscꝫ secundũ virtutẽ animi viuere: tñ ꝛ qui hoc ñ vult: beate vult viuere? Nimis q̃dẽ ꝟ videtur absurdum. Tale est enĩ ac si dicamus. Et qui nõ vult beate viuere: beate vult viuere. Istam repugnantiam ꝙs audiat: ꝙs ferat: et tñ ad hãc contrudit necessitas. Si ꝛ oẽs beate velle viuere verũ ẽ: ꝛ ñ oẽs sic volũt viuere quõ solũ viuit beate: verũ ẽ.

An omnes beati sint qui viuũt vt volunt. Capi. v.

An forte illud est qđ nos ab his angustijs possit eruere: vt quoniam dixim⁹ ibi quoꝫ posuisse beatam vitã: qđ eos maxime delectauit. vt voluptas epicurũ: virtus zenonẽ: sic aliũ aliquid aliud: nihil dicam⁹ esse beate viuere: nisi viuere scđz delectationẽ suã: ꝛ ideo falsũ ñ esse: ꝙ omnes beate viuere velint: quia oẽs ita volũt: vt quẽqz delectat. Nã ꝛ hoc populo si ꝓnunciatũ esset in theatro: omnes id in suis voluntatibus inuenirẽt. Ꝛz hoc quoꝫ cicero cum sibi ex aduerso proposuisset: ita redarguit: vt qui hoc sentiant: erubescãt. Ait enĩz. Ecce aũt nõ philosophi q̃dem: sed prompti tamen ad disputanduz: omnes aiunt esse beatos: qui viuant vt ipsi velint: hoc ẽ qđ nos diximus: vt quoꝫ delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id

q̄dez. Uelle enī qō nō deceat: idipsū miserrimū est. Nec tā miserū est nō adipisci qō velis: q̄ adipisci velle qō nō oporteat: preclarissime omnino atq; verissime. Quis nā q̄ ita sit mente cecus: ⁊ ab oīi luce decor alienꝰ: ac tenebris dedecoris inuolutꝰ: vt eum qui nequiter viuit ac turpiter: ⁊ nullo ꝓhibente: nullo vlciscente: ⁊ nullo ſaltē reꝓhendere audente. insup ⁊ laudātibꝰ pluri mis (qñ sicut aut scriptura diuina: Lauda
Ps. 9 tur peccator in desideriis anime sue: ⁊ qui inqua gerit benedicit) implet omnes suas facinorosissimas: ⁊ flagitiosissimas voluntates: ideo beatū dicat: q; viuit vt vult: cū ꝓfecto q̄uis ⁊ sic miser ē: minus tñ esset si nihil eor q̄ pererā voluisset habere potuisset. mala enī volūtate vel sola quisq; miser efficit: ꝑ miseriorꝑ tāte: q̄ desiderū male volūtatis implet. Quapropt qñ verū ē q; oēs homines esse beati velint: idq; vnū ardentissimo amore appetāt: ⁊ ꝓpter h̄ cetera q̄cunq; appetūt: nec quisq; pōt amare qō oīno q̄d vel q̄le sit nescit: nec pōt nescire q̄d sit qō velle se scit: sequit. vt oēs beatā vitā sciant. Oēs aūt beati habēt qō volunt: q̄uis nō omnes qui habēt qō volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aūt miseri q; vt nō habent qō volūt: vel id habent qō non recte volunt. Beatꝰ igit nō ē nisi q; ⁊ habz oia que vult: ⁊ nihil vult male.

Propiorē esse beatitudini volūtatem rectā etiam nō adeptam qō cupit q̄ prauā etiam si quod cōcupiuit obtinuit. Ca. vj

Cum ergo ex his duob⁹ beata vita cōstet: atq; omnibꝰ nota: omnibus cara sit: q̄d putemꝰ esse cause: cur horū duorū qñ vtrūq; non pfit magis eligant homines: vt oia que volūt habeāt: q̄ vt oia bene velint etiā si ñ habeāt: An ipsa ē prauitas generis hūani: cū eos nō lateat: nec illū beatū eē qui qō vult nō habet: nec illū qui qō male vult habet: ꝑ illū q; ⁊ habz quecunq; vult bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duobꝰ quibꝰ beata vita pficit qñ vtrūq; nō dat: id eligat potiꝰ: vnde magis a beata vita recedit. Longiꝰ quippe ab illa ē q̄cunq; adipiscit male cōcupita: q̄ qui non adipiscit cōcupita: cū potiꝰ eligi debuerit voluntas bona atq; preponi: etiā nō adepta q̄ appetit. Propinquat enī beato: q; bñ vult quecūq; vult: ⁊ que adeptꝰ cuz fuerit beatꝰ erit. Et vtiq; nō mala ꝑ bona beatū faciunt: qñ faciūt: quorū bonor habēt aliquid iā: idq; nō parui estimādū: eamq; ipsam scz voluntatē bonā: q̄ de bonis quorū capax est hūana natura: nō de vllius mali ꝓpetratione vel adeptione gaudere deside rat: ⁊ bona qualia ⁊ in hac misera vita esse possūt: prudēti: tempanti: forti. ⁊ iusta mē te sectāt: ⁊ q̄tū dat assequit: vt etiā i malis sit bonꝰ: ⁊ finitis malis omnibꝰ atq; impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad verā beatitudinē viā esse ꝑ fidē rectā sine qua nulla possit cui q̄ fortitudo prodesse. Ca. vij.

Ex hoc in ista mortali vita erroribus erūniscq; plenissima: ꝓcipue fides est necessaria: qua in deū creditur. Nō enī quecūq; bona: maximeq; illa quibꝰ quisq; fit bonꝰ: ⁊ illa quibꝰ fiet beatus. Q̄ñ nisi a deo in hominē veniāt. ⁊ homini accedāt: inueniri pōt. Cū aūt ex hac vita ab eo qui in his miserijs fidelis ⁊ bonꝰ est ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere qō nunc esse nullo mō pōt: vt sic homo viuat: quō vult. Nō enī volet male viuere i illa felicitate: aut volet aliq̄d qō deerit: aut deerit qō voluerit. Quicq̄d amabit habebit: nec desiderabit qō nō aderit. oīe qō ibi erit: bonū erit. ⁊ sūmus deꝰ sūmum bonū erit: atq; fruendū amantibꝰ presto erit. ⁊ qō est oīno beatissimū ita semp fore certū erit. Hūc vero fecerūt quidā sibi philosophi sic eorū cuiq; placuit vitas beatas suas: vt q̄ si ꝓpria virtute possent: qō cōmuni mortaliū cōditione nō poterant: sic scz viuere vt vellent. Sentiebāt enī aliter beatū esse neminē posse nisi habendo qō vellet: et nihil patiendo qō nollet. Quis aūt nō q̄lemcūq; vitā qua delectat (⁊ ideo beatā vocat) vellet sic esse in sua potestate vt eam posset habere ꝑpetuā: ⁊ tamen quis ita ē: q̄s vult pati molestias q̄s fortiter toleret: q̄uis eas velit possitq; tolerare si patit: Quis velit i tormētis viuere: etiā qui pōt in eis ꝑ patiētiā tenēdo iusticiā laudabiliter viuere: Trā situra cogitauerūt hec mala q̄ ea ptulerunt vel cupiēdo habere: vel timendo amittere qō amabāt. siue nequiter siue laudabiliter. Hā multi ꝑ trāsitoria mala: ad māsura fortiter tetenderūt. Qui ꝓfecto spe beati sūt: etiā cū sunt in transitorijs malis: ꝑ que ad bona ñ trāsitoria ꝓueniūt. Sed qui sic spe

beatus est: nondū beat⁹ est. Expectat nāq; p patientiā beatitudinē quā nondū tenet. Qui vo sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat: quātālibet adhibeat tolerantiā: nō est beatus veraciter: ꝫ miser fortiter. Neq; eñ ꝓpterea miser nō est: qz miserior esset: si t ipatienter miseriā sustineret. ¶ Porro si ista non patitur que nollet pati in suo corpore: nec tūc quidē beatus habendus est: qñ nō viuit vt vult. Ut eñ alia omittā q̄ corpore illeso ad animi ptinent offensiones: sine quib⁹ viuere velim⁹: t sunt inumerabilia. vellet vtiq; si posset ita saluum t incolume habere corpus: t nullas ex eo pati molestias: vt id haberet in ptāte: aut in ipsius incorruptiōe corporis. qđ qz non habet: ac pēdet in incerto: ꝓfecto nō viuit vt vult. ¶ Quis eñ per fortitudinē sit paratus excipere: t equo ferre animo quicq̄d aduersitatis acciderit: mauult tñ vt non accidat: t si possit facit. atq; ita paratus ē in vtrūq; vt quantū in ipo est alterum optet: alteruz vitet. t si qđ vitat incurrerit: ideo volēs ferat: quia fieri nō potuit qđ volebat. Ne op primatur ḡ: sustinet: sed ꝑmi nollet. Quō ergo viuit vt vult: an quia volēs fortis est ad ferēda que nollet illata: Ideo igitur id vult qđ potest: qñ qđ vult non pōt. ¶ Nec ē tota (vtrū ridenda: an potius miserāda) superborū beatitudo mortalium: gloriantiū se viuere vt volūt: quia volētes patienter ferūt que accidere sibi nolūt. ¶ Hoc eñ aiūt qđ sapienter dixit terentius. Qñ non pōt id fieri qđ vis: id velis qđ possis. Cōmode hoc dictū esse quis negat: Sed ꝯsilium est datū misero: ne esset miserior. Beato autē (quales se esse oēs volūt) nō recte nec vere dicit: non pōt fieri qđ vis. Si eñ beat⁹ est: quicq̄d vult fieri potest: qz non vult qđ fieri non pōt. Sed nō est mortalitatis huius hec vita. nec erit nisi quando t immortalitas erit. Que si nullo mō dari homini posset: frustra etiā beatitudo quereret. quia sine immortalitate nō potest esse.

Terentius in andria

¶ Perfectam beatitudinē nisi in eterna vita eē nō posse. ¶ Ca. viij

Cum ergo beati esse omnes hoies volunt: si verū volunt: ꝓfecto t esse immortales volunt. Aliter eñ beati esse nō possunt. Benicz t de immortalitate interrogati. sicut t de beatitudine: oīs eam se velle respondēt. Sed qualiscūq; beatitudo que pot⁹ vocet q̄ sit in hac vita q̄ritur: imo vero fingitur: duz immortalitas desperatur: sine qua vera beatitudo esse nō potest. Ille quippe beate viuit (qđ iam super⁹ diximus: t astruēdo satis fiximus) q̄ viuit vt vult: nec male aliquid vult. Nemo aūt male vult immortalitatē: si eius humana capax est deo donante natura. cuius si capax nō est: nec beatitudinis capax est. Ut enim homo beate viuat: oportet vt viuat. Quē porro morientē vita ipsa deserit: beata vita cū illo manere que pōt? Cū aūt deserit aut nolentē deserit ꝓculdubio: aut volentē: aut neutrum. Si nolentē: quomō beata vita est: que ita est in voluntate vt non sit in potestate? Cūq; beat⁹ nemo sit aliq̄d volendo nec habēdo: quāto minus est beatus qui nō bonore: nō possessiōe: nō qualibet alia re: sed ipsa beata vita nolēs deseritur. quādo ei nulla vita erit? Qñ t si nullus sensus relinquitur quo sit misera. ꝓptera eñ beata vita discedit: qñ tota vita discedit. Miser est tamen q̄ diu sentit: qz scit se nolentē ꝯsumi: ꝓpter qđ cetera t qđ pre ceteris diligit. Nō igitur pōt vita t beata esse: t nolentē deserere: quia beatus nolēs nemo fit: ac p hoc quantomagis nolentē deserendo miserū facit. Si aūt volentē deserit: etiā sic quomō beata erat: quā perire voluit qui habebat? Restat vt dicant neutrū esse in animo beati. id est eū deseri a beata vita: cuz per mortem deserit tota vita: nec nolle: nec velle. ad vtrūq; enim parato t equo animo cōsistere. Sed nec ista beata est vita. que talis est: vt quē beatū facit: amore eius indigna sit. Quomō enim est beata vita quā non amat beat⁹? Aut quomō amatur: qđ vtiq; vigeat: an pereat indifferēter accipit? Nisi forte virtutes quas ꝓpter solam beatitudinē sic amamus ꝓsuadere nobis audent: vt ipam beatitudinem nō amemus? Qđ si faciunt: etiā ipas vtiq; amare desistimus: quādo illā ꝓpter quā solā istas amauimus: nō amam⁹. Deinde quomō erit: vera illa tam perfecta: tā examinata: tā eliquata: tam certa sentētia: beatos esse omnes homines velle si ipi qui iaz beati sunt: beati esse nec nolūt nec volunt? Aut si volūt vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui summe bonus t imutabiliter beat⁹ creator indidit hoc. Si volūt inquā beati esse qui beati sunt: beati vtiq; nō esse nolunt. Si aūt beati nō esse nolūt: ꝓculdubio nolunt ꝯsumi t perire qđ beati sūt. nec nisi viuentes beati esse possunt. Nolūt igit perire qđ viuūt. Immortales ergo esse vo

lunt: quicũq; vere beati vel sũt vel esse cupiunt. Non aũt viuit beate: cui non adest qđ vult. Nullo mõ igitur esse poterit vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna. Hãc vtrũ capiat humana natura: quã tñ desiderabilẽ ꝯfitetur: nõ parua questio est. Sed si fides assit que inest eis quib⁹ dedit potestatẽ iesus filios dei fieri: nulla q̃stio est.

Joh. j

An eternitatis capax sit humana natura. Ca. ix

Humanis quippe argumẽtationib⁹ hec inuenire conantes: vix pauci magno prediti ingenio: abundantes ocio: doctrinisq; subtilissimis eruditi: ad indagandã solius anime imortalitatez ꝑuenire potuerunt. Cui tamẽ anime beatã vitam nõ inuenerũt stabilẽ. id est verã. Ad miserias eã quippe vite hui⁹ etiã post beatitudine redire dixerunt. Et qui eoꝝ de hac erubuerũt sententia: ⁊ animã purgatam in sempiternã beatitudinẽ sine corpore collocandã putauerũt: talia de mundi retrorsus eternitate sentiũt: vt hanc de anima sententiã suam ipi redarguant. Quod hic longũ est demõstrare: sed in libro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis est quantũ arbitror explicatũ. Fides aũt ista totũ hominẽ immortalẽ futurũ: qui vtiq; constat ex anima ⁊ corpore: ⁊ ob hoc vere beatũ: non argumẽtatione humana: sed diuina auctoritate ꝓmittit. Et ideo cũ dictum esset in euãgelio: q̃ iesus dederit potestatẽ filios dei fieri his qui eũ receperunt. ⁊ quid sit recepisse eum: breuiter fuisset expositũ: dicẽdo credentib⁹ in noĩe ei⁹: quo q̃ modo filij fierent dei: essetq; adiunctũ. qui nõ ex sanguinib⁹ neq; ex volũtate carnis: neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sũt. ne ista hominũ quã videm⁹ ⁊ gestamus infirmitas tantã excellentiã desperaret: ilico annexũ est. ⁊ verbuz caro factũ est: ⁊ habitauit in nobis: vt a cõtrario suaderet qđ incredibile videbat. Si em̃ natura dei filius ꝓpter filios hominuz misericordia factus ẽ hominis filius. hoc ẽ em̃: verbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis hoĩbus: quanto ẽ credibili⁹ natura filios hominis: gratia dei filios dei fieri: ⁊ habitate in deo: in q̃ solo: ⁊ de quo solo eẽ possunt beati participes imortalitatis ei⁹ effecti. propter quod ꝑsuadẽdum dei fili⁹ particeps nr̃e mortalitatis effect⁹ est.

Joh. j

Ibidem

Ibidẽ

Ubi. s.

An alio modo omnipotẽs de⁹ hoĩez eternitati debuerit reformare q̃ vt sibi deus fili⁹ naturã vniret humanam. Ca. x

Eos itaq; qui dicunt ita ne defuit deo modus alius quo liberaret homines a miseria mortalitatis hui⁹ vt vnigenitũ filiũ deũ sibi coeternũ hominẽ fieri vellet induẽdo humanã animam ⁊ carnẽ: mortalẽq; factum mortẽ ꝑpeti: parũ est sic refellere: vt istũ modũ quo nos ꝑ mediatorẽ dei ⁊ hominũ: hominẽ xp̃m iesũ deus liberare dignat: asseramus bonuz ⁊ diuine cõgruũ dignitati: verũ etiã vt ostendamus nõ aliũ modũ possibilẽ deo fuisse: cui⁹ ptãti cũcta eq̃liter sbiacẽt. Sz sanãde nr̃e miserie ꝯueniẽtiorẽ modũ aliũ ñ fuisse necesse oportuisse. Quid em̃ tã necessariũ fuit ad erigẽdaz spem nostrã mẽtesq; mortaliũ ꝯditiõe ipius mortalitat abiectas ab imortalitat desꝑatiõe liberãdas: q̃ vt demõstraret nobis q̃nti nos pẽderet de⁹: q̃ntũq; diligeret? Quid vo h⁹ rei tãto isto iudicio manifestius atq; p̃clarius: q̃ vt dei filius imutabiliter bonus: in se manẽs qđ erat: ⁊ a nobis ⁊ ꝓ nobis accipiẽs qđ nõ erat: p̃ter sue nature detrimentũ nostrũ dignatus ẽ inire ꝯsortium: prius sine vllo malo suo merito: mala nostra perferret: ac si iam credẽtibus quantũ nos diligat deus: ⁊ qđ desperebamus iam sperãtib⁹ dona in nos sua sine vllis bonis meritis nostris: imo p̃cedentib⁹ ⁊ malis meritis nostris in debita largitate ꝯferret: qꝛ ⁊ ea que dicuntur merita nostra dona sunt ei⁹? Et em̃ fides ꝑ dilectionem operet: caritas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ꝑ spiritũ sanctuz qui datus est nobis. Tũc est aũt datus: qñ est iesus resurrectione clarificat⁹. Tunc em̃ eũ se missuꝝ esse ꝓmisit ⁊ misit: qꝛ tunc sicut de illo scriptũ est: ⁊ ante p̃dictũ: Ascendit in altũ: captiuauit captiuitatẽ: dedit dona hominibus. Hec dona sunt merita nostra: quib⁹ ad summũ bonũ imortalitatis ⁊ beatitudinis ꝑuenimus. Cõmendat aũt inquit aplus caritatẽ suam deus in nobis: qm̃ cũ adhuc peccatores essemus. xp̃us ꝓ nobis mortuus est. Multo magis iustificati nũc in sanguĩe ipsius: salui erim⁹ ab ira ꝑ ip̃um. Adhuc addit ⁊ dicit: Si em̃ cũ inimici essem⁹ recõciliati sumus deo ꝑ mortẽ filij eius: multo magis recõciliati salui erimus in vita ipsius. Quos peccatores dixit pri⁹: hos posteri⁹ inimicos dei: ⁊ quos pri⁹ iustificatos in sanguine iesu christi: eos posteri⁹ recõciliatos

j. Thi. 2

Gal. 5

Roma. 5

Joh. j6

Ephe. 4

Roma. 5

Ibidem

p mortē filij dei. Et quos pus saluos ab ira p ipsum: eos postea saluos in vita ipsius. Nō ergo ante istā gratiā quoquo mō peccatores: sed in talib⁹ peccatis fuim⁹: vt inimici essemus dei. Cupius aūt quidē aplus nos peccatores: ⁊ inimicos dei duob⁹ idē tidē nominib⁹ appellauit: vno velut mitis- Roma.5 simo: alio plane atrocissimo dicēs: Si eñ christ⁹ cū infirmi essemus adhuc: iuxta tē pus p impijs mortu⁹ est. Quos infirmos: eosdē impios nūcupauit. Leue aliquid videtur infirmitas: sed aliquādo talis est: vt impietas nominetur. Nisi tū infirmitas esset: medicū necessariū non haberēt: qui est hebraice iesus: grece sother: nostra aūt locutione saluator. Nō verbū latina lingua antea non habebat: sed habere poterat: sicut potuit qñ voluit. Hec aūt apostoli sen- Ubi.3 tentia p̄cedēs vbi ait: Adhuc cum infirmi essemus iuxta temp⁹ p impijs mortuus ē: coheret his duab⁹ sequētibus: quarum in vna dixit peccatores: in alia inimicos dei: tanq̄ illis singulis reddiderit singula. peccatores ad infirmos: inimicos dei referēs ad impios.

Qua ratione in sanguine christi iustificēt credētes: et quomodo in hoc sacramento totius trinitatis sit operatio. Ca. xj

Sed quid est iustificati in sanguine ipius: Que vis est sanguinis hui⁹ obsecro: vt in eo iustificētur credētes: Et quid ē reconciliati p mortē filij ei⁹: Ita ne vero cū irasceret nobis deus pater: vidit mortē filij sui p nobis: ⁊ placatus est nobis: Nunquid ergo fili⁹ eius vsq̄adeo nobis iā placat⁹ erat: vt p nobis etiā dignaret mori. pat⁹ vero vsq̄adeo adhuc irascebatur: vt nisi filius p nobis moreret nō placaret: Et quid ē q̄ alio loco idē ipse doRoma.8 ctor gentiū: Quid inquit q̄ dicem⁹ ad hec: Si de⁹ p nobis: q̄s cōtra nos: Qui ꝓprio filio nō pepcit: ſ p nobis omnib⁹ tradidit illum. Quomō nō etiā cum illo omnia nobis donauit: Nunquid nisi iā placat⁹ esset pater: ꝓprio filio non parcēs p nobis eum traderet: Nōne videt hec illi velut aduersa esse sententia: In illa morti p nobis filius: ⁊ recōciliatur nobis pater p mortē ei⁹. In hac aūt tāq̄ prior nos dilexerit pater. ipe ꝓpter nos filio nō parcit. ipe p nobis eum tradit ad mortē. Sed video q̄ ⁊ antea pater dilexit nos. non solū anteq̄ p nobis fili⁹ moreret: ſ anteq̄ cōderet mundū. ipo teste aplo qui dicit: Sicut elegit nos in ipo Ephe.j ante mūdi p̄stitutionē. Hec fili⁹ patre sibi nō parcēte p nobis velut inuti⁹ est tradit⁹. q̄ ⁊ de ipo dictū est: Qui me dilexit ⁊ tradi- Gal.2 dit seipm p me. Omnia ergo simul ⁊ pater ⁊ fili⁹ ⁊ amboꝝ spiritus pariter ⁊ pcorditer operātur: tū iustificati sumus in xpi sanguine: ⁊ recōciliati sumus deo pmortē filij ei⁹. Et quō id factū sit: vt potero etiā hic quantū satis videbit explicabo.

Quo merito homo traditus sit diabolice ptāti. Ca. xij

Quadā iusticia dei in potestatē diaq boli traditū ē genus humanū: peccato primi hois in omnes vtriusq̄ sexus cōmunione nascētes originaliter trāseunte: ⁊ parētū primoꝝ debito vniuersos posteros obligāte. Hec traditio pus in genesi significata est: vbi cū serpēti dictū eēt: Terraz manducabis. hōi dictū est: Terra Gen.3 es ⁊ in terrā ibis. Eo q̄ dictū est: in terraz ibis: mors corpis p̄nunciata est: q̄ nec ipsam fuerat expturus si pmansisset vt fact⁹ est rect⁹. Q̄ vero viuēti ait: Terra es: ostē- Ubi.3 dit totū hominē in deterius cōmutatū. Tale est eñ: terra es: quale istud: Nō pmanebit spiritus me⁹ in hominib⁹ istis: qñ caro sunt. Tūc ergo demōstrauit eū ei tradituz Gen.6 cui dictū fuerat: terrā manducabis. Aplis aūt aptius hoc predicat. vbi dicit: Et vos Ephe.2 cū essetis mortui delictis ⁊ peccatis vestris: in quib⁹ aliquādo ambulastis scōm seculū mūdi hui⁹: scōm principē ptātis aeris. spūs huius qui nūc operatur in filijs diffidētie: in quib⁹ ⁊ nos omnes aliquādo cōuersati sum⁹ in desideriis carnis nostre: facientes volūtates carnis ⁊ affectionū: ⁊ eram⁹ natura filij ire: sic ⁊ ceteri. Filij diffidētie sunt infideles. ⁊ quis hoc nō est anteq̄ fidelis fiat: Quocirca omnes homines ab origine sub p̄ncipe sunt potestatis aeris: qui operat i filijs diffidētie. Et q̄ dixi ab origine: hoc ē q̄ dic aplis natura: ⁊ se fuisse ⁊ sicut ceteros. Natura scz vt est deprauata pcō: nō vt recta creata ē ab initio. Modus aūt iste q̄ tradit⁹ est homo in diaboli ptāte: nō ita debet intelligi: tanq̄ hoc de⁹ fecerit aut fieri iusserit: ſ q̄ tū p̄miserit: iuste tū. Illo eñ deserēte peccantē: peccati auctor ilico inuasit. Nec ita sane deus deseruit creaturā suā: vt nō se illi exhiberet deū creātē ⁊ viuificantē: ⁊ inter penalia mala etiam bona

Ps.76 malis multa p̄stantē. Nō em̄ ꝯtinuit in ira sua miserationes suas: nec hominē a lege sue ptātis amisit: qñ in diaboli ptāte esse ꝑmisit: qꝛ nec ip̄e diabolus a potestate oīpotent' alienus est: sicut neqꝫ a bonitate. Nā ⁊ maligni angeli vnde qualicūqꝫ subsisterent vita: nisi ꝑ eū qui viuificat omnia? Si ergo cōmissio peccatoꝝ ꝑ iram dei iustam hominē subdidit diabolo: profecto remissio peccatorū ꝑ reconciliationē dei benignam: eruit hominē a diabolo.

De consilio dei quo ei placuit vt ptās diaboli nō potētia: sed iusticia vinceret'. Ca. xiij

Non aūt diabolus potētia dei: ꝫ iusticia supandus fuit. Nā quid omnipotente potētius? Aut cui⁹ creature potestas: potestati creatoris compari pōt? Sed cū diabolus vitio ꝑuersitatis sue factus sit amator potentie: ⁊ desertor oppugnatorqꝫ iusticie. sic em̄ ⁊ hoīes eum tanto magis imitant': quātomagis neglecta: vel etiā perosa iusticia potētie student: eiusqꝫ vel adeptione letātur: vel inflāmantur cupiditate: placuit deo: vt propter eruendus hoīes de diaboli potestate: nō potētia diabolus: sed iusticia vinceret'. atqꝫ ita ⁊ homines imitātes christū: iusticia quererēt diabolum vincere: nō potentia. Nō ꝙ potentia quasi mali aliquid fugiēda sit: sed ordo seruandus est quo prior ē iusticia. Nā quāta potentia pōt esse mortaliū. teneant ergo mortales iusticiā: potētia immortalib⁹ debet'. Cui cōparata quātalibet eoꝝ hominū qui potētes vocant' in terra: ridicula infirmitas inuenit': ⁊ ibi fodit' peccatori fouea: vbi vident' mali plurimū posse. Cātat aūt
Ps.95 iustus ⁊ dicit: Beatus homo quē tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docueris eū. Vt mitiges ei a diebus malignis: donec fodiatur pctōri fouea. Qm̄ nō repellet dñs plebem suam: ⁊ hereditatē suam non derelinquet. Quoadusqꝫ iusticia cōuertat' in iudiciū: ⁊ qui habēt eā oēs recto sunt corde. Hoc ꝯ
Ubi.s. tēpore quo differtur potētia populi dei: nō repellet domin⁹ plebē suam: ⁊ hereditatem suā nō derelinquet. q̄ntalibet acerba ⁊ indi
Ubi.s. gna ipsa humilis atqꝫ infirma patiat': quoadusqꝫ iusticia quā nunc habet infirmitas pioꝝ: cōuertatur in iudiciū. hoc est iudicādi accipiat potestatē. Qd̄ iustis in fine seruatur: cum precedentē iusticiā ordine suo fuerit potentia subsecuta. Potētia quippe adiūcta iusticie: vel iusticia accedente potentie: iudiciariā potestatē facit. ꝑtinet aūt iusticia ad voluntatē bonā. Vnde dictū ē Luc.2
ab angel' nato xp̄o: Gloria in excelsis deo: ⁊ in terra pax hoībus bone volūtatis. Potentia vero sequi debet iusticiā: nō preire. Ideo ⁊ in rebus secundis ponit'. id est ꝓsperis. Secunde aūt a sequēdo sunt dicte. Cū em̄ beatū faciāt: sicut supius disputauimus: due res: bene velle: ⁊ posse qd̄ velis: nō debet esse illa ꝑuersitas: que in eadē disputatione notata est: vt ex duab⁹ rebus q̄ faciūt beatū posse qd̄ velit homo eligat: et velle qd̄ oportet: negligat. cū prius debeat habere voluntatē bonaꝫ. magnā vero postea potestatē. Bona porro volūtas purgāda ē a vitijs: a quib⁹ si vincit' homo: ad hoc vincit' vt male velit. ⁊ bona iā voluntas ei⁹ quō erit? Optādū est itaqꝫ vt ptās nūc detur: sed ꝯtra vitia. ꝓpter que vincenda potētes nolūt esse homines: ⁊ volūt ꝓpter vincēdos hoīes. Vt quid hoc: nisi vt vere victi falso vincāt: ne sint veritate sed opiniōe victores. velit homo prudēs esse: velit fort': velit tempans: velit iustus: atqꝫ vt hec veracit' possit: potentiā plane optet atqꝫ appetat vt potens sit in seipso: ⁊ miro mō aduersus seip̄m ꝓ seipso. Cetera vero q̄ bene vult: ⁊ tñ non pōt: sicut est imortalitas: ⁊ vera ac plena felicitas: desiderare nō cesset: ⁊ patienter expectet.

De omniū debito per nihil debentē xp̄m soluto. Ca. xiiij

Que est igit' iusticia qua vict⁹ est diabolus? Que: nisi iusticia iesu xp̄i? Et quō victus est? Quia cū in eo nihil morte dignū inueniret: occidit eū tñ. Et vtiqꝫ iustū est: vt debitores quos tenebat liberi dimittant': in eū credentes: quez sine vllo debito occidit: hoc est ꝙ iustificari dicim⁹ in xp̄i sanguine. Sic quippe in remissionē peccatorū nostrorū: innocēs sanguis ille effusus ē. Vñ se dicit in psalmis: Ps.87
in mortuis liberū. Solus em̄ a debito mortis: liber est mortu⁹. Hinc ⁊ in alio psalmo Ps.68
dicit: Que nō rapui tūc exoluebā: rapinā volēs intelligi peccatū. qꝛ vsurpatū est cōtra licitū. Vnde ꝑ os etiā carnis sue: sicut Joh.14
in euāgelio legit' dic': Et ecce venit p̄nceps mūdi hui⁹: ⁊ in me nihil īueniet. id ē nullū peccatū. Sed vt sciant oēs inquit: qꝛ volūtatē patris mei facio: surgite eam⁹ hinc. Et pergit inde ad passionē: vt ꝓ debitoribus

nobis qđ ipe nō debebat exolueret. Nunquid isto iure equissimo diabol⁹ vinceret: si potētia xp̄us cū illo agere nō iusticia voluisset: ꝫ postposuit qđ potuit: vt prius ageret qđ oportuit. Ideo aūt illum esse opus erat: t hominē: t deū. Nisi eñ homo esset: nō poterat occidi. Nisi t deus esset: nō crederet noluisse qđ potuit. sed nō potuisse qđ voluit. Nec ab eo iusticiā potētie ꝑlatā fuisse: ꝫ ei defuisse potētiā putarem⁹. Nūc vō hūana ꝓ nobis passus ē: qz hō erat. ꝫ si voluisset etiā hoc nō pati potuisset: qz dē⁹ erat. Ideo gratior facta ē in humilitate iusticia: qz posset si noluisset humilitatē non ꝓpetāta in diuinitate potētia: ac sic a morīente tā potēte: nobis mortalib⁹ impotētibus: t cōmendata est iusticia: t ꝓmissa potentia. Hoz eñ duorū vnum fecit moriēdo: alterū resurgēdo. Quid eñ iustius. q̄ vsq ad mortē crucis ꝓ iusticia peruenire: Aut quid potētius: q̄ resurgere a mortuis: t in celuz cū ipa carne in q̄ est occisus ascendere: Aut iusticia q̄ p̄us: t potētia postea diabolū vicit. Justicia scz qz nullū pctm̄ habuit: t ab illo iniustissime est occisus. potētia vero: qz reuixit mortuus: nunq̄ postea moriturus. Q̄z potētia diabolū vicisset: etiaz si ab illo nō potuisset occidi: q̄uis maioris sit potētie etiā ipam mortē vincere resurgendo: q̄ vitare viuēdo. Q̄z aliud est ꝓpter qđ iustificamur in xp̄i sanguine: cum p remissionē peccatoz eruimur a diaboli potestate: hoc ad id ptinet qđ a xp̄o iusticia diabolus vincit: nō potētia. Ex infirmitate quippe quaz suscepit in carne mortali: nō ex īmortali potentia crucifix⁹ est xp̄s: de q̄ tm̄ infirmitate. ait apostolus: Quod infirmū est dei: fortius est hominibus. j.Cor.j

In quo sit diabolus victus a christo. Ca.xv

Non est itaq̄ difficile videre diabolum victuz: qm̄ qui ab illo occisus est resurrexit. Illud est mai⁹ t ad intelligendū ꝓfundius: videre diabolū victum qm̄ sibi vicisse videbat. id est qm̄ xp̄s occisus est. Tunc eñ sanguis ille: qm̄ eius erat qui nullū habuit omnino peccatū: ad remissionē nostroz fusus est peccatorū: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos cōditione mortis obstrinxit. hos p eum merito dimitteret quē nulli⁹ peccati reū īmento pena mortis affecit. hac iusticia victus t hoc vinculo vinct⁹ est fortis vt vasa eius eripērētur: q̄ apud eū cū ipo t angelis eius fuerūt vasa ire: t in vasa misericordie verterētur. Hec quippe verba ipius domini nostri ieſu xp̄i de celo ad se facta: cum primū vocat⁹ est: narrat apls paulus. Nā inter cetera q̄ audiuit: etiā hoc sibi dictū loquitur: Ad hoc eñ tibi apparui vt ꝓstituā te ministruz t testē eorum que a me vides. quib⁹ etiā pre eo tibi liberās te de populo t de gentib⁹ in quas ego mitto te aperire oculos cecorū: vt auertātur a tenebris: t a potestate sathane ad deū: vt accipiāt remissionē peccatoz: t sortē que in sanctis: t fidē que in me est. Unde t exhortās idē apls credētes: t ad gratiarūactionē deo patri: qui eruit nos inq̄t de potestate tenebrarū: t trāstulit in regnū filij caritatis sue: in quo habem⁹ redemptionē in remissionē peccatorū. In hac redemptione tanq̄ p̄cium ꝓ nobis datus est sanguis christi: quo accepto diabolus nō ditatus ē sed ligat⁹: vt nos ab ei⁹ nexibus solueremur. Nec quēquaz secum eorū quos christus ab omni debito liber idebite fuso suo sanguine redemisset: peccatoz retibus inuolutū traheret ad secūde ac sempiterne mortis exitiū. sed bacten⁹ morerētur ad xp̄i gratiam ptinentes: ꝓcogniti t ꝓdestinati t electi ante constitutionē mundi: quatenus pro illis ipe mortuus est christus: carnis tantuz morte non spiritus. Colo.j j.Pe.j

Ad quā vtilitatē fideliū renatorū mala que p originale pctm̄ sūt cōtracta: cōuersa sint. Ca.xvj

Quamuis eñ t ipa mors carnis de peccato primi hois originaliter venerit. tamē bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Et ideo non solū ipa: sed omnia seculi hui⁹ mala dolores: labores q̄ hoim q̄ de peccatoz: t maxime de pcti originalis meritis veniāt: vñ facta est t ipa vita vinculo mortis obstricta. tñ t remissis peccatis remanere debuerūt: cū q̄bus homo ꝓ veritate certaret: t vnde exerceretur virtus fideliū: vt nouus homo p testamentū nouuz: inter mala hui⁹ seculi nouo seculo ꝓparetur: miseriā quā meruit vita ista dānata sapiēter tolerans: t qz finiet prudēter gratulās. beatitudinē vero quā liberata vita futura sine fine habitura ē: fideliter t patienter expectās. Diabolus eñ a dñatu t a cordibus fideliuz foras missus: in quorū dānatione atq̄ infidelitate: licet dānatus etiā ipe regnabat tm̄ ꝓ cōditione

mortalitatis hui⁹ aduersari sinit: quātū eis expedire nouit. De q̄ sacre littere pſonāt p
j. Cor. jo os apostolicū: Fidelis deus q̄ non pmittit vos temptari supra id qđ potestis: sed faci et cū temptatione exitū: vt possitis sustinere. Proſunt aūt ista mala q̄ fideles pie pſe runt: vel ad emendāda peccata: vel ad exercendā pbandāq; iusticiā: vel ad demon strādā vite hui⁹ miseriā: vt illa vbi erit beatitudo vera atq; ppetua t desideret ardē tius t instātius inquirat. Ex circa eos ista
Roma. 8 seruant. de quib⁹ apls dicit: Scim⁹ qm̄ di ligētibus deū oia cooperant in bonū: his qui scōm ꝓpositū vocati sunt sancti: Qm̄ quos aū pſciuit: t pdestinauit cōformes fi eri imaginis filij sui: vt sit ipe primogenit⁹ in multis fratrib⁹. Quos aūt pdestinauit: illos t vocauit: t q̄s vocauit: illos t iustifi cauit. Quos aūt iustificauit: ipos t glorifi cauit. Horū pdestinatorū nemo cū diabo lo pibit: nemo vsq; ad mortē sb diaboli po testate remanebit. Deinde sequit: qđ iā su
Ibidē pra cōmemorauit: Quid ergo dicemus ad hec: Si de⁹ p nobis: quis cōtra nos: Qui filio suo ꝓprio nō pepcit: sed p nobis om nib⁹ tradidit illū. Quō non t cum illo oia nobis donauit: Cur ḡ non fieret mors xpi: imo cur nō ptermissis alijs inumerabilib⁹ modis quib⁹ ad nos liberandos vti posset omnipotēs: ipa potissimū eligeretur vt fie ret: vbi nec de diuinitate eius aliqd imminu tum est aut mutatū. t de humanitate suſce pta tm̄ beneficij collatum est hoibus: vt a dei filio sempiterno eodēq; hois filio mors tpalis indebita redderetur: qua eos a sem piterna morte debita liberaret: peccata no stra diabol⁹ tenebat: t p illa nos merito fi gebat in morte. Dimisit ea ille qui sua non habebat: t ab illo imerito est pductus ad mortē. Tantū valuit sanguis ille vt nemi nē xpo indutū in eterna morte debita deti nere deburit: qui xpm morte indebita vel
Roma. 5 ad tpus occidit. Cōmendat ergo caritatez suā deus in nobis: qm̄ cū adhuc peccato res essemus: christus p nobis mortuus est. Multomagis iustificati nunc in sanguine ipius: salui erim⁹ ab ira p ipum. Justificati inquit in sanguine ipius. Justificati plane in eo q; a pctis oib⁹ liberati. Liberati aūt a peccatis oibus: qm̄ p nobis ē dei filius qui nullū habebat occisus. Salui ḡ erimus ab ira p ipum: ab ira vtiq; dei que nihil est aliud q̄ iusta vindicta. Non enim sicut homi nis animi perturbatio est ira dei. sed illius ira est cui dicit alio loco sancta scriptura: Tu autē domine virtutū cum tranquillita te iudicas. Si ergo iusta diuina vindicta tale nomē accepit: etiam reconciliatio dei que recte intelligitur nisi cuz talis ira finit: Nec inimici eram⁹ deo: nisi quēadmoduz iusticie sunt inimica peccata: quib⁹ remis sis tales inimicitie finiuntur: t recōciliant deo quos ipse iustificat. Quos tamē etiaz
Roma. 8 inimicos vtiq; dilexit: qñ quidē ꝓprio filio suo nō pepercit: sed p nobis omnib⁹ cum adhuc inimici essemus tradidit eū. Recte ergo aplus secutus adiūxit: Si eñ cum
Ibidē. 5 inimici essem⁹ recōciliati sumus deo p mor tem filij eius: per quā facta est illa remissio peccatoruz. multomagis reconciliati salui erimus in vita ipius. In vita salui: qui per mortē reconciliati. Quis eñ dubitat da turū amicis vitam suam: p quibus inimi cis dedit mortē suam: Nō solum autem in quit: sed t gloriamur in deo p dñm nostrū iesum christū: per quē nunc reconciliatio nē accepimus. Non solū ait: salui erimus: sed t gloriamur. Nec in nobis: sed in deo: nec p nos: sed per dominū nostrum iesum christū: per quē nunc reconciliationē acce pimus: secundū ea que superius disputa ta sunt. Deinde subiūgit aplus: Propter
Ibidem hoc sicut p vnum hominē peccatū in hunc mundū intrauit: t per peccatū mors: t ita in oēs homines mors pertransiit: in q̄ oēs peccauerūt. t cetera. In quibus plirius ō duobus hoibus disputat. vno eodez ꝓmo adā per cuius peccatū in mortē tanq; he reditarijs malis posteri ei⁹ obligati sum⁹. altero aūt secūdo adam: qui nō homo tm̄: sed etiā deus est: quo p nobis soluente qđ nō debebat: a debitis t paternis t ꝓprijs liberati sum⁹. Proinde qm̄ ꝓpter vnū illū tenebat diabolus omnes per eius vitiataz carnalē cōcupiscentiā generatos: iustum ē vt propter hunc vnuz dimittat omnes per ipsius immaculatā gratiam spiritualem re generatos.

De his que per incarnationem christi sunt collata credentibus.

Capitulū. xvij

Sunt t alia multa que in xpi incar natione: que supbis displicēt: salu briter intuēda atq; cogitāda sunt. Quorū est vnū qđ demōstratū est hōi: quē locū haberet in reb⁹ quas ꝓdidit deus: qm̄ quidē sic deo cōiungi potuit hūana natu-

ra: vt ex duab⁹ substātijs fieret vna ꝑsona: ac ꝑ hoc iam ex tribus scz deo: anima ⁊ carne: vt suꝑbi illi maligni spirit⁹ qui se ad decipiendū quasi ad adiuuādum medios interponūt. nō ideo se audeant homini ꝓponere: quia nō habent carnē: ⁊ maxime qꝛ ⁊ mori in eadem carne dignatus est fili⁹ dei. ne ideo illi tanq̄ deos se coli ꝑsuadeāt: qꝛ videntur esse īmortales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis ꝓcedentibus meritꝭ in homine christo cōmendaret: qꝛ nec ipe vt tanta vnitate deo vero ꝯiūctus vna cū illo ꝑsona. id est ipe homo assumptus: mox vt homo etiā deus filius dei fieret vllis est ꝓcedentibus meritis assecutus. Sz ex quo esse homo cepit eē: ex illo est ⁊ de⁹. vñ dictū
Joh. j est: verbū caro factū est. Etiam illud est: vt superbia hominis q̄ maxime impedimēto est: ne inhereat deo: ꝑ tantā dei humilitatē redargui posset atq̄ sanari. Discatq̄ homo q̄ lōge recesserit a deo: ⁊ quid illi valeat ad medicinalē dolorē quādo per talem mediatorē redit qui hoībus ⁊ de⁹ diuinitate subuenit: ⁊ homo infirmitate conuenit. Qd autē maius obediētie nobis ꝓberetur exemplū qui ꝑ inobedientiā perieramus:
Phil. 2 q̄ deo patri deus filius obediens vsq̄ ad mortē crucis? Quod premiū tante obedientie vbi ostenderet melius: q̄ in carne tāti mediatoris: que ad vitā resurrexit eternā? Pertinebat etiā ad iusticiā bonitatēq̄ creatoris: vt ꝑ eandē rationalē creaturā superaret diabol⁹: quā se suꝑasse gaudebat: ⁊ de ipo genere veniētē: qd genus origine vitiata: ꝑ vnū tenebat vniuersum.

De natiuitate dñi ex maria virgine et spūsancto. Ca. xviij

Poterat eñ vtiq̄ deus hominē ali
j. Thi. 2 unde suscipere: in quo esset mediator dei ⁊ hoīm: nō de genere illius adam: qui peccato suo gen⁹ obligauit hūanū. sicut ipm quē primū creauit: nō de genere creauit alicuius. Poterat ḡ vel sic: vl alio quo vellet modo creare vnū aliū quo vinceretur victor ꝑoris: sed melius iudicauit vt de ipo qd victū fuerat genere assumere hominē de⁹: ꝑ quē generis hūani vinceret inimicū. Et tamē ex virgine: cui⁹ cōceptū spirit⁹: nō caro. fides: nō libido ꝓuenit. Nec intersuit carnis ꝯcupiscētia: ꝑ quā seminant ⁊ ꝯcipiunt ceteri: qui trahūt originale peccatū: sed ea penit⁹ remotissima credēdo: nō ꝯcūbendo sancta est fecūdata virginitas: vt illd qd nascebat ex ꝓpagine primi hoīs: tm̄modo generꝭ nō etiā criminis originē duceret. Nascebat nanq̄ nō trasgressionis ꝯtagione vitiata natura: sed omniū taliū vitiorū sola medicina. Nascebat inquā homo nullū habēs: nullū habitur⁹ oīno peccatū: per quē renascerētur liberādi a peccato qui nasci nō possunt sine peccato. Quis eñ carnali cōcupiscentia que inest genitalib⁹ mēbris bene vtat castitas ꝯiugalis: habet tñ motus nō volūtarios: quib⁹ ostēdit vel nullā se in paradiso ante peccatū esse potuisse: vel nō talē fuisse si fuit: vt aliqñ resisteret volūtati. Nūc aūt illā talē esse sentimus: vt repugnās legi mētis: Roma. 7
etiā si nulla est causa generādi: stimulos ingerat coeūdi: vbi si ei cedit peccando saci etur: si nō cedit dissentiēdo frenetur. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatū: dubitare q̄s possit? Nā neq̄ illa honestas faciebat aliquid indecoꝝ: nec illa felicitas patiebatur aliquid impacatū. Oportebat itaq̄ vt ista carnalis cōcupiscētia nulla ibi esset omnino: quādo concipiebatur virginis partus: in quo nihil dignum morte fuerat inuenturus: ⁊ eum tamē occisurus auctor mortis: auctoris vite morte vincēdus. Victor ꝑmi adam ⁊ tenens genus hūanū: victus a secundo adam ⁊ amittens genus christianū: liberatū ex humano genere ab hūano crimine: ꝑ eū q̄ non erat in crimine: q̄uis esset ex genere: vt deceptor ille ab eo vinceret genere: quod vicerat crimine. Et hoc ita gestum est vt homo nō extollat. Sz 2. Cor. 10
qui gloriatur in domino glorieꝭ. Qui eñ victus est: homo tantū erat: ⁊ ideo vict⁹ ē: quia superbe deus esse cupiebat. Qui aūt vicit: ⁊ homo erat ⁊ de⁹: ⁊ ideo sic vicit natus ex virgine: quia de⁹ humiliter: nō quō alios sanctos regebat illum hominē sed gerebat. Hec tanta dei dona: ⁊ si qua alia sūt que de hac re nobis ⁊ querere nunc ⁊ disserere longum est: nisi verbum caro fieret nulla essent.

Qꝛ verbum caro factū est qd est xp̄s iesus ⁊ sapiētie thesauros in se habeat ⁊ sciētie. Ca. xix

Hec aūt omnia que ꝓ nobis verbū Joh. j
caro factū tꝑaliter ⁊ localiter fecit ⁊ ꝑtulit: scd̄m distinctionē quā demonstrare suscepimus: ad scientiam pertinet nō ad sapientiam. Qꝛ autem verbū est sine tempore: sine loco: est patri coeternuz

ꝛ vbicꝫ totū: de quo si quiscꝫ pōt quantuꝫ
pōt veracē proferre sermonē: sermo ille erit
Joh.j sapientie: ac p hoc verbū caro factū quod
est christus iesus: ꝛ sapientie thesauros ha
bet ꝛ scientie. Nam scribēs apostolus ad co
Colo.2 lossenses: Volo enī vos scire inquit quātū
certamē habeā p vobis: ꝛ p his qui sūt Lao
dicie: ꝛ quicūcꝫ nō viderunt faciē meaꝫ in
carne: vt consulētur corda eorum: copula
ti in caritate ꝛ in omnibus diuitijs plenitu
dinis intellectus ad cognoscendū mysteri
um dei: qō est christꝰ iesus: in quo sunt oēs
thesauri sapiētie ꝛ scientie dei absconditi:
Quatenꝰ nouerat aplūs thesauros istos:
quantū eoꝝ penetrauerat: ꝛ in eis ad q̄nta
puenerat: quis pōt nosse: Ego tā scōm id
j.Cor.j2 qō scriptū est: Vnicuicꝫ aūt nostrū datur
manifestatio spūs ad vtilitatē: alij quidem
dat p spiritū sermo sapiētie: alij sermo scie
tie scōm eundē spiritū. si ita inter se distāt
hec duo vt sapiētia diuinis: scientia hūanis
Joh.j attributa sit rebus: vtrūcꝫ agnosco in xpo:
ꝛ mecū omnes eius fideles. Et cū lego: ver
bum caro factū est ꝛ habitauit in nobis: in
verbo intelligo verbū dei filiū: in carne ag
nosco verum filiū hominis filiū: ꝛ vtruncꝫ
simul in vna psona dei ꝛ hominis ineffabi
li gratie largitate pūctuꝫ. Propt̄ qō seqt̄:
Ibidē et dicit: Et vidimus gloriaꝫ eius: gloriā q̄
si vnigeniti a pre plenū gratie ꝛ veritatis.
Si gratiā referamus ad scientiā: veritatem
ad sapientiā: puto nos ab illa duaꝝ istarū
rerꝫ distinctione quā cōmendauimꝰ nō ab
horrere. In rebꝰ enī p tempus ortis: illa sū
ma gratia est q̄ homo in vnitate psone pūc
tus est deo. in rebus vero eternis sūma ve
ritas recte tribuit dei verbo. Qꝛ vero idem
ipe vnigenitus a patre plenꝰ gratie ꝛ verita
tis: id actū est: vt idē ipe sit in rebus p no
bis tēporaliter gestis: cui p eandē fidē mū
damur: vt eū stabiliter cōtemplemur in re
bus eternis. Illi autē precipui gentū phi
Roma.j losophi qui inuisibilia dei per ea que facta
sunt intellecta cōspicere potuerunt: tamen
qꝛ sine mediatore. id ē sine homine christo
philosophati sunt: quē nec venturū pphe
tis: nec venisse apostolis crediderūt: verita
tē detinuerunt (sicut de illis dictū est) in
iniquitate. Nō potuerūt enī in his rerū in
finis pstituti: nisi querere aliqua media p
que ad illa que intellexerāt sublimia pueni
rent. atcꝫ ita in deceptores demones inci
Ibidem derūt: p quos factū est vt imutarēt gloriaꝫ
incorruptibilis dei: in similitudinē imagi
nis corruptibilis hominis: ꝛ volucꝝ ꝛ qua
drupedū ꝛ serpentiū. In talibꝰ enī formis
etiā idola instituerūt: siue coluerūt. Scien
tia ergo nostra xpus est: sapiētia quoqꝫ no
stra idē xps est. Ipe nobis fidē de rebus tē
poralibꝰ inserit: ipe de sempiternis exhibet
veritatē. p ipsum pgimus ad ipsum: tendi
mus p scientiā ad sapientiaꝫ: ab vno tamē
Colo.2 eodēcꝫ xpo nō recedimus: in quo sunt oēs
thesauri sapientie ꝛ scientie absconditi. Sed
nūc de scientia loquimur: post de sapiētia q̄n
tum ipe donauerit locuturi. Nec ista duo
sic accipiamus quasi non liceat dicere: vel
istam sapientiā que in rebus hūanis est: vꝫ
illā scientiā que in diuinis. loquendi enī la
tiore consuetudine: vtraqꝫ sapiētia: vtraqꝫ
scientia dici potest. Nullo mō tā scriptū eēt
j.Cor.j2 apud apostolum: Alij dat sermo sapiētie:
alij sermo scientie: nisi ꝛ ꝓprie singulis nomi
nibus hec singula vocarētur: de quorū di
stinctione nunc agimus.

Neminē posse sine fide ad verā beatitudinē puenire. Ca. xx

Nam itaqꝫ videamus quid sermo
iste plenus effecerit: quid college
rit: quo peruenerit. Beatos esse se
velle oīm hominū est: nec tamē omniū est
2.Thessa.5 fides: qua cor mundāte ad beatitudinē p
Act.j5 uenitur. Ita fit vt p istam quā non omnes
volūt ad illā tendendū sit quā nemo possit
esse qui nolit. Beatos esse se velle omnes
in corde suo videt: tantaqꝫ est in hac re na
ture humane cōspiratio: vt nō fallatur ho
mo qui hoc ex animo suo ō animo conijcit
alieno. Beneꝫ omnes id velle nos nouimus.
Multi vero immortales se esse posse
desperāt: cū id quod omnes volunt. id est
beatos nullus aliter possit. volunt tamē eti
am imortales esse si possent: sed nō creden
do quod possint: nō ita viuunt vt possint.
Necessaria est ergo fides vt beatitudinem
cōsequamur: omnibus humane nature bo
nis. id ē ꝛ animi ꝛ corpis. Hāc aūt fidē in
Roma.6 christo esse difficilem: qui in carne resurre
xit a mortuis: nō morit̄ᵖ vlterius: nec ni
si p illū quēquā liberari a diaboli dñatu p
remissionē peccatorum. In cuius diaboli
partibus necesse est miserā esse vitam: eam
dēcꝫ perpetuam: que mors est potius dicē
da cꝫ vita: eadē fides habet. De qua ꝛ in
hoc libro sicut potui pro spacio temporis
disputaui: cuꝫ iam ꝛ in quarto libro huius
opis multa ō hac re dixerim: ꝑ ibi ꝓpter ali
ud: hic propter aliud. Ibi scilicet vt osten

Gal. 4 derem: cur ⁊ quomō christus in plenitudi
ne tēporis a patre sit missus: ꝓpter eos qui
dicūt: eum qui misit: ⁊ eū qui missus est eq̄
les natura esse nō posse. ¶Hic aūt ad distin
guēdam actiuā scientiā a contēplatiua sa
piētia: placuit quippe velut gradatim ascē
dentibus in vtraq; requirere apud interio
rem hominē quandā sui cuiusq; generis tri
nitatē: sicut prius apud exteriorē quesiui
mus. vt ad illā trinitatē que deus est: ꝓ no
stro modulo: si tamē vel hoc possumus sal
j. Cor. 13 tim in enigmate ⁊ ꝑ speculū contuēdam ex
ercitatione in his inferioribus rebus mēte
veniam⁹. ¶Dui⁹ igitur verba fidei quisq; in
solis vocib⁹ memorie cōmendauerit: nesci
ens quid significēt. sicut solēt qui grece ne
sciūt greca verba tenere memoriter: vel la
tina similiter: vel cuiusq; alteri⁹ lingue qui
eius ignari sūt. ¶Nōne habēt quādā in suo
animo trinitatē: quia ⁊ in memoria sunt il
li verborū soni: etiam quādo inde nō cogi
tat: ⁊ inde formāt acies recordationis ei⁹
qñ de his cogitat: ⁊ voluntas recordantis
atq; cogitantis vtrūq; cōiungit? ¶Nullo mo
do tñ dixerimus istū cuz hoc agit secundū
trinitatē interioris hominis agere. sed poti
ūs exterioris: quia id solum meminit: ⁊ qñ
vult: quantū vult intuet: qō ad sensum cor
poris ptinet: qui vocatur auditus: nec ali
ud cū corporaliū rerū. id est sonorū: tali co
gitatione imagines versat. ¶Si autē qō ver
ba illa significāt: teneat ⁊ recolat: tam q̄dez
aliquid interioris hominis agit. sed non
dū dicēdus vel putādus est viuere secun
dū interioris hominis trinitatē: si ea nō di
ligat que ibi ꝑdicant: ꝑcipiunt: ꝑmittunt:
¶Pōt em̄ etiā ad hoc tenere atq; cogitare:
vt falsa esse existimans: conetur etiā redar
guere. ¶Uolūtas ergo illa q̄ ibi ꝓiungit ea q̄
memoria tenebāt: ⁊ ea q̄ i acie cogitatiōis
impssa sunt: implet quidē aliquā trinitatē:
cū ipa sit tertia. ¶Si nō scōm eam viuit: qñ il
la que cogitantur velut falsa nō placeant.
¶Cū aūt vera esse credant: ⁊ que ibi diligen
da sunt diligunt: iam secundū trinitatē in
terioris hominis viuitur. ¶Scōm hoc enim
viuit quisq; quod diligit. ¶Quomō aūt dili
gunt que nesciunt: sed tñ credūtur. ¶Jaz q̄
stio ista tractata est in supioribus libris: et
inuentum neminē diligere qō penit⁹ igno
rat. ex his aūt que nota sunt diligi: qñ dili
gi dicunt ignota. ¶Nunc librū istū ita clau
Abac. 2 dimus: vt admoneam⁹ q̄ iustus ex fide vi
Gal. 5 uit: que fides ꝑ dilectionē operatur: ita vt
virtutes quoq; ipe quibus prudenter: for
titer: temperanter: iusteq; viuit: omnes ad
eandē referantur fidem. ¶Nō em̄ aliter po
terunt vere esse virtutes. que tamen in hac
vita non valēt tñ: vt aliquādo non sit hic
necessaria qualiūcūq; remissio peccatorū:
que non fit nisi ꝑ eū qui sanguine suo vicit
principē peccatorum. ¶Ex hac fide ⁊ tali vi
ta quecunq; notiōes sunt in animo fidelis
hominis: cū memoria cōtinētur: ⁊ recorda
tione inspiciunt: ⁊ volūtati placēt: reddūt
quandaz sui generis trinitatē. ¶Sed imago
dei de qua in ei⁹ adiutorio post loquemur:
nondū in ipsa est. qō tunc melius appare
bit cū demonstratū fuerit: vbi sit qō in futu
ro volumine lector expectet.

¶Explicit liber tertiusdecim⁹.

¶Incipiūt capīa libri quartidecimi:

j ¶Que sit hominis vera sapiētia.
ij ¶De fide que licet ad eterna ꝑducat:
temporalis tamē est: ⁊ cū ad eterni
tatē ventū fuerit cessatura.
iij ¶Quid illud sit animi: in quo dei ima
go perpetua est: ⁊ eterne species tri
nitatis.
iiij ¶De natura anime etiā deformis ⁊ mi
sere: nec vitam nec dei imaginē pos
sit amittere.
v ¶An etiam paruulorū mentes nosse se
possunt.
vj ¶De mens hominis sine cogitatione si
bimet conspicua esse nō possit.
vij ¶De aliud sit aliquid non nosse: aliud
nō inde cogitare.
viij ¶De principali mentis: in quo intuen
da est sūme imago trinitatis.
ix ¶An virtutes quibus ad eternitatem
tenditur desinant: cū ad eterna per
duxerint.
x ¶De cognoscibilibus temporalibus:
quoz alia cognitionē nostrā preue
niunt: alia nō ꝑcedunt.
xj ¶An semper memoria ꝑteritarū rerum
sit: an vero etiā presentiū.
xij ¶Qua facultate mens rationalis ob
tineat: vt in eo dei imago resplen
deat.
xiij ¶De reminiscentia in deū: cuius semp
capax est mentis natura.
xiiij ¶De etiā prava mēs: nec memoria sui
caret: nec cogitatione: nec amore.

xv De mutabilitate mētis humane qua fit vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera.
xvj De reformatione mentis ad imaginē dei: ⁊ quot modis spirit⁹ appellatio diuersis assignet̄ naturis.
xvij Quid sit inter regenerationē baptismi ⁊ renouationē qua ꝓficit̄ de die in diē in agnitionē dei.
xviij Posse etiā hominē corpore imaginē dei accipi: secundū ꝙ verbuz caro factū est: cuius imortalitati omnes sancti cōformabuntur.
xix Qua sui parte homo ad imaginē ⁊ similitudinē dei factus sit ad quā ꝓficiendo renouatur.

Aurelij augustini episcopi liber quartusdecim⁹ incipit.

Que sit hominis vera sapientia. Capitulum. j

Nunc de sapiētia nobis est disserendū: nō de illa dei que ꝓculdubio deus est. (Naz sapientia dei fili⁹ ei⁹ vnigenitus dicit) sz loquemur de hominis sapiētia: vera tamē que secundū deū est: ⁊ verus ac p̄cipuus cultus ei⁹ est: q̄ vno nomine theosebia grece appellatur. Qd̄ nomē nostri sicut iam cōmemorauim⁹ volētes ⁊ ip̄i vno nomine interp̄tari: pietatē dixerunt: cū pietas apud grecos eusebia vsitatius nūcupetur. Theosebia vero quia vno verbo ꝑfecte non pōt: melius duobus interp̄tatur: vt dicat̄ poti⁹ dei cultus. Hāc esse hois sapientiā: qd̄ ⁊ in duodecimo hui⁹ operis volumine iā posuimus: scripture sancte auctoritate demōstratur: in libro serui dei iob: vbi
Job.28 legitur dei sapiētiā dixisse homini: Ecce pietas est sapiētia. abstinere aūt a malis sciētia. Siue etiā vt nōnlli de greco epistemen interp̄tati sunt disciplina est: que vtiqz a discendo nomen accepit: vnde ⁊ scientia dici pōt. Ad hoc em̄ queqz res discit̄ vt sciat̄. Q̄uis alia notione in his que ꝓ pctis suis mala vnusq̄sqz patit̄ vt corrigat̄: dici soleat disciplina. Vn̄ illud ē in epl̄a ad hebre-
Hebre.j2 os: Quis em̄ est fili⁹: cui nō det disciplinā
Ibidē pater ei⁹. Et illd̄ euidēti⁹ in eadē: Omnis em̄ ad tp̄s disciplina nō gaudij videt̄ esse: ꝫ tristicie. postea vero fructū pacificū his q̄ ꝑ eam certarūt: reddet iusticie. Deus ergo ip̄e sūma sapientia. cultus aūt dei sapiētia est hominis: de qua nūc loquimur. Naz sa- j.Cor.3
piētia huius mundi: stulticia est apud deū. Secundū hanc itaqz sapientiā q̄ dei cult⁹ est: ait sancta scriptura: Multitudo sapiē- Sap.6
tiū: sanitas est orbis terrarū. Sed si de sapientia sapientiū disputare est: quid agem⁹? Nūquid nā ꝓfiteri audebimus sapientiā: ne sit nostra de illa impudens disputatio? Nōne terrebimur exēplo pythagore: q̄ cuz ausus nō fuisset sapiētiā profiteri: philosophū poti⁹. id est amatorē sapiētie se esse respōdit: a quo id nomē exortū ita deinceps posteris placuit: vt quantalibet de reb⁹ ad sapiētiam ꝑtinentib⁹ doctrina quisqz vel sibi vel alijs videret̄ excellere: nō nisi ph̄us vocaretur? An ideo sapientē ꝓfiteri taliuz hominū nullus audebat: qz sine vllo peccato putabāt esse sapiētē? Hoc aūt nostra
scriptura nō dicit: que dicit: Argue sapien- Prouer.9
tē ⁊ amabit te. ꝓfecto enim iudicat habere peccatum: quē censet arguendū: Sed ego nec sic quidē sapientē me audeo profiteri. Satis ē mihi ꝙ etiā ip̄i negare nō possunt: esse etiam philosophi. id est amatoris sapientie: de sapientia disputare. Non em̄ hoc illi facere destiterunt: qui se amatores sapientie potius q̄z sapientes esse professi sunt. Disputantes autē de sapientia: diffinierūt eam dicentes. Sapientia est rerum humanarum diuinarūqz sciētia. Vnde ego quoqz in libro superiore vtrarūqz rerum cognitionē. id est diuinarum atqz humanarū et sapientiam ⁊ scientiam dici posse non tacui. Verum secundū hāc distinctionē qua
dixit apostolus: Alij datur sermo sapiētie: j.Cor.j2
alij sermo scientie: ista definitio diuidenda est: vt rerum diuinarū sciētia proprie sapientia nuncupetur. humanarum autē proprie sciētie nomē obtineat. De qua volumine tertiodecimo disputaui: nō vtiqz q̄cquid sciri ab homine pōt in reb⁹ humanis vbi plurimuz supuacue vanitatis ⁊ noxie curiositatis est huic scientie tribuēs: sed illud tantūmō quo fides saluberrima q̄ ad veram beatitudinē ducit: gignitur: nutrit̄: defenditur: roboratur. Qua sciētia nō pollent fideles plurimi: q̄uis polleāt ipsa fide plurimū. Aliud est em̄ scire tantūmō quid homo credere debeat propter adipiscēdā vitam beatam: que non nisi eterna est. aliud aūt scire quēadmodum hoc ipsum ⁊ piis opituletur: ⁊ contra impios defendatur:

quã ꝓprio appellare vocabulo scientiã vi-
det aplꝰ. De qua prꝰ cũ loquerer: ipam ꝑ
cipue fidem cõmendare curaui: a tempora
libus eterna breuiter distinguẽs: atq; ibi ō
tpalibus differẽs. eterna vero in hũc librũ
differens etiã de rebus eternis fidẽ tempo
ralẽ quidẽ ⁊ tẽporaliter in credentiũ cordi
bus habitare. necessariã tñ ꝓpter adipiscẽ
da ipa eterna esse mõstraui. Fidẽ q̃z de tẽ-
poralibꝰ rebus quas ꝓ nobis eternꝰ fecit:
⁊ passus est in homine: quẽ tẽpaliter gessit
atq; ad eterna ꝓduxit: ad eandẽ eternoꝝ
adeptionẽ ꝓdesse disserui: virtutesq; ipas
quibus in hac tpali mortalitate: prudẽter:
fortiter: temperãter ⁊ iuste viuitur: nisi ad
eandem licet temporalẽ fidẽ: que tamẽ ad
eterna perducit referantur: veras non esse
virtutes.

¶ De fide que licet ad eterna ꝓduca t: tpalis tñ est: ⁊ cũ ad eternitatẽ ventũ fuerit cessatura. ¶ Ca. ij

2. Cor. 5 Quapropter qñ sicut scriptum est:
q Quẽdiu sumus in corpore pegrina
mur a domino. p fidẽ eñ ambula-
Habac. 2 mus non p speciẽ. Profecto q̃diu iustꝰ ex
fide viuit: q̃uis scõm hominẽ interiorẽ vi-
uat: licet per eandẽ temporalẽ fidem ad ve
ritatẽ nitatur ⁊ tendat ad eterna: tamen in
eiusdẽ fidei temporalis retẽtione: ꝓtempla
tione: dilectione: nõdum talis est trinitas:
vt dei iam imago dicẽda sit: ne in rebus tẽ
poralibꝰ cõstituta videatur: que ꝓstituẽda
est in eternis. Videns quippe humana cum
fidẽ suam videt qua credit qđ nõ videt: nõ
aliquid sempiternũ videt. Nõ eñ semper
2. Cor. 5 hoc erit: qđ vtiq; nõ erit: quãdo ista pegri-
nationi finita qua pegrinamur a domino:
vt per fidẽ ambulare necesse sit. Species illa
1. Cor. 13 succedet: per quã videbimus facie ad faci
em: sicut modo nõ videntes. tñ quia credi
mus videre merebimur: atq; ad speciẽ nos
per fidem ꝓductos esse gaudebimꝰ. Neq;
eñ iam fides erit qua credant que non vi-
dent: sed species qua videãtur que crede-
bantur. Tũc ergo ⁊ si vite huius mortalis
trãsacte meminerimus: ⁊ credidisse nos ali
quãdo que nõ videbamus memoriter re-
coluerimus: in ꝓteritis atq; trãsactis depu
tabitur fides ista: non in ꝑsentibus rebus
semperq; manentibꝰ. ac per hoc etiam tri-
nitas ista: que nunc in eiusdẽ fidei ꝑsentis
ac manentis memoria: contuitu: dilectiõe
ꝓsistit: tunc transacta ⁊ ꝓterita reperiet esse
non ꝑmanens. Ex quo colligitur: vt si iam
imago dei est ista trinitas: etiam ipsa nõ in
eis que semper sunt: sed in rebus sit haben
da transeuntibus.

¶ Quid illud sit animi in quo dei imago perpetua est ⁊ eterne speci es trinitatis. ¶ Ca. iij

Absit autẽ vt cuꝝ anime natura sit
immortalis: nec ab initio quo crea
ta est: vnq̃ deinceps esse desistat:
id quo nihil melius habet nõ cũ eius imor
talitate perduret. Quid vero melius in eiꝰ
natura creatũ est: q̃ ꝙ ad sui creatorĩ imag-
inẽ facta est? Nõ igitur in fidei retẽtione:
ꝓtemplatiõe: dilectione: que nõ erit semꝑ:
sed in eo ꝙ semꝑ erit inueniẽda est quã dici
oporteat imaginẽ dei. An adhuc vtrũ ita
se res habeat aliquãto diligẽtius atq; ob-
struſiꝰ ꝑscrutabimur? Dici eñ põt nõ pire
istã trinitatẽ: etiam cũ fides ipa trãsierit: q̃
sicut nũc eã ⁊ memoria tenemus: ⁊ cogita-
tione cernimꝰ: ⁊ volũtate diligimꝰ: ita etiã
tũc cũ eã nos habuisse memoria tenebimꝰ
⁊ recolemus: ⁊ hoc vtrũq; tertia volũtate
iungemꝰ: eadẽq; trinitas ꝑmanebit. Qñ si
nullũ in nobis quasi vestigiũ trãsiens reli-
querit: ꝑfecto nec in memoria nr̃a ei aliq̃d
habebimus q̃ recurramꝰ eã ꝓteritã recor-
dantes: atq; id vtrũq; intentione tertia co
pulãtes. ⁊ qđ erat scz in memoria nõ inde
cogitantibꝰ nobis: ⁊ qđ inde cogitatiõe for
matur. Qđ qui hoc dicit: nõ discernit aliaꝝ
nũc esse trinitatẽ: qñ presentẽ fidẽ tenemꝰ:
videmus: amamus in nobis. aliã tunc futu-
rã: quãdo non ipam: sed eius velut ima-
ginariũ vestigium in memoria recondituꝝ
recordatione ꝓtuebimur. ⁊ duo hec. id est
qđ erat in memoria retinẽtis: ⁊ qđ inde im
primitur in acie recordãtis: tertia volũtate
iungemꝰ. Qđ vt possit intelligi: sumamꝰ ex
emplũ de corpalibꝰ rebus: de quibꝰ in libro
vndecimo satis locuti sumꝰ. Nẽpe ab infe
riorib⁹ ad supiora ascẽdentes: vel ab exte-
riorib⁹ ad iteriora ingrediẽtes: primã reppe
rimꝰ trinitatẽ in corpe qđ videt: ⁊ acie vidẽ
tis: q̃ cũ videt inde formaꝝ: ⁊ in volũtatĩ in
tentiõe q̃ vtrũq; ꝓnũgit. huic trinitati sile
ꝓstituamꝰ: cũ fides q̃ nũc inest nobis tãq;
corpꝰ illud in loco: ita in nr̃a memoria ꝓsti
tuta est: de q̃ informat cogitatio recordãtĩ:
sicut ex illo corpore acies intuentis. Qui-
bus duobus vt trinitas impleat: ãnumera
tur tertia voluntas: que fidem in memoria

constitutã: ⁊ quandã eius effigiem in cõtu
itu recordatiõis impressam cõnectit ⁊ ꝯiũ-
git. sicut in illa corporalis trinitate visionis
formã corporis qđ videtur: ⁊ ꝯfirmationẽ
que fit in cernentis aspectu: coniungit intẽ
tio voluntatis. Faciam⁹ ergo corpus illud
qđ cernebatur interisse dilapsũ: nec eius re
mansisse aliquid in vllo loco: ad qđ viden
dũ recurrat aspect⁹: Nũquid qꝛ imago rei
corporalis iam trãsacte atqꝫ ꝑterite rema-
net in memoria vnde informet̃ recordant̃
obtut⁹: atqꝫ id vtrũqꝫ tertia voluntate iun
gatur eadẽ trinitas esse dicẽda est: que fue
rat quãdo species in loco positi corpis vi-
debat̃: Nõ vtiqꝫ sed ꝓrsus alia. Nam pre
ter qđ illa erat extrinsec⁹: hec intrinsec⁹. illã
ꝓfecto faciebat species ꝑsentis corporis:
hanc imago ꝑteriti. Sic ⁊ in hac re de qua
nũc agimus: ⁊ ꝓpter quã putauimus adhi
bendum illud exemplum. fides que nũc in
animo nostro ẽ: velut illud corpus in loco
dum tenetur aspicitur: amat̃: quandã effi-
cit trinitatẽ. sed non ipsa erit: quãdo fides
hec in animo sicut corpus illud in loco iaꝫ
nõ erit. Que vero tũc erit: quãdo eam re-
cordabimur in nobis fuisse nõ esse: alia ꝓ-
fecto erit. Hãc em̃ que nũc est facit res ipa
ꝑsens: ⁊ in animo credentis affixa: at illã q̃
tũc erit faciet rei ꝑterite imaginatio ĩ recor-
dantis memoria derelicta. Nec illa igit̃ tri
nitas q̃ nunc nõ est: imago dei erit. nec ista
imago dei est: que tũc non erit. Sed ea est
inueniẽda in anima hominis. id ẽ rationa-
li: siue intellectuali imago creatoris q̃ imor
taliter imortalitati eius est insita.

Qꝛ natura anime etiã deformis ⁊ miser nec vitaꝫ nec dei imaginẽ possit amittere. Ca. iiij.

Nam sicut ipa imortalitas aĩe secũ-
dum quendã modũ dicitur. habet
quippe ⁊ aĩa mortẽ suam: cũ vita
beata caret: que vera anime vita dicẽda ẽ.
Sed imortalis ideo nũcupat̃: quoniã qua
licũqꝫ vita etiã si miserrima est: nunqꝫ de-
sinit viuere. Ita qꝫuis ratio vel intellectus
nũc in ea sit sopitus: nũc paruus: nũc mag
nus appareat: nunqꝫ nisi rationalis ⁊ intel-
lectualis est anima humana. ac ꝑ hoc si se-
cundũ hoc facta est ad imaginẽ dei: qđ vti
ratione ⁊ intellectu ad intelligendũ ⁊ cõspi
ciendũ deũ potest: ꝓfecto ab initio quo es
se cepit ista tam magna ⁊ mira natura: siue
ita obsoleta sit hec imago vt pene nulla sit:
siue obscura atqꝫ deformis: siue clara ⁊ pul
chra sit: semꝑ est. Beniqꝫ deformitatẽ dig-
nitatis eius miserãs diuina scriptura. qꝫqꝫ Ps. 38
inquit in imagine dei ambulat homo: tñ va
ne cõturbatur. Thesaurizat ⁊ nescit cui cõ
gregabit ea. Nõ itaqꝫ imagini dei vanita-
tẽ tribueret: nisi deformẽ cerneret factam.
Nec tantũ valere illã deformitatẽ: vt aufe
rat qđ imago est: satis ostẽdit dicẽdo: qꝫqꝫ Ubi. s
in imagine dei ambulet homo. Quapropt̃
ex vtraqꝫ ꝑte veraciter ꝓnunciari põt ista Ubi. s
sententia: vt quẽadmodũ dictũ est: qꝫqꝫ in
imagine dei ambulat homo: tamẽ vane cõ
turbatur. ita dicatur: qꝫqꝫ vane conturba-
tur homo: tamen in imagine dei ambulat.
Qꝫqꝫ em̃ magna natura sit: tñ vitiari potu
it: quia sũma nõ est ⁊ qꝫqꝫ vitiari potuerit.
quia sũma nõ est: tamen quia sũme nature
capax est ⁊ esse ꝑticeps põt: magna natura
est. Queram⁹ igit̃ in hac imagine dei quã-
dam sui gener̃ trinitatẽ: adiuuãte ipo qui
nos fecit ad imaginẽ suã. non em̃ aliter pos Gen. i
sumus hec salubriter inuestigare: ⁊ scđm sa
pientiã que ab illo est aliquid iuenire. Sꝫ
ea que in superiorib⁹ libris ⁊ maxime in de
cimo de anima humana vel mẽte dixim⁹:
si lectoris vel memoria teneant̃ atqꝫ reco-
lant̃: vel diligentia in eisdẽ locis in quib⁹
ꝯscripta sunt recẽseant̃: nõ hic desiderabit
ꝓlixiorẽ de rei tãte inquisitione sermonez.
Inter cetera ergo in libro decimo dixim⁹:
hominis mentẽ nosse semetipam. Nihil. n.
tam nouit mens: qꝫ id qđ sibi ꝑsto est. Nec
menti magis quicqꝫ ꝑsto est: qꝫ ipa sibi. Et
alia satis quantũ visum est adhibuim⁹ do
cumẽta: quib⁹ hoc certissime ꝓbarem⁹.

An etiã paruulorũ mentes nosse se possint. Ca. v

Quid itaqꝫ dicendũ est de infantis
mẽte: ita adhuc ꝑuuli: ⁊ in tam ma
gna demersi rerũ ignorantia: vt illi⁹
ment̃ tenebras: mens hominis que aliq̃d
nouit exhorreat: An etiam ipa se nosse cre
dẽda est. sed intẽta nimis in eas res quas
per corporis sensus: tãto maiore quãto no
uiore cepit delectatione sentire: nõ ignora
re se potest: sed cogitare se nõ põt. Quãta
porro intẽtione in ista q̃ foris sunt sensibi-
lia feratur: vel hinc solũ cõijci potest: qđ lu
cis huius hauriẽde sic auida est: vt si quis-
quã min⁹ caut⁹ aut nesciẽs quid inde pos-
sit accidere: nocturnũ lumẽ posuerit vbi ia
cet infans: in ea parte ad quã iacẽtis oculi

possint retorqueri: nec ceruix possit inflecti. sic eius inde non remouet̃ aspectus: vt nõ nullos ex hoc etiam strabones fieri noueri-mus: eã formã tenẽtib⁹ oculis: quã teneris et mollib⁹ ꝯsuetudo quodãmõ infixit. Ita et in alios corpis sensus quantum sinit illa etas intẽtiõe se quasi coartãt anime paruu lorũ: vt quicquid ꝑ carnẽ offendit aut alli-cit: hoc solũ abhorreãt vehemẽter aut ap-petant: sua vero interiora non cogitẽt. nec possint admoneri vt hoc faciant qꝛ nondũ admonentis signa nouerũt: vbi precipuũ locum verba obtinent: que sicut alia pror-sus nesciũt. Qꝛ aũt aliud sit ñ se nosse: aliđ nõ se cogitare: iam in eodẽ volumine ostẽ-dim⁹. Sꝫ hãc etatem omittam⁹: que nec in terrogari potest quid in se agatur: ⁊ nosipsi eius valde obliti sum⁹. Hinc tantũ certos nos esse suffecerit: ꝙ cũ hõ de animi sui na-tura cogitare potuerit: atqꝫ inuenire qđ ve rum est: alibi non inueniet: q̃ꝫ penes seip̃m. Inueniet aũt nõ qđ nesciebat: sꝫ vñ nõ co-gitabat. Quid eni scim⁹ si qđ est in nr̃a mẽ te nescim⁹: cum om̃ia que scim⁹: nonnisi in mente scire possumus?

Qꝛ mẽs hoĩs sine cogitatiõe si-bimet ꝯspicua eẽ nõ possit. Ca. vj.

Tanta est tñ cogitatiõis vis: vt nec ipsa mens quodãmõ se in cõspe-ctu suo ponat: nisi qñ se cogitat. ac per hoc ita nihil in cõspectu mentis est: nisi vnde cogitat̃: vt nec ipsa mens qua cogita tur quicq̃d cogitat̃: aliter possit esse in ꝯspe ctu suo: nisi seip̃am cogitãdo. Quõ aũt qñ se non cogitat in ꝯspectu suo nõ sit: cũ sine seipsa nunq̃ꝫ esse possit: quasi aliud sit ip̃a: aliud cõspectus eius: inuenire nõ possum. Hoc q̃ppe de oculo corpis: nõ absurde di-citur. Ipse q̃ppe oculus loco suo fixus est in corpe. aspectus aũt eius in ea que extra sunt tendit̃: et vsqꝫ in sidera extendit̃. Nec est oculus in cõspectu suo: qñ quidẽ nõ cõ-spicit seip̃m nisi in speculo obiecto: vnde iã locuti sum⁹. Qđ nõ fit vtiqꝫ qñ se mens in suo cõspectu sui cogitatiõe cõstituit. Nun-quid ergo alia sua parte: aliã partẽ suã vi-det: cũ se cõspicit cogitãdo. sicut alijs mẽ-bris nr̃is qui sunt oculi: alia mẽbra nr̃a cõ-spicim⁹: que in nr̃o possunt esse conspectu? Quid dici absurdius vel sentiri põt? vnde igit̃ aufert̃ mens nisi a seipsa. et vbi ponit̃ in cõspectu suo nisi ante seip̃am? Non ergo ibi erit vbi erat: qñ in cõspectu suo nõ erat: qꝛ hic posita: inde sublata est. Sed si cõspi cienda migrabit: cõspectura vbi manebit? An quasi geminatur vt ⁊ illic sit ⁊ hic. id est et vbi conspicere: et vbi conspici possit. et in se sit cõspiciẽs ante se cõspicua: nihil ho-rum nobis veritas cõsulta respondet. qm̃ qñ isto mõ cogitam⁹: nõ nisi corporũ fictas imagines cogitam⁹: ꝙ mentẽ non esse pau-cis certissimũ est mentib⁹: a quibus põt de hac re veritas consuli. Proinde restat: vt aliq̃d pertinẽs ad eius naturã sit ꝯspectus eius: ⁊ in eam qñ se cogitat: nõ quasi per lo ci spaciũ: sꝫ incorporea ꝯuersione reuocet̃. Cum vero nõ se cogitat: nõ sit quidẽ in cõ-spectu suo: nec de illa suus formet̃ obtutus: sed tamen nouerit se tanq̃ꝫ ipsa sit sibi me-moria sui. Sicut multaꝝ disciplinaꝝ peri-tus ea que nouit eius: memoria continent̃. nec est inde aliquid in ꝯspectu mẽtis eius: nisi vñ cogitat: cetera in arcana quadã no ticia sunt recõdita: que memoria nũcupat̃. Ideo trinitatẽ sic cõmẽdabam⁹: vt illud vñ format̃ cogitantis obtutus: in memoriã po nerem⁹. Ipsam vero conformationẽ tanq̃ꝫ imaginẽ q̃ inde imprimit̃: ⁊ illud quo vtrũ-qꝫ cõiungitur amorẽ seu volũtatẽ. Mens igit̃ qñ cogitatiõe se cõspicit: intelligit se et recognoscit. gignit ergo intellectũ hunc: et cognitionẽ suã. Res quippe incorporea in tellecta conspicit̃: et intelligẽda cognoscit̃. Nec ita sane gignit istã noticiã suaꝫ mens: qñ cogitando intellectã se cõspicit: tanq̃ꝫ si bi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat: quẽadmodũ note sunt res que memo ria continent̃: etiã si non cogitent̃. qm̃ dici-mus hominẽ nosse litteras: etiã cũ de alijs rebus nõ de litteris cogitat. Hec autẽ duo gignẽs et genitũ dilectiõe tertia copulant̃: que nihil est aliud q̃ꝫ volũtas fruendo ali-quid appetẽs vel tenens. Ideoqꝫ etiã illis tribus nominib⁹ insinuandã mentis puta-uimus trinitatẽ: memoria: intelligẽtia: vo-lũtate. Sꝫ qm̃ mentẽ sꝑ sui meminisse: sem perqꝫ seipsam intelligere: et amare: q̃uis non semꝑ se cogitare discretam ab eis que nõ sunt quod ipsa est: circa eiusdẽ libri de-cimi finem dixim⁹. Querẽdũ est quo nam modo ad cogitationẽ pertineat intellect⁹: noticia vero cuiusqꝫ rei que inest menti etiã qñ non de ipsa cogitat̃: ad solam dicatur memoriã pertinere. Si eni hoc ita est: non habebat hec tria: vt ⁊ sui meminisset: ⁊ se in telligeret: et amaret. Sed meminerat tantũ sui: et postea cũ cogitare se cepit: tunc se in-tellexit atqꝫ dilexit.

Qz aliud sit aliquid non nosse aliud nō inde cogitare. Ca. vij.

Quapropter diligētius illud cōsideremus exemplū qō adhibuim⁹: vt ostēderet aliud esse rem quāqz nō nosse: aliud nō cogitare: fieriqz posse vt nouerit hō aliquid qō nō cogitat: qñ aliunde nō inde cogitat. Quarū ergo vel plurū disciplinarū peritus qñ vnam cogitat: aliam vel alias etiā si non cogitat: nouit tñ. Sed nūquid recte possum⁹ dicere: iste musicus nouit quidē musicam: sed nūc eam non intelligit: quia eam non cogitat. intelligit aūt nunc geometriā. hanc enī nunc cogitat: absurda est quātū apparet ista sentētia. Quid etiā illa si dicam⁹: iste musicus nouit quidē musicam: sed nūc eam nō amat qñ eam nō cogitat. amat aūt geometriā: qñ nūc ipam cogitat: nōne simulit absurda est? Rectissime vero dicim⁹: Iste quē pspicis de geometria disputantē: etiā perfectus est musicus: nam et meminit discipline eius: et intelligit eam et diligit. sed q̄uis eā nouerit z āmet: nūc illā nō cogitat: qñ geometriā de qua disputat cogitat. Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quarūdā rerū quasdā noticias: et tunc quodā mō procedere in medū: atqz in cōspectu mentis velut apertius pstitui qñ cogitam⁹. Tunc enī seipsa mens: et meminisse: et intelligere: et amare inuenit: etiā vnde nō cogitabat: qñ aliud cogitabat. Sed vnde diu nō cogitauerim⁹: et vnde cogitare nisi cōmoniti non valem⁹: id nos nescio quo eodēqz miro mō si potest dici: scire nescim⁹. Beniqz recte ab eo qui cōmemorat: ei cui cōmemorat dicit: Scis hoc: sed scire te nescis. Commemorabo et inuenies te scientē quod te nescire putaueras. Id agunt et littere que de his rebus cōscripte sunt: quas res duce ratione veras esse inuenit lector: non quas veras esse credit ei qui scripsit: sicut legit historia: sed quas veras esse etiam ipse inuenit: siue apō se: siue in ipa mētis luce veritate. Qui vero nec admonit⁹ valet ista cōtueri: magna cecitate cordis tenebris ignorātie dimersus est altius: z mirabiliore diuina ope indiget: vt possit ad verā sapientiā puenire. Propter hoc itaqz volui de cogitatiōe adhibere qualecūqz documētū: quo posset ostendi quomō ex his que memoria continent recordātis acies informet: et tale aliquid gignatur vbi hō cogitat: quale in illo erat vbi ante cogitationē meminerat: qz facilius dinoscit quod tpe accedit: et vbi parens prolem spacio tpis antecedit. Nam si nos referam⁹ ad interiorē mentis memoriā qua sui meminit: et interiorē intelligentiā q̄ se intelligit: et interiorē volūtatē qua se diligit: vbi hec tria simul sunt: z simul semp fuerunt ex quo esse ceperūt: siue cogitarent: siue nō cogitarent: videbit quidē imago illius trinitatis: et ad solā memoriā pertinere. Sed qz ibi verbū esse sine cogitatiōe nō pōt. Cogitam⁹ enī oīe qō dicim⁹: etiā illo interiore verbo qō ad nullius gētis pertinet linguā. in tribus potī⁹ illis imago ista cognoscit: memoria scz intelligētia: voluntate. Hanc aūt nūc dico intelligētiā qua intelligim⁹ cogitantes. id est qñ eis repertis que memorie presto fuerāt: sz nō cogitabātur: cogitatio nostra format: z eā volūtatē: siue amorē: vel dilectionē: que istā prolem parētemqz cōiungit: z quodāmō vtriqz cōmunis est. Hinc factū est vt etiā p exteriora sensibilia que per oculos carnis vident: legentiū ducerem tarditatē: in. xj. scz libro atqz inde cū eis ingrederer ad hois interioris eam potētiā qua ratiocinat de tpalibus rebus: differens illā principaliter dominātem qua cōtemplat eternas: atqz id duob⁹ voluminib⁹ egi duodecimo vtrūqz discernens: quorū vnū est superius: alterū inferius: qō superiori esse subditū debet. Tertiodecimo aūt de munere inferioris quo humanarū rerū sciētia salubris cōtinet: vt in hac tpali vita id agamus quo cōsequamur eternā: quanta potui veritate ac breuitate disserui: qñ quidē rem tam multiplicē atqz copiosam multorqz atqz magnorū disputationib⁹ multis magnisqz celebratā: vno stricta volumine incluſi: ostēdēs etiā in ipsa trinitatē: sz nōdū que dei sit imago dicēda.

De principali mentis in quo intuenda est summe imago trinitatis. Capitu. viij.

Nunc vero ad eam iam peruenim⁹ disputationē: vbi principale mentis humane quo nouit deū vel potest nosse cōsiderandū suscepim⁹: vt eo reperiamus imaginē dei. Quis enī mens humana nō sit eius nature cuius est deus: imago tñ natura eius qua natura melior nulla est ibi querenda. et inuenienda est in nobis quo etiam natura nostra nihil habz melius: sed prius mens in seipsa psiderāda est anteqz sit particeps dei: et in ea reperienda est imago ei⁹. Bixim⁹ enī eaz et si amissa dei participatio

ne obsoletã atq; deformẽ: dñi tñ imaginẽ permanere. Ipo q̃ppe ipo imago ei⁹ est: quo ei⁹ capax est: ciusq; particeps esse põt: qõ tam magnũ bonũ nisi p hoc q̃ imago ei⁹ est intelligi nõ põt. Ecce ergo mẽs meminit sui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatẽ: nõ dũ quidẽ deũ sz iam imaginem dei. Non forinsecus accepit memoria qõ teneret: nec foris inuenit qõ aspiceret intellect⁹: sicut corpis oculus. Nec ista duo velut formã corpis: et eã que inde facta est in acie cõtuentis volũtas foris iunxit. Nec imaginẽ rei que foris visa est quodammõ raptã t in memoriã recõditã: cogitatio cũ ad eam cõuerteret inuenit: et inde formatus est recordãtis obtutus: iungente vtrũq; tertia volũtate: sicut in eis ostẽdebamus trinitatib⁹ fieri: que in reb⁹ corpalib⁹ reperiebant: vel ex corpib⁹ per sensum corporis introrsus quodãmõ trahebant. De quib⁹ oñib⁹ in libro. xj. disseruim⁹. Nec sicut fiebat vel apparebat q̃ñ de illa scientia disserebam⁹: iam in hois interioris operib⁹ cõstituta: que distinguẽda fuit a sapientia. Vñ que sciunt velut aduẽticia sunt in animo: siue cognitõe hist̃orica illata: vt sunt facta et dicta: que tpe peragunt et transeunt. vel in natura rerũ suis locis t regionib⁹ cõstituta sũt. siue in ipo hoie q̃ nõ erãt oriunt: aut alijs docẽtib⁹: aut cogitatiõib⁹ ꝓprijs. sicut fides: quã plurimũ in libro. xiij. cõmẽdauim⁹. sicut virtutes quib⁹ si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuit: vt beate in illa que diuinit⁹ ꝓmittit immortalitate viuat. Hec atq; hmõi habẽt in tpe ordinẽ suum: in quo nobis trinitas memorie visionis et amoris facilius apparebat. Nam quedam eorũ ꝓueniũt cognitionẽ discentiũ. Sunt enĩ cognoscibilia: t anteq; cognoscant: suiq; cognitionẽ in discentib⁹ gignunt. Sunt aũt vel in locis suis: vel que tpe ꝓterierũt: q̃uis que ꝓterierũt non ipsa sint: sed eorũ quedã signa ꝓteritor: quib⁹ visis vel auditis cognoscant fuisse atq; transisse. Que signa vel in locis sita sunt: sicut monumenta mortuor: et quecũq; similia. vel in litteris fidedignis: sicut est oñis grauis et approbande auctoritatis hist̃oria. vel in animis eor: qui ea iam nouerũt: eis q̃ppe iam nota et alijs vtiq; sunt noscibilia quorũ scientiã ꝓuenerũt: et qui ea nosse illis quibus nota sunt docentib⁹ possunt. Que omnia et q̃ñ discunt quandã faciũt trinitatẽ specie sua que noscibilis fuit: etiã ãteq; nosceret. eiq; adiuncta cognitiõe discentis que tunc esse incipit q̃ñ discitur: ac tertia voluntate que vtrũq; cõiungit. Et cũ cognita fuerint: alia trinitas dum recoluntur fit iam interius in ipso animo ex his imaginib⁹ que cũ discerent sunt impresse in memoria et informatione cogitatiõis ad ea cõuerso recordãtis aspectu: et ex voluntate que tertia duo ista cõiungit. Ea vo q̃ oriunt in animo vbi nõ fuerũt: sicut fides. et cetera hmõi. et si aduẽticia vident cum doctrina inferunt: non tñ foris posita vel foris peracta sunt sicut illa que credunt: sed intus oñino in ipso animo esse ceperũt. Fides enĩ nõ est qõ creditur sed qua credit. et illud credit: illa cõspicitur. Iamẽ qr esse cepit in animo qui iam erat animus anteq; ista esse cepisset: aduenticium quiddã videt t in ꝓteritis habebit: q̃ñ succedẽte specie iam esse destiterit: aliãq; nunc trinitatẽ facit per suã presentiã: retenta: conspecta: dilecta. aliam tunc faciet per quoddã sui vestigiũ qõ in memoria ꝓteriẽs dereliquerit: sicut iam supradictũ est.

¶ An virtutes quib⁹ ad eternitatem tendit desinant cuz ad eterna perduxerint. ¶ Capi. ix.

Verum autẽ tunc etiã virtutes quibus in hac mortalitate bene viuitur: qr et ipse incipiũt esse in animo: qui cũ sine illis prius esset tñ animus erat: desinãt esse cũ ad eterna perduxerint: nõnulla questio est. Quibusdã enĩ visum est desituras: et de tribus quidem prudẽtia: fortitudine: temperãtia: cũ hoc dicit: non nihil dici videtur. Justicia vero imortalis est: t magis tunc perficiet in nobis: q̃ esse cessabit. De oñib⁹ tñ quattuor magn⁹ auctor eloquẽtie tullius: in hortensio dialogo disputãs. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerim⁹ in beator insulis imortale euum: vt fabule ferunt: degere liceret: quid opus esset eloquẽtia: cũ iudicia nulla fierẽt: aut ipsis etiã virtutib⁹. nec enĩ fortitudinis egerem⁹ vllo ꝓposito aut labore: aut periculo. nec iustitia: cũ esset nihil quod appeteret alicui. nec temperãtia que regeret eas que nulle essent libidines. nec prudẽtia quidẽ egerem⁹ nullo delecto ꝓposito bonorũ t malorũ. Tanta igit essemus beati cognitõe nature et scientia: qua sola etiã deorũ est vita laudanda. Ex quo intelligi põt cetera necessitati esse: vnũ hoc volũtatis. Ita ille tantus orator cum philosophiã predicaret: recolens ea que a philosophis acceperat: t preclare ac

ſuauiter explicās in hac tantū vita quā vi-
demus erūnis ⁊ erroꝛib⁹ plenā: oēs quat
tuoꝛ neceſſarias dixit eſſe virtutes: nullam
vero eaꝝ cū ex hac vita emigrauerim⁹ ſi li-
ceat ibi viuere vbi viuūt beate. Sed bonos
animos ſola beatos eſſe cognitōe ⁊ ſciētia.
hoc eſt cōtēplatiōe nature: qua nihil eſt me
lius ⁊ amabilius: ea eſt natura que creauit
oēs ceteras inſtituitq; naturas. Cui regē
ti eſſe ſubdituꝛ ſi iuſticie eſt: immortalis eſt
omnino iuſticia. nec in illa eſſe beatitudine
deſinet: ſꝫ talis ⁊ tāta erit vt pfectioꝛ ⁊ ma-
ioꝛ eſſe nō poſſit. Foꝛtaſſis ⁊ alie tres virtu
tes: prudētia ſine vllo tā periculo erroꝛis:
foꝛtitudo ſine moleſtia tolerādoꝝ maloꝝ:
temperātia ſine repugnatiōe libidinū: erūt
in illa felicitate: vt prudētie ſit nullū bonū
deo p̄ponere vel equare foꝛtitudinis: ei fir-
miſſime cohererе. temperātie nullo defectu
noxio delectari. Nunc aūt qō agit iuſticia
in ſubueniēdo miſeris: qō prudētia in pre-
cauendis inſidijs: qō foꝛtitudo in pferēdis
moleſtijs: qō temperātia in coerc̄endis de-
lectatiōib⁹ prauis: nō ibi erit: vbi nihil oīno
mali erit: ac per hoc iſta virtutū opera q̄
huic moꝛtali vite ſūt neceſſaria: ſicut fides
ad quā referēda ſūt: in p̄teritis habebunt.
Et aliam nunc faciūt trinitatē: cū ea p̄ſen-
tia tenem⁹: aſpicim⁹: amam⁹. aliā tūc factu
ra ſunt: cū ea nō eſſe: ſꝫ fuiſſe per quedā eo-
rum veſtigia que p̄tereūdo in memoria de-
relinquēt reperiem⁹: qꝫ et tunc trinitas erit
cū illud qualecunq; veſtigiū et memoriter
retinebit: et agnoſcet veraciter: et hoc vtrū
q; tertia voluntate iungetur.

De cognoſcibilib⁹ tpalib⁹: quo rū alia cognitionē nr̄am p̄uenīūt: alia nō p̄cedūt. Capi. x.

In omnīū iſtarū quas cōmemoꝛa-
uim⁹ tpaliū rerū ſciētia: quedā co-
gnoſcibilia et cognitionē interpoſitiōe tpis
antecedūt: ſicut ſunt ea ſenſibilia: que iam
erant in rebus anteq; cognoſcerent: vel ea
oīa q̄ per hiſtoriā cognoſcunt. Quedam
vero ſimul eſſe incipiūt: velut ſi aliquid vi-
ſibile qō oīno nō erat: ante nr̄os oculos
oꝛiatur: cognitionē noſtrā vtiq; nō p̄cedit.
aut ſi aliquid ſonet vbi adeſt auditoꝛ: ſimul
profecto incipiūt eſſe ſimulq; deſinūt: et ſo
nus et eius auditꝰ. Verūtn̄ ſiue tpe prece-
dentia: ſiue ſimul eſſe incipiētia cognoſcibi
lia cognitionē gignūt: non cognitōe gignū
tur. Cognitiōe vero facta: cū ea que cogno
ſcim⁹ poſita in memoria recoꝛdatiōe reui-
ſuntur: quis nō videat prioꝛē eſſe tpe in me
moria retentionē quā in recoꝛdatiōe viſio-
nem: ⁊ hui⁹ vtriuſq; tertia volūtate iunctio
nem: Poꝛro autē in mente nō ſic eſt. Nec
enī aduenticia ſibi ipſa eſt quaſi ad ſeipſaꝫ
que iam erat venerit aliūde: eadē ipſa q̄ nō
erat: aut nō aliūde eadē ipa q̄ non erat: aut
nō alūde venerit: ſed in ſcipa q̄ iam erat na
ta ſit ea ipſa que non erat. ſicut in ipſo hoie
que nō erāt oriūtur: aut aliꝫs docētib⁹: aut
cogitatiōib⁹ p̄priꝫs: ſicut fides: ſicut virtu-
tes: ſicut in mente q̄ iam erat oꝛitur fides q̄
non erat. Aut poſt cognitionē ſui recoꝛdā-
do ſeipſam velut in memoria ſua cōſtitutā
videt: ſiq; nō ibi fuerit anteq; ſeipſā cogno-
ſceret: cū pfecto ex quo eſſe cepit nunq; ſui
meminiſſe: nūq; ſe intelligere: nūq; ſe ama-
re deſiterit. ſicut iam oſtēdim⁹: ac p hoc q̄ñ
ad ſeipſam cognitiōe cōuertit: fit trinitas.
in qua iam ⁊ verbū poſſit intelligi. Foꝛma-
tur q̄ppe ex ipſa cognitio voluntate vtrūq;
iungente. Ibi ergo magis agnoſcenda eſt
imago q̄z querimus.

An ſemp memoria p̄teritaꝝ reꝝ ſit: an etiā p̄ſentiū. Capitu. xj.

Sed dicet aliq̄s. Non eſt iſta memo
ria qua mēs ſui meminiſſe phibet:
que ſibi ſp eſt p̄ſns. Memoria enī
p̄teritoꝝ eſt non p̄ſentiū. Nam quidā cū de
virtutib⁹ ageret in quib⁹ eſt etiā tullius: in
tria iſta prudētiā diuiſerūt: memoriā: intel-
ligētiā: puidētiā. Memoriā ſcz p̄teritis: in
telligētiā p̄ſentib⁹: puidētiā rebus tribuē-
tes futuris: quā non habēt certā niſi preſci
futuroꝝ: que nō eſt munus hoīm niſi detur
deſup: vt p̄phetis. Vñ ſcriptura: ſapiētie de
hominib⁹ aiens. Cogitatōes inquit morta Sap. 9
lū timide ⁊ incerte puidētie nr̄e. Memo-
ria vero de p̄teritis: et intelligētia de p̄ſenti
bus certa eſt: ſꝫ p̄ſentib⁹ vtiq; coꝛpalib⁹ re-
bus. Nam coꝛpales coꝛpaliū p̄ſentes ſunt
aſpectib⁹ oculoꝝ. Sꝫ qui dicit memoriā nō
eſſe p̄ſentiū: attendat quēadmodū dictū ſit
in ipſis ſecularib⁹ līris: vbi maioꝛis fuit cu-
re verboꝝ integritas q̄z veritas reꝝ. Nec ta
lia paſſus vlyxes: oblituſve ſui eſt ithacus:
diſcrimine tāto. Virgilius enī cū ſui nō ob
litū diceret vlyxem: quid aliud intelligi vo
luit: niſi q̄ meminerit ſui? Cū ergo ſibi p̄ſ
eēt: nullo mō ſui meminiſſet niſi ad res pre-
ſentes memoria p̄tineret. Quapꝛopt ſicut
in rebus p̄teritis ea memoria dicit: qua fit
vt valeāt recoli ⁊ recoꝛdari. ſic in re preſen-
ti q̄ ſibi eſt mēs: memoria ſine abſurditate

dicēda est qua sibi pſto est vt sua cogitatio ne possit intelligi ⁊ vtrūq; sui amore ꝓuigi.

Qua facultate mens rationalis obtineat vt in ea dei imago resplē deat. Capitulū. xij.

Hec igit trinitas mentis nō ꝓpterea dei est imago: qz sui meminit mens et intelligit ac diligit se: sed qz pōt etiā meminisse ⁊ intelligere ⁊ amare a quo facta est. Qđ cū facit: sapiēs ipa fit. Si aūt nō facit: etiā cū sui meminit: seseq; intelligit ac diligit stulta ē. Meminerit itaq; dei sui ad cui⁹ imaginē fctā ē: eūq; intelligat atq; diligat. Qđ vt breuius dicā colat deum nō factū: cuius ab eo capax est facta: et cui⁹ ꝓticeps esse potest. Propter qđ scriptū est: Ecce dei cultus est sapientia: et nō sua luce: sed summe illius lucis ꝓticipatiōe sapiēs erit: atq; vbi eterna ibi beata regnabit. Hic eni dicit ista hois sapiētia: vt etiā dei sit. Tūc eni vera est. nam si humana est: vana est. Verum non ita dei qua sapiens est deus. Neq; eni participatiōe sui sapiēs est: sicut mens participatiōe dei. Et quēadmodū dicit iustitia dei: nō solū qua ipse iustus est: sed quā dat homini cū iustificat impiū. Quā cōmēdans aplūs: ait de quibusdā. Ignorantes eni dei iusticiā: et suam iusticiā volētes cōstituere: iusticie dei nō sunt subiecti. Sic eni dici pōt etiā de quibusdā: Ignorātes dei sapientiā: et suam volētes cōstituere: sapiētie dei nō sunt subiecti. Est igit natura non facta: que fecit omnes ceteras magnas paruasq; naturas eis quas fecit sine dubitatione pstātior: ac ꝓ hoc hac etiā de qua loquimur rōnali et intellectuali: que hois mens est ad eius qui eā fecit imaginē facta. Illa autē ceteris natura prestātior deus est. Et quidē nō longe posit⁹ ab vnoquoq; nr̄m: sicut apls dicit adiungēs: In illo eni viuim⁹ et mouemur et sum⁹. Qđ si ꝑm corpus diceret: etiā de isto corporeo mundo posset intelligi. Nam et in illo ꝑm corpus viuimus: mouemur: et sum⁹. Unde ꝑm mentē que facta est ad eius imaginē debet hoc accipi excellētiore quodā eodemq; nō visibili: sz intelligibili mō. Nam quid non est in ipso de quo diuine scriptū est: Qm̄ ex ipso ⁊ ꝓ ipm et in ipso sunt oīa: Proinde si in ipso sūt oia: in quo tādē pnt viuere q̄ viuūt: et moueri q̄ mouent: nisi in quo sunt. Nō tn oēs cū illo sūt eo mō quo ei dictū est: Ego sem per tecū. Nec ipse cū oīb⁹ eo mō quo dicit⁹: Bñs vobiscū. Magna itaq; hois miseria est cū illo nō esse: sine quo nō pōt esse. In quo eni est ꝓcul dubio sine illo non est. Et tn si eius nō meminit: eūq; nō intelligit: nec diligit: cū illo nō est. Qz autē quisq; penitus obliuiscit: nec cōmoueri ei⁹ vtiq; pōt.

Ro. ma. jo

Act. j7

Ro. ma. jj

Ps. 72

De reminiscētia in deum cuius sp est capax mētis natura. Ca. xiij.

Ad visibilib⁹ rebus ad hanc rem sumamus exemplū. Dicit tibi quispiam quē non recognoscis. Hosti me: ⁊ vt cōmoneat: dicit vbi: qñ: quō tibi innotuerit: oīnibusq; adhibitis signis quib⁹ in memoriā reuoceris. si non recognoscis: ita iam oblitus es: vt oīs illa notitia penitus deleta sit animo. nihilq; aliud restat: nisi vt credas ei qui tibi hoc dicit: q̄ aliqñ euz noueras aut ne hoc quidē si fidedign⁹ tibi esse qui loquit nō videt. Si aūt reminiscēris: pfecto redis in memoriā tuā: ⁊ in ea inuenis qđ nō fuerat penitus obliuione deletū. Redeam⁹ ad illud ꝓpter qđ adhibuimus humane ꝙuersatiōis exemplū. Inter cetera psalmus nonus: Conuertant inquit pctōres in infernū: oīnes gentes que obliuiscūt deū. Porro aūt vicesim⁹ ⁊ prim⁹: Cō memorabunt inquit et cōuertent ad dñm vniuersi fines terre. Non igit sic erāt oblite iste gentes deū: vt eius nec cōmemorate recordarent. Obliuiscēdo aūt deū tāq; obliuiscendo vitā suā: cōuerse fuerāt in mortē: hoc est in infernū. Commemorate vero cōuertunt ad dñm tanq; reminiscētes reminiscendo vitā cuius eas habebat obliuio. id est cuius oblite fuerāt. Item legit in nonagesimo tertio: Intelligite nūc qui insipientes estis in ꝑplo: et stulti aliqñ sapite. Qui plantauit aurē nō audiet: et cetera. Eis eni dictū est: qui deum non intelligēdo de illo vana dixerunt.

Ps. 9

Ps. 21

Ps. 93

Qz etiā praua mens nec memoria sui careat nec cognitione nec amore. Capitu. xiiij.

Dilectiōe aūt dei plura reperiūtur in diuinis eloquijs testimonia. Ibi eni ⁊ illa duo consequēter intelligunt: qz nemo diligit cuius nō meminit: et qđ penit⁹ nescit. Qñ illud est notissimū ꝓcipuūq; preceptū. Diliges dñm deū tuū. Sic itaq; cōdita est mens humana: vt nunq; sui non meminerit: nunq; se nō intelligat: nunq; se nō diligat. Sed qñ qui odit aliquē nocere illi studet: non imerito et mens hois qñ sibi nocet odisse se dicit. Nescies eni sibi vult male: dum nō putat sibi obesse qđ vult. Et

Deut. 6

tñ male sibi vult: qñ id vult qđ obsit sibi.
Ps.10 Unde illud scriptū est: Qui diligit iniquitatē: odit animā suaz. Qui ergo se diligere nouit: deū diligit. Qui vero nō diligit deū: etiaz si se diligit: quod ei naturaliť inditum est: tñ nō incōueniēter odisse se dicit: cū id agit quod sibi aduersať: et seipm tāđ suus inimicus insequiť: qui ꝓfecto est error horrēdus: vt cū sibi homines prodesse velint: multi non faciāt nisi quod eis pernicioſissimum est. Simulē morbū mutorū animaliū cum poeta describeret. Bū inquit meliora pñs errorēđ hostib⁹ illū: Biscissos nudis laniabāt dentibus arcus. Cum morbus ille corpis fuerit: cur dixit errorē: nisi qz omne animal cuz sibi natura cōciliatū sit: vt se custodiat quantū potest: talis ille erat morbus: vt ea quorū salutē appetebāt sua membra laniarent. Cum autē deū diligit mens: et sicut dictū est ꝓsequēter meminit: eumđ intelligit: recte illi de proximo suo precipitur: vt eū sicut se diligat. Jam enī se non diligit puerse: ꝙ recte cū deū diligit: cuius participatiōe imago illa non solum est: verū etiā ex vetustate renouať: et ex deformitate reformať: ex infelicitate beatificať. Quis se ita diligat: vt si alterutrū ꝓponať: malit oñia que infra se diligit perdere: đ perire: tñ superiorē deserendo ad quē solum possit custodire fortitudinē suam: eođ frui lumine suo: cui canitur in psalmo. Fortitudinez
Ps.58 meam ad te custodiā. Et in alio: Accedite
Ibidē.33 ad eū: z illuminamini. sic infirma z tenebrosa facta est: vt a se quoq ipsa in ea q̄ nō sūt qđ ipsa: z quib⁹ superior est ipsa: infelicius laberet ꝑ amores quos nō valet vincere: z errores a quib⁹ nō videt qua redire. Unde iam deo miserante penitus clamat in psalmis: Deseruit me fortitudo mea: et lumen
Ibidē.37 oculoz meoz nō est mecū. Non sane in his tātis infirmitatis z errorīs malis: amittere potuit naturalē memoriā: intellectū z amorē sui. ꝓpter quod merito dici potuit: qđ supra cōmemorauī. Quamđ in imagine dei
Ibidē.38 ambulat homo: tñ vane cōturbať. Thesaurizat et nescit cui cōgregabit ea. Cur enim thesaurizat: nisi qa fortitudo eius deseruit eū. per quā deum habēs rei nullius indigeret: Et cur nescit cui cōgregabit ea: nisi qa lumē oculorū eius non est cū eo: et ideo nō
Luc.12 videt qđ veritas ait: Stulte hac nocte animam tuā repetēt abs te: hec que preparasti cuius erūt: Clerūtamē quia etiā talis in imagine ambulat homo: z habet memoriā et intellectū: et amorē sui. Hominis mēs: si ei manifestarek q̄ vtrumđ habere nō posset et vnū e duobus permitterek eligere: alterū perditurus: aut thesauros quos cōgregauit: aut mentē: quis vsđ adeo nō habz mētem: vt thesauros mallet habere đ mentē: Thesauri enī mentē possunt plerumđ subuertere: et mens que nō thesauris subuertitur: sine vllis thesauris facilius et expeditius potest viuere. Quis vero vllos thesauros: nisi per mētē poterit possidere: Si enī puer infans đuis ditissimus natus: cum sit dñs omniū que iure sūt eius: nihil possidet mente sopita: quo tandē mō quisđ quicđ mente possidebit amissa: Sed de thesauris quid loquor: q̄ eis quilibet hominū si talis optio ꝓponatur: mauult carere đ mente: cum eos nemo preponat: nemo cōparet luminib⁹ corporis: quib⁹ non vt aurū rarus quisđ homo: sz oñis homo possidet celū. per lumina enim corporis quisđ possidet quicquid libēter videt. Quis ergo si tenere vtrumđ non possit: et alterutrū cogatur amittere: non thesauros: đ oculos malit. et tamē si ab eo simili conditiōe querať: vtrū oculos malit amittere: an mentē: quis mente nō videat eum oculos malle đ mētem: Mens quippe sine oculis carnis humana est. Oculi autem carnis sine mente beluini sunt. Quis porro non hominē se malit esse etiā carne cecum: đ beluam videntē: Hec dixi: vt etiā tardiores: đuis breuiter cōmouerētur a me: in quoz oculos vel aures hec littere peruenerint: quantū mēs diligit seipsam etiā infirma et errans: male diligēdo atđ sectādo que sunt infra ipsam. Diligere porro seipsam nō posset: si se oñino nesciret. id est si sui nō meminisset: nec se intelligeret: qz in se imagine dei tam potens est: vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic enī ordinata est naturarū ordine: non locorum: vt supra illam non sit nisi ille. Deniđ cum illi penitus adheserit: vnus erit spiritus. Cui rei attestatur apls dicēs: Qui au j.Cor.6
tem adheret domino vnus spirit⁹ est. Accedente quippe ista ad participationē nature veritatis et beatitudinis illius: nō tamē crescente illo in natura: veritate et beatitudine sua. In illa itađ natura cui felicit adheserit: imutabiliter viuet et imutabile videbit oñe qđ viderit. Tunc sicut ei diuina scriptura promittit: satiabiť in bonis desiderīū eius. bonis imutabilib⁹: ipsa trinitate deo suo cui⁹ imago est: et ne vspiā viole-

tur erit in abscõdito vultus eius: tãta vbertate eius impleta: vt eam nunq̃ peccare delectet. Ipsam vero nũc qñ videt: nõ aliquid immutabile videt.

¶ De mutabilitate mentis humane qua fit: vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera. ¶ Capitu. xv.

Quod ideo certe nõ dubitat qñ misera est: & beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis non esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse nõ posset. Et qđ eam fecisset miserã: sub oñipotẽte et bono dño: nisi peccatum suũ: & iusticia dñi sui: Et quid eã faciet beatam: nisi meritũ suum & premiũ dñi sui: Qz et meritũ eius gratia est illius: cui⁹ premiũ erit beatitudo eis. Justiciã quippe dare sibi nõ potest: quã perditã nõ habet. Hanc enĩ cum homo conderet accepit: et peccãdo vtiq̃ pdidit. Accepit ergo iusticiã: propter quam beatitudinez accipere mereret. Vnde veraciter ei dicit ab apl̃o: quasi de
1.Cor.4 suo bono superbire incipiẽti: Quid enĩ habes quod non accepisti: Si autẽ accepisti: quid gloriaris quasi nõ acceperis: Quãdo autez bene recordat dñi sui: spiritu eius accepto sentit oñino: qz hoc discit: intimo magisterio: nõ nisi ei⁹ gratuito affectu posse se surgere: non nisi suo volũtario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscit beatitudinis sue. fuit quippe illa & nõ est: eiusq̃ ista penitus oblita est: ideoq̃ nec cõmemorari põt. Credit autẽ de illa fidedignis litteris dei sui per eius pphetã cõscriptis narrãtibus de felicitate paradisi: atq̃ illud primũ et bonũ hominis et malũ historica traditione indicãtibus. dñi autẽ dei sui reminiscit. Ille quippe semp est: nec fuit et non est: nec est et nõ fuit: sed sicut nũq̃ nõ erit: ita nũq̃
Act.j7 nõ erat: & vbiq̃ totus est. Propter qõ ista in illo & viuit & mouet: et est. & ideo reminisci eius põt. Non qz hoc recordat qõ eum nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corpis vitam. Aut cum primũ facta est vt insereret huic corpi. Nihil enĩ horũ omnino reminiscit. Quicquid horũ est: oblivione deletũ est. Sed cum memorat vt cõuertat ad dñm tanq̃ ad eam lucẽ qua iam cum ab illo auerteret: quodã mõ tangebatur. Nam hinc est q̃ etiã impij cogitãt eternitatem: et multa recte reprehẽdũt: rectecq̃ laudãt in hominũ moribꝰ. Quibus ea tandem regulis indicãt: nisi in quibus vident: quẽadmodũ quisq̃ viuere debeat: etiam si nec ipsi eodẽ modo viuãt: vbi eas vident: Nec enĩ in sua natura: cũ ꝓculdubio mẽte ista videant: eorumq̃ mẽtes constet esse mutabiles. has vero regulas ĩmutabiles videat quisquis in eis et hoc videre potuerit. Nec in habitu sue mentis cũ ille regule sint iusticie. mentes vero eorũ constet esse iniustas. Vbi nam sunt iste regule scripte: vbi quid sit iustum: & iniustus agnoscit vbi cernit habendũ esse quod ipse nõ habet: Vbi ergo scripte sũt: nisi in libro lucis illius que veritas dicit: vnde oñis lex iusta describit: et in cor hominis qui operat iusticiã: nõ migrando sed tanq̃ ĩprimẽdo transfert: sicut imago ex anulo & in cerã transit: & anulum nõ relinquit. Qui vero non operat: et tamẽ videt quod operandũ sit: ipse est qui ab illa luce auertit: a qua tamẽ tangit. Qui aũt nec videt quẽadmodũ sit viuendũ: excusabilius quidẽ peccat: qz nõ est trãsgressor cognite legis. Sed etiaz ipse splendore aliquotiẽs vbiq̃ presentis veritatis attingitur: quãdo admonitus cõfitetur.

¶ De reformatiõe mentis ad imaginem dei: & quot modis spiritus appellatio diuersis assignetur naturis. ¶ Capitu. xvj.

Quia vero cõmemorati cõuertũtur ad dominũ: ab ea deformitate qua per cupiditates seculares cõformabantur huic seculo reformant ex illo: audiẽtes apostolũ dicentẽ: Nolite cõformari huic secu- Roma.j2
lo: sed reformamini in nouitate mentis vestre: vt incipiat illa imago ab illo reformari: a quo formata est. Non enĩ reformare se ipsam potest. sicut potuit deformari. Dicit etiã alibi: Renouamini spiritu mentis ve- Ephe.4
stre: et induite nouũ hoiem: eũ qui ꝑm deũ creatus est: in iusticia & sanctitate veritatis. Qz ait: ꝑm deum creatũ: hoc alio loco dicit ad imaginẽ dei. Qz peccãdo iusticiã & sãctitatẽ veritatis amisit: ꝓpter qõ hec imago deformis et decolor facta est: hanc recipit cũ reformat et renouat. Qz autẽ ait: spiritu Ephe.4
mentis vestre: nõ ibi duas res intelligi voluit: quasi aliud sit mẽs: aliud spũs mẽtis. Sed qz oñis mens spũs est: nõ autẽ oñis spũs mens est. Est enĩ spũs & deus: qui renouari non potest. qz nec veterascere põt. Dicitur etiã spiritus in homie qui mẽs nõ sit: ad quem pertinẽt imaginatiões similes corporũ. De quo dicit ad corinthios: vbi

1.Cor.14 dicit: Si aũt orauero lingua: spiritꝰ meus orat. mens aũt mea infructuosa ẽ. Hoc eñ ait: qñ id qđ dicit nõ intelligit: qz nec dici põt: nisi corporaliũ vocũ imagines sonum oris in spiritus cogitatione ꝓueniant. Bicitur ꝛ hominis anima spũs. vñ est in euã-
Job.19 gelio. Et inclinato capite tradidit spiritũ. quo significata est mors corpis: aia exeunte. Bicitur spiritꝰ etiã pecoris: qđ in eccle-
Eccs.3 siaste libro salomonis apertissime scriptuz est: vbi ait: Quis scit spiritꝰ filioz hominis si ascendet ipe sursum: ꝛ spiritus pecoris si
Gene.7 descẽdet ipe deorsum in terrã? Scriptũ est etiã in genesi: vbi dicit diluuio mortuã vniuersam carnẽ que habebat in se spiritũ vite. Bicit spiritꝰ etiã vẽtus: res apertissime
Ps.148 corporalis. Unde illud in psalmis: Ignis grando: nix: glacies: spiritus tempestatis. Quia ḡ tot modis dicit spiritus: spiritum mentis dicere voluit eũ spiritũ q̃ mens vo-
Colo.2 catur. sicut ait etiã idẽ apostolus: In expoliatione corporis carnis. Non duas vtiqz res intelligi voluit: q̃si aliud sit caro: aliud corpꝰ carnis. Sz qz corpus multaz rez nomẽ ẽ q̃rũ nulla ẽ caro. Nã multa sũt excepta carne corpa celestia ꝛ corpa terrestria. Corpus carnis dixit: corpꝰ qđ caro ẽ. Sic itaqz spiritũ mentis eũ spiritũ que mẽs est: alibi quoqz apertiꝰ etiã imaginẽ nomina-
Colo.3 uit: scz alijs verbis idipm ꝓcipiens: Expoliantes vos inquit veterẽ hominẽ cuz actibus eiꝰ: induite nouũ qui renouatur in agnitionẽ dei: scdm imaginẽ eius qui creauit
Ephe.4 eũ. Qđ ergo ibi legitur: Induite nouũ hominẽ qui secundũ deũ creatus est: hoc isto
Col.3 loco: Induite nouũ hominẽ qui renouat scdm imaginẽ eius qui creauit eũ. Ibi aũt ait: secundũ deũ. hic vero: secũdum imaginẽ eiꝰ q̃ creauit eũ. Pro eo vero qđ ibi po-
Ephe.4 suit: In iusticia ꝛ sanctitate veritatis. hoc
Col.3 posuit hic: In agnitiõe dei. Fit ergo ista renouatio reformatioqz mentis scdm deum: vel scdm imaginẽ dei. Si ideo dicitur ꝑm deũ: ne scdm aliã creaturam fieri putetur. Ideo aũt scdm imaginẽ dei: vt in ea re intelligatur fieri hec renouatio: vbi ẽ imago dei: id est in mente. Quẽadmoduz dicimꝰ scdm corpus mortuũ: nõ secundũ spiritũ eũ qui de corpore fidelis ꝛ iustꝰ abscedit. Quid eñ dicimꝰ scdm corpus mortuũ: nisi corpore vel in corpe: nõ anima vl in aia mortuũ? Aut si dicamꝰ: scdm corpus ẽ pulcher: aut scdm corpus fortis: nõ scdm animum: quid est aliud ꝗ corpore nõ animo pulcher aut fortis ẽ? Et inumerabiliter ita loquimur. Non itaqz sic intelligamus: se-
Col.3 cundũ imaginem eius qui creauit eũ: quasi alia sit imago secũdũ quã renouatur: nõ ipsa que renouatur.

Quid sit inter regenerationem baptismi et renouationem qua ꝓficitur ỏ die in diem in agnitione dei. Ca.xvij.

Ane ista renouatio non momẽto vno fit ipius puersionis: sic vt momento vno fit illa in baptismo renouatio remissiõe omniũ peccatoꝝ. Neqz eñ vel vnũ quantulũcũqz remanet: qđ nõ remittatur: sed quẽadmodũ aliud est carere febribus: aliud ab infirmitate que febribus facta ẽ reualescere. Itemqz aliud ẽ infirũ telum de corpore demere: aliud vulnꝰ qđ eo factũ ẽ scda curatiõe sanare. ita ꝑma curatio est cãm remouere languoris: qđ ꝓ oim fit idulgentiã pctoꝝ. secũda ipm sanare lãguorẽ: qđ fit paulatim ꝓficiẽdo i renouatione huiꝰ imaginis: Que demõstrant
Ps.102 in psalmo: vbi legit: Qui ꝓpitꝰ fit oibus iniqtatibꝰ tuis: qđ fit in baptismo. Deinde
Ibidem. seqt: Qui sanat oẽs languores tuos: qđ fit quotidianis accessibꝰ: cũ hec imago renouat. De qua re apls aptissime locutus ẽ dicẽs: Et si exterior hõ noster corrũpit: ẽ in-
2.Cor.4 terior renouat de die in diẽ. Renouat aũt
Col.3 in agnitionẽ dei: hoc ẽ in iusticia ꝛ sanctita-
Ephe.4 te veritatꝭ. sicut se se habẽt apostolica testimonia: q̃ pauloante cõmemorauimus. In agnitiõe igit dei: iusticiaqz ꝛ sanctitate veritatis: q̃ de die in diẽ ꝓficiẽdo renouat: transfert amorẽ a tpalibus ad eterna: a visibilibus ad intelligibilia: a carnalibꝰ ad spiritualia: atqz ab istis cupiditatem frenare atqz minuere: illisqz se caritate alligare diligenter insistit. Tantũ autẽ facit: quantũ diuinitus adiuuat. Dei quippe sentẽtia est: Si
Joh.15. ne me nihil potestis facere. In q̃ ꝓfectu et accessu tenentẽ mediatoris fidẽ cũ dies vite huiꝰ vltimus quẽqz cõpererit: perducẽdus ad deum quẽ coluit: ꝛ ab eo perficiendus excipietur ab angelis sanctis incorruptibile corpus in fine seculi: nõ ad penã ꝟ ad gloriã recepturus. In hac quippe imagine tunc perfecta erit dei similitudo: quãdo dei perfecta erit visio. De q̃ dicit apls
1.Cor.13 paulus: Tunc autẽ facie ad faciẽ. Itẽ dicit:
2.Cor.3 Nos autẽ reuelata facie gloriã domini contem-

plantes: in eandē imaginē transformamur de gloria in gloriaz: tanq̄ a dñi spū. hoc est qd̄ fit de die in diē bene ꝓficiētib⁹. Aplus
j. Joh. 3 autē ioannes: Dilectissimi inquit nunc filij dei sum⁹: et nondū apparuit qd̄ erim⁹. Scimus qr cuz apparuerit similes ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Hinc apparet tūc in ista imagine dei fieri eius plenā similitudinem: qñ eius plenā perceperit visionem.

Posse etiam hominem corpore imaginē dei accipi: scd̄z quod verbum caro factum est: cuius īmortalitati omnes sancti conformabūtur. Capitulū. xviij

Quamquā possit hoc a ioāne aplo etiā de īmortalitate corporis dictū videri. Et in hac quippe similes erim⁹ deo: sed tantūmō filio: qr solus in trinitate corpus accepit: in quo mortu⁹ resurrexit: atq̄ id ad superna peruexit. Nam dicit etiā ista imago filij dei: in qua sicut ille īmortale corpus habebim⁹: conformes facti in hac parte: non patris imaginis: aut spūssancti: sed tantūmō filij: qr de hoc solo legit: et fide sa-
Joh. j nissima accipit: Verbum caro factum est.
Roma. 8 Propter quod aplus: Quos autē inquit presciuit ⁊ p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse primogenit⁹ in mul-
j. Cor. j5 tis fratrib⁹. Primogenit⁹ vtiq̄ a mortuis: ꝑm eūdē aplm: qua morte seminata est caro eius in contumelia: resurrexit in gloria. Scd̄m hanc imaginē filij cui per īmortalitatē cōformamur in corpore: etiā illud agi-
Ibidem. mus quod dicit idem aplus: Sicut portauimus imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imaginē eius qui de celo est: vt scilicz qui ꝑm adam mortales fuim⁹: ꝑm christū īmortales nos futuros fide vera ⁊ spe certa: firmaq̄ teneamus. Sic enī nunc eandē imaginē portare possumus: nondū in visione: sz in fide. nōdum in re: sz in spe. De corpis quippe resurrectiōe tūc loquebat aplus: cū hec diceret.

Qua sui parte hō ad imaginē ⁊ similitudinē dei factus sit: ad quā proficiēdo renouat. Ca. xix.

At vero illa imago de qua dictum
Gene. j est: Faciamus hominē ad imaginē et similitudinē nostrā: qr non dictū est ad meā: vel ad tuā: ad imaginē trinitatis factum hominē credim⁹: et quanta potuim⁹ inuestigatōe cōprehendim⁹. Et ideo ꝑm hanc potius et illud intelligēdū est: qd̄
j. Joh 3 ait aplus ioannes: Similes ei erimus: qm̄ videbimus eum sicuti est: qr de illo dixit de quo dixerat: filij dei sumus. Et īmortalitas Ibidem.
carnis illo perficiet momēto resurrectiōis: de quo ait aplus paulus: In ictu oculi: in j. Cor. j5
nouissima tuba: et mortui resurgēt incorrupti: et nos īmutabimur. In ipso nāq̄ ictu oculi ante iudiciū resurget in virtute: in incorruptōe: in gloria corpus spiritale: quod nunc seminat in infirmitate: corruptiōe: cōtumelia corpus animale. Imago vero que renouat in spiritu mētis in agnitiōe dei: nō exterius sz interius de die in diem ipsa perficiet visione: que tunc erit post iudiciū: fa- j. Cor. j3
cie ad faciē: nunc autē proficit per speculū in enigmate. Propter cuius perfectionē dictum intelligēdū est: similes ei erim⁹: quo- j. Joh. 3
niā videbim⁹ eum sicuti est. Hoc enī donū tūc nobis dabit: cū dictū fuerit: Venite be- Math. 25
nedicti patris mei: possidete paratū vobis regnū. Tunc quippe tollet impius vt nō videat claritatem dñi: quādo ibunt sinistri in suppliciū eternum: euntibus dextris in vitam eternā. Hec est autē (sicut ait veritas) Joh. j7
vita eterna: vt cognoscāt te inquit vnū verum deū: et quē misisti iesum christū. Hanc cōtemplatiuā sapientiā quā ꝓprie puto in litteris sanctis a scientia distinctā: sapientiam nūcupari: dūtaxat hominis: que quidem illi nō est: nisi ab illo cui⁹ participatōe vere sapiēs fieri mēs ratiōalis ⁊ intellectualis potest: Cicero cōmēdās in fine dialogi hortēsij. que nobis inquit dies noctesq̄ cōsiderantib⁹ acuentibusq̄ intellligentiā que est mentis acies: cauētibusq̄ nequādo illa hebescat. id est in philosophia viuētib⁹ magna spes est. Aut si hoc quod sentim⁹ et sapim⁹ mortale ⁊ caducū est: iocundū nobis perfunctis muneribus humanis occasum: neq̄ molestam extinctionē: et quasi quietē vite fore. Aut si vt antiquis philosophis hisq̄ maximis longeq̄ clarissimis placuit: eternos animos ac diuinos habem⁹: sic existimandū est quo magis hi fuerint semper in suo occursu. id est in ratione ⁊ inuestigādi cupiditate: et quo min⁹ se admiscuerint atq̄ implicuerint hominū vitijs et errorib⁹ hoc vel his faciliorē ascensum ⁊ reditum in celū fore. Deinde addēs hanc ipsam clausulam repetendoq̄ sermonē finiens. quapropter inquit vt aliqñ terminet oratio. si aut extingui trāquille volum⁹ cū his artub⁹ vixerim⁹: aut si ex hac in aliā haud paulo meliorē domū sine mora demigrare: in his studijs nobis om̄is opa ⁊ cura ponēda est.

Hoc miror hominē tāti ingenij: perfunctis nuneribꝰ humanis: hominibꝰ in philosophia viuentibꝰ: que cōtemplatōe veritatis beatos facit: iocundū ꝓmittere occasum: si hoc quod sentimꝰ et sapimꝰ mortale et caducū est: quasi hoc moriaꝫ et intercidat qō non diligebamꝰ: vel potius quod atrociter oderamꝰ: vt iocundus nobis sit eius occasus. Uerū hoc nō didicerat a philosophis quos magnis laudibꝰ predicat: sz ex illa noua academia vbi ei dubitare etiā de rebus manifestissimis placuit: ista sententia redolebat. A philosophis aūt sicut ipse cōfitetur maximis longeqz clarissimis: eternos animos esse acceperat. Eterni quippe nō incōueniēter hac exhortatōe excitanꝫ: vt in suo cursu reperianꝫ cū venerit vite huꝰ extremū. id est in rōne ⁊ inuestigādi cupiditate: minusqz se admisceāt atqz implicēt hoīm vitijs et erroribus: vt eis facilior sit regressus ad dēū. Sz iste cursus qui ꝓstituit in amore atqz inuestigatiōe veritatis: nō suffecit miseris. id est hominibꝰ: cū ista sola ratiōe mortalibꝰ sine fide mediatoris. Qō in libris superioribꝰ huius operis maxime in quarto et. xiij. quantū potui demōstrare curaui.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiūt capitula libri quintidecimi.

j De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi.

ij De summo bono quod semp inueniendū quetiꝫ ⁊ querēdū inueniꝫ.

iij Quid disputatum: quidue sit comprehensum precedētiū ratiocinatione librorum.

iiij In quarū rerum cōtemplatiōe summa trinitas inquirenda sit.

v Omnia que de deo digne dici videnꝫ posse in pauciora conferri. vt nihil minus dictū intelligaꝫ.

vj Quomodo etiam si vnū aliquid eligatur ex multis: quod digne appelleꝫ deus in vna ipa appellatiōe trinitas deitatis possit intelligi.

vij Quo differat trinitas q̄ inueniꝫ in imagine dei a trinitate q̄ deus est.

viij De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtcūqz intellecta cōspicitur.

ix De enigmate et tropicis locutionibus.

x Quomodo per inspectionem verbi quod est in cogitatione mentis humane ad agnitionē verbi quod deus est aliquatenꝰ possit accedi.

xj Sicut verbum hominis significaꝫ per vocem vel quodlibet indiciū corpale: ita verbū dei manifestatum esse per carnē.

xij Quantū distent a vera ⁊ pfecta similitudine dei que in natura mentis vtcūqz deo similia repperiunꝫ.

xiij De scientia dei patris cui nihil cuiusqz creature indicijs cōferaꝫ.

xiiij De similitudine ⁊ equalitate patris dei et vnigeniti eius consubstantialis et coeterni.

xv Qz dissimile sit verbū nostrū mutabile: a verbo dei incōmutabili et eterno.

xvj An volubilitas cogitatiōis deo inesse credenda sit.

xvij De spūsctō qui patri et filio equalis accipiꝫ ⁊ vtriusqz spūs dicitur ⁊ caritatis noīe intelligiꝫ: cū quelibet in trinitate ꝑsona sit caritas.

xviij De excellentia caritatis que ita ex deo est vt ipse sit deus.

xix Qua ratione donū dei dicatur spiritussanctus.

xx Contra eos qui vnigenitū dei non paterne nature sed voluntatis filium esse dixerunt.

xxj De similitudinibꝰ trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginē dei facte reperiri vtcūqz potuerūt.

xxij Tria que sunt in imagine dei. id est memoria intellectꝰ et amor vnius esse persone quia nō hoc est ei esse qō hec habere.

xxiij Qz vera in dei trinitate vnitas: ⁊ qz vera in eiusdē vnitate sit trinitas.

xxiiij De his qui naturā mentis subtiliter intuentur: ⁊ eam imaginem dei esse non sentiunt.

xxv Qz beatos faciat fides recta: etiam eos q̄ de naturis incorporeis nequeunt disputare.

xxvj Interualla temporū diuine trinitatis nulla sunt.

xxviij Quid quodā sermone ad populū disputatū sit de differētia generatiōis filij ⁊ ꝓcessionis spūssancti.

Incipit liber quintusdecimus.

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi. Ca. j.

Volentes in rebus que facte sunt ad cognoscendum eũ a quo facte sunt: exercere lectorẽ: iam peruenim⁹ ad eius imaginẽ quod est hõ: in eo quo ceteris animalibus antecellit. id est ratiõe vel intelligentia: et quicquid aliud de anima rationali vel intellectuali dici põt: quod pertineat ad eam rem que mens vocat̃ vel animus. Quo nomine nõnulli auctores lingue latine. id quod excellit in hoĩe ⁊ non est in pecore ab anima que inest et pecori: suo quodam loquẽdi more distinguũt. Supra hãc ergo naturã si querim⁹ aliquid et verũ querimus: deus est: natura scz non creata: sed creatrix: que vtrũ sit trinitas: non solũ credentib⁹ diuine scripture auctoritati: verũ etiã intelligentib⁹: aliqua si possum⁹ ratione iam demõstrare debem⁹. Cur autẽ si possum⁹ dixerim res ipsa cũ queri disputando ceperit: melius iudicabit.

De summo bono quod semper inueniendũ queritur ⁊ querẽdum inuenitur. Capi. ij.

Deus quippe ipse quem querim⁹ adiuuabit: vt spero: ne sit infructuosus labor noster: ⁊ intelligam⁹ quẽadmodũ
Ps. jo 4 dictũ sit in spalmo sctõ: Letetur cor querẽtium dominũ: querite dñm et confirmamini: querite faciẽ eius semper. Videtur enĩ quod semp̃ querit̃: nunq̃ inueniri. et quomodo iam letabit̃: et non potius iam cõtristabit̃ cor querentiũ: si nõ potuerint inueni
Ubi. s. re qd̃ querit̃: Non enĩ ait: letet̃ cor inueniẽtium: sed querentiũ dñm: et tamẽ dñm deũ inuenire posse dum querit̃: testatur Esaias
Esa. 55 ꝓpheta dum dicit: Querite dñm ⁊ mox vt inueneritis inuocate eũ: ⁊ cũ appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Si ergo
Ps. jo 4 quesitus inueneri põt: cur dictũ est. querite faciẽ eius sp̃: an et inuẽtus forte querẽdus est: Sic enĩ sunt incõprehensibilia requirẽda: ne se existimet nihil inuenisse: q̃ q̃ sit incõprehensibile qd̃ querebat potuerit inuenire. Cur ergo sic querit: si incõprehensibile cõprehendit esse qd̃ querit: nisi q̃a cessandum non est q̃diu in ipsa cõprehensibiliũ rerũ inquisitiõe proficit̃: et melior meliorq̃ fit querẽs: tam magnũ bonũ qd̃ ⁊ inueniẽdũ querit̃: et querẽdũ inuenit̃: Nam ⁊ queritur vt inueniat̃ dulcius: et inuenit̃ vt queratur auidius. Scd̃m hoc accipi potest: qd̃ dictũ est in libro ecclesiastico dicere sapiẽtiam: Qui me manducãt adhuc esurient. Eccli. 24
et qui bibunt me adhuc sitient. Manducant enĩ et bibunt qr inueniũt: ⁊ qr esuriunt ac sitiunt adhuc querũt. Fides querit: intellect⁹ inuenit. Porpter qd̃ ait ꝓpheta. Nisi credideritis: nõ intelligetis. Et rursus. Intellectus eum quem inuenit: adhuc querit.
Deus enĩ respexit sup̃ filios hominũ: sicut Ps. j3
in psalmo sacro canit̃: vt videret si est intelligens aut requirẽs deũ. Ad hoc debet homo esse intelligẽs vt requirat deum. Satis itaq̃ rememorati fuim⁹ in his que deus fecit: vt per ea cognosceret̃ ipse qui fecit. Inuisibilia enĩ eius per ea que facta sunt intel Roma. j
lecta cõspiciũtur. Unde arguũtur in libro Sap. j3
sapiẽtie qui de his que vident̃ bona nõ potuerunt scire eũ qui est: neq̃ operib⁹ attendentes agnouerũt artificem: sz aut ignem: aut spiritũ: aut citatũ aerem: aut gyrum stellarum: aut violentiã aquarũ: aut luminaria celi: rectores orbis terrarũ deos putauerunt: quorũ quidem si specie delectati hec deos putauerũt: sciant quanto dominator
eorũ melor est. Speciei enim generator ea Ibidem.
creauit. Aut si virtutẽ et operationẽ eorum mirati sunt: intelligãt ab his quãto qui hec cõstituit fortior est. A magnitudine enĩ speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. Hec de libro sapientie ꝓpterea posui: ne me fideliũ quispiã frustra ⁊ inaniter existimet in creatura prius per quasdaz sui generis trinitates quodã mõ gradatim donec ad mentẽ hominis peruenirẽ: quesisse indicia summe illius trinitat̃: quã querimus: cum deum querimus.

Quid disputatũ quid ve sit cõprehensum precedentiũ ratiocinatione librorum. Capi. iij.

Sed quoniã disserendi et ratiocinãdi necessitas per quattuordecim libros multa nos dicere compulit: que cuncta simul aspicere non valemus: vt ad id qd̃ apprehẽdere volum⁹ ea celeri cogitatiõe referam⁹: faciã quantũ dño adiuuãte potuero: vt quicquid in singulis voluminib⁹ ad cognitionẽ disputatiõe perduxi remota disputatiõe breuiter cõgerã: et tãq̃ sub vno mẽtis aspectu: nõ quẽadmodũ res queq̃ persuasit: sz ipsa que p̃suasa sunt ponam: ne tam lõge sint a p̃cedẽtib⁹ cõsequẽ-

tia: vt obliuionē p̄cedentiū faciat inspectio ꝓsequētiū. aut certe si fecerit: cito poſſit qđ excidert relegēdo recolligi. In p̄mo libro ꝑm scripturas sacras: vnitas et equalitas summe illius trinitatis ostēdit. In. ij. et. iij. et. iiij. eadē: sed de filij missione et spūſſancti diligenter questio ptractata: tres libros fecit. Demonſtratūq̄ est: non ideo minorē mittētem eo qui missus est. qz ille misit: hic missus est: cum trinitas que per oīa equalis est: pariter quoq̄ in sua natura immutabilis: et inuisibilis: et vbiq̄ p̄sens inseparabiliter operet. In. v. ꝓpter eos quib⁹ ideo videt nō eandē patris et filij esse substantiā: qz oīne qđ de deo dicit: ꝑm substantiā dici putāt. et ꝓpterea et gignere et gigni vel genitū esse et ingenitū: qm̄ diuersa sunt: cōtendūt substantias esse diuersas: demōstrat non oīne qđ de deo dicit ꝑm substantiam dici: sicut ꝑm substantiā dicit bonus et magnus: et si quid aliud ad se dicit: sed dici etiā relatiue. id est nō ad se sed ad aliquid qđ ipse nō est: sicut pater ad filiū dicitur: vel dñs ad creaturā sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qđ ipse nō
Pg. 89 est etiaz ex tpe dicit. sicuti est: Bñe refugiū factus es nobis: nihil ei accidere quo mutetur: sz oīnino ipsum in natura vel essentia sua imutabilē pmanere. In. vj. quomō dictus sit xp̄s oze aplico: dei virtus et dei sapiētia: sicut disputat: vt differat eadē questio diligētius retractāda: vtrū a quo est genit⁹ xp̄s nō sit ipse sapiētia: sz tantū sapiētie pater: an sapientia sapiētiā genuerit: sz quodlibet hoz esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: et nō deus triplex: sz trinitas: nec quasi aliquid duplū esse patrē et filiū ad simplū spīm̄sctm̄: vbi nec tria plus aliquid sūt q̄ vnū hoz. Disputatū est etiā quomō possit intelligi qđ ait hilarius eps. Æternitas in p̄ze: species in imagine: vsus in munere. In. vij. questio que dilata fuerat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: nō solū sit pater virtutis et sapiētie sue: sz etiaz ipse virtus atq̄ sapiētia. Sic et spūſſctūs. Nec tñ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie: sz vna virtus: et vna sapiētia: sicut vnus deus: et vna essentia. Deinde quesitum est: quō dicant vna essentia: tres persone: vel a quibusdā grecis vna essentia: tres substātie: et inuenta est elocutiōis necessitate dici: vt aliquo vno noīe enunciarent: cū querit: qđ tres sint: q⁹ tres esse veraciter ꝓfitenur: patrē sz et filiū et spīm̄sctm̄. In. viij. rōne etiā reddita intelligentib⁹ clarus est in substantia veritatis nō solū patrē filio non esse maiorē: ꝙ nec ambos simul aliquid maius eē q̄ solū spīm̄sctm̄: aut quoslibet duos in eadē trinitate maius esse aliquid q̄ vnū. aut oīes simul tres maius aliquid esse q̄ singulos. Deinde per veritatē q̄ intellecta cōspicit: et per bonū summū a quo est oīne bonū: et per iusticiā ꝓpter quā diligit animus iustus. ab animo etiā nondū iusto: vt natura non solū incorpalis: verūetiā incōmutabilis qđ est deus quantū fieri pōt intelligeret admonui: et per caritatē q̄ in scripturis sanctis deus dictus est q⁹ quā cepit: vtcunq̄ etiaz trinitas intelligētib⁹ appareret: sicut amans et qđ amat: et amor. In. ix. ad imaginē dei qđ est hō ꝑm mentē peruenit disputatio: et in ea quedā trinitas inuenitur. id est mens et noticia: qua se nouit: et amor quo se noticiāq̄ suā diligit. et hec tria equalia inter se et vnus ostēdunt essentie. In. x. hoc idē diligētius subtiliusq̄ tractatum est: atq̄ ad id ꝓductū: vt inueniret in mente euidētior trinitas eius: in memoria sz et intelligētia et volūtate. Sed qm̄ et hoc compertū est: q⁹ nunq̄ esse ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: nō se intelligeret et diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. Cum aūt se cogitaret: nō se a corpalib⁹ rebus eadem cogitatiōe discerneret: dilata est de trinitate cuius hec imago est disputatio: vt in ipis etiā corpalib⁹ visis inueniret trinitas: et distinct⁹ in ea lectoris exerceret intētio. In. xj. ergo elect⁹ est sensus oculoz: in quo id qđ inuentū est etiam in ceteris quattuoz sensib⁹ corpis et non dictū posset agnosci: atq̄ ita exterioris homis trinitas: primo in his q̄ cernunt extrinsecus: ex corpe sz qđ videt: et forma q̄ inde in acie cernētis imprimit: et vtrūq̄ copulātis intētiōe voluntatis apparuit. Sz hec tria nō inter se equalia: nec vni⁹ eē substātie claruerūt. Deinde in ipo animo ab his q̄ extrinsecus sensa sūt velut introducta inuēta est altera trinitas: vbi appareret eadē tria vni⁹ esse substātie. Imaginatio corpis que in memoria est: et inde informatio cū ad eā cōuertit acies cogitātis: et vtrūq̄ cōiungēs intētio voluntatis. Sed ideo ista trinitas ad exteriorē hominē reperta est ptinere: qz de corpib⁹ illata est q̄ sentiunt extrinsecus. In. xij. discernenda visa est sapientia a scientia: et in ea q̄ ꝓpie sciētia nūcupat: qz inferior est: prius quedā sui generis trinitas inquirēda. Que

licet ad interiorē hoiem iam ptineat: nōdū
thi imago dei vel appellāda sit vel putāda.
Et hoc agit̄ in. xiij. per cōmēdationē fidei
xp̄iane. In. xiij. aūt de sapiētia hois vera.
id est de munere in eius ipsius dei partici-
patione donata: que a scientia distincta est
disputat̄. Et eo puenit disputatio vt trini-
tas appareat in imagine dei qđ est hō: ſm
Colo.3 mentem: que renouat̄ in agnitione dei: ſm
Gene.j imaginē eius qui creauit hominē ad imagi
nem suā: et sic percipit sapientiā vbi cōtem
platio est eternorum.

¶ In quaꝝ rez cōtemplatōe sum-
ma trinitas inquirēda sit. Ca. iiij.

Am ergo in ipsis rebus eternis in-
corpalibꝰ ꝛ incōmutabilibꝰ in qua
rum perfecta cōtemplatiōe nobis
beata q̄ nō nisi eterna est vita ꝓmittit̄: trini
tatē que deus est inquiramꝰ. Necꝫ enī diui
norū librorꝫ tantūmō auctoritas esse dꝫ
p̄dicat: sed oīs que nos circūstat ad quā
nos etiā pertinemꝰ vniuersa ipsa rerū natu
ra proclamat habere se p̄stātissimū cōdi-
torē: qui nobis mentē rationēꝫ naturalem
dedit: qua viuētia nō viuentibꝰ sensu p̄e-
dita nō sentiētibꝰ: intelligēna nō intelligēti
bus: īmortalia mortalibꝰ: impotentibꝰ po-
tentia: inuſtis iusta: speciosa deformibus:
bona malis: incorruptibilia corruptibilibꝰ:
īmutabilia mutabilibꝰ: inuisibilia visibili-
libus: incorpalia corpalibꝰ: beata miseris
p̄ferēda videamꝰ. Ac ꝓ hoc cū rebus crea
tis creatorē sine dubitatiōe ꝓponimꝰ: opor
tet vt eū et sūme viuere ꝛ cūcta sentire atꝫ
intelligere: et mori: corrumpi: mutariꝫ nō
posse. nec corpus esse: sed spm̄ oīm poten-
tissimum: iustissimū: speciosissimū: optimū:
beatissimūꝫ fateamur.

¶ Oīa q̄ de deo digne dici vidē
tur posse in paucora cōferre vt ni-
hil miꝰ dictū intelligat̄. Ca. v.

Ad hec oīa que dixi: et quecūꝫ
alia simili more locutiōis humane
digne ꝛ de deo dici videnꝰ: ꝛ vniuer
se trinitati que est vnus deus: et p̄sonis sin-
gulis in eadē trinitate cōueniūt. Quis enī
vel vnū deū qđ est ipa trinitas: vel patrē vꝫ
filiū: vel spm̄ spūmsctm̄ audeat dicere: aut
nō viuentē: aut nihil sentientē vel intelligē
tem: aut in ea natura qua inter se p̄dicant̄:
equales quēcꝫ esse eoꝝ mortalē siue corru-
ptibilem: siue mutabilē: siue corporeū. aut
quiscꝫ ibi neget aliquē potētissimū: iustissi-
mum: speciosissimū: optimū: beatissimū? Si
ergo hec atꝫ hmōi oīa: et ipsa trinitas: ꝛ
in ea singuli dici possunt: vbi aut quō trini-
tas apparebit: redigamꝰ itaꝫ prius hec plu
rima ad aliquā paucitatē. Que vita enī di
cit̄ in deo: ipsa est essentia eius atꝫ natura.
Non itaꝫ deus viuit nisi vita qđ ipse sibi
est. Hec aūt vita nō talis ē: qualis inest ar-
bori: vbi nullus est intellectꝰ: nullus est sen
sus. nec talis qualis inest pecori. habet enī
vita pecoris sensum quinquiptitū: ſz intel-
lectū habz nullū. At illa vita q̄ deus est sen
tit atꝫ intelligit oīa: ꝛ sentit mēte nō cor-
pore: qz spūs est deus. Non aūt sicut aīalia
q̄ habēt corpa: ꝓ corpus sentit aia. Nō enī
ex aīa constat ꝛ corpore. Ac ꝓ hoc simplex
illa natura sicut intelligit sentit: sic sentit in-
telligit. Idemꝫ sensus qui intellectꝰ est illi.
Nec ita vt aliqñ eē dēsistat: aut ceperit. Im
mortalis est enī: nec frustra de illo dictū est
q̄ solus habeat īmortalitatē. Nā īmortali-
tas eius vere īmortalitas est: in cuiꝰ natura
nulla est cōmutatio. Ipsa est etiā vera eter
nitas q̄ est īmutabilis deus sine initio: sine
fine ꝙsequēter ꝛ incorruptibilis. Una ergo
eademꝫ res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus:
siue īmmortalis: siue incorruptibilis: siue
īmutabilis. Itemꝫ cū dicit̄ viuēs ꝛ intelli
gēs: qđ est vtiꝫ sapiēs: hoc idē dicit̄. Non
enī percipit sapiētiā q̄ sit sapiēs: ſz ipe sapiē
tia est. Et hec vita eadēꝫ virtus siue potē-
tia: eadēꝫ species q̄ potēs atꝫ speciosus
dicit̄. Quid enī potētius ꝛ speciosius sapiē
tia: que attingit a fine vſꝫ ad finē fortiter: Sap. 8
ꝛ disponit oīa suauit̄? Bonitas etiā atꝫ
iusticia nunqđ inter se in natura dei: sicut in
ceꝰ opibꝰ distāt: tanꝫ due diuerse sint q̄lita
tes dei: vna bonitas: alia iusticia? Nō vtiꝫ.
Sz q̄ iusticia ipsa bonitas: ꝛ q̄ bonitas ipa
beatitudo. Incorpalis aūt vel incorporeꝰ
ideo dicit̄ deus: vt spūs credat̄. vel intelli-
gat̄ eē nō corpus. Proinde si dicamꝰ: eter
nus: immortalis: incorruptibilis: inmutabi-
lis: viuus: sapiēs: potēs: speciosus: iustus:
bonus: btūs spūs. horū oīm nouissimū qđ
posui: q̄si tantūmō videt̄ significare substā
tiā. cetera vo huiꝰ substātie qualitates. sed
nō ita est in illa ineffabili simpliciꝫ natura.
Quicquid enī ſm qualitates illi dici vide-
tur: ſm substantiā vel essentiā est intelligen
dum. Absit enī vt spūs ſm substantiā dica
tur deus: et bonus ſm qualitatē. ſz vtrūꝫ
ſm substantiā. Sic oīa cetera q̄ cōmemo
rauimꝰ. vnde in superioꝝ libris multa iā

diximus. De quattuor igit̄ primis que mō a nobis enumerata atq; digesta sunt. id est eternus: imortalis: incorruptibilis: imutabilis: vnū aliq̄d eligam⁹: q̄a vnū quattuor ista significāt. sicut iam disserui: ne p multa distendat intētio: et illud potius qō positū est prius. id est eternus: hoc faciamus t de quattuor secūdis: que sunt: viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et qm̄ vita qualicunq; ineſt t pecori cui sapiētia nō ineſt. duo vero ista sapiētia scz atq; potētia ita sunt inter se in hoīe cōparata: vt sctā scriptura dice-
Sap. 6 ret: Melior est sapiens q̄ fortis. Speciosa porro etiā corpora dici solent. Vnū ex his quattuor qō eligim⁹: sapiēs eligatur: q̄uis hec quattuor in deo non inequalia dicēda sint. Nomia enī quattuor. res aūt vna est. De tertijs vero vltimis quattuor q̄uis in deo idē sit iustum esse qō bonū: qō beatū. Idemq; spm̄ esse: qō iustū et bonū t beatū esse: tm̄ qz in hominib⁹ pōt esse spūs nō beatus: pōt t iustus t bonus nōdū btūs. Qui vero btūs est: profecto et iustus t bonus t spūs est: hoc potius eligam⁹ qō nec in hominib⁹ esse sine illis trib⁹ pōt: qō est btūs.

¶ Quō etiā si vnū aliq̄d eligat ex multis qō digne appellet deus: in ipa vna appellatoe trinitas deitatis possit intelligi. ¶ Ca. vj.

Nunc igit̄ cum dicim⁹ eternus: sapiens: beatus. hec tria sūt trinitas que appellat deus. Redigam⁹ q̄dē illa duodecim in istam paucitatē triū: sz eo mō forsitan possum⁹ et hec tria in vnū aliquid hoz. Nam si vna eadēq; res in dei natura pōt esse sapiētia t potētia: aut vita t sapientia: cur nō vna eadēq; res esse possit in dei natura eternitas t sapiētia: aut beatitudo t sapiētia: Ac per hoc sicut nihil intererat vtrū illa duodecim: an ista tria dicerem⁹: qm̄ illa multa in istam redigim⁹ paucitatem. Ita nihil interest vtrū tria ista dicamus: an illud vnū in cui⁹ singularitate duo cetera similiter redigi posse mōstrauimus. Quis itaq; disputādi modus: que nā tandem vis intelligēdi atq; potētia: que viuacitas ratiōis: que acies cogitatōis ostēdet: vt alia iam taceā: hoc vnū qō sapiētia dicitur deus: quomō sit trinitas: Neq; enī sicut nos de illo pcipim⁹ sapiētiā: ita deus de aliquo: sz sua est ipse sapiētia: qz non est aliud sapiētia eius: aliud essentia: cui hoc est esse qō sapiētē esse. Dicit q̄dē in scripturis sanctis: christus dei virtus: et dei sapiētia. Ex quēadmodū sit intelligēdū: ne patrē filius videat facere sapientē. in libro. vj. disputatū est. Et ad hoc ratio puenit: vt sic sit filius sapiētia de sapiētia: quēadmodū lumē de lumine: deus de deo. Nec aliud potuim⁹ inuenire spm̄sctm̄: nisi t ipm̄ esse sapiētiā: t simul omnes vnā sapientiā: sicut vnū deum: vnā essentiā. Hanc ergo sapiētiā quod est deus: quō intelligim⁹ esse trinitatē nō dixi: quō credim⁹ (nam hoc inter fideles nō debet habere questionē) ꝑ si aliquo mō per intelligētiā possum⁹ videre qō credim⁹: quis iste erit modus: Si enī recolam⁹ vbi nostro intellectui ceperit in his libris trinitas apparere: octauus occurrit. Ibi quippe vt potuim⁹ disputādo erigere temptauim⁹ mentis intentionē ad intelligēdā illā prestantissimā imutabilē naturā qō nr̄a mens nō est. Quā tm̄ sic intuebamur: vt nec longe a nobis esset: et supra nos esset: nō loco: sed ipa sui venerabili mirabiliq; prestantia: ita vt apud nos esse suo presenti lumine videret. In qua tm̄ nobis adhuc nulla trinitas apparebat: qz nō ad eā querēdā in fulgore illo firmā mentis aciem tenebam⁹: tantū qz non erat aliqua moles vbi credi oporteret magnitudinē duoruz vel trium plus esse ꝑ vnus: cernebam⁹ vtcunq;. Sed vbi ventum est ad caritatez que in sancta scriptura deus dicta est: eluxit paululū trinitas. id est amās: et qō amat: et amor. Sed qz lux illa ineffabilis nr̄m reuerberabat obtutuz: et ei nōdū posse cōtemperari nr̄e mētis quodā mō quincebat infirmitas: ad ipsius nr̄e mētis: ꝑm quā fact⁹ est hō ad imaginē dei: velut familiariorē cōsiderationē reficiēde laborātis intentiōis causa: iter ceptū disposi tūq; reflexim⁹: Et inde in creatura qō nos sum⁹: vt inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt cōspicere intellecta possem⁹: immorati sum⁹ a. ix. vsq; ad. xiij. libū. Et ecce iam quantum necesse fuerat: aut forte plusq; necesse fuerat: exercitata in inferioribus intelligētia: ad summā trinitatē q̄ deus est cōspiciendā nos erigere volum⁹: nec valem⁹. Non enī sicut certissimas vidim⁹ trinitates: siue que forinsecus de reb⁹ corpalib⁹ fiunt: siue cum eaipsa que forinsecus sensa sunt cogitant: siue cū illa que oriunt in animo nec ptinēt ad corpis sensus: sicut fides: sicut virtutes que sūt artes agende vite: manifesta ratione cernuntur et scientia cōtinent: siue cum mens ipsa qua nouimus quicquid nosse

j. Cor. j

j. Joh. 4

Gene. j

Roma. j

nos veraciter dicim⁹: sibi cognita est vel se cogitat: siue cū aliq̄d qđ ipsa nō est eternū atq; imutabile cōspicit. ¶Nō ergo sic in his omnib⁹ certissimas vidim⁹ trinitates: q; in nobis fiunt vel in nobis sunt: cū ista memini-nim⁹ aspicim⁹: volum⁹. ita videm⁹ etiā trinitatē deū: q; et illic intelligēdo cōspicim⁹ tanq̄ dicentē: et verbū eius. id est patrē et filiū. atq; inde ꝓcedētē caritatē vtriusq; cō munē scz spūmsctm̄. ¶An trinitates istas ad sensus nr̄os vel ad animū ptinētes videm⁹ potius q̄ credim⁹. deum vero esse trinitatē credim⁹ potius q̄ videm⁹? ¶Quod si ita est: ꝓfecto aut inuisibilia eius p ea q̄ facta sunt nulla intellecta cōspicim⁹: aut si illa cōspici mus: nō in eis cōspicim⁹ trinitatē: ⁊ est illic qđ cōspiciam⁹: et est qđ etiā nō ꝓspectū cre dere debeam⁹. ¶Conspicere aūt nos īmuta bile bonū qđ nos nō sum⁹. liber. viij. ostendit. et. xiij. cū de sapiētia q̄ homini ex deo est loquerem̄ admonuit. ¶Cur itaq; ibi nō agnoscim⁹ trinitatē? ¶An hec sapiētia q̄ deus dicit nō se intelligit: ñ se diligit? ¶Quis hoc dixerit: aut q̄s est qui nō videat: vbi nulla sciētia est: nullo mō esse sapiētiā? ¶Aut vero putandū est sapiētiā q̄ deus est scire alia et nescire seipam: vel diligere alia: nec diligere seipsam: que si dici siue credi stultū ⁊ impium est? ¶Ecce ergo trinitas sapiētia scz et noticia sui et dilectio sui. ¶Dic enī et in hoie inuenim⁹ trinitatē. id est mentē et noticiam qua se nouit: et dilectionē qua se diligit.

¶Quō differat trinitas que inuenit in imagine dei a trinitate que deus est. ¶Capi. vij.

¶Sed hec tria ita sunt in hoie: vt non ipsa sint hō. ¶Hō est enī vt veteres diffinierūt: animal rōnale mortale. ¶Illa ergo excellūt in hoie: nō ipsa sunt hō. ¶Et vna ꝑsona. id est singulus quisq; hō habet illa tria in mēte. ¶Qđ si etiā sic diffiniam⁹ hominē vt dicam⁹: ¶Homo est substātia rōnalis cōstans ex anima ⁊ corpe: nō est dubiū: ho minē habere aiam q̄ nō est corpus: habere corpus qđ nō est aia. ¶Ac p hoc illa tria nō hō sunt: sed hois sunt vel in hoie sunt. ¶Detracto etiā corpe: si sola aia cogitet: aliquid eius est mens tanq̄ caput eius vel oculus: vel facies: sed non hec vt corpa cogitanda sunt. ¶Non igit aia: sz qđ excellit in aia mēs vocat. ¶Nunquid aūt possum⁹ dicere trinitatem sic esse in deo: vt aliq̄d dei sit: nec ipsa sit deus? ¶Quapropter singulus quisq; hō q̄ nō fm omnia que ad naturā ptinēt eius: sed fm solā mētē imago dei dī. vna ꝑsona est: ⁊ imago est trinitatis in mēte. ¶Trinitas vero illa cui⁹ imago est: nihil aliud ē tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas. ¶Nec aliquid ad naturā dei ptinet qđ ad illā nō ptineat trinitatem. ¶Et tres ꝑsone sunt vnius essentie: non sicut singulus quisq; hō vna ꝑsona. ¶Itaq; in hoc magna distantia est: q; siue mentē dicam⁹ in hoie: eiusq; noticiā et dilectionē: siue memoriā: intelligentiā: voluntatē: nihil mentis meminim⁹ nisi per memoriā: nec intelligim⁹ nisi p intelligentiā: nec amam⁹ nisi p volūtatē. ¶At vero in illa trinitate quis audeat dicere patrem nec seipm nec filium nec spūmsctm̄ intelligere nisi per filiū: vel diligere nisi p spūmsctm̄. per se aūt meminisse tantūmō vel sui vel filij vel spūssancti. eodemq; mō filiū nec sui nec p̄ris meminisse nisi per patrē. nec diligere nisi p spūmsctm̄. per se aūt nō nisi intelligere ⁊ patrē ⁊ seipm et spūmsctm̄. ¶Similiter ⁊ spūmsctm̄ per patrē meminisse et p̄ris et filij et sui: et p filiū intelligere et patrē et filiū ⁊ seipm. per se aūt nō nisi diligere et se et patrē et filiū. tanq̄ memoria sit pater et sua et filij et spūssancti. filius aūt intelligētia et sua et p̄ris et spūssancti. ¶Spūs vero sctūs caritas et sua et p̄ris et filij. ¶Quis hec in illa trinitate opinari vl̄ affirmare p̄sumat? ¶Si enī solus sibi filius intelligit vt intelligētia sit: et sibi et patri et spiritui sctō: ad illā redit absurditatē vt pater nō sit sapiens de seipso sed de filio: nec sapientia sapiētiā genuerit: sed ea sapiētia pater dicat sapiēs esse quā genuit. ¶Ibi enī nō est intelligētia: nec sapientia potest esse. ac per hoc si pater nō intelligit ipse sibi: sed filius intelligit p̄ri: profecto filius patrē sapientē esse facit. ¶Et si hoc est deo esse qđ sapere: et ea illi essentia est que sapiētia: nō filius a p̄re quod verū est: ꝟ a filio potius habet pater essentiā: qđ absurdissimū atq; falsissimū est. ¶Hāc absurditatē nos in libro se ptimo discussisse: cōuicisse: abiecisse: certissimū est. ¶Est ergo deus pater sapiēs: ea qua ipse sua est sapiētia: et filius sapientia p̄ris de sapiētia qđ est pater: de quo genit⁹ est filius. ¶Quocirca cōsequēter est et intelligēs pater ea qua ipse sua est intelligentia. neq; enī esset sapiēs qui nō esset intelligēs. filius aūt intelligētia patris de intelligētia genitus qđ est pater. hoc et de memoria nō incōueniēter dici potest. ¶Quomō est enī sapiēs qui nihil meminit: vl̄ sui nō meminit? ¶Proinde q̄a sapiētia pater: sapiētia filius:

sicut sibi meminit pater: ita filius. ⁊ sic sui ⁊ filij meminit pater: memoria nō filij: sz sua. ita sui ⁊ pr̄is meminit filius memoria nō pr̄is sz sui. Dilectio quoq; vbi nulla est: qs vllā dicat esse sapientiā: Ex quo colligit ita esse pr̄i dilectionē suā: vt intelligētiā et memoriā suā. Ecce ergo tria illa. id est memoria: intelligētia: dilectio seu volūtas: in illa summa ⁊ īmutabili essentia qđ est deus: nō pr̄ ⁊ filius et spūssctūs sunt: sz pr̄ solus. Et qr filius quoq; sapiētia est genita de sapiētia. sicut nec pr̄ ei: nec spūssctūs intelligit: ꝟ ipe sibi. ita nec pr̄ ei meminit: nec spūssctūs ei diligit: sed ipse sibi. Sua enī est et ipe memoria: sua itelligētia: sua dilectio. Sz ita se habere: de pr̄e illi est de quo natus est. Spūs etiā sctūs qr sapiētia est, pcedēs de sapientia: nō patrē habet memoriā: et filiū intelligētiā: et se dilectionē. neq; enī sapiētia esset si alius ei meminisset: eiq; ali⁹ intelligeret: ac tātūmō sibi ipe diligeret. Sz ipse habet hec tria: et ea sic habet: vt hec ipsa ipse sit. Verūtn̄ vt ita sit: inde illi est vnde pcedit. Quis ergo hoim̄ pt istā sapiētiā qua nouit deus oīa: ita vt nec ea q̄ dicunt pterita: ibi ptereāt: nec ea que dicunt futura: quasi nō sint expectent vt veniant: sz et pterita ⁊ futura cum pr̄sentib⁹ sint cūcta pr̄sentia: nec singula cogitēt: ⁊ ab alijs ad alia cogitāda trāseat: sz in vno cōspectu simul presto sint vniuersa. Quis inquā hoim̄ cōprehēdit sapientiā: eandēq; pr̄uidētiā: eandēq; sciētiā: qñquidē a nobis nec nr̄a cōprehēdūt: Ea q̄pe que vel sensib⁹ vel intelligētie nr̄e assunt: possum⁹ vtcunq; cōspicere. ea vero q̄ absunt: et tn̄ affuerūt per memoriā nouim⁹ que obliti nō sum⁹. Nec ex futuris pterita: sed futura ex pteritis: nō tn̄ firma cognitōe conijcim⁹. Nam quasdā cogitatiōes nr̄as quas futuras velut manifesti⁹ atq; certius. proximas quasdā, pspicim⁹: memoria faciē te id agim⁹: cū agere valem⁹ quantū valemus: que ad ea nō videt q̄ futura sunt: sed ad pterita ptinere. Qđ licet experti in eis dictis vel canticis: quoꝝ serie memoriā reddim⁹. Nisi enī puderem⁹ cogitatiōe qđ sequit: non vtiq; dicerem⁹. Et tn̄ vt pudeamus: nō, puidētia nos instruit: ꝟ memoria. Nam donec finiat oīe qđ dicim⁹: siue canimus: nihil est qđ nō prouisum, pspectūq; pferat. Et tn̄ cū id agim⁹: nō dicimur prouidēter: sz memoriter canere vel dicere. et qui hoc in multis ita, pferēdis valēt plurimū: nō solet eoꝝ, puidētia: sz memoria prędicari. fieri ista in animo vel ab animo nr̄o nouim⁹: et certissimi sum⁹. Quō aūt fiant: quanto attentius voluerim⁹ aduertere: tanto magis noster ⁊ sermo succūbit: et ipa nō pdurat intentio: vt ad liquidū aliq̄d nr̄a intelligentia: ⁊ si nō lingua: pueniat. Et putamus nos vtrū dei, puidētia eadē sit que memoria ⁊ intelligētia: qui nō singula cogitāda aspicit: sz vna eterna ⁊ īmutabili atq; in effabili visione cōplectit cūcta que nouit: tanta mētis infirmitate posse cōprehēdere: In hac igit difficultate ⁊ angustia: libet exclamare ad deū viuū. Mirificata est sciētia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me quippe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis sciētia tua: qua me fecisti: qñ nec meipm cōprehēdere valeo quē fecisti: et tn̄ in meditatiōe mea exardescet ignis vt queram faciem tuam semper. Ps.138 Ps.38

De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtcūq; intellecta conspicitur. Ca. viij.

In corporalē substantiā scio esse sapientiā: et lumē esse in quo vident que oculis carnalib⁹ vident: et tn̄ vir tant⁹ tanq; spiritalis: Videm⁹ nūc inquit p speculum in enigmate: tunc aūt facie ad faciē. Quale sit et qđ sit hoc speculū si queram⁹: pfecto illud occurrit qđ in speculo nisi ima go nō cernit. Hoc ergo facere conati sum⁹ vt p imaginē hanc qđ nos sum⁹: videre⁹ vtcunq; a quo facti sum⁹: tanq; p speculū. Hoc significat etiā illud qđ ait idē aplūs. Nos aūt reuelata facie gloriā dn̄i speculātes: in eandē imaginē trāsformamur de gloria in gloriam tanq; a dn̄i spū. Speculātes dixit: p speculū videtes: nō despecula prospiciētes. Qđ in greca lingua nō est ambiguū: vnde in latinā trāslate sunt aplice lre. Ibi quippe speculū vbi apparēt imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliq̄d intuemur: etiā sono verbi distat oīno: satisq; apparet aplūm a speculo: non a specula dixisse: gloriā dn̄i speculātes. Qđ vero ait: In eādē imaginē trāsformamur: vtiq; imaginē dei vult intelligi. eandemq; dicēs: istā ipam sc̄z. id est quā speculamur: qr eadē imago est et gloria dei. sicut alibi dicit: Vir quidē nō debet velare caput: cū sit imago ⁊ gloria dei. De quib⁹ verbis iam in libro duodecimo disseruim⁹. Transformamur ergo dixit: de forma in formam mutamur: atq; trāsim⁹ de forma obscura in formā lucidā: qr et ipsa obscura imago dei est: j. Cor. j3 2. Cor. 3 Ubi. s. j. Cor. ij

et si imago. ꝑfecto etiã gloria: in qua hoies creati sumus: prestãtes ceteris animalib⁹.
1. Cor. 11 Be ipsa quippe natura humana dictũ est: Vir quidẽ non debet velare caput cuz sit imago ⁊ gloria dei. Que natura in rebus creatis excellentissima: cum a suo creatore ab impietate iustificat: a deformi forma formosaz trãsfert in formã. Est ꝗppe et in ipsa impietate quãtomagℓ dãnabile vitiũ: tãto certi⁹ natura laudabil. Et ꝓpter ꝫ addidit: Be gℓia i gloriã. de gℓia creatiõis: in gloriam iustificatiõis. Quis possit ꝫ ⁊ alijs modis intelligi: qđ dictũ est: de gℓia in gℓiaz. de gℓia fidei in gloriã speciei. de gloria qua filij dei sum⁹: in gℓiaz qua similes ei erimus: qm̃ videbim⁹ eũ sicuti est. Qđ vo adiũxit:
1. Joh. 3
2. Cor. 3 Tanqz a dñi spiritu: ostẽdit gℓa dei nobis ꝓferri tã optabilis trãsformatiõis bonũ.

Be enigmate et tropicis locutionibus. Ca. ix.

Hec dicta sũt ꝓpt qđ ait apls: nũc ꝫ p speculũ nos videre. Quia vero addit: in enigmate: mltis ꝫ icognitum est qui eas lras nesciũt: in quib⁹ est doctria q̃dã ꝺ locutionũ modis q̃s greci tropos vocãt: eoqz greco vocabulo etiã nos vtimur ꝓ latino. Sic eñ scemata vsitati⁹ dicim⁹ q̃ figuras: ita vsitati⁹ dicimus tropos q̃ modos. Singuloz autem modoz̃ siue tropoz noia: vt singℓa singℓis referãt: difficillimũ est ⁊ insolentissimũ latine enũciare. Tñ quidaz interptes nr̃i: qđ ait apostol⁹: q̃ sunt in allegoria: nolẽtes grecũ vocabulũ ponere: circũloqndo interptati sũt dicẽtes: que sũt aliud ex alio significantia.
Gal. 4 Duo⁹ aũt tropi. id est allegorie plures sũt species: in quib⁹ est etiaz qđ dicit enigma. Diffinitio aũt ipi⁹ nois generalis: oẽs etiã species cõplectat: necesse est. Ac ꝓ hoc sic ois equ⁹ aial est: nõ omne aial equ⁹ est: ita oñe enigma allegoria est: nõ ois allegoria enigma est. Quid ergo ẽ allegoria nisi tropus: vbi ex alio aliud intelligit: quale illđ
1. Thessa. 5 est ad thessalonicẽses. Itaqz nõ dormiam⁹ sicut ⁊ ceteri. sed vigilem⁹ ⁊ sobrij sim⁹. Nã q̃ dormiũt nocte dormiũt: ⁊ qui inebriant nocte ebrij sũt. Nos aũt q̃ diei sum⁹: sobrij sim⁹. Sed hec allegoria: nõ ẽ enigma. Nã nisi multũ tardis iste sensus ipromptu est.
Proverb. 30 Enigma est aũt vt breuiter explicẽ: obscura allegoria: sic est: Tres iguisuge erant tres filie. ⁊ quecũqz similia. Sed vbi allegoriam noiaut apostol⁹: nõ in verbis eaz reperit: ꝫ in facto: cũ e duob⁹ filijs abrae: vno de ancilla: altero de libera: qđ nõ dictũ ꝫ etiã factũ fuit: duo testamẽta intelligẽda mõstrauit: qđ anteqz exponeret obscurũ fuit. ꝓpin de allegoria talis quod est generale nomẽ posset specialit enigma noiari. Dz qz nõ soli qui eas lras nesciũt quib⁹ discunt tropi querũt q̃d dixerit apl̃us: nunc i enigmate nos videre: verũ etiã q̃ sciũt: tñ qđ sit illud enigma vbi nũc videm⁹ nosse desiderãt: ex vtroqz iueniẽda vna est sententia: et ex illo
1. Cor. 13 scz qđ ait: videm⁹ nunc ꝓ speculũ: ⁊ ex illo qđ addidit: in enigmate. Una est eñ cũ tota sic dicit: videm⁹ nũc ꝓ speculũ i enigmate: ꝓinde quãtũ mihi videt sicut noie speculi imaginẽ voluit itelligi: ita noie enigmatis equis similitudinẽ: tñ obscurã: ⁊ ad prospiciendũ difficilẽ. Cũ igit specℓi ⁊ enigmatis noie q̃cũqz silitudies ab apostolo significate intelligi possunt: q̃ accõmodate sunt ad intelligẽdũ deũ eo mõ q̃ põt: nihil tñ est accõmodati⁹ eqz id qđ imago ei⁹ nõ frustra dicit. Nemo itaqz miret etiã in isto mõ videndi q̃ ꝓcessus est huic vite: ꝓ speculũ scz in enigmate laborare nos vt quõcunqz videam⁹. Nomẽ ꝗppe ꝫ nõ sonaret enigmatis: si esset facilitas visiõis. Et ꝫ est grãdi⁹ enigma: vt nõ videam⁹ qđ nõ videre non possum⁹. Quis eñ non videt cogitationẽ suam: Et quis videt cogitationem suam: nõ oclis carnalib⁹ dico: ꝫ ipo interiore cõspectu. Quis nõ eã videt: ⁊ q̃s eam videt: qñ quidẽ cogitatio visio est animi quedã: siue assint ea q̃ oculis quoqz corporalibus videant: vel ceteri sentiant sensib⁹. siue nõ assint: ⁊ eoz silitudines cogitatiõe cernãt: q̃ nec corpalia sũt: nec corpaliũ silitudies. sicut vtutes ⁊ vitia: sicut ipa denicqz cogitatio cogitat. siue illa q̃ ꝓ disciplinas traduntur liberalesqz doctrinas. siue istoz omniũ cause supiores atqz rationes i natura imutabili cogitent. siue etiã mala ⁊ vana ac falsa cogitem⁹: vel nõ ꝓsentiente sensu: vel errante consensu.

Quomodo per inspectionẽ verbi quod est in cogitatione mentis humane ad agnitionem verbi qđ deus est aliquatenus possit accedi. Capi. x.

Sed nũc de his loquamur que nota cogitam⁹ et habemus in noticia
1. Joh. 3 etiã si nõ cogitemus. siue ad cõtẽplatiuã scientiã ꝓtineant: quã ꝓprie sapiẽ

tiam dicim⁹. siue ad actiuã: quã ꝓprie scientiã nũcupandã esse diſſeruimus. Simul eñ vtrũq; mẽtis est vnꝰ: ⁊ imago dei vna. Cũ vo de inferiore diſtinctiõ ⁊ seorsuz agit tũc nõ est vocãda imago dei: q̃uis ⁊ tũc in ea nõnulla reperiat ſilitudo illius trinitatꝭ: qõ i tertiodecimo volumĩe oſtẽdim⁹. Nũc ergo simul õ vniuersa sciẽtia hoĩs loq̃mur: in qua nobis nota sũt q̃cũq; sũt nota: que vtiq; vera sũt. alioq̃n nota nõ eẽnt. Nemo eñ falsa nouit: niſi cũ falsa esse nouit. Qõ si nouit: verũ nouit. Verũ est eñ ꝙ illa falsa sunt. De his ergo nũc diſſerim⁹ que nota cogitam⁹: ⁊ nota sunt nobis etiaz si non cogitent a nobis. Sed certe si ea dicere velim⁹: niſi cogitata nõ poſſum⁹. Nã ⁊ si verba nõ sonẽt: in corde suo dic̃ vtiq; q̃d cogitat. Eñ illud est in libro sapiẽtie: Dixerũt apõ se cogitãtes nõ recte. Expoſuit eñ q̃d sit: dixerũt apud se. cũ addidit: cogitãtes. Huic ſimile est in euãgelio: ꝙ quidã ſcribe cũ audiſſẽt a dño dictũ paralitico: Cõfide fili remittũt tibi peccata tua: dixerũt intra se: hic blaſphemat. Quid est eñ: dixerunt intra se: niſi cogitãdo: Deniq; ſeq̃t. Et cũ vidiſſet ieſus cogitatiões eoꝝ dixit: Ut q̃d cogitatꝭ mala in cordib⁹ veſtrꝭ: Sic matheus. Lucas aũt hoc idez ita narrat. Cepẽrt cogitare ſcribe ⁊ phariſei: dicẽtes: Quis ẽ qui loquit blaſphemias: Quis põt dimittere peccata: niſi solus deus: Et cognouit aũt cogitatiões eoꝝ ieſus: rñdens dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus veſtris: Quale est in libro ſapientie: dixerũt cogitãtes: tale hic est: cogitauerũt dicẽtes. Et illic eñ ⁊ hic oſtendit intra se atq; in corde ſuo dicere. id est cogitãdo dicere. Dixerũt quippe intra se. ⁊ dictũ est eis: Quid cogitis: Et de illo diuite cuius vberes fructus ager attulit: ait ipe dñs: Et cogitabat itra se dicẽs. Quedaz ĝ cogitatiões locutiões sunt cordis. vbi ⁊ os eius esse dñs oſtẽdit cũ ait: Nõ qõ intrat in os coinquinat hominẽ: ſ qõ ꝓcedit ex ore hoc coinq̃nat hominẽ. Una ſentẽtia duo q̃dã hoĩs ora cõplexus est. vnũ corpis: alterũ cordis. Naz vtiq; vnde illi hoiem putauerũt inquinari in os intrat corpis. Eñ aũt dñs dixit inq̃nari hoiem: de cordis ore ꝓcedit. Ita q̃ppe expoſuit ipe qõ dixerat. Nã paulopoſt de hac re diſcipulis ſuis: Adhuc inquit et vos ſine intellectu estis: Non intelligitis: quia omne qõ in os intrat in ventrẽ vadit ⁊ in ſeceſſuz emittit: Hic certe aptiſſime demõſtrauit os corpis. Ut in eo qõ ſequit os cordis oñdẽs. Que aũt inquit ꝓcedũt de ore: de corde exeũt: ⁊ ea coinq̃nãt hoiem. De corde eñ exeũt cogitatiões male: ⁊ cetera. Quid hac expoſitiõe lucidius: Hec tñ q⁊ dicimus locutiões cordis esse cogitationes: ideo nõ sunt etiã viſiones exorte de noticie viſionib⁹: q̃ñ vere sunt. Foris eniz cũ p corpus hec fiunt: aliud est locutio aliud viſio. Intus aũt cũ cogitamus: vtrũq; vnũ est. Sicut auditio ⁊ viſio duo quedaz sunt inter se diſtantia in ſenſibus corpis. in animo aũt nõ est aliud atq; aliud videre ⁊ audire. Ac p hoc cũ locutio foris nõ videatur: ſed potius audiat. Locutiões tũ interiores hoc est cogitatiões viſaz dixit a domino ſanctũ euãgeliũ nõ auditas. Dixerũt inq̃t intra ſe: õ blaſphemat. Deinde ſubiũxit. Et cũ vidiſſet ieſus cogitationes eoꝝ. Vidit ergo qõ dixerũt. Vidit eñ cogitatione ſua cogitatiões eoꝝ: quaſ illi ſoli ſe putabant videre. Quiſquis igit põt intelligere verbũ: nõ ſolũ anteq; ſonet: verũetiã anteq; ſonoꝝ eius imagines cogitatione voluant. hoc eñ est qõ ad nullã ptinet linguã eaꝝ ſcz q̃ lingue appellant gentiũ: quaruz nſa lingua latina est. Quiſq; inq; õ intelligere poteſt: iam poteſt videre p hoc ſpeculum atq; in hoc enigmate aliquã verbi illius ſimilitudinẽ. de quo dictũ est: In principio erat verbũ. ⁊ verbũ erat apud deuz: ⁊ deꝰ erat verbũ. Neceſſe est eñ cũ verbũ loquimur. id est qõ ſcimus qõ loq̃mur ex ipa ſcientia quã mẽoria tenem⁹: naſcaꝭ verbũ qõ eiuſmodi ſit oino cuiuſmodi est illa ſciẽtia de qua naſcit. Formata quippe cogitatio ab ea re quã ſcimus: verbũ est qõ i corde dicim⁹: qõ nec grecũ est nec latinuz: nec lingue alicuꝰ alterius. ſed cũ id opus est in eoꝝ quib⁹ loquimur pferre noticiam aliqõ ſignũ quo ſignificet: aſſumit. Et plerũq; ſonus: aliq̃n etiã nutus. ille auribus. ille oculis exhibet: vt per ſigna corporalia etiã corporis ſenſibus verbũ qõ mẽte gerimus innoteſcat. Nã ⁊ innuere quid est niſi quodãmodo viſibiliter dicere. Est i ſcripturis ſanctis huiꝰ ſentẽtie teſtimoniũ. Nã in euãgelio ỹm iohannem ita legit: Amen amen dico vobis q⁊ vnus ex vobis tradet me. Aſpiciebãt ergo adinuicẽ diſcipli: hesitantes õ quo diceret. Erat ergo vnus ex diſcipulis eius in ſinu ieſu: quez diligebat ieſus. Innuit ergo huic ſimon petrus: ⁊ dicit ei. Quis est de quo dic̃: Ecce innuẽdo

Sap.2
Matb.9
Ibidẽ
Luc.5
Luc.12
Matb.15
Ibidẽ
Ibidẽ
Matb.9
Ibidẽ
Joh.1
Ibidẽ.13

dixit: quod sonando dicere non audebat. Sed hec atq; hmõi signa corporalia siue auri⁹ siue oculis psentib⁹ quib⁹ loquimur exhibem⁹. Inuente sunt etiã littere p quas possemus ꝛ cũ absentib⁹ colloqui. sed ista signa sunt vocũ: cũ ipse voces in sermone nostro earũ quas cogitam⁹ signa sint rerũ.

¶ Sicut verbum hominis significatur per vocẽ vel quodlibet indicium corporale: ita verbum dei manifestatum esse per carnem.

¶ Capitulũ. xj.

Rotinde verbũ quod foris sonat signũ est verbi quod intus lucet: cui magis verbi cõpetit nomẽ. Nã illud quod pfertur carnis ore: vox verbi ẽ. Verbũq; ꝛ ipm dicit ppter illud a quo vt foris appareret assumptum est. Ita eñ verbum nostrũ vox quodãmodo corporis fit assumẽdo eam: in qua manifestet sensibus
Joh.j hominũ: sicut verbũ dei caro factũ est: assumendo eam in qua ꝛ ipm manifestaret sensibus hominũ. Et sicut verbũ nostr̃ fit vox
Ubi.s nec mutatur in vocẽ: ita verbum dei caro quidẽ factũ est: sed absit vt mutaret in carnem. assumendo quippe illam nõ in eam se cõsumendo: ꝛ hoc nostrũ vox fit: ꝛ illud caro factuz est. Quapropter quicunq; cupit ad qualẽcũq; similitudinẽ dei verbi: cuius per multa dissimilẽ peruenire: non intueat verbuz nostrũ quod sonat in auribus: nec qñ voce pfertur: nec qñ silentio cogitatur. Omniũ nãq; sonãtiũ verba linguarũ etiã in silentio cogitantur: ꝛ carmina pcurruntur animo: tacente ore corporis. Nec solũ numeri syllabar̃: verũ etiam modi cantilenar̃: cum sint corporales: ꝛ ad eũ quivocatur auditus sensum corporis ptinentes: p incorporeas quasdã imagines suas presto sunt cogitantibus: ꝛ tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeunda sunt hec: vt ad illud pueniatur hominis verbũ p cui⁹ qualemcunq; similitudinẽ sicut in enigmate videatur vtcũq; dei verbũ. Nõ illud qõ factum est ad illũ vel ad illũ pphetam: ꝛ de
Act.6 quo dictum est: Verbuz aũt dñi crescebat ꝛ multiplicabatur. ꝛ de quo iterũ dictũ est:
Roma.jo Igitur fides ex auditu: auditus aũt p verj.Thessa.2 bum christi. Et iterũ. Cũ accepissetis a nobis verbũ audit⁹ dei: accepistis: nõ vt verbum hominũ: sed sicut est vere verbũ dei. Et innũerabilia similiter in scripturis dicuntur de dei verbo: qõ in sonis multar̃ diuersarũq; linguarũ per corda ꝛ ora dissemina tur humana. Ideo autẽ verbum dei dicit: quia doctrina diuina traditur: non humana. Sed illud verbũ dei querim⁹ qualitercũq; per hanc similitudinẽ nunc videre. de quo dictũ est: Deus erat verbũ. de quo di Joh.j ctum est: Omnia p ipsum facta sũt. de quo Ibidẽ dictũ est: Verbuz caro factũ est. de quo di Ibidẽ ctum est: Fons sapientie verbum dei in ex Eccũ.j celsis. Perueniendũ est ergo ad illud verbum hominis: ad verbum rationalis animantis: ad verbũ nõ de deo nate: sed a deo facte imaginis dei. quod neq; prolatiuum est in sono: neq; cogitatiuũ in similitudine soni: quod alicuius lingue esse necesse sit: ꝙ omnia quibus significatur signa: precedit: ꝛ gignit de scientia que manet in animo: quando eadẽ scientia intus dicitur sicuti est. simillima est eñ visio cogitationis: visioni scientie. Nam qñ per sonũ dicitur: vel p aliquod corpale signum: nõ dicit sicuti est: sed sicut potest videri audirive p corpus. Quãdo ergo quod in noticia est: hoc est in verbo: tunc est verũ verbũ ꝛ veritas: qualis expectat ab homine. vt quod est in ista: hoc sit ꝛ in illo. qõ non est in ista: non sit ꝛ in illo. hic agnoscitur: est est: non non. Sic accedit quantũ potest ista similitudo imaginis facte ad illam similitudinẽ imaginis nate: qua deus filius patri p omnia substãtialit̃ similis pdicatur. Animad uertenda est in hoc enigmate etiam ista verbi dei similitudo: ꝙ sicut de illo verbo dictum est: Omnia p ipsum facta sũt: vbi de⁹ Joh.j per vnigenitũ verbum suum predicat vniuersa fecisse: Ita hominis opa nulla sũt: q̃ non prius dicunt in corde. Unde scriptũ est: Inutium omnis operis verbum. Sed Eccũ.37 etiam hic cum verum verbum est: tunc est initium boni operis. Verum autem verbũ est cum de scientia bene operãdi gignitur: vt etiã ibi seruet: est est: non non: vt si est in ea scientia qua viuendum est: sit ꝛ in verbo per quod operandũ est. si non. nõ. aliõquin mendacium erit verbũ tale: nõ veritas: ꝛ inde peccatũ: non opus rectum. Est ꝛ hec in ista similitudine verbi nostri similitudo verbi dei: quia potest esse verbũ nostrum quod non sequatur opus. opus aũt esse non potest: nisi precedat verbum. Sic et verbum dei potuit esse nulla existẽte creatura. Creatura vero nulla esse potest nisi per ipsum p quod facta sunt omnia. Ideo Joh.j qõ nõ deus pater: non spiritussanctus: non

Joh.j ipsa trinitas: sed solus filius qđ est verbū dei caro factū est: cuius trinitate faciēte. vt sequente atq; imitāte verbo nostro: eius exēplum recte viuerem⁹. hoc est nullū habētes in verbi nostri vel contemplatione vel opatione mendaciū. Verū hec huius imaginis est quādoq; futura pfectio. Ad hāc cōsequendā nos erudit magister bonus si-
2. Cor.3 de xpiana: pietatisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis velamine qđ est vmbra futurorū: gloriā dñi speculātes: p speculū scz intuentes in eandē imaginē trāsformemur de gloria in gloriam tanq; a dñi spiritu: secundū supiorē de his verbis disputationē Cū ergo hac trāsformatione ad pfectū fue-
j. Joh.3 rit hec imago renouata: similes deo erim⁹ quoniā videbim⁹ eū: nō p speculum sed si-
j. Cor.j3 cuti est. quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. Nunc vero in hoc speculo: in hoc enigmate: in hac qualicunq; similitudine. quāta sit etiā dissimilitudo: quis potest explicare: attingam tñ aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.

Quantum distent a vera et perfecta similitudine dei: q̄ in natura mentis vtcunq; deo similia reperiuntur. Ca. xij.

Primo ipa scientia de qua veraciter cogitatio nra formak: quando que scim⁹ loquimur. qualis aut q̄nta potest homini puenire: quālibet peritissimo atq; doctissimo. exceptis eñ q̄ in animum veniūt a sensibus corporis: in quib⁹ tam multa aliter sunt q̄ videnť: vt eorum verisimilitudine nimiū constipatus: sanus sibi esse videatur qui insanit. Unde academica philosophia sic inualuit. vt de omnibus dubitās nullo miseri⁹ insaniret. His ergo exceptis que a corporis sensib⁹ in animū veniunt: quantū rerum remanet q̄ ita sciamus: sicut nos viuere scim⁹. in q̄ prorsus nō metuim⁹: ne aliqua verisimilitudine forte fallamur: quoniā certū est etiā eum qui fallitur viuere. Nec in eis visis hec habētur: que obiciunť extrinsec⁹: vt in eo sic fallat oculus: quēadmodū fallit cū i aqua remus videt infractus: et nauigantib⁹ turres moueri: et alia sexcenta que aliter sūt q̄ videntur: quia nec p oculū carnis hoc cernitur. Intima scientia est qua nos viuere scimus: vbi ne illud quidez academic⁹ dicere pōt: fortasse dormis et nescis: et in somnis vides. Visa quippe somniantiū simillima esse visis vigilantiū quis ignorat: Sed qui certus est de vite sue scientia: non in ea dicit: scio me vigilare: sed scio me viuere. siue ergo dormiat: siue vigilet: viuit. nec i ea scientia p somnia falli pōt: qr et dormire: et in somnis videre: viuentis est. Nec illud potest academicus aduersus istam scientiam dicere: furis fortassis et nescis: quia sanorū visis simillima sunt etiaz visa furentiū. sed qui furit viuit. Nec cōtra academicos dicit. scio me nō furere: ß scio me viuere. Nūq; ergo falli nec mētiri pōt: qui se viuere dixerit scire. Mille itaq; fallaciū visoz genera obiciant ei qui dicit: scio me viuere. nihil hoz timebit: qñ et qui fallit viuit. Sed si talia sola ptinēt ad humanā scientiam: perpauca sunt nisi qr in vno quoq; genere ita multiplicank vt nō solū pauca nō sint: verūetiam reperiank p infinitū numerū tendere. Qui enim dicit: scio me viuere: vnuz aliquid scire se dic̄. Proinde si dicat: scio me scire me viuere: duo sunt iam. hoc vero quod scit hec duo: tertiū scire est. sic potest addere et quartū et quintū: et innumerabilia si sufficiat. Sed quia inūerabilē numerum vel cōprehendere singula addēdo: vel dicere inumerabiliter nō pōt: hoc ipm certissime cōprehendit: ac dicit: et verū hoc esse et tam inumerabile: vt vere eius infinitum numerū nō possit cōprehendere ac dicere. hoc et i volūtate certa similiter aduerti potest. Quis est eñ cui nō impudenter respōdeatur: forte falleris: dicēti volo beat⁹ esse: At si dicat. scio me hoc velle: et hoc me scire scio. iam his duobus et tertium potest addere q̄ hec duo sciat: et quartuz q̄ hec duo scire se sciat: et similiter in infinitū numeruz pergere. Itē si quispiam dicat: errare nolo: nōne siue erret siue nō erret: errare tñ eum nolle vez erit: Quis ē q̄ huic nō impudētissime dicat: forsitā fallerť: cū pfecto vbicūq; fallak. falli se tñ nolle nō fallit: At si ꝺ scire se dicat addit q̄ntū vult rez nūerū cognitā rū: et nūerū esse, pspicit infinitū. Qui eñ dicit: nolo me falli: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam et si non cōmoda locutione potest hinc infinitū numerū ostendere. At alia reperiunť q̄ aduersus academicos valeant: qui nihil ab homine sciri posse cōtendunt. Sed modus adhibendus est: p̄sertim quia in opere isto nō hoc suscepim⁹. Sunt inde libri tres nostri. p̄mo nostre cōuersionis tempore scripti: quos qui potuerit et voluerit legere: lectosq; intellexerit:

nihil eū ꝓfecto que ab eis cōtra ꝓceptionē veritatis argumēta multa iuenta sunt: per mouebūt. ¶ Cum eīm duo sint genera rerum que sciunt: vnū earū que ꝑ sensus corporis ꝑcipit animus: alterū earū que ꝑ seipm multa illi philosopi garrierunt cōtra corporis sensus. animu aūt quasdā firmissimas ꝑ seipm ꝓceptiones rerū verarū: quale illud est quod dixi: scio me viuere: nequaq̄ i dubium vocare potuerūt. ¶ Sed absit a nobis vt ea que per sensus corporis didicim⁹ vera esse dubitemus. ꝑ eos quippe didicimus celū ⁊ terrā: ⁊ ea q̄ i eis nota sūt nobis: q̄ntum ille qui ⁊ nos ⁊ ipa condidit: inotescere nobis voluit: ¶ Absit etiā vt scire nos negemus q̄ testimonio didicimus alioꝝ. alioquin esse nescimus oceanū. ¶ Nescimus esse terras atq̄ vrbes quas celeberrima fama cōmendat. ¶ Nescimus fuisse hoies ⁊ opera eoꝝ que historica lectione didicim⁹. ¶ Nescimus que quotidie vndecunq̄ nunciant: ⁊ indicijs consonis ꝓtestantibusq̄ firmant. ¶ Postremo nescim⁹ in quib⁹ locis vel ex q̄bus hominibus fuerimus exorti: quia hec omnia testimonijs credidim⁹ alioꝝ. ¶ Q̄ si absurdissimū est dicere: nō solū nostroꝝ: verū etiā ⁊ aliorum corporū sensus plurimū addidisse nostre scientie cōfitendū est. ¶ Hec igit oia ⁊ que ꝑ seipm: ⁊ que ꝑ sensus sui corporis: ⁊ que testimonijs alioꝝ ꝓcepta scit anim⁹ human⁹: thesauro memorie cōdita tenet. ex quib⁹ gignit verbuz verū: q̄n q̄ scim⁹ loq̄mur. sed verbū aīn omnē sonū: aīn omnē cogitationē soni. ¶ Tūc eīm est vbū simillimū rei note de q̄ gignit ⁊ imago eius: quoniā de visione scientie visio cogitatiōis exoritur: q̄ est verbū lingue nulli⁹: verbū verū de re vera: nihil de suo habēs. sed totū de illa scientia de qua nascit. ¶ Nec interest q̄n id didicerit: qui q̄ scit loquit. aliquando enim statim vt discit hoc dicit: dum tamen verbū sit verū: id est de rebus notis exortū.

¶ De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄ creature indicijs conferatur. ¶ Capitulū. xiij.

Sed nunquid de⁹ pater de quo natum est verbum de deo deus: nūquid ergo deus pater in ea sapientia quod est ipse sibi: alia didicit ꝑ sensum corpis sui: alia ꝑ seipm? Quis hoc dicat. qui nō aīal rationale: sed supra aiīā rationalē deū cogitat. quantū ab eis cogitari p̄t qui eū omnib⁹ animalib⁹ ⁊ oīb⁹ animis ꝓferūt: q̄bus ꝑ speculuz ⁊ in enigmate conjciēdo videant: nondū facie ad faciez sicuti est? ¶ Nunquid deus pater ea ipsa que nō ꝑ corpus: quod est ei nullū: sed ꝑ seipm scit: aliunde ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testib⁹ vt ea sciret indiguit? ¶ Non vtiq̄. Ad omnia quippe scienda q̄ scit: sufficit sibi illa ꝓfectio. ¶ Habz q̄dē nūcios: id est angelos: nō tamē qui ei que nescit annūcient (nō eīm sunt vlla que nesciat) sed bonū eorum est de operib⁹ suis eius ꝓsulere veritatem. ⁊ hoc est q̄ ei dicunt nōnulla nunciare: nō vt ipse ab eis discat: sed vt ab illo ipi per verbū eius sine corporali sono. nunciant etiā quod voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo ꝑ verbū eius audientes: id est in eius veritate inueniētes quid sibi faciendū: quid: quibus: ⁊ q̄n nunciandū sit. ¶ Nam ⁊ nos oramus eū: nec tamē necessitates nostras docem⁹ eū. ¶ Nouit enim (ait verbū ei⁹) pater vester quid vobis necessarū sit priusq̄ petatis ab eo. ¶ Nec ista ex aliquo tempore cognouit vt nosset: sed futura omnia temporalia atq̄ in eis etiam quid: ⁊ q̄n ab illo petituri fueram⁹: ⁊ quos ⁊ de q̄b⁹ reb⁹ vel exauditur⁹ vl nō exauditur⁹ eēt. sine initio ante ꝓscivit. Vniuersas aūt creaturas suas ⁊ spiritales ⁊ corpales: nō q⁊ sūt ideo novit: vl nō sūt q⁊ novit. Nō eīm nesciuit q̄ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̄m creanda. Nō enīz eius sapientie aliquid accessit ex eis: sed illis existentibus sicut oportebat ⁊ q̄n oportebat: illa mānsit vt erat. Ita et scriptū est in libro ecclesiastico. Anteq̄m crearent omnia nota sunt illi. Sic ⁊ postq̄m cōsūmata sunt. Sic inquit nō aliter: et anteq̄m crearent: et postq̄m ꝓsummata sunt: sic ei nota sunt. Lōge est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que aūt scientia dei est: ipsa et sapientia. et que sapiētia: ipa essentia siue substantia. Quia in illius nature simplicitate mirabili: nō est aliud sapere q̄m esse: sed q̄ est sapere: hoc est ⁊ esse. sicut et in superioribus libris sepe iam diximus. Nostra vero sciētia in rebus plurimis ꝓpterea ⁊ amissibilis est et receptibilis: quia nō hoc est nobis esse q̄ scire vel sapere: quoniā esse possumus: etiā si nesciamus: nec sapiam⁹ ea que aliunde didicim⁹. ¶ Propter hoc sicut

Matb. 6

Eccā. 23

nostra scientia illi sciētie dei: sic et nostrum verbū qđ nascit de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: qđ natū est đ patris essentia. Tale est autē ac si dicerē: de patris scientia: de patris sapiētia: vel qđ ē expssius: de patre scientia: de patre sapiētia.

De simulitudīe et equalitate patris dei et vnigeniti eius consubstantialis ⁊ coeterni.

Capitulū. xiiij.

Verbū ergo dei patris vnigenitus dei filiꝰ: per omnia patri simulis ⁊ equalis: deus de deo: lumē de lumine: sapiētia de sapiētia: essentia de essentia: est hoc omnino qđ pater: nō tamen pater: qz iste filius: ille pater. Ac p hoc nouit omnia que nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse eñ ⁊ esse illi vnū est. Et ideo patri sicut esse nō est a filio: ita nec nosse. Proinde tanꝫ seipsuz dicēs: pater genuit verbū sibi equale p omnia. Nō eñ seipm integre pfecteꝫ dixisset: si aliqđ minus: aut amplius esset in eius verbo q̄ in ipso. Ibi sūme illud agnoscitur: est est: non nō. ⁊ ideo verbū h vere veritas est: quoniā quicquid est in ea scientia de qua genitum est: ⁊ in ipso est. Qđ aūt in ea nō est: nec in ipo est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunꝫ potest: quia imutabiliter sic se habet vt se habet de quo est. Nō eñ potest filius a seipso facere quicquā: nisi qđ viderit patrē facientē. potenter hoc nō potest: nec est infirmitas ista: sed firmitas qua falsa eē nō potest veritas. Nouit itaꝫ omnia deꝰ pater in seipo: nouit in filio. Sed in seipso tanꝫ seipsum. in filio tanꝫ verbū suū qđ est de his omnib⁹ que sunt i seipo. Omnia simuliter nouit ⁊ filius: in se scilicet tanꝫ ea que nata sūt: đ his que pat nouit in seipo. In patre aūt tanꝫ ea de quibus nata sūt: que ipse filius nouit in seipo. Sciunt ergo inuicē pater ⁊ filius: sed ille gignendo: ille nascēdo. Et omnia que sūt in eoꝝ scientia in eoꝝ sapientia: in eoꝝ essentia: vnusquisqꝫ eorum simul videt: nō pticulati: aut singilatim velut alternante ꝯspectu: hinc illuc: ⁊ inde huc. ⁊ rursus inde vel inde i aliud atqꝫ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia. sed vt dixi simul oia videt: quoꝝ nullū est quod nō semp videt. Verbū aūt nostrū illud qđ nō habet sonū neqꝫ cogitationē soni: sed eius rei quā vi-

Job. 5

dendo intus dicimꝰ: ⁊ ideo nullius lingue est: atqꝫ inde vtcūqꝫ simile ē. i hoc enigmate illi verbo dei qđ etiā deus est: quoniam sic ⁊ hoc de nostra nascit: quēadmodū ⁊ illud de scientia patris natū est. Nostrū ergo tale verbū qđ inuenimꝰ esse vtcūqꝫ illi simile quātū sit etiā dissimile: sicut a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri.

Qđ dissimile sit verbum nostrū mutabile a verbo dei īcōmutabili et eterno.

Capitulū. xv.

An quid verbū nostrū de sola scientia nostra nascit? Nonne multa dicimꝰ etiam q̄ nescimꝰ? Nec dubitātes ea dicimꝰ: ß vera esse arbitrātes: que forte si vera sunt: in ipsis rebꝰ de quibꝰ loq̄mur nō in vbo nr̄o vera sūt: qz verbū verū nō est nisi qđ de re que scit gignit. Falsum est ergo isto mō verbū nostrū: nō cū mentimur: sed cū fallimur. Cū aūt dubitamus: nōdū est verbū de re de qua dubitamꝰ: sed de ipa dubitatiōe verbū est. Quis eñ nō nouerimꝰ an verū sit vñ dubitamꝰ: tñ dubitare nos nouimꝰ: ac p hoc cū hoc dicimꝰ verū verbū est: qñ qđ nouimus dicimus. Quid q etiā mētiri possumꝰ? Qđ cū facimus: vtiqꝫ volētes ⁊ scientes falsū vbū habemꝰ. vbi verū verbū est: mentiri nos. hoc eñ scimus. Et cū mētitos nos esse confitemur: verū dicimꝰ. qđ scimꝰ eñ dicimꝰ. Scimus nāqꝫ nos esse mētitos. Verbū aūt illud qđ est deꝰ ⁊ potētꝰ est nobis: hoc non pōt. Nō eñ pōt facere quicquā: nisi qđ viderit patrē facientē. ⁊ nō a seipo loquit: sed a patre illi est oīne qđ loquit: cū ipm pater vnice loquit: ⁊ magna illiꝰ verbi potētia ē: nō posse mētiri: qz nō pōt esse illic est: ⁊ nō: ß est est: nō nō. Ateñ nec verbū dicenduz est: qđ verū nō est. Sit ita: libēs assentior. Quid cū verū est verbū nostrū: ⁊ ido recte verbū vocat: nūquid sicut dici pōt vel visio de visiōe: vel sciētia de sciētia: ita dici potest eēntia đ eēntia: sic illđ dei verbū maxie dr̄ maxieqꝫ dicēdū ē. Quid itaqꝫ: qz nō h est nobis esse qđ est nosse. Multa q̄ppe nouimꝰ q̄ p memoriā quodāmodo viuūt: ita ⁊ obliuiōe quodāmodo moriunt. atqꝫ ido cū illa iā nō sint in noticia nostra: nos tñ sumus. Et cū sciētia nr̄a animo lapsa pierit a nobis: nos tñ viuimꝰ. Illa etiā que ita sciunt vt nunꝫ excidere possint: qñ p sentia

sūt: ⁊ ad ipsius animi naturā ꝑtinēt: vt est illud qđ nos viuere scim⁹. Manet em̄ hoc quādiu anim⁹ manet: ⁊ qꝛ semꝑ manet animꝰ: ⁊ hoc semꝑ manet. Id ergo ⁊ si qua reperiunt̄ similia: in quib⁹ imago dei potius intuēda ē: etiā si semꝑ sciunt̄: tñ qꝛ nō semper etiā cogitant̄: quomō de his dicat̄ verbū sempiternū: cū verbū nostrū nostra cogitatione dicat̄: inuenire difficile est. Sempiternū est em̄ aīo viuere: sempiternum est scire qđ viuit. nec tñ sempiternū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiam vite sue: qm̄ cuꝫ aliud atqꝫ aliud cepit: hoc desinet cogitare: q̄uis nō desinat scire. Ex quo fit vt si pōt esse in aīo aliq̄ sciētia sempit̄na: et sempit̄na esse nō pōt eiusdē sciētie cogitatio: ⁊ v̄bū verū nr̄m intimū nisi nr̄a cogitatione nō dicit̄: solus de⁹ intelligat̄ habere verbū sempiternū sibiqꝫ coeternū. Nisi forte dicendū est ip̄am possibilitatē cogitationis: qm̄ id quod scit̄ etiā qñ nō cogitat̄: potest tñ veraciter cogitari verbū esse tā ꝑpetuū: q̄ꝫ scientia ip̄a ꝑpetua est. Sꝫ quō est verbū qđ nōdū in cogitatōis visiōe formatū est? Quō erit simile sciētie de qua nascit̄ si ei⁹ nō habet formā: ⁊ ideo iā vocat̄ verbū qꝛ pōt habere? Tale est em̄ ac si ꝑ h̄ dicat̄: ideo iam vocādū esse verbū: qꝛ potest esse verbū. Sed quid est ꝙ pōt esse verbū: ⁊ ideo iā dignū est verbi noīe? Quid est in quā hoc formabile nōdumqꝫ formatū: nisi quiddā mētl̄ nostre qđ hac atqꝫ hac volubuli quadā motione iactam⁹: cum a nobis nūc hoc: nūc illud sicut inuentū fuerit vel occurrerit cogitat̄? Et tūc fit verū verbum qñ illud qđ nos dixim⁹ volubili motione iactare ad id qđ scim⁹ ꝑuenerit: atqꝫ inde format̄ ei⁹ omnimodā similitudinē capiēs: vt quō res queqꝫ scit̄: sic etiaꝫ cogitet̄: sine voce: sine vocis cogitatiōe: que ꝓfecto alicui⁹ lingue est: si in corde dicat̄. Ac per hoc etiā si cōcedam⁹ ne de ꝯtrouersia vocabuli laborare videamur: iam vocandum esse verbum quiddā illud mentis nostre qđ de nostra scientia formari potest etiā priusq̄ꝫ formatū sit: quia iam vt ita dicā formabile est: quis nō videat: quāta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo quod in forma dei sic est: vt nō ante fuerit formabile priusq̄ꝫ formatuꝫ. nec aliquando esse possit informe: sed sit forma simplex et simpliciter equalis ei de quo est: et cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitationis in deo esse credenda sit.

Capitulū. xvj.

Quapropter ita dicit̄ illud dei verbū vt dei cogitatio nō dicat̄: ne aliquid esse quasi volubile credat̄ in deo: qđ nūc accipiat: nunc recipiat formā vt verbū sit: eāqꝫ possit amittere atqꝫ informiter quodāmodo volutari. Bene q̄ppe nouerat verba ⁊ vim cogitatiōis inspexerat locutor egregi⁹ qui dixit in carmine: secūqꝫ volutat euēt⁹ belli varios: id est cogitat. Nō ergo ille dei fili⁹ cogitatio dei: sed verbuꝫ dei dicit̄. Cogitatio quippe nostra ꝑueniens ad id qđ scim⁹ atqꝫ inde formata verbū nostrū verū est. Et ideo verbum dei sine cogitatione dei debet intelligi: vt forma ipsa simplex intelligat̄: nō habēs aliquid formabile quod esse etiā possit informe. Dicunt̄ quidē etiā in scripturis sanct̄ cogitatiōes dei: sed eo locutionis mō: quo ibi ⁊ obliuio dei dicit̄: que vtiqꝫ ad ꝓprietatē in deo nulla est. Nōbrē cum tanta sit nūc in isto enigmate dissimilitudo dei ⁊ verbi dei: in qua tñ nōnulla similitudo cōperta est: illud quoqꝫ fatendū est: qđ etiā cū similes ei erim⁹ qñ videbim⁹ eū sicuti est. qđ vtiqꝫ qui dixit: hāc ꝓculdubio que nūc est dissimilitudinē attēdit: nec tūc nature illi⁹ erim⁹ equales. Semꝑ em̄ natura minor est faciente que facta est. Et tūc quidē verbū nostrū nō erit falsum: quia neqꝫ mētiemur: neqꝫ fallemur. Fortassis etiā volubiles nō erūt nr̄e cogitatiōes ab alijs in alias eūtes ⁊ redeūtes: ꝫ oēm sciētiā nr̄am vno sil̄ ꝯspectu videbim⁹. Tñ cū ⁊ h̄ fuerit: si ⁊ h̄ fuerit formata erit creatura q̄ formabil̄ fuit: vt nihil iā desit ei⁹ forme: ad quā ꝑuenire deberet. Sꝫ tñ coequāda nō erit illi simplicitati vbi nō formabile aliquid formatū vl̄ reformatū est: ꝫ forma neqꝫ informis: neqꝫ formata ip̄a ibi et̄na est imutabilisqꝫ sb̄stātia. j. Joh. 3

De spiritusancto qui patri ac filio equalis accipitur: et vtriusqꝫ spiritus dicitur: et caritatis nomine intelligitur cum quelibet in trinitate persona sit caritas.

Capitulū. xvij.

Satis de patre ⁊ filio ⁊ quātum per hoc speculū atqꝫ in hoc enigmate videre potuimus locuti sumus: nūc de spiritusancto quantū deo donante

videre cōcedit̄ disserendū est: qui spūssanctꝰ ꝑm scripturas sanctas nec patris solius est: nec filij solius: sed amboꝝ. ⁊ ideo communē qua inuicē se diligūt pater ⁊ filiꝰ: nobis insinuat caritatē. Ut aūt nos exerceret sermo diuinus: nō res in promptu sitas: ꝫ in abdito scrutādas: ⁊ ex abdito eruēdas: maiore studio fec̄ inq̄ri. Nō itaq̄ dixit scri-
j. Joh. 4 ptura: spūssanctus caritas est. quod si dixisset: nō paruā partē questionis istiꝰ abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt incertū sit: ⁊ ideo requirendū: vtrū deꝰ pater sit caritas: an deus filius: an deus spūssanctus: an deus ipsa trinitas. Neq̄ em̄ dicturi sumus: nō ꝓpterea deū dictū esse caritatem qd̄ ipsa caritas nulla sit substantia: que dei digna sit nomine: sed ꝙ donū sit dei: sic̄ di-
Ps. 70 ctum est deo: Quoniā tu es patiētia mea. Neq̄ em̄ ꝓpterea dictū est quia dei substātia est nostra patiētia: sed ꝙ ab ipso: nobis
Ps. 61 est. sicut alibi legit̄: quoniā ab ipso patientia mea. Hūc q̄ppe sensū facile refellit scri-
Ps. 70 pturaꝝ ipa locutio. Tale est em̄: tu es pati-
Ibidē entia mea: quale est: dn̄e spes mea: ⁊ deus
Ps. 58 meꝰ misericordia mea. ⁊ multa similia. Nō est aūt dictū: dn̄e caritas mea: aut tu es caritas mea: aut tu deꝰ caritas mea: sed ita di-
j. Joh. 4 ctum est: deus caritas est: sicut dictum est:
Joh. 4 deus spiritꝰ est. Hoc qui nō discernit intellectum a dn̄o: non expositionē querat a no-
j. Joh. 4 bis. Non em̄ apertius quicq̄ possumꝰ dicere: Deus ergo caritas est. Utrū autē pater: an filius: an spiritussanctꝰ: an ipsa trinitas: quia ⁊ ipsa nō tres dij sed vnus deus: hic queritur. Sed iam in hoc libro superiꝰ disputaui: non sic accipiendam esse trinitatem que deus est: ex illis tribus que in trinitate nostre mentis ostendimꝰ: vt tanq̄ memoria sit omniū trium pater: et intelligētia omniū trium filius: ⁊ caritas omniū trium spiritussanctus: Quasi pater nec intelligat sibi nec diligat: sed ei filius intelligat: ⁊ spiritussanctus ei diligat. ipe autem sibi ⁊ illis tantuz meminerit. Et filius nec meminerit nec diligat sibi: sed memiuerit ei pater: ⁊ diligat ei spūssanctꝰ. ipse aūt ⁊ sibi ⁊ ill̄ tantūmodo diligat. Itemq̄ spiritussanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed meminerit ei pater: ⁊ intelligat ei filius. ipe aūt ⁊ sibi ⁊ illis non nisi diligat. Sed sic potius vt omnia tria: ⁊ omnes ⁊ singuli habeāt in sua quisq̄ natura. Nec distent ī eis ista: sicut ī nobis aliud est memoria: aliud est intelligentia: aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit quod omnia valeat: sicut sapiētia: ⁊ sic habeatur in vniuscuiusq̄ natura. vt qui habet: hoc sit quod habet: sicut īmutabilis simplexq̄ substātia. Si ergo hec intellecta sunt: ⁊ quantū nobis in rebus tantis videre ⁊ coniectare concessum est: vera esse claruerunt: nescio cur nō sicut sapiētia ⁊ pater dicitur: ⁊ filius ⁊ spiritussanctus: et simul omnes non tres: sed vna sapientia: ita ⁊ caritas ⁊ pater dicatur ⁊ filius: ⁊ spiritussanctus: ⁊ simul om̄es vna caritas. Sic enim ⁊ pater deus: ⁊ filius deus: ⁊ spiritussanctus deus: ⁊ simul omnes vnus deus. Et tamen nō frustra in hac trinitate nō dicitur verbū dei nisi filius: nec donū dei nisi spūssanctus: nec de quo genitum est verbum: nec de quo procedit principaliter spiritussanctus nisi deus pater. Ideo autem addidi principaliter: quia ⁊ d̄ filio spiritussanctus procedere reperitur. Sz hoc quoq̄ illi pater dedit: non iam existenti ⁊ nondum habenti: sed quicquid vnigenito verbo dedit: gignendo dedit. Sic ergo euz genuit: vt etiam de illo donum cōmune procederet: ⁊ spiritussanctus: spiritus esset amborum. Non est igitur accipiēda transeunter: sed diligenter intuenda insep̄abilis trinitatis ista distinctio. hinc enim factum est vt proprie dei verbum etiam dei sapientia diceretur: cum sit sapientia et pater et spiritussanctus. Si ergo proprie aliquid horuz trium caritas nuncupanda est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritussanctus vt scilicet in illa trinitatis simplici summaq̄ natura: nō sit aliud substantia: et aliud caritas: sed sb̄stantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa sit sb̄stantia: siue in patre: siue in spiritusancto: et tamen proprie spiritussanctus caritas nuncupet̄. Sicut legis nomine aliquādo simul omnia veteris instrumenti sanctaruz scripturarum significantur eloquia. Nam ex propheta esaia testimonium ponēs apostolus vbi ait: In alijs linguis et alijs labi- j. Cor. 14
is loquar populo huic. premisit tamē in lege scriptum est: Et ipse dominus in lege inquit eorum scriptum est: quia oderunt me- Ps. 34
gratis: cum hoc legatur in psalmo. Aliqn̄ autem proprie vocatur lex que data est per moysen: scd̄m qd̄ dictū ē. Lex ⁊ ꝓphete vsq̄ ad iohānē. ⁊ in his duobꝰ p̄ceptꝰ tota lex Math. 11
pēdet et ꝓphete. Hic vtiq̄ ꝓp̄e lex appellata ē: de mōte syna: Prophetaꝝ aūt noīe Ibidē. 22

etiã psalmi significati sunt: t tamen alio loco ipse saluator: oportebat inquit impleri omnia que scripta sũt in lege et pphetis et psalmis de me. hic rursus pphetaꝝ nomẽ exceptis psalmis intelligi voluit. Dicitur ergo lex vniuersaliter cum pphetis t psalmis. dicit t pprie que p moysen data est. Item dicuntur cõmuniter pphete simꝫ cũ psalmis. dicunt t pprie preter psalmos. Et multis alijs exemplis doceri põt multaruꝫ rerũ vocabula: t vniuersaliter poni: t propꝛie quibusdã reb⁹ adhiberi: nisi in re aperta vitanda sit longitudo sermonis: Hec iõ dixi: ne quisq̃ ppterea nos incõuenienter existimet caritatẽ appellare spiritũ sanctuꝫ: quia t deus pater t deus filius potest caritas nuncupari. Sicut ergo vnicũ dei verbum pprie vocam⁹ noie sapiẽtie: cũ sit vniuersaliter t spũs sanctus t pater ipse sapientia: ita spũs sanctus pprie nuncupat vocabulo caritatis: cũ sit vniuersaliter caritas t pater t filius. Sed dei verbũ id est vnigenitus dei filius aperte dictus est dei sapientia: ore apostolico vbi ait: christũ dei virtutem t dei sapientiã. Spũs aũt sanctus vbi sit dictus caritas inuenimus: si diligenter iohãnis apostoli scrutemur eloquiũ. Qui cum dixisset: dilectissimi diligam⁹ inuicem quia dilectio ex deo est. secutus adiunxit. Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui nõ diligit nõ cognouit deũ: quia deus dilectio est. Hic manifestauit eã se dixisse dilectionem deũ: quã dixit ex deo. Deus ergo ex deo est dilectio. Sed quia t filius ex deo patre natus est: t spiritussanctus ex deo patre pcedit: quẽ potius eoꝝ hic debeamus accipe dictũ esse dilectionẽ deũ: merito q̃ritur. pater em̃ solus ita deus est: vt non sit ex deo. ac p hec dilectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius est: aut spũs sanctus. Sed in consequentibus cũ dei dilectionẽ cõmemorasset: nõ qua nos eũ: sed qua ipe dilexit nos. t misit filiũ suuꝫ liberatorem p peccatis nostris. t hinc exhortat⁹ esset vt t nos inuicẽ diligam⁹: atq̃ ita in nobis deus maneat: quia vtiq̃ dilectionẽ deũ dixerat: statim volẽs de hac re apertius aliq̃d eloqui. In hoc inquit cognoscim⁹ qz i ipo manemus t ipse in nobis: quia de spiritu suo dedit nobis. Spirit⁹ itaq̃ sanct⁹ de quo dedit nobis: facit nos in deo manere t ipsum in nobis. hec aũt facit dilectio. Ipse est igitur deus dilectio. Deniq̃ paulo post cuꝫ hõ ipm repetisset atq̃ dixisset: deꝰ dilectio est:

Luc. 24

j. Cor. j

j. Joh. 4

Ibidẽ

Ibidẽ

Ibidẽ

Ibidẽ

Ibidẽ

cõtinuo subiecit: t qui manet in dilectione in deo manet: t deus manet in eo. Cũ supra dixerat: In hoc cognoscimus quia in ipso manemus t ipe in nobis: qz de spiritu suo dedit nobis. Ipe ergo significat vbi legitur: deus dilectio est. Deus igit spũs sanctus qui pcedit ex deo: cũ datus fuerit homini: accedit eũ i dilectionẽ dei t primi: et ipse dilectio est. Nõ em̃ habet homo vnde deũ diligat: nisi ex deo. Propt qõ paulo post dic. Nos diligam⁹: qz ipe prior dilexit nos. Aplus quoq̃ paul⁹: Dilectio inquit dei diffusa est in cordibus nr̃is: p spiritum sanctũ qui datus est nobis.

Ibidẽ

Roma. 5

De excellentia caritatis que ita ex deo est vt ipa sit deus.

Capitulũ. xviij.

Illũ est isto dei dono excellent⁹. Solũ est qõ diuidit inter filios regni eterni: t filios pditiõis eterne. Dant t alia p spiritũ sctũ munera: sed sine caritate nihil pfunt. Nisi ergo tãtũ impartiat cuiq̃ spũs sanctus: vt eũ dei t primi faciat amatorẽ: a sinistra ñ trãsferat ad dextrã. Nec spirit⁹ pprie dicit donũ nisi ppter dilectionẽ: Quã qui non habuerit: si linguis hominũ loquat t angeloꝝ: sonãs eramentũ est: t cymbalũ tinniẽs. Et si habuerit pphetiã: t scierit oia sacramẽta: t omnẽ sciẽtiã: t si habuerit omnẽ fidem: ita vt mõtes trãsferat: nihil est. Et si distribuerit omnem substantiã suã: t si tradiderit corp⁹ suuꝫ vt ardeat: nihil ei pdest. Quãtũ g̃ bonũ ẽ: sine q̃ ad eternã vitã neminẽ bona tãta pducunt. Ipa vo dilectio siue caritas (nã vni⁹ rei est vtrũq̃ nomẽ) si habeat eã q̃ nõ loquitur linguis: nec habz pphetiã. nec oia scit sacramẽta: omnẽq̃ sciẽtiã. nec distribuit oia sua paupib⁹. vl nõ habẽdo qõ distribuat: vl aliqua necessitate phibitus. nec tradit corpus suũ vt ardeat: si talis passiõis nulla tẽptatio ẽ: pducit ad regnũ: ita vt ipsam fidẽ non faciat vtilem nisi caritas. Sine caritate quippe fides potest quidem esse: sed non t pdesse. Propter quod t apostolus paulus: In christo inquit iesu neq̃ circũcisio: neq̃ ppucium aliquid valet: sed fides que per dilectionẽ operatur: Hic eaz discernẽs ab ea fide: qua t dẽmones credunt t cõtremiscunt. Dilectio igitur que ex deo ẽ t deꝰ est: pprie spiritussanct⁹ ẽ: p quẽ diffundit i cordib⁹ nr̃is dei caritas: p quã nos tota i habitat trinitas. Quocirca rectissime spũs.

j. Cor. jj

Gal. 5

Jac. 2

sanctus cū sit deus: vocat etiā donum dei. Quod donū ꝓprie quid nisi caritas intelligēda est: que ꝓducit ad deum: ⁊ sine qua quodlibet aliud donū dei nō perducit ad eum.

Qua ratione donum dei dicatur spiritussanctus. Ca. xix.

Et hoc ꝓbandū est: dei donū dictū esse in sacris litteris spiritūsanctū. Si et hoc expectat: habemus in euāgelio ſm iohannē: dñi iesu christi verba dicētis. Si quis sitit: veniat ad me ⁊ bibat: Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de vētre ei⁹ fluēt aque viue. Porro euāgelista secut⁹ adiūxit: Hoc aūt dixit de spiritu quē accepturi erant credētes in eum. Uñ dicit etiā paulus apls. Et oīes vnū spiritū potauimus. Utrū aūt donum dei sit appellata aqua ista: qō ⁊ spiritussanctus: hoc querit. Sed sicut hic inuenimus hāc aquā spiritūsanctū esse: ita inuenimus alibi in ipo euāgelio: hanc aquaz donū dei appellatā. Nam dñs idē qñ cū muliere samaritana ad puteū loquebat: cui dixerat: Da mihi bibere. cū illa dixisset q̄ iudei nō coutunt samaritanis: respondit iesus ⁊ dixit ei. Si scires donū dei: ⁊ quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitā petisses ab eo: ⁊ dedisset tibi aquā viuā. Dixit ei mulier: Dñe neq̄ in quo haurias habes: ⁊ puteus altus est: vnde ergo habes aquaz viuā: ⁊c. Respōdit iesus: ⁊ dixit ei: Omnis qui biberit ex hac aqua: sitiet itez. Qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei: non sitiet in eternū. sed aqua quā ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitā eternā. Quia ergo hec aqua viua: sicut euangelista exposuit: spirit⁹ est sanct⁹: ꝓculdubio spirit⁹ donum dei est. De quo hic dñs ait. Si scires donum dei: ⁊ quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo ⁊ dedisset tibi aquā viuā. Nā qō ibi ait: Flumina de ventre eius fluent aque viue. hoc ista loco: Fiet in eo inquit fons aque salientis in vitā eternā. Paul⁹ quoq̄ apls: Unicuiq̄ inquit nostrū data est gratia scōm mensuram donatiōis christi. Atq̄ vt donationē christi spiritūsctī oīderet: secut⁹ adiūxit: Propter qō dic: Ascēdit i altū captiuauit captiuitatē: dedit dona hoib⁹. Notissimuz est aūt dñm iesū cū p⁹ resurrectionē a mortuis ascendisse in celū: dedisse spiritūsanctum: quo impleti qui crediderūt: linguis oīm gentiū loquebant. Nec mouet quod aut dona ñ donū. Id eñ testimoniū ex psalmo posuit. Hoc aūt in psalmo ita legitur. Ascendisti in altū: captiuasti captiuitatez: accepisti dona in hominib⁹. Sic eñ plures codices habent: ⁊ maxie greci. ⁊ ex hebreo sic interptatū habemus. Dona itaq̄ dixit apls: quēadmodū ꝓpheta: nō donū. Sed cū ꝓpheta dixerit: accepisti in hominibus: apls maluit dicere: dedit dona hominib⁹: vt ex vtroq̄: scz verbo vno ꝓphetico: apostolico altero: q̄ in vtroq̄ est diuini sermonis auctoritas: sensus plenissim⁹ redderet. Utrūq̄ eñ verū est: ⁊ quia dedit hoibus: et q̄ accepit in hoibus. Dedit hominib⁹ tanq̄ caput mēbris suis. Accepit in hominibus idem ipe vtiq̄ in mēbris suis: ꝓpter q̄ mēbra sua clamauit de celo: Saule saule quid me ꝓsequeris? Et quib⁹ membris suis ait: Qō vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ipse ergo xp̄us: ⁊ dedit de celo: ⁊ accepit in terra. Porro aūt dona ob ꝺ ambo dixerūt ⁊ ꝓpheta ⁊ apls: quia ꝓ donū quod est spūssanctus: in cōmune oīb⁹ mēbris christi multa dona que sunt quibusq̄ ꝓpria diuidunt. Nō eñ singuli quiq̄ habēt omnia: sed hi illa: ⁊ alij alia: q̄ buis ip̄m donū a quo cuiq̄ ꝓpria diuidūt oīes habeant. id est spiritū sanctū. Nā ⁊ alibi cum multa dona cōmemorasset: Omnia inquit hec operat vn⁹ atq̄ idē spiritus: diuidens ꝓpria vnicuiq̄ ꝓut vult. Quod verbū et i epistola que ad hebreos ē iuenit: vbi scriptū est: Attestāte deo signis ⁊ ostētis ⁊ variis virtutib⁹: ⁊ spiritussancti diffinitiōib⁹: Et hic cū dixisset: Ascēdit in altū captiuauit captiuitatē: dedit dona hominib⁹. Qz autem ascendit ait: quid est nisi quia ⁊ descendit in inferiores ptes terre? Qui descēdit ipse est ⁊ qui ascendit sup omnes celos vt adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidē apl̄os: quosdā autē ꝓphetas: quosdam vero euangelistas: quosdaz aūt pastores ⁊ doctores. Ecce quare dicta sūt omnia dona: quia sicut alibi dicit: Nunqd omnes apostoli: nunquid omnes prophete: ⁊c. Hic autem adiunxit: Ad consūmationem sanctoruz in opus ministerij: in edificationem corporis christi: Hec est dom⁹ que sicut psalm⁹ canit: edificat post captiuitatē: quoniaz qui sunt a diabolo eruti: a quo captiui tenebant: ō his edificat dom⁹ christi: que dom⁹ appellat ecclia. Hāc autē captiuitatē ipse captiuauit: qui diabolum

Job. 7
Ibidē
j. Cor. 10
Ubi. s
Job. 7
Ibidē 4
Ephe. 4
Ibidē
Ps. 67
Ephe. 4
Ps. 67
Ephe. 4
Act. 9
Matb. 25
j. Cor. 12
Heb. 2
Ephe. 4
Ibidē
j. Cor. 12
Ephe. 4

vicit. Et ne illa q̄ futura erant sancti capit̄
mēbra in eternū suppliciū secū traheret: eū
iusticie prius: deinde potētie vinculis alli
gauit. Ip̄e itaq̄ diabolus est appellata ca-
ptiuitas: quē captiuauit qui ascēdit in altū
⁊ dedit dona hominib⁹: vel accepit in homi
nib⁹. Petrus aūt apl̄us sicut in eo libro ca
nonico legit̄: vbi scripti sūt act⁹ apl̄oꝝ: lo-
quēs de christo: cōmotis corde iudeis ⁊ di
Act. 2 cētib⁹: Quid ergo faciem⁹ fratres mōstra-
Ibidē te nobis: dixit ad eos. Agite penitētiā ⁊ ba
ptizetur vnusquisq̄ vestrū in noīe iesu chri
sti in remissionē pctōꝝ: ⁊ accipietis donuz
spiritussancti. Itēq̄ in eodē libro legit̄: si-
monē magū apostolis dare voluisse pecu-
niā: vt ab eis acciperet potestatē q̄ ꝑ im-
positionē man⁹ eius daret̄ spiritussanct⁹.
Act. 8 Cui petr⁹ idē. Pecunia inq̄t tua tecū sit in
ꝑditionē: q̄ donū dei estimasti te ꝑ pecuni-
as possidere. Et alio eiusdē libri loco: cū pe
trus cornelio ⁊ eis qui cū eo fuerant loque
ret̄: annūciās ⁊ ꝑdicās christū: ait scriptu-
Ibidē. jo ra. Adhuc loquēte petro verba hec: ceci-
dit spiritussanct⁹ sup̄ oēs qui audiebāt ver
bū: ⁊ obstupuerūt qui ex circūcisione fide-
les simul cū petro venerant: q̄ ⁊ in natiōes
donū spiritussancti effusum est. Audiebāt
em̄ illos loquētes linguis: ⁊ magnificātes
deū: de quo facto suo q̄ icircūcisos bapti-
zauerat. quia priusq̄ baptizarēt̄: vt nodū
questiōis hui⁹ auferret. in eos venerat spi-
ritussanct⁹. Cū petrus postea redderet ra-
tionē fratrib⁹ qui erant hyerosolimis: ⁊ hac
Ibidē. jj re audita mouebant̄: ait post cetera. Cum
cepissez aūt loq̄ ad illos: cecidit spūssanct⁹
in illos sic̄ ⁊ in nos i initio. Memoratusq̄
sum verbi dñi sicut dicebat: quia ioannes
quidē baptizauit aqua: vos aūt baptizabi
Ibidē mini spiritusancto. Si igit̄ equale donū de
dit illis: sic̄ ⁊ nobis qui credidim⁹ in domi-
num iesum christū: ego quis erā qui possez
ꝓhibere deū non dare illis spiritūsctm̄? Et
multa alia sunt testimonia scripturarum: q̄
concorditer attestant̄ donū dei esse spiritū
sanctū: in quantū dat̄ eis qui ꝑ euz diligūt
deum. Sed nimis longū est cuncta collige
re: ⁊ quid eis satis est: quibus hec que dixi
mus satis non sunt. Sane aūt monēdi sūt
quādo quidē donū dei iam vident dictuz
spiritūsanctū: vt cū audiunt donū spiritus
sācti: illō gen⁹ locutiōis agnoscāt: qd̄ dictū
est i expoliatiōe corꝑis carnis. Sic̄ em̄ cor
pus carnis nihil est aliud q̄ caro: sic donū
spūssancti: nihil est aliud q̄ spūssanct⁹. In
tantū ḡ donū dei est: inquantū dat̄ eis qui
bus datur. Apud se aūt deus est ⁊ si nemi
ni detur: quia deus erat patri ⁊ filio coeter
nus anteq̄ cuiq̄ daret̄. Nec quia illi dant
ipse datur: ideo minor est illis. Ita enim
sicut donū dei datur: etiam seip̄m dat deus.
Non em̄ dici potest non esse sue potestat̄:
de quo dictū est. Spiritus vbi vult spirat: Joh. 3
Et illud apl̄icū quod iam supra cōmemo-
raui: Omnia hec opatur vnus atq̄ idē spi
ritus: diuidēs ꝓpria vnicuiq̄ prout vult.
Non est illic conditio dati: ⁊ dñatio danti
um: sed concordia dati ⁊ donantiū. Qua-
ꝓpter si sancta scriptura ꝓclamat: Deus j. Joh. 4
caritas est. illa que ex deo est: ⁊ in nobis id
agit vt in deo maneam⁹: ⁊ ipse in nobis: et
hoc inde cognoscimus: quia de spiritu suo
dedit nobis: ipse spiritus eius est: deus
caritas. Deinde si in donis dei nihil mai⁹
est caritate: ⁊ nullū est maius donuz dei q̄
spiritussanctus: quid cōsequētius q̄ vt ip̄e
sit caritas: que dicit̄ ⁊ deus ⁊ ex deo? Et si
caritas qua pater diligit filium: ⁊ patrē di-
ligit filius: ineffabiliter cōmunionē demon
strat amboꝝ: quid conuenientius q̄ vt ille
dicatur caritas ꝓprie: qui spiritus est com
munis ambob⁹? Hoc em̄ sanius creditur
vel intelligitur: vt nō solus spiritussanctus
caritas sit in illa trinitate. sed nō frustra ꝓ-
prie caritas nuncupet̄: ꝓpter illa que dicta
sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel
spiritus vel sanctus: quia ⁊ pater spiritus ⁊
filius spiritus: ⁊ pater sanctus ⁊ filius san-
ctus: quod non ambigit pietas: ⁊ tamē iste
non frustra proprie dicitur spiritussanctus.
Quia enim est cōmunis ambobus: id vo-
catur ip̄e proprie quod ambo cōmuniter.
Alioquin si in illa trinitate sol⁹ spiritussan-
ctus est caritas: profecto ⁊ filius nō solius
patris: verūetiam spiritussancti filius inue
nitur. Ita eniz locis innumerabilibus di-
citur ⁊ legitur: filius vnigenitus dei patris.
vt tamē ⁊ illud verū sit quod apostolus ait
de deo patre: Qui eruit nos d̄ potestate te Colo. j
nebrarū: ⁊ transtulit in regnū filij caritatis
sue. Non dixit: filij sui: qd̄ si diceret: verissi
me diceret: quēadmodū q̄ sepe dixit veris
sime dixit: s̄ ait: filij caritatis sue. Fili⁹ ḡ est
etiā spiritussancti. si nō est i illa trinitate ca
ritas: nisi spiritussanct⁹. Quod si absurdis-
simum est: restat vt non solus ibi sit caritas
spiritussanctus: sed propter illa de quibus
satis disserui proprie sic vocet̄. Quod aūt
dictum est: Filij caritatis sue: nihil aliud Ibi. 3

intelligaꝫ ꝯ filij sui dilecti: ꝯ filij sui postremo ſbſtãtie ſue. Caritas q̃ppe p̃ris q̃ in natura eius est ineffabiliter simplici: nihil est aliud ꝯ ei⁹ ipa natura atq; ſubſtãtia: vt ſepe iã diximus: ⁊ ſepe iterare non piget. Ac p hoc filij⁹ caritatis eius nullus est ali⁹: ꝯ q̃ de ſubſtãtia ei⁹ est genit⁹.

Contra eos qui vnigenitum dei nõ paterne nature: ſed voluntatis filium eſſe dixerũt. Ca. xx.

Quocirca ridẽda est dialectica eunomij: a q̃ eunomiani heretici exorti sunt. Qui cũ nõ potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitũ dei verbũ p qõ facta sũt oĩa: filiũ dei esse natura. hoc est de ſubſtãtia patris genitũ: nõ nature vl̃ ſubſtantie ſue ſiue eſſentie dixit esse filiũ: ſ filiũ volũtat̃ dei: accidentẽ ſcz deo: volẽs asserere volũtatẽ qua gigneret filiũ: videlicet: q⁊ nos aliq̃d aliq̃ volum⁹ quod antea nõ volebam⁹: quasi nõ ꝓpter iſta mutabilis intelligaꝫ nr̃a natura: qõ absit vt in deo esse credamus. Nec ẽ ob aliud scriptũ est: Multe cogitationes in corde viri. Joh. j. Prouerb. j9 conſiliũ aũt dñi manet in eternũ: niſi vt intelligam⁹ ſiue credam⁹: ſicut eternũ deum: ita eternũ eius esse ꝓ ſiliũ: ac p hoc inmutabile ſicut ipe est. Qõ aũt de cogitationib⁹: hoc etiã de voluntatib⁹ veriſſime dici põt. Multe volũtates i corde viri: volũtas aũt dñi manet i eternũ. Quidã ne filiũ cõſilij vl̃ volũtatis dei diceret vnigenitũ v̄buz: ipm ꝓ ſiliũ ſeu volũtatẽ patris idẽ verbũ esse dixerunt. Sed meli⁹ quantũ eſtimo dicit cõſiliũ de ꝓſilio: ⁊ volũtas de volũtate: ſicut ſubſtãtia de ſubſtãtia: ſapiẽtia de ſapiẽtia. ne abſurditate illa quã refellim⁹ filij⁹ dicaꝫ patrẽ facere ſapientẽ vel volentẽ: ſi nõ habet pater in ſubſtãtia ſua conſiliũ vel volũtatẽ. Acute ſane quidã reſpondit heretico verſutiſſime inſroganti: vtrũ deus filiũ volens an nolẽs genuerit. vt ſi diceret nolẽs: abſurdiſſima dei miſeria ſequereꝫ. Si autẽ volẽs: ꝓtinuo qõ intẽdebat velut iuicta ratione ꝓcluderet: nõ nature esse filiũ: ſed volũtat̃. At ille vigilantiſſime viciſſim queſiuit ab eo: vtrũ de⁹ pater volẽs an nolens ſit deus: vt ſi reſpõderet nolẽs: ſequeretur illa miſeria quã de deo credere magna iſania est. Si aũt diceret volẽs: rñdereꝫ ei: ergo ⁊ ipe de⁹ est ſua voluntate: non natura. Quid ergo reſtabat niſi vt obmuteſceret: ⁊ ſua interrogatiõe obligatũ inſolubili vinculo ſe videret. Sed volũtas dei ſi ⁊ ꝓprie dicẽda est aliqua in trinitate ꝑſona: magis hoc nomẽ ſpiritui ſancto cõpetit: ſicut caritas. Mã quid est aliud caritas: ꝯ volũtas. Video me de ſpiritu ſancto i h̃ libro ſecũdũ ſcripturas ſanctas diſputaſſe. qõ fidelibus ſufficit ſcientib⁹ deũ esse ſpiritũ ſanctũ: nec alteri⁹ ſubſtãtie: nec minorẽ ꝯ ẽ pater ⁊ filius: qõ in ſupioꝛib⁹ libꝛis ſcõm eaſdez ſcripturas verũ etiã docuim⁹. De creatura etiã quã fecit deus quantũ valuim⁹ admonuim⁹ eos qui rationẽ de reb⁹ talibus poſcunt: vt inuiſibilia ei⁹ p ea q̃ facta ſunt ſicut poſſent intellecta ꝓſpicerẽt: ⁊ maxime p rationalẽ vel intellectualẽ creaturã: que facta est ad imaginẽ dei: p quã velut p ſpeculũ quãtũ poſſent ſi poſſent trinitatẽ cernerent deũ: in nr̃a mẽoria: intelligẽtia: voluntate. Que tria in ſua mente naturaliter diuinit⁹ inſtituta q̃ſq̃s viuaciter ꝑſpicit: et ꝯ magnũ ſit in ea: vnde poteſt etiã ſempiterna inmutabiliſq; natura recoli: conſpici: amplecti: ꝓcupiſci: reminiſci p memoriã: intueri p intelligentiã: amplecti p dilectionẽ: ꝑfecto repperit illi⁹ ſũme trinitatis imaginẽ. Ad quã ſũmã trinitatẽ reminiſcẽdã: videndã: diligendã: vt eã recordet: eã cõtemplet: ea delectet: totuz debet referre qõ viuit. Verũ ne hãc imaginẽ ab eadẽ trinitate factã ⁊ ſuo vitio in deterius cõmutatã ita eidẽ trinitati oĩmodo exiſtimet ſimilẽ: ſ potius in qualicũq; iſta ſilitudine: magnã quoq; diſſimilitudinẽ cernat: quantuz eſſe ſatis videbaꝫ admonui. Roma. j

De ſimilitudinib⁹ trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcũq; potuerunt. Ca. xxj.

Tane deũ patrẽ: ⁊ deũ filiuz. id est deũ genitorẽ qui oĩa que ſubſtantialiter habet in coeſno ſibi verbo ſuo dixit quodãmõ: ⁊ ipm verbũ eius deũ qui nec plus nec min⁹ aliq̃d habet: etiã ipe ſubſtãtialiter ꝯ qõ est in illo q̃ v̄bũ nõ mẽdaciter: ſ veraciter genuit: quemadmodũ potui: nõ vt illud iã facie ad faciez: ſed per hãc ſimilitudinẽ in enigmate quãtulũcũq; cõſiciendo videreꝫ in memoria ⁊ intelligẽtia mẽtis nr̃e ſignificare curaui: mẽorie tribuẽs oĩne qõ ſcim⁹: etiã ſi nõ inde cogitem⁹. intelligẽtie v̄o ꝓprio quodã modo cogitatiõis informationẽ. Cogitãdo eniz qõ v̄rũ inuenim⁹: hoc maxime intelligere di- j. Cor. j3

cimur: ⁊ hoc quidem in memoria rursus relinquim⁹. Sed illa ē abstrusior ꝓfunditas nostre memorie: vbi hoc etiā primū cū cogitaremus inuenimus: ⁊ gignit intimū verbū qđ nullius lingue sit: tanqz scientia de scientia: ⁊ visio de visione: ⁊ intelligētia que apparet in cogitatione de intelligentia que in memoria iā fuerat sed latebat: qđqz ⁊ ipsa cogitatio quandā suā memoriā nisi haberet: nō reuerteret ad ea que in memoria reliquerat: cū alia cogitaret. ¶ De spiritu aut ētē sancto nihil in hoc enigmate qđ ei simile videretur ostendi: nisi volūtatē nostrā vel amorē: seu dilectionē que valētior est voluntas: qñ volūtas nostra que nobis naturaliť ineſt: sicut ei res adiacuerint vel occurrerint quib⁹ allicimur aut offendimur: ita varias affectiōes habet. Quid ergo ē? Nūquid dicturi sumus voluntatē nostrā: qñ recta ē nescire quid appetat: qđ euitet. Doctro si scit: ꝓfecto ineſt ei sua quedaz scientia: que sine memoria ⁊ intelligentia esse nō possit. An vero audiendus est quispiā dicens: caritatē nescire quid agat: que nō agit perperā. Sicut ergo ineſt intelligētia: ineſt dilectio illi memorie ꝑncipali in qua inuenim⁹ paratū ⁊ reconditū ad qđ cogitando possumus ꝓruenire: quia ⁊ duo ista inuenimus ibi: quādo nos cogitādo inuenimus ⁊ intelligere aliqđ ⁊ amare que ibi erant: ⁊ quādo inde nō cogitabamus: ⁊ sicut ineſt memoria: ineſt dilectio huic intelligētie q̄ cogitatione formať: qđ verbū verū sine vllius gentis lingua intus dicim⁹: qñ qđ nouim⁹ dicimus. nā nisi reminiscendo nō redit ad aliquid: ⁊ nisi amādo ꝓdire nō curat nostre cogitationis intuit⁹. ita dilectio q̄ visionē in memoria constituraz: ⁊ visionē cogitationis inde formatā quasi parētē ꝑlēqz cōungit: nisi haberet appetēdi scientiā: que sine memoria ⁊ intelligētia nō pōt esse: quid recte diligeret ignoraret.

j. Cor. jj.

¶ Tria que sūt in imagine dei. id est memoria intellect⁹ ⁊ amor vnius esse persone: qz hoc nō est ei esse qđ hec habere. ¶ Ca. xxij

Verum hec quādo in vna sunt ꝑsona: sicut est homo: pōt nobis quispiā dicere. Tria ista memoria: intellectus ⁊ amor: mea sunt nō sua: nec sibi nec mihi agūt qđ agunt: imo ego per illa. Ego enī me memini ꝑ memoriā: intelligo ꝑ intelligentiā: amo ꝑ amorē: ⁊ quādo ad memoriā meā aciē cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico qđ scio: verbūqz verū de scientia mea gignit: vtrūqz meū est: ⁊ scientia vtiqz ⁊ verbū. Ego enī scio: ego dico in meo corde qđ scio: ⁊ qñ in memoria mea cogitādo inuenio: iā me intelligere: iaz me amare aliqđ q̄ intellect⁹ ⁊ amor ibi erāt: ⁊ añqz inde cogitarē: intellectū meū ⁊ amorē meū inuenio in memoria mea: q̄ ego intelligo: ego amo nō ipa. Itē quādo cogitatio mea memor ē: ⁊ vult redire ad ea que in memoria liquerat: eaqz intellecta cōspicere: atqz intus dicere mea memoria memor est: ⁊ mea vult volūtate nō sua. Ipe quoqz amor me⁹ cū meminit atqz itelligit quid appetere debeat: quid vitare ꝑ meā nō ꝑ suā memoriā meminit: ⁊ ꝑ intelligentiā meam nō ꝑ suā q̄cquid intelligenter amat intelligit. Qđ breuiter dici pōt. Ego per oia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: q̄ nec memoria sū: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista ergo dici pūt ab vna persona que habet hec tria: nō ipa est hec tria. In illius vero sūme simplicitate nature q̄ de⁹ est: q̄uis vn⁹ sit de⁹: tres tñ psone sūt: pater ⁊ filiⁿ ⁊ spūssanct⁹. Aliud ē itaqz trinitas res ipa: aliud imago trinitatis in re alia: ꝓpter quā imaginē sil ⁊ illud in q̄ sunt ꝫ tria imago dr: sic imago dicit sil ⁊ tabula: ⁊ qđ i ea pictū ē: ꝫ ꝓpter picturā q̄ in ea est: simul ⁊ tabula nole imaginis appellat.

¶ Q vera in dei trinitate vnitas ⁊ q̄ vera in eiusdē vnitate sit trinitas. ¶ Ca. xxiij

Verū in illa sūma trinitate q̄ icōparabiliť reb⁹ oib⁹ añcellit: tāta est inseparabilitas: vt cū trinitas hoīm ñ possit dici vn⁹ hō: in illa vn⁹ deus ⁊ dicat ⁊ sit. nec i vno deo sit illa trinitas: ꝫ vn⁹ de⁹. Nec rursus quēadmodū ista imago qđ est hō habēs illa tria vna ꝑsona ē: ita illa ē trinitas ꝫ tres ꝑsone sūt: pr filij: ⁊ filiⁿ prīs: ⁊ spūs patris ⁊ filij. Quis enī memoria hois ⁊ maxime illa quā pecora nō habēt. id est qua res intelligibiles ita cōtinentur vt nō in eā per sensus corporis venerint: habeat ꝑ modulo suo in hac imagine trinitatis incompabiliter quidē imparē: sed tamē qualemcūqz similitudinē patris: Itēqz intelligētia hominis que ꝑ intentionē cogitationis inde formať: quādo qđ scitur dicitur: ⁊ nulli⁹ lingue cordis verbū ē: habeat in sua magna disparilitate nōnullā similitudinē filij

ꝛ amoꝛ hominis ō sciētia ꝓcedēs: ꝛ memoriā intelligentiāq; ꝓiungēs: tanq; parēti ꝓliq; cōis. vñ nec parēs intelligit esse: nec ꝓles habeat in hac imagine aliquā licet valde imparē similitudinē ſpūſſancti. nō tñ ſicut in iſta imagine trinitat̄: nō hec tria vn⁹ homo: ſ vn⁹ hoīs ſunt. ita in ipa ſūma trinitate cui⁹ hec imago eſt: vn⁹ dei ſunt illa tria: ſ vn⁹ de⁹ eſt: ꝛ tres ſūt ille nō vna ꝓſona. Nō ſane mirabiliter ineffabile ē: vel ineffabiliꝰ mirabile cū ſit vna ꝓſona hec imago trinitatis. ipa vero ſūma trinitas tres ꝓſone ſint: inſepabilioꝛ ē illa trinitas ꝓſonarū triū: q; hec vn⁹. Illa q̄ppe in natura diuinitat̄ ſiue id meli⁹ dicat̄ deitatis qō eſt. hoc eſt atq; incōmutabiliꝰ inter ſe ac ſp eq̄lis eſt. Nec aliq̄n nō fuit aut aliter fuit: nec aliq̄n nō erit: aut aliter erit. Iſta vero tria q̄ ſunt in ipari imagine: ꝛ ſi nō locis q̄n nō ſūt coꝛpoꝛa: tñ inter ſe nūc in iſta vita magnitudinib⁹ ſeparant̄. Neq; em̄ quia moles nulle ibi ſūt: ideo nō videm⁹ in alio maioꝛē eſſe memoriā q; itelligentiā. In alio aūt ecōtra: i alio duo hec amoꝛ magnitudine ſuꝑari: ſiue ſint ipa duo inter ſe eq̄lia ſiue ñ ſint: atq; ita a ſingul̄ bina: ꝛ a binis ſingl̄a: ꝛ a ſingulis ſingl̄a: a maioꝛib⁹ minoꝛa vincunt̄: ꝛ q̄n inter ſe equalia fuerint ab omni languoꝛe ſanata: nec tūc equabit̄ rei nature imutabili: ea res q̄ per gratiā nō mutabitur: qꝛ nō equat̄ creatura creatoꝛi: etiā q̄n ab omni lāguoꝛe ſanabit̄. Ex hanc nō ſolū incoꝛpalē: verūetiā ſūme inſepabilēq; vereq; imutabilē trinitatē: cū venerit viſio q̄ facie ad faciē repꝛomittitur nobis multo clariꝰ certiuſq; videbim⁹: q; nunc eius imaginē: qō nos ſumus. p qō tñ ſpeculū ꝛ i quo enigmate qui vident ſicut in hac vita videre cōceſſum eſt: nō illi ſunt qui ea que digeſſimus ꝛ cōmendauimus in ſua mēte conſpiciunt: ſ illi qui eā tanq; imaginē vident: vt poſſint ad eū cuius imago eſt quomōcūq; referre qō videt: ꝛ per imaginē quā conſpiciendo videt etiā illud videre conijciēdo: quoniā nondū poſſunt facie ad faciē. Nō enim ait apl̄s: videmus nunc ſpeculū: ſed videm⁹ nūc p ſpeculum.

j.Cor.13

Ibidem

De his que natura mētis ſubtiliter ituent̄: ꝛ eā imaginē dei eſſe nō ſentiunt. Ca.xxiij

Qui ergo vident ſuā mentē quō videri pōt: ꝛ in ea trinitatē iſtam de qua multis modis vt potui diſputaui: nec tamen eā credunt vel intelligunt eſſe imaginē dei: ſpeculū quidē vident: ſ vſq; adeo nō vident p ſpeculū eū q̄ ē p ſpeculū nunc videndus: vt nec ipm ſpeculuꝫ quod vident ſciant eſſe ſpeculū: id eſt imaginē. Quod ſi ſcirent fortaſſis ꝛ eum cuius eſt hoc ſpeculū: per hoc querendū: ꝛ p hoc vtcūq; interim videndū eſſe ſentirent: fide non ficta coꝛda mundante vt facie ad faciem poſſit videri: qui ꝑ ſpeculū nunc videtur. Quia fide coꝛdium mundatrice contēpta: quid agūt intelligendo q̄ de natura mētis hūane ſubtiliſſime diſputāt: niſi vt ipa q̄z intelligentia ſua teſte dānetur: In q̄ vtiq; nō laboꝛarēt: ꝛ vix ad certū aliq̄d peueniret: niſi penalibus tenebꝛis inuoluti ꝛ onerati coꝛpoꝛe coꝛruptibili qō aggrauat aiam. Quo tādez merito inflicto malo iſto niſi pcti: vñ tāti mali magnitudine admoniti: ſeq; deberēt agnū q̄ tollit pctā mundi.

Sap.9

Q̄ beatos faciet fides recta etiam eos qui de naturis incoꝛporeis nequeūt diſputare. Ca.xxv

Hos eū nanq; ꝓfuentes etiā longe iſtis ingenio tardioꝛes: qñ ſine huius vite reſoluūtur a coꝛpe: ius in eis retinendis nō habēt inuide poteſtates. Quas ille agn⁹ ſine vllo ob eis pcti debito occiſus: nō potētia poteſtatis ꝓuiſq; iuſticia ſanguinis vicit. Proinde liberi a diaboli ptāte ſuſcipiunt̄ ab angelis ſctis a malis oībus liberati: p mediatoꝛē dei ꝛ hoīm: hominē ieſum xp̄m: qñ cōſonantib⁹ diuinis ſcripturis: ꝛ veterib⁹ ꝛ nouiſq; ꝛ p quas ꝓnunciatus: ꝛ p quas ānunciat⁹ eſt xp̄us: nō eſt aliud nomē ſub celo: in quo oporteat hoīes ſaluos fieri. Cōſtituūtur aūt purgati ab omni ꝓtagione coꝛruptionis: in placidis ſedib⁹: donec recipiāt coꝛpa ſua: ſ iam incoꝛruptibilia que oꝛnēt nō onerēt. Hoc em̄ placuit optimo ꝛ ſapiētiſſimo creatoꝛi: vt ſpūs hoīs deo pie ſubdit⁹: habeat feliciter ſubditū coꝛp⁹: ꝛ ſine fine pmaneat ipa felicitas. Ibi veritatē ſine vlla difficultate videbim⁹: eaq; clariſſima ꝛ certiſſima ꝓfruemur. Nec aliq̄d q̄remus mente ratiocinā te ſed contēplante cernemus quare nō ſit filius ſpiritusſanctus: cū de patre ꝓcedat. In illa luce: nulla erit queſtio. ſ vero ipſa experientia tā mihi apparuit eſſe difficilis: qō ꝛ illis q̄ ſ diligent̄ atq; intelligent̄ legēt ꝓculdubio ſil̄ apparebit: vt cū me in ſcōo huiuſ⁹ opis libꝛo alio loco inde dicturū ee ꝓ

j.Tbi.2

Act.4

miserim: qtiēscūcz in ea creatura q̄ nos sumus aliqd illi rei silē ostēdere volui: q̄lecūcz eloquiū meū sufficiēs elocutio secuta nō fuerit: cuius tī ipo intellectu conatū me sē serim magī habuisse cz effectū: tī vna q̄dē psona qđ est hō iuenisse imaginē sume illi⁹ t̄nitatī: tī re mutabili tria illa vt facili⁹ itelligi possent: etiā p tpalia infualla maxie i libro nono mōstrare voluisse. Cz tria vni⁹ p sone nō sic hūana poscit intētio: trib⁹ illis p sonis cōuenire potuerūt: sic in ℔ libro quitodecimo demōstrauim⁹.

¶ Interualla tpm diuine trinitatis nulla sunt. ¶ Ca. xxvj.

Vnde i illa sūma t̄nitate q̄ de⁹ ē in fualla tpm nlla sūt: p q̄ possit ostēdi aut saltē req̄ri: vtz ꝑus de patre nat⁹ sit fili⁹: tī postea de ambob⁹ processerit spūssanct⁹: qm̄ scptura sancta spūm eū dic̄ ambox. Ipe ē enī de q̄ dic̄ aplus. Qm̄ enī estis filij dei misit de⁹ spūm filij sui i cordavra. Et ipe ē de q̄ dic̄ idē fili⁹. Nō enī vos estis q̄ loq̄mini: ℔ spūs pris vri q̄ loquit in vobis. Et multis alijs diuinox eloquiorū testimonijs cōprobat patris tī filij esse spiritū: q̄ ꝓprie dicit i trinitate spūssāct⁹. Be q̄ itē dic̄ ipe fili⁹: Quē ego mittā vobis a patre. Et alio loco: Quē mittet pr̄ i noie meo Bevtroqz aūt procedere sic docet: qz ipe filius ait. de patre ꝓcedit. Et cū resurrexisset a mortuis tī apparuisset discipls suis: insufflauit tī ait: Accipite spūmsanctuz: vt eū etiā de se procedere ostēderet. Et ipsa ē virtus q̄ de ipso exibat (sicut legitur in euāgelio) tī sanabat oīes. Quid vero fuit cauśevt post resurrectionē suā: tī in terra prius daret: tī de celo postea mitteret spiritū sanctū. hoc ego existimo: qz per ipsū donū diffundit caritas in cordib⁹ nostris: qua diligimus deum tī proximuz: secūdū duo illa precepta: in quib⁹ tota lex pēdet tī prophete. Hoc significās domin⁹ iesus: bis dedit spiritū sanctū: semel in terra ꝓpter dilectionē proximi. tī itez de celo propter dilectionē dei. Et si forte alia ratio reddat de spiritusancto bis dato: cundē spiritū sanctum datū: cū insufflasset iesus, de quo mox ait: Ite baptizate gentes in nomine patris tī filij tī spiritussancti: vbi maxime cōmendat hec trinitas: ambigere nō debemus. Ipse est igit qui de celo etiā datus est die pentecostes. id est post dies decē postcz domin⁹ ascēdit in celū. Quō ergo deus nō est qui dat spiritū sanctū: Imo cztus de⁹ est qui dat deū. Necz enī aliqs discipulox ei⁹ dedit spiritū sanctū. Orabāt q̄ppe vt veniret in eos quib⁹ manū imponebāt: non ipsi eū dabāt. Quē morē in suis ꝓpositī etiā nūc seruat ecclesia. Benicz tī simō magus offerens aplis pecuniā: nō ait: date tī mihi hāc potestatē ut dem spiritū sanctū: sed cuicuncz inquit imposuero manus: accipiat spiritūsanctuz. Quia necz scriptura superius dixerat: videns autē simon q̄ apli darent spiritū sanctū. sed dixerat: videns autē q̄ p impositionē manuū aplox̄ dareť spiritussanct⁹. Propter hoc tī domin⁹ ipse iel⁹ spiritū sanctū: nō solū dedit vt deus. sed etiā accepit vt homo: propterea dictus est plenus gratia. Et manifestius de illo scriptuz est in actibus apostolorū: quomā vnxit eū de⁹ spiritusancto. Illō vtiqz oleo visibili: ℔ dono gratie: qđ visibili significat vnguēto q̄ baptizatos vngit ecclesia. Nec sane tunc vnctus est christus spiritusancto: quando sup eum baptizatū velut colūba descēdit. Tūc enī corpus suū. id est ecclesiā suā ꝑfigurare dignatus est: in q̄ ꝓcipue baptizati accipiunt spiritū sanctū. Sed ista mystica tī inuisibili vnctione tūc intelligēdus ē vnctus: quādo verbū dei caro factū est. id est qnādo humana natura sine vllis ꝓcedentibus bonorū operū meritis dei verbo est in vtero virginis copulata: ita vt cū illo fieret vna psona. ob hoc enī cōfitemur natuz de spiritusancto: tī virgine maria. Absurdissimū est enī vt credam⁹ eum cū iam triginta esset annorum (eius enim etatis a ioanne baptizatus est) accepisse spiritum sanctuz: sed venisse illum ad baptisma: sicut sine vllo omnino peccato: ita non sine spiritusancto. Si enim de famulo eius tī precursore ipso ioanne scriptū ē: Spiritusancto replebitur iā inde ab vtero matrī sue: qm̄ cztus seminatus a patre: tamē spiritūsanctum in vtero formatus accepit: quid de hoie christo intelligendū est vel credendū cui⁹ carnis ipsa cōceptio nō carnalis sed spiritalis fuit: In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acceperit a patre promissionē spiritussancti et effuderit: vtracz natura mōstrata ē: tī hūana scilicet tī diuina. accepit q̄ppe vt homo: effudit vt de⁹. Nos aūt accipere q̄dē hoc donum possumus ꝓ modulo nostro. effundere autē super alios non vtiqz possumus: sed vt ℔ fiat: rē super eos a quo ℔ id

Gal. 4
Matth. 10
Joh. 15.
Ibidē. 14.
Ibdiem. 15
Ibidē. 20
Luc. 6
Matth. 22
Joh 20
Matth. 28
Act. 8
Ibidem.
Ibidem.
Ibidē. 10
Matth. 5
Joh. 1
Luc. 1
Act. 2

efficit inuocamus. Numquid ergo possumus querere: vtrū iā ꝓcesserat de patre spiritussanctus quādo natus ē filius: an nōdū processerat: et illo nato de vtroq; processit vbi nulla sūt tempora. sicut potuim⁹ querere vbi inuenimus tempora: volūtatez ꝓius de hūana mēte procedere: vt querat q; muētū ples vocet: q; iā parta seu genita volūtas illa ꝓficiat: eo fine req̄escēs: vt qui fuerat appetit⁹ querētis sit amor fruētis: q; iā de vtroq;. id ē de gignēte mēte: ⁊ de genita notione tāq; de parēte ac ple ꝓcedat: Nō pōt ꝓsus ista ibi q̄ri vbi nihil ex tpe incohat: vt ꝓsequēti ꝓficiat in tpe. Quapropter q; pōt intelligere sine tpe generationē filij ꝺ pre: intelligat sine tpe ꝓcessionē spūssancti ꝺ vtroq;. Et q; pōt intelligere in eo qꝺ aut filiꝰ: sic hz pater vitā in semeipso: nō sine vita existēti iā filio vitā dedisse: ꝑ ita eū sine tē pore genuisse: vt vitā quā pater filio gignēdo dedit: coeterna sit vite patris q; dedit. intelligat sicut hz pater in semetipo: vt de illo ꝓcedat spūssanctꝰ. sic dedisse filio vt de illo ꝓcedat spūssanctus: ⁊ vtrūq; sine tpe: atq; ita dictū: spiritū sanctū de pre ꝓcedere: vt intelligat: q; etiā ꝓcedit de filio: de pre esse ⁊ filio. Si enī q̄cq̄d habz de pre habet filiꝰ. de patre habet vtiq; vt de illo ꝓcedat spūssanctꝰ. Hz nulla ibi tpa cogitēt q; habēt prius ⁊ posteriꝰ: q; oio nulla ibi sūt. Quō g; nō absurdissime filiꝰ diceret ābox: cū sic filio ꝓstat essētiā sine initio tpis: sine vlla mutabilitate nature de pre generatio: ita spiritui sancto ꝓstet essentiam sine initio tpis: sine vlla mutabilitate nature de vtroq; ꝓcessio. Jō enī cū spūmsanctū genitū nō dicamꝰ: dicere tū nō audemꝰ ingenitū: ne in ꝑ vocabulo vel duos patres in illa trinitate: vel duos q; nō sūt de alio q̄spiā suspicet. Pater enī solus nō ē de alio: nō solus appellat ingenitus. Nō q̄dē in scripturis: ꝑ in ꝙsuetudine disputātiū: ⁊ de re tanta sermonē q̄lēvalue rint ꝓferētiū. Filiꝰ aūt de pre natꝰ ē: ⁊ spiritussanctꝰ de pre ꝓncipaliꝝ: ⁊ ipso sine vllo tpis interuallo dāte: cōmuniter de vtroq; ꝓcedit. Diceret aūt filiꝰ patris ⁊ filij: si qꝺ abhorret ab oim sanoꝝ sensib⁹ eū ambo genuissent. Nō igit ab vtroq; ē genit⁹: ꝑ ꝓcedit ab vtroq; amboꝝ spūs.

Quid quodā tpe ad ꝓpl'm disputatū sit ꝺ differētia generatiōis ⁊ processiōis spūssancti.

Capitulum. xxvij

Ērū qz in illa coeterna ⁊ eq̄li ⁊ incorporali et ineffabiliter immutabili atq; inseparabili trinitate: difficillimum est generationez a ꝓcessione distinguere: sufficiat interim eis q; extēdi nō valēt in amplⁱ id qꝺ de hac re in ꝼmone q̄dā ꝓferēdo ad aures ꝓpⁱ xp̄iani dixim⁹: dictūq; cōscripsimus. Inter cetera enī cū p scripturarū sanctaꝝ testimonia docuissē: de vtroq; ꝓcedere spūmsāctū. Si g; inquā ⁊ de pre ⁊ ꝺ filio ꝓcedit spūssanctus: cur filiꝰ dixit: de pre ꝓ cedit. cur putas nisi quēadmoduz solet ad eū referre ⁊ qꝺ ipsiꝰ ē de q; ⁊ ipe ē: Cū ⁊ illꝺ est qꝺ ait: Mea doctrina nō ē mea: ꝑ eiꝰ q; me misit. Si igit ꝑ intelligit eiꝰ doctria quā tū dixit nō suā ꝑ patris: q̄stomagis illic itelligendus ē: ⁊ de ipso ꝓcedere spūssanctꝰ: vbi sic ait. De patre ꝓcedit: vt ñ diceret de me non processit: A quo autē habet filius vt sit deus (Est enim de deo deus): ab illo habet vtiq; vt de illo etiam ꝓcedat spūssā ctus. ac p ꝑ etiā spiritussanctꝰ vt etiā de illo ꝓcedat sicut ꝓcedit de patre: ab ipo hz pre. Hinc vtcūq; etiā illꝺ itelligit q̄stū a talib⁹ q̄les nos sum⁹ intelligi pōt: cur nō dicatur natꝰ eē: ꝑ potiꝰ ꝓcedere spūssanctꝰ: qm̄ si ⁊ ipe filiꝰ diceret: amboꝝ vtiq; filiꝰ dicere tur: qꝺ absurdissimū ē. Filiꝰ q̄ppe nullus ē duoꝝ: nisi pris ⁊ matris. Absit aūt vt int deū patrē: ⁊ deū filiū aliq̄d tale suspicemur: q; nec filiꝰ hois simul ex matre ⁊ pre ꝓcedit. sed cū in matrē ꝓcedit ex patre: nō tūc ꝓcedit ex matre. et cū in hanc lucez ꝓcedit ex matre: nō tūc ꝓcedit ex pre. Spūs autē sanctꝰ nō de patre ꝓcedit in filiū: ⁊ de filio ꝓcedit ad sanctificādā creaturā: ꝑ simul de vtroq; ꝓcedit: q̄uis ꝑ filio pater dederit: vt qēadmodū de se ita de illo q; ꝓcedat. Nec enī possum⁹ dicere q; nō sit vita spūs sanctꝰ: cuz vita pater: vita sit filiꝰ: ac p hoc sicut pater cū habeat vitā in semetipso: dedit ⁊ filio vitā habere in semetipo: sic ei dedit vitaz ꝓcedere de illo: sicut ꝓcedit ⁊ de ipo. Hec de illo ꝼmone i hūc libz trāstuli: ꝑ fidelib⁹ ñ ifidelib⁹ loq̄ns. Verū si ad hāc imaginē cōtuendā: ⁊ ad videnda ista q̄ vera sint q; in eoꝝ mente sūt: nec tria sic sunt vt tres ꝓsone sint: ꝑ oia tria hois sūt q; vna ꝓsona est min⁹ idonei sūt: cur nō de illa sūma trinitate q; deus est credunt potiꝰ qꝺ in sacris litteris inuenit: q̄s poscunt liquidissimam reddi sibi rationē: que ab hūana mēte tarda scilicet infirmaq; nō capit. Et certe cum incōcusse crediderint scripturis sāctis tanq; veracissimis testibus: agāt oēm

Job. 15

Job. 15

Ibidē. 7

Job 15

Job. 5

do ⁊ q̄rendo ⁊ bene viuēdo vt intelligāt. id
est vt quātū videri pōt videat mente qđ te
nec fide. Quis hoc ꝓhibeat: imo vero ad
hoc q̄s nō hortet: Si aūt ꝓpterea negādū
putāt ista esse: q⁹ ea nō valēt cecis mētib⁹
cernere: debēt ⁊ illi q̄ ex natiuitate sua ceci
Job.j sūt: esse solē negare. Lux ergo lucet in tene-
bris. Q⁹ si eā tenebre nō cōphēdūt: illumi
nent dei dono pr̄i⁹ vt sint fideles: ⁊ incipi-
ant esse lux i cōpatiōe infideliū. Ac p hoc
p̄missō fundamēto edificētur ad videda q̄
credūt: ⁊ aliq̄n possint videre. Būt eīn que
ita credunt: vt videri iā oīno non possint.
Nō eīn xp̄s itex in cruce vidēdus est. Ꝟz
nisi hoc credat qđ ita factū atq̄ visū ē: vt
futurū atq̄ videndū iā nō sperēt: nō que-
nitur ad xp̄m: qualis sine sine vidēdus est.
Quātū vero attinet ad illā sūmā: ineffabi-
lē: incorporalē: imutabilēq̄ naturā p intel
ligentiā vtcūq̄ cernendā: nusq̄ se meli⁹ re
gēte dūtaxat fidei regula acies hūane mē-
tis exercet: q̄ in eo q⁹ ipe homo in sua na-
tura melius ceteris aīalib⁹: melius etiā ce-
terī anime sue ptib⁹ habet qđ est ipa mēs.
Cui quidā rex inuisibiliū tribut⁹ est visus:
⁊ cui tāq̄ in loco supiore atq̄ interiore ho-
norabiliter p̄sidente: iudicanda oīa nunci-
ant etiā corpis sensus: ⁊ q̄ nō est supior cui
subdita regēda ē nisi de⁹. Clerū inter hec q̄
mlta iā dixi: ⁊ nihil illi⁹ sūme trinitatī ieffa
bilitate dignū me dixisse audeo ꝓfiteri: sed
Ps.138 confiteri potius mirificatā scientiam ei⁹ ex
me inualuisse: nec posse me ad illam. O tu
aīa mea: vbi te eē sentī: vbi iaces: vbi stas:
Ibidē.102 donec ab eo qui ꝓpitius fact⁹ ē oībus ini-
quitatibus tuis sanent oēs languores tui:
Luc.10 Agnoscis te certe in illo eē stabulo: quo sa
maritan⁹ ille pduxit eū quē repperit a mul-
tis latronibus inflictis vulneribus semiui-
uū. Et tū multa vera vidisti: nō his oculis
quibus videtur corpora colorata: sed eis
Ps.16 p quibus orabat qui dicebat: Oculi mei
videāt equitatē. Nēpe ergo multa vera vi
disti: eaq̄ discreuisti ab hac luce qua tibi
ea lucēte vidisti: attolle oculos in ipam lu-
cem: ⁊ eos in eā fige si potes. Dic eīn vide
bis q̄d distet natiuitas verbi dei a ꝓcessiōe
doni dei: ꝓpter qđ fili⁹ vnigenit⁹ nō de prē
Joh.15 genitū: (alioquin frater eius esset) sed ꝓce
dere dixit spiritūsanctū. Unde cū sit cōmu
nio quedā cōsubstātialis p̄ris ⁊ filij ambo-
rū spirit⁹: nō amborū qđ absit dictus est fi-
lius. Sed ad hoc dilucide perspicueq̄ cer
nendū: non potes ibi aciē figere: scio quia
nō potes. Clerū dico: mihi dico: q̄d nō pos
sum scio. Ipa tū tibi ostēdit in te tria illa: in
quib⁹ te sūme ipius q̄z fixis oculis ꝓtēplari
nōdū vales: imaginē trinitatis agnoscas.
Ipa ostēdit tibi verbū verū esse in te: q̄n de
sciētia tua gignit. id est q̄n quod scim⁹ di-
cim⁹: q̄uis nullius gētis lingua significā-
tē vocē: vel ꝓferamus: vl cogitem⁹: sed ex
illo qđ nouim⁹ cogitatio nr̄a formet. sitq̄
in acie cogitātī imago simillima cogitatio
nis ei⁹ quā memoria ꝓtinebat ista duo scz
velut parentē ac ꝓlē tertia volūtate siue di
lectione iungēte. Quā quidē voluntatē de
cogitatiōe ꝓcedere. nemo eīn vult q⁹ oīno
q̄d vel quale sit nescit: nō tū esse cogitatio-
nis imaginē: ⁊ ideo quādā in hac re itelligi
bili natiuitatis ⁊ ꝓcessionis insinuari distā
tiā: q̄n nō hoc est cogitatione ꝓspicere qđ
appetere. vel etiā pfrui volūtate: cernat dis
cernatq̄ qui pōt. Potuisti ⁊ tu: q̄uis si po
tueris: neq̄ possis explicare sufficienti elo-
quio: quod inter nubila similitudinuz cor-
poralū: que cogitationibus humanis oc-
cursare non desinunt vix vidisti. Sed illa
lux que nō est qđ tu: ⁊ hoc tibi ostendit ali-
ud esse illas incorporeas similitudines cor
porū: ⁊ aliud esse veruz: quod eis reprobā
tis intelligentia cōtuemur. hec ⁊ alia simi-
liter certa oculis tuis interioribus lux illa
monstrauit. Que igitur causa est cur acie
fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq̄ infir-
mitas: Et quid tibi eā fecit nisi iniquitas:
Quis ergo sanat oēs languores tuos: nisi Ps.102
qui ꝓpitius fit omnibus iniquitatibus
tuis: Librum itaq̄ istum iam tandem ali-
quādo precatione melius q̄z disputatione
concludam.

O Omine deus noster: credimus in te
patrem: ⁊ filium: ⁊ spiritū sanctū. Ne-
q̄ enim diceret veritas: Ite baptizate om- Math.28
nes gētes in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti:
nisi trinitas eēs. Nec baptizari nos iubetes
domine deus in eius nomine qui nō est do
minus deus. Neq̄ diceretur voce diuina:
Audi israel: dominus deus tuus de⁹ vnus Deut.6
est: nisi trinitas ita esses vt vnus dominus
deus esses. Et si tu de⁹ pater ipe esses: et fi
lius verbum tuū iesus christus ipse esses:
⁊ donum vestrū spiritussanctus: nō legere
mus in litteris veritatis: Misit deus filiuz Gal.4
suū. Nec tu vnigenite diceres ō spiritusan
cto: Quem mittet pater in nomine meo. ⁊ Joh.14
quē ego mittā vobis a patre. Ad hanc re- Ibidem.15
gulam fidei dirigens intentionē meā quā-

tuz potui: quãtũ me posse fecisti: quesiui te
z desideraui intellectu videre qđ credidi: et
multũ disputaui z laboraui. Dñe de⁹ me⁹:
vna spes mea: exaudi me ne fatigat⁹ nolim
Ps.104 te q̃rere: ꝫ querã faciẽ tuam sp ardẽter. Tu
da q̃rendi vires q̃ inuenire te fecisti: z magi
magisq̃ inueniẽdi te spem dedisti. Coꝝ̃ te
est firmitas: z infirmitas mea. Illaz serua:
istã sana. Coram te est sciẽtia: z ignorantia
mea. Ubi mihi aperuisti: suscipe intrantẽ.
vbi clausisti: aperi pulsanti. Meminerim
tui: intelligã te: diligã te. Auge in me ista:
donec me reformes ad integruz. Scio scri
Prouer.10 ptũ esse: In multiloquio nõ effugies pec
catũ. Uz vtinã pdicãdo verbũ tuũ: z lau
dãdo te tm̃mõ loquerer: nõ solũ fugerẽ pec
catũ: ꝫ meritũ bonũ acq̃rerẽ: quãlibet mul
tũ sic loquerer. Necq̃ eñ homo õ te beat⁹:
pctm̃ pciperet germano i fide filio suo: cui
2.Thi.4 scripsit dicẽs: Predica verbũ: insta oppor
tune: iportune. Hunqđ dicẽdũ est istũ nõ
multũ locutũ: q̃ nõ solũ opportune: verũetiã
iportune verbũ tuũ dñe ñ tacebat: Uz
ideo nõ erat multũ: qz tm̃ erat necessariuz.
Libera me de⁹ a multiloquio qõ patior in
tus in aĩa mea misera in cõspectu tuo: z cõ
fugientẽ ad misericordiã tuã. Nõ eñ cogi
tationib⁹ taceo: etiã tacẽs vocib⁹. Et si qui
dẽ nõ cogitarẽ nisi qõ placeret tibi: ñ vtiq̃
rogarẽ vt me ab hoc multiloq̃o liberares.
Uz multe sunt cogitatiões mee: tales qua
Ps.93 les nosti: cogitatiões hoim qm̃ vane sunt.
Bona mihi nõ eis cõsentire: z si qm̃ me de
lectãt: eas mihilomin⁹ improbare: nec in eis
velut dormitãdo imorari. Nec intm̃ vale
ant apud me: vt aliqđ in opa mea pcedat
ex illis. ꝫ ab eis mea saltẽ sit tuta sentẽtia: tu
ta sciẽtia te tuente. Sapiẽs quidã cũ de
te loq̃ret in libro suo qui ecclesiastic⁹ ꝓpio
Eccl.43 noie iam vocat: Multa iquit dicim⁹ z nõ
puenim⁹. z cõsũmatio sermonũ vniuersa ẽ
ipe. Cũ q̃ puenerim⁹ ad te: cessabũt multa
ista que dicim⁹: z nõ puenimus. z manebis
1.Cor.15 vn⁹ omnia i oibus: z sine fine dicem⁹: vnũ
laudantes te in vnum: z in te facti etiã nos
vnũ. Domine deus vn⁹: deus trinitas: q̃
cũq̃ dixi in his libris õ tuo agnoscãt z tui.
Si qua de meo: z tu ignosce z tui. Amen.

Aurelij Augustini de trinitate liber explicitus est. Anno domini M.cccc.lxxxix.

Incipit Tabula in libros Augustini pcedẽtes.

Apostolus aliqb⁹ loquebat tãq̃ carnalib⁹ z
min⁹ pfectis. li.j.ca.j. z.xij.
Aqua z pfecta siluitudine dei q̃ntũ distẽt q̃ in
natura mẽtis vtcũq̃ deo silia repiũt. li.xv.ca.xij.
Ad cognitiõez trinitat necessaria ẽ pietas. li.j.ca.ij.
Aliozuz scripta nõ nisi caritate z veritate arguenda
Ad reph̃soze falsitatis argui meli⁹ (sũt. li.j.ca.iij.
est q̃ ab eo cui falsitas placet laudari. ibidẽ.
Aialis homo nõ pcipit ea q̃ dei sũt. li.j.ca.viij.
Ad eũ venientes z mansionẽ apud eũ faciem⁹ quõ
intelligat. li.j.ca.ix.
Amat nos de⁹ tales q̃les futuri sum⁹. li.j.ca.x.
Apparebit dñs iesus in forma hũana in extremo iu
Ascensio corpalis xpi (dicio cũ gloria. li.j.ca.xiij.
in celũ multũ vtilis fuit credẽtibus. li.j.ca.ix.
Assumptio carnis siue creature aliter in filio alit in
Apparitiones dei multi (spũsancto fuit. li.ij.ca.v.
mode: quarũ aliq̃ missiones dicunt. li.ij.ca.vij.
Abraã vidit tres viros z vnũ adorauit. li.ij.ca.xj.
Angeli duo in hũana forma apparuerũt loth. li.ij.
ca.xij. in quib⁹ dñs singulariter appellabat.
Antiqu⁹ dierũ visus a daniele. li.ij.ca.xviij.
Actionũ rationabiliũ causse oẽs a sũma dei volũta
te pcedũt. patet p exemplũ. li.iij.ca.iij.
Administrat dei ope oĩs creatura. li.iij.ca.v.
Aiat de⁹ oẽm corpalẽ creaturã in vtero. li.iij.ca.vj.
Artib⁹ magicẽ miracula q̃ fiunt. li.iij.ca.vij.
Angelis transgressorib⁹ creature nõ seruiunt ad nu
tum. li.iij.ca.viij.
Aduẽtũ dñi sig̃ z pfiguratiõ est pcessert. li.iiij.ca.vij.
Arte magicẽ psecratiõib⁹ non purgant. li.iiij.ca.xij.
Apud ipios futura qđẽ pspci possũt: li.iiij.ca.xvij.
Appellatio geniti siue vnigeniti nõ indicat in deo di
uersitatẽ substantiarũ. li.v.ca.iij.
Accidẽs aliqđ est inseparabile. li.v.ca.iiij.
Accidẽs ꝓprie sumptũ nullũ est in deo. ibidẽ.
Accidẽs in deo nõ est: qz mutabilis nõ est. ibidẽ.
Accidẽtia relatiua ĩcõmutabilia i deo q̃ sẽt. li.v.ca.v.
Amor ẽ amãtis: z amore aliqđ amat. li.viij.ca.x.
Amor copulat amantẽ cũ amato. li.viij.ca.x.
In amore tria sunt: amans: qđ amat: z amor. ibidẽ.
Amor. An in amore sint tria. scz amãs z qđ amat et
amor. An duo tm̃ cũ amat seipm. li.ix.ca.ij.
Amat nemo qđ nõ nouit. li.ix.ca.iij.
Amor z mẽs z noticia b̃ tria vnũ sũt. li.ix.ca.iiij.
Amor z mens z noticia z singula in se manent z oĩa
in omnibus. li.ix.ca.v.
Amor studẽtiũ nõdũ sciẽtiũ qualis sit. li.x.ca.j.
Amor studentiũ que ignorant. ibidẽ.
Amari quib⁹ cãis vident cognita. li.x.ca.ij.
Anima rõnalis deformiter viuit cũ fm trinitatẽ ex
teriozis hominis viuit. li.xj.ca.ij. z ca.v.
Abigẽda que sint ab acie recordationis z cogitatio
nibus imoriis. li.xj.ca.v.
Actiones corpales rectas esse dicimus si eis regen
dis intellectuale mẽtis pfuerit. li.xij.ca.iij.
Auaricia radix dicit olim malozũ. li.xij.ca.ix.
Ad q̃ officia ꝓpa sapia z sciẽtia dẽt. li.xij.ca.xiiij.
Anima melius qđ habet est q̃ ad imaginẽ dei facta
Anima rationalis nec vitã (est. li.xiiij.ca.iij.
nec dei imaginẽ pt amittere. li.xiiij.ca.iiij.
Aia rõnalis sp dicit rõnalis z intellectualis, ibidem.

Anime vita dicit vita beata. ibidē.
Anime mors est quatio vite beate. ibidē.
Aliud est aliquid nō nosse: aliud non inde cogitare. li. xiiij. ca. vij.
Animā facit miseram peccatū suū ⁊ iusticia domini sui. li. xiiij. ca. xv.
Animā facit btām meritū suū ⁊ pmiū dñi sui. ibidē.
Appellatiōe vna digna veritatis trinitas pōt itelligi.
Appellatiōes relatiue q̄ ñ ad deū: ꝑ ad (li. xv. ca. vj. creaturā referēda sūt: qz deo nihil accidit. li. v. ca. xvj
Augustin⁹ rogatū fratruz ⁊ iussu aurelij epi cōpulsꝰ scripsit libros de trinitate. in epla ad aurelium.
Augustin⁹ a duob⁹ petit errozib⁹ liberari: pfuptiōe scz ⁊ pfupte falsitatis defensione: in pemio scōi libri.
Augustini humilitas. ibidē.
Augustinus, ptestat potius velle legere q̄z dictare. In pemio tertij libri.
Bon⁹ dicit sol⁹ de⁹ quō intelligit. li. j. ca. xiij.
Bonū vnū verum ⁊ summū est deus: in quo viuimus mouemur ⁊ sumus. li. viij. ca. iij.
Bonū cōe relinquere ⁊ q̄rere ꝑuatū pnitiosum est.
Beatitudo ab omnib⁹ amat: nō tū (li. xij. ca. ix. ab omnib⁹ scit. li. xiij. ca. iiij.
Btē viuere ē fm virtutē anūi viuere. ibidē.
Btitudo in corpis voluptate nō ꝓsistit. ibidem.
Btē esse volūt omnes ⁊ quō. li. xiij. ca. v.
Beat⁹ nō est nisi qui ⁊ habet oīa q̄ vult ⁊ nihil vult mali. ibidē.
Beati nō sūt oēs qui viuūt vt volūt. ibidē.
Btūs nō dz esse q̄ qō vult ū hz: nec ille qui qō male vult hz: ꝑ ille q̄ q̄cūq; vult bona hz ⁊ nulla vult ma
Btūs nēo fit nolēs. li. xiij. ca. viij. (la. li. xiij. ca. vj.
Beati q̄ vere eē volūt imortales esse cupiūt. ibidē.
Btitudo pfecta nō est nisi vita eterna. ibidē.
Beatū ⁊ imortalē totū hoiez q̄ ex aīa ⁊ corpe ꝓstat futurū xp̄us attestat. li. xiij. ca. ix.
Btitudines absq; fide nēo poterit hre. li. xiij. ca. xx.
Bonū summū semp inueniendū q̄ritur: ⁊ querendū inuenit. li. xv. ca. ij.
Causa triplex errorꝭ ō deo: vl circa deū. li. j. ca. j.
Caritate ⁊ veritate: alioz sunt scripta arguenda. li. j. ca. iij.
Caritas libera alios fuire cogit. li. j. ca. iiij. in fine.
Creatura: nec corpalis: nec spūal ē de⁹. li. j. ca. j. ⁊. v.
Capacitas dissilis: ⁊ variū iudiciū legentiū de trinitate. li. j. ca. iij.
Conāt oēs opiniōes suas ex scpturis defēdere. ibidē.
Contēplatione corda mundant. li. j. ca. viij.
Contemplatio est merces fidei. ibidem.
Cōtēplatio futura erit finis oīm bonarū actionū: ⁊ requies sempitna: ⁊ gaudiū q̄ ñ auferet. li. j. ca. x.
Contēplationē hāc ꝑsignauit magdalena sedēs ad pedes ihesu. ibidē.
Catholici tractatores: q̄ ꝓpria esse senserint trinita
Cognitiōis discretio quō filius pris sit (tis. li. j. ca. iiij. equalis: vel minor. li. j. ca. xj.
Carnis assūptio siue creature: aliter fuit ī filio aliter
Cause oēs rōnabiliū actionū (in spūsctō. li. ij. ca. v. a sūma dei volūtate descendūt. li. iij. ca. iij.
Creature: nō angelis trāsgressoribus: sed deo seruiūt ad nutū. li. iij. ca. viij.
Canse originales creaturaꝝ corpaliū q̄s mūdo īse
Causa supplicij nō est iusticia iudi (ruit. li. iij. ca. ix. cis: sed meritū criminis. li. iiij. ca. xij.
Cōsecratiōib⁹ magici aīe: nō purgant. li. iiij. ca. xij.
Carnis resurrectionē: nec sapiētes potuerūt mundi cognoscere. li. iiij. ca. xvj.
Cogitare modeste ⁊ sobrie debet homo cui etiā natura mētis sue inexplicata ē de substātia dei. li. v. ca. j.
Credim⁹ incarnationis sacramētū. li. viij. ca. v.
Creatura: quali debeat diligi amore. li. ix. ca. viij.
Cognita quib⁹ cāis vident amari. li. x. ca. ij.
Cogitatiōes innoxie ⁊ q̄ ab acie recordatiōis abigē
Cogitāti facile ē fingere spēs q̄s (de sint. li. xj. ca. v. nō vidit ex recordātiōe earꝝ q̄s vidit. li. xj. ca. x
Corpales sensus nobis cōes sūt cū pecoribus: ꝑ quiū est hois de his q̄ sensu corpis cōprehendit fm eternas iudicare rationes. li. xij. ca. ij.
Corpales actiones rectas esse dicim⁹ si eis regēdis intellectuale mentis pfuerit. li. xij. ca. iij.
Collata q̄ sūt credētib⁹ in xp̄i ī carnatiōe. li. xiij. ca.
Cultus dei dicit sapiētia hoīs. li. xiiij. ca. j. (xvij.
Cognoscibilia tēpalia: q̄dā cognitionē nr̄am pueniunt: quedā nō precedūt. li. xiij. ca. x.
Caritas dei donū ē excellētius alijs. li. xv. ca. xviij.
Caritas sola diuidit int filios regni ⁊ pditiōis. ibidē
Creator vn⁹ ē pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūsanct⁹: sic vn⁹ de⁹ ē. li. v.
Creatura spūalis: siue natura corpea sim (ca. xiij. plices nō sunt: qz nec incōmutabiles. li. vj. ca. vj.
Correctoz dictoz̄ aliozū siue libroz̄ū: qualis esse de beat. In pemio tertij libri.
De deo opinant aliq̄. li. j. ca. j.
Diuine trinitat⁹ lctōres fallūt q̄ñq;. ibidē.
De⁹ nec corpal⁹: nec spūal⁹ creatura ē. ibidē. ⁊. ca. v.
De⁹ sol⁹ est incōmutabilis. ibidē.
Deū intelligere incōmutabilē in creatiōe ⁊ miraculoz̄ opatione est difficile. ibidē.
Deū intelligere indispositio impedit. ibidē.
Disputādi ordo ō diuina trinitate. li. j. ca. ij.
Discere nullus dz pigritari vbi errat. ibidem.
De⁹ ē vn⁹ sol⁹ ver⁹ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūsctūs. li. j. ca. vj.
Diuinitas būano visu ⁊ corpali videri nō pōt. ibidē.
De⁹ ñ ē pueri⁹ ī hoīez vt resisteret eē de⁹. li. j. ca. viij.
Dilectores mūdi spūsctū accipe ñ pūt. li. j. ca. viij.
Deus in futura vita erit oīa in oībus: qz nihil ab illo aliud requiret. li. j. ca. x.
De⁹ tales nos amat q̄les futuri sum⁹: nō q̄les sum⁹.
Differētia q̄ sit q̄ filius q̄ñq; dicitur (ibidem. equalis patri: q̄ñq; minor. li. j. ca. xj.
Deus dicit crucifixus ⁊ quare. li. j. ca. xiij.
Dñs glorie dicit crucifixus. ibidē.
Dei filius fm formā būanā dicit: sponsus: caput ec clesie: nō dare gloriā: Sed fm formā diuinā dicit ꝓncipiū q̄ loquit ꝓmogenit⁹ oīs creature dominus glorie: dare gloriā. ibidem.
Difficultatē scripture enodatio. li. j. q̄si p̄ oīa capla.
Diuersū iudiciū legētiū ⁊ capacitas dissilis. li. j. ca. iij
Discretio cognitiōis quō fili⁹ pr̄i sit equalis vel mi
Die ⁊ horam nescire filiū quā scit (nor. li. j. ca. xj. pater: quō intelligit. li. j. ca. xij.
Dei apparitiones multimode: quarū alique missiones dicuntur. li. ij. ca. vij.
Dei naturā q̄dā visibilē putauerūt. li. ij. ca. viij.
Deus trinitas an indiscrete pr̄ib⁹ apparuerit an aliqua ꝑsona. li. ij. ca. x.
De⁹ in trib⁹ viris ab abraā adorat. li. ij. ca. xj.
De⁹ in duob⁹ āgelis a loth dñs specialiter appellabatur. li. ij. ca. xij.
Deū vidit moyses ī oreb pignē ī rubo. li. ij. ca. xiij.
Deus vidit israel in egressu de egypto in colūnis. li.
Deus an p substantiā suā: an p visibilē (ij. ca. xiij. creaturā moysi apparuerit. li. ij. ca. xvj.

Daniel quō vidit deū.li.ij.ca.xvij.
Deꝰ an apparuerit p assumptā creature spēm: an angeli in eius sint locuti psona.li.iij.ca.j.
Dei puidētia q̄ psidet obiectiōi sctō; angeloꝝ. li.iij.
Dei ope admīstrat oīs creatura.li.iij.ca.v. (ca.iiij.
Deꝰ aīat oēm corpalē creaturā in vtero.li.iij.ca.vj.
Dei gratia humanū genꝰ fuit recōciliatū: vt qō pierat saluaret.li.iiij.ca.j.
Dei filiꝰ in forma dei ⁊ forma serui vna est psona xp̄i.
Dei filiꝰ in forma serui p̄ factꝰ ē (li.iiij.ca.viij.
minor: ⁊ in forma dei manet equalis.li.iiij.ca.xix.
Deꝰ solus ē essentia incōmutabil.li.v.ca.ij.
De essentia veritat⁊ q̄ ē trinitas deꝰ: nihil corpeū nec ꝙ mutabile cogitari debet.li.viij.ca.ij.
Dei dilectio in hac vita ē p fidem.li.viij.ca.iiij.
Diligimꝰ ī sctis q̄s ñ vidimꝰ aīm iustū.li.viij.ca.vj.
Dilectio vera quid sit.li.viij.ca.vij.
Diligimꝰ ex vna eadēq̄ caritate deū: nos ⁊ pximū. deū ꝓpt seipm: nos ⁊ pximū ꝓpt deū.li.viij.ca.viij
Deum semp querere debemꝰ.li.ix.ca.j.
Diligi creatura quali debeat amore.li.ix.ca.viij.
Dilectio rerū spūaliū quō differat ab amore corpalium li.ix.ca.ix.
Duplex mentis rōnalis officiū: scz ad tēpalia ⁊ eterna.li.xiij.ca.j.
Dei iustitia nō potētia: diabolus supandus fuit.li. xiij.ca.xij.⁊ ca.xiij.
Debitū oē p xp̄m nihil debentē solutū ē.li.xiij.ca.
Diabolus in quo victus sit a xp̄o.li.xiij.ca.xv.(xiiij
De deo oīa q̄ digne dici vident: in pauciora possūt ꝓferri: vt nihil minus dictū intelligat.li.xv.ca.v.
Doni nomen quomō poterat intelligi in spūsancto anteq̄ daret.li.v.ca.xv.
De p̄re ⁊ filio q̄ ambo sit̄ sūt recte dr.li.vj.ca.ij.
Errantiū circa deū triplex causa.li.j.ca.j.
Errores false circa deū que sint.ibidē.
Error bene ⁊ recte vitupatur.li.j.ca.iij.
Erratur nullibi periculosius q̄ in trinitate sanctissima.ibidem.
Esse ꝓpria trinitatis que senserunt catholici tractatores.li.j.ca.iiij.
Equalis dicit quādoq̄ filius patri: quādoq̄ minor: quomodo sit intelligendū.li.j.ca.xj.
Enodatio difficultatū scripture.li.j.ca.xij.
Essentia volūtatis nunq̄ apparuit oculis corporalibus.li.iij.ca.xj.
Ecclesie vnitas in deo est per geminā dilectionē. li. iij.ca.ix.
Errant qui sibi purgationē ꝓpria pollicent virtute. li.iiij.ca.xv.
Essentia incōmutabilis ē solus deus.li.v.ca.ij.
Essentia dei incōmutabilis ē ⁊ simplex. li.vj.ca.vij.
Excellētia aī ad imaginē creatoꝛ sui ꝓditi.li.xv.ca.j
Enigma siue tropus quid sit.li.xv.ca.ix.
Error dicentiū filiū dei nō paterne nature: ⁊ voluntatis filiū esse.li.xv.ca.xx.
Epilogus libroꝝ de trinitate quid in vno quoq̄ tractauerit.li.xv.ca.iij.
Edificatio dñici corpis quadragesimo sexto āno.li.
Essentias tres non dicimus: nec (iij.ca.v.
tres magnitudines.li.v.ca.x.
Essentia dei simplex ⁊ incōmutabilis ē. cuius multipliciter scōm substantiam nominet.li.vj.ca.vij.
Essentia siue substantia quomō intelligat in deo vel in creatura.li.vij.ca.v.
Errores duo sunt q̄ difficillime tolerant: p̄sūptio scz ⁊ psūpte falsitatis defensio. In pemio scōi libri.
False opiniones aliquoꝝ de deo vel circa deū. li.j.ca.j.
Fideliū medicina est in eccl̄ia.li.j.ca.ij.
Fructuosiꝰ nihil inuenit sctissima trinitate.li.j.ca.iij.
Falsū aliqñ placet vni: ⁊ displicet alteri.ibidem.
Filius nō est pater: nec spiritussanctꝰ.li.j.ca.iiij.
Filius non dicitur factus sed genitus.li.j.ca.xij.
Filius dei in forma dei equalis est patri.li.j.ca.vij. ⁊.xj.⁊ li.ij.ca.ij.
Filius dei in forma serui minor dicitur patre.ibidē. ⁊.xj.ca.⁊ li.ij.ca.ij.
Filiꝰ dei tm p̄ri natura ē eqlis: habitu mior. ibidē.
Filius dei in forma dei dicitur verbuz ꝙ qō omnia facta sunt.ibidē.⁊.xj.⁊.xij.
Fideles dicuntur regnum xp̄i.li.j.ca.x.
Filius nūc equalis: nūc minor p̄re quomodo sit intelligēdum.libro.j.ca.xj.
Filius dei ſm formā dei dicit principiuz qō loquit ꝓ genit⁊ oīs creature: dūs glie. dās glaz.li.j.ca.xij.
Sed ſm formā hūanā dr sponsus: caput eccl̄ie. ibid.
Filiꝰ dei qua subiectiōe subiiciēdꝰ ē p̄ri.li.j.ca.vij.
Filius quomodo tradet regnū patri.li.j.ca.x.
Filiꝰ quō cogscat p̄ri equalis vel minor.li.j.ca.xj.
Filius qua ratione dicatur nescire diem ⁊ horā quā scit pater.li.j.ca.xij.
Filius glorificat patrem.li.ij.ca.iiij.
Filius dicit missus: pater nusq̄ dicit missus: filius quo sit missus: spiritussanctꝰ q̄ sit missus.ibidem.
Filius nō solū a patre sed ⁊ a seipso missus dicitur. Dicitur etiā missus a spūsancto.ibidē.⁊ ca.v.
Forma serui accepta dicit: vt maneret incōmutabilis forma dei.li.ij.ca.iiij.
Filij missio aut spūsancti quō sit intelligēda.li.ij.ca.v.
Filiꝰ dei dicit deꝰ ⁊ hō: ē spūsctūs ñ dr deꝰ ⁊ colūba vt deꝰ ⁊ ignis.ibid. Filiꝰ dei dr agnꝰ dei.ibidē.
Filium quidā etiā ante carnis assūptionē mortalez dicere voluerunt.li.ij.ca.ix.
Facilit mali spūs ludificāt homines.li.iiij.ca.xj.
Futuroꝝ ordinē nec sapiētes scire potuerūt q̄uis vaticinia habere viderent.li.iiij.ca.xvj.
Fides valet ad cognitionē ⁊ ad dilectionem dei.li.
Finis voluntatis q̄ cognoscit si (viij.ca.ix.
recta an prava cupiamus.li.xj.ca.vj.
Facile est cogitanti fingere spēs quas nō vidit ex recordatione earū quas vidit.li.xj.ca.x.
Fidem habētes fideles vocantur.li.xiij.ca.ij.
Fides licet p sensum corporis mēte sit ꝓcepta: nihil tamē inuenit habere corporeū.ibidem.
Fides recta via ē ad verā beatitudinē.li.xiij.ca.vij.
Fides totū hoiem īmortalē futurū qui constat ex anima ⁊ corpe vere beatū diuina auctoritate promittit.li.xiij.ca.ix.
Fides necessaria ē: vt bt̄itudinē ꝓsequamur. li.xiij. ca.xx.
Fides licet ad eā pducat tpalis tn̄ ē.li.xiij.ca.ij.
Fides cū ad eterna pduxerit cessabit.ibidem.
Fides recta q̄ beatos faciat.li.xv.ca.xxv.
Futura vita qualis erit.ibidem.
Filij dei gnātiōe ⁊ spūsctī ꝓcessiōe.li.xv.ca.xxvij.
Fides qua credimꝰ tempaliter gesta: ⁊ veritas que redder eterna.li.iiij.ca.xviij.
Gaudiū plenū est frui trinitate.li.j.ca.viij.
Gesta diuinit⁊ in mōte syna corazꝰ moyse.li.ij.
Gratia dei genꝰ humanū fuit recōciliatū (ca.xv. vt qō perierat saluaretur.li.iiij.ca.j.

Genitl siue vnigeniti appellatio in deo nō indicat diuersitatē substantiaꝝ.li.v.ca.iij.
Genus humanū iusto dei iudicio traditū ē in ptātez diaboli.li.xiij.ca.xij.
Humano visu ⁊ corpali deꝰ siue diuinitas videri nō pōt.li.j.ca.vj.
Homo nō est mutatꝰ in deū vt desisteret esse creatura.li.j.ca.vij.
Hō cui natura mētis sue inexplicabilis ē modeste ⁊ sobrie cogitare debet de substātia dei.li.v.ca.j.
Homo credit qđ nō videt:⁊ sperat ⁊ amat qđ credit li.viij.ca.iiij. (ginē ē creatꝰ.li.xij.ca.vj.
Hō nō ad vnitatē pſone ꝟ ad totiꝰ trinitatis imaginaria tēptatio q̄ sit.li.xij.ca.x.
Hō qđ medijs ab imagine dei labit in similitudinē pecoris.li.xij.ca.xj.
Hoiez futurū totum corpe ⁊ aīa imortalē ⁊ beatuz xp̄s attestatꝰ.li.xiij.ca.ix.
Hūanū genꝰ iusto dei iudicio traditū ē in ptātē diaboli.li.xiij.ca.xij.
Hylarij sancti sīa de trinitate.li.vj.ca.x.
Ignarj viuacitate trinitatē indagantes errant li.j.ca.j.
Incōmutabilis deus solus est.ibidem.
Indispositio intelligendi deū.ibidem.
In ecclesia est medicina fideliū.li.j.ca.ij. (ibidē.
Inordinata temeritas impedit cognitionē trinitatis
Iudiciū variū ⁊ capacitas dissimilis legētiū ō trinitate li.j.ca.iij
Insepabili equalitate pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūssanctꝰ vnitatē insinuant.li.j.ca.iiij.
Incarnatio facta est in tpe ex virgine.lib.j. ca.v.
Interrogātes ō trinitate qđ mouēt q̄stiōib⁹,ibidē
In forma serui filiꝰ dei dicit factꝰ.li.j.ca.vij.
In forma dei filiꝰ dei fecit hoiem.ibidē.
In forma serui factꝰ est hō.ibidē. (ca.viij.
Insepabilis ē opatio patris ⁊ filij ⁊ spūssanctꝰ.lib.j.
Iudicabit iesus finaliter ptāte diuina.li.j.ca.xiij.
Iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ videbūt boni ⁊ mali.ibidē
Immortalē solū pr̄ez aliq̄ dicere voluerī.lib.ij.ca.ix
Incarnatio facta est vt ptcipes diuinitatis esse possim⁹.li.iiij.ca.ij.
Impij etiā aliq̄n futura pñt pscire.li.iiij.ca.xvij.
Incarnationis sacramētū credim⁹.li.viij.ca.v.
Iustū diligim⁹ ex eo q ei iuste vixisse intelligimus. (xiij.
lib.viij.ca.ix.
In sanguine filij iustificati sum⁹.li.xiij.ca.xj.⁊. cap.
Iusto dei iudicio hūanū genꝰ traditū ē in ptātē diaboli.li.xiij.ca.xij. (xiij.ca.xiij.
Iusticia dei nō potētia diabolus supandus fuit. li.
In incarnatione xp̄i multa sunt q̄ supbis displicent.
li.xiij.ca.xvij. (xxvj.
Insepabilitas trinitatis.li.xv.ca.xxiij.
Intervalla tpm diuine trinitatē nulla sunt.li.xv.ca.
Ingenitus q̄ pater dicit an possit inter illa accipi q̄ ad seipsū ⁊ substātialiter dicūt.li.v.ca.vj.
Legētiū diuersū iudiciū ⁊ capacitas dissimilis.li.j.ca.iij.
Legentes de trinitate q̄q̄z fallūt.li.j.ca.j.
Loquebat aplus aliqđ tāq̄z carnalibꝰ ⁊ minꝰ pfectis .ibidem.
Laboriosius nihil q̄rit sanctissima trinitate. libro.j. ca.iij.
Libros plures fieri diuerso stilo vtile ē non diuersa fide,ibidem.
Laudat minꝰ recte quē veritas virtupat.ibidē.
Loqbat abraam tribꝰ viris quasi deo.li.ij.ca.xj.
Ludificāt faciliter spūs mali hoies.li.iiij.ca.xi.
Locutio negatiua in qbꝰ valeat in qua q̄d aliq̄d ñ sit ostēdit. li.v.ca.vij.
Medicina fideliū ē in ecclesia.li.i.ca.ij.
Mūdi dilectores spūmsanctū accipe ñ pñt. li.i.ca.viij.
Mansionē cū dilectis non solū pr̄ vel filiꝰ ꝟ etiam spūssanctꝰ facit.li.i.ca.ix. ⁊ quid sit:ad eū veniemꝰ ⁊ mansionē apud eū faciemus.ibidē.
Maria magdalena sedēs ad pedes iesu futurā p̄signauit ꝓtēplationē q̄ erit in patria nec auferet. li.j. capi.x.
Martha actiones pñtis vite p̄signauit.ibidē.
Mali in iudicio videbūt iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. lib.i.ca.xiij.
Missio filij vl spūssancti quō sit intelligēda.li.ij.ca.v
Moysi ex psona dñi iesu xp̄i dicta sunt:ponam te super petrā ⁊ auferā manū meā ⁊ posterioza mea videbis.li.ij.ca.xvij.
Mutationes creature siue vsuetudinarie siue insolite ñ fiūt extra ptātez ac potētiā creatoꝛ.li.iij.ca.ij
Multa mira opere dei ordini consuetudinis inserūtur.lib.iij.ca.v.
Miracula q̄ fiūt magicis artibꝰ.li.iij.ca.vij.
Mediatoꝛ vite est xp̄s.li.iiij.ca.x.
Mediatoꝛ mortis est diabolus.ibidem.
Mors xp̄i nō fuit nr̄e necessitatis ꝟ sue volūtatis atq̄ ptātis.li.iiij.ca.xiij.
Missione in forma serui filiꝰ factꝰ patre ē minoꝛ: ꝟ forma dei manet eq̄lis.li.iiij.ca.xix.
Missū a pr̄e filiū ⁊ manere coeq̄lē ⁊ coeternū ⁊c. si impedit.li.iiij.ca.xx.
Modeste ⁊ sobrie debet hō cui etiaz natura mentis sue inexplicabilis ē de suba dei cogitare.li. v.ca.i.
Magnitudo indifferēs ē in trinitate.li.viij.ca.i.
Mēs rex corpoream noticias p sensus corpis colligit.li.ix.ca.iij.ꝟ rex icorpoream p̄ semetipsā.ibidē
Mens seipsam p semetipsā cognoscit.ibidē.
Mens q̄ se nō nouit se nō amat.ibidē.
Mens ⁊ amoꝛ ⁊ noticia ꝟ tria vnū sūt.lib.ix.ca.iiij.
Mens ⁊ amoꝛ ⁊ noticia ⁊ singula in se manent ⁊ oia in oibus.li.ix.ca.v.
Mēs q̄ noticia nō solū se ꝟ etiā alias possit noscere mētes.li.ix.ca.vi.
Mēs qđ scit tota scit.li.x.ca.iij.
Mens an sibi sit incognita cū se querit.ibidem.
Mētis ꝓpria q̄ ignorare nō pōt.li.x.ca.iiij.
Mēs ordinari debet sub eo cui subdēda ē ⁊ supea q̄ bꝰ ꝓponēda est.li.x.ca.v.
Mēs i qbꝰ se noscere debet ⁊ a qbꝰ abstinere. ibidē
Mēs se cogitās in qbꝰ possit errare.li.x.ca.vi.
Mētis opiniones diuersoꝝ qđ sit.li.x.ca.vij.
Mēs se q̄rēs scire nihil de se coꝛporeū debet cogitare.li.x.ca.viij.
Mēs quō cognoscit seipsā.li.x.ca.ix
Mēs se scire cupiēs nihil eoꝝ de se opinari debet de qbꝰ scit esse dubitādū.li.x.ca.x.
Mēs in se habet memoriā intelligētiā ⁊ volūtatem velut imaginē q̄ndā trinitatis.li.x.ca.xi.
Multiplicationes trinitatis q̄ ex recordatione pariunt.li.xi.ca.viij.
Mensure numeri ⁊ pōderis similitudo in memoria et visione ⁊ volūtate apparet.li.xi.ca.xi.

Mentis differẽtia inclinata ad tpalia ⁊ contẽplãdo eterna.li.xij.ca.iiij.
Mulier nõ ỏr imago dei quõ intelligit.li.xij.ca.vij.
Mẽs ꝺbꝰ medijs retrahit a cõtẽplatione eternoꝝ. lib.xij.ca.viij.
Mẽs ad amoꝛẽ tpaliũ tracta compat ꝓuaricatiõi ꝑ mozum parentũ.li.xij.ca.xij.
Mẽtẽ ꝺdã dixerũt in ꝓsona viri acciꝓiẽdũ.sensũ ỽo cozpis ĩ ꝓsona mulieꝛ ꝺd sit sentiẽdũ.li.xij.ca.xiij.
Mẽtis rõnalis duplex officiũ.scz ad tpalia ⁊ eterna li.xiij.ca.j.
Modus incarnationis ꝑ nr̃a redẽptione cõueniẽtioꝛ fuit.li.xiij.ca.x.
Moꝛs carnis q̃uis de peccato ꝓmi hoĩs oꝛiginaliter venerit tñ bonꝰ eiꝰ vsus glozioſiſſimos martyres fecit.li.xiij.ca.xvj.
Mens hoĩs ſibimet ſine cogitatione cõſpicua eſſe ñ põt. li.xiij.ca.vj
Mẽs hũana licet nõ ſit eiꝰ nature cuiꝰ ẽ deꝰ.imago tñ eiꝰ inquirẽda ẽ.li.xiij.ca.viij.
Mẽtis ꝑncipale ꝺd ſit in q̃ intuẽda ẽ imago ſũme trinitatis.li.xiij.ca.viij. (ca.xj.
Mẽoꝛia ꝑteritaꝝ rez:an ſp ſit: an etiã pñtiũ.li. xiij.
Mẽs rõnalis q̃ facultate obtineat vt ſp ĩ eo dei imago reſplẽdeat.li.xiij.ca.xij. (ca.xiij
Mẽtis natura ſp capax ẽ reminiſcẽtie in deũ.li. xiij
Mẽs etiã ꝓꝛaua: nec caret mẽoꝛia ſui: nec cognitione nec amoꝛe.li.xiij.ca.xiij.
Mẽs hũana mutabilis ẽ q̃ fit vt ſic miſera facta ẽ ex beata:ita beata eſſe poſſit ex miſera.li.xiij.ca.xv.
Mẽtẽ facit miſerã peccatũ ſuũ ⁊ iuſticia domini ſui. li.xiij.ca.xv.
Mentẽ facit beatã meritũ ſuũ ⁊ ꝓmiũ dñi ſui.ibidẽ.
Mẽtis reformatio vel renouatio ad imaginẽ dei.li. xiij.ca.xvj.
Mẽs ſiue aniꝰ excellit alia aialia rõne vel intelligẽtia.li.xv.ca.j.
Magnitudo vera ẽ cuiꝰ ꝑticipatione magna ſunt q̃ cunq; magna ſũt.li.v.ca.x.
Nẽſcire diez nec̃ hoꝛã quõ intelligat.li.j. ca.xij
Nẽſcire ꝺs dicit qꝺ ocultat.ibidem.
Nemo bonꝰ niſi ſolus deꝰ quõ intelligit.li.j.ca.xiij.
Neſcire dic̃ ⁊ hoꝛã filiũ quã ſcit pater quõ intelligit li.j.ca.xij. (gat.li.ij.ca.j.
Natura ⁊ ſcriptura ꝓponũt vt in eis deꝰ q̃rat ⁊ diligat.
Naturã dei quidã viſibilẽ putauerũt.li.ij.ca.viij.
Nihil coꝛpoꝛeũ nec̃ mutabile cogitare debet de eſſentia veritatis q̃ ẽ trinitas deꝰ.li.viij.ca.ij.
Noticia q̃ mẽs nõ ſolũ ſe: ſ etiã alias mẽtes noſcere poſſit.li.ix.ca.vj. (ix.ca.viij.
Nemo volẽs aliq̃d fac̃ qꝺ nõ pꝛiꝰ i coꝛde dixerit. li.
Nomẽ doni quõ in ſpũſancto poterat intelligi ante q̃z daret.li.v.ca.xv.
Opinantiũ de deo triplex cã erꝛoꝛis.lib.j. ca.j.
Opiniones falſe de deo.li.j.ca.j.
Opinãtes deũ cãdidũ vel rubicũdũ ⁊ hmõi: fallũt ſiue errant.ibidem.
Oꝛdo diſputandi de trinitate.li.j.ca.ij.
Opiniones ſuas ex ſcripturis oẽs conãt defendere ſanctis.li.j.ca.iij.
Opus aggredi debet in noĩe dñi.ibidẽ.in fine.
Optima ps ⁊ q̃ ñ auferẽ ꝺtẽplatio futura.li. j.ca.x
Oia q̃ hz pr̃ ñ ſolũ ſũt filij: ſ ⁊ ſpũſancti.li.ij.ca.iiij
Oꝛdo tpm in eterna dei ſapientia ſine tpe ẽ. ibidem.
Ope dei oĩs creatura adminiſtrat.li.iij.ca.v.
Oꝛiginales cauſe creaturaꝝ coꝛpaliũ q̃s mũdo inſeruit.li.iij.ca.ix.
Opiniones diuerſoꝝ de mẽte loquẽtiũ.lib.x.ca.viij.
Opinio eoꝝ q̃ trinitatẽ cõiugio maris ⁊ femine ⁊ eoꝝ ꝓli compant.li.xij.ca.v.
Opinio platonis de aiabus.li.xij.ca.xv.
Oꝛiginale peccatũ vñ ſũpſit exoꝛdiũ.lib.xiij.ca.xij.
Obedientie exemplũ.li.xiij.ca.xvij.
Pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſanctꝰ ſũt vnꝰ deꝰ vniꝰ ſubſiue eſſentie.li.j.ca.q̃.⁊.ca.vj.
Proꝑia eſſe trinitatis q̃ ſenſerint catholici tractatores.li.j.ca.iiij.
Pater nõ eſt filiꝰ nec ſpũſanctꝰ.ibidem.
Pater maioꝛ ẽ filio q̃ ad formã ſerui.li.j.ca.viij.
Preſũptio difficulter patet in erꝛoꝛe hoĩm.li.ij .ca.j
Preſũptionis defenſio ſimiliter.ibidem.
Perſone filij dei ⁊ filij hoĩs vnitas: ſiue i gloꝛia:ſiue in humilitate q̃d ſit.li.i.ca.xiij.
Pater glorificat filiũ.li.ij.ca.iiij.
Pater nuſq; dicit miſſus.li.ij.ca.iiij.
Pater eſſe nõ põt ſine verbo ⁊ ſpũſancto.ibidem.
Pris ⁊ filij vna ẽ volũtas ⁊ inſepabilꝭ operatio.ibidẽ.
Pater nõ ẽ maioꝛ ſpũſancto.li.ij.ca.vi.
Pater cur non dicit miſſus in coꝛpalibꝰ ſpecieb⁹ vt rubꝛo ⁊ ſimilib⁹.ibidẽ.
Patrẽ ſolũ immoꝛtalẽ aliq̃ putauerũt.li.ij.ca.ix.
Per poſterioꝛa dei: caro xp̃i q̃ natꝰ:moꝛtuꝰ ⁊ reſurrexit intelligit.li.ij.ca.xvij.
Prouidẽtia dei q̃ ꝓſidet ſubiectioni ſanctoꝝ angeloꝝ.li.iij.ca.iiij. (li.iij.ca.ij.
Participes diuinitatis ꝑ incarnationẽ poſſumꝰ eſſe
Preſigurationes ⁊ ſigna ꝓceſſerunt aduentũ chriſti li.iij.ca.vij.
Purgationẽ ꝓpria ſibi virtute pollicent.li.iij.ca.xv
Perſone tres q̃ neceſſitate ĩ ẽnitate dicũt.li.v.ca.ix
Perſona ſingula queq; nõ ẽ minus q̃z ipa trinitas ſimul.li.viij.ca.i.
Peccatũ extra coꝛpus quid ſit.li.xij.ca.x.
Phus amatoꝛ ſapientie dicit.li.xiij.ca.i.
Pater q̃ ingenit⁹ dicit an poſſit inter illa accipi q̃ ad ſe ipſũ ⁊ ſubſtãtialiter dicũt.li.xv.ca.vi.
Principiũ quõ ſit pater ad filiũ ⁊ pater ⁊ filiꝰ ad ſpiritũſanctũ.li.v.ca.xiij.
Pares in q̃cunq; virtute nõ poſſe in ceteris eſſe diſſimiles. ⁊ ſi ꝟ in hũanis incompabiliꝰ i ſanctiſſima trinitate.li.vi.ca.iiij
Querere nullus debet pigritari.li.i.ca.ij.
Querit nihil laboꝛioſiꝰ ſancta ẽnitate.li.i.ca.iij
Queſtiões ꝺbꝰ mouẽt ỏ ẽnitate introgãtes.li.i.ca.v
Quali ſubiectioni filiꝰ ſubijciend⁹ ẽ pr̃i.li.i.ca.viij.
Regnũ tradet filiꝰ pr̃i ñ ſe inde ſepando nec ſpiritũſanctũ.li. i.ca.x
Regnũ xp̃i dicũt fideles q̃s redemit.li.i.ca.x.
Regule ꝑm q̃s ſcriptura loq̃t de pr̃e ⁊ filio.li.ij.ca.i
Reſurrexit dñs triduo.li.iij.ca.vi.
Rõnalis mẽtis duplex officiũ.li.xij.ca.i.
Redẽptionis modus vt hoĩez aſſumeret cõueniẽtioꝛ fuit.li.xiij.ca.x.
Recõciliati ſum⁹ ꝑ moꝛtẽ filij eiꝰ.li.xiij.ca.xi.
Reminiſcẽtie dei capax ſp ẽ mẽs nr̃a.li.xiij.ca.xiij
Relatiue dici nõ ſubſtãtialiter q̃d vel pater aut filius aut ſpũſanctꝰ ꝓpria noiat.li.v.ca.xi.
Relatiue q̃ ad inuicẽ referri nequeunt cũ tñ relatiua ſunt.li.v.ca.xij.
Relatiue appellationes q̃ nõ ad deũ: ſ ad creaturaz

referēda sunt qz deo nihil accidit.li.v.ca.xvj.
Relatiue ḋcquid nō dr deo: ꝙ ad seipm rectē dr. vtz cuilibet psone in trinitate cōueniat.li.vij.ca.ca.j.
Relatiua nō esse ea que prīs z filij essentiam significant.li.vij.ca.ij.
Summū bonū est de⁹ trinitas: qđ solū purgat cernitur mētibus.li.j.ca.ij.
Scpta alioz caritate z ꝟitate arguēda sūt.li.j.ca.iij.
Sententia nō ē bona quā veritas vitupat.ibidē.
Spūssanct⁹ nō ē pater nec filī⁹.li.j.ca.iij.
Seruire alijs cogit caritas libera.ibidem.
Spiritussanct⁹ non est creatura.li.j. ca. vj.
Soli deo seruiendū est.li.j. ca. vj.
Spūsctūs nec maioz: nec minoz ē prē z filio.li.j.ca.
Subtractio hūanitatis p ascensionē vtilis (viij fuit fidelibus.li.j.ca.ix.
Scpt̄ura p q̄s loquit regulas ḋ prē z filio. li.ij.ca.j.
Scpt̄ura z natura ꝓponunt vt deus in eis querat z
Spūssanct⁹ nō est minoz patre (diligat.li.ij.ca.j.
q̄uis ab ipo procedat.li.ij.ca.iij.
Spūssanctus nec dicit genit⁹: nec filius.ibidem.
Spiritussanctus glorificat filiū.li.ij.ca.iiij.
Spūssanctus nō est minoz patre.li.ij.ca.vj.
Spūsctūs in corpalib⁹ spēb⁹ legit z ꝓphax itellige/
Significatiōes dei volūtatē māifestā (bat.ibidē.
tes: siue p āgelos: siue p hoīes mīstrent.li.iij.ca.x.
Signa z p̄figuratiōes pcessert aduētū xp̄i.li.iij.ca.
Spūs īmūdi facilit ludificat hoīes.li.iij.ca.xj. (vij.
Sacrificiū verū atqz pfectū xp̄s p nob effectus est. li.iij.ca.xiij.
Spūsscti sensibilis demōstratio in colūba: siue linguis igneis cōsubstātialē patri z filio eum fore non negat.li.iij.ca.xxj.
Spūssancti vnitas cū patre z filio.li.vj.ca.v.
Summū verū z vnū bonū est de⁹: in quo viuimus mouemur z sum⁹.li.viij.ca.iij.
Studiū discere amātiū qđ ignorāt q̄le sit. li.x.ca.j.
Studiosus quilibet nō amat incognita: ꝙ ardentissimo appetitu instat scire qđ nescit.li.x.ca.ij.
Sapīa z sciētia dei ad q̄ officia ꝓpria dent.li.xij. ca:
Sapīa z sciētia nr̄a xp̄s est. li.xiij.ca.xix. (xiij.
Sapīa ē rex hūanax diuinaxqz sciētia.li.xiij. ca.j.
Sapientia vera hominis que sit.ibidē.
Sūmū bonū sp īueniēdū q̄rit z q̄rēdū īuenit.li.xv.
Summū bonū q̄rit: vt inueniat dulcius (ca.ij.
z inuenitur vt querat auidius.li.xv.ca:ij.
Sūma trinitas in quax rex ꝓtēplatiōe inquirenda
Speculū in quo p imaginē trini (sit.li.xv.ca.iiij
tas vtcūqz intellecta ꝟspicitur.li.xv.ca.viij.
Similitudinis dei z eax q̄ in natura sūt mētis dr̄ia.li.
Similitudo z eq̄litas p̄rīs dei z vnigeniti (xv.ca.xij.
eius cōsubstantialis z coeterni.li.xv.ca.xiiij.
Spūssanct⁹ nec p̄rīs solius: nec filij soli⁹: ꝙ cōem q̄ se inuicē diligūt insinuat caritatē.li.xv.ca.xvij.
Spūssanct⁹ caritat̄ noīe itelligit̄: attñ q̄libet psona caritas ds̄: nō tñ tres ꝙ vna caritas.li.xv.ca.xvij.
Spūssanct⁹ eq̄lis p̄rī z filio accipit̄.ibidē.
Spūssanct⁹ donū dei dicit̄: z quō. li.xv.ca. xviij.q̄
Similitudines diuine trinitatis (rōne.ibiḋ.ca.xix q̄ in imagine: vtcūqz repiri poterūt.li.xv.ca.xxj.
Spūsscti pcessiōe z filij gnātione.li.xv.ca.xxvij.
Saluator̄ simplū ad nr̄m ꝟcurrit z ꝟgruit dupluz.
Simpli ratio ad duplū quō est p (li.iij.ca.iij.
numerū ternariū atqz senariū.li.iiij.ca.iiij.
Sapīa an sit a deo genita vel creata.li.vj.ca.iij.
Substātia siue essentia quō intelligat̄.li.vij.ca.v.

Trinitas sūma in q̄x rex ꝓtemplatione inquirēda sit.li.xv.ca.iij.
Trinitas q̄ i imagine ē: quō differt a trinitate q̄ de⁹
Trinitatis diuine similitudines q̄ in (est.li.xv.ca.vij. imagine: vtcūqz repiri poterūt.li.xv.ca.xxj.
Trinitatis inseparabilitas.li.xv.ca.xxiij.
Trinitas in vnitate z vnitas i trinitate inseparabilis:
Trinitatis diuine nulla sunt inter (quō sit.ibidē. ualla tempoz̄ū.li.xv.ca.xxvj.
Trinitatē dicim⁹ nō tria ꝓncipia: ꝙ vnū esse ꝓncipi/
Trinitatē deitatis nullo mō tri (um.li.v.ca.xiij. plicē esse dicere debemus.li.vj.ca.viij.
Trinitatē quō greci exp̄esserint: z quomodo latini. li.viij.ca.iij.
Tres psone vni⁹ eēntie quō intelligat̄.li.viij.ca.vj.
Temeritas īordinata impedit cognitiōem trinitat̄. li.j.ca.ij.
Triplex causa erroris dr deo vel circa deū.li.j.ca.j.
Trinitatē legētes fallunt: qñqz puerso amoze rōnis.
Trinitatē indagare volētes viuacitate in- (ibidē. genij: vel adiutoꝛio art̄ z hmōi: errāt.ibidē.
Trinitatis diuine disputādi ordo.li.j.ca.ij.
Trinitas est vn⁹ sol⁹ z ver⁹ de⁹.ibidem.
Trinitas ē vnius substātie siue essentie.ibidē.
Trinitas ē sūmū bonū qđ solū purgat̄ cernit mēti
Trinitatis cognitio haberi pōt p (bus.ibidem. pietatē z nō temeritatē.ibidem.
Trinitate nihil querit̄ laboꝛosi⁹: nec alicubi errat pi culosius: z nihil possidet fructuosi⁹.li.j.ca.iij.
Trinitas pater z filī⁹ z spūssanctus: inseparabili equalitate insinuāt vnitatē.li.j.ca.iiij.
Trinitas nō est dij: sed vnus deus.ibidem.
Trinitas nō ē nata dr virgine: nec passa: nec crucifixa: nec resurrexit: vel ascendit: ꝙ filius.ibidē.
Trinitas nō apparuit in spē colūbe vl̄ descendit sup baptizatū xp̄m: neqz ī sono: neqz ī linguis igneis in die pētecostes sup discipl̄os: ꝙ tñ spūsctūs.ibiḋ.
Trinitas nō dixit: tu es filius me⁹ dilect⁹: cū baptizaret xp̄s: z in trāsfiguratione. ꝙ pat tñ.ibidem.
Trinitatis psone inseparabiles sunt.ibidem. (dem.
Trinitat̄ psone iseparabilit opāt̄: z quō ḃ itelligit.ibi
Trinitatē q̄rētes quib⁹ mouent q̄nibus.li.j.ca.v.
Trinitate frui ē gaudiū plenū.li.j.ca.viij.
De trinitate quedā dicunt̄ sepatim nō tñ alijs sepatis intelliguntur.li.j.ca.ix.
Tactus finem facit notionis.ibidem.
Trinitatis quālibet psonā sic ꝟuenit noīari: vt z alie intelligant̄.li.j.ca.x.
Tradere filiū patri regnū quid sit z quō intelligat̄.
Tempū ordo in eterna dei sapientia (ibidem. sine tēpore est.li.ij.ca.iiij.
Trinitas dr⁹: an indiscrete apparuerit p̄rib⁹: an aliq̄ psona.li.ij.ca.x.
Trinitat̄ essentia nūq̄ oculis corporalib⁹ appuit: ꝙ p sbiectā creaturā significauit qđ voluit.li.iij.ca.xj.
Triduo dn̄s resurrexit.li.iiij.ca.vj.
Trinitatē patris z filij.z spūsctī vni⁹ eiusdē sbstantie deū creatorē oīpotētē inseparabiliter dicim⁹ opari.li.iij.ca.xxj.
Trinitas ipa sit nō ē pl⁹ q̄s q̄qz psona.li.viij. ca.j.
Trinitatē querere debem⁹ non q̄libet: ꝙ eā q̄ de⁹ est.li.ix.ca.j.
Trinitas q̄ ex cogitātis memoꝛia nascit̄.li.xj.ca.vij.
Trinitatis multiplicatiōes que ex recoꝛdatione patiūtur.li.xj.ca.viij.
Trinitatū in quolibet genere voluntas nec parens

Inuenit esse nec ples.li.xj.ca.ix.
Trinitatē cōiugio maris ⁊ femine ⁊ eox plī cōparā
tes quō errent.li.xiij.ca.v.
Temptatio humana q̄ sit.li.xij.ca.x.
Tpalia cognoscibilia q̄daz cognitionē nostrā p̄ueni
unt quedā nō precedūt.li.xiiij.ca.x.
Unitas eēntie ī trinitate q̄renda ē.li.j.ca.iij.
Utile ē fieri plures libros diuerso stilo ꝑ diuer
Unitatē insinuāt.pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūs (sa fide.ibidē.
sanctꝰ inseparabili equalitate.li.j.ca.iiij.
Unꝰ ē deꝰ solꝰ ⁊ verꝰ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūssctūs.li.j.ca.vj.
Uisu hūano ⁊ corpali deꝰ videri nō pōt.li.j.ca.vj.
Uisio huiꝰ tpis quasi ꝑ speculū.li.j.ca.viij.
Uisio futura erit facie ad faciē.ibidem.
Uita eēna ē cognoscere patrē ⁊ filiū ⁊ spm̄sctm̄. ibiō
Uidēs filiū videt etiā patrē.ibidē.
Utile fuit credentibꝰ vt xp̄s ascendēdo formā serui
subtraheret eox aspectibꝰ.li.j.ca.ix.
Uisio dei est finis oīm bonox actionū ⁊ reqes sem
piterna ⁊ gaudiū qō nunqz auferet.li.j.ca.x.
Unaqueqz psona in trinitate sicut est nominānda: vt
⁊ alie illic intelligantur.ibidem.
Unigenitus dei filiꝰ minor dicit patre ꝓpter formā
serui qui in forma dei est equalis.li.j.ca.vij.
Utile fuit fidelibꝰ xp̄m corpalit ascendere.li.j.ca.ix.
Unitas psone filij dei ⁊ filij hōis siue ī gl̄a siue in hu
Uolūtas vna est pr̄is ⁊ (militate q̄d sit.li.j.ca.xiij.
filij ⁊ spūssctī.⁊ inseparabilis opatio.li.ij.ca.iiij.
Uidit isrl̄ deū in colūna nubis ⁊ ignis.li.ij.ca.xiiij.
Uite mediatox est xp̄us.li.iiij.ca.x.
Unitas spūssancti cū patre ⁊ filio.li.vj.ca.v.
Uera dilectio quid sit.li.viij.ca.vij.
Uerbū amore cōcipit.li.ix.ca.vij.
Uerbū mente ex eterna concipit veritate.ibidē.
Uolūtatis finis q̄ cognoscit si recta an prava cupia
Uir imago dei dicit ⁊ nō mulier (mus.li.xj.ca.vj.
⁊ quō intelligitur.li.xij.ca.vij.
Uoluntatē singuli habēt ꝓpriam: possunt tñ omnes
nō indicatā habere cōmunem.li.xiij.ca.iij.
Uia ad verā btitudinē ē ꝑ fidē.li.xij.ca.vj.
Uita anime est vita beata.li.xiij.ca.iiij.
Uirtutes q̄ dr̄ināt esse cū ad eēna pduxerint.li.xiij.
Uerbū qō ē in cogitatiōe mētis hūane ad (ca.ix.
agnitiōez xp̄i qō ē deꝰ aliq̄lit adducit.li.xv.ca.x.
Uerbū hōis māifestat̄ pvocē:ita verbū dei ꝑ carnē.
li.xv.ca.xj.
Uerbū vex gignit cū qō scīm̄ oc̄imur.li.xv.ca.xij.
Uerbi dei incōmutabil⁊ nr̄i cōmutabilis dissimili
Uolubilitas cogitationis in (tudo.li.xv.ca.xv.
deo credenda nō est.li.xv.ca.xvj.
Uita futura qualis erit.li.xv.ca.xxv.
Unitas filij cū pr̄e ⁊ nr̄a iuicē nobiscū.li.vj.ca.iij.
Xp̄m dicere nō esse deū vex:aut nō vnū cū pr̄e
⁊ solū:aut nō īmortalē errat.li.j.ca.v.
Xp̄us eiusdē substātie est cū patre.ibidē.
Xp̄us dicit petra.li.ij.ca.v.
Xp̄s significat lapidem quē iacob erexit.ibidē. (dē.
Xp̄s significat isaac portātē ligna ad se īmolādū.ibi
Xp̄us ꝑ nobis effect⁊ ē vex ⁊ perfectū sacrificiū.li.
Xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiā (iij.ca.xiiij.
dicit apostolus q̄d sit.li.vj.ca.j.
Xp̄s nicit nat⁊ ex virgine.li.xiij.ca.xviij.
Xp̄s in se hz thesaurū sapie ⁊ scientie.li.xiij.ca.xix.
Ydolatre dicūt q̄ idol̄ latriā exhibēt.li.j.ca.vj.
Imaginē quādā trinitat̄ in mēte repire possu
mus quātum ad memoriā intelligentiam ⁊ volun
tatē.li.x.ca.xj.
Imago trinitatis queri etiaz pōt in his que anima
ex corporis sensibus cōcipit.li.x.ca.xij.
Imago siue vestigiū trinitatis in eo etiā qō imago
dei nō ē.id ē exteriori hoīe q̄renda.li.xj.ca.j.
Imago talis exterior ꝑsiderari pōt in q̄nqz sensib⁊:
⁊ p̄ncipalit̄ in visibili ⁊ vidente ⁊ visiōe.li.xj.ca.ij.
Imago visox memoria retinet.li.xj.ca.iij.
Imagines q̄s cogitatiōis intuet acies in phantasia
quā memoria cōcepit.li.xj.ca.iiij.
Imago dei i aia rōnali īmortalit̄ pmanebit. li.xiij.
In imagine dei erit pfecta similitudo dei (ca.iij.
qñ pfecta erit visio.li.xiij.ca.xvij.
Imaginē portare celestis vel ireni q̄d sit.li.xiij.ca.
Imago nūc ꝓspicit̄ in speculo ⁊ enigmate (xvij.
tunc autem facie ad faciē.li.xiij.ca.xix.
Imago q̄ renouat̄ interi⁊ nō exteri⁊ ꝓficit.ibidem.
In imagine sunt tria; memoria intellectus ⁊ amox.
li.xv.ca.xxij.

Explicita est tabula.

Equora si penetrat Cyclops latera ardua necdū
Tingens: oceanū si breuis vna capit:
Miraboz.sed si mortalia dicere corda
Ausint/principium/viuere/⁊ esse dei:
Mens stupet:horrescit ratio:pauet insci lingua:
Credula vix ea res difficilis sed erit.
Quos ter quinqz igitur pater Augustine libellos
Prescripsti a trino:legimus vsqz:deo.
Nec sat erat legisse semel:quadratur vbiqz:
Biblia concordans:mendaqz tersa cadit.
Quo fit:sublimē te aquilā dixisse pigebit:
Ethera transcendūt cū tua scripta nūis.
Sed tibi quicquid erit laudis:sūmiqz volatus
Altis:his nostris versibus ecce damus.
Nulla etiā anteferam:quecunqz volumina forte
Pagina sancta tenet: vir venerande tuis.
Impare nempe deos numero gaudere ꝓbasti:
Orsus ab excelso:singula terna facis.
Numine sancte tuo pater o tueare Joannē
De amerbach:presens qui tibi presit opus.